OVERZICHT VAN DE ARCHIEVEN
IN HET RIJKSARCHIEF TE BEVEREN

ARCHIEFVORMERS VAN HET RESSORT VLAANDEREN

door

Marij PRENEEL

Brussel
2006

OVERZICHT VAN DE ARCHIEVEN
IN HET RIJKSARCHIEF TE BEVEREN

ARCHIEFVORMERS VAN HET RESSORT VLAANDEREN

ALGEMEEN RIJKSARCHIEF EN
RIJKSARCHIEF IN DE PROVINCIËN

ARCHIEVENOVERZICHTEN

7

Naamsvermelding - Niet Commercieel - Geen Afgeleide Werken
CC BY-NC-ND
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl/

Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification
CC BY-NC-ND
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/fr/

Algemeen Rijksarchief
D/2006/531/049

Bestelnummer: Publ. 4543

Algemeen Rijksarchief
Ruisbroekstraat 2
1000 Brussel

De volledige lijst van onze publicaties kan u gratis bekomen op eenvoudig verzoek
(publicat@arch.be) of raadplegen op internet (http://arch.arch.be).

OVERZICHT VAN DE ARCHIEVEN
IN HET RIJKSARCHIEF TE BEVEREN

ARCHIEFVORMERS VAN HET RESSORT VLAANDEREN

door

Marij PRENEEL

Brussel
2006

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE 5

LIJST VAN AFKORTINGEN 12

INLEIDING 15

DEEL EEN OVERHEIDSINSTELLINGEN 25

I. Overheidsinstellingen vanaf 1795 27
1. Hoven en rechtbanken 27
A. Gewone hoven en rechtbanken 35
Hoven van beroep 35
Parketten-generaal 47
Arbeidshoven 61
Hoven van assisen 65
Rechtbanken van eerste aanleg. Algemeen 72
Rechtbanken van eerste aanleg. Burgerlijke rechtbanken 84
Rechtbanken van eerste aanleg. Correctionele rechtbanken 99
Rechtbanken van eerste aanleg. Jeugdrechtbanken 113
Parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg 124
Parketten bij de rechtbank van eerste aanleg. Algemeen 124
Parket van de procureur des Konings in Antwerpen. Sekwester van de Eerste Wereldoorlog 140
Arbeidsrechtbanken 144
Werkrechtersraad voor Zeelieden 158
Rechtbanken van Koophandel 161
Politierechtbanken 175
Vredegerechten 184
B. Militaire hoven en rechtbanken 271
Krijgsraden 271
Krijgsauditoraat 281
C. Administratieve rechtscolleges 284
Rechtbanken voor oorlogsschade 284
Hoven voor oorlogsschade 293

2. Ministeries en centrale besturen 295
A. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. centrale departementen 295
Binnenlandse zaken 295
Afdeling Interlokale Samenwerking en Lokale Openbare bedrijven 295
Ruimtelijke ordening, huisvesting en stedenbouw 299
Afdeling Monumenten en Landschappen 299
Economie 303
Afdeling Economisch Ondersteuningsbeleid 303
Onderwijs, jeugd en wetenschappen 308
Commissaris van de Vlaamse regering bij het Gemeenschapsonderwijs 308
Inspectie Basisonderwijs 311
Inspectie Hoger Onderwijs 315
Bestuur Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek 318
Dienst Zeevisserijonderwijs 322
Administratie Wetenschap en Innovatie 325
Afdeling Jeugd en Sport 329
Cultuur 335
Afdeling Beeldende Kunsten en Musea 335
Afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten 340
Fonds Film in Vlaanderen 350
Dienst openbare bibliotheken 353
B. Federale ministeries. Buitendiensten 359
Gezondheid 359
Inspectie volksgezondheid provincie Antwerpen 359
Ruimtelijke ordening, huisvesting, stedenbouw 363
Bestuur van de Stedebouw en de Ruimtelijke Ordening 363
Financiën 369
Bestuur van de Registratie en de Domeinen. Buitendiensten 369
Hypotheekkantoren 369
Registratiekantoren 393
Dienst van het Sekwester in Antwerpen 459
Gewestelijke directies van het Kadaster 462
Kantoren van de Belasting op het Kapitaal 470

Ontvangkantoren van de Directe Belastingen 479
Kantoren van de Overdrachttaks 487
Justitie 491
Penitentiaire inrichtingen 491
Strafinrichtingen 494
Interneringscentra 504
Penitentiair Landbouwcentrum Ruiselede 511
Penitentiair Schoolcentrum Hoogstraten 513
Rijksweldadigheidsgesticht Sint-Andries 514
Rijksweldadigheidskoloniën Hoogstraten-Merksplas-Wortel 516
Centraal Observatiegesticht Mol 518
Rijkskliniek en Rijksopvoedingsgesticht Brugge 519
Rijksopvoedingsgesticht Mol 521
ROG Ruiselede en Beernem 522
Weldadigheidsschool Ieper 524
Commissies 526
Commissies tot bescherming van de maatschappij 526
Consultatieve commissies 530
Onderwijs, cultuur en wetenschappen 534
Psycho-medisch-sociale centra van het Gemeenschapsonderwijs 534
Verkeer en infrastructuur 545
Bestuur van Bruggen en Wegen 545
Bestuur van het Zeewezen. Diensten Scheepsbouw, Overzees vervoer, Binnenvaart, Zeevaartinspectie en Scheepsmeting 559
Waterschoutsambt 569
Landbouw 574
Bestuur van Waters en Bossen 574
C. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Buitendiensten ... 579
Verkeer en infrastructuur 579
Afdeling Vloot 579
D. Openbare instellingen 583
Passieve Luchtbescherming. Diverse diensten 583
Winterhulp 587
Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden onder Belgische vlag 595

Nationaal Instituut voor de Huisvesting. Gewestelijke comités 598
Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen ... 602
Provinciale landbouwmaatschappij voor Oost-Vlaanderen ... 606
E. Publiekrechtelijke beroepsorganisaties 610
Kamers van ambachten en neringen 610
3. Provinciebesturen 616
Provinciebestuur Oost-Vlaanderen 616
4. Regionale overheidsorganen 632
A. Arrondissementscommissariaten 632
B. Kamers van koophandel 639

II. Ambtenaren van de burgerlijke stand 645
1. Parochieregisters 645
2. Registers van de burgerlijke stand 660

DEEL TWEE PRIVAATRECHTELIJKE ORGANISATIES 689

I. Particuliere organisaties met een economisch doel 691
Industrie 692
Metaalbewerking 692
Carels-Vande Kerchove-SEM 692
De Meestere NV 693
Selecta PVBA 695
Textiel, kleding en ledernijverheid 696
Cabrita Carpets NV 696
DACCA NV 697
Fabelta-Zwijnaarde NV 698
Royal Axminster NV 700
Sofinal-Cotesa NV 701
Svelta NV 702
Tanneries de Saventhem NV 703
Tissage de Courtrai NV 704
Truyens NV 706
Van Der Eecken en co NV 707
William Wilford NV 708
Voeding en genotsmiddelen 710
Brouwerij R. Van Roy & Cie NV 710

CINTA NV 711
Interbrew NV 713
Mouterij Huys NV 715
Houtbewerking 716
A. Lachapelle NV 716
Chemie, papier- en kartonnijverheid 717
De Naeyer NV 717
Bouwbedrijven 718
Conducta NV 718
De Pauw Construct NV 719
Eysermans Jules 720
Gebroeders Puimège 721
Gentsche Bouwwerken NV 722
algemene Ondernemingen Gaston Heene PVBA 724
Algemene Ondernemingen J. Hillaert PVBA 725
Charles Joos en Zonen PVBA 726
Aannemingen P. Van Hauwaert PVBA 728
Algemene Ondernemingen G. Pieters-De Gelder NV 729
Van den Broecke André 730
Van Grimbergen Carlo en Jan 731
Andere industriële sectoren 732
Atomic NV 732
F. Boon BVBA 733
Boelwerf Vlaanderen NV 734
Cimenteries et Briqueteries Réunies NV 736
Chantier Naval de Rupelmonde 737
A. Claeys - Flandria NV 738
Heuninck Electronics NV 739
Landuydt NV 740
Mekanieke Steenbakkerij van Nieuwpoort 741
Nouvelle Imprimerie Commerciale et Industrielle NV 742
Handel, diensten en vervoer 743
Groot- en kleinhandel 743
Braunschweig en Cie NV 743
De Vos-Seyssens 745
Samenwerkende Vennootschap (CV) Spaarzaamheid Economie Oostende (SEO) 746
Bank- en verzekeringswezen 748

Bank Dujardin 748
DIPO NV 749
Hypothecaire Beleggingskas NV (HBK) 750
MOBAN NV 752
Noordstar en Boerhaave NV 753
Vervoer, opslag en communicatie 755
Transport Coulier NV 755
ICT 756
Lernout & Hauspie NV 756
Andere diensten 758
Cinex NV en Sofexim NV 758
Sint-Augustinus Drukkerij Desclée-De Brouwer NV 759
Société Anonyme de la Presse Libérale Gantoise 760
Orbis en Orion Uitgevers NV 762
SD VZW afdeling Veurne-Ambacht 764
Bonnevalle O. en Van den Bosch S. 765
Diverse sectoren 767
Faillissementsdossiers curator J. Dauwe 767
Sekwester WO I Antwerpen. Bedrijven 768
Verzameling bedrijfsdocumenten RA Antwerpen 770
Verzameling bedrijfsdocumenten RA Beveren 773
Verzameling bedrijfsdocumenten RA Gent 774

II. Particuliere organisaties met een sociaal doel 777
Geluk in ons huis 777
Volkswelzijn 780
Studiecentrum Open Hoger Onderwijs vzw 782

III. Beroeps- en standsorganisaties 785
Kamer van Koophandel en Nijverheid van Antwerpen vzw 785

BIJLAGE. LIJST VAN DE ARCHIEFBLOKKEN PER RESSORT 787

Rijksarchief Anderlecht 787

Rijksarchief Antwerpen 788

Rijksarchief Beveren 801

Rijksarchief Brugge **806**

Rijksarchief Gent **814**

Rijksarchief Hasselt **822**

Rijksarchief Kortrijk **823**

Rijksarchief Leuven **826**

Rijksarchief Ronse **830**

Alle rijksarchieven in Vlaanderen **833**

Archiefvormers Vlaamse Gemeenschap (centraal) **834**

INDEX VAN DE PLAATSNAMEN **835**

LIJST VAN AFKORTINGEN

AH	arbeidshof
Akt	geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten
Art.	artikel
AR	arbeidsrechtbank
ARA	Algemeen Rijksarchief
ARGO	Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs
AROH	administratie Ruimtelijke Ordening en Huisvesting
ARR	arrondissementscommissariaat
AWI	administratie Wetenschap en Innovatie
BA	Burgerlijke Akten
BEF	Belgische frank
BKM	afdeling Beeldende Kunsten en Musea
BS	burgerlijke stand
B.S.	Belgisch Staatsblad
BTW	belasting over de toegevoegde waarde
BVBA	besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
CBM	commissie tot bescherming van de maatschappij
CC	consultatieve commissie
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
COG	Centraal Observatiegesticht
CV	coöperatieve vennootschap
DB	ontvangkantoor van de Directe Belastingen
DPB	Domeinen en Penale Boeten
EA	rechtbank van eerste aanleg
EA A	rechtbank van eerste aanleg. algemeen
EA B	rechtbank van eerste aanleg .burgerlijke rechtbank
EA BS	rechtbank van eerste aanleg .burgerlijke stand
EA C	rechtbank van eerste aanleg. correctionele rechtbank
EA D	rechtbank van eerste aanleg.jeugdrechtbank
FOD	federale overheidsdienst
GA	Gerechtelijke Akten
GSU	Genealogical Society of Utah
GP	gerechtelijke politie
GW	Gerechtelijk Wetboek
HA	hof van assisen
HAf	Handelsafstanden
Ha	huwelijksafkondigingen
HB	hof van beroep
Hb	huwelijksbijlagen

HO	hof voor oorlogsschade
HR	handelsregister
HYP	hypotheekkantoor
IC	interneringscentrum
i.c.	*in casu*
Ind	indices
ISLOB	Interlokale Samenwerking en Lokale Openbare Bedrijven
JV	Joods Vluchtelingencentrum
KA	Krijgsauditoraat
KAD	kadaster
KAN	kamer van ambachten en neringen
KB	Koninklijk Besluit
KBO	Kruispuntenbank voor Ondernemingen
KH	Krijgshof
KMO	kleine en middelgrote onderneming
KR	krijgsraad
LIN	departement Leefmilieu en Infrastructuur
MB	Ministerieel Besluit
MF	ministerie van Financiën
MLP	Muziek, Letteren en Podiumkunsten
MST	medisch schooltoezicht
MVLG	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
NIH	Nationaal Instituut voor de Huisvesting
NIS	Nationaal Instituut voor de Statistiek
Nrs	nummers
NV	naamloze vennootschap
OA	Onderhandse Akten
o.c.	*opere citato*
OCMW	openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn
OI	openbare instelling
OM	Openbaar Ministerie
OT	overdrachttaks
PAR	parochieregisters
PK	parket bij de rechtbank van eerste aanleg
PG	parket-generaal
PLB	Passieve Luchtbescherming
PLC	Penitentiair Landbouwcentrum
PMS-centrum	psycho-medisch-sociaal centrum
PR	politierechtbank
PROV	provinciebestuur
PSC	penitentiair schoolcentrum
PV	proces-verbaal

PVBA	personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid
RA	Rijksarchief
RB	ressort van het Rijksarchief Brugge
RBe	ressort van het Rijksarchief Beveren
REG	Registratiekantoor
RG	ressort van het Rijksarchief Gent
RH	ressort van het Rijksarchief Hasselt
RIZIV	Rijksdienst voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
RK	rechtbank van koophandel
RO	rechtbank voor oorlogsschade
ROG	rijksopvoedinsgesticht
RR	ressort van het Rijksarchief Ronse
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RWG	rijksweldadigheidsgesticht
RWK	rijksweldadigheidskolonie
SA	*société anonyme*
SI	strafinrichting
Successie	Successierechten
SV	samenwerkende vennootschap
TBW	Territoriale Burgerlijke Wacht
UCL	*Université Catholique de Louvain*
UA	Universiteit Antwerpen
UGent	Universiteit Gent
UFSIA	Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius Antwerpen
VG	vredegerecht
VOZOR	Vereniging voor Onderlinge Zeeverzekeringen tegen Oorlogsrisico's
VZW	vereniging zonder winstoogmerk
WO I	Wereldoorlog I
WR	werkrechtersr
aad	
WS	Weldadigheidsschool
z.j.	zonder jaar
ZG	[dossiers] Zonder Gevolg
z.p.	zonder plaats

INLEIDING

"De inplanting in deze Oost-Vlaamse gemeente [van een tussenarchief] is rationeel en verantwoord. Beveren ligt in het hart van het Vlaamse gewest, op ongeveer gelijke afstand van de zee en van de Limburgse Maas, dicht bij de grootste Vlaamse stad Antwerpen, in de onmiddellijke omgeving van een internationale autosnelweg en bij een geëlectrificeerde spoorweg"[1]

INHOUD VAN HET ARCHIEVENOVERZICHT

1. Een archievenoverzicht voor het 'ressort Vlaanderen'

Het Rijksarchief te Beveren vervult drie functies: rijksarchief voor het gerechtelijk arrondissement Dendermonde, genealogisch centrum voor Vlaanderen en - *last but not least* - hulparchiefbewaarplaats voor (hedendaags) archief uit de provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen[2].

Het overzicht van de archieven van het gerechtelijk arrondissement Dendermonde in het RA Beveren werd al in 1995 gemaakt door oud-collega José Verschaeren[3]. Het archief dat Beveren herbergt voor de andere Vlaamse rijksarchieven - in hoofdzaak omvangrijke reeksen hedendaags archief - werd wel in kaart gebracht voor intern gebruik, maar een systematisch overzicht werd nooit gepubliceerd.[4] Voorliggend archievenoverzicht van het 'ressort Vlaanderen' wil die lacune opvullen.

---

[1] Asaert, G. "Plannen voor een tussenarchief in Vlaanderen" in: *Tussendepots en hedendaags lopend archief. Handelingen van de studiedag van 17 oktober 1974. Archief- en Bibliotheekwezen in België*. Extranummer 14 (1975), 60.

[2] De bestanden van archiefvormers uit de provincie Limburg zijn in de loop van 2002 en 2003 overgebracht naar het gerenoveerde RA Hasselt.

[3] Verschaeren, J. *Overzicht van de archieven en verzamelingen van het Rijksarchief te Beveren. Archiefvormers in het Gerechtelijk Arrondissement Dendermonde* (Gidsen 22) Brussel, 1995 en *Overzicht van de archieven en verzamelingen van het Rijksarchief te Beveren. Archiefvormers in het Gerechtelijk Arrondissement Dendermonde. Addendum* (Gidsen 58) Brussel, 2002.

[4] In het gezamenlijk archievenoverzicht van de rijksarchieven in Vlaanderen dat in 1975 werd gepubliceerd, bevatte het hoofdstuk over Beveren enkel de bestanden van het toenmalige eigen ressort, nl. het administratief arrondissement Sint-Niklaas. De bestanden van het ressort Vlaanderen, bewaard in Beveren werden opgesomd bij het

Met het oog op de input in ABS Archeion - het digitaal archiefbeheerssysteem dat momenteel in alle rijksarchieven wordt ingevoerd - werd het bestaande archievenoverzicht in 2002 in een nieuwe vorm gegoten, gecheckt en aangevuld. In een tweede fase kreeg ieder type archiefvormer een uitgebreide notitie volgens een vast sjabloon.[5] Het archievenoverzicht werd afgesloten op 15 december 2005.

Een archievenoverzicht is een dynamisch gegeven, zeker als het gaat om archieven in een hulparchiefbewaarplaats. Als de rijksarchieven in Antwerpen, Brugge, Gent, Kortrijk, Leuven of Ronse - net als in Hasselt - extra magazijnruimte krijgen, worden hun hedendaagse archieven vanuit Beveren overgedragen naar het ressort waartoe ze behoren. Daarom zal een geactualiseerde digitale versie van dit archievenoverzicht beschikbaar zijn via internet (via http://arch.arch.be). De digitale versie blijft actueel en biedt de interessantste zoekmogelijkheden. Toch behoudt een archievenoverzicht in boekvorm zijn merites; het blijft immers de beste manier om de idee van het 'overzicht' vorm te geven.

2. Voorstelling van de bestanden

Het RA Beveren bewaart 40694,06m archief. Daarvan behoort 88 % (35872,93m) tot het 'ressort Vlaanderen'. De voornaamste publiekrechtelijke archiefvormers voor het ressort Vlaanderen zijn de hoven en rechtbanken (13660,29m), de buitendiensten van de federale overheid (totaal: 9284,14m; in hoofdzaak buitendiensten van de FOD Financiën (5049m) en van de FOD Justitie (2342m)), de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap (532,35m) en de provincie Oost-Vlaanderen (2737,66 m). In het domein van de privaatrechtelijke archiefvormers gaat het bijna uitsluitend over bedrijven (3706m). Daarnaast omvat het archief van het ressort Vlaanderen ook reeksen die niet door het publiek kunnen worden geraadpleegd, met name de

---

ressort waartoe ze in feite behoren met de vermelding "voorlopig bewaard te Beveren-Waas". "Rijksarchief te Beveren-Waas", in: *Het Rijksarchief in de Provinciën. Overzicht van de fondsen en verzamelingen, deel I De Vlaamse provinciën*, 93-102. Op de website van het Rijksarchief kon de gebruiker zich tot nu behelpen met twee beknopte overzichten: "Lijst van de archievenoverzichten en inventarissen voor het ressort Beveren en voor het ressort Vlaanderen" en "Archieven uit het gerechtelijk arrondissement Gent in het Rijksarchief te Beveren".

[5] Er werd geopteerd voor de beschrijvingselementen voor een archiefvormer zoals opgesomd in Coppens, H. *De ontsluiting van archieven. Richtlijnen en aanbevelingen voor de ordening en beschrijving van archieven* (Miscellanea Archivistica. Manuale 21) Brussel, 1997, 224-238.

originele parochieregisters (500m), de registers van de burgerlijke stand (4584m) en het origineel exemplaar (positief en negatief) van de microfilms van die registers. Let wel: het ressort Vlaanderen omvat enkel de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen. Alle bestanden van archiefvormers uit de provincie Limburg worden bewaard in het RA Hasselt.

3. Archiefvormers

Dit archievenoverzicht verschilt enigszins van de archievenoverzichten van de verschillende rijksarchieven die tot nu toe gepubliceerd zijn. De informatie is enerzijds minder gedetailleerd (geen bijzondere geschiedenis van het Vredegerecht van Wakken of van het Registratiekantoor van Lede; geen opsomming van de inhoud per archiefbestand), maar biedt anderzijds meer institutionele context. Het grote aantal archiefblokken dwong mij om één uitgebreide beschrijving per type archiefvormer te geven. Specifieke informatie op het niveau van het archiefblok, staat eventueel vermeld bij het archiefblok, onder de titel van de toegang. Per type archiefvormer krijg je de volledige naam, plaats, bestaansdata en wettelijk statuut, bevoegdheden, taken en activiteiten, inhoud van het archief (met eventuele onderzoeks-mogelijkheden), openbaarheid en literatuur. Voor de bedrijfsar-chieven werd wel logischerwijs geopteerd voor één beschrijving per bedrijf.

De volledige benaming van de archiefvormer is - volgens de archivistische conventie - de naam van de archiefvormer op het moment van het jongste archiefstuk dat werd overgedragen. Eventuele rechtsvoorgangers en rechts-opvolgers worden alleszins vermeld in de historische notitie over de archiefvormer.

4. Bloknamen

De bloknamen zien er uit als geheimzinnige codes, maar ze zijn gekozen in functie van het depotbeheer. Het zijn immers ook de namen die je terugvindt op de etiketten van de archiefdozen. Voor archivarissen schuilt er alleszins een strikte logica in. Het merendeel van de bloknamen is opgebouwd volgens een vast stramien: het type archiefvormer (vaak onder de vorm van een afkorting) gevolgd door de vestigingsplaats en het jaar van overdracht. Het archiefblok van een bepaalde archiefvormer dat het eerst werd neergelegd, kreeg de aanduiding ‘0000’ mee. Wanneer geen nieuwe overdrachten worden

verwacht van een bepaalde archiefvormer (meestal omdat hij is opgehouden te bestaan), wordt het jaar van overdracht weggelaten wegens overbodig. De namen van blokken met originele registers van de burgerlijke stand vermelden in afkorting ook de aard van registers (Ind, Akt, Hb en Ha); bij parochieregisters toont de bloknaam ook het ressort van het Rijksarchief waartoe ze behoren.

De bloknamen van o.m. bedrijfsarchieven, andere buitendiensten dan van justitie of financiën en openbare instellingen zijn eenvoudiger; ze bevatten enkel de naam van de archiefvormer, al dan niet gevolgd door het jaar van overdracht.

5. Toegangen

Om een toegang tot een bepaald archiefbestand terug te vinden in de leeszaal, heb je het toegangsnummer nodig (letter+cijfer). In het archievenoverzicht vind je het net boven de titel van de toegang. Heel wat gepubliceerde toegangen zijn tezamen met andere inventarissen gebundeld in een 'verzamelinventaris', waarvan we de titel niet vermelden. We geven wel telkens het publicatienummer van de inventaris bij het Algemeen Rijksarchief. Via de website (doorklikken naar 'publicaties') kom je heel makkelijk bij de referentie van de verzamelinventaris terecht. Voor niet-gepubliceerde toegangen stelt zich een ander probleem. Niet alle toegangen staan in de leeszaal, omwille van de privacy of omdat ze niet voldoen aan het minimumcriterium van een leesbare, genummerde lijst. De leeszaalvoorzitter en/of de archivaris helpen u graag verder als u een onvoldoende ontsloten archiefbestand wil raadplegen.

De toegangsnummers met een * wijzen op een nadere toegang. Dat is een toegang die het bestand (of een deel van het bestand) meer in detail ontsluit, meestal onder de vorm van een (alfabetische) namenlijst. Zo beschikken we over heel wat nadere toegangen tot gerechtelijke dossiers of tot dossiers van gedetineerden. Omwille van de grote privacygevoeligheid, kan u enkel nadere toegangen tot dossiers of vonnissen die ouder zijn dan 100 jaar in de leeszaal consulteren.

GESCHIEDENIS VAN HET RIJKSARCHIEF BEVEREN

Buitenstaanders vragen zich soms af hoe het komt dat het leeuwendeel van de hedendaagse overheidsarchieven uit Vlaanderen in een bescheiden gemeente als Beveren - en niet in een centrumstad als Brussel, Antwerpen of Gent - worden bewaard. De redenen daarvoor liggen in een niet zo ver verleden.[6]

[6] Voor een korte geschiedenis van het RA Beveren, zie: Rombauts, W. "Rijksarchief te Beveren" in: Coppens, H. en Laurent, R. *Het Rijksarchief in België (1796-1996). Geschiedenis van de instelling en bio-bibliografisch repertorium van de archivarissen* (Miscellanea Archivistica. Studia 86) Brussel, 1996, 89-92.

De uitbouw van een modern overheidsapparaat –vanaf de 19de eeuw, en in alsmaar toenemende mate in de 20ste eeuw- leidde tot een enorme groei van het aantal administratieve documenten. Bij de archivarissen groeide na de Tweede Wereldoorlog het besef dat het beheer en de bewaring door de overheden van documenten die enerzijds hun administratief nut waren verloren (na bijvoorbeeld 10, 20 of 30 jaar) maar anderzijds nog te jong waren om te worden neergelegd in het Rijksarchief (volgens de 100-jaarregel), problematisch zou worden. De archiefwet van 24 juni 1955 (B.S. 12 augustus 1955) voorzag al de mogelijkheid om "bescheiden minder dan honderd jaar oud, die geen nut meer hebben voor de administratie" in het Rijksarchief neer te leggen.[7] Naar buitenlands voorbeeld werd Beveren in de jaren 1960 geconcipieerd als het eerste 'tussenarchief' in België. Tussenarchieven stonden in voor de tijdelijke bewaring van administratieve documenten, waarvan in een tweede fase werd beslist of ze naar de papiermolen werden verwezen dan wel of ze permanent zouden worden bewaard. De stukken die in aanmerking kwamen voor permanente bewaring, werden doorgespeeld aan het eigenlijke archief[8].

Het RA Beveren werd in 1964 opgericht, in de voormalige gebouwen van de Beverse kazerne, opgetrokken in 1881-'83. In 1974 en 1976 werd begonnen met de constructie van nieuwe archiefmagazijnen. Ze werden respectievelijk in 1976 en 1981 in gebruik genomen. Het RA Beveren heeft ruimte voor circa 62 000 lopende meter archief.

In de praktijk is het Rijksarchief Beveren snel geëvolueerd naar een gewone hulparchiefbewaarplaats, voor *permanent bewaarde* hedendaagse archieven van andere ressorten met plaatsgebrek. Overheden maken ook courant gebruik van de mogelijkheid om stukken jonger dan 100 jaar zonder administratief nut neer te leggen. De selectie van het archief gebeurt evenwel op de administratie zelf, volgens een selectielijst goedgekeurd door de algemeen rijksarchivaris. Enkel archief dat voor permanente bewaring in aanmerking komt, wordt overgebracht naar Beveren. Hoewel men er in de jaren 1970 van uitging dat de bewaring in Beveren van hedendaagse archiefbestanden van de andere ressorten slechts een tijdelijke aangele-

[7] Archiefwet 24 juni 1955, artikel 1.
[8] Asaert, *o.c.*, 51-63; Wyffels, C. *Hedendaags archief en tussendepots* (Studia 22), Brussel, 1972, 7-9.

genheid was, zitten sommige archieven hier inmiddels meer dan 30 jaar. De tijd was dus rijp voor een overzicht.

PRAKTISCHE INFO

Adres

Rijksarchief te Beveren, Kruibekesteenweg 39, 9120 Beveren [-Waas]

Tel. 03/750.29.77 – Fax. 03/750.29.70

Rijksarchief.Beveren@arch.be

Openingsuren

De leeszaal is open van dinsdag tot vrijdag van 8u30 tot 16u30 en op zaterdag van 8u30 tot 12u en van 13u tot 16u. In juli en augustus is de leeszaal op weekdagen gesloten tijdens de middag (van 12u tot 13u) en op zaterdag de hele dag.

Sluitingsdagen

Op officiële feestdagen en op 2 januari, 2 november, 15 november en tussen kerstmis en nieuwjaar zijn alle leeszalen van de rijksarchieven sowieso gesloten. Ieder rijksarchief sluit bovendien één week per jaar voor de bestandencontrole. In Beveren is dat meestal in september of oktober. Een volledig overzicht van de jaarlijkse sluitingsdagen per jaar vind je op de website van het Rijksarchief (http://arch.arch.be).

Routebeschrijving

Het Rijksarchief bevindt zich op 3 minuten lopen van het station van Beveren.

Met de auto bereik je het Rijksarchief via de N70 Antwerpen-Gent. Als je vanuit Antwerpen komt, sla je aan de eerste verkeerslichten voorbij het marktplein linksaf richting Kruibeke, vervolgens op het einde van de straat links en opnieuw de eerste straat links. Vanuit richting Gent neem je aan de tweede verkeerslichten de straat rechts richting Kruibeke, vervolgens op het einde van de straat links en nogmaals de eerste straat links. Je gaat de grote poort binnen aan de rechterkant van de straat.

Toegangsvoorwaarden

Wie opzoekingen wil doen in het Rijksarchief, heeft een lezerskaart nodig. Een lezerskaart kost 20 euro per jaar. Studenten betalen slechts 10 euro. Met de lezerskaart krijg je vrije toegang tot alle leeszalen van de rijksarchieven. Voor een lezerskaart die toegang geeft tot één bepaald rijksarchief gedurende zeven opeenvolgende kalenderdagen, betaal je 5 euro.

In de leeszaal mogen geen (boeken)tassen of jassen worden meegenomen. Je kan ze achterlaten in de vestiaire, waar je gratis gebruik kan maken van kastjes met een sleutel.

Digitale kopies

Op verzoek kan je een digitale kopie laten maken van een archiefstuk. De kopie wordt afgeleverd op papier of als digitaal bestand. Een kopie kost 0,30 euro voor een A4-formaat en 0,60 euro voor een A3-formaat. Wanneer je afbeeldingen publiceert die afkomstig zijn uit een archiefbestand van het Rijksarchief, betaal je daarvoor auteursrechten.

Openbaarheid

Alle archieven ouder dan 100 jaar, die door een overheidsorgaan aan een Rijksarchief werden overgedragen, zijn in principe openbaar, zo bepaalt de archiefwet van 1955. Het Rijksarchief spant zich in om ook de archieven jonger dan 100 jaar zo veel mogelijk open te stellen voor onderzoekers. Anderzijds wil het Rijksarchief ook de privacy van de individuele burger beschermen. Voor iedere archiefvormer gelden daarom specifieke voorschriften inzake openbaarheid. Je vindt ze in dit archievenoverzicht bij elke archiefvormer[9].

MET DANK

Het samenstellen van een archievenoverzicht is geen solowerk, gelukkig maar. Met plezier bedank ik dan ook iedereen die mij geholpen heeft: Herman

[9] Voor een overzicht van de geldende wetgeving, zie Preneel, M. *Archief en openbaarheid. Een handleiding voor de Rijksarchieven in Vlaanderen* (Miscellanea Archivistica. Manuale 51) Brussel, 2005.

Coppens, voor de prima begeleiding en de motivatie op de juiste momenten; Jozef Bekers, van wie ik het initiële archievenoverzicht van het ressort Vlaanderen in Beveren erfde; Chantal Vancoppenolle voor haar onmisbare bijdrage over de bedrijfsarchieven en voor de ruimte die ik kreeg om het archievenoverzicht af te werken; Lucie Verachten, voor de perfecte omzetting van Access naar Word; mijn oud-collega's in Beveren: Karel Velle, die instond voor de ontsluiting van het gerechtelijk archief en het gevangenisarchief en mij op die manier voorzag van een schat aan informatie en Wouter Rombauts, voor zijn steun in de eerste fase; mijn ex-collega's Tom Haeck en Dries Vandaele, voor hun expertise op vlak van archieven van financiën, Access en het bijhouden van de bestandenlijst; mijn collega's Sylvie De Smet, voor de wegwijs in de archieven van de Vlaamse Gemeenschap, Paul Drossens, voor alle informatie over de gerechtelijke archieven en de archieven van jeugdgevangenissen, Rudi Willockx, die zijn kennis inzake parochieregisters met mij deelde; Luc Heerwegh die mij wegwijs maakte in het magazijn; Sven Heusequin, Jean-Pierre Lescroart en Guy De Klerck voor het voortreffelijke magazijnbeheer; Kathlijn De Graef voor het minutieuze typwerk; Johan Buyle, Ida Vander Aa en Jeanine Vercauteren voor de administratieve en andere omkadering en voor de sympathieke belangstelling; Marc Carnier, Erik Houtman, Eddy Put en Maurice Vandermaesen, collega's in de andere Vlaamse Rijksarchieven, voor de feedback en de praktische oplossingen; mijn Brusselse collega's Hans Vanden Bosch en Isabelle Sirjacobs, die mij spontaan hun nota's uit hun studie over administratieve rechtscolleges ter beschikking stelden; Rolande Depoortere voor de informatie over de militaire rechtscolleges; Wim Lefebvre en Christa Matthys voor de ongepubliceerde notitie over de provinciale landbouwmaatschappijen; Emmanuel Berger en Pierre-Jean Niebes voor de bibliografische tips; collega Roland Van der gracht en Ellen Lamberts voor de finesses van de lay out; tot slot: Werner Van den Bergh voor de hulp bij de eindredactie en de opvang van Martha, Josse en Ward als mama weer langer bleef werken.

Borgerhout, 1 maart 2006

DEEL EEN OVERHEIDSINSTELLINGEN

I. OVERHEIDSINSTELLINGEN VANAF 1795

1. HOVEN EN RECHTBANKEN

De hoven en rechtbanken vormen de belangrijkste groep archiefvormers in het RA Beveren. De 511 bestanden nemen 38% van de totale omvang voor het ressort Vlaanderen in beslag. De overdrachten van rechtbankarchieven werden voor Vlaanderen vooral vanaf het einde van de jaren 1990 gerealiseerd onder impuls van Karel Velle. In die periode publiceerde het Rijksarchief ook een aantal institutionele studies van hoven en rechtbanken, inclusief richtlijnen voor selectie van het archief[10]. In februari 2002 vaardigde toenmalig minister van Justitie Marc Verwilghen, in samenwerking met het Rijksarchief, een officiële selectielijst uit voor alle archieven van hoven en rechtbanken[11]. Sedert 1999 zet de FOD Justitie voltijds medewerkers in voor de systematische selectie, de verpakking, het maken van overdrachtslijsten en de overdracht van gerechtelijke archieven naar het Rijksarchief. De 'justitieploegen' worden daarbij begeleid door een rijksarchivaris.

Bij iedere rechtbank of hof vind je een min of meer uitgebreide historische notitie en een overzicht van de bronnen die hij/zij produceert. Voor een algemene geschiedenis van de rechterlijke macht in België verwijs ik door naar VELLE, K. "De rechterlijke macht" in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 479-514. Daarin vind je ook een eerste overzicht van de onderzoeksmogelijkheden voor gerechtelijk archief, net als in VELLE, K. "Gerechtelijke archieven" in: ART, J. (ed.) *Hoe schrijf ik de geschiedenis van mijn gemeente? Deel IIIb.* Gent, 1996, p. 219-256. VELLE, K. "Instellingen, normen en procedures met betrekking tot crimineel wangedrag van jongeren in België, in de periode 1795-1950: bronnen en mogelijkheden voor verder onderzoek" in: LIS, C. en SOLY, H. (ed.) *Tussen dader en slachtoffer. Jongeren en criminaliteit in historisch perspectief*.

---

[10] Over het probleem van selecteren en bewaren van gerechtelijke archieven in België: Depoortere, *Les cours d'appel en Belgique et leurs prédecesseurs en droit, 1795-1999*, p. 207-221.

[11] Verwilghen, *Richtlijn betreffende de archieven van de rechterlijke macht: selectielijsten en bewaartermijnen.* Brussel, 8 februari 2002.

Brussel, 2001, p. 253-276 focust op bronnen en onderzoek inzake jeugddelinquentie.

Het merendeel van de rechtbankarchieven is ontsloten door een inventaris. In de inleiding wordt telkens uitgelegd hoe en wanneer het archiefbestand werd overgedragen aan het Rijksarchief en welke selectiecriteria werden gehanteerd.

Inhoud

In de archieven van hoven en rechtbanken tref je bij de 'stukken in verband met de rechtspleging' een aantal uniforme reeksen aan. Ze vormen de ruggengraat van het gerechtelijk archief. Hier volgt een overzicht, met uitleg.

- *Algemene rol* (waarop gedingzaken worden ingeschreven in de volgorde waarin ze zich aanbieden met vermelding van volgnummer, datum van de dagvaarding, datum van de inschrijving op de rol, namen van de partijen, namen van de pleitbezorgers, aard van de zaak, betaald recht, aard en datum van vonnis/arrest/beschikking en datum van schrapping)

Naast algemene rollen bestaan er ook specifieke rollen waarop een welomschreven deel van de gedingen wordt ingeschreven (van één bepaalde kamer, per zitting…)

- *Vonnisboeken of minuten van vonnissen /arresten / beschikkingen* (het origineel van de akte; worden ofwel in een register na mekaar ingeschreven, ofwel op losse bladen die nadien worden ingebonden; in principe worden alle vonnissen/arresten/beschikkingen op minuut geregistreerd. De redactie van de minuut gebeurt tijdens de zitting. Op het einde van de zitting kijkt de rechter de minuut na en corrigeert waar nodig. Een vonnis bestaat uit vijf essentiële onderdelen: (1) namen en hoedanigheden van de partijen, (2) eisen van de eiser en antwoorden van de verweerder, (3) de betwisting in z'n feitelijke en wettelijke context, (4) de motieven van de rechter voor zijn beslissing en (5) de beslissing van de rechter.

- *Zittingsbladen of verslagen van zittingen* (waarop de rechter de gerechtelijke uitspraak noteert, met nummer van de zittingsrol, nummer van de algemene rol, namen van eiser(s) en verweerder(s), namen van hun raadslieden of gevolmachtigden, het beschikkend gedeelte van de beslissing en de paraaf

van de rechter) ; werden voor de invoering van het Gerechtelijk Wetboek in chronologische volgorde bewaard

De griffier maakte op bovengenoemde reeksen chronologische en alfabetische toegangen:

- *Repertoria* (chronologisch; met minimaal vermelding van het volgnummer, de datum/data van de akte en/of het vonnis/arrest/beschikking, de aard van de zaak, de datum van de feiten, de namen en de voornamen van de partijen en hun woonplaats)

- *Alfabetische indices* op de namen van de partijen (opgemaakt op het einde van het jaar)

Als je over de naam van één van de partijen beschikt of over de datum van het eindvonnis, kan je via de rol, het repertorium of, als die er zijn, via andere alfabetische en chronologische toegangen op de vonnisboeken en op de zittingsbladen de benodigde stukken terugvinden. Om alle stukken betreffende één zaak te bundelen, gebruik je best het eindvonnis of -arrest als vertrekpunt. Als je dat grondig gelezen hebt, kan je de diverse stukken in de andere series opsporen.

Literatuur

ALEN, A., DE VALKENEER, C. en TILLEMAN, B. *Het Belgisch gerechtelijk systeem.* Brussel, 1992.

BERGER, E. *La justice pénale sous le Directoire (1795-1799). Normes, pratiques et enjeux d'un modèle judiciaire liberal.* Onuitgegeven doctoraats-verhandeling. Université Catholique de Louvain / Université de Paris 1 Panthéon-Sorbonne, 2006.

CHRISTIAENSEN, S., ROUSSEAUX, X. en VESENTI, F. (ed.), *Rencontre entre criminologie et histoire. Maintien de l'ordre, justice et politique criminelle en Belgique*. Gent, 2005.

COPPENS, H. en VELLE, K. *Selectie, vernietiging en overdracht van gerechtelijke archieven in Duitsland (Nordrhein-Westfalen), België, Frankrijk en Nederland. Handelingen van de studiedag gehouden te Brussel op 21 november 1995*. (Miscellanea Archivistica Studia 80) Brussel, 1996.

DE BAVAY, J. “De l’organisation des tribunaux en Belgique de 1795 à 1830, discours de rentrée de la cour d’appel de Bruxelles en octobre 1858”, in: *La Belgique judiciaire* (1858), col. 1345-1354.

[DE KEYZER W., DEPOORTERE R.] *Les Archives de l'État et les archives judiciaires. Éclairages sur la sélection, la conservation et la consultation des fonds contemporains* (Miscellanea Archivistica. Studia 162) Brussel, 2004.

DEPOORTERE, R. “Les archives judiciaires aux Archives de l’Etat” in : *dossier Repressie en gerechtelijke archieven: problemen en perspectieven*. *Berichtenblad SOMA* 38 (2003), p. 37-43.

DEVOLDER, C. *De Verenigde Departementen onder Frans Bewind. De constitutionele instellingen van het Directoire* (Studia 71) Brussel, 1997.

FARCY, J.-C. *Guide des archives judiciaires et penitentiaires. 1800-1958*. Parijs, 1992.

HEIRBAUT, D., ROUSSEAUX, X. en VELLE, K. (red.) *Politieke en sociale geschiedenis van justitie in België van 1830 tot heden*. Brugge, 2004.

MARTYN G., HEIRBAUT D., OPSOMMER, R. (dir.), *Rechtsgeschiedenis van de twintigste eeuw*. Brussel (te verschijnen).

MUYS, E. “ Seksueel geweld tegen kinderen in Vlaanderen in de negentiende eeuw. Rechtbankarchieven en hun onderzoeksperspectieven” in: *Comenius: wetenschappelijk forum voor opvoeding, onderwijs en cultuur* XIX (1999), p. 36-54.

POULLET, P. *Les institutions françaises de 1795 à 1814. Essai sur les origins des institutions belges contemporaines.* Brussel, 1994 (anastatische herdruk, 1907).

PUISSANT, J. “L’intérêt des archives judiciaires pour le chercheur” in: *Pour une nouvelle loi belge sur les archives. Voor een nieuwe Belgische archiefwet. Archief- en Bibliotheekwezen* extranummer 23. Brussel, 1986, p. 103-106.

PUT, E. *Het Ministerie van Justitie (1831-1988). Deel I: Organisatiestructuur van de centrale administratie en de adviesorganen* (Miscellanea Archivistica. Studia 6) Brussel, 1990.

PUT, E. *Het Ministerie van Justitie (1831-1988). Deel II: Overzicht van de bevoegdheden* (Miscellanea Archivistica. Studia 22) Brussel, 1992.

ROUSSEAUX, X. en LEVY, R. *Le pénal dans tous ses États. Justice, États et sociétés en Europe (XIIe-XXe siècles).* Brussel, 1997.

ROUSSEAUX, X., " L'histoire de la justice en Belgique : état des recherches d'un domaine en gestation ", in : *Belgisch tijdschrift voor nieuwste geschiedenis*, 1998, 1-2, XXVIII, p. 247-277.

STEVENS, F. "De gerechtelijke instellingen" in: VERBESSELT, L. (e.a.), *Vrijheid, gelijkheid of de dood. 1 oktober 1795. Brussel op een keerpunt*. Brussel, 1995.

STEVENS, F. "'Il y aura un code pour tout le royaume'. La codification du droit penal dans le territoire de la Belgique et des Pays-Bas (1781-1835)" in: ROUSSEAUX, X., DUPONT-BOUCHAT, S., VAEL, C. (ed.) *Révolution et la justice pénale en Europe, 1780-1815. Modèles français et traditions nationales. Le droit et les codes*, Parijs, 1999, p. 71-84.

TIXHON, A. "Le pouvoir des nombres. Une histoire de la production et de l'exploitation des statistiques judiciaires belges (1795-1870)" in: *Belgisch tijdschrift voor nieuwste geschiedenis* XXXII (2002), 1-2, p. 281-284.

VAN DEN WYNGAERT, C. *Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen.* 2 dln. Antwerpen, 1998 (3de herwerkte uitgave).

VELLE, K. "De Belgische Rijksarchiefdienst en de strafrechtsgeschiedenis van de negentiende en twintigste eeuw" in: *Pro Memorie. Bijdragen tot de rechtsgeschiedenis der Nederlanden*, 2 (2000), p. 372-383.

VELLE, K. "Gerechtelijke archieven" in: J. ART (ed.) *Hoe schrijf ik de geschiedenis van mijn gemeente? Deel IIIb.* Gent, 1996, p. 219-256.

VELLE, K. "De rechterlijke orde in België en haar archieven" in: *De schakel* (driemaandelijks tijdschrift van de Nationale Confederatie der griffiers, parketsecretarissen en personeel van de griffiers en de parketten van hoven en rechtbanken), 18 (2003) nr 66, p. 11-26.

VELLE, K. “De rechterlijke macht” in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 479-514.

VERWAEST, J.-C. *De justitiegids. Wegwijs in het labyrint van het Belgisch gerecht.* Zellik, 1998.

YANTE, J.-M. “La sauvegarde des archives judiciaires en Belgique. Enjeux, réalisations et projets” in: *Archief- en Bibliotheekwezen in België*, LXXI (2000), 1-4, p. 119-137.

De institutionele studies van rechtbanken en hoven en de richtlijnen voor selectie van gerechtelijk archief gepubliceerd door het Rijksarchief:

BOUDREZ, F. en DE SMET, S. *De jeugdrechtbank en rechtsvoorganger. Organisatie, taken, bevoegdheid en archiefvorming (1912-2000)*. (Miscellanea Archivistica. Studia 146) Brussel, 2002.

GADEYNE, G. *De Rechtbank van eerste aanleg (en voorlopers). Organisatie, taken, bevoegdheid en archiefvorming. Deel I. De Rechtbank van eerste aanleg (algemeen) en de burgerlijke rechtbanken (1794-1970)* (Miscellanea Archivistica. Manuale 23) Brussel, 1997.

GADEYNE, G. *Richtlijnen en aanbevelingen aan de hoofdgriffiers in verband met de bewaring, de selectie en de overdracht van archief van de rechtbanken van eerste aanleg (algemeen) en de burgerlijke rechtbanken voor de periode 1794-1970.* (Miscellanea Archivistica. Manuale 29) Brussel, 1998.

GADEYNE, G. *De rechtbank van eerste aanleg (en voorlopers). Organisatie, taken, bevoegdheid en archiefvorming. Deel II. De rechtbank van eerste aanleg (algemeen) en de burgerlijke rechtbank (1970-1992)* (Miscellanea Archivistica. Manuale 44) Brussel, 2001.

DEPOORTERE, R. *Directives et recommandations aux greffiers en chef relatives à la conservation, au tri et au transfert des archives des cours d'appel [Première édition]* (Miscellanea Archivistica. Manuale 35) Brussel, 2000.

DEPOORTERE, R. *Directives et recommandations au secrétaire relatives à la conservation, au tri et au transfert des archives de l'auditorat général près la cour militaire [Première édition]* (Miscellanea Archivistica. Manuale 36) Brussel, 2000.

DEPOORTERE, R. *Directives et recommandations au greffier en chef relatives à la canservation, au tri et au transfert des archives des auditorats militaires près les conseils de guerre permanents [Première édition]* (Miscellanea Archivistica. Manuale 37) Brussel, 2000.

DEPOORTERE, R. *Directives et recommandations au greffier en chef relatives à la conservation, au tri et au transfert des archives des conseils de guerre permanents [Première édition]* (Miscellanea Archivistica. Manuale 38) Brussel, 2000.

DEPOORTERE, R. *Directives et recommandations au greffier en chef relatives à la conservation, au tri et au transfert des archives de la cour militaire [Première édition]* (Miscellanea Archivistica. Manuale 39) Brussel, 2000.

VELLE, K. *Richtlijnen en aanbevelingen aan de hoofdgriffiers in verband met de bewaring, de selectie en de overdracht van archief van de vredegerechten. Eerste versie (april 2000)* (Miscellanea Archivistica. Manuale 40) Brussel, 2000.

VELLE, K. *Richtlijnen en aanbevelingen aan de hoofdsecretarissen in verband met de bewaring, de selectie en de overdracht van archief van de parketten bij de arbeidsrechtbanken. Eerste versie (mei 2000)* (Miscellanea Archivistica. Manuale 42) Brussel, 2000.

VELLE, K. *Het Openbaar Ministerie in België (1796-1995). Organisatie, bevoegdheden en archiefvorming* (Miscellanea Archivistica. Studia 66) Brussel, 1995.

VELLE, K. *Het vredegerecht en de politierechtbank (1795-1995). Organisatie, bevoegdheden en archiefvorming* (Miscellanea Archivistica. Studia 76) Brussel, 1995.

VELLE, K. *De selectie van de archieven van de correctionele griffies in België. Enkele beschouwingen en aanbevelingen* (Miscellanea Archivistica. Studia 128) Brussel, 2000.

DEPOORTERE, R. *La juridiction militaire en Belgique 1796-1998. Compétences et organisation. Production et conservation des archives* (Miscellanea Archivistica. Studia 115) Brussel, 1999.

DEPOORTERE, R. *Les cours d'appel en Belgique et leurs prédécesseurs en droit 1795-1999. Compétences et organisation. Production et conservation des archives* (Miscellanea Archivistica. Studia 120) Brussel, 1999.

MUYS, E. *De rechtbank van koophandel (1798-1999). Organisatie, bevoegdheid en archiefvorming* (Miscellanea Archivistica. Studia 121) Brussel, 1999.

De belangrijkste wetten inzake de gerechtelijke organisatie vind je terug in:

SERVAIS, J. en MECHELYNCK, E. *Les codes et les lois spéciales les plus usuelles en vigueur en Belgique* (verschillende uitgaven)

Wetten en besluiten betreffende de rechterlijke inrichting. Officieele tekst met de aanvullende wetten. Brussel, [1937]

Het Gerechtelijk Wetboek van 1967 in de verzameling *Lex Belgica*.

Voor uitgebreide bibliografische referenties van publicaties van rechtsbronnen, juridische handboeken, juridische vaktijdschriften, publicaties over de rechterlijke organisatie, de verschillende rechtscolleges en het Openbaar Ministerie, zie: VELLE, K. *Recht en gerecht. Bibliografische inleiding tot het institutioneel onderzoek van de rechterlijke macht (1796-1994)*. (Miscellanea Archivistica. Studia 61) Brussel, 1994, 2 dln.

A. Gewone hoven en rechtbanken

HOVEN VAN BEROEP

Plaats

Antwerpen, Gent

Bestaansdata

1800-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De mogelijkheid om beroep aan te tekenen tegen een vonnis van een rechter, is een principe van de Franse Revolutie.[12] De Grondwet van het jaar III, in de negen Belgische departementen van kracht na de annexatie bij besluit van 2 frimaire IV (23 november 1795), voorzag de mogelijkheid om beroep aan te tekenen tegen een vonnis. Tot aan de gerechtelijke hervormingen van het jaar VIII, gebeurde dat zonder gespecialiseerde instantie en volgens een 'circulair systeem'. Het beroep tegen vonnissen van het vredegerecht in burgerlijke zaken, kon worden aangetekend bij de burgerlijke rechtbank (*tribunal civil*). De burgerlijke rechtbanken fungeerden onderling als beroepsinstantie, volgens een door de wetgever vastgelegde taakverdeling. In strafzaken kon men bij de criminele rechtbank (*tribunal criminel*) beroep aantekenen tegen vonnissen van de correctionele rechtbank (*tribunaux correctionnel*). De burgerlijke (in civielrechtelijke zaken) en de criminele rechtbanken (in strafzaken) zijn zo de feitelijke rechtsvoorgangers van de hoven van beroep.

De wet van 27 ventôse VIII (18 maart 1800) richtte in totaal 29 *tribunaux d'appel* op, waarvan twee in de 'Belgische' departementen, één in Brussel en één in Luik. De *tribunaux d'appel* dienden als beroepsinstantie voor de burgerlijke rechtbanken en de rechtbanken van koophandel. Het beroep tegen een vonnis in strafzaken van de correctionele rechtbank, bleef de

---

[12] Op basis van: Depoortere, *Les cours d'appel en Belgique et leurs prédecesseurs en droit*, *1795-1999*, 47-142.

bevoegdheid van de criminele rechtbank. Het aantal rechters verbonden aan een *tribunal d'appel* schommelde tussen 12 en meer dan 30. De rechtbank werd, afhankelijk van het aantal rechters, opgedeeld in één, twee of drie afdelingen. Bij ieder *tribunal d'appel* werd een griffier en een *commissaire du gouvernement* (met één, twee of drie substituten) benoemd.

De senatus-consulte van 28 floréal XII (18 mei 1804) doopte de *tribunaux d'appel* om tot *cours d'appel* (hoven van beroep). De wet van 20 april 1810 vormde ze opnieuw om tot *cours impériales*, keizerlijke hoven. Ook de magistraten kregen nieuwe, ronkende titels: de *commissaires du gouvernement* werden '*procureurs généraux impériaux'*, hun substituten '*avocats généraux*', en de rechters '*conseillers de sa Majesté impériale dans les cours impériales*'. Het aantal *conseillers* werd flink uitgebreid, tot 40 in Brussel en 24 in Luik, om de extra taken te kunnen uitvoeren waarmee de hoven door de afschaffing van de criminele rechtbanken werden belast. Het decreet van 16 maart 1808 installeerde een corps van vier tot zes *conseillers auditeurs* per hof van beroep. Zij werden belast met het onderzoek en de verhoren en traden op als vervanger van de procureurs-generaal en van de *conseillers*. De eerste voorzitter en de voorzitters van het keizerlijke hof zagen toe op de tucht en orde van de leden van het hof. Het decreet van 6 juli 1808 deelde de hoven met minstens 24 *conseillers*, in in drie kamers (in plaats van *sections*): één voor burgerlijke zaken, een tweede specifiek voor inbeschuldigingstelling en een derde voor strafzaken. In grotere keizerlijke hoven werden er uiteraard meerdere kamers opgericht met dezelfde bevoegdheid.

Vanaf 1802 namen de bevoegdheden van de hoven van beroep/keizerlijke hoven toe. Zo kregen ze er het toezicht bij over de burgerlijke rechtbanken van hun ressort (senatus consulte van 16 thermidor X), de disciplinaire bevoegdheid over de eigen leden (decreet van 30 maart 1808 en wet van 20 april 1810) en fungeerden ze als beroepsinstantie voor disciplinaire zaken tegen advocaten (decreet van 14 december 1810). Met de invoering van het Wetboek van Strafvordering in 1811 (en de afschaffing van de criminele rechtbanken) kregen ze ook een belangrijke opdracht als beroepsinstantie in strafzaken. Zowel de keizerlijke hoven als de correctionele rechtbanken fungeerden nu als beroepsinstantie voor de correctionele kamers van de rechtbanken van eerste aanleg. De taakverdeling tussen de correctionele rechtbanken en de hoven van beroep gebeurde op basis van een vrij ingewikkeld systeem, vastgelegd bij decreet van 18 augustus 1810. Voor de

negen Verenigde Departementen kwam het erop neer dat men tegen een beslissing van de correctionele rechtbank van Brussel, Antwerpen, Gent en Bergen beroep kon aantekenen bij het keizerlijke hof in Brussel; tegen een beslissing van de correctionele rechtbank van Luik, Maastricht, Namen en Aix-la-Chapelle kon dat bij het keizerlijke hof in Luik; tegen een beslissing van de correctionele rechtbank van Luxemburg bij het Keizerlijke Hof in Metz. De correctionele rechtbank van Antwerpen deed dan weer dienst als beroepsinstantie voor de correctionele rechtbanken van Middelburg en Bois-le-Duc en bij de correctionele rechtbank van Gent kon men beroep aantekenen tegen een beslissing van de correctionele rechtbank van Brugge. In 1810 kregen de procureurs-generaal en de advocaten-generaal bij de keizerlijke hoven er ook de bevoegdheid van de strafvordering binnen hun rechtsgebied bij, samen met het toezicht op de officieren van de gerechtelijke politie en op openbare en ministeriële ambtenaren (wet van 20 april 1810).

Na een overgangsperiode (1814-1832) onder het Hollands Bewind, waarbij de keizerlijke hoven van Brussel en Luik werden omgevormd tot hooggerechtshoven die als beroep- én als cassatiehof fungeerden, keerde de jonge Belgische staat grotendeels terug naar de Franse gerechtelijke organisatie. De wet op de gerechtelijke organisatie van 4 augustus 1832 richtte één Hof van Cassatie op voor heel België. De Hoven van Beroep van Brussel en Luik verloren hun cassatiebevoegdheid. Hun takenpakket kwam overeen met dat van de keizerlijke hoven na 1810. In Gent werd een derde hof van beroep opgericht, bevoegd voor Oost- en West-Vlaanderen (wet van 4 augustus 1832, art. 33). Het ressort van het Hof van Beroep van Brussel strekte zich voortaan uit over de provincies Brabant, Henegouwen en Antwerpen en dat van Luik over de provincies Luik, Limburg, Namen en Luxemburg. Het Wetboek van Strafvordering van 1808 bleef van kracht tot in 1849. De correctionele rechtbank van Gent bleef bijgevolg fungeren als beroepsinstantie voor de correctionele rechtbanken van Brugge, Dendermonde en Oudenaarde en de correctionele rechtbank van Antwerpen voor Mechelen en Turnhout. Zowel in burgerlijke zaken, handels- en strafzaken werd het aantal raadsheren als voorheen vastgesteld op vijf. Ieder hof van beroep was opgedeeld in twee kamers. Tijdens de gerechtelijke vakantie (tussen 15 augustus en 15 oktober) handelde één kamer de dringende zaken af. Het Hof van Beroep van Gent telde het minste magistraten van de drie: één eerste voorzitter, twee kamervoorzitters, 15 raadsheren, één procureur-generaal, één advocaat-generaal en twee

substituten. De raadsheren werden benoemd door de Koning op basis van twee dubbele kandidaatslijsten (één samengesteld door het hof van beroep zelf en één door de provincieraad).

Tussen 1845 en 1869, het jaar waarin de nieuwe wet op de gerechtelijke organisatie van kracht werd, kregen de hoven van beroep nieuwe bevoegdheden: de Hoven van Beroep van Brussel en Gent mochten een uitspraak doen over de klachten inzake de bedragen die voor 1794 in bewaring waren gegeven aan de Grote Raad van Mechelen, de Gentse magistraat en de *dépositaire général* van Henegouwen en die bij de Franse inval op bevel van de Oostenrijkse overheid naar Wenen waren gebracht; de wet van 1 mei 1849 ontnam de beroepsbevoegdheid van de correctionele rechtbanken in strafzaken en hevelde die integraal over naar de hoven van beroep; de wet van 18 april 1851 de bevoegdheid om eerherstel te verlenen aan gefailleerden; nog in 1851 gaf de wetgever de rechters van de hoven van beroep de exclusieve bevoegdheid om als rechter in hoger beroep op te treden tegen vonnissen van Belgische consuls in strafzaken en in civielrechtelijke zaken.

Het takenpakket van de hoven van beroep werd in de daaropvolgende decennia verder uitgebreid, o.m. met toezicht op de verkiezingen. Ze oordeelden voortaan in eerste en in laatste aanleg over klachten inzake het toevoegen of schrappen van namen van kieslijsten (wet van 5 mei 1869), iets wat voor een de taak was van de bestendige deputatie van de provincie. Ook eventuele geschillen bij het verloop van de verkiezingen van de leden van de werkrechtersraad werden voor het hof van beroep gebracht (wetten van 30 juli 1881 en van 31 juli 1889) net als klachten inzake het verloop (wet van 30 juli 1881) en de lijstsamenstelling bij de verkiezingen voor de rechtbanken van koophandel (wet van 13 juni 1924). Van de bestendige deputaties namen de hoven van beroep ook de kennisname van klachten inzake inkomstenbelasting en inzake bepaalde beslissingen van de militieraad over (wet van 30 juli 1881). De organisatie van de hoven van beroep paste zich aan het toegenomen werkvolume aan. Regelmatig werden kamers toegevoegd. Vanaf 1878 werden de kamers opgesplitst in afdelingen. In verkiezingszaken zetelden de kamers van de hoven van beroep met drie raadsheren (tegenover vijf voor de andere zaken). Vanaf 1891 werd het aantal raadsheren per kamer ook voor correctionele zaken tot drie beperkt, vanaf 1919 werd die regel veralgemeend. Ook het invoeren van een aparte kinderrechter in de rechtbank van eerste aanleg (wet van 15 mei 1912) had repercussies op de

organisatie van de hoven van beroep: de Koning duidde, voor de duur van drie jaar, onder de rechters van elk hof van beroep één rechter aan als rechter in beroep voor uitspraken van de kinderrechter.

De invoering van het Gerechtelijk Wetboek tussen eind 1967 en 1 november 1970 veranderde niets aan de bevoegdheden *ratione materiae* en *ratione personae* van de hoven van beroep. De wetgever richtte in 1970 wel twee nieuwe hoven van beroep op, één in Antwerpen en één in Bergen, waardoor er een verschuiving kwam in de bevoegdheid *ratione loci* van de bestaande hoven van Brussel, Gent en Luik (art. 186 van het Gerechtelijk Wetboek, art. 5 van de annex van het Gerechtelijk Wetboek, wet van 11 juni 1970). Het Hof van Beroep van Antwerpen werd bevoegd voor de provincies Antwerpen (voorheen Hof van Beroep Brussel) en Limburg (voorheen Hof van Beroep Luik), dat van Bergen voor de provincie Henegouwen (voorheen Hof van Beroep Brussel). De Hoven van Beroep van Antwerpen en Bergen werden volledig autonoom vanaf 1 januari 1975. Vanaf 1 december 1985 voerde de wetgever in de hoven van beroep – door analogie met de rechtbanken van eerste aanleg - de alleenzetelende rechters in voor het beroep in jeugdzaken.

Inhoud

In het RA Beveren wordt enkel archief bewaard van de Hoven van Beroep van Gent en Antwerpen[13]. Het Hof van Beroep van Antwerpen werd pas opgericht in 1970. Er is logischerwijs nog maar een beperkt deel van het archief overgedragen, uitsluitend stukken in verband met de rechtspleging. De verschillende archiefblokken overgedragen door het Hof van Beroep van Gent weerspiegelen goed de waaier van taken en bevoegdheden van een hof van beroep. Er is evenwel nog geen archief overgedragen van de burgerlijke zaken die voor de kamers zetelend in jeugdzaken werden gebracht, van de kamers zetelend inzake natuurrampen, mededinging en militiezaken. Het archiefblok HB Gent 2002 bevat ook stukken uit de Tweede Wereldoorlog afkomstig van de Belgische Maritieme Rechtbank en van de Belgische Maritieme Rechtbank van Beroep in Groot-Brittannië. Vermelden we ook de epuratiedossiers, aangelegd wanneer er een verzoek werd ingediend tot opheffing of beperking van de vervallenverklaring of ontzetting uit de burgerrechten.

[13] Voor een volledig overzicht van het archief dat geproduceerd wordt door de hoven van beroep en de gehanteerde selectiecriteria: Depoortere, *o.c.*, 143-230.

I. Stukken van algemene en administratieve aard

Briefwisseling, statistieken, stukken in verband met de organisatie van de hoven en rechtbanken (o.m. gerechtelijke hervorming, beheer van de gebouwen, tucht)

II. Stukken i.v.m. de rechtspleging

1. Bureel voor Gerechtelijke Bijstand

-Minuten van arresten en beschikkingen inzake gratis rechtsbijstand (N.B. Stukken i.v.m. het verzoek tot gratis rechtsbijstand worden doorgaans bij het dossier gevoegd)

-Rechtsplegingsdossiers

2. Kamer van Inbeschuldigingstelling

-Zittingsrollen en arresten

-Minuten van arresten van voorlopige invrijheidsstelling

-Dossiers van zaken eindigend op een buitenvervolgingstelling met bijbehorende klapper

-Interneringsdossiers (maken soms deel uit van de serie rechtsplegingsdossiers i.v.m. strafzaken), met bijbehorende toegang

-Dossiers inzake de verzoeken tot eerherstel

-Toegangen tot arresten en dossiers i.v.m. verzoeken tot voorlopige invrijheidsstelling en eerherstel

3. Correctionele kamers

-Registers gehouden voor de inschrijving van de nieuwe correctionele zaken

-Zittingsrol (chronologisch repertorium, zittingsregister)

-Dossiers

-Registers van minuten van arresten in strafzaken of arrestboeken (en bijbehorende toegangen: chronologisch repertorium en alfabetische klapper)

-Registers van inschrijving van de correctionele arresten en van de arresten van de K.I. (inlichtingenregisters)

4. Kamers zetelend in jeugdzaken

-Zittingsrol
-Register van minuten van arresten en beschikkingen (met alfabetische klapper of repertorium) (soms ingebonden met de minuten van arresten in strafzaken)

5. Kamers zetelend in burgerlijke zaken en handelszaken

-Algemene rol en klappers op de rol
-Register van de verzoekschriften
-Dossiers
-Registers van minuten van zittingsbladen en arresten (per kamer)

6. Kamers zetelend in fiscale zaken

-Fiscale rol
-Dossiers van de FR-rol (ministerie van Financiën)
-Registers van minuten van zittingsbladen en arresten in fiscale zaken en bijbehorende toegangen

7. Kamers zetelend in kieszaken

Arresten en bijbehorende procedurestukken

8. Kamers zetelend in zaken van epuratie

-Rol
-Arresten

III. Archieven gevormd door andere instellingen

Van de Belgische Maritieme Rechtbank in Groot-Brittannië (1942-1946): notitieregister van het parket, vonnisboek en klapper op de vonnissen; van de Belgische Maritieme Rechtbank van Beroep in Groot-Brittannië: notitieregister van het parket, arresten en repertorium van de arresten

Openbaarheid

De archieven van hoven van beroep ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van hoven van beroep jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van de procureur-generaal nodig.

Literatuur

DE PAUW, N. “La cour d’appel de Gand depuis cinq siècles. Discours prononcé à l’audience solennelle de rentrée du 1er octobre 1897”, in: *La Belgique judiciaire* (1898), col. 2-30.

DEPOORTERE, R. *Les cours d’appel en Belgique et leurs prédécesseurs en droit, 1795-1999. Compétences et organisation. Production et conservation des archives* (Miscellanea Archivistica. Studia 120) Brussel, 1999.

Archiefblokken

HB Antwerpen 2002

1972-1991
Antwerpen
2002/1-230 35,93 m

R497
Inventaris van het archief van het Hof van Beroep te Antwerpen. Overdracht 2002 / K. Ooms
In druk

HB Antwerpen 2004

1955-1983
Antwerpen
2004/1-42 1,83 m

R516
Inventaris van het archief van het Hof van Beroep te Antwerpen. Burgerlijke griffie. Overdracht 2004 / C. De Paradé, L. Orec en K. Van Honacker
Publ 4454 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 115)
2005

HB Gent 0000 1

1832-1915
Gent
0000/1-29 1,2 m

R83
Plaatsingslijst van het archief van het Hof van Beroep te Gent. Oud bestand overdracht 1
z.j.

Bevat uitsluitend registers inzake beroep in strafzaken

HB Gent 0000 2

1901-1986
Gent
0000/1-745 89 m

R84*
Plaatsingslijst van het archief van het Hof van Beroep te Gent. Nadere toegang tot het archief van het Hof van Beroep te Gent. Oud bestand overdracht 2
z.j.

Bevat uitsluitend dossiers (correctionele zaken, buitenvervolgingstellingen, eerherstel (Borms), epuratie en internering)

HB Gent 1991

1960
Gent
1991/1-48 5,9 m

R85*
Plaatsingslijst van het archief van het Hof van Beroep te Gent. Nadere toegang tot het archief van het Hof van Beroep te Gent. Overdracht 1991
1991

HB Gent 1992

1961
Gent
1992/1-34 4 m

R86*
Plaatsingslijst van het archief van het Hof van Beroep te Gent. Nadere toegang tot het archief van het Hof van Beroep te Gent. Overdracht 1992
1992

HB Gent 1993

1962
Gent
1993/1-28 3,5 m

R87
Geen toegang beschikbaar

HB Gent 1994

1963
Gent
1994/1-40 5,6 m

R88*
Plaatsingslijst van het archief van het Hof van Beroep te Gent. Nadere toegang tot het archief van het Hof van Beroep te Gent. Overdracht 1994
1994

HB Gent 1995

1964-1992
Gent
1995/1-23 3,2 m

R89
Geen toegang beschikbaar

HB Gent 1998

1965-1994
Gent
1998/1-66 8,8 m

R90*
Nadere toegang tot het archief van het Hof van Beroep te Gent. Overdracht 1998.
z.j.

HB Gent 2000

1833-1892
Gent
2000/1-2 0,1 m

R91
Inventaris van het archief van het Hof van Beroep te Gent. Overdracht 2000 / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2001

HB Gent 2002

1896-1987
Gent
2002/1-685 62,5 m

R445
Inventaris van het archief van het Hof van Beroep te Gent. Overdracht 2002 / G. Gadeyne, E. Mouton, K. Van Daele en K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief te Beveren. Inventaris; 77)
2002

HB Gent 2002 C

1962-1970
Gent
2002C/1-274 46,47 m

R502*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van het Hof van Beroep te Gent. Overdracht 2002 C / E. Mouton, K. Van Daele
In druk

HB Gent 2002 D

1971-1982
Gent
2002/1-455 59,91 m

R501*
Inventaris van het archief van het Hof van Beroep te Gent. Overdracht 2002 D / C. Bayens, W. Bolsens, J. Brunain, G. De Wispelaere, E. Lippens, E. Mouton, F. Peers, K. Van Daele
In druk

PARKETTEN-GENERAAL

Plaats

Gent

Bestaansdata

1795-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Het RA Beveren bewaart archief van de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg (de procureur des Konings) en van het Parket-Generaal te Gent (procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent). De complexe taken en bevoegdheden van de procureurs des Konings en van de procureurs-generaal bij de hoven van beroep kunnen enkel begrepen worden binnen de context van het Openbaar Ministerie. Vandaar de brede kadering. Omwille van de complexiteit, worden de organisatie van het Openbaar Ministerie, de geschiedenis en de bevoegdheden en taken apart behandeld.

Organisatie

Het parket is het geheel van diensten en ambten ingesteld, opgericht of georganiseerd bij een hof of een rechtbank, die handelingen stellen in het kader van de opdracht van het Openbaar Ministerie (OM).[14] De termen 'parket' en 'parketmagistraat' komen niet voor in het Wetboek van Strafvordering (1808) of in het Gerechtelijk Wetboek (1967)[15]. Met het 'parket-generaal' wordt het parket bij het hof van beroep bedoeld, het parket bij het arbeidshof heet 'auditoraat-generaal' en het parket bij de arbeidsrechtbank 'arbeidsauditoraat'.

Het OM is een hiërarchisch gestructureerd corps, onder het gezag van de minister van Justitie. De procureur-generaal bij het Hof van Cassatie staat aan het hoofd. Hij adviseert het Hof van Cassatie bij beslissingen en oefent toezicht uit op de procureurs-generaal bij de hoven van beroep en wordt in die taak bijgestaan door advocaten-generaal. De procureurs-generaal bij de

[14] Velle, *Het Openbaar Ministerie in België (1796-1995)*, 52-80 en 81-106.
[15] In het GW is enkel sprake van het 'personeel van de parketten' (Boek I, hoofdstuk II, titel IV), alle niet-magistraten die bij het parket werken.

hoven van beroep staan aan het hoofd van alle parketmagistraten bij de rechtbanken binnen hun rechtsgebied: de substituut-procureurs des Konings, de procureurs des Konings, de eerste advocaat-generaal bij het hof van beroep, de arbeidsauditeur en zijn substituten, de eerste advocaat-generaal en de advocaten-generaal bij het arbeidshof. In strafzaken staat de procureur-generaal bij het hof van beroep in voor het opsporen van de misdrijven, het verzamelen van de bewijzen, het overleveren van de daders aan de bevoegde rechtscolleges, het uitbrengen van advies over de toepassing van de wet, en, in bepaalde gevallen, het instellen van rechtsmiddelen en het doen uitvoeren van straffen. De procureurs-generaal bij de hoven van beroep hebben ook als taak de procureurs des Konings bij te staan bij het uitoefenen van de strafvordering. Ze zijn ook verantwoordelijk voor het rechtzetten van eventuele vergissingen gemaakt door de rechtscolleges in hun ressort. Ze worden bijgestaan door advocaten-generaal en substituut-procureurs-generaal. In tegenstelling tot de meeste ambtenaren, die handelen krachtens en uit naam van hun minister, handelt de procureur-generaal krachtens een delegatie die hij rechtstreeks heeft gekregen van de Natie zelf. Hij coördineert de activiteiten van de parketten in zijn rechtsgebied via onderrichtingen, al dan niet opgesteld in overleg met de minister van Justitie of zijn collega's. De vijf procureurs-generaal komen geregeld samen om het landelijk beleid van het OM te bepalen in het college van procureurs-generaal, onder voorzitterschap van de oudste. De procureur-generaal bij het hof van beroep leidt alle vorderingen en werkzaamheden van het OM in de rechtscolleges die onder zijn bevoegdheid vallen.

De functie van het OM bij de rechtbank van eerste aanleg wordt uitgeoefend door een substituut van de procureur-generaal bij het hof van beroep, de procureur des Konings (titel ingevoerd bij KB van 22 juli 1831). De procureur des Konings heeft als opdracht het opsporen en vervolgen van alle misdrijven waarvan de kennisname toebehoort aan de correctionele rechtbanken of de hoven van assisen. In 1878 (wet van 17 april 1878, BS 25 april 1878) werd zijn bevoegdheid uitgebreid tot misdaden gepleegd in het buitenland. Hij verzamelt informatie omtrent de aard van en de omstandigheden waarin het misdrijf werd gepleegd, verzamelt bewijzen en stelt onderzoeksdaden (ondervraging van verdachten, verhoor van getuigen, huiszoekingen, plaatsopnemingen, inbeslagname van overtuigingsstukken) en bezorgt zijn dossier aan de rechter. In de belangrijkste rechtbanken kreeg de procureur des Konings hulp van een of meer eerste substituten. De procureur des

Konings is verplicht om de procureur-generaal onmiddellijk in te lichten wanneer hij op de hoogte is gebracht van een misdrijf en moet diens bevelen omtrent de daden van gerechtelijke politie uit te voeren. In grote parketten krijgen de magistraten van het OM van hun procureur specifieke materies toegewezen. Zo zijn er de jeugdmagistraten, de drugsmagistraten, de hormonenmagistraten, de rechtshulpmagistraten, de strafbemiddelings-magistraten, de milieumagistraten, de magistraten voor zware criminaliteit en de fiscale magistraten.

Alle parketten bestaan uit verschillende afdelingen, die een weerspiegeling zijn van de voornaamste taken van het parket: het secretariaat (bemand door secretaris, adjunct-secretarissen en klerken-secretarissen), de afdeling belast met correctionele zaken, de afdeling jeugdzaken, de afdeling belast met administratieve en burgerlijke zaken, de afdeling politierechtbank en de administratieve afdeling bij de gerechtelijke politie.

Sinds de invoering van het Gerechtelijk Wetboek in 1970 oefent de procureur des Konings het ambt uit van OM bij de arrondissementsrechtbank, de rechtbank van eerste aanleg, de Rechtbank van Koophandel en de politierechtbanken. Hij wordt bijgestaan door substituut-procureurs des Konings. De procureur des Konings staat aan het hoofd van de gerechtelijke politie in zijn arrondissement.

Geschiedenis

Het Openbaar Ministerie (OM) uit het ancien régime werd in 1790 door de *Assemblée Constituante* afgeschaft en vervangen –althans tot aan de Napoleontische codificatie- door een louter gerechtelijk orgaan[16]. Het decreet van 8 mei-27 september 1790 bepaalde dat de ambtenaren van het OM voortaan benoemd werden door de Koning en in principe onafzetbaar waren. De functies van het OM werden verdeeld over twee ambtenaren: de commissaris van de Koning (later de regeringscommissaris) en de openbare aanklager (decreet van 16-24 augustus 1790). De commissaris van de Koning, gevoegd bij elke districtsrechtbank en later ook bij elke criminele rechtbank (decreet van 17-23 september 1791), zag toe op de toepassing van de wetten en de tenuitvoerlegging van de vonnissen. In burgerlijke zaken beschikten ze slechts over vorderingsrecht. De wet van 20-22 oktober 1792

[16] Velle, *Het Openbaar Ministerie in België (1796-1995)*, 37-52.

ontnam het OM elke uitoefening van de strafvordering. De grondwet van 24 juni 1793 ging nog een stap verder en schafte het OM af.

De grondwet van 5 fructidor III (22 augustus 1795) herstelde en vereenvoudigde de gerechtelijke organisatie van 1790. Ze werd ook bij ons van kracht na de annexatie van de negen 'Belgische' departementen. De *Code des délits et des peines* van 3 brumaire IV (25 oktober 1795) legde de strafrechterlijke procedure vast en organiseerde de rechtscolleges zetelend in strafzaken. De *Code* hervormde ook het OM. Ze maakte vooreerst een onderscheid tussen de verschillende taken van het OM: het recht om handelingen te verrichten, de opsporing en de vaststelling van misdrijven en het recht om tegen daders rechtshandelingen te verrichten die strekken tot strafvervolging. Ten tweede maakte het strafwetboek een duidelijk onderscheid tussen de strafrechterlijke vordering, die het volk toebehoort en die wordt uitgeoefend door daartoe aangewezen ambtenaren en de burgerrechterlijke vordering, die de private partij instelt en die de schadeloosstelling beoogt. Ook na het instellen van de *Code des délits et des peines* van het jaar IV was de strafvordering niet in handen van een ééngemaakt korps. Vrederechters, directeurs van de beschuldigingsjury en de openbare aanklagers gekozen door het volk behielden het recht om strafvervolgingen in te stellen.

De consulaire grondwet van 22 frimaire VIII (13 december 1799) schafte de functie van openbaar aanklager af en hevelde zijn taken over naar de commissaris van de regering. Kort nadien (bij wet van 7 pluviôse IX of 27 januari 1800) werden een aantal revolutionaire bepalingen opnieuw overboord gegooid: rechters werden opnieuw benoemd in plaats van verkozen en magistraten van het OM werden afzetbaar. Bij het begin van de strafvordering kregen de magistraat van het OM en de onderzoeksrechter duidelijk afgebakende taken en bevoegdheden. De organieke senatus-consulte van 16 thermidor X (4 augustus 1802) onderwierp het OM aan een hiërarchische controle van de regering. De commissaris van de regering bij de rechtbank van cassatie hield toezicht over de commissarissen bij de strafrechtbanken en over de commissarissen bij de rechtbanken van hoger beroep. Laatstgenoemden hielden toezicht op de commissarissen bij de burgerlijke rechtbanken. Vanaf 28 floréal XII (18 mei 1804) kregen de commissarissen een nieuwe naam: 'procureur-generaal' (*procureur général impérial*) voor de commissarissen bij de hoven van beroep en bij het Hof van Cassatie en 'procureurs' (*procureurs impériaux*) voor de commissarissen bij

de andere rechtscolleges. Bij het opmaken van de *Code d'Instruction criminelle* (Wetboek van Strafvordering) van 1808 bleek duidelijk dat het OM een gemengd ambtenarencorps was, dat zowel behoorde tot de rechterlijke macht als tot de uitvoerende macht. De wetten van 1810 (wet van 20 april en decreten van 6 juli en 18 augustus) versterkten de organisatie van het OM De *procureur général impérial*, die het OM vertegenwoordigde bij de keizerlijke gerechtshoven, werd bijgestaan door substituten en advocaten-generaal. De substituten die het OM uitoefenden bij de rechtbank van eerste aanleg, waren de *procureurs impériaux* en de *substituts procureurs impériaux*. Door de afschaffing van de criminele rechtbanken in 1810 kregen de procureurs-generaal (en hun substituten) er een hele hoop bevoegdheden bij. Ze stonden voortaan in voor het uitoefenen van strafvordering binnen hun rechtsgebied, de orde in de rechtbanken, het toezicht op alle officieren van de gerechtelijke politie en ministeriële officieren van hun rechtsgebied, het toezicht op de uitvoering van wetten, arresten en vonnissen en het optreden in bepaalde gevallen in burgerlijke zaken.

De organisatie van het OM wijzigde nauwelijks tijdens het Hollands Bewind, en ook de Belgische grondwet van 1831 bevestigde de bestaande gerechtelijke organisatie, inclusief de taak en de structuur van het OM De Belgische grondwetgever maakte wel duidelijk dat het OM alleen deel uitmaakt van de rechterlijke orde, los van elke inmenging van de uitvoerende macht. De gerechtelijke organisatie veranderde nauwelijks tussen 1830 en 1970, het jaar waarin het Gerechtelijk Wetboek volledig werd ingevoerd. Het Gerechtelijk Wetboek versterkte de organisatie van het OM en breidde haar bevoegdheden in burgerlijke en sociale zaken en in handelszaken uit. Voortaan oefende de procureur des Konings, onder toezicht van de procureur-generaal, het ambt van OM uit bij de rechtbanken van eerste aanleg, maar ook bij de arrondissementsrechtbank, de rechtbank van koophandel en de politierechtbank van zijn arrondissement.

Taken en bevoegdheden

Het OM is belast met een hele resem taken en bevoegdheden[17]. In strafzaken vordert het de toepassing van de strafwet, terwijl het in burgerlijke zaken enkel tussenkomt voor rechtsvordering, vordering of advies. Het OM mag verder eigenmachtig optreden in een aantal door de wet bepaalde gevallen

[17] Velle, *Het Openbaar Ministerie in België (1796-1995)*, 107-219.

en telkens het nodig is voor de openbare orde. Tot slot is het OM belast met de vervolging van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen en waakt het over “de regelmatigheid van de dienst van hoven en rechtbanken”.

Algemene zaken

-De procureurs-generaal, procureurs des Konings en de arbeidsauditeurs staan onder het gezag van de minister van Justitie in voor *handhaving van de tucht, de regelmatige uitoefening van de dienst en de uitvoering van de wetten en verordeningen van rechtbanken*. Het OM vormt zo de link tussen de rechterlijke macht en de uitvoerende macht.

-De procureurs-generaal oefenen, onder het gezag van de minister van Justitie, *toezicht uit op alle officieren van de gerechtelijke politie en op de openbare en ministeriële ambtenaren* (notarissen, gerechtsdeurwaarders, pleitbezorgers) van het rechtsgebied. Het OM kan een disciplinaire vordering instellen in *de tuchtrechterlijke procedure* ten aanzien van personen die een gerechtelijk ambt bekleden (magistraten, griffiers en secretarissen van parketten), een vrij beroep uitoefenen bij hoven en rechtbanken (advocaten) en van personen bekleed met een openbaar ambt (gerechtsdeurwaarders en notarissen).

-De procureurs-generaal bij de hoven van beroep en de procureurs des Konings waken, onder het gezag van de minister van Justitie, over *de uitvoering van wetten en reglementen*. Dat impliceert dat ze *de minister, via verslagen, alle informatie verstrekken die hij nodig heeft om op een behoorlijke manier zijn functie te vervullen en zijn beleid te bepalen*. Voorts controleren ze in dit verband de registers van de burgerlijke stand die in de griffie zijn neergelegd en zien ze, als behoeder van de individuele vrijheid, toe op de instellingen voor geesteszieken.

-Het OM verricht ook een aantal *rechtsprekende handelingen* als vrijstelling van afkondiging van het huwelijk, uitoefening van de tuchtmacht (t.o.v. magistraten, personeel van griffies van hoven en rechtbanken en van het parket, officieren en leden van de gerechtelijke politie), onmiddellijke inning van een geldboete, machtiging tot huiszoeking en het recht tot het voorstel van een minnelijke schikking.

Burgerlijke zaken

In burgerlijke zaken *verstrekt het parket talloze adviezen*. Het OM vervult zijn *adviserende rol* wanneer het na de pleidooien kennis neemt van de bundels of zaken die aan het OM moeten meegedeeld worden. Het geeft tijdens het beraad advies. In een aantal gevallen –de zgn. mededeelbare zaken- werd de mededeling aan het OM verplicht. Op die manier maakte het OM een integrerend deel uit van het gerecht (zij het niet van het vredegerecht en de rechtbank van koophandel). De wet van 25 oktober 1919 bepaalde dat het OM nog slechts in bepaalde gevallen een integrerend deel uitmaakte van de burgerlijke rechtbank (in hoofdzaak wanneer de zaak beslecht werd door een alleenzetelende rechter). Op die manier werd de mededeling aan het OM gekoppeld aan de samenstelling van het rechtscollege en niet langer aan de aard en het voorwerp van het geschil. Bij de invoering van het Burgerlijk Wetboek in 1970 werd het aantal gevallen waarin verplicht advies van het OM was vereist, sterk ingekrompen. Volgens artikel 764 van het Gerechtelijk Wetboek van 1967 is voorafgaand advies van het OM vereist voor: vorderingen betreffende de staat van personen (in hoofdzaak gaat het om adoptie, huwelijk, echtscheiding, onbekwaamverklaring); inbezitstelling van goederen van een afwezige, voogdij van een minderjarige, beheer van goederen van een geesteszieke; de akten van de burgerlijke stand; drukpersmisdrijven; valsheid in burgerlijke zaken; herroeping van het gewijsde; wraking van magistraten; het ontkennen van proceshandelingen; een faillissement; belastingen; rechtsbijstand; administratieve geldboetes en alle vorderingen voorgeschreven in bijzondere wetten.

In bepaalde burgerrechterlijke zaken treedt het OM op als hoofdpartij of als tussenkomende partij. Het OM neemt in deze ambtshalve kennis en besluit ook. Ten eerste gebeurt dat in een aantal gevallen bij wet bepaald: om te waken over de staat van personen (burgerlijke stand, nationaliteit, adoptie, huwelijk,…), over zwakken (afwezigen, niet-aanwezige erfgenamen, minderjarigen, onbekwamen, familieraad, rechtsbijstand) en over de burgerzin van sommige rechtspersonen (vzw's, instellingen van openbaar nut, mutualiteiten). Ten tweede treedt het OM zelfstandig op in burgerlijke zaken wanneer de openbare orde dat vereist. Aanvankelijk werd dit vrij ruim geïnterpreteerd en kon het OM optreden telkens "de openbare orde in het gedrang werd gebracht". Vanaf 1922 zorgde het Hof van Cassatie voor een engere interpretatie tot de gevallen waarin de openbare orde in privaatrechterlijke zaken 'in gevaar' werd gebracht. Wanneer de publieke orde

in gevaar is, heeft het OM in burgerlijke zaken vorderingsrecht of recht van tussenkomst. *In concreto* kan het dat inzake verbetering en herstel van akten van de burgerlijke stand, inzake nietigverklaring van een schijnhuwelijk, inzake adoptie, de aanstelling van een gerechtelijk raadsman, de wraking van deskundigen, de gerechtelijke bekrachtiging van akten, notariaat, ontvoogding, voogdij en toezicht over de tenuitvoerlegging van gerechtelijke beslissingen. Wanneer een zelfde zaak verschillende geschilpunten bevat, kan het zijn dat het OM tezelfdertijd optreedt als adviserende partij en als hoofdpartij.

Strafzaken

-In strafzaken staat het OM in de eerste plaats in voor de uitoefening van de strafvordering. Het zgn. vorderingsrecht is principieel gescheiden van het recht van onderzoek en absoluut gescheiden van het recht om te vonnissen. In sommige gevallen heeft een minister een exclusief of gedeeld recht van strafvordering. Het gaat om de minister van Financiën (o.m. inzake douane en accijnzen, alcohol, drankslijterijen en inkomstenbelasting), de minister van Landbouw (wanbedrijven en overtredingen in de bossen, misdrijven inzake riviervisserij) en de minister van Posterijen (inbreuken op de wet betreffende de postdienst).

-De procureur des Konings is zowel officier van de gerechtelijke politie als magistraat van het OM. De gerechtelijke politie *spoort*, onder leiding van de procureur des Konings, *misdrijven op, verzamelt de bewijzen en levert de daders over aan de bevoegde rechtbank*. In een aantal uitzonderlijke gevallen fungeert de procureur-generaal bij het hof van beroep zelf als officier van de gerechtelijke politie: bij valsmunterij, misdaden gepleegd door magistraten en valse verklaringen in assisenzaken.

-Als magistraat van het OM is de procureur des Konings belast met de *uitoefening van de strafvordering*. In dat kader kan hij - samen met zijn substituten - een opsporingsonderzoek instellen (en de politie, bevoegde inspectiedienst of ambtenaar belasten met onderzoeksopdrachten) of de onderzoeksrechter vorderen om een gerechtelijk onderzoek in te stellen. Op die manier wordt het fundamentele principe in het Belgische strafprocesrecht van de scheiding tussen het recht om te *vervolgen* (van het OM) en het recht om te *onderzoeken* (van de onderzoeksrechter) gerespecteerd. Bij een onderzoek naar wanbedrijven of overtredingen, leidt het OM het onderzoek,

en beslist tegelijkertijd of de zaak geseponeerd wordt of wordt vervolgd door het vonnisgerecht.

Wanneer de procureur des Konings beslist om een strafvordering in te stellen, moet hij nagaan of niets de strafvordering belet en of er een grond is om de verdachte rechtstreeks te dagvaarden dan wel of het nodig is dat er een gerechtelijk strafonderzoek wordt ingesteld. Wanneer het om een feit gaat dat wordt bestraft met politiestraffen, is enkel rechtstreekse dagvaarding toegestaan. Bij een wanbedrijf kan de verdachte rechtstreeks gedagvaard worden op grond van het opsporingsonderzoek of kan de zaak aanhangig worden gemaakt bij de onderzoeksrechter. Plegers van misdaden worden naar de kamer van inbeschuldigingstelling doorverwezen, die hen naar het hof van assisen kan doorverwijzen. Door de wet op de verzachtende omstandigheden van 4 oktober 1867 (nadien herhaaldelijk gewijzigd) kunnen de onderzoeksgerechten op bepaalde gronden plegers van misdaden doorverwijzen naar de correctionele rechtbank. De procureur des Konings werkt hoofdzakelijk voor de raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg, waarvan de bevoegdheden in strafzaken worden uitgevoerd door een alleenzetelende rechter.

Als het onderzoek is afgerond, maakt de onderzoeksrechter het dossier over aan het OM Als het OM het onderzoek volledig acht, richt het zijn vordering tot de raadkamer. Voor de raadkamer, die vergadert achter gesloten deuren, brengt de onderzoeksrechter mondeling verslag uit, waarna het OM, de verdachte en zijn advocaat worden gehoord. De raadkamer beslist tot buitenvervolgingstelling, of doorverwijzing naar de politierechtbank of de correctionele rechtbank of ze beslist de stukken door te sturen naar de procureur-generaal bij het hof van beroep. De procureur-generaal bij het hof van beroep vervult, samen met zijn advocaten-generaal en substituut procureurs-generaal, de taak van het OM voor de kamer van inbeschuldigingstelling. Voor loutere misdrijven van sociaal recht wordt de procureur-generaal bijgestaan door de advocaten-generaal en substituten-generaal bij het arbeidshof. Hun belangrijkste opdracht bij de kamer van inbeschuldigingstelling is het aanhangig maken van het hoger beroep, het deelnemen aan haar evocatierecht en aan de procedure van verwijzing naar het hof van assisen.

Het OM moet in alle strafgerechten, zowel onderzoeksgerechten als vonnisgerechten, en in alle strafzaken aanwezig zijn. Het OM is vertegenwoordigd

zowel tijdens het onderzoek op de terechtzitting als daarbuiten, gedurende alle debatten en bij de uitspraak van gelijk welk vonnis of arrest. Bij het beraad van de rechters is het OM evenwel niet toegelaten, tenzij in cassatie als het zelf geen partij is.

Na de conclusie en het pleidooi van de burgerlijke partij, vat het OM de zaak samen en neemt zijn conclusie. De magistraat van het OM kan ook advies uitbrengen over de burgerrechterlijke vordering van de burgerlijke partij. Na de verdediging van de beklaagde en zijn raadsman en de eventuele replieken, worden de debatten gesloten en het vonnis geveld.

Het OM heeft nadien nog het recht om hoger beroep in te stellen tegen de vonnissen van politierechtbanken en correctionele rechtbanken (*i.c.* de procureur des Konings) of om een cassatieberoep in te stellen.

-Het OM speelt ook een cruciale rol in de Commissies tot Bescherming van de Maatschappij. De procureur des Konings of zijn substituut van het arrondissement kan er de overbrenging, definitieve of voorlopige invrijheids-stelling of de wederopneming van geïnterneerden vorderen. Hij moet altijd in kennis worden gesteld van elke beslissing van voorlopige invrijheidsstelling en moet altijd worden gehoord.

-De procureur des Konings heeft een uitgebreide opdracht in het kader van de wet van 7 april 1964 inzake het eerherstel. Hij stelt het dossier samen en voegt een gemotiveerd advies toe, op basis waarvan de kamer van inbeschuldigingstelling een arrest kan vellen

-Het OM ziet, als vertegenwoordiger van de uitvoerende macht, toe op de uitvoering van vonnissen en arresten. De strafrechterlijke veroordelingen uitgesproken door de hoven van assisen en de hoven van beroep worden ten uitvoer gelegd op bevel van de procureur-generaal bij het hof van beroep. De veroordelingen uitgesproken door de correctionele rechtbanken en de politierechtbanken op bevel van de procureur des Konings. Geldboetes en verbeurdverklaringen worden in naam van het OM afgehandeld door de ontvanger van geldboeten en gerechtskosten bij het ministerie van Financiën (nu FOD Financiën). Civielrechterlijke beslissingen worden in principe ten uitvoer gelegd door de partij die veroordeeld werd. Het behoort dus niet tot de taak van het OM om die beslissingen te doen uitvoeren.

Het OM stelt enkel de strafvordering in; eens de zaak aanhangig is gemaakt bij het bevoegde gerecht, kan het OM de kennisneming ervan niet meer aan de rechtspraak onttrekken. De strafrechter vonnist uiteraard onafhankelijk van de eis van het OM Ook tussen het recht om te vervolgen (van het OM) en het recht om te vonnissen (van de rechters) bestaat een strikte scheiding.

Inhoud

Van de parketten-generaal (procureur-generaal bij het hof van beroep) heeft tot nu toe enkel het Parket-Generaal van Gent archief neergelegd[18]. Wie snel wil weten wat je kan terugvinden in het archief van de parketten rond een bepaald thema, kan zijn opzoeking best beginnen via het "Zakenregister" achteraan in de publicatie van Karel VELLE, *Het Openbaar Ministerie in België (1796-1995)*. *Organisatie, bevoegdheden en archiefvorming*. De archiefbestanden bevatten:

-Documentatiedossiers over allerlei onderwerpen waarover het parket-generaal moest adviseren: huwelijk, incivisme, nationaliteit, prijzen en economische reglementering, vreemdelingen… maar ook in verband met de gerechtelijke organisatie, de neerslag van de contacten met de verschillende hoven en rechtbanken, de politie…

-Briefwisseling van de procureur-generaal, met voorzitters van hoven en rechtbanken die onder zijn toezicht staan, met de procureurs des Konings, met de minister van Justitie…

-Rondzendbrieven en dienstbrieven van de procureur-generaal van het eigen rechtsgebied van en van andere procureurs-generaal, van voorzitters van hoven en rechtbanken die onder zijn toezicht staan.

-Personeelsdossiers (van alle leden van de rechterlijke macht, van deurwaarders en notarissen, personeel van griffies en parketten, van de officieren van de gerechtelijke politie)

-Geseponeerde dossiers (PG GENT 2002B)

---

[18] In Velle, *Het Openbaar Ministerie in België (1796-1995)*, 221-397 vind je een gedetailleerd overzicht van alle soorten documenten die je in het archief van de parketten kan terugvinden. Dezelfde auteur geeft in zijn artikel "De rechterlijke macht" in: Van den Eeckhout & Vanthemsche, *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*, 493-495 een overzicht van de belangrijkste archieven van het Openbaar Ministerie en de bijbehorende onderzoeksmogelijkheden.

Openbaarheid

De archieven van parketten-generaal ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van de archieven van parketten-generaal jonger dan 100 jaar heb je de schriftelijke toestemming van de procureur-generaal nodig.

Literatuur

De gerechtelijke politie bij de parketten. 1919-1969. Brussel, Nijvel, s.d.

CARBASSE, J.-M. *Histoire du Parquet*. Parijs, 2000.

JANSSEN, C., VERVAELE, J. *Le ministère public et la politique de classement sans suite*. Brussel, 1990.

MATTHIJS, J. *Openbaar Ministerie (A.P.R.).* Gent, 1992.

ROUSSEAUX, X. “La pyramide avant l’hémicycle. Archéologie du minstère public”, in: PETIT, J. en CHAUVAUD, F. *L’histoire contemporaine et les usages des archives judiciaires (1800-1939)*, Parijs, 1998, p. 85-107.

VELLE, K. *Het Openbaar Ministerie in België (1796-1995). Organisatie, bevoegdheden en archiefvorming* (Miscellanea Archivistica. Studia 66) Brussel, 1995.

Archiefblokken

PG Gent 0000 1

1926-1959
Gent
0000/1-48 1,3 m

R466
Plaatsingslijst van het archief van het Parket-Generaal te Gent. Oud bestand overdracht 1
z.j.

PG Gent 0000 2

1943-1944
Gent
Ongenummerd 0,9 m

R467
Geen toegang beschikbaar

Het betreft het archief van GP-Commissaris De Rouck

PG Gent 2002 A

(1919)1940-1946
Gent
2001/1-283 2,4 m

R410
Inventaris van het archief van het Parket-Generaal te Gent. Overdracht 2002 A / K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

PG Gent 2002 B

1939-1977
Gent
2001/1-154 16,7 m

R439
Inventaris van het archief van het Parket-Generaal te Gent. Overdracht 2002 B / E. Mouton, K. Van Daele en K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

PG Gent 2002 C

1873-1998
Gent
2002/1-1087 91,68 m

R50
Inventaris van het archief van het Parket-Generaal bij het Hof van Beroep te Gent. Overdracht 2002 C / T. Luyckx, E. Mouton, K. Van Daele
In druk

ARBEIDSHOVEN

Plaats

Antwerpen en Gent

Bestaansdata

(1910) 1970-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

(Zie ook de bestandsnotitie over de arbeidsrechtbanken)

De geschiedenis van de werkrechtersraden van beroep en van zijn rechtsopvolgers, de arbeidshoven, is nauw verweven met die van de werkrechtersraden en de arbeidsrechtbanken. De werkrechtersraden van beroep werden opgericht bij wet van 15 mei 1910.[19] Tot dan kon men tegen vonnissen van de werkrechtersraad beroep aantekenen bij de rechtbank van koophandel . Van die mogelijkheid werd in de praktijk door de arbeiders echter zelden gebruik gemaakt. De oprichting in 1910 van aparte werkrechtersraden van beroep kaderde in de 'professionalisering' van de werkrechtersraden en de omvorming tot echte rechtbanken.

In 1913 werden de zeven werkrechtersraden van beroep opgericht: in Antwerpen (bevoegd voor de werkrechtersraden van de provincie Antwerpen), Brugge (provincie West-Vlaanderen), Brussel (provincie Brabant), Gent (provincie Oost-Vlaanderen), Bergen (provincie Henegouwen), Luik (provincie Luik) en Namen (provincie Namen). Vermits er in de provincies Limburg en Luxemburg geen werkrechtersraden bestonden, waren werkrechtersraden van beroep daar overbodig. De leden van de werkrechtersraden van beroep werden verkozen door leden van de werkrechtersraden onder de verkiesbare kandidaten (met uitsluiting van de verkozen leden van eerste aanleg).

---

[19] Op basis van: "Werkrechtersraden en werkrechtersraden van beroep. Conseils des Prud'hommes et Conseils des Prud'hommes d'Appel", 909-943 en een onuitgegeven nota over werkrechtersraden, arbeidsrechtbanken en –hoven van Maurice Vandermaesen.

De wet van 12 juli 1960 breidde de bevoegdheid van de werkrechtersraden uit tot de land- en bosbouwbedrijven. In een aantal rurale gebieden werden nieuwe werkrechtersraden opgericht (in Aarlen, Marche-en-Famenne en Libramont en in Tongeren) en, in hun zog, ook twee nieuwe werkrechtersraden van beroep (in Libramont en in Hasselt).

De gerechtelijke hervorming van 1970 (vastgelegd in het Gerechtelijk Wetboek) verving de werkrechtersraden en de administratieve rechtscolleges door autonome arbeidsgerechten. De nieuwe arbeidsrechtbanken en arbeidshoven werden geïntegreerd in de rechterlijke macht. Sinds 1 november 1970 bestaat er in elk gerechtelijk arrondissement een arbeidsrechtbank bevoegd voor de geschillen in verband met het arbeidsrecht en sociaal zekerheidsrecht te beslechten. Er zijn vijf arbeidshoven (in Antwerpen, Gent, Brussel, Luik en Bergen), één in elk rechtsgebied van een hof van beroep, om het hoger beroep tegen de beslissingen van de arbeidsrechtbanken in eerste aanleg te behandelen. De voorzitter is een magistraat die wordt bijgestaan door kamervoorzitters, raadsheren in het arbeidshof en raadsheren in sociale zaken. In ieder arbeidshof is er een bureau voor rechtsbijstand, met één of meer afdelingen. De arbeidsgerechten bezitten een eigen Openbaar Ministerie en arbeidsauditoraat, een griffie en een aangepaste procedureregeling.

Het Arbeidshof in Antwerpen ontstond in november 1970 als een afdeling van het Arbeidshof van Brussel. Net zoals het Hof van Beroep in Antwerpen, werd het Arbeidshof in Antwerpen pas in 1975 een autonome instelling. Het Arbeidshof te Gent was van bij het begin autonoom.

Inhoud

Tot nu toe hebben de Arbeidshoven van Antwerpen en van Gent enkel archief overgedragen afkomstig van hun rechtsvoorgangers. de Werkrechtersraden van Beroep van Antwerpen, de Klachtencommissie van Beroep inzake Ziekte- en Invaliditeitsverzekering van Antwerpen (vanuit Antwerpen) en de Werkrechtersraad van Beroep van het ressort Gent (Gent en afdeling Brugge). In het bestand AH Antwerpen 2002 vind je stukken afkomstig van de Werkrechtersraad van Beroep van Antwerpen (algemene rollen, zittingsrollen, arresten, rechtsplegingsdossiers, klappers) en van de Klachtencommissie van Beroep inzake Ziekte- en Invaliditeitsverzekering van Antwerpen (enkel rechtsplegingsdossiers uit 1970). Het archiefblok AH Gent 2003 bevat archief

van de Werkrechtersraad van Beroep van het ressort Gent (Gent en afdeling Brugge). Het gaat om stukken in verband met de organisatie en het beheer van de werkrechtersraad van beroep (rondzendbrieven, briefwisseling, huishoudelijke reglementen, stukken inzake de verkiezing/aanstelling van de leden van de werkrechtersraad van beroep, financieel beheer, personeel, statistieken), algemene rollen en zittingsrollen, zittingsbladen, arresten, rechtsplegingsdossiers, deskundigenverslagen en repertoria en alfabetische indices.

Openbaarheid

De archieven van de arbeidshoven en hun rechtsvoorgangers zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van arbeidshoven jonger dan 100 jaar heb je de schriftelijke toestemming van de procureur-generaal nodig.

Literatuur

(Zie literatuur bij de bestandsnotitie over arbeidsrechtbanken)

Archiefblokken

AH Antwerpen 2002

1915-1972
Antwerpen
2002/1-110 6,68 m

R503
Inventaris van het archief van het Arbeidshof te Antwerpen. Overdracht 2002 / C. Van Hoof en K. Velle
Publ. 4475 (Rijksarchief Beveren. Inventaris;127)
2005

AH Gent 2003

1913-1970
Gent
2004/1-211 12,49 m

R529
Inventaris van het archief van het Arbeidshof te Gent / M. Vandermaesen en K. Velle e.a.
In druk

HOVEN VAN ASSISEN

Plaats

Antwerpen, Brugge, Gent

Bestaansdata

1795-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Als basis voor het Franse rechtssysteem gold de grondwet van 5 fructidor III (22 augustus 1795), ingevoerd op 6 oktober 1795 (14 vendémiaire IV).[20] Het strafwetboek (*Code des délits et des peines*) van 3 brumaire IV (25 oktober 1795) werd van kracht op 14 frimaire IV (5 december 1795). De grondwet van het jaar III voorzag voor de berechting van strafzaken naast correctionele rechtbanken (*tribunaux correctionnels*) en vredegerechten (met de vrederechter zetelend als politierechter) ook criminele rechtbanken (*tribunaux criminels*). De wetgever installeerde één criminele rechtbank per departement. De oprichting van criminele rechtbanken gaat terug tot het decreet van 20 januari-25 februari 1791.

De vestigingsplaatsen van de rechtbanken in de Verenigde Departementen werden vastgelegd bij besluit van de volksrepresentanten van 7 frimaire IV (28 november 1795). De criminele rechtbank van het departement van de Dijle werd gevestigd in Brussel, die van het departement van de Schelde in Gent, van Samber-en-Maas in Namen, van de Ourthe in Luik, van de Nedermaas in Maastricht, van de Leie in Brugge, van de Twee Neten in Antwerpen, van Jemappes in Bergen en van de Wouden in Luxemburg. De criminele rechtbank bestond uit een voorzitter, vier rechters, een openbare aanklager (*accusateur public*), een commissaris van de uitvoerende macht (*commissaire du gouvernement*) en een griffier. De rechters zetelden voor zes maanden. De voorzitter, de openbare aanklager en de griffier werden verkozen. Het was evenwel de 12-koppige vonnisjury (*jury de jugement*) die

[20] Op basis van: Velle, *Inventaris van het archief van het Hof van Assisen van Oost-Vlaanderen en rechtsvoorgangers*, 9-13; Rotthier, *Inventaris van het archief van het Hof van Assisen te Antwerpen en rechtsvoorgangers*, 11-14; Van Den Wyngaert, *Strafrecht en strafprocesrecht*, 528-530 en 895-899.

zich - ook toen al - na geheim beraad uitsprak over de schuldvraag. Indien de jury de beschuldigde schuldig bevond, kon de criminele rechtbank twee soorten straffen uitspreken: onterende straffen (*peines infamantes* als de kaakstraf of de burgerlijke degradatie) of lijfstraffen (*peines afflictives* als de doodstraf, de opsluiting in een tuchthuis, de eenzame opsluiting en de hechtenis). Een lijfstraf was sowieso ook een onterende straf. Wanneer de jury oordeelde dat de betrokkene onschuldig was, werd hij door de voorzitter vrijgesproken.

Vooraleer een zaak voor de criminele rechtbank kwam, waren er al een aantal gerechtelijke stappen gezet. De vrederechter gaf het onderzoek door aan de directeur van de jury (*directeur du jury*), die zowel voorzitter van de correctionele rechtbank was als officier van de gerechtelijke politie. Hij werd ambtshalve openbaar aanklager, leidde het onderzoek en besliste welke rechtbank bevoegd was. Wanneer hij oordeelde dat het om een criminele zaak ging, bracht hij de zaak voor de aanklagende jury of beschuldigingsjury (*jury d'accusation*), waarvan hij de voorzitter was. Indien de jury vond dat er voldoende redenen waren om de vervolging in te zetten, vaardigde de directeur van de jury de *ordonnance de prise de corps* uit en kwam de zaak voor de criminele rechtbank.

De criminele rechtbank fungeerde ook als beroepshof voor vonnissen van correctionele rechtbanken gelegen in het departement. Als de correctionele rechtbank 'vormfouten' had gemaakt, werd de zaak doorverwezen naar een andere correctionele rechtbank in het departement. Als de criminele rechtbank oordeelde dat er geen rechtvaardig vonnis was geveld, nam ze de zaak zelf over en besliste ze of het om een misdrijf ging dat met een *peine infamante* of *peine afflictive* moest worden bestraft. In dat geval werd de zaak verwezen naar de directeur van de jury die zorgde voor de verdere afwikkeling.

In een aantal departementale hoofdplaatsen (o.m. in Antwerpen, Brugge en Gent) werden bij wet van 18 pluviôse IX (7 februari 1801) speciale criminele rechtbanken opgericht, met een specifieke opdracht. Ze oordeelden over zaken van vervalsing, over feiten gepleegd door landlopers, (ontsnapte) gevangenen e.d. die werden bestraft met een *peine infamante* of *afflictive* en over gewelddadige diefstallen op openbare wegen, diefstallen en inbraken op het platteland, moorden met voorbedachten rade, moorden uitgevoerd door gewapende bendes, brandstichting… Tegen een uitspraak van de speciale

criminele rechtbank was geen beroep mogelijk. In mei 1804 kreeg de criminele rechtbank een nieuwe naam: 'crimineel gerechtshof' (*cour de justice criminelle*). De uitspraken van het hof werden arresten genoemd.

De *Code d'instruction criminelle* van 19 december 1808 en de wet van 20 april 1810 vormden de criminele gerechtshoven in 1811 om tot hoven van assisen. De hoven van assisen bestonden uit vijf beroepsrechters, waaronder de voorzitter, en de vonnisjury met twaalf door het lot aangeduide leden. De zittingen waren openbaar. De aanklagende jury werd afgeschaft en vervangen door de Kamer van Inbeschuldigingstelling, opgericht bij het Keizerlijk Hof. De straffen waren vergelijkbaar met die uitgesproken door de criminele rechtbank: onterende lijfstraffen en louter onterende straffen. De onterende lijfstraffen waren doodstraf, levenslange dwangarbeid, deportatie, tijdelijke dwangarbeid en opsluiting. De louter onterende straffen waren kaakstraf, verbanning en burgerlijke degradatie. Nieuw waren de bijkomende straffen nl. het brandmerk, de algemene verbeurdverklaring en de burgerlijke dood. Wie veroordeeld werd tot dwangarbeid, kreeg steeds een brandmerk.

De speciale criminele rechtbank kreeg na de invoering van de *Code d'instruction criminelle* een permanent karakter. De arresten en dossiers van deze rechtbank werden vanaf dan ook opgenomen in de reeksen arresten en dossiers van de hoven van assisen.

De *Code Pénal* bleef van kracht tot na de Belgische onafhankelijkheid. Tot aan de invoering van het Belgisch Strafwetboek in 1867 veranderde er nauwelijks iets aan de organisatie van de hoven van assisen, op een aantal kleine of tijdelijke ingrepen na. Zo schafte koning Willem I in 1814 de jury en de openbaarheid van de zittingen af. Het Voorlopig Bewind maakte deze maatregelen onmiddellijk ongedaan in oktober 1830.

Het Belgisch Strafwetboek van 1867 - waarin de huidige organisatie en bevoegdheden van de hoven van assisen vorm kregen - bepaalt dat het hof van assisen misdaden (en zware misdrijven), persmisdrijven en politieke misdrijven zou berechten. De bevoegdheden van het hof werden evenwel erg uitgehold door de frequente 'correctionalisering' van misdrijven en de beperkte definitie van de begrippen 'persmisdrijf' en 'politiek misdrijf'. Het hof van assisen werd een tijdelijk rechtscollege, *ad hoc* samengesteld. Het hof bestaat uit drie beroepsrechters en twaalf door het lot aangeduide juryleden. De jury beslist over de schuldvraag, over de strafmaat beslissen de juryleden

en de rechters samen. Er is enkel een beroep voor het Hof van Cassatie (voor procedurefouten) mogelijk. Het hof van assisen kan vrijheidsberovende straffen opleggen (doodstraf, dwangarbeid, opsluiting en hechtenis) en aanvullende straffen (verlies van politieke rechten en burgerrechten, politietoezicht, boete en speciale verbeurdverklaring).

Inhoud

Het archief van het hof van assisen bevat *grosso modo* drie soorten documenten: stukken die verband houden met de organisatie van het hof, stukken in verband met de rechtspleging en stukken zonder verband met de rechtspleging. Het grootste deel van het archief bestaat uit strafdossiers, die je terugvindt onder de 'stukken in verband met de rechtspleging'. De archiefbestanden overgedragen in 2002 (HA Antwerpen 2002, HA Oost 2002 en HA West 2002) bevatten vrijwel uitsluitend aanvullingen op de reeksen strafdossiers.

Een uitgebreide zoekwijzer voor de archieven van het hof van assisen vind je in J. CAZAUX, S. HEUSEQUIN en K. VELLE, *Inventaris van het archief van het Hof van assisen van Oost-Vlaanderen en rechtsvoorgangers (jaar IV-1958)*, p. 14-16.

I. Stukken van algemene en administratieve aard

-Kopieboeken van uitgaande brieven
-Registers voor de inschrijving van de processen verbaal van de loting
-Documentatie
-Register van beraadslaging
-Aanwezigheidsregister

II. Stukken in verband met de rechtspleging

-Algemene rol
-Stukken betreffende de loting van de juryleden (wordt soms ook gerangschikt onder I)
-Processen-verbaal van de zittingen of zittingsbladen (chronologisch geordend)
-Minuten van arresten (ingebonden, chronologisch geordend)

-Strafdossiers met procedurestukken (bevat stukken betreffende de verschillende fasen van het onderzoek: het opsporingsonderzoek , het gerechtelijk vooronderzoek, de inbeschuldigingstelling, de voorbereiding van de terechtzitting, de terechtzitting zelf en de uitspraak)

-Chronologische repertoria

-Alfabetische indices op naam van de verdachten[21]

-Register voor inschrijving van de akten van voorzieningen in Cassatie

-Register van overschrijving van de arresten van het Hof van Cassatie

III. Stukken zonder verband met de rechtspleging

-Bescheiden gevormd of ontvangen in het kader van het beheer van de overtuigingsstukken

-Lijsten van kandidaat-juryleden en stukken betreffende de loting

Openbaarheid

De archieven van hoven van assisen ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van de archieven van hoven van assisen jonger dan 100 jaar heb je de schriftelijke toestemming van de procureur-generaal nodig.

Literatuur

DEPOORTERE, R. *Inventaire des archives de la cour d'assises du Brabant (dossiers 1905-1950 et registres 1834-1954). Versement de 1998* (Algemeen Rijksarchief. Inventarissen 287) Brussel, 2000.

DE WIN, P. *De kaakstraf in België van de Franse periode tot 1867* (Iuris Scripta Historica VI) Brussel,1992.

[21] Aangezien de eigentijdse toegangen tot de dossiers vaak ontoereikend bleken, maakte I. Rotthier in 2002 en 2003 nieuwe nadere toegangen op de volledige overgedragen reeks strafdossiers van de Hoven van Assisen van Antwerpen-Limburg en West-Vlaanderen, die ook uitgegeven werden. Omwille van de privacy werden in de nadere toegang voor de dossiers vanaf 1902 enkel de initialen gegeven van beschuldigde(n) en slachtoffer(s).

Archiefblokken

HA Antwerpen 0000

1795-1939
Antwerpen
0000/1-3648 103,73 m

R79*
Inventaris van het archief van het Hof van Assisen te Antwerpen (1811-1939) en rechtsvoorgangers (1795-1811) / I. Rotthier
Publ. 3906 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 73)
2002

HA Antwerpen 2003

1876-1982
Antwerpen
2003/1-329 31,54 m

R481*
Inventaris van het archief van het Hof van Assisen te Antwerpen. Overdracht 2003 / K. Van Honacker, M. Govaert, D. Palmans, I. Peeters
Publ. 4136 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 88)
2003

HA Oost-Vlaanderen 0000

1795-1958
Gent
0000/1-1011 137,3 m

R81*
Inventaris van het archief van het Hof van Assisen van Oost-Vlaanderen en rechtsvoorgangers (jaar IV-1958) / J. Cazaux, S. Heusequin, K. Velle
Publ. 2792 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 26)
1998

HA Oost-Vlaanderen 2002

1959-1980
Gent
2003/1-183 24,39 m

R498*
Inventaris van het archief van het Hof van Assisen van de provincie Oost-Vlaanderen. Overdracht 2002 / N. Dewaegemaeker, E. Mouton, K. Van Daele
In druk

HA West-Vlaanderen 0000

1794-1929
Brugge
0000/1-897 109,2 m

R82*
Inventaris van het archief van het Hof van Assisen van West-Vlaanderen en rechtsvoorgangers (jaar III (1794/95-1929) / K. Velle, J. Cazaux, S. Heusequin.
Publ. 2800 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 29)
1998

HA West-Vlaanderen 2002

1887-1960
Brugge
2001/1-288 17,2 m

R441*
Inventaris van het archief van het Hof van Assisen van de provincie West-Vlaanderen. Overdracht 2002 / F. Garcet, M. Genbrugge, N. De Vos en M. Vandermaesen
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

RECHTBANKEN VAN EERSTE AANLEG. ALGEMEEN

Plaats

Antwerpen, Brugge, Dendermonde, Gent, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oudenaarde, Turnhout, Veurne

Bestaansdata

1795-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De constitutie van 22 frimaire VIII (13 december 1799), ingevoerd na de staatsgreep van de consuls, vernieuwde de gerechtelijke organisatie. Het nieuwe systeem was eenvoudiger dan het oude (gebaseerd op de grondwet van 5 fructidor III) en versterkte het gezag van de uitvoerende macht over de rechterlijke macht. De departementale *tribunaux civils* en *tribunaux correctionels* werden opgeheven en vervangen door *tribunaux de première instance* of rechtbanken van eerste aanleg.

Het decreet van 27 ventôse jaar VIII (18 maart 1800) regelde de materiële en territoriale bevoegdheid van de rechtbanken van eerste aanleg. De rechtbank was zowel bevoegd voor burgerlijke als voor correctionele zaken. Ze bestond uit meerdere kamers, elk met hun specifieke opdracht: de burgerlijke kamers (de rechtbank van eerste aanleg *strictu senso*) de correctionele kamers (de correctionele rechtbank) en een raadkamer. De raadkamer, ingevoerd door de *Code d'instruction criminelle* (Wetboek van Strafvordering) van 1808[22], neemt een bijzondere plaats in binnen de rechtbank van eerste aanleg. Zij beslist in strafzaken, op basis van het onderzoek, voor welke rechtbank een zaak moet verschijnen.

Iedere rechtbank van eerste aanleg telde bij haar oprichting drie tot tien rechters en twee tot vijf plaatsvervangende rechters (naargelang van het inwonersaantal van het arrondissement), een magistraat van het Openbaar Ministerie (keizerlijk procureur, later procureur des Konings genoemd) en een

[22] Hoewel het Wetboek van Strafvordering van 1808 totaal verouderd is en *de facto* uitgehold door de rechtspraak, is het tot op vandaag van kracht. Van den Wyngaert, *Strafrecht en strafprocesrecht*, deel I, 11-12.

griffier. De eerste consul benoemde de rechters, koos om de drie jaar een voorzitter uit de rechters van de rechtbank en benoemde de griffier. De griffie van de rechtbank van eerste aanleg is opgedeeld in een griffie voor burgerlijke zaken en één voor correctionele zaken. Vanaf 1912 kwam daar - in de grote arrondissementen - een aparte griffier bij toegewezen aan de kinderrechter, vanaf 1965 aan de jeugdrechter.

De aanklagende jury functioneerde in de correctionele kamers van de rechtbank van eerste aanleg net als voorheen. Het Wetboek van strafvordering van 1808 greep in op de organisatie van de correctionele rechtbank. Ze schafte de aanklagende jury af en hevelde de onderzoeksopdracht van de directeur over aan een onderzoeksrechter (*juge d'instruction*). Als onafhankelijk magistraat leidde die voortaan het gerechtelijk onderzoek. Enkele jaren later verzwaarde de Franse *Code Pénal* van 12 februari 1810 (ingevoerd op 1 februari 1811) de straffen voor correctionele misdrijven, tot boetes van minimaal 15 BEF en gevangenisstraffen van 6 dagen tot 5 jaar.

Naast haar bevoegdheid in burgerlijke en correctionele zaken, oefende de rechtbank van eerste aanleg toezicht uit op de vredegerechten van het arrondissement (organieke senatus-consulte van 4 augustus 1802) en kreeg ze de bevoegdheid over tuchtrechtelijke beslissingen inzake rechters (wet van 20 april 1810). Net als de *tribunaux civils* nam de rechtbank van eerste aanleg kennis van alle zaken bepaald door de wet, in eerste en in laatste aanleg, deed ze uitspraken over de beroepen tegen de vonnissen van vrederechters en oordeelde ze in handelsgeschillen wanneer er in het arrondissement geen rechtbank van koophandel gevestigd was. Andere bevoegdheden nam de rechtbank van eerste aanleg niet over van haar rechtsvoorganger: de bevoegdheid om kennis te nemen van de beroepen tegen de beslissingen van de rechtbank van koophandel, en van de beroepen tegen vonnissen van burgerlijke rechtbanken uit de buurt. Ze werden toegewezen aan de nieuw opgerichte *tribunaux d'appel* of rechtbanken van beroep (decreet van 27 ventôse VIII (18 maart 1800)). De beroepen tegen de vonnissen van de rechtbank van eerste aanleg werden achtereenvolgens behandeld door de rechtbank van beroep, het hof van beroep (senatus-consulte van 28 floréal XII (18 mei 1804)), het keizerlijk hof (wet van 20 april 1810), het hoog gerechtshof (*cour supérieure d'appel*, 1814-1830) en, in het Koninkrijk België, door het hof van beroep.

De eerste Belgische wet op de gerechtelijke organisatie van 4 augustus 1832, bevatte geen noemenswaardige veranderingen in de organisatie van de rechtbanken van eerste aanleg. De tweede wet, die van 18 juni 1869, coördineerde en ordende in eerste instantie de bestaande (hoofdzakelijk Franse) wetgeving. Ze vormt de basis van de gerechtelijke organisatie in ons land tot aan de invoering van het Gerechtelijk Wetboek in 1970. Artikel 208 van de wet van 1869 regelt de dienst in de rechtbank. Het bevat allerlei voorschriften inzake het houden van zittingen, het inschrijven op de rol, de oproeping en de verdeling van de zaken onder de verschillende kamers, de organisatie van de 'onderzoekskabinetten'… De belangrijkste wijziging in de organisatie van de rechtbanken van eerste aanleg na 1869 was de invoering van de kamers van alleenzetelende rechters (wet van 25 oktober 1919) met beperkte bevoegdheden. Tot dan waren de kamers van zowel de burgerlijke als de correctionele rechtbank samengesteld uit minstens drie rechters. Tot midden 1985 bleven drie rechters in de rechtbank van eerste aanleg de regel en een alleenzetelende rechter de uitzondering. Sedertdien zetelt een rechter in principe alleen, en zijn er alleen dan drie rechters vereist wanneer de rechtbank zich over zedenzaken en familieverlating buigt of wanneer de beklaagde het expliciet vraagt.

De invoering van het gespecialiseerd ambt van kinderrechter in de rechtbanken van eerste aanleg in 1912 had geen repercussies op de organisatie van de rechtbank. De kinderrechter kwam er in uitvoering van de wet op de kinderbescherming van 15 mei 1912, die op 1 oktober 1912 in werking trad. De wet op de kinderbescherming bracht een grote verandering teweeg in de behandeling van strafzaken met minderjarigen. Minderjarigen die strafbare feiten hadden gepleegd, verschenen voortaan voor een gespecialiseerde magistraat, de kinderrechter genoemd. Tot dan werden ze, afhankelijk van de ernst van de inbreuk, voor een politierechter of een correctionele rechter gebracht.

Na de Tweede Wereldoorlog nam het aantal zaken dat voor de kinderrechter werd gebracht enorm toe. De wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965 (B.S. 15 april 1965, err. 19 mei 1965) die de wet op de kinderbescherming van 1912 verving, hervormde de rechtspraak voor minderjarigen. De jeugdrechtbank werd een volwaardige derde afdeling van de rechtbank van eerste aanleg, naast de burgerlijke en de correctionele rechtbank. Elke jeugdrechtbank kreeg een aparte griffie. Ze bestaat uit één of meer kamers

waar een jeugdrechter alleen zetelt. De bevoegdheden van de jeugdrechter werden aanzienlijk uitgebreid.

De rechtbank van eerste aanleg (en haar griffie) vormt organisatorisch één geheel zodat de uitgevoerde bestuurlijke taken betrekking hebben op het geheel van de rechtbank[23]. Zij worden uitgevoerd door de algemene vergadering van de rechtbank, door de voorzitter als korpsoverste, en *de facto* vooral door de hoofdgriffier.[24]

De algemene vergadering en de griffier van de rechtbank van eerste aanleg staan in voor de algemene organisatie van de rechtbank: de installatie van de rechtbank, de samenstelling en de beurtrol van de kamers, het rechtbankreglement, de openingsuren van de griffie, de benoemingen in de griffie en de vervangingen van onderzoeksrechters, griffiers en deurwaarders... Daarnaast houden zij toezicht op de vredegerechten van het gerechtelijk arrondissement. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg is ook bevoegd voor het handhaven van de tucht bij de rechters van de rechtbank van eerste aanleg, de vrederechters, de politierechters, de ambtenaren van het Openbaar Ministerie, de griffiers en de ministeriële ambtenaren. Hij geeft (vrede)rechters en griffiers een disciplinaire waarschuwing als dat nodig is. Uiteraard staan de voorzitter en de griffier ook in voor het materiële aspect van de rechtbankorganisatie: het beheer van de gebouwen en de boekhouding; de hoofdgriffier is rekenplichtig ten opzichte van de overheid. Naast diensthoofd, personeelsverantwoordelijke, rekenplichtige en huismeester is de griffier ook openbaar bewaarder, een belangrijke functie als het gaat om archief. Het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bepaalt dat de griffier de minuten van alle akten en processen-verbaal bewaart die tot de ambtsverrichtingen van de rechter behoren, en dat de minuten van de rechterlijke akten op de griffie blijven berusten, tenzij de beslissing uitvoerbaar is op de minuut. De hoofdgriffier geeft ook inzage in de (openbare) archieven van de burgerlijke rechtbank; hij bewaart de documentatie van de rechtbank.

Inhoud

De bestanden ‘eerste aanleg algemeen en voorzitter’ bundelen de administratieve en organisatorische stukken van de rechtbank van eerste

[23] Gadeyne, *De rechtbank van eerste aanleg (en voorlopers)*, deel I, 91-99.
[24] Bij wet van 31 juli 1920 werd de enige griffier ‘hoofdgriffier’ genoemd.

aanleg, die de burgerlijke en de correctionele als de jeugdrechtbank overkoepelt. Ze vormden vroeger vaak één bestand met het archief van de burgerlijke rechtbank. Bij recent geïnventariseerde archiefbestanden wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen bestanden van de 'rechtbank eerste aanleg algemeen en voorzitter' en bestanden van de 'burgerlijke rechtbank'.

Het archief bevat uiteraard stukken afkomstig van de voorzitter en van de griffier van de rechtbank van eerste aanleg van administratieve of organisatorische aard als briefwisseling, rondzendbrieven, verslagen, statistieken, documentatie, onderrichtingen en stukken in verband met personeelsbeheer, tucht, materieel en financieel beheer. Voorts zitten er ook stukken in met betrekking tot de organisatie van hoven en rechtbanken en het toezicht op de lagere rechtbanken. Meer specifiek vind je in de algemene archiefbestanden van de rechtbanken van eerste aanleg ook registers van beraadslagingen van de rechtbank van eerste aanleg en van de beschikkingen en beslissingen van de voorzitter, dossiers van het jaarlijks nazicht van de voogdijstaten en alfabetische lijsten van de rekeningen van prodeanen.

De voornaamste stukken met betrekking tot de rechtspleging zijn de registers van overschrijving van de arresten van het Hof van Cassatie die de vonnissen van de rechtbank van eerste aanleg verbreken en stukken in verband met procedure- en bevoegdheidskwesties.

Openbaarheid

De algemene stukken uit de archieven van rechtbanken van eerste aanleg ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van stukken die jonger zijn dan 100 jaar én niet-privacygevoelig, heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig. Studenten moeten een brief van hun promotor voorleggen. Voor de consultatie van algemene stukken uit het archief van de rechtbank van eerste aanleg jonger dan 100 jaar én privacygevoelig, moet je de schriftelijke toestemming hebben van de griffier van de rechtbank van eerste aanleg.

Literatuur

GADEYNE, G. *De rechtbank van eerste aanleg (en voorlopers). Organisatie, bevoegdheid en archiefvorming. Deel I. De rechtbank van eerste aanleg*

(algemeen) en de burgerlijke rechtbank (1794-1970) (Miscellanea Archivistica. Manuale 23) Brussel, 1997.

GADEYNE, G. *De rechtbank van eerste aanleg (en voorlopers). Organisatie, bevoegdheid en archiefvorming. Deel I. De rechtbank van eerste aanleg (algemeen) en de burgerlijke rechtbank (1970-1992)* (Miscellanea Archivistica. Manuale 44) Brussel, 2001.

VAN HILLE, P. *Het Hof van Beroep te Brussel en de rechtbanken van eerste aanleg in Oost- en West-Vlaanderen onder het Nederlands Bewind en sinds de omwenteling van 1830 tot 4 oktober 1832.* Tielt, 1981.

Archiefblokken

(Eerste aanleg. Algemeen)

EA Antwerpen A 0000

1795-1930
Antwerpen
0000/1-136 (deels genummerd) 31,1 m

R12
Inventaris van de archieven van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen (1796-1930). Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Algemeen. Oud bestand / A. Bousse
z.j.

EA Antwerpen A 2000

1882-1993
Antwerpen
2000/1-453 8,8 m

R13
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Rechtbank algemeen en Kabinet van de voorzitter. Overdracht 2000 / K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

EA Brugge A 0000

1795-1948
Brugge
0000/1-20 0,8 m

R24
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge (rechtbank algemeen) / K. Velle
Publ. 2521 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 16)
1997

EA Gent A 1998

1849-1945
Gent
1998A/1-2 0,07 m

R38
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Algemeen. Overdracht 1998 / G. Gadeyne
1998

EA Gent A 2001

1868-1969
Gent
2001A/1-4 0,1 m

R385
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Algemeen en kabinet van de voorzitter. Overdracht 2001 / G. Gadeyne, E. Mouton, K. Van Daele
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

EA Leuven A 0000

1855-1967
Leuven
0000/1-11 0,18 m

R519
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven. Algemeen. Oud bestand / K. Velle
Publ. 4512 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 136)
2006

EA Mechelen A 0000
1795-1944
Mechelen
0000/1-70 1,97 m

R53
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Mechelen (rechtbank algemeen) / J. Buyck
Publ. 3977 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 78)
2002

EA Oudenaarde A 1999
1796-1813
Oudenaarde
1999/1-3 0,1 m

R60
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Algemeen-voorzitter. Overdracht 1999 (1796-1813)
1999

EA Oudenaarde A 2000
1918-1972(1980)
Oudenaarde
2000/1-28 1,3 m

R61
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Algemeen. Overdracht 2000 (1918-1972) / K. Velle e.a.
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

EA Veurne A 0000
1803-1888
Veurne
0000/1-19 0,6 m

R74
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Rechtbank Algemeen. Oud bestand (1803-1888) / P. Drossens
In druk

(Eerste aanleg. Ongeïnventariseerd)

EA Brugge 0000
Ca. 1850-1952
Brugge
0000/1-13 2,4 m

R544
Geen toegang beschikbaar

EA Dendermonde 0000
1914-1956
Dendermonde
Ongenummerd 35,4 m

R30
Plaatsingslijst (ongenummerd) van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde. Algemeen. Oud bestand
z.j.

EA Dendermonde 1990
1957-1959
Dendermonde
1990/1-48 5,3 m

R31*
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde. Overdracht 1990 / J. Vercauteren.
1990
Nadere toegang tot het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde. Overdracht 1990
1998

EA Dendermonde 1993

1960
Dendermonde
1993/1-20 2,5 m

R32*
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde. Overdracht 1993
1993

EA Gent 1991

1958-1960
Gent
1991/1- 91 12,3 m

R37
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Overdracht 1991
1991

EA Gent 1992

1961
Gent
1992/1-29 3,3 m

R543
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Overdracht 1992
1992

EA Kortrijk 0000

1800-1860
Kortrijk
0000/1-177 4 m

R44
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Kortrijk. Burgerlijke rechtbank. Oud bestand
z.j.

EA Oudenaarde 0000

1912-1951
Oudenaarde
Ongenummerd 29,9 m

R57*
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde.Nadere toegang tot het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Oud bestand
z.j.

EA Oudenaarde 1997

1888-1965
Oudenaarde
1997/1-197 24,8 m

R59
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Overdracht 1997
1997

Bevat zowel stukken van burgerlijke zaken als van correctionele zaken, jeugdzaken en handelszaken

EA Turnhout 0000

1796-1964
Turnhout
Ongenummerd 90 m

R69*

Inventaris van de archieven van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout (1796-1928) / A. Bousse

Publ. 253 (Rijksarchief Antwerpen. Inventaris; 4)

z.j.

RECHTBANKEN VAN EERSTE AANLEG. BURGERLIJKE RECHTBANKEN

Plaats

Antwerpen, Brugge, Dendermonde, Gent, Ieper, Leuven, Mechelen, Oudenaarde, Turnhout, Veurne

Bestaansdata

1795-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Tribunal civil

Als basis voor het Franse rechtssysteem gold de grondwet van 5 fructidor III (22 augustus 1795), aangevuld met wetten en besluiten inzake de burgerlijke procedure uitgevaardigd sinds 1790[25]. De Franse gerechtelijke organisatie in burgerlijke zaken werd hier ingevoerd bij besluit van 2 frimaire IV (23 november 1795). Artikel 216 van de grondwet voorzag de oprichting van een *tribunal civil* in elk departement, van een vredegerecht in ieder kanton en van rechtbanken van koophandel.

De zetels van de nieuwe departementale burgerlijke rechtbanken werden voor de Oostenrijkse Nederlanden en het Land van Luik bepaalt bij besluit van de Volksrepresentanten van 7 frimaire IV (28 november 1795). Iedere tribunal civil was samengesteld uit tenminste twintig rechters, een *commissaire du Directoire exécutif*, één of twee substituten en een griffier. De rechters werden voor vijf jaar verkozen door een kiescollege. De *tribunaux civils* traden in eerste instantie op in burgerlijke zaken, maar ze spraken ook recht in strafzaken en, wanneer er in het departement geen rechtbank van koophandel was, nam zij kennis van de geschillen in handelszaken. De procedure in burgerlijke zaken werd vastgelegd in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van 24 april 1806. Dat Wetboek gaf onder meer aan de voorzitter de mogelijkheid om, in afwachting van een beslissing ten

[25] Voor de burgerlijke rechtbank: Gadeyne, *De rechtbank van eerste aanleg (en voorlopers)*, deel I, 59-173 en Velle, *Inventarissen van de archieven van de rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge*, 11-20.

gronde, een voorlopige uitspraak te doen in spoedeisende zaken, de zgn. procedure in kort geding.

De *tribunaux civils* vervulden daarnaast een drievoudige 'externe' taak: ze deden uitspraak in laatste aanleg in bepaalde zaken over de beroepen tegen vonnissen geveld door vrederechters, *arbitres* of rechtbanken van koophandel; ze namen in eerste en laatste aanleg kennis van alle zaken die niet onder de bevoegdheid vielen van vrederechters of rechtbanken van koophandel en zij namen kennis van de beroepen tegen vonnissen van andere burgerlijke rechtbanken uit de buurt.

Tribunal de première instance – rechtbank van eerste aanleg

De constitutie van 22 frimaire VIII (13 december 1799), ingevoerd na de staatsgreep van de consuls, vernieuwde de gerechtelijke organisatie. Het nieuwe systeem was eenvoudiger dan het oude en versterkte het gezag van de uitvoerende macht over de rechterlijke macht. De departementale *tribunaux civils* en *tribunaux correctionels* werden opgeheven en vervangen door *tribunaux de première instance* of rechtbanken van eerste aanleg. Het decreet van 27 ventôse jaar VIII (18 maart 1800) regelde de materiële en territoriale bevoegdheid van de rechtbanken van eerste aanleg. De rechtbank was zowel bevoegd voor burgerlijke als voor correctionele zaken. Ze bestond uit meerdere kamers, elk met hun specifieke opdracht: de burgerlijke kamers (de rechtbank van eerste aanleg *strictu senso*) de correctionele kamers (de correctionele rechtbank) en een raadkamer. De raadkamer, ingevoerd door de *Code d'instruction criminelle* (Wetboek van Strafvordering) van 1808[26], neemt een bijzondere plaats in binnen de rechtbank van eerste aanleg. Zij beslist in strafzaken, op basis van het onderzoek, voor welke rechtbank een zaak moet verschijnen.

Iedere rechtbank van eerste aanleg telde bij haar oprichting drie tot tien rechters en twee tot vijf plaatsvervangende rechters (naargelang van het inwonersaantal van het arrondissement), een magistraat van het Openbaar Ministerie (keizerlijk procureur, later procureur des Konings genoemd) en een griffier. De eerste consul benoemde de rechters, koos om de drie jaar een voorzitter uit de rechters van de rechtbank en benoemde de griffier. De griffie

[26] Hoewel het Wetboek van Strafvordering van 1808 totaal verouderd is en *de facto* uitgehold door de rechtspraak, is het tot op vandaag van kracht. Van den Wyngaert, *Strafrecht en strafprocesrecht*, deel I, 11-12.

van de rechtbank van eerste aanleg is opgedeeld in een griffie voor burgerlijke zaken en één voor correctionele zaken. Vanaf 1912 kwam daar – in de grote arrondissementen- een aparte griffier bij toegewezen aan de kinderrechter, vanaf 1965 aan de jeugdrechter.

De aanklagende jury functioneerde in de correctionele kamers van de rechtbank van eerste aanleg net als voorheen. Het Wetboek van strafvordering van 1808 greep in op de organisatie van de correctionele rechtbank. Ze schafte de aanklagende jury af en hevelde de onderzoeks-opdracht van de directeur over aan een onderzoeksrechter (*juge d'instruction*). Als onafhankelijk magistraat leidde die voortaan het gerechtelijk onderzoek. Enkele jaren later verzwaarde de Franse *Code Pénal* van 12 februari 1810 (ingevoerd op 1 februari 1811) de straffen voor correctionele misdrijven, tot boetes van minimaal 15 BEF en gevangenisstraffen van 6 dagen tot 5 jaar.

Naast haar bevoegdheid in burgerlijke en correctionele zaken, oefende de rechtbank van eerste aanleg toezicht uit op de vredegerechten van het arrondissement (organieke senatus-consulte van 4 augustus 1802) en kreeg ze de bevoegdheid over tuchtrechtelijke beslissingen inzake rechters (wet van 20 april 1810). Net als de *tribunaux civils* nam de rechtbank van eerste aanleg kennis van alle zaken bepaald door de wet, in eerste en in laatste aanleg, deed ze uitspraken over de beroepen tegen de vonnissen van vrederechters en oordeelde ze in handelsgeschillen wanneer er in het arrondissement geen rechtbank van koophandel gevestigd was. Andere bevoegdheden nam de rechtbank van eerste aanleg niet over van haar rechtsvoorganger: de bevoegdheid om kennis te nemen van de beroepen tegen de beslissingen van de rechtbank van koophandel , en van de beroepen tegen vonnissen van burgerlijke rechtbanken uit de buurt. Ze werden toegewezen aan de nieuw opgerichte *tribunaux d'appel* of rechtbanken van beroep (decreet van 27 ventôse VIII (18 maart 1800)). De beroepen tegen de vonnissen van de rechtbank van eerste aanleg werden achtereenvolgens behandeld door de rechtbank van beroep, het hof van beroep (senatus-consulte van 28 floréal XII (18 mei 1804)), het keizerlijk hof (wet van 20 april 1810), het hoog gerechtshof (cour supérieure d'appel, 1814-1830) en, in het Koninkrijk België, door het hof van beroep.

De eerste Belgische wet op de gerechtelijke organisatie van 4 augustus 1832, bevatte geen noemenswaardige veranderingen in de organisatie van de

rechtbanken van eerste aanleg. De tweede wet, die van 18 juni 1869, coördineerde en ordende in eerste instantie de bestaande (hoofdzakelijk Franse) wetgeving. Ze vormt de basis van de gerechtelijke organisatie in ons land tot aan de invoering van het Gerechtelijk Wetboek in 1970.

Artikel 208 van de wet van 1869 regelt de dienst in de rechtbank (rechtbankreglement of *ordre de service*). Het bevat allerlei voorschriften inzake het houden van zittingen, het inschrijven op de rol, de oproeping en de verdeling van de zaken onder de verschillende kamers, de organisatie van de 'onderzoekskabinetten'…

De belangrijkste wijziging in de organisatie van de rechtbanken van eerste aanleg na 1869 was de invoering van de kamers van alleenzetelende rechters (wet van 25 oktober 1919) met beperkte bevoegdheden. Tot dan waren de kamers van zowel de burgerlijke als de correctionele rechtbank samengesteld uit minstens drie rechters. Tot midden 1985 bleven drie rechters in de rechtbank van eerste aanleg de regel en een alleenzetelende rechter de uitzondering. Sedertdien zetelt een rechter in principe alleen, en zijn er alleen dan drie rechters vereist wanneer de rechtbank zich over zedenzaken en familieverlating buigt of wanneer de beklaagde het expliciet vraagt.

Inhoud

Bij oude overdrachten van archieven van de rechtbanken van eerste aanleg, die nog niet (opnieuw) geïnventariseerd werden, werden de correctionele en de burgerlijke rechtbank vaak als één archiefvormer beschouwd. De algemene stukken en de stukken afkomstig van het kabinet van de voorzitter (die bij recent overgedragen of geïnventariseerde bestanden apart e archiefblokken vormen) werden voorheen vaak ondergebracht bij het archief van de burgerlijke rechtbank.

I. Stukken in verband met de rechtspleging[27]

-Rollen (algemene en buitengewone rollen)
-Vonnisboeken
-Zittingsbladen
-Beschikkingen in kortgeding
-Aangehechte stukken (conclusies, kwaliteiten)
-Vonnissen op verzoekschrift (adoptie, afwezige, familieraad, burgerlijke stand, echtscheiding…)
-Rechtsplegingsdossiers en losse stukken van rechtspleging (epuratie, douane- en accijnsrechten)
-Registers van de griffier

Zittingsbladen en bijbehorende stukken inzake specifieke aangelegenheden werden soms apart bewaard. De beschikkingen in kortgeding (*référés*) genomen door de voorzitter van de rechtbank, worden eveneens afzonderlijk gehouden. De vonnissen en bevelschriften op verzoekschrift worden hetzij chronologisch geordend in één reeks, hetzij volgens de aard van de zaak

II. Stukken zonder verband met de rechtspleging

-Registers van de griffier inzake registratie en hypotheek
-Andere registers (o.m. van politieverordeningen, van diploma's van geneeskundigen, van diploma's van advocaten)

III. In bewaring gegeven bescheiden

-Dubbels van registers van de burgerlijke stand (worden bewaard in aparte archiefbestanden)
-Dubbels van repertoria van notarissen
-Dubbels van diverse hypotheekregisters
-Register van insinuatie van de schenkingen onder levenden (1795-1803)

[27] Voor een uitvoerige beschrijving van alle soorten registers en stukken die men kan terugvinden in het archief van de burgerlijke rechtbank zie Gadeyne, *De rechtbank van eerste aanleg (en voorlopers)*, deel I, 198-346 en Velle, *Inventarissen van de archieven van de rechtbank van eerste aanleg te Brugge*, 18-20.

-Losse stukken en dossiers m.b.t. de rechtspleging (o.m. inzake epuratie, onteigening, opsluiting, verenigingen)

Openbaarheid

De archieven van burgerlijke rechtbanken ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van stukken uit het archief van de burgerlijke rechtbank die jonger zijn dan 100 jaar én niet-privacygevoelig, heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig. Studenten moeten een brief van hun promotor voorleggen. Voor de consultatie van stukken uit het archief van de burgerlijke rechtbank jonger dan 100 jaar én privacygevoelig, moet je de schriftelijke toestemming hebben van de griffier van de burgerlijke rechtbank.

Literatuur

(Zie literatuur bij de bestandsnotitie over de rechtbanken van eerste aanleg. Algemeen)

Archiefblokken

EA Antwerpen B 0000

1796-1937
Antwerpen
0000/1-133 (deels genummerd) 111,9 m

R14
Inventaris van de archieven van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen (1796-1930). Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Burgerlijke rechtbank. Oud bestand / A. Bousse z.j.

EA Antwerpen B 1979

1871-1925
Antwerpen
Ongenummerd 9,3 m

R15
Plaatsingslijst (ongenummerd) van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Burgerlijke rechtbank. Overdracht 1979
1979

Bevat uitsluitend repertoria van notarissen

EA Antwerpen B 1989

1948-1957
Antwerpen
Ongenummerd 32,5 m

R18
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Burgerlijke rechtbank. Overdracht 1989
1989

EA Antwerpen B 1994

1926-1937
Antwerpen
1994/1-38 5,4 m

R16
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Burgerlijke rechtbank. Overdracht 1994
1994

Bevat uitsluitend repertoria van notarissen

EA Antwerpen B 1996

1938-1944
Antwerpen
1996/1-19 2,7 m

R17
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Burgerlijke rechtbank. Overdracht 1996
1996

Bevat uitsluitend repertoria van notarissen

EA Antwerpen B 2000

1885-1971
Antwerpen
2000/1-78 2,6 m

R394
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Burgerlijke Rechtbank. Overdracht 2000 / K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

EA Brugge B 0000 1

1795-1928
Brugge
0000/1-1102 53,6 m

R25
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge (Burgerlijke rechtbank) / K. Velle
Publ. 2521 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 16)
1997

EA Brugge B 0000 2

1948-1965
Brugge
Ongenummerd 9,7 m

R26
Geen toegang beschikbaar

Bevat dossiers en vonnissen inzake epuratie.

EA Brugge B 2001
1796-1927
Brugge
2001/1-92 4,02 m

R530
Geen toegang beschikbaar

Bevat uitsluitend repertoria van notarissen

EA Brugge B 2002
1928-1950
Brugge
2001/1-42 3,8 m

R443*
Inventaris van het archief van de rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge. Burgerlijke rechtbank. Overdracht 2002 / F. Garcet, M. Genbrugge, N. De Vos, M. Vandermaesen
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

EA Brugge B 2004
1796-1970
Brugge
2004/1-1546 111,73 m

R517
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge. Burgerlijke rechtbank. Overdracht 2004 / F. Garcet, M. Genbrugge, M. Vandermaesen
In druk

EA Dendermonde B 1997
1906-1946
Dendermonde
1997/1-51 4,7 m

R33
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde. Overdracht 1997
1997

Bevat uitsluitend repertoria van notarissen

EA Dendermonde B 2001
1916-1935
Dendermonde
2002/1-3 0,1 m

R469
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde. Burgerlijke rechtbank. Overdracht 2001 / K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

EA Gent B 0000
1795-1957
Gent
Ongenummerd 55 m

R35
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Burgerlijke rechtbank. Oud bestand
z.j.

Bevat stukken inzake epuratie (1946-1952; 0,8m)

EA Gent B 1998
1812-1958
Gent
1998B/1-452 32,7 m

R39
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Burgerlijke Rechtbank. Overdracht 1998 / G. Gadeyne
1998

EA Gent B 2001
1854-1990
Gent
2001B/1-954 107,3 m

R386
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Burgerlijke rechtbank. Overdracht 2001 / G. Gadeyne, E. Mouton en K. Van Daele
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

EA Ieper B 0000
1949-1960
Ieper
1989/1-53 4,1 m

R122
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper. Burgerlijke Rechtbank / K. Velle, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3317 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 54)
2000

EA Ieper B 2003
1868-1982
Ieper
2003/1-577 40,05 m

R506
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper. Burgerlijke Rechtbank. Overdracht 2003 / F. Garcet, M. Genbrugge, M. Vandermaesen
In druk

EA Ieper B 2003 B
1879-1970
Ieper
2003/1-317 21,78 m

R507*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper. Burgerlijke Rechtbank. Overdracht 2003 B / F. Garcet, M. Genbrugge, M. Vandermaesen.
In druk

EA Leuven B 0000
1914-1940
Leuven
0000/1-73 9,35 m

R521
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven. Burgerlijke rechtbank. Oud bestand / K. Velle
Publ. 4512 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 136)
2006

EA Leuven B 1997
1914-1946
Leuven
1997/1-31 4,7 m

R523
Geen toegang beschikbaar

Bevat uitsluitend repertoria van notarissen

EA Mechelen B 0000
1795-1950
Mechelen
0000/1-1761 120,02 m

R54*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Mechelen (Burgerlijke rechtbank) / J. Buyck
Publ. 3977 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 78)
2002

EA Mechelen B 2003

1811-1972
Mechelen
2003/1-210 26,84 m

R479
Inventaris van het archief van de Burgerlijke rechtbank te Mechelen zetelend in Koophandelszaken. Overdracht 2003 / K. De Rijck, T. Toth, K. Van Honacker
Publ. 4137 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 89)
2003

EA Mechelen B 2003 B

1887-1980
Mechelen
2003/1-655 77,32 m

R480
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Mechelen. Burgerlijke Rechtbank. Overdracht 2003 B (1887-1980) / T. Luyckx, L. Orec en K. Van Honacker
Publ. 4388 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 106)
2004

EA Oudenaarde B 2000

1875-1988
Oudenaarde
2000/1-1087 58,3 m

R62
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Burgerlijke Rechtbank. Overdracht 2000 (1875-1988) / K. Velle e.a.
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

Het merendeel van de stukken stamt uit de periode 1918-1975

EA Oudenaarde B 2001

1914-1957
Oudenaarde
2001/1-11 0,1 m

R389
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Burgerlijke rechtbank. Overdracht 2001 / K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

EA Turnhout B 1997

1936-1945
Turnhout
1997/1-5 0,6 m

R70
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout. Burgerlijke Rechtbank. Overdracht 1997
1997

Bevat uitsluitend repertoria van notarissen

EA Turnhout B 2000

1853-1922
Turnhout
2000/1-7 0,3 m

R71
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout. Burgerlijke Rechtbank. Overdracht 2000 / K. Velle
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

EA Veurne B 2001

1946-1961
Veurne
2001/1-97 5,9 m

R390

Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Burgerlijke rechtbank. Overdracht 2001 / N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

RECHTBANKEN VAN EERSTE AANLEG. CORRECTIONELE RECHTBANKEN

Plaats

Antwerpen, Brugge, Dendermonde, Gent, Ieper, Kortrijk, Mechelen, Oudenaarde, Turnhout, Veurne

Bestaansdata

1795-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Tribunal correctionel

De grondwet van het jaar III voorzag voor de berechting van strafzaken naast criminele rechtbanken (één per departement) en vredegerechten (met de vrederechter zetelend als politierechter) ook correctionele rechtbanken (*tribunaux correctionnels*).[28] Die werd samengesteld door een voorzitter, twee vrederechters of assessoren, een *commissaire du directoire*, een griffier en twee deurwaarders. De correctionele rechtbank behandelde misdrijven als diefstal, aftroggelarij, geweldpleging… Alle feiten die werden bestraft met een boete hoger dan het equivalent van drie werkdagen of met een gevangenisstraf van meer dan drie dagen waren sowieso correctionele misdrijven. Bij iedere correctionele rechtbank richtte de wetgever een aanklagende jury (*jury d'accusation*) op. Om de tien dagen werden acht nieuwe juryleden door het lot aangeduid. De directeur van de aanklagende jury was de voorzitter van de correctionele rechtbank. Hij voerde het onderzoek naar de beklaagde (o.m. ondervraging, controle op de wettelijkheid van de aanhouding). De aanklagende jury oordeelde enkel over misdrijven waarvoor de wetgever een onterende straf of een lijfstraf had voorzien. Nadat de akte van beschuldiging was voorgelezen en de getuigen en de beschuldigde hadden gesproken, stemden de juryleden over de aanvaarding of de verwerping van de akte van beschuldiging. Als ze werd verworpen,

[28] Voor de correctionele rechtbank: Buyck (red.), *Inventaris van de archieven van de Correctionele Rechtbank te Mechelen*, 9-14; Depoortere en Marginet, *Inventaire des archives du tribunal de première instance de Bruxelles*, 7-13; Van den Wyngaert, *Strafrecht en strafprocesrecht*.

kwam de verdachte vrij, als ze werd aanvaard verscheen de beschuldigde voor de criminele rechtbank. Die deed tevens dienst als beroepsinstantie voor de correctionele rechtbank. De griffier van de correctionele rechtbank was tegelijkertijd ook griffier van de aanklagende jury.

Tribunal de première instance – rechtbank van eerste aanleg

De constitutie van 22 frimaire VIII (13 december 1799), ingevoerd na de staatsgreep van de consuls, vernieuwde de gerechtelijke organisatie. Het nieuwe systeem was eenvoudiger dan het oude en versterkte het gezag van de uitvoerende macht over de rechterlijke macht. De departementale *tribunaux civils* en *tribunaux correctionels* werden opgeheven en vervangen door *tribunaux de première instance* of rechtbanken van eerste aanleg.

Het decreet van 27 ventôse jaar VIII (18 maart 1800) regelde de materiële en territoriale bevoegdheid van de rechtbanken van eerste aanleg. De rechtbank was zowel bevoegd voor burgerlijke als voor correctionele zaken. Ze bestond uit meerdere kamers, elk met hun specifieke opdracht: de burgerlijke kamers (de rechtbank van eerste aanleg *strictu senso*) de correctionele kamers (de correctionele rechtbank) en een raadkamer. De raadkamer, ingevoerd door de *Code d'instruction criminelle* (Wetboek van Strafvordering) van 1808[29], neemt een bijzondere plaats in binnen de rechtbank van eerste aanleg. Zij beslist in strafzaken, op basis van het onderzoek, voor welke rechtbank een zaak moet verschijnen.

Iedere rechtbank van eerste aanleg telde bij haar oprichting drie tot tien rechters en twee tot vijf plaatsvervangende rechters (naargelang van het inwonersaantal van het arrondissement), een magistraat van het Openbaar Ministerie (keizerlijk procureur, later procureur des Konings genoemd) en een griffier. De eerste consul benoemde de rechters, koos om de drie jaar een voorzitter uit de rechters van de rechtbank en benoemde de griffier. De griffie van de rechtbank van eerste aanleg is opgedeeld in een griffie voor burgerlijke zaken en één voor correctionele zaken. Vanaf 1912 kwam daar – in de grote arrondissementen- een aparte griffier bij toegewezen aan de kinderrechter, vanaf 1965 aan de jeugdrechter.

[29] Hoewel het Wetboek van Strafvordering van 1808 totaal verouderd is en *de facto* uitgehold door de rechtspraak, is het tot op vandaag van kracht. Van den Wyngaert, *Strafrecht en strafprocesrecht*, deel I, 11-12.

De aanklagende jury functioneerde in de correctionele kamers van de rechtbank van eerste aanleg net als voorheen. Het Wetboek van strafvordering van 1808 greep in op de organisatie van de correctionele rechtbank. Ze schafte de aanklagende jury af en hevelde de onderzoeksopdracht van de directeur over aan een onderzoeksrechter (*juge d'instruction*). Als onafhankelijk magistraat leidde die voortaan het gerechtelijk onderzoek. Enkele jaren later verzwaarde de Franse *Code Pénal* van 12 februari 1810 (ingevoerd op 1 februari 1811) de straffen voor correctionele misdrijven, tot boetes van minimaal 15 BEF en gevangenisstraffen van 6 dagen tot 5 jaar. Naast haar bevoegdheid in burgerlijke en correctionele zaken, oefende de rechtbank van eerste aanleg toezicht uit op de vredegerechten van het arrondissement (organieke senatus-consulte van 4 augustus 1802) en kreeg ze de bevoegdheid over tuchtrechtelijke beslissingen inzake rechters (wet van 20 april 1810).

De beroepen tegen de vonnissen van de rechtbank van eerste aanleg werden achtereenvolgens behandeld door de rechtbank van beroep, het hof van beroep (senatus-consulte van 28 floréal XII (18 mei 1804)), het keizerlijk hof (wet van 20 april 1810), het hoog gerechtshof (*cour supérieure d'appel*, 1814-1830) en, in het Koninkrijk België, door het hof van beroep.

De eerste Belgische wet op de gerechtelijke organisatie van 4 augustus 1832, bevatte geen noemenswaardige veranderingen in de organisatie van de rechtbanken van eerste aanleg. De tweede wet, die van 18 juni 1869, coördineerde en ordende in eerste instantie de bestaande (hoofdzakelijk Franse) wetgeving. Ze vormt de basis van de gerechtelijke organisatie in ons land tot aan de invoering van het Gerechtelijk Wetboek in 1970.

Voor de correctionele rechtbank was de invoering van het Belgische Strafwetboek in 1867 (ter vervanging van de Franse *Code Pénal* van 1810) van groot belang. De correctionele boete werd verhoogd tot minstens 25 BEF. De maximumgevangenisstraf bleef vijf jaar, behalve in gevallen van recidive. Het Strafwetboek bepaalde dat de correctionele rechtbank de wanbedrijven behandelt, de gecorrectionaliseerde misdaden en het hoger beroep tegen de vonnissen van de politierechtbanken van het gerechtelijk arrondissement. Nu worden correctionele misdrijven bestraft met een gevangenisstraf van 8 dagen tot 5 jaar.

De belangrijkste wijziging in de organisatie van de rechtbanken van eerste aanleg na 1869 was de invoering van de kamers van alleenzetelende rechters (wet van 25 oktober 1919) met beperkte bevoegdheden. Tot dan waren de kamers van zowel de burgerlijke als de correctionele rechtbank samengesteld uit minstens drie rechters. Tot midden 1985 bleven drie rechters in de rechtbank van eerste aanleg de regel en een alleenzetelende rechter de uitzondering. Sedertdien zetelt een rechter in principe alleen, en zijn er alleen dan drie rechters vereist wanneer de rechtbank zich over zedenzaken en familieverlating buigt of wanneer de beklaagde het expliciet vraagt.

In uitvoering van de wet op de kinderbescherming van 15 mei 1912, die op 1 oktober 1912 in werking trad, werd in de rechtbanken van eerste aanleg het gespecialiseerd ambt van kinderrechter ingevoerd. Minderjarigen die strafbare feiten hadden gepleegd, verschenen voortaan voor een gespecialiseerde magistraat. Tot dan werden ze, afhankelijk van de ernst van de inbreuk, voor een politierechter of een correctionele rechter gebracht. De kinderrechter was bevoegd voor minderjarigen jonger dan 16 die een misdrijf hadden gepleegd, minderjarigen jonger dan 18 die als bedelaar of landloper werden aangetroffen en voor minderjarigen jonger dan 21 tegen wie de ouders een klacht wegens onbuigzaamheid of wangedrag hadden ingediend.

Inhoud

Het archief van de correctionele rechtbank bevat weinig verschillende archiefseries. Het bestaat in hoofdzaak uit rechtsplegingsdossiers en toegangen tot deze dossiers, vonnisboeken en zittingsbladen. Bij de dossiers onderscheiden we dossiers zonder gevolg, dossiers die uitmondden in een vonnis, interneringsdossiers, dossiers van het hof van assisen en epuratiedossiers (inzake vervallenverklaring of ontzetting uit de burgerrechten na de Tweede Wereldoorlog).

I. Stukken van algemene en administratieve aard

o.m.

-Stukken i.v.m. de aanduiding van de juryleden (1795 tot ca. 1808)

-Rondzendbrieven

-Gerechtelijke statistieken

II. Stukken in verband met de rechtspleging

-Rollen (van de correctionele rechtbank en van de raadkamer)

-Klappers op rollen

-Vonnisboeken of minuten van vonnissen (en hun bijbehorende toegangen)

-Zittingsbladen

-Beschikkingen van de directeur van de aanklagende jury/voorzitter van de correctionele rechtbank (1795-1805)

-Rechtsplegingsdossiers

-Registers van de griffier: register van de veroordeelden (gehouden in uitvoering van art. 600 Sv.) en klapper; repertorium van de akten van de rechter; register van akten van voorziening in cassatie en repertorium; overschrijvingsregisters van akten van hoger beroep en chronologisch repertorium; register van de verschijningen inzake voorlopige hechtenis; register gehouden in uitvoering van de wet tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers; chronologisch repertorium van de gemeentelijke politiereglementen neergelegd ter griffie; processen-verbaal van aanplakking van criminele veroordelingen; bijzondere rollen van de onderzoeksrechters; register van neerlegging van overtuigingsstukken; akten van onderwerping van de borg; verzoekschriften tot borgstelling en beschikkingen van de raadkamer

III. In bewaring gegeven stukken

Gemeentelijke en provinciale politieverordeningen

Openbaarheid

De archieven van correctionele rechtbanken ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van correctionele rechtbanken jonger dan 100 jaar heb je de schriftelijke toestemming van de procureur-generaal nodig.

Literatuur

DEPOORTERE, R., MARGINET, A. *Inventaire des archives du tribunal de première instance de Bruxelles. Tribunal correctionnel 1795/1796-1918.* (Algemeen Rijksarchief. Inventarissen 269) Brussel, 1998.

GADEYNE, G. *De rechtbank van eerste aanleg (en voorlopers). Organisatie, bevoegdheid en archiefvorming. Deel I. De rechtbank van eerste aanleg (algemeen) en de burgerlijke rechtbank (1794-1970)*. (Miscellanea Archivistica. Manuale 23) Brussel, 1997.

GADEYNE, G. *De rechtbank van eerste aanleg (en voorlopers). Organisatie, bevoegdheid en archiefvorming. Deel I. De rechtbank van eerste aanleg (algemeen) en de burgerlijke rechtbank (1970-1992)*. (Miscellanea Archivistica. Manuale 44) Brussel, 2001.

VAN HILLE, P. *Het Hof van Beroep te Brussel en de rechtbanken van eerste aanleg in Oost- en West-Vlaanderen onder het Nederlands Bewind en sinds de omwenteling van 1830 tot 4 oktober 1832.* Tielt, 1981.

Archiefblokken

EA Antwerpen C 0000 1

1796-1958
Antwerpen
0000/1-471 165 m

R19*
Inventaris van de archieven van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen (1796-1930) / A. Bousse
Publ. 253 (Rijksarchief Antwerpen. Inventaris; 4)
z.j.

EA Antwerpen C 0000 2

1919-1958
Antwerpen
Ongenummerd 136 m

R20
Geen toegang beschikbaar

Bevat geselecteerde (1951-1955) en ongeselecteerde dossiers (1951-1958) van gevonniste zaken naast dossiers van gevonniste zaken en buitenvervolgingstellingen inzake activisme (1919-1924)

EA Antwerpen C 1998

1920-1970
Antwerpen
1998/1-613 81,2 m

R21*
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Correctionele Rechtbank. Nadere toegang tot het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Correctionele Rechtbank.
1998

EA Antwerpen C 2000

1957-1969
Antwerpen
2000/1-4 0,1 m

R440
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Correctionele Rechtbank. Overdracht 2000 / K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

EA Antwerpen C 2003

1928-1982
Antwerpen
2003/1-1645 152,16 m

R485
Inventaris van het archief van de rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Correctionele rechtbank. Overdracht 2003 (1928-1982) / K. Van Honacker e.a.
Publ. 4138 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 90)
2003

EA Brugge C 0000

1795-1959
Brugge
Ongenummerd 113,3 m

R27*
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge. Correctionele Rechtbank. Nadere toegang tot het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge. Correctionele Rechtbank. Oud bestand overdracht 1
z.j.

EA Brugge C 2002

1849-1976
Brugge
2002/1-865 96,2 m

R472
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge. Correctionele Rechtbank. Overdracht 2002 / F. Garcet, M. Genbrugge, N. De Vos en M. Vandermaesen
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

EA Dendermonde C 2001

1919-1920
Dendermonde
2002/1 0,7 m

R470
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde. Correctionele Rechtbank. Overdracht 2001 / K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

EA Gent C 0000

1891-1957
Gent
0000/1-392 47,9 m

R36*
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Correctionele rechtbank. Nadere toegang tot het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Correctionele rechtbank. Oud bestand
z.j.

EA Gent C 1999

1920-1971
Gent
1999/1-726 93,5 m

R40*
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Correctionele Rechtbank. Overdracht 1999 / G. Gadeyne
Nadere toegang tot het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Correctionele Rechtbank.
1999

EA Gent C 2002

1959-1960
Gent
2002/1-44 6,2 m

R500
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Correctionele Griffie. Overdracht 2002 / K. Velle e.a.
In druk

EA Gent C 2003

1968-1970
Gent
2003/1-43 6,07 m

R499
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Correctionele Griffie. Overdracht 2003 / N. Dewaegemaeker, E. Mouton, K. Van Daele
In druk

EA Gent C 2004 A
1974-1983
Gent
2004/1-294 47,56 m

R515
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Correctionele rechtbank. Overdracht 2004 / T. Luyckx, E. Mouton
In druk

EA Gent C 2004 B
1971-1976
Gent
2004/1-180 24,11 m

R518
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Correctionele rechtbank. Overdracht 2004/ T. Luyckx, E. Mouton
In druk

EA Ieper C 0000
1914-1961
Ieper
0000/1-2127 170 m

R131
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper. Correctionele Rechtbank / K. Velle, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3317 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 54)
2000

EA Ieper C 2003

1908-1982
Ieper
2003/1-477 43 m

R504*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper. Correctionele Rechtbank. Overdracht 2003 / F. Garcet, M. Genbrugge, M. Vandermaesen
In druk

EA Kortrijk C 0000

1921-1936
Kortrijk
0000/1-179 30,7 m

R47
Geen toegang beschikbaar

EA Kortrijk C 2001

1963-1969
Kortrijk
2001/1-64 10,4 m

R388*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Kortrijk. Correctionele rechtbank. Overdracht 2001 / H. Van Isterdael en K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

EA Leuven C 0000

1900-1971
Leuven
0000/1-1060 90,16 m

R49*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven. Correctionele Rechtbank. Oud bestand / K. Velle
Publ. 4512 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 136)
2006

Nadere toegang tot het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven. Correctionele rechtbank. Oud bestand
z.j.

EA Mechelen C 0000

1795-1959
Mechelen
0000/1-3940 435,23 m

R55*
Inventaris van de archieven van de Correctionele Rechtbank te Mechelen (Jaar IV (1795-1796)-1959) en de Aanklagende Jury (Jury d' Accusation) te Mechelen (Jaar IV (1795-1796)-1811). Oud bestand / J. Buyck, B. Cleys, L. Devos, J. Dhondt
Publ. 3955 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 76)
2002

EA Mechelen C 2003

1907-1979
Mechelen
2003/1-381 44,81 m

R478
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Mechelen. Correctionele Rechtbank. Overdracht 2003 / L. Annaert, F. Boulez, V. Van Ransbeek, R. Willems, K. Van Honacker
Publ. 4137 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 89)
2003

EA Oudenaarde C 1990

1942-1960
Oudenaarde
1990/1-49 5,3 m

R58*
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Overdracht 1990 / R. Willockx
Nadere toegang tot het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Overdracht 1990
1996

EA Oudenaarde C 2000

1918-1981
Oudenaarde
2000/1-350 23 m

R63
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Correctionele Rechtbank. Overdracht 2000 / K. Velle
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

EA Turnhout C 2000

1855-1902
Turnhout
2000/1-3 0,3 m

R72
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout. Correctionele Rechtbank. Overdracht 2000 / K. Velle
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

EA Veurne B 0000

1800-1963
Veurne
0000/1-411 15,1 m

R75
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Burgerlijke Rechtbank. Oud bestand (1800-1963) / P. Drossens
In druk

EA Veurne C 0000

1800-1939
Veurne
0000/1-342 23,3 m

R76*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Correctionele Rechtbank. Oud bestand (1800-1939) / P. Drossens
In druk

Nadere toegang tot het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Correctionele Rechtbank. Oud bestand
z.j.

EA Veurne C 1990

1940-1957
Veurne
Ongenummerd 4 m

R77*
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Correctionele Rechtbank. Nadere toegang tot het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Correctionele Rechtbank. Overdracht 1990
1990

EA Veurne C 2001

1916-1974
Veurne
2001/1-245 21,8 m

R391
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Correctionele rechtbank. Overdracht 2001 / N. De Vos, F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

RECHTBANKEN VAN EERSTE AANLEG. JEUGDRECHTBANKEN

Plaats

Antwerpen, Brugge, Dendermonde, Gent, Ieper, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oudenaarde, Turnhout, Veurne

Bestaansdata

1795-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De invoering van het gespecialiseerd ambt van kinderrechter in de rechtbanken van eerste aanleg in 1912 had geen repercussies op de organisatie van de rechtbank.[30] De kinderrechter kwam er in uitvoering van de wet op de kinderbescherming van 15 mei 1912, die op 1 oktober 1912 in werking trad. De wet op de kinderbescherming bracht een grote verandering teweeg in de behandeling van strafzaken met minderjarigen. Minderjarigen die strafbare feiten hadden gepleegd, verschenen voortaan voor een gespecialiseerde magistraat, de kinderrechter genoemd. Tot dan werden ze, afhankelijk van de ernst van de inbreuk, voor een politierechter of een correctionele rechter gebracht. De kinderrechter was bevoegd voor minderjarigen jonger dan 16 die een misdrijf hadden gepleegd, minderjarigen jonger dan 18 die als bedelaar of landloper werden aangetroffen en voor minderjarigen jonger dan 21 tegen wie de ouders een klacht wegens onbuigzaamheid of wangedrag hadden ingediend. In 1914 kwamen daar nog de minderjarigen (en ouders) bij die de wet op de schoolplicht niet naleefden. In de jaren na de Tweede Wereldoorlog oordeelde de kinderrechter ook over minderjarigen die hadden gecollaboreerd of die de wet op de verdediging van de Belgische instellingen hadden overtreden. Tot slot kreeg de kinderrechter de bevoegdheid om te oordelen over de inbreuken op de wet van 15 juli 1960 op de zedelijke bescherming van de jeugd (B.S. 20 juli 1960).

---

[30] Op basis van Boudrez, De Smet, *De jeugdrechtbank en rechtsvoorganger*, 31-180 en Boudrez, Van Camp, Dhondt, *Inventarissen van de archieven van de Rechtbanken van Eerste Aanleg-Jeugdrechtbanken*, 11-21.

De koning stelde de kinderrechters aan. Enkel in de grote arrondissementen was het ambt van kinderrechter een voltijdse job. In de andere arrondissementen zetelde hij één keer per week of per maand als kinderrechter, en combineerde hij dat met een functie als (straf)rechter bij de rechtbank van eerste aanleg. De kinderrechter werd bijgestaan door een griffier (meestal deeltijds) en bij het Openbaar Ministerie was één parketmagistraat (in grote arrondissementen een aparte sectie) belast met jeugdzaken. Aan de 'afgevaardigden ter kinderbescherming'[31] vertrouwde hij bepaalde onderzoeks- of toezichtsopdrachten toe. Zij volgden de minderjarigen en brachten verslag uit aan de kinderrechter. Vanaf 1914 schakelde de kinderrechter de afgevaardigden in voor de controle op de naleving van de schoolplicht en vanaf 1920 ook voor de controle op bioscoopfilms.

De wet op de kinderbescherming voorzag geen repressieve straffen, maar zachtere maatregelen als bewaking, opvoeding en behoeding. De kinderrechter besliste autonoom: hij kon de minderjarige vrijspreken, berispen, plaatsen bij een particulier of in een instelling, of ter beschikking stellen van de regering. Maximaal drie jaar na het vonnis moest hij de opgelegde maatregel evalueren. Alle minderjarigen bleven tot aan hun meerderjarigheid onder zijn toezicht staan.

Na de Tweede Wereldoorlog nam het aantal zaken dat voor de kinderrechter werd gebracht enorm toe. De wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965 (B.S. 15 april 1965, err. 19 mei 1965) die de wet op de kinderbescherming van 1912 verving, hervormde de rechtspraak voor minderjarigen. De nieuwe wet wilde in de eerste plaats een preventieve en buitengerechtelijke jeugdbescherming organiseren. Hiervoor werd in iedere hoofdplaats van het gerechtelijk arrondissement een jeugdbeschermingscomité opgericht, bevoegd voor de begeleiding van 'minderjarigen in gevaar'. De jeugdrechtbank werd pas in tweede instantie ingeschakeld, als het jeugdbeschermingscomité het probleem niet kon oplossen.

De jeugdrechtbank werd een volwaardige derde afdeling van de rechtbank van eerste aanleg, naast de burgerlijke en de correctionele rechtbank. Elke jeugdrechtbank kreeg een aparte griffie. Ze bestaat uit één of meer kamers waar een jeugdrechter alleen zetelt. De bevoegdheden van de jeugdrechter

[31] De afgevaardigden ter kinderbescherming waren particulieren, aangesteld door de kinderrechter. Vanaf 1949 waren ze verplicht een opleiding te volgen en werd de minister van Justitie bevoegd voor hun aanstelling.

werden aanzienlijk uitgebreid, onder meer met de beoordeling van conflicten tussen ouders inzake hun kinderen en van conflicten tussen ouders en kinderen. Naast het beoordelen van misdrijven en problematische opvoedingssituaties, werd de jeugdrechtbank bevoegd voor ontzetting uit de ouderlijke macht, en voor een aantal burgerlijke bevoegdheden als het toestemmen in het huwelijk van een minderjarige, ontvoogding, het sluiten van arbeidsovereenkomsten, homologatie van adoptie en het beheer over de goederen en de persoon van de minderjarige. Dat betekende dat vanaf 1966 voor de jeugdrechtbank zowel de burgerlijke als de correctionele procedure liep.

Door de staatshervorming werd het jeugdbeschermingsrecht - een persoonsaangelegenheid - overgeheveld naar de gemeenschappen. De Vlaamse Gemeenschap regelde de jeugdbescherming in het decreet inzake bijzondere jeugdbijstand van 27 juni 1985. De federale regering vocht het decreet evenwel aan omdat ze het niet eens was met de verdeling van de bevoegdheden. Pas nadat het pleit was beslecht - de federale regering werd grotendeels in het ongelijk gesteld - bakende de bijzondere wet van 8 augustus de bevoegdheden van de federale staat en van de gemeenschappen inzake jeugdbescherming af en konden de gemeenschappen werk maken van hun buitengerechtelijke jeugdbescherming. Het Vlaams decreet van 28 maart 1990 vulde dat van 1985 aan. Beide decreten werden op 4 april 1990 gecoördineerd. De regionalisering van de jeugdbescherming had nauwelijks impact op de organisatie van de jeugdrechtbank. Enkel de sociale diensten die ter beschikking stonden van de jeugdrechtbank werden overgeheveld naar de gemeenschappen.

Inhoud

De overgedragen stukken uit de jeugdrechtbankarchieven bestaan hoofdzakelijk uit rechtsplegings- en persoonsdossiers van minderjarigen en dossiers betreffende seponeringen en officieuze berispingen. Nog niet alle jeugdrechtbanken droegen hun eigentijdse toegangen (als rollen, inschrijvingsregisters, zittingsrollen, vonnisboeken) over.

I. Stukken van algemene en administratieve aard

o.m.

-Gerechtelijke statistieken

-Minuten van jaarverslagen

II. Stukken in verband met de rechtspleging

-Rollen: algemene rol van strafzaken; rol van burgerlijke zaken; bijzondere rol van de verzoekschriften (met indices)

-Vonnisboeken of minuten van vonnissen: minuten van vonnissen in strafzaken; minuten van vonnissen in burgerlijke zaken (met indices)

-Beschikkingen: beschikkingen in strafzaken en beschikkingen in burgerlijke zaken (met indices)

-Zittingsbladen in burgerlijke zaken

-Rechtsplegings- en persoonsdossiers: dossiers betreffende strafrechterlijke zaken; dossiers betreffende seponeringen en berispingen; dossiers waarin de rechter geen beschermingsmaatregelen neemt; dossiers betreffende overtredingen van de wetgeving op de leerplicht; dossiers betreffende de ouders; dossiers betreffende burgerlijke zaken. De dossiers van de jeugdrechtbanken worden allemaal bewaard.

-Registers van de griffier: register van de veroordeelden (lijst van bewaarde akten, beschikkingen en vonnissen; klapper op het repertorium van de rechter; repertorium van de griffieakten; register gehouden in uitvoering van art. 600 Sv.)

III. Stukken in verband met het toezicht op minderjarigen

-Stukken betreffende het aanstellen of afzetten van vaste of vrijwillige afgevaardigden

-Persoonlijke dossiers van de afgevaardigden

-Register van de minderjarigen onder toezicht

-Persoonsdossiers van de minderjarigen

IV. Stukken in verband met de filmkeuring

Briefwisseling, verslagen, krantenknipsels…

Openbaarheid

De archieven van jeugdrechtbanken ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van jeugdrechtbanken jonger dan 100 jaar heb je de schriftelijke toestemming van de procureur-generaal nodig.

Literatuur

BOUDREZ, F. en DE SMET, S. *De jeugdrechtbank en rechtsvoorganger. Organisatie, taken, bevoegdheid en archiefvorming (1912-2000)* (Miscellanea Archivistica. Studia 146) Brussel, 2002.

CHRISTIAENS, J. *De geboorte van een jeugddelinquent (België 1830-1930)* Brussel, 1999.

DEPOORTERE, R., MARGINET, A*. Inventaire des archives du tribunal de première instance de Bruxelles. Tribunal correctionnel 1795/1796-1918.* (Algemeen Rijksarchief. Inventarissen 269) Brussel, 1998.

DE KOSTER, M. "Over ongeregelde dochters en klagende ouders. De kinderrechtbank van Antwerpen, 1912-1913" in: C. LIS en H. SOLY (ed.) *Tussen dader en slachtoffer. Jongeren en criminaliteit in historisch perspectief*, Brussel, 2001, p. 337-369.

DROSSENS, P. CHRISTIAENS, J. en VELLE, K. *Bronnen voor de geschiedenis van de Belgische kinder- en jeugdbescherming in de 20ste eeuw. Handelingen van de studievoormiddag georganiseerd aan de Vrije Universiteit Brussel op 26 oktober 2000.* (Miscellanea Archivistica Studia 133) Brussel, 2001.

GADEYNE, G. *De rechtbank van eerste aanleg (en voorlopers). Organisatie, bevoegdheid en archiefvorming. Deel I. De rechtbank van eerste aanleg (algemeen) en de burgerlijke rechtbank (1794-1970)*. (Miscellanea Archivistica. Manuale 23) Brussel, 1997.

GADEYNE, G. *De rechtbank van eerste aanleg (en voorlopers). Organisatie, bevoegdheid en archiefvorming. Deel I. De rechtbank van eerste aanleg (algemeen) en de burgerlijke rechtbank (1970-1992)* (Miscellanea Archivistica. Manuale 44) Brussel, 2001.

VAN COMPERNOLLE, J. “L’organisation et le fonctionnement des tribunaux de la jeunesse” in: *Annales du droit*, 1966, p. 43-84.

VELLE, K. ”Instellingen, normen en procedures met betrekking tot crimineel wangedrag van jongeren in België, in de periode 1795-1950 : bronnen en mogelijkheden voor verder onderzoek” in: C. LIS en H. SOLY (ed.) *Tussen dader en slachtoffer. Jongeren en criminaliteit in historisch perspectief*, Brussel, 2001, p. 253-276

VERHELLEN, E. *Jeugdbeschermingsrecht.* Antwerpen-Arnhem, 1996.

Archiefblokken

EA Antwerpen D 0000

1912-1948
Antwerpen
0000/1-1174 71,3 m

R22*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Jeugdrechtbank. Oud bestand / K. Velle, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3317 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 54)
2000

EA Antwerpen D 2000

1912-1965
Antwerpen
2000/1-748 120,3 m

R23*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Jeugdrechtbank. Overdracht 2000 / K. Velle, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3317 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 54)
2000

EA Brugge D 0000
1912-1938
Brugge
0000/1-11 1,4 m

R29
Inventaris van het archief van de Jeugdrechtbank van Brugge. Oud bestand / F. Boudrez
Publ. 3372 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 60)
2001

EA Brugge D 2002
1912-1980
Brugge
2002/1-1162 148,62 m

R525*
Inventaris van het archief van de Jeugdrechtbank te Brugge. Overdracht 2002 / F. Garcet, M. Genbrugge, M. Vandermaesen
In druk

EA Dendermonde D 0000
1943-1943
Dendermonde
0000/1 0,2 m

R34
Inventaris van het archief van de Jeugdrechtbank van Dendermonde. Oud bestand / F. Boudrez
Publ. 3372 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 60)
2001

EA Dendermonde D 2001
1912-1986
Dendermonde
2002/1-1173 110,3 m

R471
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde. Jeugdrechtbank. Overdracht 2001/ K. De Waele, P. Aubroeck, K. Troch, I. Van den Bossche, G. Smets, K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)

EA Gent D 0000
1912-1971
Gent
0000/1-97 14,2 m

R41*
Inventaris van het archief van de Jeugdrechtbank van Gent. Oud bestand / F. Boudrez
Publ. 3372 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 60)
2001

EA Gent D 2001
1912-1983
Gent
2001/1-754 103,7 m

R387
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Jeugdrechtbank. Overdracht 2001 (1912-1983) / K. Velle e.a.
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

EA Ieper D 2003
1915-1976
Ieper
2003/1-967 44,15 m

R505*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper. Jeugdrechtbank. Overdracht 2003 / F. Garcet, M. Genbrugge, M. Vandermaesen
In druk

EA Kortrijk D 0000

1929-1952
Kortrijk
0000/1-9 1,1 m

R48
Inventaris van het archief van de Jeugdrechtbank van Kortrijk. Oud bestand / F. Boudrez
Publ. 3372 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 60)
2001

EA Leuven D 0000

1912-1967
Leuven
0000/1-189 20,7 m

R51
Inventaris van het archief van de Jeugdrechtbank van Leuven. Oud bestand / F. Boudrez
Publ. 3372 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 60)
2001

EA Leuven D 2000

1912-1966
Leuven
2000/1-136 18,7 m

R52
Inventaris van het archief van de Jeugdrechtbank van Leuven.Overdracht 2000 / K. Velle
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

EA Mechelen D 0000

1912-1960
Mechelen
0000/1-279 36,5 m

R56
Inventaris van het archief van de Jeugdrechtbank van Mechelen. Oud bestand / F. Boudrez
Publ. 3372 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 60)
2001

EA Mechelen D 2003
1912-1979
Mechelen
2003/1-528 63,83 m

R473
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Mechelen. Jeugdrechtbank. Overdracht 2003 / N. Cleymans, K. Degeest, K. De Waele, K. Van Honacker e.a.
Publ. 4137 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 89)
2003

EA Oudenaarde D 0000
1912-1966
Oudenaarde
0000/1-40 4,9 m

R64*
Inventaris van het archief van de Jeugdrechtbank van Oudenaarde. Oud bestand / F. Boudrez
Publ. 3372 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 60)
2001

EA Oudenaarde D 2000
1912-1970
Oudenaarde
2000/1-203 17,2 m

R65
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Jeugdrechtbank. Overdracht 2000 / K. Velle e.a.
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

EA Turnhout D 2000

1912-1923
Turnhout
2000/1 0,1 m

R73
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout. Jeugdrechtbank. Overdracht 2000 / K. Velle
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

EA Veurne D 0000

1912-1957
Veurne
0000/1-34 4,7 m

R78*
Inventaris van het archief van de Jeugdrechtbank van Veurne. Oud bestand / F. Boudrez
Publ. 3372 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 60)
2001

PARKETTEN BIJ DE RECHTBANKEN VAN EERSTE AANLEG

PARKETTEN BIJ DE RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG. ALGEMEEN

Plaats

Antwerpen, Brugge, Dendermonde, Gent, Ieper, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oudenaarde, Turnhout, Veurne

Bestaansdata

1795-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

(Zie de bestandsnotitie over de parketten-generaal)

Inhoud

Het archief gevormd door de parketten van de procureur des Konings is erg belangrijk voor het historisch onderzoek. De verschillende taken van het parket bij de rechtbank van eerste aanleg worden weerspiegeld in de documenten die het produceert.[32] Wie snel wil weten wat je kan terugvinden in het archief van de parketten rond een bepaald thema, kan zijn opzoeking best beginnen via het "Zakenregister" achteraan in de publicatie van Karel VELLE, *Het Openbaar Ministerie in België (1796-1995)*. *Organisatie, bevoegdheden en archiefvorming*. In de archiefbestanden vind je:

I. Stukken van algemene aard en inzake het toezicht op de regelmatigheid van de diensten van de rechterlijke macht

-Rondzendbrieven van de ministers

-Rondzendbrieven van de procureurs-generaal

[32] In Velle, *Het Openbaar Ministerie in België (1796-1995)*, 221-397 vind je een gedetailleerd overzicht van alle soorten documenten die je in het archief van de parketten kan terugvinden. Velle geeft in zijn artikel "De rechterlijke macht" in: Van den Eeckhout & Vanthemsche, *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw,* 493-495 een overzicht van de belangrijkste archieven van het Openbaar Ministerie en de bijbehorende onderzoeksmogelijkheden.

-Documentatiekaften over thema's als kinderbescherming, "zedeloze publicaties", vrouwenhandel, drugshandel, etc. en algemene strategische dossiers inzake het crimineel beleid binnen het rechtsgebied

-Verslagen en rapporten allerhande

II. Stukken in verband met de rechtspleging

1. Stukken in verband met strafzaken

-Dossiers van als zonder gevolg (ZG) geklasseerde zaken (geseponeerde dossiers sepo-dossiers)

De dossiers bevatten processen-verbaal inzake opsporing en vaststelling van misdrijven, processen-verbaal opgesteld in uitvoering van plichten voorgeschreven door het OM of de onderzoeksrechter, verklaringen van verdachten, getuigen etc. In minstens de helft van de gevallen gaat het om PV's opgemaakt tegen onbekenden. Daarnaast kan het dossier interessante stukken bevatten als foto's, uitgebreide verslagen van bijzondere gebeurtenissen (betogingen, stakingen…), pamfletten, medische verslagen en expertiserapporten.

In grote parketten zijn de sepo-dossiers in verschillende reeksen opgesplitst volgens de aard van de zaak. Ieder parket heeft zijn eigen classificatiesysteem. In het midden van de jaren 1980 werd, in het kader van de automatisering, een codesysteem ingevoerd voor het classificeren van misdrijven.

-Notitieregisters of ingangsregisters

De notitieregisters (die tot het midden van de jaren 1980 in registervorm werden bijgehouden) bieden een overzicht van alle zaken die de procureur des Konings ter kennis worden gebracht. Ze zijn bedoeld als wekelijkse statistiek, om de procureur-generaal op de hoogte te houden. De linkerbladzijde bevatten gegevens over het ontstaan van de zaak tot de afwikkeling door het OM: notitienummer, identificatie van de verdachte, aard en de plaats van de feiten, datum van het PV, van de registratie van de klacht en identificatie van de instantie die de klacht heeft ontvangen en de vaststellingen gedaan, eventueel de naam van de burgerlijke partij, datum van ontvangst van het PV of de klacht door het parket en de beslissing van het OM. De rechterbladzijde bevat informatie over de verdere afwikkeling van de zaak (het gerechtelijk onderzoek en de uiteindelijke beslissing door de rechtbank of het hof). In het notitieregister worden ook alle processen-verbaal

(met een doorlopende nummering) genoteerd. De parketten maakten ook alfabetische klappers op de notitieregisters, die na de Tweede Wereldoorlog werden vervangen door fichesystemen.
Vanaf het midden van de jaren 1980 werd het enkelvoudige notienummer gecodeerd en vanaf de jaren 1990 werd het notieregister gaandeweg gedigitaliseerd.

-Registers van strafuitvoering of uitvoeringsregisters. In dit register worden alle veranderingen genoteerd in de uitvoering van de opgelegde straf (voorwaardelijke invrijheidsstelling, eerherstel, collectieve genade van de Koning, etc.) Handig voor opzoekingen naar bepaalde elementen in het dossier. De belangrijkste genoteerde gegevens zijn: volgnummer, notitienummer, naam en voornaam, leeftijd, geboorte- en woonplaats, aard van het misdrijf en datum, opgelegde hoofdstraf, en vervangende straf, bedrag van de boete, datum van het vonnis, datum van betekening, datum van het vattingsbevel of het bevel tot medebrenging, datum van de tenuitvoerlegging van de straffen, datum waarop het veroordelingsbericht aan de gevangenis werd overgemaakt, datum van de (voorwaardelijke) invrijheidsstelling, datum van het bericht van de ontvanger van de penale boeten en data en beslissing inzake een eventueel genadeverzoek.

Registers van strafuitvoering vinden we ook in het archief van de vredegerechten (het door het OM bij de politierechtbank gedeponeerd archief) en in de archieven van de parketten-generaal.

-Dossiers strafuitvoering
-Hulpregisters (registers ‘invrijheidsstelling’,‘voorwaardelijke invrijheidsstelling’, ‘assisenhof’)
-Register van genadeverzoeken
-Register van verzoeken om eerherstel
-Interneringsdossiers (dossiers sociaal verweer)
-Rapporten en circulaires in verband met het Sekwester Eerste Wereldoorlog
-Sekwesterdossiers Eerste Wereldoorlog

2. Stukken in verband met burgerlijke en administratieve taken

Dossiers aangelegd voor de voorbereiding van adviezen. De interessantste zijn die in verband met de burgerlijke stand:

-dossiers betreffende de burgerlijke stand (vermoedelijk overlijden, gerechtelijk onderzoek van overlijden, 'afwezige personen', verbetering en herstel van de akten van de burgerlijke stand)

-dossiers vaderlandskeuze (*pièces concernant la déclaration d'option de patrie*): volledig tot 1950, daarna één jaar per decennium: 1955, 1966, 1977, etc

-dossiers inzake adoptie en erkenning kinderen (wettiging)

-neerslag van de handelingen inzake de staat van personen en voogdijen (inbezitstelling van goederen van een afwezige, voogdij over een minderjarige of onbekwaamverklaarde, voorlopige bewindvoering, familieraden, hoederecht over de kinderen, ontzetting uit de ouderlijke macht etc.

-burgerlijke dossiers van de jeugd(beschermings)dienst van het parket

-individuele dossiers betreffende geesteszieken (ook: "K-dossiers" of "KZ-dossiers" genoemd)

Openbaarheid

De archieven van parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van de archieven van parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg jonger dan 100 jaar heb je de schriftelijke toestemming van de procureur-generaal nodig.

Literatuur

(Zie literatuur bij de bestandsnotitie over de parketten-generaal)

Archiefblokken

PK Antwerpen 0000

1797-1959
Antwerpen
Ongenummerd 554,6 m

R111*
Inventaris van de archieven van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen (1796-1930) / A. Bousse
Publ. 253 (Rijksarchief Antwerpen. Inventaris; 4)
z.j.

PK Antwerpen A 0000
1797-1959
Antwerpen
0000/1-1301 111,73 m

R526
Inventaris van het archief van het Parket bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Oud bestand (1797-1959) / T. Luyckx, L. Orec
In druk

PK Antwerpen 2001 A
1920-1980
Antwerpen
2001A/1-1010 74,1 m

R450
Inventaris van het archief van het Parket te Antwerpen. Overdracht 2001 A / W. Bolsens, T. Luyckx, L. Orec en K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

PK Antwerpen 2001 B
1801-1987
Antwerpen
2001B/1-379 18 m

R451
Inventaris van het archief van het Parket te Antwerpen. Overdracht 2001 B / K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

PK Antwerpen 2001 C

1920-1960
Antwerpen
2001/1-4230 37,12 m

R452
Geen toegang beschikbaar

PK Antwerpen 2002 A

1931-1984
Antwerpen
2001/1-619 36,5 m

R442
Inventaris van het archief van het Parket te Antwerpen. Overdracht 2002 A / T. Luyckx, L. Orec, W. Bolsens en K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

PK Antwerpen 2002 B

1910-1976
Antwerpen
2001/1-505 32,9 m

R477
Inventaris van het archief van het Parket te Antwerpen. Overdracht 2002 B / T. Luyckx, L. Orec, W. Bolsens en K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

PK Antwerpen 2002 C

1810-1983
Antwerpen
2001/1-1528 122,8 m

R409
Inventaris van het archief van het Parket te Antwerpen. Overdracht 2002 C / T. Luyckx, L. Orec, W. Bolsens en K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventarissen; 77)
2002

PK Antwerpen 2002 D

1912-1992
Antwerpen
2002/1-1134 112,6 m

R527
Inventaris van het archief van het Parket van de Procureur des Konings te Antwerpen. Overdracht 2002 D / T. Luyckx, L. Orec, W. Bolsens en K. Velle
In druk

PK Antwerpen 2002 E

1811-1998
Antwerpen
2002/1-1441 71,98 m

R560
Inventaris van het archief van het Parket van de Procureur des Konings te Antwerpen. Overdracht 2002 E / K. Velle e.a.
In druk

PK Antwerpen 2003 A

1922-1995
Antwerpen
2003/1-2762 387,41 m

R532
Inventaris van het archief van het Parket van de Procureur des Konings te Antwerpen. Overdracht 2003 A / K. Velle e.a.
In druk

PK Antwerpen 2003 B

1915-2000
Antwerpen
2003/1-654 38,74 m

R444
Inventaris van het archief van het Parket van de Procureur des Konings te Antwerpen. Tweede overdracht 2003 (1915-2000) / K. Velle
In druk

PK Antwerpen 2003 C

1913-2000
Antwerpen
2003/1-534 37,14 m

R528
Inventaris van het archief van het Parket bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen (1913-2000). Overdracht 2003 C / T. Luyckx, L. Orec en K. Velle
In druk

PK Brugge 0000

1902-1968
Brugge
0000/1-1900 156 m

R112*
Inventaris van het archief van het parket van de procureur des Konings te Brugge (1902-1968) / T. Luyckx en K. Velle
Publ. 3557 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 64)
2001

PK Dendermonde 0000

1914-1961
Dendermonde
Ongenummerd 26,5 m

R115*
Plaatsingslijst van het archief van het Parket van Dendermonde. Nadere toegang tot het archief van het Parket van Dendermonde. Oud bestand
z.j.

PK Dendermonde 1997

1960-1979
Dendermonde
1997/1-177 24,7 m

R116*
Inventaris van het archief van het Parket te Dendermonde. Overdracht 1997 / K. Velle
Publ. 2704 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 35)
1998

PK Dendermonde 1998
1911-1980
Dendermonde
1998/1-219 15,5 m

R117
Inventaris van het archief van het Parket te Dendermonde. Overdracht 1997 / K. Velle
Publ. 2704 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 35)
1998

PK Gent 0000
1919-1980
Gent
Ongenummerd 80,8 m

R118*
Plaatsingslijst (ongenummerd) van het archief van het Parket te Gent. Nadere toegang tot het archief van het Parket te Gent. Oud bestand.
z.j.

PK Gent 1997
1938-1974
Gent
1997/1-78 7,2 m

R119
Inventaris van het archief van het Parket bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Overdracht 1997 / K. Velle e.a.
Publ. 3350 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 56)
2000

PK Gent 2000

1912-1981
Gent
2000/1-50 2,4 m

R120
Inventaris van het archief van het Parket te Gent. Overdracht 2000 / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2001

PK Gent 2001

1913-1989
Gent
2001A/1-108 5,2 m

R392
Inventaris van het archief van het Parket te Gent. Jeugdparket. Overdracht 2001 (1913-1989) / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

PK Gent 2001 B

1970-1987
Gent
2001B/1-234 32,9 m

R393
Inventaris van het archief van het Parket te Gent (jeugdparket). Overdracht 2001 B / K. Velle (red.)
Publ. 3856. (Rijksarchief Beveren. Inventarissen; 71)
2002

PK Gent 2002 A

1923-2001
Gent
Ongenummerd 11,6 m

R533
Inventaris van het archief van het Parket te Gent. Overdracht 2002 A / K. Velle e.a.
In bewerking

PK Gent 2002 B

1914-1982
Gent
2002/1-358 31,07 m

R534
Inventaris van het archief van het Parket te Gent. Overdracht 2002 B / S. De Backer, T. De Jonghe, K. Velle e.a.
In bewerking

PK Gent 2002 C

1920-1991
Gent
2003/1-155 3,64 m

R535
Inventaris van het archief van het Parket te Gent. Overdracht 2002 C / E. Mouton, K. Van Daele, K. Velle
In bewerking

PK Ieper 0000

1889-1970
Ieper
Ongenummerd 59,3 m

R123*
Plaatsingslijst van het archief van het Parket te Ieper. Nadere toegang tot het archief van het Parket te Ieper. Oud bestand
z.j.

PK Kortrijk 1991

1955-1960
Kortrijk
1991/1-24 3,4 m

R125*
Plaatsingslijst van het archief van het Parket te Kortrijk. Nadere toegang tot het archief van het Parket te Kortrijk. Overdracht 1991
z.j.

PK Kortrijk 2001

1946-1980
Kortrijk
2001/1-292 29,4 m

R126
Inventaris van het archief van het Parket te Kortrijk. Overdracht 2001 / N. De Vos, F. Garcet, M. Genbrugge
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

PK Kortrijk 2004

1951-1999
Kortrijk
2004/1-196 22,1 m

R524
Inventaris van het archief van het Parket van de Procureur des Konings te Kortrijk. Overdracht 2004 / F. Garcet, F. Genbrugge, M. Vandermaesen
In druk

PK Leuven 0000

1892-1983
Leuven
0000/1-2088 124,49 m

R127
Inventaris van het archief van het parket van de procureur des Konings te Leuven (oud bestand) / K. Velle en S. Heusequin
Publ. 4473 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 125)
2005

PK Leuven 2001
1873-1994
Leuven
2001/1-539 33,9 m

R395
Inventaris van het archief van het Parket te Leuven. Overdracht 2001 (1873-1994) / K. Velle, S. Heusequin en T. Luyckx
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

PK Mechelen 0000
1795-1969
Mechelen
1992/1-2083 67,4 m

R128*
Inventaris van het archief van het Parket bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Mechelen (1795-1969) / J. Buyck
Publ. 3795 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 70)
2002

PK Mechelen 2002
1879-1994
Mechelen
2002/1-976 72,2 m

R486
Inventaris van het archief van het Parket van de Procureur des Konings te Mechelen. Overdracht 2002 (1879-1994) / T. Luyckx, L. Orec en K. Van Honacker
Publ. 4141 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 93)
2003

PK Oudenaarde 0000

1806-1960
Oudenaarde
Ongenummerd 6,7 m

R129*
Plaatsingslijst van het archief van het Parket te Oudenaarde. Nadere toegang tot het archief van het Parket te Oudenaarde. Oud bestand
z.j.

PK Oudenaarde 1990

1961-1977
Oudenaarde
1990/1-80 5,9 m

R130*
Inventaris van het archief van het Parket te Oudenaarde. Oud bestand / S. Heusequin
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

PK Oudenaarde 1999

1796-1801
Oudenaarde
1999/1 0,06 m

R132
Inventaris van het archief van het Parket te Oudenaarde. Overdracht 1999
1999

PK Oudenaarde 2000

1905-1985
Oudenaarde
2000 A/1-831 51 m

R133
Inventaris van het archief van het Parket bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Overdracht 2000 / K. Velle e.a.
Publ. 3350 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 56)
2000

PK Oudenaarde 2000 B

1918-1990
Oudenaarde
2000B/1-274 10,1 m

R134
Inventaris van het archief van het Parket te Oudenaarde. Overdracht 2000 B / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2001

PK Turnhout 0000

1940-1964
Turnhout
Ongenummerd 5,8 m

R136
Geen toegang beschikbaar

Bevat uitsluitend dossiers zonder gevolg

PK Turnhout 1995

1919-1977
Turnhout
1995/1-12 1,1 m

R137
Plaatsingslijst van het archief van het Parket te Turnhout. Overdracht 1995
1995

PK Turnhout 1999

1914-1982
Turnhout
1999/1-85 3,9 m

R138
Inventaris van het archief van het Parket bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout. Overdracht 1999 / K. Velle e.a.
Publ. 3350 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 56)
2000

PK Turnhout 2003

1887-1992
Turnhout
2003/1-152 7,84 m

R483
Inventaris van het archief van het Parket van de Procureur des Konings te Turnhout. Overdracht 2003 (1887-1992). / T. Luyckx, L. Orec en K. Van Honacker
Publ. 4142 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 94).
2003

PK Veurne 0000

1919-1963
Veurne
Ongenummerd 2,6 m

R139*
Nadere toegang tot het archief van het Parket bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Oud bestand
z.j.

PK Veurne 2004

1835-1980
Veurne
2004/1-410 34,9 m

R522
Inventaris van het archief van het Parket van de Procureur des Konings te Veurne. Overdracht 2004 / F. Garcet, M. Genbrugge, M. Vandermaesen
In druk

PARKET VAN DE PROCUREUR DES KONINGS IN ANTWERPEN. SEKWESTER VAN DE EERSTE WERELDOORLOG

Plaats

Antwerpen

Bestaansdata

1918-1945

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

(Zie ook de bestandsnotities over het Bestuur van de Registratie en de Domeinen, dienst van het Sekwester in Antwerpen en over het Sekwester WO I Antwerpen. Bedrijven)

In november 1918, aan het einde van de Duitse bezetting, trof de Belgische overheid onmiddellijk maatregelen om de goederen en belangen, gelegen in België en eigendom van de onderdanen van de mogendheden die met België in oorlog waren, op te sporen en te bewaren. Op 10 november 1918 werd een besluitwet afgekondigd inzake de aangifte en het sekwestreren van de bedoelde goederen en belangen. De aangifte moest gebeuren bij de procureur des Konings van het arrondissement waar de natuurlijke personen woonden of waar de goederen zich bevonden (art. 4). Vervolgens werden de goederen onder sekwester gesteld. Op verzoek van de procureur des Konings stelde de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg stelde sekwesters aan (art. 8), die instonden voor de bewaring van de gesekwestreerde goederen en de vrijwaring van hun belangen (art.11). Het sekwester mocht de uitbating van het gesekwestreerde bedrijf “als goede huisvader” voortzetten (art.13), zij het onder controle van de procureur des Konings, bij wie hij periodiek verslag moest uitbrengen (art.14). Een KB van 18 april 1919 voorzag in de uitvoering van voornoemde besluitwet.

De wet van 17 november 1921, in uitvoering van artikel 297 van het Verdrag van Versailles, regelde de aangifte, sekwestratie, vereffening en toekenning van alle goederen, rechten en belangen die op de dag van de inwerkingtreding van het verdrag toebehoorden aan Duitse onderdanen of aan door Duitsers gecontroleerde vennootschappen op Belgisch grondgebied (met uitzondering van de door Versailles verkregen Oostkantons). Het

Sekwester bij het parket van de Eerste Wereldoorlog hield *de facto* op te bestaan bij de oprichting van de dienst van het Sekwester van de Tweede Wereldoorlog na de bevrijding in 1945.

Inhoud

De sekwesterprocedure leidde tot inbeslagname van bedrijfsarchief en tot de vorming van sekwesterdossiers, zowel door het parket van de procureur des Konings als door de administratie van Registratie en Domeinen. De bestanden bevatten bijgevolg zowel stukken van gerechtelijke en administratieve aard, als archief afkomstig van Duitse of Oostenrijkse ondernemingen die voor en tijdens de Eerste Wereldoorlog in het Antwerpse bedrijvig waren[33]. De relevantie van dit archief voor de studie van de belangrijke Duitse gemeenschap in Antwerpen in het begin van deze eeuw hoeft geen betoog.

Het archieffonds bestaat uit drie archiefblokken: sekwesterarchief afkomstig van het Parket van de Procureur des Konings te Antwerpen, sekwesterarchief gevormd door het bestuur van de Registratie en Domeinen (zie ministerie van Financiën) en een archiefblok met gesekwestreerd bedrijfsarchief (zie bedrijfsarchieven).

Het eerste archiefblok, afkomstig van het Parket van de Procureur des Konings in Antwerpen, bevat dossiers van natuurlijke en rechtspersonen (nrs 1 tot 3007) en stukken inzake de werking van het parket (nrs 3008-3048). Van de dossiers wordt in de inventaris telkens de naam van de persoon of de firma vermeld, gevolgd door het beroep of de bedrijvigheid (tenzij die bedrijvigheid uit de firmanaam blijkt). Van de termini wordt de eerste (1918) niet opgegeven, de tweede verwijst naar het jongste stuk in het dossier. Ook in de archieven van het Parket van Dendermonde, Ieper, Oudenaarde en Veurne vind je sekwesterdossiers. Ze bevatten stukken inzake de aanstelling en de vergoeding van de sekwester(s), de identiteit en het beheer van de goederen en belangen van de gesekwestreerden, briefwisseling tussen de dienst van het sekwester van het parket en de sekwester(s), het bestuur van

[33] Al deze documenten werden op 9 juli 1964 door het Bestuur van de Registratie en Domeinen, Directie Antwerpen I, bij het Rijksarchief in Antwerpen neergelegd. Wegens chronisch plaatsgebrek in deze archiefbewaarplaats werd het fonds korte tijd daarna bij het Rijksarchief Beveren gedeponeerd.

registratie en domeinen en de Belgische Afrekeningsdienst van het ministerie van Economische Zaken.[34]

Openbaarheid

De archieven van het sekwester van de Eerste Wereldoorlog van het Parket van de procureur des Konings zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van de archieven van het sekwester van de Eerste Wereldoorlog van het Parket van de procureur des Konings jonger dan 100 jaar heb je de schriftelijke toestemming van de procureur-generaal nodig.

Literatuur

CARREIN, K. en VANCOPPENOLLE, C. “Het fonds van de sekwesterarchieven in het Algemeen Rijksarchief” in: TALLIER, P.-A., BOIJEN, R. *België en de eerste Wereldoorlog. Bronnen- Stand van het onderzoek. Acta van het colloquium van 8 en 9 november 2001 (Legermuseum)* (Studies over de Eerste Wereldoorlog 9) Brussel, 2002, p. 39-54.

COPPEJANS-DESMEDT, H. “De sekwesterarchieven met betrekking tot de eerste wereldoorlog: historiek en algemeen overzicht” in: *Archief- en Bibliotheekgids* 60 (1984), p. 63-73.

VELLE, K. *Het Openbaar Ministerie in België (1796-1995). Organisatie, bevoegdheden en archiefvorming* (Miscellanea Archivistica. Studia 66) Brussel, 1995.

VRINTS, A. “De Klippen des Nationalismus. De Eerste Wereldoorlog en de ondergang van de Duitse kolonie in Antwerpen” in: *Bijdragen tot de eigentijdse geschiedenis* (2002) 10, p. 7-42.

[34] Velle, *Het Openbaar Ministerie in België (1796-1995)*, 301-302.

Archiefblok

Sekwester WO I Antwerpen PK

1918-1944
Antwerpen
0000/1-3048 47 m

M1

Inventaris van het archief van de dienst van het Sekwester verbonden aan het Parket van de Procureur des Konings te Antwerpen. Oude Overdracht (1918-1960) / C. Vancoppenolle en D. Vandaele
In druk

ARBEIDSRECHTBANKEN

Plaats

Antwerpen, Brugge, Brussel, Dendermonde, Gent, Ieper, Kortrijk, Mechelen, Oudenaarde, Turnhout, Veurne

Bestaansdata

1810-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Tijdens het ancien régime werden geschillen tussen meesters en gezellen beslecht binnen de gilden en ambachten door 'voorzichtige' mannen: de zogenaamde *prud'hommes.*[35] Bij geschillen over de uitbetaling van het loon of over arbeidscontracten werd hij bijgestaan door twee *prud'hommes-assesseurs*. Na de Franse Revolutie kondigde de wet Le Chapelier (17 juni 1791) de vrijheid van ondernemen af, hief de gilden en ambachten op en verbood prijsafspraken. De wet van 22 germinal II (12 april 1803) op de fabrieken en werkhuizen wees de arbeidsgeschillen toe aan de politiecommissarissen (in de steden) en de burgemeesters (op het platteland). In Lyon protesteerden fabrikanten en handelaars omdat ze van mening waren dat de 'arbeidsrechters' onvoldoende professionele kennis en ervaring bezaten. Napoleon willigde hun wens tot herstel van de vroegere *prud'hommes* in en richtte bij decreet van 18 maart 1806 in Lyon de eerste *Conseil de Prud'hommes* op om de dagelijkse geschillen tussen werklieden en patroons te beslechten. De raad werd samengesteld uit negen lekenrechters: vijf fabrikanten en vier atelierchefs. Napoleon vond immers dat de werkgevers recht hadden op één stem meer dan de 'arbeiders'. In eerste instantie werd gepoogd de zaak in der minne te regelen via een verzoeningsprocedure voor het *Bureau de Conciliation*. Indien het niet tot een onderling akkoord kwam, werd de zaak voor de WR gebracht. Pas in tweede instantie velde de WR een vonnis, waartegen geen beroep mogelijk was.

[35] Op basis van: "Werkrechtersraden en Werkrechtersraden van Beroep (WR en WRB)" en De Smet, Kerckhove, *Inventaris van de archieven van de werkrechtersraden en arbeidsrechtbanken in Oost- en West-Vlaanderen (1808-1978)*, 11-21 en een onuitgegeven nota over werkrechtersraden, arbeidsrechtbanken en –hoven van Maurice Vandermaesen.

Zaken die handelden over meer dan 60 frank behoorden evenwel tot de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel. Dit bedrag werd naderhand opgetrokken.

De WR kreeg nog een tweede bevoegdheid: het vrijwaren van de eigendomsrechten van nijverheidstekeningen en -modellen. Iedere fabrikant die zijn eigendomsrecht wilde beschermen, kon een exemplaar van zijn tekening of model in een verzegelde omslag deponeren bij de griffie van de WR. Deze omslag werd gedateerd, gestempeld en ondertekend door de eigenaar en de griffier. De neerleggingen werden opgetekend in een register. Eens de verschuldigde registratierechten betaald, werden de eigendomsrechten voor een bepaalde termijn of voor eeuwig gevrijwaard. Bij eventuele geschillen tussen verschillende fabrikanten over het eigendomsrecht, werden de omslagen geopend, de gedeponeerde modellen of tekeningen vergeleken en nagekeken wie als eerste zijn creatie geregistreerd had. Het was echter de rechtbank van koophandel die deze geschillen behandelde. Enkele jaren later werd deze regeling uitgebreid tot de fabrieksmerken die gebruikt werden om de producten van elkaar te onderscheiden (het zgn. cachet). Een derde bevoegdheid was het onderzoeken van overtredingen door de werklieden van de vigerende wetten en reglementen.

Het keizerlijk decreet van 11 juni 1809, aangevuld op 3 augustus 1810, kondigde het algemeen reglement af. Tegen de vonnissen van de WR kon men beroep aantekenen bij de rechtbank van koophandel . De samenstelling van de raad werd lichtjes aangepast: naast atelierchefs waren nu ook meestergasten, ververs en gepatenteerde arbeiders vertegenwoordigd. Bijzonder innoverend was het feit dat de werkrechters verkozen werden door de patroons en de bovengenoemde beroepsgroepen. Op die manier werden de geschillen binnen de werksfeer opgelost door mensen met voldoende kennis van zaken over de gewoonten en gebruiken op de werkvloer. Kiesgerechtigden moesten zich inschrijven op de kiezerslijst in het stadhuis. De gewone arbeiders hadden evenwel geen stemrecht en het stadsbestuur kon de kiezerslijsten manipuleren. In 1810 kregen de WR een opmerkelijke strafrechterlijke bevoegdheid voor kleine overtredingen zoals het vernielen of ontvreemden van grondstoffen of gereedschap, daden van ongehoorzaamheid en het uiten van beledigingen aan het adres van een hiërarchische meerdere.

Door het decreet van 1809 konden ook in andere steden WR opgericht worden. Nog onder het Franse Bewind werd in het latere België op 28 augustus 1810 de eerste WR opgericht in Gent. Bij decreet van 1 maart 1813 kreeg ook Brugge een WR.

Na de val van het keizerrijk bleven de WR van Gent en Brugge bestaan. Een aantal stadsbesturen en kamers van koophandel vroegen de Belgische overheid om ook in hun stad een WR op te richten. De wet van 9 april 1842 gaf de regering de mogelijkheid werkrechtersraden op te richten in geïndustrialiseerde steden als Antwerpen, Brussel, Leuven, Kortrijk, Oostende, Ieper, Aalst, Lokeren, Ronse, Sint-Niklaas, Bergen, Charleroi, Doornik, Luik, Verviers, Aarlen en Namen. Geleidelijk werden overal in het land WR opgericht. De territoriale omschrijvingen konden variëren van één of meerdere gerechtelijke kantons, een stad en haar randgemeenten tot een hele provincie. Waar geen WR bestond, bleef de vrederechter bevoegd. Om in overeenstemming te zijn met de nieuwe Belgische Grondwet, die bepaalde dat enkel de rechterlijke macht strafrechterlijke uitspraken kon vellen, werd handig bepaald dat de WR enkel 'tuchtstraffen' konden uitspreken. In 1859 werd deze straf teruggebracht tot een boete van maximaal 25 frank. Door de ongelijke verhouding trokken de arbeiders bij conflicten over de uitbetaling van het loon, vooropzeg, ontslag, werkboekjes, het eerbiedigen van de fabrieksreglementen, teruggave van voorschotten of materiaal meestal aan het kortste eind. De raad werd een instrument in de handen van de patroons om de orde en discipline onder de arbeiders te handhaven.

De Franse wetgeving bleef grotendeels van toepassing tot de organieke wet van 7 februari 1859. Om de arbeiders meer vertrouwen in te boezemen, werden patroons en arbeiders gelijk vertegenwoordigd in de raad. Met 'patroons' (*chefs d'industrie*) bedoelde de nieuwe wet fabrikanten, directeurs, exploitanten, ingenieurs, directeurs van mijnen, steengroeven en metaal-verwerkende bedrijven, reders en scheepseigenaars. 'Arbeiders' was de verzamelterm voor ambachtslui, meestergasten, arbeiders met werkboekje en zeelui. Handelaars, boeren, restaurant- of caféhouders, schilders en slagers werden uitdrukkelijk uitgesloten. Door een handige ingreep van de wetgever bleven de werkgevers echter in de meerderheid. De wet bepaalde immers dat de voorzitter en de ondervoorzitter door de Koning benoemd werden uit een dubbele lijst van kandidaten opgesteld door de raad. Het voorzitterschap was veruit de belangrijkste functie; bij staking van stemmen was zijn stem doorslaggevend. In de praktijk benoemde de regering steeds werkgevers in

deze functie. De nieuwe wet onttrok geschillen tussen werkgevers onderling aan de WR en kende ze toe aan de gewone rechtbanken. Maar de werkgevers behielden de mogelijkheid om zich vrijwillig tot de WR te wenden voor een onderlinge arbitrage-procedure. Ook nieuw was de bepaling dat de WR advies aan de regering konden verstrekken omtrent arbeidsvraagstukken. De voorwaarden om stemgerechtigd te zijn bij de werkrechtersverkiezingen waren vrij streng: deel uitmaken van één van de voornoemde categorieën, Belg zijn, minimaal 25 jaar oud, gedomicilieerd in het rechtsgebied van de WR en er tenminste vier jaar werken en kunnen lezen en schrijven. Om verkiesbaar te zijn moest men een patroon of arbeider zijn van minstens 30 jaar.

Voor elke WR werden twee afzonderlijk kiescolleges opgericht. De arbeiders kozen de vertegenwoordigers van de werklieden en de patroons kozen de patronale vertegenwoordigers. De WR bestonden uit zes tot 16 leden, die de belangrijkste industriële sectoren in het rechtsgebied vertegenwoordigden. De wetgever voorzag in nieuwe WR in Moeskroen, Oostende, Tielt, Oudenaarde, Geraardsbergen en Verviers.

Door de organieke wet van 31 juli 1889 werden de kiesvoorwaarden verder gedemocratiseerd. Kandidaten moesten niet langer kunnen lezen en schrijven en het bezit van een werkboekje was niet meer verplicht. Verder werd de voorzitter en ondervoorzitter voortaan benoemd uit dubbele kandidatenlijsten, de ene opgesteld door de patroons, de andere door arbeiders. Wanneer de voorzitter uit ene lijst kwam, moest de ondervoorzitter uit de andere lijst komen.

De wet van 15 juni 1896 belastte de WR met een bijkomende taak. Wettelijk gezien moest er in elke werkplaats met ten minste tien werknemers een reglement van inwendige orde uitgehangen worden. Het reglement legde een aantal afspraken vast inzake het begin en het einde van de werkdag, het type loon en het moment van uitbetaling. Eens het reglement in werking trad, legde de werkgever verplicht een exemplaar neer bij de WR. Deze wet werd pas in 1965 formeel opgeheven.

De wet van 15 mei 1910 breidde het toepassingsveld van de WR uit tot de bedienden en middenstanders. Elke werkrechtersraad werd voortaan verdeeld in twee kamers: een kamer voor werklieden en één voor bedienden. Binnen elke kamer waren werkgevers en werknemers evenredig

vertegenwoordigd. Geschillen tussen arbeiders en bedienden werden samen door de twee kamers beslecht. Voortaan kon men ook in tweede aanleg beroep aantekenen bij de nieuw op te richten werkrechtersraden van beroep. Deze dubbele aanleg bekroonde de evolutie naar een echte rechtbank.

De wet van 20 september 1911 richtte nieuwe raden op in Mechelen, Turnhout, Vorst, Halle, Nijvel, Sint-Joost-ten-Node, Tubize, Vilvoorde, Lessines, Comblain-au-Pont, Jemeppe-sur-Meuse, Andenne en Dinant. In 1913 volgden Waver, Binche, Bergen en Fontaine-l'Evêque. In 1913 werden ook de zeven werkrechtersraden van beroep opgericht.

De wet van 9 juli 1926 bevatte weinig spectaculaire vernieuwingen. Ze voorzag in de oprichting van een bijzondere kamer bevoegd voor de geschillen tussen arbeiders en bedienden en voor geschillen inzake de aanwijzing van de bevoegde kamer. Artikel 54 bepaalde dat het verzoeningsbureel voortaan vonnissen kon vellen over geschillen van minder dan 200 BEF, als de verzoeningspoging mislukte. Het verzoeningsbureel werd in dat geval aangevuld met een rechtskundige bijzitter en heette 'vonnisvellend bureel'. Tegen de uitspraken ervan was geen beroep mogelijk. Voortaan konden zowel werkgevers als werknemers ook een voorzitter kiezen, die om de beurt gedurende een jaar zetelde. In de jaren 1930 kregen de werkrechtersraden nog een aantal bijkomende bevoegdheden. Zo bepaalde de wet van 4 augustus 1930 op de veralgemening van de gezinsvergoedingen dat de kassen voor gezinsvergoedingen een exemplaar van hun reglementen en statuten moesten neerleggen bij de werkrechtersraad van het gebied waar één of meer van hun leden werkten.

Nog steeds waren er uitgestrekte, landelijke streken waar geen WR bestond. Pas na de oprichting van nieuwe raden in Asse, Malmédy en Veurne[36] ressorteerde elke gemeente onder de bevoegdheid van een Werkrechtersraad. De oprichting van de arbeidsrechtbanken stond toen al zo goed als vast. De wet van 12 juli 1960 bevatte enkele wijzigingen om de rechtspleging te versnellen. Eindelijk konden ook slecht beschermde beroepsgroepen zoals dienstboden en huispersoneel zich tot de WR wenden bij geschillen met hun werkgever. Bovendien werd zijn bevoegdheid uitgebreid tot de land- en bosbouwbedrijven.

---

[36] Als gevolg van de wet van 24 december 1966, die aan de Koning toelating verleende om nieuwe WR op te richten.

Door de expansie van sociale wetgeving na de Tweede Wereldoorlog werd de bevoegdheid nog uitgebreid tot geschillen tussen rechthebbenden en kinderbijslagfondsen, vakantiegeldfondsen en het Fonds voor Vergoeding van Werknemers Ontslagen wegens Sluiting, en tussen werkgevers en werknemers over de vastlegging van de vakantiedata en geschillen in verband met de instelling, organisatie en werking van de ondernemingsraden.

In 1951 richtte minister van Arbeid en Sociale Voorzorg Van Den Daele een commissie op die de problematiek van de WR moest bestuderen en adviezen uitbrengen om hun werking te verbeteren. Vooral het systeem voor de verkiezing moest eenvoudiger.

De wet van 12 juli 1960 voegde een nieuwe bepaling toe waardoor de Koning (in afwijking van het principe van de verkiezing), op voorstel van de minister van Arbeid, verschillende personen kon mandateren als werkrechter. De aanwijzing gebeurde via een dubbele lijst van kandidaten voorgedragen door werkgevers- en werknemersorganisaties In 1966 besloot men alle mandaten systematisch te vernieuwen via de nieuwe benoemingswijze. De verkiezingen behoorden tot het verleden.

Ter vervanging van de WR en de administratieve rechtscolleges werden, in het kader van de invoering van het Gerechtelijk Wetboek, autonome arbeidsgerechten opgericht. De arbeidsrechtbanken en arbeidshoven werden geïntegreerd in de rechterlijke macht. Sinds 1 november 1970 bestaat er in elk gerechtelijk arrondissement een arbeidsrechtbank om de geschillen in verband met het arbeidsrecht en sociaal zekerheidsrecht te beslechten. Er zijn vijf arbeidshoven om het hoger beroep tegen de beslissingen in eerste aanleg te behandelen. De arbeidsgerechten bezitten een eigen Openbaar Ministerie en arbeidsauditoraat, een griffie en een aangepaste procedureregeling.

Inhoud

Het archief afkomstig van de *werkrechtersraden* bevat:

I. Stukken van algemene en administratieve aard

o.m. rondzendbrieven, briefwisseling (voornamelijk met de ministeries van Arbeid en Justitie), documentatie, reglementen van inwendige orde, statistieken.

II. Stukken in verband met de rechtspleging

-rollen (algemene rollen en zittingsrollen)

-minuten van vonnissen

-zittingsbladen (de minuten van vonnissen in burgerlijke zaken werden ingeschreven in het zittingsblad. Soms zijn naast de zittingsbladen ook de minuten bewaard, soms enkel de minuten)

-dossiers van verzoening en van rechtspleging (vormen soms een aparte reeks, soms één reeks met de dossiers van rechtspleging)

-processen-verbaal van verzoening en verzending (op voorgeschreven of voorgedrukte blaadjes)

-registers van de griffier m.b.t. de rechtspleging

-repertoria

De griffier was verplicht om in een kladboek de 'gezegden en verweermiddelen' van de partijen te noteren. De verslagen bieden een directe kijk op het verloop van de zittingen. Afhankelijk van de werklust van de griffiers, zijn de verslagen uitgebreid of zeer beknopt. Van sommige werkrechtersraden zijn ook de processen-verbaal van getuigenverhoren of de notitieboeken (met een overzicht per jaar van de behandelde zaken) bewaard.

III. Stukken zonder verband met de rechtspleging

-stukken in verband met de verkiezingen van de werkrechtersraden

-nijverheidsmodellen en tekeningen, soms met toegang

De nijverheidsmodellen geven een uniek beeld van de producten die door de bedrijven in het rechtsgebied van de werkrechtersraad worden vervaardigd. De modellen en tekeningen zijn verpakt in papier en verzegeld. Op de verpakking staat wie het heeft neergelegd, wat de aard is van de neergelegde stukken, de datum enz. De griffier nummerde elk pakje. Soms werd na het KB van 10 december 1884 een nieuwe nummering gestart. Bij het inventariseren werd de verpakking meestal losgemaakt en het proces-verbaal van neerlegging eruit geknipt en apart bewaard.

-werkhuisreglementen

Omdat de *arbeidsrechtbanken* pas in 1970 zijn opgericht, hebben ze nog maar een beperkt deel van hun archief overgedragen, meer bepaald:

-rollen en rechtsplegingsdossiers (AR Gent, AR Antwerpen)

-rollen en verzoeningsdossiers (AR Antwerpen)

-zittingsbladen, vonnissen, bevelschriften (AR Antwerpen)

-nijverheidsmodellen en –tekeningen, neergelegd tot 1974

-aangiften/processen-verbaal van arbeidsongevallen (AR Oudenaarde en AR Mechelen)

-stukken afkomstig van een aantal administratieve rechtscolleges, waarvan de taken door de arbeidsrechtbanken werden overgenomen. *In concreto* gaat het om stukken afkomstig van de Klachtencommissie inzake de Ziekte- en Invaliditeitsverzekering in Brugge (AR BRUGGE 0000) en van de Klachtencommissie inzake Werkloosheid in Turnhout (AR Turnhout 2002).

Openbaarheid

De archieven van arbeidsrechtbanken ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van stukken uit het archief van de arbeidsrechtbank jonger dan 100 jaar én niet-privacygevoelig, heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig. Studenten moeten een brief van hun promotor voorleggen. Voor de consultatie van stukken uit het archief van de arbeidsrechtbank die jonger zijn dan 100 jaar én privacygevoelig, moet je de schriftelijke toestemming hebben van de griffier van de arbeidsrechtbank.

Literatuur

“Werkrechtersraden en werkrechtersraden van beroep. Conseils des Prud’hommes et Conseils des Prud’hommes d’Appel” in: SIRJACOBS, I. en VAN DEN BOSCH, H. *Les juridictions administratives en Belgique depuis 1795. De administratieve rechtscolleges in België sinds 1795*. Brussel, 2006, p. 909-943.

DE KEERSMAEKER, J.F. “Van werkrechtersraad naar arbeidsrechtbank” in: BLANPAIN, R. *30 jaar Belgische arbeidsverhoudingen*, Deventer, 1977, p. 321-343.

DE SMET, S. en KERCKHOVE, V. *Inventaris van de archieven van de werkrechtersraden en arbeidsrechtbanken in Oost- en West-Vlaanderen (1808-1978)* (Rijksarchief te Beveren. Inventarissen 67) Brussel, 2002.

DESMET, V., "125 jaar Werkrechtersraad te Ieper" in: *Iepers Kwartier* 1967, 3, p. 49-90.

LANGERWERF, E. *De werkrechtersraden. Evolutie van de werking*. Onuitgegeven doctoraatsverhandeling Politieke en sociale wetenschappen UIA. Antwerpen, 1982.

MAGITS, M. "De wet van 9 april 1842 houdende oprichting van meerdere werkrechtersraden: een rechtshistorische bijdrage" in: *Liber amicorum Prof. E. Krings*, Brussel-Gent, 1991, p. 691-701.

MAGREZ, M. *De werkrechtersraden*. *S.l.*, 1950.

PETIT, J. *Arbeidsgerecht en sociaal procesrecht*. Gent, 1980.

SCHOLL, S.H. "De Gentse Werkrechtersraad, de oudste van België (1850-1859)" in: *De Gids op Maatschappelijk Gebied*, 47 (1956), nr 11, p. 1047-1080.

Archiefblokken

AR Antwerpen 2001

1847-1974
Antwerpen
2001/1-402 14,9 m

R3
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank te Antwerpen. Overdracht 2001 / J. Buyck
Publ. 4472 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 124)
2005

Bevat uitsluitend stukken afkomstig van WR Antwerpen

AR Antwerpen 2004

1849-1974
Antwerpen
2004/1-376 19,32 m

R540
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank te Antwerpen. Overdracht 2004 (1849-1974) / N. Cuyl, L. Orec en K. Van Honacker
Publ. 4455 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 116)
2005

Bevat stukken afkomstig van WR Antwerpen

AR Brugge 0000

1852-1974
Brugge
0000/1-894 9,7 m

R4
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank te Brugge. Oud bestand / S. De Smet en V. Kerckhove
Publ. 3722 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 67)
2002

Bevat stukken afkomstig van WR Brugge, WR Oostende, WR Tielt en van het archief van de Klachtencommissie RIZIV Brugge

AR Brugge 2002

1919-1971
Brugge
2002/1-238 15,34 m

R1
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank te Brugge. Overdracht 2002 / F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

Bevat stukken afkomstig van WR Brugge, WR Oostende en WR Tielt

AR Brugge 2002 B

1860-1970
Brugge
2002/1-252 17,44 m

R514
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank Brugge. Overdracht 2002 B / M. Vandermaesen
In druk

Bevat enkel stukken afkomstig van WR Oostende

AR Brussel 2002

1913-1973
Brussel
2002/1-205 8,47 m

R490
Inventaris van het archief van de Werkrechtersraad te Brussel. Overdracht 2002 / S. Heusequin
In druk

Bevat stukken afkomstig van WR Asse (1969-1970), WR Halle (1914-1970) en WR Vilvoorde (1913-1970)

AR Dendermonde 1998

1843-1974
Dendermonde
1998/1-3081 87,4 m

R449
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank te Dendermonde. Overdracht 1998 / De Smet, S. en V. Kerckhove
Publ. 3722 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 67)
2002

Bevat stukken afkomstig van WR Aalst, WR Dendermonde, WR Geraardsbergen, WR Lokeren en WR Sint-Niklaas

AR Gent 0000

1812-1974
Gent
0000/1-2133 36,4 m

R5
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank te Gent. Oud bestand / De Smet, S. en V. Kerckhove
Publ. 3722 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 67)
2002

Bevat stukken afkomstig van WR Gent

AR Gent 2004

1809-1974
Gent
2004/1-677 38,54 m

R541
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank te Gent (1809-1974) / M. Carnier, S. De Smet en T. Luyckx
Publ. 4490 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 132)
2006

AR Ieper 0000

1924-1974
Ieper
0000/1-83 0,6 m

R6
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank te Ieper. Oud bestand / De Smet, S. en V. Kerckhove
Publ. 3722 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 67)
2002

Bevat stukken afkomstig van WR Ieper en van de Klachtencommissie RIZIV Ieper

AR Kortrijk 0000

1920-1974
Kortrijk
0000/1-910 21 m

R7
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank te Kortrijk. Oud bestand / De Smet, S. en V. Kerckhove
Publ. 3722 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 67)
2002

Bevat stukken afkomstig van WR Kortrijk, WR Roeselare en van de Klachtencommissie RIZIV Kortrijk

AR Mechelen 2001

1913-1975
Mechelen
2001/1-637 28,7 m

R2
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank te Mechelen. Overdracht 2001 / K. Velle en C. Robert
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

Bevat stukken afkomstig van WR Mechelen

AR Oudenaarde 2001

1843-1978
Oudenaarde
2001/1-517 19,8 m

R448
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank te Oudenaarde. Overdracht 2001 / De Smet, S. en V. Kerckhove
Publ. 3722 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 67)
2002

Bevat stukken afkomstig van WR Oudenaarde en WR Ronse

AR Turnhout 2002

1910-1974
Turnhout
2002/1-485 18,4 m

R468
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank te Turnhout. Overdracht 2002 / T. Luyckx, L. Orec, K. Velle
Publ. 4476 (Rijksarchief Beveren. Inventarissen; 128)
2005

Bevat stukken afkomstig van WR Turnhout en van de Klachtencommissie inzake Werkloosheid (1967-1970)

AR Veurne 0000

1969-1972
Veurne
0000/1-5 0,1 m

R8
Inventaris van het archief van de Arbeidsrechtbank te Veurne. Oud bestand / De Smet, S. en V. Kerckhove
Publ. 3722 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 67)
2002

Bevat stukken afkomstig van WR Veurne

WERKRECHTERSRAAD VOOR ZEELIEDEN

Plaats

Antwerpen

Bestaansdata

1928-1970

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De Werkrechtersraad voor Zeelieden werd opgericht bij KB van 6 december 1928 (gewijzigd bij Regentsbesluit van 12 juli 1947)[37]. Deze bijzondere werkrechtersraad deed uitspraak over betwistingen inzake arbeidsovereenkomsten tussen de bemanning van de Belgische koopvaardijvloot (zowel officieren als scheepslui) en reders (scheepseigenaars). Het rechtscollege nam kennis van de geschillen voorzien bij artikel 116 en 120 van de wet van 5 juni 1928 over de regeling van de arbeidsovereenkomst wegens scheepvaart. Hoofdstuk II van die wet bepaalt de bevoegdheid van en de procedure voor de Werkrechtersraad voor Zeelieden. De Werkrechtersraad, met zetel in Antwerpen, was bevoegd voor alle Belgische havens. Het college bestond uit twee kamers: de kamer van scheepsgezellen en de kamer van officieren. Aan het hoofd van beide kamers stond een voorzitter, bijgestaan door een rechtskundig bijzitter (meestal een magistraat) en een griffier. De Werkrechtersraad voor Zeelieden stond onder voogdij van de directeur-generaal van het bestuur van het Zeewezen (ministerie van Verkeerswezen). Bij de invoering van het Gerechtelijk Wetboek op 1 november 1970 werd de Werkrechtersraad voor Zeelieden, samen met de andere werkrechtersraden, opgeheven.

Inhoud

Het archief bevat de klassieke stukken in verband met de rechtspleging: zittingsregisters, vonnissen, besluiten, rechtsplegingsdossiers, een reperto-

[37] Velle, Heusequin, Cazaux, *Inventaris van het archief van de Werkrechtersraad voor Zeelieden te Antwerpen. Overdracht 1999*, 7.

rium en een alfabetische klapper, grotendeels uit de periode na de Tweede Wereldoorlog.

Openbaarheid

De archieven van de Werkrechtersraad voor Zeelieden zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van stukken uit het archief van de Werkrechtersraad voor Zeelieden jonger dan 100 jaar én niet-privacygevoelig, heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig. Studenten moeten een brief van hun promotor voorleggen. Voor de consultatie van stukken die jonger zijn dan 100 jaar én privacygevoelig, moet je de schriftelijke toestemming hebben van de griffier van de arbeidsrechtbank van Antwerpen.

Literatuur

(Zie literatuur bij de notitie over de arbeidsrechtbanken)

Archiefblokken

WR Zeelieden Antwerpen 1999

1948-1973
Antwerpen
1999/1-7 0,2 m

R11
Inventaris van het archief van de Werkrechtersraad voor Zeelieden te Antwerpen. Overdracht 1999 / K. Velle, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3317 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 54)
2000

WR Zeelieden Antwerpen 2001

1929-1973
Antwerpen
2001/1-3 0,1 m

R102
Inventaris van het archief van de Werkrechtersraad voor Zeelieden te Antwerpen. Overdracht 2001 / J. Buyck
Publ. 4472 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 124)

RECHTBANKEN VAN KOOPHANDEL

Plaats

Aalst, Antwerpen, Brugge, Gent, Ieper, Kortrijk, Oostende, Sint-Niklaas

Bestaansdata

1798-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Rechtbanken van koophandel –en hun rechtsvoorgangers- vervullen de functie van specifieke rechtsmacht in handelsaangelegenheden. Tijdens het ancien régime werden handelszaken in de Zuidelijke Nederlanden in de steden al berecht door specifieke ambachtsrechters of *juridictions de métiers*. De wet op de gerechtelijke organisatie van 16-24 augustus 1790, die na de Franse revolutie het gerechtelijke systeem hertekende, richtte rechtbanken van koophandel op, omschreef haar bevoegdheden en regelde de aanstelling en vervanging van rechters. De wet van 19 vendémiaire IV (11 oktober 1795) behield de bepalingen van de wet van 1790 voor wat betreft de rechtbanken van koophandel.

Na de verovering door de Fransen werden ook in de 'Verenigde Departementen', bij de besluiten van 2 frimaire IV (23 november 1795) en 12 vendémiaire VII (3 oktober 1798) tien rechtbanken van koophandel opgericht, in Antwerpen, Bergen, Brussel, Doornik, Gent, Leuven, Luik, Luxemburg, Namen en Oostende. Het rechtsgebied van de rechtbank van koophandel kwam overeen met dat van de correctionele rechtbank. Beide rechtbanken zetelden doorgaans ook op dezelfde plaats. Enkel in het departement van de Leie was dat niet het geval; de correctionele rechtbank zetelde in Brugge en de handelsrechtbank in Oostende. In de districten waar geen rechtbank van koophandel was, nam de burgerlijke rechtbank haar taak over.

Onder het Napoleontisch bewind kwamen er vier handelsrechtbanken bij, waaraan de bestaande rechtbanken een deel van hun ressort konden afstaan: Brugge (1805), Verviers, Kortrijk en Sint-Niklaas (1809). Tijdens de Hollandse periode maakten de rechtbanken van koophandel een moeilijke periode door. Willem I koesterde zelfs plannen om ze volledig af te schaffen. Omdat de leden van de handelsrechtbanken van Kortrijk en Brugge

weigerden de eed af te leggen, hief hij in 1818 beide rechtbanken op. Ze werden opnieuw opgericht na de Belgische onafhankelijkheid (bij wet van 4 augustus 1833). De wet van 26 juni 1858 gaf tenslotte ook Aalst een eigen rechtbank van koophandel . Het Gerechtelijk Wetboek van 10 oktober 1967 (ingevoerd op 1 november 1970) streefde naar uniformiteit in de rechtsbedeling en organiseerde daarom in de hoofdplaats van elk van de 26 gerechtelijke arrondissementen een rechtbank van koophandel [38].

De rechters in handelsrechtbanken werden aanvankelijk gekozen uit de vergadering van handelaars, bankiers, industriëlen, reders en kapiteins van de stad waar ze gevestigd was, voor een tijdelijk mandaat. Enkel notabelen waren kiesgerechtigd. Naderhand werd het kiessysteem democratischer en vanaf 1934 (wet van 10 april 1934) kon al wie twee jaar ingeschreven was in het handelsregister mee stemmen. Het Gerechtelijk Wetboek (ingevoerd op 1 november 1970) schafte de verkiezing af en liet de rechters –net als in andere rechtbanken- door de Koning benoemen. Het aantal rechters varieerde van vijf (wet van 16-24 augustus 1790), naar een aantal tussen de twee en de acht (sinds 1807). Bij de rechtbank van koophandel werkte ook een of meer griffiers en twee deurwaarders, die in het departement exploten konden uitbrengen.

Het Gerechtelijk Wetboek bepaalde dat in elke kamer van een handelsrechtbank een voorzitter zetelt en twee rechters in handelszaken. De voorzitter is een beroepsmagistraat, de kandidaat-handelsrechters komen uit het beroepsveld. Ze worden door representatieve handels- en nijverheidsorganisaties voorgedragen en aangeduid door de bevoegde minister.

Van meet af aan was de Rechtbank van Koophandel een uitzonderings-rechtbank: ze is enkel bevoegd in die materies die door de wet worden bepaald. De specifieke handelrechtbanken werden bedoeld om op een eenvoudige, goedkope en snelle manier geschillen in handelszaken te beslechten. Het Napoleontische Wetboek van Koophandel (*Code de Commerce*) uit 1807 vormde de basis voor onze rechtspraak in handels-

[38] Enige uitzondering vormen de rechtbanken van koophandel in het gerechtelijk arrondissement Dendermonde (met drie afdelingen, gevestigd in Aalst, Ninove en Dendermonde) en in het gerechtelijk arrondissement Brugge (met twee afdelingen: één in Brugge en één in Oostende)

zaken. Het werd door de Belgische overheid overgenomen en in de loop van de 19de en 20ste eeuw voortdurend gewijzigd en aangevuld.

De rechtbank van koophandel neemt kennis van alle betwistingen in handelszaken. Ze is algemeen bevoegd voor alle geschillen tussen handelaars met uitzondering van de vorderingen onder een bepaald bedrag (nu vastgelegd op 1860 euro). Daarnaast is ze bevoegd voor een aantal specifieke geschillen o.m. inzake faillissementen, concordaten, zeevaart, binnenscheepvaart, verzekeringen, wisselbrieven en handelsvennootschappen. Tussen 1806 (wet van 18 maart 1806) en 1886 besliste de handelsrechtbank ook inzake auteursrecht, maar die bevoegdheid werd overgeheveld naar de rechtbank van eerste aanleg (wet van 22 maart 1886), met uitzondering van de nijverheidstekeningen en -modellen (tot KB van 29 januari 1934 onder de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel). Sinds 1 november 1970 fungeert de rechtbank van koophandel ook als beroepsinstantie voor het vredegerecht in handelszaken.

Naast de eigenlijke rechtspraak, oefende de handelsrechtbank een ruime bevoegdheid uit van willige rechtspraak; ze nam o.m. de eed af van vereffenaars, wisselagenten, wegers en scheepsmeters, benoemde scheidsrechters in geschillen inzake vennootschappen, viseerde het scheepsjournaal en ontving het verslag van de kapitein en stelde deskundigen aan inzake opmeting van verlies en averij.

De wet van 30 mei 1924 (B.S. 11 mei 1927) richtte het handelsregister op. De wet werd evenwel pas van kracht op 10 mei 1927. Het handelsregister, een soort burgerlijke stand van de ondernemingen, werd bijgehouden ter griffie van de rechtbank van koophandel . Van zodra een Belgische of een buitenlandse handelaar in België een handelszaak of een filiaal opende, moest hij zich in het handelsregister laten inschrijven. De inschrijving gebeurde ter griffie van de rechtbank van koophandel waar de zaak of de zetel van de vennootschap gevestigd was.

Bij de inschrijving werden een hele reeks gegevens genoteerd: naam, woonplaats, geboorteplaats en –datum en nationaliteit van de handelaar, adres en naam van het bedrijf, aard van de activiteiten, voorziene aanvangsdatum, en, desgevallend, huwelijksstelsel, vonnissen (inzake faillissement of echtscheiding) en datum van machtiging om handel te drijven (enkel voor gehuwde vrouwen tot 1958 of ontvoogde minderjarigen). Vennootschappen

gaven dezelfde informatie over hun beheerder, bestuurder of zaakvoerder, plus het statutaire doel van oprichting, en de handelswerkzaamheid die werd uitgeoefend, met vermelding van datum en nummer van de bijlagen van het Staatsblad waarin de akten werden gepubliceerd. Elke wijziging of schrapping moest in het handelsregister worden geregistreerd.

De wet van 3 juli 1956 reorganiseerde het handelsregister. Alle handelaars en vennootschappen werden opnieuw ingeschreven en de verzamelde informatie verder uitgebreid. De KB's van 20 juli 1964 (B.S. 8 augustus 1964) en 6 maart 1973 (B.S. 15 augustus 1973) bepaalde dat respectievelijk alle handelaars en vennootschappen een apart dossier moesten krijgen. Tot 1964 gebeurde de inschrijving op losse bladen, die nadien werden ingebonden.

Sinds 1 juli 2003 heeft de elektronische registratie in de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO) het handelsregister vervangen. Het handelsregister werd volledig stopgezet.

Inhoud

I. Stukken in verband met de organisatie en het beheer van de griffie

o.m.

-rondzendbrieven

-gerechtelijke statistieken

-stukken betreffende verkiezingen voor de samenstelling van de rechtbank van koophandel

II. Stukken in verband met de rechtspleging

-rollen (met klappers)

-vonnisboeken of minuten van vonnissen (en hun bijbehorende toegangen)

-zittingsbladen

-dossiers van faillissementen of falingsdossiers (bevatten o.m. gedetailleerde beschrijvingen van het vermogen van individuen, families en vennootschappen, de namen van schuldeisers en de aard van de schulden en details over commerciële contacten)

-dossiers inzake het gerechtelijk akkoord of concordaatdossiers (ondernemingen in moeilijkheden kunnen via een gerechtelijk akkoord een faillis-

sement voorkomen. Bevat net als de faillissementsdossiers overzichten van het vermogen en lijsten van schuldeisers, naast de processen-verbaal van de concordataire vergadering met de voorstellen van de schuldenaar, de uitslag van de stemming en de beslissing van de rechtbank)

-dossiers gecontroleerd beheer (wanneer de schuldenaar tijdens de faillissementsprocedure verklaart dat zijn actief volstaat om al zijn schulden af te lossen, zonder dat de faillissementsprocedure wordt stopgezet, wordt een onderzoek ingesteld naar de financiële toestand van de gefailleerde. Als blijkt dat de activa inderdaad toereikend zijn, kan de rechtbank van koophandel een voorlopig uitstel van betaling aan de schuldenaar toestaan. De rechtbank stelt dan één of twee commissarissen aan die de verrichtingen van de schuldenaar moeten controleren)

III. Bescheiden zonder verband met de rechtspleging

-akten van vennootschappen (sinds 1807 op de griffie van de Rechtbank van Koophandel neergelegd, sinds 1873 systematisch gepubliceerd in de bijlagen bij het Belgisch Staatsblad; met informatie over o.m. oprichters, kapitaal, verdeling van aandelen, bestuur en winstverdeling)

-handelsregister (met uitzondering van de vennootschapsdossiers), inclusief nadere toegang (in de vorm van een fichier)[39]

[39] Na de vervanging van het (papieren) handelsregister door de (elektronische) KBO op 1 juli 2003 werd gestart met de systematische overdracht van de handelsregisters naar het Rijksarchief. Omdat het rechtspersonenregister (vennootschapsdossiers) deel uitmaakt van de KBO, komt het voorlopig niet in aanmerking voor overdracht. Op dit moment zijn de handelsregisters van Antwerpen, Ieper (volledig) en Gent (gedeeltelijk) neergelegd in het RA Beveren. De handelsregisters van Hasselt en Tongeren zijn al overgebracht naar het RA Hasselt

Literatuur

BEKERS, J. “Het archief van de Rechtbanken van Koophandel in België (19de en 20ste eeuw)”. Een bron voor de sociaal-ekonomische geschiedenis” in: *Economische geschiedenis van België. Behandeling van de bronnen en problematiek. Handelingen van het colloquium te Brussel, 17-19 nov. 1971 (Vde-Vide secties). Archief en Bibliotheekwezen in België, extranummer* (1973), p. 231-245.

DROSSENS, P. “Een nog te ontginnen bron voor bedrijfshistorisch onderzoek: het archief van de rechtbank van koophandel ” in: DERWAEL, J. *Leveranciers en klanten. Valorisatie van het archiefaanbod voor bedrijfshistorisch onderzoek. Handelingen van de studiedag van vrijdag 7 oktober 2005 te Kortrijk.* Brussel (te verschijnen)

MUYS, E. *De rechtbank van koophandel (1798-1999). Organisatie, bevoegdheid en archiefvorming* (Miscellanea Archivistica. Studia 121). Brussel, 1999.

Archiefblokken

(rechtbanken van koophandel)

RK Aalst 1998

1922-1970
Aalst
1998/1-2 0,01 m

R397
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Aalst.
Overdracht 1998 / K. Velle (red.)
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

RK Aalst 2002 A

1858-1970
Aalst
2002/1-1197 35,4 m

R121*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Aalst. Eerste overdracht 2002 / K. Velle en K. Knaepen
Publ. 3996 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 79)
2002

RK Aalst 2002 B

1858-1978(1994)
Aalst
2002/1-665 77,3 m

R124*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Aalst. Tweede overdracht 2002 / K. Velle, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ. 3996 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 79)
2002

RK Antwerpen 0000

1806-1968
Antwerpen
Ongenummerd 277 m

R145*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen / J. Bekers (met opmerkingen en aanvullingen in handschrift)
Publ. 350 (Rijksarchief Antwerpen. Inventaris; 8)

1970

RK Antwerpen 2004

1850-1997
Antwerpen
2004/1-1890 118,19 m

R537*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen. Overdracht 2004 (1850-1997) / L. Orec en K. Van Honacker
Publ. 4407 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 109)
2004

RK Antwerpen 2004 B
1930-1989
Antwerpen
2004/1-1331 85,1 m

R539
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen. Overdracht 2004 B / L. Orec en K. Van Honacker
Publ. 4457 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 118)

RK Antwerpen 2005
1969-1983
Antwerpen
2005/1-121 11,11 m

R544
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen. Overdracht 2005
In druk

RK Brugge 0000
1804-1870
Brugge
0000/1-48 3 m

R148
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Brugge / K. Velle
Publ. 2521 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 16)
1997

RK Brugge 2002

1830-1971
Brugge
2002/1-514 42,8 m

R114*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Brugge. Overdracht 2002 / F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

RK Gent 1999

1799-1980
Gent
1999/1-2818 74,3 m

R150
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel van Gent (1799-1980). Overdracht 1999 / E. Muys
Publ. 3015 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 43)
1999

RK Gent 2002

1824-1993
Gent
2002/1-935 71,87 m

R474
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Gent. Overdracht 2002 / N. Enghels, C. Coopens, K. Velle
Publ. 4471 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 123)
2005

RK Gent 2003

1871-2000
Gent
2003/1-993 75,33 m

R491
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Gent.
Overdracht 2003 / E. Mouton, K. Van Daele, K. Velle (red.)
Publ. 4471 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 123)
2005

RK Ieper 2003
Ieper
2003/1-305 34,23 m

R508
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Ieper.
Overdracht 2003 / F. Garcet, M. Genbrugge, M. Vandermaesen
In druk

RK Kortrijk 2001
1845-1972
Kortrijk
2001/1-578 39,6 m

R399
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk.
Overdracht 2001 / N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

RK Oostende 0000
1798-1867
Oostende
0000/1-83 1,9 m

R152
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Oostende. Oud bestand
z.j.

RK Oostende 2002

1796-1971
Oostende
2002/1-912 63,24 m

R496*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Brugge, afdeling Oostende. Overdracht 2002
In druk

RK Sint-Niklaas 0000

1810-1977
Sint-Niklaas
2003/1-372 21,56 m

R149*
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Sint-Niklaas. Oud bestand / J. Buyck en K. Velle
Publ. 4472 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 124)
2005

RK Sint-Niklaas 2000

1811-1983
Sint-Niklaas
2000/1-355 24,2 m

R398
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Sint-Niklaas. Overdracht 2000 (1811-1983) / K. Velle, N. De Vos, en M. Genbrugge
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

(handelsregisters)

RK Antwerpen HR 2004 A

1928-2003
Antwerpen
2004/1-2354 141,21 m

R538
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen. Handelsregister. Overdracht 2004A (1928-2003) / L. Orec en K. Van Honacker
Publ. 4456 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 117)
2005

RK Antwerpen HR 2005 A
1964-1977
Antwerpen
2005/1-1995 212 m

R542
Inventaris van de Rechtbank van Koophandel van Antwerpen. Handelsregister. Overdracht 2005 A (1964-1977) / L. Orec en K. Van Honacker
In druk

RK Antwerpen HR 2005 B
1978-1991
Antwerpen
2005/1-1300 221,72 m

R543
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen. Handelsregister. Overdracht 2005 B / T. Luyckx, L. Orec en K. Van Honacker
In druk

RK Antwerpen HR 2005 C
1965-2003
Antwerpen
2005/1-1264 202,9 m

R547
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen. Handelsregister. Overdracht 2005 C
In druk

RK Antwerpen HR 2005 D

1887-1991
Antwerpen
2005/1-499 95,47 m

R548
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen. Handelsregister. Overdracht 2005
In druk

RK Gent HR 2004

1989-2003
Gent
2004/1-868 154,57 m

R520
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Gent. Handelsregister. Overdracht 2004 / M. Carnier, T. Luyckx, E. Mouton
In druk

RK Ieper HR 2005 A

1964-2003
Ieper
2005/1-647 105,4 m

R549
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Ieper. Handelsregister. Overdracht 2005 A
In druk

RK Ieper HR 2005 B

1965-1989
Ieper
2005/1-24 3,92 m

R550
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Ieper. Handelsregister. Overdracht 2005 B
In druk

RK Veurne HR 2005 A

1927-2003
Veurne
2005/1-205 19,16 m

R552
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel van Veurne. Handelsregister. Overdracht 2005 A
In druk

RK Veurne HR 2005 B

1964-2003
Veurne
2005/1-594 97 m

R553
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel van Veurne. Handelsregister. Overdracht 2005 B (1964-2003)
In druk

POLITIERECHTBANKEN

Plaats

Aalst, Antwerpen, Brugge, Gent, Kortrijk, Lennik, Oostende

Bestaansdata

1790-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Politierechtbanken en vredegerechten staan op hetzelfde echelon in de hiërarchie van hoven en rechtbanken.[40] Wat de vredegerechten voor burgerlijke zaken zijn, zijn de politierechtbanken voor strafzaken. Tot 1970 vormden vredegerechten en politierechtbanken één geheel.

Na de Franse Revolutie (decreet van 16-24 augustus 1790 en van 19-22 juli 1791) richtte de wetgever in elke municipaliteit (de kleinste administratieve eenheid) een *tribunal de police municipal* op, samengesteld uit minstens drie *officiers municipaux*. Zij namen kennis van eventuele geschillen die bij de uitvoering van politiereglementen rezen. Het was opmerkelijk genoeg het 'gemeentebestuur' dat de eerste politierechtbank instelde. De *procureur de la commune* fungeerde als Openbaar Ministerie, maar ook elke burger kon een strafrechterlijke procedure instellen. De politierechtbank kon geldboetes of (korte) gevangenisstraffen opleggen. De strafrechterlijke bevoegdheid bleek evenwel te zwaar voor de 'gemeentebesturen'. De *Code des délits et des peines* van 3 brumaire IV (25 oktober 1795) hevelde de strafrechterlijke bevoegdheid op plaatselijk vlak over naar de vredegerechten. De vrederechter was als officier van de gerechtelijke politie belast met een hele reeks taken van de gerechtelijke politie: de aanklachten ontvangen, processen-verbaal opmaken, bewijsmateriaal verzamelen… De vrederechter was bevoegd om kennis te nemen van feiten die strafbaar werden gesteld met een boete van maximaal drie werkdagen en met een gevangenisstraf van maximaal drie dagen en over de burgerlijke vorderingen die met strafvordering verband hielden. Van 1794 tot aan de oprichting van de

[40] Op basis van: Velle, *Het vredegerecht en de politierechtbank (1795-1995). Organisatie, bevoegdheden en archiefvorming*, 217-279.

uitzonderingsrechtbanken bij wet van 18 oktober 1810 had de vrederechter ook belangrijke bevoegdheden inzake sluik- en smokkelhandel. De *commissaire du pouvoir exécutif près l'administration municipale* - later de politiecommissaris of de adjunct van de *maire* - nam de functie van het OM waar. Het was niet mogelijk om beroep aan te tekenen tegen de uitspraken van de politierechter, voorziening in cassatie was er wel. Vredegerecht en politierechtbank deelden één griffier. Zowat heel de 19de eeuw - met uitzondering van de periode tussen 1811 en 1815 - combineerde de vrederechter de bevoegdheid over burgerlijke zaken en strafzaken.

De invoering van het Wetboek van Strafvordering (1808) in 1811, had een aanzienlijke impact op de organisatie van de politierechtbanken en bleef ook na de Belgische onafhankelijkheid grotendeels van kracht. Het Wetboek voorzag dat de vrederechter zijn strafrechterlijke bevoegdheden moest delen met de *maire* of burgemeester voor de snelle bestraffing van minder belangrijke feiten. Het is absoluut niet duidelijk in hoeverre de burgemeesters effectief gebruik hebben gemaakt van hun rechtsprekende bevoegdheid. In de archiefbestanden in het RA Beveren zijn er alleszins geen sporen gevonden van de *tribunaux des maires*. Vanaf 1815 (onder het Verenigd Koninkrijk) was de vrederechter opnieuw als enige bevoegd.

Andere bepalingen van het Wetboek waren een langer leven beschoren. Zo werd de dienst van de politierechtbank voortaan beurtelings voor één maand door één van de vrederechters verzekerd en kwam er een afzonderlijke griffier voor de politierechtbank. Het OM werd uitgeoefend door de politiecommissaris, of, bij diens afwezigheid, door de burgemeester of de 'adjunct-burgemeester'. Na de Belgische onafhankelijkheid werd 'adjunct' begrepen als 'schepen'. De procedure gebeurde mondeling en in het openbaar. Ze werd opgestart hetzij bij dagvaarding van het OM of van de benadeelde partij, hetzij bij vrijwillige verschijning. Tegen een beslissing van de politierechter kon men beroep aantekenen bij de correctionele rechtbank, zij het enkel wanneer in eerste aanleg door de politierechtbank een gevangenisstraf of een boete van meer dan vijf BEF was opgelegd. Het OM en de benadeelde partij konden cassatie instellen tegen vonnissen in laatste aanleg gewezen door de politierechtbank of tegen een vonnis van de correctionele rechtbank na beroep tegen een politievonnis.

De Wet op de gerechtelijke organisatie van 4 augustus 1832 bevatte geen nieuwe bepalingen voor de politierechtbanken. De Wet van 1 mei 1849 inzake

de politierechtbanken breidde de bevoegdheden van de politierechter aanzienlijk uit, onder meer met een aantal eenvoudige wanbedrijven (landloperij, bedelarij, smaad; wanbedrijven tegen het Veldwetboek; overtredingen tegen de wetten en reglementen betreffende de grote wegenis, de verkeerspolitie, de vervoerdiensten, de posterijen en de barelen; overtredingen van besluiten inzake maten en gewichten; inbreuken tegen de provinciale reglementen en verordeningen). Voorts kregen ze zaken van de correctionele rechtbank toegewezen waarvan de rechter op grond van het rekwisitoor van het OM of van het verslag van de raadkamer oordeelde dat de correctionele straffen konden worden verlaagd tot het niveau van de politiestraffen (de zgn. contraventionalisering). De vrederechter kreeg tot slot de exclusieve bevoegdheid voor overtredingen tegen de wetten betreffende het beheer, de inrichting en het gebruik van de openbare ruimte. Met de invoering van het Belgisch Strafwetboek in 1867 werd de bevoegdheid van de politierechtbank nogmaals gewijzigd en uitgebreid. Tweede boek, titel X geeft een systematisch overzicht van alle feiten die door politiestraffen strafbaar worden gesteld. De politierechter neemt voortaan, naast de overtredingen opgesomd in het Strafwetboek, kennis van alle misdrijven die door bijzondere strafwetten met politiestraffen werden bestraft en van misdrijven die door de onderzoeksgerechten naar de politierechtbank worden verwezen door de invoering van het systeem van de verzachtende omstandigheden in de correctionele zaken. Voorts werd de politierechter exclusief bevoegd voor de bestraffing van misdrijven inzake ruraal recht (als diefstal van veldvruchten), boswetgeving, jacht, riviervisserij, openbare netheid, dierenbescherming en natuurbehoud. Na de invoering van de schoolplicht in 1921 kwamen daar nog de inbreuken tegen de wetgeving op de schoolplicht bij (gedeelde bevoegdheid met de kinderrechter). De maximumstraf die de politierechter kon uitspreken, werd verhoogd van vijf naar zeven dagen gevangenisstraf en van 15 naar 25 BEF boete.

Samen met de uitbreiding van de bevoegdheden, steeg ook de werkdruk bij de politierechtbanken. Vanaf 1911 werden in een aantal stedelijke kantons (rond Brussel, Antwerpen, Luik, Charleroi, Gent, Bergen, Brugge en Oostende) ‘bijgevoegde vredegerechten’ opgericht, met exclusieve strafrechterlijke bevoegdheid. De belangrijkste wijziging die het KB van 10 januari 1935 invoerde, was de ‘transactie’ of de ‘minnelijke schikking’: het verval van de strafvordering voor sommige misdrijven tegen betaling van een geldsom. Naderhand werd het gebruikelijk om bij overtreding van bepaalde

wetten en verordeningen de minnelijke schikking toe te passen, waardoor het aantal beschuldigden dat voor de politierechtbank verscheen sterk afnam. Het KB van 8 maart 1936 gaf de politierechters het recht om niet alleen voor overtredingen en gecontraventionnaliseerde misdrijven, maar ook voor een aantal wanbedrijven die onder hun bevoegdheid vielen, een opsporingsonderzoek in te stellen.

Na de Tweede Wereldoorlog breidde de bevoegdheid van de politierechter verder uit. De gerechtelijke hervorming van 1967-1970 gaf de politierechtbank een volwaardig statuut. Met de invoering van het Gerechtelijk Wetboek werden twintig politierechtbanken opgericht, waar één of meer rechters uitsluitend fungeerden als politierechter. 124 vrederechters moesten hun strafrechterlijke bevoegdheid afstaan. In 99 gerechtelijke kantons (op 223) fungeerden de vrederechters verder beurtelings als politierechter.

De wet van 11 juli 1994 wijzigde het strafrecht en het strafprocesrecht ingrijpend.[41] Ze breidde de bevoegdheden van de politierechtbank andermaal aanzienlijk uit met alle verkeersmisdrijven, ook die met dodelijke afloop. De politierechtbank combineert sinds 1994 de strafrechterlijke met de burgerlijke bevoegdheid. De burgerlijke en strafrechterlijke verkeerszaken werden onttrokken aan de bevoegdheid van de vredegerechten, de rechtbanken van eerste aanleg en de rechtbanken van koophandel. Door de beslechting toe te vertrouwen aan gespecialiseerde magistraten wilde de wetgever de achterstand in de rechtsbedeling wegwerken. Het aantal politierechtbanken werd opgetrokken van 20 naar 32. Elke politierechtbank bestaat uit één of meer burgerlijke en strafrechterlijke kamers. De procureur des Konings fungeert als OM. Tegen een vonnis van de politierechtbank kan beroep worden aangetekend bij de rechtbank van eerste aanleg; (in burgerlijke zaken enkel voor een bedrag van minimaal 250 euro).

[41] Een lijst van de politierechtbanken opgericht bij wet van 11 juli 1994 vind je in Velle, *o.c.*, 331-332.

Inhoud

I. Stukken van algemene en administratieve aard[42]

-statistische documenten (werden op een hoger niveau vaak vernietigd)
-kopieboeken van uitgaande briefwisseling (uit de periode voor de Eerste Wereldoorlog)

II. Stukken in verband met de rechtspleging

-algemene rol
-vonnisboeken vonnissen (vonnissen van de vrederechter in strafzaken, politievonnissen)
-zittingsbladen
-vonnisregisters en de tabellen van vonnissen of maandstaten van vonnissen (beide ingevoerd in 1849) als toegang op de vonnissen
-alfabetische indices

III. Stukken zonder verband met de rechtspleging

-kiezerslijsten en stukken betreffende kieszaken aan (uit de periode voor de Eerste Wereldoorlog)
-Specifiek zijn de stukken ontstaan in het kader van de werking van de 'beschermcomité's van de invrijheidgestelde gevangenen' (*comité de patronage des condamnés libérés*) in elk kanton opgericht bij KB van 14 december 1848. De vrederechter en de griffier maakten van rechtswege deel uit van het comité. Het gaat om jaarstaten van de werkzaamheden van het comité, een register van invrijheidsgestelden die om bescherming vroegen, inlichtingsformulieren over de ex-gedetineerden, opgemaakt door de gevangenisdirectie, persoonlijke rekeningen van ex-gevangenen een kasboek en een naamregister met de leden van het beschermcomité. De stukken bevatten interessante informatie voor genealogen of plaatselijke geschiedschrijvers.

[42] Voor een exhaustief overzicht van de types documenten aangemaakt en bewaard door de politierechtbanken, zie Velle, *o.c.*, 280-320.

Openbaarheid

De archieven van politierechtbanken ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van de archieven van politierechtbanken jonger dan 100 jaar heb je de schriftelijke toestemming van de procureur-generaal nodig.

Literatuur

PIERRE, E. “Les historiens et les tribunaux de simple police (XIXe-XXe siècles)”, in: PETIT, J.-G. (ed.) *Une justice de proximité: la justice de paix (1790-1958),* Parijs, 2003, p. 123-142.

VELLE, K. *Het vredegerecht en de politierechtbank (1795-1995). Organisatie, bevoegdheden en archiefvorming* (Miscellanea Archivistica. Studia 76) Brussel, 1995.

(Zie ook de literatuur bij de bestandsnotitie over vredegerechten)

Archiefblokken

PR Aalst 1998

1970-1980
Aalst
1998/1-17 0,5 m

R140
Plaatsingslijst van het archief van de Politierechtbank te Aalst. Overdracht 1998 (1970-1980)
z.j.

PR Antwerpen 0000

1798-1957
Antwerpen
Ongenummerd 200 m

R141
Inventaris van de Archieven van de Politierechtbank van Antwerpen. (1798-1949) / A. Jamees
Publ. 253 (Rijksarchief Antwerpen. Inventaris; 4)
z.j.

PR Antwerpen 2001

1913-1970
Antwerpen
2001/1-835 100,6 m

R396
Inventaris van het archief van de Politierechtbank te Antwerpen. Overdracht 2001 / W. Bolsens, T. Luyckx, L. Orec en K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

PR Antwerpen 2002

1960-1974
Antwerpen
2002/1-43 4,6 m

R453
Inventaris van het archief van de Politierechtbank te Antwerpen. Overdracht 2002 / T. Luyckx, L. Orec, W. Bolsens en K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

PR Brugge 2002

1934-1971
Brugge
2002/1-247 23 m

R454
Inventaris van het archief van de Politierechtbank te Brugge. Overdracht 2002 / F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

PR Gent 1999

1865-1960
Gent
1999/1-709 54,5 m

R142
Inventaris van het archief van de Politierechtbank te Gent. Overdracht 1999 / K. Velle e.a.
Publ. 2906 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 35)
1999

PR Kortrijk 1994

1850-1921
Kortrijk
1994/1-49 2,3 m

R143
Inventaris van het archief van de Politierechtbank te Kortrijk. Overdracht 1994 (1850-1921) / J. Buyck, I. Rotthier en K. Velle
Publ. 4472 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 124)

PR Kortrijk 1999

1921-1970
Kortrijk
1999/1-264 16,9 m

R144
Inventaris van het archief van de Politierechtbank te Kortrijk. Overdracht 1999 / K. Velle, J. Cazaux, S. Heusequin
Publ. 2954 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 38)
1999

PR Lennik 2003

1916-1994
Sint-Kwintens-Lennik
2003/1-381 31,89 m

R536
Plaatsingslijst van het archief van de Politierechtbank van het kanton Lennik. Overdracht 2003
2003

PR Oostende 2002

1948-1992
Oostende
2001/1-40 1,4 m

R495
Inventaris van het archief van de Politierechtbank te Oostende. Overdracht 2002 / M. Vandermaesen, K. Velle
Publ. 4474 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 126)
2005

VREDEGERECHTEN

Plaats

Aalst, Aarschot, Antwerpen, Ardooie, Arendonk, Asse, Assenede, Avelgem, Berchem, Berlaar, Beveren, Boom, Borgerhout, Brecht, Brugge, Deinze, Dendermonde, Diest, Duffel, Eeklo, Ekeren, Evergem, Gent, Geraardsbergen, Gistel, Glabbeek, Grimbergen, Haacht, Haasdonk, Halle, Hamme, Harelbeke, Heist-op-den-Berg, Herentals, Herzele, Hoegaarden, Hooglede, Hoogstraten, Ieper, Izegem, Kalmthout, Kampenhout, Kaprijke, Kontich, Kortrijk, Kruishoutem, Kwaremont, Landen, Lede, Ledeberg, Leuven, Lier, Lochristi, Lokeren, Londerzeel, Mechelen, Meise, Menen, Mesen, Meulebeke, Mol, Moorsele, Nazareth, Nederbrakel, Nevele, Nieuwpoort, Ninove, Oostende, Oosterzele, Oostrozebeke, Oudenaarde, Overmere, Passendale, Puurs, Roesbrugge-Haringe, Roeselare, Ronse, Ruiselede, Scherpenheuvel, Sint-Gillis-Waas, Sint-Kwintens-Lennik, Sint-Maria-Horebeke, Sint-Niklaas, Sleidinge, Stabroek, Temse, Tielt, Tienen, Torhout, Turnhout, Veurne, Vilvoorde, Waarschoot, Wakken, Wervik, Westerlo, Wetteren, Willebroek, Wilrijk, Wolvertem, Zandhoven, Zaventem, Zele, Zemst, Zomergem, Zottegem, Zoutleeuw

Bestaansdata

1790-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Al in de middeleeuwen kenden grote delen van West-Europa het fenomeen ‘vrederechter’; zij werden bijvoorbeeld vredemaecker, peysmaecker, peisierder, *paiseur* of *justice of the peace* genoemd en werden ingezet voor de oplossing van weinig belangrijke geschillen.[43] De organieke wet op de gerechtelijke organisatie van 16-24 augustus 1790 stelde in Frankrijk de *juges de paix* in. De rechtspleging in het vredegerecht werd vastgelegd in het *Décret contenant réglement sur la procédure en la justice de paix* van 14, 18-26 oktober 1790. Na de annexatie van de Zuidelijke Nederlanden door Frankrijk werden door het *arrêté organique de l’ordre judiciaire en matière*

[43] Op basis van: Velle, *Het vredegerecht en de politierechtbank (1795-1995). Organisatie, bevoegdheden en archiefvorming*, 74-174.

civile en Belgique van 2 frimaire IV (23 november 1795) de vrederechters ook hier geïnstalleerd.

De vrederechter kreeg drie belangrijke functies: een gerechtelijke, een verzoenende en een buiten-gerechtelijke functie. Vrederechters oordeelden in kleine geschillen en probeerden bovenal de partijen te verzoenen. Als politierechter waren ze bevoegd in strafzaken en als officier van de gerechtelijke politie spoorden ze misdrijven op, verzamelden ze bewijzen en leverden misdadigers over aan het gerecht. De vrederechter oordeelde niet alleen in burgerlijke zaken, maar had ook een ruime bevoegdheid in de willige rechtspraak (o.m. bijeenroepen en voorzitten van familieraden voor minderjarigen, ontvangen van verklaringen voor adoptie) en vervulde tal van administratieve taken.

Tot 1801 werd de vrederechter bijgestaan door twee assessoren. De tweede wet van 29 ventôse IX (20 maart 1801) bepaalde dat de vrederechter een alleensprekende rechter werd, met een plaatsvervanger. Aanvankelijk werden de vrederechters verkozen voor een in tijd beperkt mandaat door vertegenwoordigers van het volk. Pleitbezorgers werden bij het vredegerecht enkel in zeer uitzonderlijke gevallen toegelaten. Tijdens het Consulaat koos de eerste Consul de vrederechter uit een lijst van twee kandidaten, voorgedragen door *l'assemblée du canton*, waarin alle burgers van het kanton zetelden. Die stelde ook twee kandidaten voor de functie van plaatsvervanger voor. De vrederechter en zijn plaatsvervangers werden, in tegenstelling tot de rechters van andere rechtscolleges, benoemd voor tien jaar. Na de Belgische onafhankelijkheid werden de vrederechters door de Koning benoemd.

Het decreet van 6-27 maart 1791 voorzag dat de vrederechter een griffier kon benoemen en afzetten. Na een kort intermezzo waarin de Nationale Conventie het benoemingsrecht van de griffiers kreeg (mei 1794-november 1796), werd het opnieuw aan de vrederechter toegekend. Bij de wet op de organisatie van de rechtbanken van het jaar VIII (18 maart 1800) werd bepaald dat de Eerste Consul de griffiers van alle rechtscolleges benoemde en afzette, na de Belgische onafhankelijkheid werd dat de regering. De griffier (later: hoofdgriffier) verdeelt het werk en houdt toezicht op het griffiepersoneel. Als openbaar ambtenaar en lid van de gerechtelijke orde is hij gebonden aan de verplichtingen beschreven in omzendbrieven van ministers en procureurs-generaal. Hij is de rechterhand van de rechter, is rekenplichtig, huismeester en openbaar bewaarder van de minuten, registers,

repertoria en van alle akten van het vredegerecht, van juridische documentatie en van wetten en rechtspraakverzamelingen.

Iedere vrederechter is in principe enkel bevoegd voor zijn gebied. Het decreet van 8 pluviôse IX (28 januari 1801) richtte 228 gerechtelijke kantons op in de negen Belgische departementen. Per gerechtelijk kanton was er één vredegerecht, dat in principe gevestigd in de hoofdplaats. Het decreet maakte het mogelijk om grote gemeenten over meerdere gerechtelijke kantons te verdelen. Aan de indeling in gerechtelijke kantons werd de afgelopen tweehonderd jaar herhaaldelijk gesleuteld: kantons werden gesplitst of samengevoegd, er werden er nieuwe opgericht of bestaande opgeheven. Momenteel telt België 225 gerechtelijke kantons.[44]

In burgerlijke zaken oefenden de vrederechters verschillende bevoegdheden uit: hij was zowel verzoener als rechter als openbaar ambtenaar. Het decreet van 16-24 augustus 1790 betreffende de gerechtelijke organisatie voorzag een voorafgaande verzoeningsprocedure voor alle zaken die buiten de bevoegdheid van de vrederechter lagen. Om de verzoeningsopdracht te doen slagen, werd een *bureau de paix* samengesteld, waarin de vrederechter samen met vier of zes assessoren zetelde. Wie naar de districtsrechtbank trok, had het bewijs nodig dat hij langs het *bureau de paix* was gepasseerd, anders werd zijn eis niet ontvankelijk verklaard. Vanaf 1801 stond de vrederechter alleen in voor de voorafgaande verzoeningsprocedure. De verplichte voorafgaande verzoening (met uitzondering voor o.m. vorderingen waarbij de Staat, de Domeinen, de gemeenten en minderjarigen betrokken waren, vorderingen inzake handelszaken en spoedeisende gevallen) hield stand tot de wet van 12 augustus 1911 (B.S. 19 augustus 1911).Het bureau van verzoeningen bij het vredegerecht werd afgeschaft op het moment dat de algemene en bijzondere bevoegdheden van de vrederechter aanzienlijk werden uitgebreid, om de procesgang efficiënter te laten verlopen. De wetgever bleef evenwel het principe van de voorafgaande verzoening promoten en maakte ze in een aantal welomschreven gevallen verplicht.

Als rechter is de vrederechter algemeen bevoegd voor burgerlijke zaken met een vordering tot een bepaald bedrag, dat uiteraard telkens door de wetgever wordt aangepast aan de reële prijzen: maximaal 100 pond in 1790, 300 BEF

[44] Voor een gedetailleerd overzicht van de geschiedenis van de gerechtelijke kantons in België: zie Vrielinck, *De territoriale indeling van België 1795-1963.* Volume I. Brussel, 2000, 463-720.

in 1876, en op dit moment 1860 euro. Het KB nr. 63 van 13 januari 1935 (B.S. 20 januari 1935) kende aan de vrederechter ook bevoegdheid toe in handelszaken (vooral inzake betwistingen omtrent daden van koophandel), voor bedragen tot 1000 BEF.

De bijzondere bevoegdheid van de vrederechter werd, vooral vanaf de tweede helft van de 19de eeuw, systematisch uitgebreid. We sommen hier enkel de belangrijkste bevoegdheden op. De vrederechter mag, ongeacht het bedrag van de vordering, oordelen over geschillen inzake huishuur, handelshuur- en pachtovereenkomsten, verkoop op afbetaling, arbeidsongevallen, kinderbijslagen en sociale bijslagen. Voorts is hij bevoegd inzake hoogdringende onteigening voor het algemeen belang, militaire opeisingen en ruilverkavelingen. Voorts heeft hij een beperkte bevoegdheid in handelszaken en een vrij ruime bevoegdheid inzake de toekenning van onderhoudsuitkeringen.[45]

Vrederechters vervullen van bij het begin, naast hun opdracht als rechter, nogal wat administratieve taken. In het vakjargon heet dat de 'willige rechtsmacht' (*la juridiction gracieuse*, de oneigenlijke rechtspraak). Oorspronkelijk beperkte de willige rechtsmacht van de vrederechter zich tot het voorzitten van familieraden, de zegelleggingen en de ontzegelingen. Net als zijn bijzondere bevoegdheden, breidde zijn willige rechtsmacht zich in de loop van de 19de eeuw aanzienlijk uit. De wetgever liet de vrederechter onder meer tussenkomen inzake familierecht (onderhoudsgeld, adoptie, (pleeg)voogdij, familieraad voor huwelijkstoestemming), inzake 'geestes-hygiëne' (voogdij, sekwestratie ten huize, voorlopige bewindvoering), inzake de notariële praktijk (openbare verkopingen, zegelleggingen, familieraad voor toestemming tot verkoop van onroerend goed) en inzake akten van bekendheid en beëdigingen.[46]

Inhoud

Omdat de politierechtbanken enkel tussen 1790 en 1795 en sinds de invoering van het Gerechtelijk Wetboek in 1970 als zelfstandige rechtbank functione(e)r(d)en, werd het archief van de politierechtbanken meestal

[45] Voor een gedetailleerd historisch overzicht van de uitbreiding van bijzondere bevoegdheden van de vrederechter, zie Velle,*o.c.*, 93-141.
[46] Voor een gedetailleerd historisch overzicht van de uitbreiding van willige rechtsmacht van de vrederechter, zie Velle, *o.c.*, 141-164.

overgedragen door de vredegerechten, en vind je het ook terug in de blokken vredegerechtarchief. In de inventarissen van de archieven van de vredegerechten werd wel steeds een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de stukken afkomstig van het vredegerecht en die afkomstig van de politierechtbank. Slechts tien archiefblokken, meestal 20ste-eeuws, werden onder de noemer 'politierechtbank' overgedragen. Zij bevatten ook stukken uit de periode voor 1970, voortkomend uit de rechtspleging van de als politierechter zetelende vrederechters.

I. Stukken van algemene en administratieve aard[47]

-kopieboeken (met minuten van uitgaande briefwisseling, chronologisch ingeschreven)
-rondzendbrieven van de procureur des Konings.

II. Stukken in verband met de rechtspleging

-rollen (helaas zijn bij heel wat vredegerechten de 19de-eeuwse algemene rollen geheel of gedeeltelijk verloren gegaan)
-de minuten van vonnissen en akten in burgerlijke zaken (vormen in het ene vredegerecht twee afzonderlijke reeksen, terwijl ze in het andere in één doorlopende chronologische reeks zijn verzameld)
-de algemene zittingsbladen (werden door sommige griffiers samen met de minuten van de vonnissen in chronologische volgorde gebundeld)
-repertoria (helaas zijn bij heel wat vredegerechten de 19de-eeuwse repertoria geheel of gedeeltelijk verloren gegaan; van een aantal vredegerechten zijn de repertoria van de minuten van akten en vonnissen gefotokopieerd en uitgegeven door het Rijksarchief. De referentie wordt vermeld als nadere toegang op een archiefblok)
-alfabetische indices op naam van de partijen
-Specifiek voor de verzoeningsprocedure: het register van de verzoeningen en de processen-verbaal van verzoening en van niet-verzoening. Na de invoering van het Gerechtelijk Wetboek (1 november 1970) komt daar nog het register van de verzoekschriften bij (chronologisch genoteerde verzoeken inzake aanstelling van een deskundige, aanwijzing van een voorlopig

[47] Voor een exhaustief overzicht van de types documenten aangemaakt en bewaard door de vredegerechten: Velle, *o.c.*, 175-213.

bewindvoerder voor geesteszieken, machtiging tot hypothecaire inschrijving voor de ontvanger van registratie en domeinen…)

-registers van vrijwillige verschijning en de registers van verschijning na dagvaarding (ingevoerd in 1844 en tot begin 20ste eeuw als basis gebruikt voor het opstellen van gerechtelijke statistieken)

III. Stukken in verband met de willige rechtsmacht

-verklaringen van arbeidsongevallen (al dan niet in een register) en processen-verbaal van overeenkomst (allebei ingevoerd in het kader van de uitvoering van de arbeidsongevallenwet van 1903)

-kiezerslijsten (voor 1919);

-voogdijregisters of voogdijstaten met aangehechte stukken (jaarlijks ingebonden afschriften van de processen-verbaal van familieraden, ontsloten via de minuten van vonnissen en akten in burgerlijke zaken). Na de invoering van het Gerechtelijk Wetboek worden de voogdijregisters aangevuld met dossiers van familieraden en, in verband met de bescherming geesteszieken, de dossiers en het register van voorlopige bewindvoering.

Openbaarheid

De archieven van vredegerechten ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van vredegerechten jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig. Studenten moeten een brief van hun promotor voorleggen.

Literatuur

BENOÎT, G., LIEVENS, F. en LOUSBERG, L. (ed.) *Compétences des juges de paix et des juges de police. Bevoegdheden van de vrederechters en de politierechters. 1892-1992. Ouvrage édité à l'occasion du centenaire de l'Union Royale des Juges de Paix et des Juges de Police de Belgique. Eeuwfeestboek uitgegeven ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van het Koninklijk Verbond van de Vrederechters en Politierechters van België.* Brugge, 1992.

BIANCHI, S. "La justice de paix pendant la Révolution. Acquis et perspectives" in: PETIT, J.-G. (ed.) *Une justice de proximité: la justice de paix (1790-1958)*. Parijs, 2003.

DEFOIS, S., BERNAUDEAU, V. “Bibliographie depuis 1990” in: PETIT, J.-G. (ed.) *Une justice de proximité: la justice de paix (1790-1958),* Parijs, 2003, p. 309-318.

NANDRIN, J.P. *La justice de paix à l’aube de l’indépendance de la Belgique (1832-1848). La professionalisation d’une fonction judiciaire*. Brussel, 1998.

VELLE, K. “Archiefvorming bij de rechterlijke macht. Casus: de griffies van de Belgische vredegerechten in de 19de eeuw” In: MARÉCHAL, G. (ed.) *“Een kompas met vele streken”. Studies over Antwerpen, scheepvaart en archivistiek aangeboden aan dr. Gustaaf Asaert ter gelegenheid van zijn 65ste verjaardag.* Antwerpen, 1994, p. 184-192.

VELLE, K. *Het vredegerecht en de politierechtbank (1795-1995). Organisatie, bevoegdheden en archiefvorming* (Miscellanea Archivistica. Studia 76) Brussel, 1995.

Archiefblokken

VG Aalst 0000

1799-1959
Aalst
0000/1-73 2,8 m

R166
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Aalst. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Aalst 1998

1858-1971
Aalst
1998/1-1048 61,9 m

R167
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Aalst. Overdracht 1998 / K. Velle, L. Heerwegh, S. Elslander
Publ. 2799 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 28)
1998

VG Aarschot 0000
1914-1970
Aarschot
0000/1-37 2,5 m

R168
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Aarschot. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

VG Aarschot 2001
1936-1970
Aarschot
2001/1-20 1,1 m

R400
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Aarschot. Overdracht 2001 (1936-1970) / K. Velle e.a.
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

VG Antwerpen 1 0000
1796-1857
Antwerpen
0000/1-89 3,9 m

R169
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Antwerpen eerste kanton. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Antwerpen 1 2001

(1803)1845-1970
Antwerpen
2001/1-706 53,4 m

R401
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Antwerpen eerste kanton.
Overdracht 2001 / W. Bolsens, T. Luyckx, L. Orec en K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Antwerpen 2 0000

1797-1857
Antwerpen
0000/1-114 5,7 m

R170
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Antwerpen tweede kanton.
Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Antwerpen 2 2001

(1799)1816-1980
Antwerpen
2001/1-957 79,4 m

R402
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Antwerpen tweede kanton.
Overdracht 2001 / W. Bolsens, T. Luyckx, L. Orec en K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Antwerpen 3 0000

1795-1830
Antwerpen
0000/1-40 1,3 m

R171
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Antwerpen derde kanton.
Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Antwerpen 3 2001
1865-1970
Antwerpen
2001/1-986 74,7 m

R403
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Antwerpen derde kanton.
Overdracht 2001 / W. Bolsens, T. Luyckx, L. Orec en K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Antwerpen 4 0000
1798-1830
Antwerpen
0000/1-32 1 m

R172
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Antwerpen vierde kanton.
Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Antwerpen 4 2001
1913-1983
Antwerpen
2001/1-715 58,6 m

R404
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Antwerpen vierde kanton.
Overdracht 2001 / W. Bolsens, T. Luyckx, L. Orec en K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Antwerpen 5 0000

1798-1802
Antwerpen
0000/1-4 0,2 m

R173
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Antwerpen vijfde kanton. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Ardooie 0000

1955-1957
Ardooie
0000/1-3 0,1 m

R174
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ardooie. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

VG Ardooie 1998

1802-1945
Ardooie
1998/1-159 5,2 m

R175*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ardooie. Overdracht 1998 (1802-1945) / K. Velle
Publ. 2801 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 30)
1998

Vredegerecht te Ardooie. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1890-1914)

VG Ardooie 2001

1849-1970
Ardooie
2001/1-79 3,7 m

R405
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ardooie. Overdracht 2001 / N. De Vos, F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Ardooie 2002

1943-1971
Ardooie
2002/1-23 1,1 m

R459
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ardooie. Overdracht 2002 / F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

VG Arendonk 0000

1795-1931
Arendonk
0000/1-191 10,5 m

R176*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Arendonk. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

Vredegerecht te Arendonk. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen. 1803/1804 (jaar XII)-1805/1806 (jaar XIV), 1807, 1809-1825
Publ. 3057 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 79)
2000

VG Arendonk 2000 A

1931-1970
Arendonk
2000 A/1-41 3,8 m

R177
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Arendonk. Overdracht 2000 A / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2001

VG Arendonk 2000 B

1865-1970
Arendonk
2000B/1-131 7 m

R463
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Arendonk. Overdracht 2000 B (1865-1970) / K. Velle
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

VG Asse 2000

(1796)1857-1972
Asse
2000/1-324 25,6 m

R178
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Asse. Overdracht 2000 / K. Velle e.a.
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Assenede 0000

1795-1858
Assenede
0000/1-82 1,7 m

R179*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Assenede. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

Vredegerecht te Assenede. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen. 1805/1806 (jaar XIV)-1812. 1813-1826. 1827-1858
Publ. 2759-2761 (Rijksarchief Beveren.Toegang in beperkte oplage; 36-38)
1998

VG Assenede 2000

1844-1973
Assenede
2000/1-864 51 m

R180
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Assenede. Overdracht 2000 / K. Velle e.a.
Publ. 3373 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 61)
2001

VG Avelgem 0000

1800-1915
Avelgem
0000/1-144 4,2 m

R181*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Avelgem. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Avelgem. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1802-1869). 2 vol.

VG Avelgem 1999

1870-1970
Avelgem
1999/1-220 7,1 m

R182
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Avelgem. Overdracht 1999 / K. Velle, J. Cazaux, S. Heusequin
Publ. 2954 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 38)
1999

VG Berchem 2001

1913-1990
Berchem
2001/1-858 62 m

R406
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Berchem. Overdracht 2001 / K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

VG Berlaar 0000

1795-1802
Berlaar
0000/1-12 0,2 m

R185*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Berlaar. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

Vredegerecht te Berlaar. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen. 1795/1796 (jaar IV)-1797/1798 (jaar VI), 1799/1800 (jaar VIII)-1801-1802 (jaar X)
Publ. 3060 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage 82)
2000

VG Beveren 0000

1853-1960
Beveren
0000/1-206 14,1 m

R186*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Beveren. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

Vredegerecht te Beveren. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen. 1877-1892. 1893-1906. 1907-1919. 1920-1930
Publ. 2762-2765 (Rijksarchief Beveren.Toegang in beperkte oplage; 39-42)
1998

VG Beveren 1999

1921-1970
Beveren
1999/1-96 8,6 m

R187
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Beveren. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Boom 0000

1795-1802
Boom
0000/1-9 0,4 m

R189
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Boom. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Boom 2001

1882-1970
Boom
2001/1-161 13,6 m

R407
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Boom. Overdracht 2001 / W. Bolsens, T. Luyckx, L. Orec en K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Boom 2003

1892-1972
Boom
2003/1-148 16,79 m

R488
Inventaris van het archief van het Vredegerecht van Boom. Overdracht 2003 (1892-1972) / T. Luyckx, L. Orec en K. Van Honacker
Publ. 4389 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 107)
2004

VG Borgerhout 0000

1887-1945
Borgerhout
0000/1-199 14,6 m

R190
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Borgerhout. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Borgerhout 2000

1825-1978
Borgerhout
2000/1-734 47,6 m

R191
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Borgerhout. Overdracht 2000 / K. Velle e.a.
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Borgerhout 2001
1878-1958
Borgerhout
2001/1-234 22,3 m

R408
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Borgerhout. Overdracht 2001 / W. Bolsens, T. Luyckx, L. Orec en K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Brecht 0000
1795-1931
Brecht
0000/1-157 7,4 m

R193
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Brecht. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Brecht 1999
1851-1880
Brecht
1999/1-29 1,1 m

R194
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Brecht. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Brecht 2000
1818-1970
Brecht
2000/1-271 16,5 m

R195
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Brecht. Overdracht 2000 / K. Velle e.a.
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Brecht 2001
1860-1970
Brecht
2001/1-122 9,5 m

R411
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Brecht. Overdracht 2001 / W. Bolsens, T. Luyckx, L. Orec en K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Brecht 2002
1967-1968
Brecht
2002/1 0,12 m

R457
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Brecht. Overdracht 2002 / T. Luyckx, L. Orec, W. Bolsens en K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

VG Brugge 1 0000
1851-1939
Brugge
0000/1-280 19,6 m

R197*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Brugge eerste kanton. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Brugge eerste kanton. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1885-1889)

VG Brugge 1 2002
1922-1970
Brugge
2002/1-177 12,6 m

R475
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Brugge eerste kanton. Overdracht 2002 / F. Garcet, M. Genbrugge, M. Vandermaesen en K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

VG Brugge 2 0000
1847-1934
Brugge
0000/1-323 22,3 m

R198*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Brugge tweede kanton. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Brugge tweede kanton. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1865-1889).

VG Brugge 2 2002
1860-1974
Brugge
2001/1-234 12,5 m

R446
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Brugge 2. Overdracht 2002 / F. Garcet, M. Genbrugge, M. Vandermaesen en K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

VG Brugge 3 0000
1868-1976
Brugge
0000/1-279 16,5 m

R199*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Brugge derde kanton. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Brugge derde kanton. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1894)

VG Brugge 3 2001
1895-1970
Brugge
2001/1-153 14,7 m

R412
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Brugge derde kanton. Overdracht 2001 / N. De Vos, F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Brugge 5 0000
1837-1847
Brugge
0000/1-11 0,5 m

R200
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Brugge vijfde kanton. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

VG Deinze 0000
1795-1976
Deinze
0000/1-362 11,3 m

R201*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Deinze. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

Vredegerecht te Deinze. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen. 1795/96 (jaar IV)-1817. 1818-1825. 1826-1850. 1851-1870. 1871-1883. 1884-1904. 1905-1914, 1933-1940
Publ. 2768-2774 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 44-50)
1999

VG Deinze 2000
1915-1972
Deinze
2000/1-185 13 m

R202
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Deinze. Overdracht 2000 / K. Velle e.a.
Publ. 3373 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 61)
2001

VG Dendermonde 0000
1914-1970
Dendermonde
0000/1-315 17,5 m

R203*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Dendermonde. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

Vredegerecht te Dendermonde. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen. 1914-1922. 1923-1929.1930-1937. 1938-1943. 1944-1948. 1949-1952
Publ. 2883-2888 (Rijksarchief Beveren.Toegang in beperkte oplage; 57-62)
1999

VG Diest 0000
1798-1939
Diest
0000/1-267 13,6 m

R204
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Diest. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

VG Diest 1998
1922-1970
Diest
1998/1-262 15,8 m

R205
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Diest. Overdracht 1998 / S. Elslander, K. Velle
Publ. 2837 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 32)
1998

VG Duffel 0000
1802-1929
Duffel
0000/1-111 3,7 m

R206
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Duffel. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Duffel 1999
1923-1970
Duffel
1999/1-83 4,7 m

R207
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Duffel. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3022 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 44)
1999

VG Duffel 2001
1935-1939
Duffel
2001/1 0,03 m

R413
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Duffel. Overdracht 2001 / K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Duffel 2003
1853-1970
Duffel
2003/1-244 13,97 m

R487
Inventaris van het archief van het Vredegerecht van Duffel. Overdracht 2003 (1853-1970) / T. Luyckx, L. Orec en K. Van Honacker
Publ. 4139 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 91)
In druk

VG Eeklo 0000
1867-1947
Eeklo
0000/1-110 4,2 m

R209
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Eeklo. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Eeklo 2000
1883-1972
Eeklo
2000/1-251 15,8 m

R210
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Eeklo. Overdracht 2000 / K. Velle (red.)
Publ. 3373 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 61)
2001

VG Ekeren 0000
1797-1969
Ekeren
0000/1-378 22 m

R211
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ekeren. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Ekeren 1999
1860-1971
Ekeren
1999/1-182 10,2 m

R212
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ekeren. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Evergem 0000
1798-1858
Evergem
0000/1-98 2,2 m

R213*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Evergem. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

Vredegerecht te Evergem. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen. 1805/1806 (jaar XIV)-1806, 1832-1858
Publ. 2889 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 63)
1999

VG Evergem 1999
1856-1960
Evergem
1999/1-126 7,8 m

R214
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Evergem (1856-1960). Overdracht 1999 / K. Velle, S. Elslander, J. Cazaux, S. Heusequin, J.-P. Lescroart
Publ. 2906 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 35)
1999

VG Evergem 2000
1795-1972
Evergem
2000/1-305 14,5 m

R215
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Evergem. Overdracht 2000 / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2001

VG Gent 0000
1794-1892
Gent
0000/1-143 4,8 m

R216
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Gent. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Gent 1 2000
1832-1972
Gent
2000/1-221 7,9 m

R217
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Gent eerste kanton. Overdracht 2000 / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2001

VG Gent 2 1998
1840-1960
Gent
1998/1-166 10 m

R218
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Gent tweede kanton. Overdracht 1998 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Gent 2 2000

1888-1984
Gent
2000/1-280 15,2 m

R219
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Gent tweede kanton.
Overdracht 2000 / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2001

VG Gent 3 1999

1896-1970
Gent
1999/1-379 28,6 m

R220
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Gent derde kanton.
Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3022 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 44)
1999

VG Geraardsbergen 0000

1795-1960
Geraardsbergen
0000/1-200 5,9 m

R221*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Geraardsbergen. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

Vredegerecht te Geraardsbergen. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen. 1795/1796 (jaar IV)-1808. 1809-1814. 1815-1820. 1821-1834. 1835-1859
Publ. 2999-3004 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 74-78)
1999

VG Geraardsbergen 1998

1833-1984
Geraardsbergen
1998/1-603 32,7 m

R222
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Geraardsbergen.
Overdracht 1998 / K. Velle, L. Heerwegh, S. Elslander
Publ. 2799 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 28)
1998

Bevat stukken afkomstig van de Consultatieve Commissie van Geraardsbergen

VG Geraardsbergen 2001

1905-1909
Geraardsbergen
2001/1-7 0,4 m

R414
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Geraardsbergen.
Overdracht 2001 / K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Gistel 0000

1795-1879
Gistel
0000/1-98 2,2 m

R223*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Gistel. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Gistel. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1797-1879). 3 vol.

VG Gistel 2001

1796-1971
Gistel
2001/1-337 16,7 m

R415
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Gistel. Overdracht 2001 (1796-1971) / M. Vandermaesen, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

VG Glabbeek 0000

1799-1970
Glabbeek
0000/1-381 14,8 m

R224*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Glabbeek. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Glabbeek. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1800-1905). 3 vol.

VG Glabbeek 2001

1936-1970
Glabbeek
2001/1-29 0,9 m

R416
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Glabbeek. Overdracht 2001 (1936-1970) / K. Velle, S. Heusequin en T. Luyckx
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

VG Grimbergen 0000

1795-1802
Grimbergen
0000/1-7 0,3 m

R225*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Grimbergen. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Grimbergen. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1795-1802)

VG Haacht 0000
1800-1970
Haacht
0000/1-78 5 m

R226
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Haacht. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

VG Haacht 2001
1936-1970
Haacht
2001/1-33 1,5 m

R417
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Haacht. Overdracht 2001 (1936-1970) / K. Velle, S. Heusequin en T. Luyckx
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

VG Haasdonk 0000
1795-1796
Haasdonk
0000/1 0,1 m

R227
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Haasdonk. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Haasdonk 1997

1797-1798
Haasdonk
1997/1 0,1 m

R228
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Haasdonk. Overdracht 1997 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
1998

VG Halle 0000

1795-1891
Halle
0000/1-201 12 m

R229*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Halle. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Halle. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1868-1916). 11 vol.

VG Halle 1996

1864-1919
Halle
1996/1-121 4,9 m

R230*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Halle. Overdracht 1996 (1864-1919)
1996

VG Halle 1 1999

1920-1970
Halle
1999/1-333 27,4 m

R231
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Halle. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3022 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 44)
1999

VG Halle 2 1999

1963-1971
Halle
1999/1-38 2,5 m

R232
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Halle tweede kanton. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3022 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 44)
1999

VG Hamme 0000

1797-1971
Hamme
0000/1-388 13,4 m

R233
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Hamme. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Hamme 2000

1863-1973
Hamme
2000/1-191 8,6 m

R234
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Hamme. Overdracht 2000 / K. Velle (red.)
Publ. 3373 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 61)
2001

VG Harelbeke 0000
1838-1941
Harelbeke
0000/1-132 6,7 m

R235*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Harelbeke. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Harelbeke. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1841)

VG Harelbeke 2002
1915-1970
Harelbeke
2001/1-314 20,14 m

R113
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Harelbeke. Overdracht 2002
In druk

VG Heist-op-den-Berg 0000
1838-1939
Heist-op-den-Berg
0000/1-34 3,1 m

R238
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Heist-op-den-Berg. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Heist-op-den-Berg 1999

1940-1970
Heist-op-den-Berg
1999/1-62 3,7 m

R239
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Heist-op-den-Berg. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3022 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 44)
1999

VG Heist-op-den-Berg 2000

1859-1991
Heist-op-den-Berg
2000/1-166 13,5 m

R240
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Heist-op-den-Berg. Overdracht 2000 / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2001

VG Herentals 0000

1795-1957
Herentals
0000/1-230 12,5 m

R241
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Herentals. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Herentals 1999

1803-1985
Herentals
1999/1-302 24,2 m

R242
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Herentals. Overdracht 1999 / K. Velle e.a.
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Herzele 0000
1801-1975
Herzele
0000/1-155 4,5 m

R245
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Herzele. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Herzele 2000
1817-1970
Herzele
2000/1-529 34 m

R246
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Herzele. Overdracht 2000 / K. Velle e.a.
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Hoegaarden 0000
1800-1802
Hoegaarden
0000/1-2 0,1 m

R247
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Hoegaarden. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

VG Hooglede 0000

1919-1936
Hooglede
0000/1-39 1,4 m

R248
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Hooglede. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

VG Hooglede 1999

1919-1970
Hooglede
1999/1-154 6 m

R249
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Hooglede. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Hoogstraten 0000

1795-1930
Hoogstraten
0000/1-275 8,9 m

R250
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Hoogstraten. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Hoogstraten 2000 A

1886-1970
Hoogstraten
2000 A/1-51 4,5 m

R251
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Hoogstraten. Overdracht 2000 A / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2001

VG Hoogstraten 2000 B
1916-1973
Hoogstraten
2000 B/1-73 5 m

R462
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Hoogstraten. Overdracht 2000B (1908-1973) / K. Velle
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

VG Ieper 0000
1920-1958
Ieper
0000/1 0,07 m

R252
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ieper. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

VG Ieper 1 2002
1914-1972
Ieper
2002/1-173 8,7 m

R511
Inventaris van het archief van het Vredegerecht van Ieper eerste kanton. Overdracht 2002
In druk

VG Ieper 1 2003

1890-1970
Ieper
2003/1-15 0,98 m

R512
Inventaris van het archief van het Vredegerecht van Ieper eerste kanton.
Overdracht 2003 / F. Garcet, M. Genbrugge, M. Vandermaesen
In druk

VG Ieper 2 2003

1890-1983
Ieper
2003/1-354 11,8 m

R513
Inventaris van het archief van het Vredegerecht van Ieper tweede kanton.
Overdracht 2003 / F. Garcet, M. Genbrugge, M. Vandermaesen
In druk

VG Izegem 0000

1802-1925
Izegem
0000/1-210 7 m

R253
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Izegem. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

VG Izegem 2000

1912-1914
Izegem
2000/1 0,07 m

R254
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Izegem. Overdracht 2000 / K. Velle (red.)
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Kalmthout 0000
1795-1802
Kalmthout
0000/1-7 0,3 m

R255
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kalmthout. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Kampenhout 0000
1798-1799
Kampenhout
0000/1 0,07 m

R256*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kampenhout. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Kampenhout. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1798-1799).

VG Kaprijke 0000
1816-1957
Kaprijke
0000/1-193 5,9 m

R257
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kaprijke. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Kaprijke 2000
1808-1970
Kaprijke
2000/1-159 7 m

R258
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kaprijke. Overdracht 2000 / K. Velle (red.)
Publ. 3373 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 61)
2001

VG Kontich 0000
1795-1940
Kontich
0000/1-268 12,6 m

R259
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kontich. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Kontich 2001 A
1835-1991
Kontich
2001A/1-384 24,4 m

R418
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kontich. Overdracht 2001 / K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Kontich 2001 B

1941-1970
Kontich
2001B/1-127 8,7 m

R419
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kontich. Overdracht 2001 B / W. Bolsens, T. Luyckx, L. Orec en K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Kontich 2002

1957-1964
Kontich
2002/1-5 0,24 m

R455
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kontich. Overdracht 2002 / T. Luyckx, L. Orec, W. Bolsens en K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

VG Kortrijk 1 0000

1854-1915
Kortrijk
0000/1-63 5,5 m

R261
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kortrijk. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

VG Kortrijk 1 1999

1813-1976
Kortrijk
1999/1-301 14,2 m

R262
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kortrijk eerste kanton.
Overdracht 1999 / K. Velle, J. Cazaux, S. Heusequin
Publ. 2954 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 38)
1999

VG Kortrijk 2 0000
1853-1915
Kortrijk
0000/1-65 6,7 m

R263
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kortrijk tweede kanton.
Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

VG Kortrijk 2 1999
1807-1970
Kortrijk
1999/1-346 15,2 m

R264
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kortrijk tweede kanton.
Overdracht 1999 /K. Velle, J. Cazaux, S. Heusequin
Publ. 2954 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 38)
1999

VG Kortrijk 3 1994
1814-1854
Kortrijk
1994/1-32 1,2 m

R265
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kortrijk derde kanton.
Overdracht 1994 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Kortrijk 4 1994

1795-1846
Kortrijk
1994/1-52 1,8 m

R266
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kortrijk vierde kanton. Overdracht 1994/K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Kruishoutem 0000

1801-1959
Kruishoutem
0000/1-201 8,3 m

R267
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kruishoutem. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Kruishoutem 2002

1845-1989
Kruishoutem
2001/1-247 13,4 m

R447
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kruishoutem. Overdracht 2002 / F. Garcet, M. Genbrugge en K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

VG Kwaremont 1999

1796-1802
Kwaremont
1999/1-14 0,4 m

R268
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Kwaremont. Overdracht 1999 /K. Velle, J. Cazaux, S. Heusequin
Publ. 2954 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 38)
1999

VG Landen 0000
1795-1859
Landen
0000/1-65 2,5 m

R269*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Landen. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Landen. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1803-1857). 2 vol.

VG Landen 1996
1858-1955
Landen
1996/1-289 13,3 m

R270
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Landen. Overdracht 1996 / K. Velle (red.)
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Lede 2001
1798-1799
Lede
2001/1-4 0,06 m

R420
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Lede (kantonmunicipaliteit) / K. Velle.
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Ledeberg 1998
1874-1936
Ledeberg
1998/1-91 3,2 m

R271
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ledeberg. Overdracht 1998 / S. Elslander, K. Velle.
Publ. 2837 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 32)
1998

VG Ledeberg 1999
1889-1960
Ledeberg
1999/1-65 5,3 m

R272
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ledeberg. Overdracht 1999 / K. Velle, S. Elslander, J. Cazaux, S. Heusequin, J.-P. Lescroart.
Publ. 2906 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 35)
1999

VG Ledeberg 2000
1889-1970
Ledeberg
2000/1-155 7,5 m

R273
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ledeberg. Overdracht 2000 / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge.Publ 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2001

VG Lennik 2003
1890-1982
Sint-Kwintens-Lennik
2003/1-226 21,98 m

R492
Plaatsingslijst van het archief van het Vredegerecht van het kanton Lennik.
Overdracht 2003
2003

VG Leuven 1 1999
1919-1994
Leuven
1999/1-611 38,2 m

R274
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Leuven eerste kanton.
Overdracht 1999 / K. Velle, J. Cazaux, S. Heusequin
Publ. 2954 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 38)
1999

VG Leuven 1 2001
1939-1968
Leuven
2001/1-18 0,3 m

R421
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Leuven eerste kanton.
Overdracht 2001 (1936-1970) / K. Velle, S. Heusequin en T. Luyckx
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

VG Leuven 2 0000
1896-1970
Leuven
0000/1-314 19,7 m

R275*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Leuven tweede kanton. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Leuven tweede kanton. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1896-1948 oktober 15). 12 vol.

VG Leuven 2 2001
1965
Leuven
2001/1 0,1 m

R422
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Leuven tweede kanton. Overdracht 2001 (1965) / K. Velle, S. Heusequin en T. Luyckx
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

VG Lier 0000
1798-1939
Lier
0000/1-154 14,5 m

R276
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Lier. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Lier 1999
1938-1970
Lier
1999/1-56 4,2 m

R277
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Lier. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3022 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 44)
1999

VG Lier 2003
1841-1974
Lier
2003/1-244 16,93 m

R484
Inventaris van het archief van het Vredegerecht van Lier met daarin opgenomen de archieven van de Controle- en herzieningscommissies voor de Gewapende Weerstand van Antwerpen III en van Lier. Overdracht 2003. / T. Luyckx, L. Orec en K. Van Honacker
Publ. 4140 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 92)
2003

VG Lochristi 0000
1796-1858
Lochristi
0000/1-71 2,6 m

R278*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Lochristi. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

Inventaris van het Vredegerecht te Lochristi. Aanvulling oud bestand / K. Velle
2002

Vredegerecht te Lochristi. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen. 1796/1797 (jaar V)-1799/1800 (jaar VIII), 1801/1802 (jaar X)-1802/1803 (jaar XI), 1830-1836. 1837-1858
Publ. 2932-2933 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage 65-66)
1999

VG Lochristi 1999

1868-1970
Lochristi
1999/1-73 4,9 m

R279
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Lochristi. Overdracht 1999 / K. Velle, S. Elslander, J. Cazaux, S. Heusequin, J.-P. Lescroart
Publ. 2906 (Rijksarchief te Beveren. Inventaris; 35)
1999

VG Lochristi 2000

1795-1970
Lochristi
2000/1-204 12,4 m

R280
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Lochristi. Overdracht 2000 / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2001

VG Lokeren 0000

1795-1969
Lokeren
0000/1-745 48,1 m

R281
Inventaris van de archieven van de vredegerechten van Oost-Vlaanderen. Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Lokeren. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Lokeren 1999

1832-1970
Lokeren
1999 A/1-182 8,2 m

R282
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Lokeren. Overdracht 1999 A / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3022 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 44)
1999

VG Lokeren 1999 B
1920-1970
Lokeren
1999 B/1-91 5,6 m

R283
Inventaris van het archief van het Vredegerecht van Lokeren. Overdracht 1999B / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Londerzeel 0000
1798-1802
Londerzeel
0000/1-2 0,1 m

R284*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Londerzeel. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Londerzeel. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1798-1802)

VG Mechelen 1 0000

1795-1960
Mechelen
0000/1-194 14,2 m

R287
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Mechelen eerste kanton. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Mechelen 1 1999

1961-1970
Mechelen
1999/1-51 3,5 m

R288
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Mechelen eerste kanton. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Mechelen 2 0000

1798-1960
Mechelen
0000/1-200 12,8 m

R289
Inventaris van de archieven van de vredegerechten van Antwerpen. Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Mechelen tweede kanton. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Mechelen 2 1999

1961-1970
Mechelen
1999/1-32 2,9 m

R290
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Mechelen tweede kanton.
Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Mechelen Noord 2001 A

1892-1970
Mechelen
2001 A/1-138 17,9 m

R423
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Mechelen Noord.
Overdracht 2001 / K. Velle (red.)
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Mechelen Noord 2001 B

1814-1972
Mechelen
2001 B/1-72 2,3 m

R424
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Mechelen Noord.
Overdracht 2001B / K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Mechelen Zuid 2001 A

1892-1970
Mechelen
2001 A/1-214 25,5 m

R425
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Mechelen Zuid. Overdracht 2001 / K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Mechelen Zuid 2001 B
1876-1971
Mechelen
2001 B/1-120 2,5 m

R426
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Mechelen Zuid. Overdracht 2001 B / K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Meise 2003
1858-1972
Meise
2003/1-405 39,71 m

R482
Inventaris van het Vredegerecht te Meise. Overdracht 2003 / S. Heusequin
In druk

VG Menen 0000
1939-1972
Menen
0000/1-227 13,9 m

R291*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Menen. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Menen. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1847-1917). 3 vol.

VG Menen 1994

1897-1920
Menen
1994/1-25 1,5 m

R292
Plaatsingslijst van het Vredegerecht te Menen. Overdracht 1994 (1897-1920)
z.j.

VG Menen 1999 A

1921-1970
Menen
1999/1-173 12,8 m

R293
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Menen. Overdracht 1999 A / K. Velle, J. Cazaux en S. Heusequin
Publ. 2954 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 38)
1999

VG Mesen 0000

1923-1938
Mesen
0000/1-1 0,06 m

R294
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Mesen. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

VG Mesen 2002

1915-1970
Mesen
2002/1-184 8,52 m

R509
Inventaris van het archief van het Vredegerecht van Mesen. Overdracht 2002
In druk

VG Meulebeke 0000

1853-1858
Meulebeke
0000/1-6 0,1 m

R295
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Meulebeke. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

VG Meulebeke 1998

1859-1970
Meulebeke
1998/1-298 14,8 m

R296
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Meulebeke. Overdracht 1998 / S. Elslander, K. Velle
Publ. 2837 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 32)
1998

VG Mol 0000

1796-1943
Mol
0000/1-318 19,1 m

R297
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Mol. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Moorsele 0000

1796-1914
Moorsele
0000/1-87 3,6 m

R298*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Moorsele. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Moorsele. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1809-1857)

VG Moorsele 1999

1833-1970
Moorsele
1999/1-326 13,3 m

R299
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Moorsele. Overdracht 1999 / K. Velle, J. Cazaux, S. Heusequin
Publ. 2954 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 38)
1999

VG Nazareth 0000

1809-1859
Nazareth
0000/1-75 1,1 m

R300
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Nazareth. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Nazareth 1999

1863-1970
Nazareth
1999/1-79 3,8 m

R301
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Nazareth. Overdracht 1999 / K. Velle, S. Elslander, J. Cazaux, S. Heusequin, J.-P. Lescroart
Publ. 2906 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 35)
1999

VG Nazareth 2000

1862-1971
Nazareth
2000/1-111 6,3 m

R302
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Nazareth. Overdracht 2000 / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. GenbruggePubl 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2001

VG Nederbrakel 0000

1795-1980
Nederbrakel
0000/1-51 2,5 m

R303
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Nederbrakel. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Nederbrakel 2000

1796-1970
Nederbrakel
2000/1-588 32,2 m

R304
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Nederbrakel. Overdracht 2000 / K. Velle (red.)
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Nevele 0000
1795-1968
Nevele
0000/1-272 8,5 m

R307
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Nevele. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Nevele 2000
1906-1970
Nevele
2000/1-193 7,6 m

R308
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Nevele. Overdracht 2000 / K. Velle (red.)
Publ. 3373 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 61)
2001

VG Nieuwpoort 2001
1836-1972
Nieuwpoort
2001/1-442 16,3 m

R427
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Nieuwpoort. Overdracht 2001 / N. De Vos, F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Ninove 0000
1795-1940
Ninove
0000/1-179 6,5 m

R309
Inventaris van het Vredegerecht te Ninove. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ninove (kantonmunicipaliteit) / K. Velle
1997

VG Ninove 2000
1846-1992
Ninove
2000/1-843 61,7 m

R310
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ninove. Overdracht 2000 / K. Velle (red.)
Publ. 3373 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 61)
2001

VG Oostende 0000
1848-1879
Oostende
0000/1-34 1,2 m

R311*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Oostende. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Oostende. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1856-1879)

VG Oostende 1999

1883-1962
Oostende
1999/1-1567 122,4 m

R312
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Oostende. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
1999

VG Oostende 2001

1871-1970
Oostende
2001/1-532 38 m

R428
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Oostende. Overdracht 2001 (1871-1970) / M. Vandermaesen, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

VG Oosterzele 0000

1800-1862
Oosterzele
0000/1-83 0,7 m

R313
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Oosterzele. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Oosterzele 1998

1880-1966
Oosterzele
1998/1-198 7,5 m

R314
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Oosterzele. Overdracht 1998 / K. Velle
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
2000

VG Oosterzele 1999

1850-1970
Oosterzele
1999/1-88 7,4 m

R315
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Oosterzele. Overdracht 1999 / K. Velle, S. Elslander, J. Cazaux, S. Heusequin, J.-P. Lescroart
Publ. 2906 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 35)
1999

VG Oostrozebeke 0000

1799-1857
Oostrozebeke
0000/1-64 1 m

R316*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Oostrozebeke. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Oostrozebeke. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1800-1857). 2 vol.

VG Oostrozebeke 1998

1858-1976
Oostrozebeke
1998/1-436 15,3 m

R317
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Oostrozebeke. Overdracht 1998 / S. Elslander, K. Velle
Publ. 2837 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 32)
1998

VG Oudenaarde 0000
1806-1961
Oudenaarde
0000/1-128 11,5 m

R318
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Oudenaarde. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Oudenaarde 1999
1796-1866
Oudenaarde
1999/1-97 3,7 m

R319
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Oudenaarde. Overdracht 1999 / K. Velle, J. Cazaux, S. Heusequin
Publ. 2954 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 38)
1999

VG Oudenaarde 2000
1807-1983
Oudenaarde
2000/1-326 21,6 m

R320
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Oudenaarde. Overdracht 2000 / K. Velle (red.)
Publ. 3373 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 61)
2001

VG Overmere 0000
1797-1798
Overmere
0000/1-2 0,1 m

R321
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Overmere. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Passendale 2002
1921-1970
Passendale
2002/1-235 8,33 m

R510
Inventaris van het archief van het Vredegerecht van Passendale. Overdracht 2002
In druk

VG Puurs 0000
1795-1960
Puurs
0000/1-618 27,2 m

R324
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Puurs. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Puurs 1999
1960-1970
Puurs
1999/1-15 1,7 m

R325
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Puurs. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Puurs 2000
1834-1987
Puurs
2000/1-166 11,4 m

R326
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Puurs. Overdracht 2000 / K. Velle (red.)
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Roesbrugge-Haringe 2001
1796-1970
Roesbrugge-Haringe
2001/1-278 9,6 m

R429
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Roesbrugge-Haringe. Overdracht 2001 / N. De Vos, F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Roeselare 0000
1853-1936
Roeselare
0000/1-158 6,7 m

R327*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Roeselare. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Roeselare. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1853-1889)

VG Roeselare 1999

1868-1970
Roeselare
1999/1-211 20,4 m

R328
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Roeselare. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
2000

VG Ronse 0000

1795-1962
Ronse
0000/1-117 5,7 m

R329
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ronse. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Ronse 2000

1848-1975
Ronse
2000/1-378 18,8 m

R330
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ronse. Overdracht 2000 / K. Velle
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)

Inventaris van het Vredegerecht te Ronse. Overdracht 2000 (aanvulling) / K. Velle
2000

VG Ruiselede 0000

1796-1933
Ruiselede
0000/1-110 2,4 m

R331*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ruiselede. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Ruiselede. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1800-1859). 2 vol.

VG Ruiselede 1998

1837-1945
Ruiselede
1998/1-187 5 m

R332
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ruiselede. Overdracht 1998 (1837-1945) / K. Velle
Publ. 2801 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 30)
1998

VG Ruiselede 2001

1825-1970
Ruiselede
2001/1-114 4,7 m

R430
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ruiselede. Overdracht 2001 / N. De Vos, F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Ruiselede 2002

1946-1971
Ruiselede
2002/1-25 0,9 m

R458
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Ruiselede. Overdracht 2002 / F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

VG Scherpenheuvel 0000

1795-1805
Scherpenheuvel
0000/1-12 0,6 m

R333*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Scherpenheuvel. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Scherpenheuvel. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1795-1805).

VG Sint-Gillis-Waas 0000

1795-1953
Sint-Gillis-Waas
0000/1-186 9,5 m

R334
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Sint-Gillis-Waas. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Sint-Gillis-Waas 1997

1853-1970
Sint-Gillis-Waas
1997/1-106 6,2 m

R335
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Sint-Gillis-Waas.
Overdracht 1997 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Sint-Gillis-Waas 1998

1828-1970
Sint-Gillis-Waas
1998/1-8 0,18 m

R461
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Sint-Gillis-Waas.
Overdracht 1998 / K. Velle
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
z.j.

VG Sint-Gillis-Waas 1999

1913-1970
Sint-Gillis-Waas
1999/1-78 5,4 m

R336
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Sint-Gillis-Waas.
Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Sint-Kwintens-Lennik 0000

1795-1956
Sint-Kwintens-Lennik
0000/1-162 10,4 m

R337*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Sint-Kwintens-Lennik. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Sint-Kwintens-Lennik (Sint-Martens-Lennik). Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1796-1892). 7 vol.

VG Sint-Maria-Horebeke 0000

1805-1905
Sint-Maria-Horebeke
0000/1-166 3,4 m

R338
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Sint-Maria-Horebeke. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Sint-Maria-Horebeke 1999

1858-1970
Sint-Maria-Horebeke
1999/1-244 8,8 m

R339
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Sint-Maria-Horebeke. Overdracht 1999 / K. Velle
Publ. 3373 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 61)
2001

VG Sint-Niklaas 0000

1853-1969
Sint-Niklaas
0000/1-95 7,2 m

R340
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Sint-Niklaas. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Sint-Niklaas 1997

1871-1945
Sint-Niklaas
1997/1-93 4,6 m

R341
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Sint-Niklaas. Overdracht 1997/ K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Sint-Niklaas 1999

1921-1970
Sint-Niklaas
1999/1-64 7,5 m

R342
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Sint-Niklaas. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Sleidinge 0000

1795-1802
Sleidinge
0000/1-10 0,2 m

R344
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Sleidinge. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Sleidinge 2000
1799-1800
Sleidinge
2000/1-2 0,1 m

R345
Inventaris van het archief van het Vredegerecht van de kantonmunicipaliteit Sledinge. Overdracht 2000 / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2001

VG Stabroek 0000
1795-1803
Stabroek
0000/1-9 0,4 m

R346
Inventaris van de archieven van de vredegerechten van Antwerpen. Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Stabroek. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Temse 0000
1802-1965
Temse
0000/1-227 10,6 m

R347
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Temse. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Temse 1997

1796-1970
Temse
1997/1-172 10 m

R348
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Temse. Overdracht 1997 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Temse 1999

1842-1970
Temse
1999/1-146 9,2 m

R349
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Temse. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Tielt 0000

1798-1920
Tielt
0000/1-19 0,7 m

R350*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Tielt. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Tielt. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1802-1853; 1857-1881)

VG Tielt 1998
1851-1945
Tielt
1998/1-228 9,2 m

R351
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Tielt. Overdracht 1998 / K. Velle
Publ. 2801 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 30)
1998

VG Tielt 2001
1839-1970
Tielt
2001/1-140 6 m

R431
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Tielt. Overdracht 2001 / N. De Vos, F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Tielt 2002
1943-1971
Tielt
2002/1-28 1,9 m

R460
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Tielt. Overdracht 2002 / F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

VG Tienen 0000
1832-1970
Tienen
0000/1-443 20,3 m

R352
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Tienen. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

VG Tienen 1 0000
1801-1832
Tienen
0000/1-8 0,3 m

R354*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Tienen eerste kanton. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Tienen eerste kanton. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1813)

VG Tienen 1997
1892-1936
Tienen
1997/1-6 0,2 m

R353
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Tienen. Overdracht 1997 / K. Velle (red.)
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Tienen 2 0000
1802-1832
Tienen
0000/1-27 1 m

R355
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Tienen tweede kanton. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

VG Tienen 2001
1936-1970
Tienen
2001/1-47 3,2 m

R432
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Tienen. Overdracht 2001 (1936-1970) / K. Velle, S. Heusequin en T. Luyckx
Publ. 3593 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 65)
2001

VG Torhout 0000
1808-1857
Torhout
0000/1-43 1,7 m

R357*
Inventaris van de archieven van de vredegerechten van West-Vlaanderen. Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Torhout. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Torhout eerste kanton (1808-1851), Torhout tweede kanton (1813-1851) en Torhout (1852-1857). Repertorium van de minuten van akten en vonnissen. 3 vol.

VG Torhout 2002
1858-1971
Torhout
2002/1-201 13,6 m

R493
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Torhout. Overdracht 2002 / M. Vandermaesen, Velle K.
Publ. 4477 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 129)
2005

VG Torhout 2003
1858-1969
Torhout
2003/1-229 18,3 m

R494
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Torhout. Overdracht 2003
In druk

VG Turnhout 0000
1805-1915
Turnhout
0000/1-172 10,6 m

R358
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Turnhout. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Turnhout 2000 A
1898-1970
Turnhout
2000 A/1-186 15,6 m

R359
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Turnhout. Overdracht 2000 A / K. Velle, N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ 3446 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 63)
2000

VG Veurne 0000

1802-1870
Veurne
0000/1-8 0,3 m

R360
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Veurne. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

VG Veurne 2001

1841-1976
Veurne
2001/1-342 17,9 m

R433
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Veurne. Overdracht 2001 / N. De Vos, F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Vilvoorde 0000

1795-1857
Vilvoorde
0000/1-70 3,9 m

R361*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Vilvoorde. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Vilvoorde. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1795-1857). 6 vol.

VG Vilvoorde 2001

1796-1970
Vilvoorde
2001/1-540 53,4 m

R434
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Vilvoorde. Overdracht 2001 / M. Lambert, P. Peereboom en K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Waarschoot 0000
1795-1939
Waarschoot
0000/1-157 3,1 m

R362
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Waarschoot. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Waarschoot 2000
1820-1970
Waarschoot
2000/1-170 5 m

R363
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Waarschoot. Overdracht 2000 / K. Velle
Publ. 3373 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 61)
2001

VG Wakken 2001
1796-1799
Wakken
2001/1 0,06 m

R435
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Wakken (kantonmunicipaliteit). Overdracht 2001 / K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Wervik 0000

1888-1949
Wervik
0000/1-59 2 m

R364*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Wervik. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2362 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 12)
1996

Vredegerecht te Wervik. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1888-1925). 3 vol.

VG Westerlo 0000

1795-1925
Westerlo
0000/1-138 5,5 m

R365
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Westerlo. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Westerlo 2001

1819-2000
Westerlo
2001/1-558 28,8 m

R436
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Westerlo. Overdracht 2001 / K. Velle en F. Derboven
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Wetteren 0000

1795-1970
Wetteren
0000/1-315 14,6 m

R366
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Wetteren. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Wetteren 1999

1860-1987
Wetteren
1999/1-178 11 m

R367
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Wetteren. Overdracht 1999 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3022 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 44)
1999

VG Willebroek 0000

1801-1802
Willebroek
0000/1 0,1 m

R368
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Willebroek. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

Zie ook VG Mechelen-Zuid (tot 1970) en VG Puurs (na 1970)

VG Wilrijk 0000
1804-1873
Wilrijk
0000/1-123 2,5 m

R369
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Wilrijk. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Wolvertem 0000
1801-1857
Wolvertem
0000/1-69 1,9 m

R370*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Wolvertem. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Wolvertem. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1802-1841). 3 vol.

VG Zandhoven 0000
1799-1970
Zandhoven
0000/1-294 15,4 m

R371
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zandhoven. Oud bestand /E. Muys
Publ. 2682 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 21)
1998

VG Zandhoven 1998
1829-1957
Zandhoven
1998/1-17 0,4 m

R372
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zandhoven. Overdracht 1998 / K. Velle (red.)
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Zandhoven 2000
1945-1977
Zandhoven
2000/1-24 0,8

R373
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zandhoven. Overdracht 2000 / K. Velle (red.)
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Zandhoven 2001
1858-1970
Zandhoven
2001/1-183 9,7 m

R437
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zandhoven. Overdracht 2001 / W. Bolsens, T. Luyckx, L. Orec en K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Zandhoven 2002
1956-1959
Zandhoven
2002/1-3 0,12 m

R456
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zandhoven. Overdracht 2002 / T. Luyckx, L. Orec, W. Bolsens en K. Velle
Publ. 3976 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 77)
2002

VG Zaventem 2001

1964-1970
Zaventem
2001/1-26 2,4 m

R438
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zaventem. Overdracht 2001 / M. Lambert en P. Peereboom
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

VG Zele 0000

1797-1970
Zele
0000/1-284 11,4 m

R374
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zele. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Zele 2000

1796-1973
Zele
2000/1-244 11,6 m

R375
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zele. Overdracht 2000 / K. Velle (red.)
Publ. 3373 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 61)
2001

VG Zemst 0000

1795-1802
Zemst
0000/1-2 0,1 m

R376*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zemst. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Zemst. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1795-1802)

VG Zomergem 0000
1832-1856
Zomergem
0000/1-15 0,2 m

R378
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zomergem. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Zomergem 1998
1854-1969
Zomergem
1998/1-205 6,8 m

R379
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zomergem. Overdracht 1998 / K. Velle, G. Gadeyne, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3054 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 45)
2000

VG Zottegem 0000
1795-1973
Zottegem
0000/1-172 5,7 m

R380
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zottegem. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2528 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 17)
1997

VG Zottegem 2000
1849-1976
Zottegem
2000/1-353 17,3 m

R381
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zottegem. Overdracht 2000 / K. Velle
Publ. 3327 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 55)
2000

VG Zoutleeuw 0000
1797-1860
Zoutleeuw
0000/1-64 2,4 m

R382*
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zoutleeuw. Oud bestand / E. Muys
Publ. 2448 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 14)
1996

Vredegerecht te Zoutleeuw. Repertorium van de minuten van akten en vonnissen (1801-1860). 3 vol.

VG Zoutleeuw 1998
1862-1970
Zoutleeuw
1998/1-277 16,8 m

R383
Inventaris van het archief van het Vredegerecht te Zoutleeuw. Overdracht 1998 / S. Elslander, K. Velle
Publ. 2837 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 32)
1998

B. Militaire hoven en rechtbanken

KRIJGSRADEN

Plaats

Antwerpen, Brugge, Gent, Leuven, Mechelen, Turnhout

Bestaansdata

(1796) 1814-2003

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Vanaf het eind van het ancien regime onderging de militaire rechtspraak in (het latere) België grondige veranderingen op het vlak van organisatie en bevoegdheden.[48] De krijgsraden die na de annexatie door de Fransen waren geïnstalleerd, werden vervangen door nieuwe krijgsraden op het moment dat de Belgische provincies onder Hollands bewind kwamen. De Koninklijke Besluiten van 21 augustus 1814, 21 oktober 1814 en 17 april 1815 voerden de Nederlandse militaire rechtspraak hier in. De nieuwe procedure beantwoordde aan de eis van een snelle, exemplaire bestraffing. In tegenstelling tot het oude Franse systeem, bezat het Nederlandse militaire gerecht een volwaardige beroepsinstantie, het Hoog Militair Gerechtshof. Het krijgsauditoraat was de militaire tegenhanger van het parket. Het onderzoek was in handen van een krijgsauditeur (voor het Hoog Gerechtshof: auditeur-generaal), die drie functies combineerde: die van officier van het Openbaar Ministerie - te vergelijken met de procureur des Konings -, die van onderzoeksmagistraat en die van griffier van de krijgsraad.

Het militair gerecht was bijzonder in de zin dat er geen sprake was van een onderzoeksrechter *stricto sensu*, noch van een raadkamer of van een kamer van inbeschul-digingstelling. De krijgsauditeur vervulde tezamen met een gerechtelijke commissie van officieren de functie van onderzoeksrechter en raadkamer. Het bestaan van bijzondere militaire rechtbanken werd in 1831

[48] Op basis van: Depoortere, "Les archives de la juridiction militaire en Belgique depuis 1795", 27-63; Depoortere, *La juridiction militaire en Belgique 1796-1998. Compétences et organisation*, 81-201.

bevestigd in artikel 105 van de Belgische Grondwet; de concrete bevoegdheid en de organisatie van het militair gerecht werd overgelaten aan de wetgever.

De facto bleven daarom tussen 1815 en 1870 de Nederlandse wetten en reglementen inzake militaire rechtspraak van kracht. Onze militaire rechtbanken werden georganiseerd zoals de twee Nederlandse militaire strafwetboeken en de twee militaire wetboeken voor strafrechterlijke procedures - telkens één voor de land- en één voor de zeemacht het voorschreven. Ze werden aangevuld door een *Instruction pour la Haute Cour militaire* die van kracht bleef tot in 1849.

De Nederlandse wetgever voorzag in één permanente krijgsraad per (administratieve) provincie, bevoegd voor inbreuken gepleegd door militairen (en daarmee gelijkgestelde personen) op het grondgebied van de provincie en voor militairen die in garnizoen lagen in die provincie. Het KB van 5 december 1815 organiseerde het militair gezag per provincie. In de zuidelijke provincies werden acht permanente krijgsraden geïnstalleerd: in Antwerpen, Limburg, Brabant, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Luik en Namen. De Krijgsraad van Namen was ook bevoegd voor de provincie Luxemburg. Het aantal krijgsraden werd gaandeweg gereduceerd. De wet van 29 januari 1849 bereidde het ressort van de Krijgsraad van Antwerpen uit met de provincie Limburg. In 1899 werd de bevoegdheid over de provincie Luxemburg overgeheveld van Namen naar Luik (artikel 45 van het Wetboek voor de militaire strafprocedure) en in 1928 fusioneerde de Krijgsraad van Henegouwen met die van Brabant, de Krijgsraad van West-Vlaanderen met die van Oost-Vlaanderen (zetel in Gent) en de Krijgsraad van Namen met die van Luik (wet van 18 augustus 1927, B.S. 15 september). Naast de permanente krijgsraden waren er nog de krijgsraden te velde, opgericht in de buurt van een opererende legerdivisie of in een bezette stad.

De wet van 15 juni 1899 herschreef het Wetboek voor de militaire strafprocedure. De hervorming veroorzaakte evenwel grote juridische onduidelijkheid. In feite regelde de wet enkel de algemene organisatie van het militair gerecht en zijn bevoegdheden; er stond niets in over de organisatie van de gerechtelijke politie bij het leger, het onderzoek en de verwijzing naar de krijgsraad, de procedure die de krijgsraad en het krijgshof moesten volgen noch over het beroep in cassatie en de uitvoering van de uitspraak van de rechter. In de praktijk bleef het overgrote deel van de bepalingen van het Nederlandse militaire wetboek van kracht. Het statuut van de krijgsauditeur

bleef hetzelfde (te vergelijken met een procureur des Konings bij het hof van beroep); bij iedere krijgsraad werd wel een griffie gevoegd, die een reeks administratieve taken overnam van de krijgsauditeur. Aan de krijgsraden –tot dan uitsluitend samengesteld door officieren- werd een beroepsrechter toegevoegd. Een krijgsraad bestond voortaan uit een hogere officier, een beroepsrechter en drie militairen, twee kapiteins en een luitenant.

De auditeurs en de krijgsraden pasten de regels die hen in strijd leken met de geest van de Belgische wet niet toe en introduceerden geleidelijk het model van de *Code d'instruction criminelle* (Wetboek van Strafvordering) in de militaire strafprocedure. Die praktijk werd min of meer geofficialiseerd in een rondzendbrief van de auditeur-generaal van 10 mei 1905 en in de rondzendbrief van de minister van Oorlog van 15 maart 1907 ('*Instruction sur le service judiciaire'*), aangepast in 1935 en in 1957.

Vanaf 1920 brachten een aantal wetten en besluiten de militaire strafprocedure en de gewone strafprocedure dichter bij elkaar, zoals de wetten die de bevoegdheden van het militair gerecht uitbreidden met de berechting van misdaden en misdrijven tegen de Staatsveiligheid en met de beoordeling van feiten gepleegd door leden van het Belgisch leger die in het buitenland (met name in Duitsland, na 1946) waren gestationeerd.

De militaire rechtbanken, restanten uit het ancien régime, behoorden tot de categorie van de bijzondere strafrechtbanken. Aan hun bevoegdheden was de afgelopen twee eeuwen nauwelijks iets veranderd. Het militair gerecht functioneerde naast de gewone hoven en strafrechtbanken. Het vormde een bijzonder gerecht, omdat het zich in hoofdzaak beperkte tot de berechting van een bijzondere categorie burgers: militairen in dienst en al wie daarmee werd gelijkgeschakeld. Het betekende ook dat militairen die beschuldigd werden van een misdaad, niet door een hof van assisen werden beoordeeld, maar door een krijgsraad en, in tegenstelling tot gewone burgers, wel de mogelijkheid hadden om beroep aan te tekenen. Let wel: hogere officieren en generaals werden in geval van misdaad onmiddellijk voor het Krijgshof gebracht, zodat ook voor hen geen hoger beroep mogelijk was.

De bevoegdheid *ratione personae* strekte zich in feite uit over drie categorieën. Ten eerste waren (in vredestijd) er de leden van de strijdkrachten, de personen die verbonden waren aan het leger en de personen die gelijkgeschakeld werden met de militairen. Wanneer ze strafbare feiten pleegden,

werden ze automatisch voor het militair gerecht gebracht, behalve in een aantal uitzonderingen voorzien door de wet.

In oorlogstijd bereidde de bevoegdheid van het militair gerecht zich uit over een tweede categorie: personen die de Staatsveiligheid in gevaar brachten (inclusief personen die verdacht werden van economische collaboratie), oorlogsmisdaden hadden gepleegd, krijgsgevangenen, personen die zich in een bezette plaats of in de buurt van de belegerde Belgische troepen bevonden (en de gewone rechtbanken niet langer konden functioneren), door het leger opgeëiste personen en vluchtelingen (voor inbreuken tegen de Staatsveiligheid, de openbare orde of de veiligheid van de troepen). Het is omwille van deze uitgebreide bevoegdheid dat de militaire parketten en rechtbanken onmiddellijk na de Tweede Wereldoorlog, in 1944, als enige bevoegd werden voor het beoordelen van personen verdacht van collaboratie. Tussen 1944 en 1950 werden daarvoor 16 tijdelijke krijgsraden met een gewijzigde samenstelling[49] opgericht; voor Vlaanderen was dat in Leuven, Mechelen, Turnhout, Tongeren, Hasselt, Brugge, Ieper en Kortrijk.

Tijdens de bezetting van een vreemd gebied, tengevolge van een wapenstilstand of een vredesverdrag, was het militair gerecht van de bezettende mogendheid ook bevoegd om te oordelen over inbreuken op de veiligheid van de bezettende troepen, gepleegd door een derde categorie: burgers en militairen van het bezette gebied. Het militair gerecht oefende, via krijgsraden te velde, zijn bevoegdheid uit tijdens de bezetting van het Rijngebied (1918-1929), het Ruhrgebied (1923-1924) en opnieuw het Rijngebied (1945) door het Belgische leger.

De wet van 25 november 1948 bereidde de bevoegdheid van de militaire rechtbanken uit over de niet-militairen die via hun functie verbonden waren met het leger dat in vredestijd in het buitenland gestationeerd was. De wet focuste uiteraard op de niet-militaire werknemers en hun families die samen met het Belgisch leger in Duitsland verbleven.

In het kader van de in 1998 ondertekende Octopusakkoorden die een grondige hervorming inhielden van de Belgische justitie, werd onder meer

[49] Er zetelden twee in plaats van één burgermagistraat en drie militairen in de tijdelijke krijgsraden. Bij KB van 18 december 1945 werden er binnen de krijgsraden kamers opgericht met slechts drie rechters (twee militairen, één burger) voor de beoordeling van minder zware gevallen van collaboratie/oorlogsmisdaden.

beslist tot afschaffing van de militaire rechtscolleges. Redenen daarvoor waren de sterke daling van het aantal zaken dat bij militaire rechtscolleges aanhangig werden gemaakt (als gevolg van de inkrimping en de professionalisering van het leger), de achterhaalde wetgeving inzake organisatie en bevoegdheden van de militaire rechtscolleges en bovenal de idee dat het niet langer wenselijk was om militairen te berechten voor aparte rechtscolleges. In februari 1995 had de Krijgsraad in Brussel overigens al de bevoegdheden opgeslorpt van alle resterende krijgsraden (van Gent en Luik). In 1993 was de Krijgsraad van Antwerpen opgeheven.

De wet 'tot regeling van de afschaffing van de militaire rechtscolleges in vredestijd alsmede van het behoud ervan in oorlogstijd' van 10 april 2003 (B.S. 7 mei 2003) legde de modaliteiten voor de opheffing vast.[50] Op 1 januari 2004 hielden de krijgsraad en het militair gerechtshof op te bestaan. Hun takenpakket wordt (althans in vredestijd) overgenomen door de burgerrechtbanken: de rol van Krijgsauditoraat wordt vervuld door het parket, die van krijgsraad door de rechtbank van eerste aanleg en die van het Krijgshof door het hof van beroep. De rechtsopvolgers bewaren ook de niet-gearchiveerde stukken over de gerechtelijke activiteiten.

Inhoud

De archieven van de Vlaamse krijgsraden werden nog niet systematisch geïnventariseerd. De bestaande toegangen beperken zich doorgaans tot een elementaire opsomming van wat er in het bestand te vinden is. Een aantal bestanden werden zelfs helemaal niet ontsloten. Dossiers bewaard in de archieven van permanente krijgsraden kunnen we terugvinden op naam met behulp van een nadere toegang.

In de archieven van de permanente krijgsraden vind je in hoofdzaak dossiers en de (eigentijdse) toegangen tot de dossiers: vonnisboeken, rollen, vonnisregisters (chronologische repertoria) en zittingsrollen. Naast de dossiers en de bijbehorende toegangen, vind je in de bestanden o.m. nog registers van briefwisseling, registers van overtuigingsstukken en registers van hoger

[50] De bestemming en de modaliteiten voor raadpleging van de archieven werden vastgelegd in het KB van 17 december 2003 tot bepaling van de bestemming van de archieven van de opgeheven militaire gerechten en tot vaststelling van verschillende maatregelen en wijzigingen betreffende het College van procureurs-generaal (B.S. 31 december 2003).

beroep. Bij de krijgsraad vind je de dossiers van de gevonniste zaken. Let wel: enkel de Krijgsraad van Antwerpen heeft dossiers overgedragen tot 1959, zij het enkel van militairen. De reeksen dossiers van de andere krijgsraden en –auditoraten lopen tot 1940. Vlak na de Tweede Wereldoorlog, in 1944, werden de militaire parketten en rechtbanken ook als enige bevoegd voor het beoordelen van personen die verdacht werden van collaboratie. Uiteraard resulteerde dat in bijzonder interessante bronnen voor historici die het incivisme en de naoorlogse repressie bestuderen. We moeten geïnteresseerde onderzoekers wel waarschuwen dat zowat alle 'politieke dossiers', gevormd door de tijdelijke krijgsraden na de Tweede Wereldoorlog, nog bij de archiefvormer zelf berusten. De Krijgsraden van Mechelen, Turnhout, Hasselt en Tongeren hebben wel vonnis- en/of notitieregisters en epuratieboeken in het Rijksarchief neergelegd, maar geen dossiers. De archieven van de Vlaamse militaire gerechten die niet werden overgebracht naar het RA Beveren, bevinden zich voorlopig in de Michotte-kazerne in Leuven (Vlaamse krijgsraden) en in het Justitiepaleis in Brussel.

Openbaarheid

De archieven van de krijgsraden ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van de archieven van de krijgsraden jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het College van procureurs-generaal (Ernest Allardstraat 42, 1000 Brussel) nodig.

Literatuur

DEPOORTERE, R. "Les archives de la juridiction militaire en Belgique depuis 1795: tri et conservation d'une précieuse source d'histoire sociale et politique" in: *Actes de la section Archivistique du sixième congrès de l'Association des cercles francophones d'histoire et d'archéologie de Belgique, Bergen, 24-27 augustus 2000*. *Archief- en Bibliotheekwezen in België*, LXXI, nrs 1-4, p. 27-63.

DEPOORTERE, R. *Directives et recommandations au secrétaire relatives à la conservation, au tri et au transfert des archives de l'auditorat général près la cour militaire [Première édition]* (Miscellanea Archivistica. Manuale 36) Brussel, 2000.

DEPOORTERE, R. *Directives et recommandations au greffier en chef relatives à la canservation, au tri et au transfert des archives des auditorats*

militaires près les conseils de guerre permanents [Première édition] (Miscellanea Archivistica. Manuale 37) Brussel, 2000.

DEPOORTERE, R. *Directives et recommandations au greffier en chef relatives à la conservation, au tri et au transfert des archives de la cour militaire [Première édition]*. (Miscellanea Archivistica. Manuale 39) Brussel, 2000.

DEPOORTERE, R. *La juridiction militaire en Belgique 1796-1998. Compétences et organisation. Production et conservation des archives* (Miscellanea Archivistica. Studia 115) Brussel, 1999.

GILISSEN, J. “Rapport relatif à l’utilisation des archives des juridictions militaires pour l’étude de l’histoire de la période 1939-1945” *Interuniversitair Centrum voor Hedendaagse Geschiedenis. Mededelingen* nr 1 (1957), p. 35-39.

LUYTEN, D. en KESTELOOT, C. (ed.) *Repressie en gerechtelijke archieven: problemen en perspectieven.* (30-50: berichtenblad van het Studie- en documentatiecentrum Oorlog en hedendaagse maatschappij. Dossier 38) Brussel, 2003.

Archiefblokken

KR Antwerpen-Limburg 0000

1817-1870
Antwerpen
1936/A1-40+B1-48 7,8 m

R95*
Plaatsingslijst van het archief van de Krijgsraad te Antwerpen. Nadere toegang tot het archief van de Krijgsraad te Antwerpen. Oud bestand z.j.

KR Antwerpen-Limburg 1949

1871-1914
Antwerpen
1949/1-371+1varia 31,7 m

R96*
Plaatsingslijst van het archief van de Krijgsraad te Antwerpen. Nadere toegang tot het archief van de Krijgsraad te Antwerpen. Overdracht 1949 z.j.

KR Antwerpen-Limburg 1976
1908-1940
Antwerpen
Ongenummerd 8,1 m

R97*
Plaatsingslijst van het archief van de Krijgsraad te Antwerpen. Nadere toegang tot het archief van de Krijgsraad te Antwerpen. Overdracht 1976 z.j.

KR Antwerpen-Limburg 1992
1914-1959
Antwerpen
1992/1-154 12,5 m

R99
Plaatsingslijst van het archief van de Krijgsraad te Antwerpen. Overdracht 1992
1992

KR Antwerpen-Limburg 1996
1925
Antwerpen
1996/1-2 0,1 m

R98
Geen toegang beschikbaar

Bevat uitsluitend vonnissen

KR Leuven 1992
1944-1947
Leuven
1999/1-273 36,5 m

R107
Plaatsingslijst van het archief van de Krijgsraad te Leuven. Overdracht 1992
1991

Bevat ook stukken afkomstig van het Krijgsauditoraat Leuven

KR Mechelen 1992

1944-1947
Mechelen
1992/1-40 1,3 m

R108
Plaatsingslijst van het archief van de Krijgsraad te Mechelen. Overdracht
1992
1992

Bevat ook stukken afkomstig van het Krijgsauditoraat Mechelen

KR Oost-Vlaanderen 0000

1814-1914(1925)
Gent
Ongenummerd 7 m

R100
Plaatsingslijst van het archief van de Krijgsraad te Gent. Oud bestand
z.j.

Bevat ook stukken afkomstig van het Krijgsauditoraat van Oost-Vlaanderen

KR Oost-Vlaanderen-West-Vlaanderen 1988

1919-1938
Gent
Ongenummerd 25,5 m

R101*
Nadere toegang tot het archief van de Krijgsraad te Gent
z.j.

Bevat uitsluitend gevonniste zaken ontsloten op naam.

KR Turnhout 1992

1944-1947
Turnhout
1992/1-29 1 m

R110
Plaatsingslijst van het archief van de Krijgsraad te Turnhout. Overdracht 1992
1992

Bevat ook stukken afkomstig van het Krijgsauditoraat Turnhout

KR West-Vlaanderen 1988

1919-1927
Brugge
Ongenummerd 12,8 m

R104*
Nadere toegang tot het archief van de Krijgsraad te Brugge. Overdracht 1988
z.j.

Bevat uitsluitend dossiers van gevonniste zaken ontsloten op naam

KRIJGSAUDITORAAT

Plaats

Antwerpen, Brugge, Gent

Bestaansdata

(1796) 1814-2003

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

(Zie de bestandsnotitie over de krijgsraden)

Inhoud

De archieven van de Vlaamse krijgsauditoraten werden nog niet systematisch geïnventariseerd. De bestaande toegangen beperken zich doorgaans tot een elementaire opsomming van wat er in het bestand te vinden is. Een aantal bestanden werden zelfs helemaal niet ontsloten. Dossiers bewaard in de archieven van permanente krijgsauditoraten kunnen we terugvinden op naam met behulp van een nadere toegang. Je vind in hoofdzaak dossiers en de (eigentijdse) toegangen tot de dossiers: vonnisboeken, rollen, vonnis-registers (chronologische repertoria) en zittingsrollen. Naast de dossiers en de bijbehorende toegangen, vind je in de bestanden o.m. nog registers van briefwisseling, registers van overtuigingsstukken en registers van hoger beroep.Bij de krijgsauditoraten vind je enkel de dossiers van de geseponeerde zaken. Let wel: enkel het Krijgsauditoraat van Antwerpen heeft dossiers overgedragen tot 1959, zij het enkel van militairen. De reeksen dossiers van de andere krijgsauditoraten lopen tot 1940. Vlak na de Tweede Wereldoorlog, in 1944, werden de militaire parketten en rechtbanken ook als enige bevoegd voor het beoordelen van personen die verdacht werden van collaboratie. Uiteraard resulteerde dat in bijzonder interessante bronnen voor historici die het incivisme en de naoorlogse repressie bestuderen. We moeten geïnteresseerde onderzoekers wel waarschuwen dat zowat alle “politieke dossiers”, gevormd door de tijdelijke krijgsraden na de Tweede Wereldoorlog, nog bij de archiefvormer zelf berusten. De Krijgsauditoraten van Mechelen, Turnhout, Hasselt en Tongeren hebben wel vonnis- en/of notitieregisters en epuratieboeken in het Rijksarchief neergelegd, maar geen dossiers. Enkel van het Krijgsauditoraat van Leuven bewaart Beveren de dossiers van

geseponeerde zaken. De archieven van de Vlaamse militaire gerechten die niet werden overgebracht naar het RA Beveren, bevinden zich voorlopig in de Michotte-kazerne in Leuven (Vlaamse krijgsraden) en in het Justitiepaleis in Brussel.

Openbaarheid

De archieven van het Krijgsauditoraat ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van de archieven van het Krijgsauditoraat jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het College van procureurs-generaal (Ernest Allardstraat 42, 1000 Brussel) nodig.

Literatuur

(Zie literatuur bij de bestandsnotitie over de krijgsraden)

Archiefblokken

KA Antwerpen- Limburg 1992

1913-1959
Antwerpen
1992/1-101 9,3 m

R93
Plaatsingslijst van het Krijgsauditoraat van Antwerpen. Overdracht 1992
1992

KA Gent 0000

1944-1946
Gent
Ongenummerd 1,5 m

R465
Geen toegang beschikbaar

Het betreft archief afkomstig van GP-Commissaris De Rouck

KA Gent 2003

1944-1946
Gent
2003/1-8 0,25 m

R464
Inventaris van het archief van het Krijgsauditoraat te Gent. Overdracht 2003 / K. Velle
In druk

Het gaat uitsluitend om documentatie van Albert Vidts, Krijgsauditeur in Gent, uit de Tweede Wereldoorlog

KA Oost-Vlaanderen-West-Vlaanderen

1918-1940
Gent
1988/1-168 18,2 m

R94*
Nadere toegang tot het archief van het Krijgsauditoraat te Gent

Bevat uitsluitend dossiers zonder gevolg. De nadere toegang vermeldt de naam en de beslissing van het KA.

KA West-Vlaanderen 0000

1817-1914
Brugge
Ongenummerd 3,9 m

R103
Plaatsingslijst van het archief van het Krijgsauditoraat te Brugge. Oud bestand (1817-1914)
z.j.

C. Administratieve rechtscolleges

RECHTBANKEN VOOR OORLOGSSCHADE

Plaats

Antwerpen, Brugge, Dendermonde, Gent, Ieper, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oudenaarde, Turnhout, Veurne

Bestaansdata

1918-1935

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De besluitwet van 23 oktober 1918 (B.S. 24-26 oktober 1918) en de wet van 20 april 1920 (B.S. 5 mei 1920), gecoördineerd door het KB van 25 april 1920 (B.S. 5 mei 1920) voorzagen in de oprichting in ieder gerechtelijk arrondissement van rechtbanken en hoven voor oorlogsschade.[51] De nieuwe rechtscolleges werden opgericht om uitspraak te doen over het herstel van de schade aangericht door het oorlogsgeweld tijdens de jaren 1914-1918. De Eerste Wereldoorlog had immers een belangrijke verandering teweeggebracht in de houding van de publieke opinie ten aanzien van het recht op schadevergoeding na vernieling door oorlogsgeweld. De bevolking eiste een vergoeding van de staat, niet op basis van liefdadigheid[52] maar op basis van de rechtvaardigheid en nationale solidariteit. Het veronderstelde dat de rechthebbende het voor een rechtbank kan laten gelden. Nog voor de Eerste Wereldoorlog helemaal afgelopen was, werd het recht op schadevergoeding

[51] Op basis van: "Rechtbanken en hoven voor oorlogsschade", 476-487 en Velle, Dhondt, *Inventarissen van de archieven van de hoven en rechtbanken voor oorlogsschade in Vlaanderen*, 9-27. Het is juridisch gezien niet helemaal duidelijk wat het statuut is van de rechtbanken en hoven van oorlogsschade: behoren zij tot de categorie 'hoven en rechtbanken van de rechterlijke macht' of moeten ze worden beschouwd als administratieve rechtscolleges? Feit is dat het wettelijk kader waarbinnen deze rechtscolleges opereerden bijzonder complex is.

[52] Na de Franse Revolutie vaardigde de *Assemblée Nationale* in 1792 al een wet uit die stipuleerde dat als *'elke burger aan de staat het offer van zijn leven en zijn goed verschuldigd is, de staat, op zijn beurt verplicht is de burgers te beschermen, die zich te zijner verdediging opofferen.* In (het latere) België kwam de staat tussen in het herstel van de schade na de gebeurtenissen van 1815 en 1830.

door de staat voor de opgelopen oorlogsverwoestingen erkend door de besluitwet van 23 oktober 1918, inclusief een voorlopige regeling voor de vaststelling en de schatting van de schade. De rechtbanken van oorlogsschade deden uitspraak over het bedrag van de schadeloosstelling of over het eventueel hergebruik van goederen die nog konden worden gerecupereerd. Welke schade precies vergoed werd, werd bepaald in een schare wetten, in hoofdzaak: de besluitwet van 12 november 1918 inzake de toekenning van voorlopige uitkeringen inzake materiële schade, de wet van 10 mei 1919 inzake het herstel van de oorlogsschade en de wet van 10 juni 1919 inzake de schadeloosstelling van burgerslachtoffers.

De inrichting, bevoegdheid en procedure van deze rechtscolleges werden vastgelegd in het gecoördineerde KB van 25 april 1920. De tijdelijke rechtbanken voor oorlogsschade konden in om het even welke gemeente van het rechtsgebied zitting hebben. Zij bestonden uit één of meerdere kamers, afhankelijk van de plaatselijke behoefte. Elke kamer bestond uit een voorzitter en tenminste twee assessoren of bijzitters (en twee plaatsvervangers). De voorzitter en de ondervoorzitters werden voor een termijn van drie jaar door de Koning gekozen. Het waren effectieve, plaatsvervangende of op rust gestelde magistraten of advocaten. De effectieve en plaatsvervangende assessoren werden voor een termijn van drie jaar verkozen door de eerste voorzitter van het hof van beroep van het rechtsgebied "*parmi les personnes spécialement compétentes*". Bij elke rechtbank werd ook een hoofdcommissaris of één of meerdere staatscommissarissen benoemd. Deze commissarissen vertegenwoordigden de staat en verdedigden het algemeen belang. De commissarissen waren belast met de vaststelling en de waardering van de geleden schade, met het toezicht op de uitvoering van de wetgeving en met de uitvoering van de arresten van de rechtscolleges. De rechtbank deed uitspraak over de vorderingen van de commissarissen.

Tegen de vonnissen van de rechtbanken voor oorlogsschade kon men beroep aantekenen bij de hoven voor oorlogsschade. De procedure was dezelfde als die in eerste aanleg. De wet van 23 oktober 1921 (B.S. 10 november 1921) wijzigde de procedure enigszins. Om de rechtsgang te versnellen, kon de Koning beslissen tot oprichting van één of meerdere kamers met een alleenzetelende rechter voor het behandelen van eisen tot schadevergoeding van maximaal 20 000 BEF, zaken waarvoor de scheidsrechterlijke commissies zich al eerder hadden uitgesproken en voor alle zaken die door beide partijen samen (schadelijder en hoofdcommissaris) in overleg en zonder

voorwaarden aan de rechter worden voorgelegd. De wet van 19 augustus 1923 (B.S. 23 augustus 1923) bracht opnieuw wijzigingen in de organisatie van de rechtbanken. De Koning kreeg o.m. verregaande bevoegdheden in verband met de organisatie van de rechtscolleges. Zo kon hij kon voortaan voorzitters, ondervoorzitters en kamervoorzitters vervangen door magistraten en plaatsen van assessoren onmiddellijk schrappen. Hij kon ook een bevoegdheid van de rechtbank van oorlogsschade geheel of gedeeltelijk overhevelen naar een rechtbank van gemeen recht. Voorts versoepelde de wet van 19 augustus 1923 ook de voorwaarden voor een minnelijke schikking.

De rechtscolleges bestonden meestal uit één of meerdere kamers en uit één of meerdere speciale kamers, die niet altijd bevoegd waren voor het gehele gerechtelijk arrondissement. Zo bestond er bij de Rechtbanken voor Oorlogsschade van Brugge en Gent tussen 1921 en 1923 een bijzondere kamer voor het arrondissement Ieper. Volgens de noden van de dienst werden nieuwe kamers opgericht en andere afgeschaft. Over de territoriale bevoegdheid van de kamers is weinig bekend. De gepubliceerde besluiten (inzake de oprichting van een rechtscollege, het rechtbankreglement, of de afschaffing van één of meerdere kamers) bevatten hierover vaak weinig informatie. Niet alle kamers zetelenden in de arrondissementele hoofdplaats.[53]

Naarmate de tijd vorderde, nam het aantal zaken dat voor de rechtbanken en hoven van oorlogsschade aanhangig werd gemaakt, af. Stapsgewijs werden tussen 1925 en 1935 kamers en rechtbanken opgeheven tot de bevoegde minister besloot de rechtscolleges volledig af te schaffen (wet van 13 augustus 1935; B.S. 15 augustus 1935). De bevoegdheid en de hangende zaken werden in een eerste fase overgeheveld naar een andere rechtbank voor oorlogsschade. In 1928 bleven er in Vlaanderen nog twee rechtbanken voor oorlogsschade over: die van Gent en die van Ieper-Veurne. De arrondissementen Antwerpen en Mechelen vielen onder de bevoegdheid van de rechtbank in Brussel, de arrondissementen Hasselt en Tongeren onder die van de rechtbank in Luik. De bevoegdheden van de laatst overgebleven rechtbanken voor oorlogsschade werden bij hun opheffing overgedragen aan een rechter bij de rechtbank van eerste aanleg. De nieuw op te richten burgerlijke invaliditeitscommissies (in Brussel, Luik, Gent en Ieper) namen de

[53] Velle, Dhondt, *Inventarissen van de archieven van de hoven en rechtbanken voor oorlogsschade in Vlaanderen*, 17-20, geeft een overzicht van de opgerichte en afgeschafte kamers per rechtbank voor oorlogsschade in Vlaanderen.

verzoeken voor het herstel van fysieke oorlogsschade over. Ook de hoven voor oorlogsschade werden bij wet van 13 augustus 1935 afgeschaft. De bevoegdheid van de instellingen die vanaf september 1935 de taken van de rechtbanken en hoven voor oorlogsschade overnamen, werden bij KB van 15 september 1935 (B.S. 20 november 1935) vastgelegd. Naast de burgerlijke invaliditeitscommissies werd een hoge commissie van beroep opgericht die een definitieve beslissing nam over de beroepen tegen beslissingen die in eerste aanleg werden genomen en over de gedingen die voor de hoven van oorlogsschade waren gebracht en zonder eindbeslissing gebleven. Na de Tweede Wereldoorlog werden nog niet afgehandelde dossiers inzake schade aan goederen en personen uit de Eerste Wereldoorlog doorgeschoven naar het ministerie van Wederopbouw. Vanaf 1952 ging die bevoegdheid, voor wat personen betreft, over naar het ministerie van Volksgezondheid.

Inhoud

Het overgrote deel van de neergelegde archiefbescheiden bestaat uit minuten van vonnissen: voorgedrukte formulieren die door de griffiers tijdens of kort na de zitting werden ingevuld volgens een standaardformule. Ze vermelden de naam van de leden van de rechtbank, de naam, het beroep en de woonplaats van de geteisterde en van de staatscommissaris, een korte uiteenzetting over de aard van de eis, de rechtsgrond en tenslotte het beschikkende gedeelte.

De minuten van vonnissen zijn meestal geordend per kamer. Uitzonderingen vormen de minuten uit de arrondissementen Leuven en Mechelen (één chronologisch geordende serie voor alle kamers samen). In sommige gevallen bestaat er een klapper op de minuten op de namen van de partijen. De rechtsplegingsdossiers van de rechtbanken voor oorlogsschade werden nog niet overgedragen aan het Rijksarchief.

Openbaarheid

De archieven van de rechtbanken voor oorlogsschade zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archief van de rechtbanken voor oorlogsschade jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van de procureur-generaal nodig.

Literatuur

"Rechtbanken en hoven voor oorlogsschade" in: SIRJACOBS, I. en VAN DEN BOSCH, H. *Les juridictions administratives en Belgique depuis 1795. De administratieve rechtscolleges in België sinds 1795*, Brussel, 2006, p. 476-487.

CHEVALIER, L., DUTHOIT, J. *Code annoté des lois et arrêtés relatifs aux dommages de guerre*. Doornik, 1925.

DE VERNIES, A. *Dommages de guerre. Ce que tout sinistré devrait savoir. Commentaire succint et pratique des lois coordonnées sur les dommages aux personnes, loi sur les cours et tribunaux de dommage de guerre*. Brussel, 1919.

LENAERTS, H. *Administratieve rechtscolleges*, Brugge, 1956, p. 30-31.

VAN BLADEL, G., *Commentaires des lois belges de réparation des dommages de guerre. La réparation des dommages matériels résultant des faits de la guerre (législation, doctrine, jurisprudence). Commentaire théorique et pratique*. Brussel, 1922.

Archiefblokken

RO Antwerpen 0000

1919-1927
Antwerpen
0000/1-36 2,7 m

R153
Inventaris van het archief van de Rechtbank voor Oorlogsschade te Antwerpen. Oud bestand / K. Velle, J. Dhondt
Publ. 3361 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 59)
2000

RO Brugge 0000

1920-1927
Brugge
0000/1-79 6,7 m

R154
Inventaris van het archief van de Rechtbank voor Oorlogsschade te Brugge. Oud bestand / K. Velle, J. Dhondt
Publ. 3361 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 59)
2000

RO Dendermonde 0000

1919-1927
Dendermonde
0000/1-103 4,1 m

R155
Inventaris van het archief van de Rechtbank voor Oorlogsschade te Dendermonde. Oud bestand / K. Velle, J. Dhondt
Publ. 3361 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 59)
2000

RO Gent 0000

1919-1936
Gent
0000/1-137 5,9 m

R156
Inventaris van het archief van de Rechtbank voor Oorlogsschade te Gent. Oud bestand / K. Velle, J. Dhondt
Publ. 3361 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 59)
2000

Met inbegrip van stukken afkomstig van de Burgerlijke Invaliditeitscommissie Gent (1936)

RO Ieper 0000

1919-1934
Ieper
0000/1-161 9,1 m

R158
Inventaris van het archief van de Rechtbank voor Oorlogsschade te Ieper.
Oud bestand / K. Velle, J. Dhondt
Publ. 3361 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 59)
2000

Met inbegrip van stukken afkomstig van de Burgerlijke Invaliditeitscommissie van Ieper-Veurne

RO Kortrijk 0000

1919-1927
Kortrijk
0000/1-188 8,3 m

R159
Inventaris van het archief van de Rechtbank voor Oorlogsschade te Kortrijk.
Oud bestand / K. Velle, J. Dhondt
Publ. 3361 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 59)
2000

RO Leuven 0000

1919-1926
Leuven
0000/1-90 6,9 m

R160
Inventaris van het archief van de Rechtbank voor Oorlogsschade te Leuven.
Oud bestand / K. Velle, J. Dhondt
Publ. 3361 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 59)
2000

RO Mechelen 0000

1919-1925
Mechelen
0000/1-47 4,8 m

R161
Inventaris van het archief van de Rechtbank voor Oorlogsschade te Mechelen. Oud bestand / K. Velle, J. Dhondt
Publ. 3361 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 59)
2000

RO Oudenaarde 0000

1919-1926
Oudenaarde
0000/1-24 1,3 m

R162
Inventaris van het archief van de Rechtbank voor Oorlogsschade te Oudenaarde. Oud bestand / K.Velle, J. Dhondt
Publ. 3361 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 59)
2000

RO Turnhout 0000

1919-1924
Turnhout
0000/1-17 0,9 m

R164
Inventaris van het archief van de Rechtbank voor Oorlogsschade te Turnhout. Oud bestand / K. Velle, J. Dhondt
Publ. 3361 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 59)
2000

RO Veurne 0000

1919-1925
Veurne
0000/1-120 9,4 m

R165
Inventaris van het archief van de Rechtbank voor Oorlogsschade te Veurne.
Oud bestand / K. Velle, J. Dhondt
Publ. 3361 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 59)
2000

HOVEN VOOR OORLOGSSCHADE

Plaats

Gent

Bestaansdata

1918-1935

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

(Zie ook de bestandsnotitie over de rechtbanken van oorlogsschade)

De besluitwet van 23 oktober 1918 (B.S. 24-26 oktober 1918) en de wet van 20 april 1920 (B.S. 5 mei 1920), gecoördineerd door het KB van 25 april 1920 (B.S. 5 mei 1920) voorzagen in de oprichting in iedere gerechtelijk arrondissement van rechtbanken en hoven voor oorlogsschade. De nieuwe rechtscolleges werden opgericht om uitspraak te doen over het herstel van de schade aangericht door het oorlogsgeweld tijdens de jaren 1914-1918. De inrichting, bevoegdheid en procedure van deze rechtscolleges werden vastgelegd in het gecoördineerde KB van 25 april 1920.

Tegen de vonnissen van de rechtbanken voor oorlogsschade kon men beroep aantekenen bij de hoven voor oorlogsschade. Ze werden opgericht in de zetel van de drie hoven van beroep en waren bevoegd voor hetzelfde rechtsgebied als de hoven van beroep. Net als bij de rechtbanken voor oorlogsschade waren de kamers samengesteld uit een voorzitter, twee effectieve en twee plaatsvervangende assessoren. Bij elk hof voor oorlogsschade trad een hoofdcommissaris of een staatscommissaris op als officier van de gerechtelijk politie. De procedure was dezelfde als die in eerste aanleg. Naarmate de tijd vorderde, nam het aantal zaken dat voor de rechtbanken en hoven van oorlogsschade aanhangig werd gemaakt, af. Stapsgewijs werden tussen 1925 en 1935 kamers en rechtbanken opgeheven tot de bevoegde minister besloot de rechtscolleges volledig af te schaffen (wet van 13 augustus 1935, BS 15 augustus 1935). Ook de hoven voor oorlogsschade werden bij wet van 13 augustus 1935 afgeschaft. Hun bevoegdheden werden, samen met de lopende zaken, overgeheveld naar een effectief of ere-lid van het hof van beroep. De bevoegdheid van de instellingen die vanaf september 1935 de

taken van de rechtbanken en hoven voor oorlogsschade overnamen, werden bij KB van 15 september 1935 (B.S. 20 november 1935) vastgelegd.

Inhoud

Van het Hof van Oorlogsschade van Gent werden, naast de minuten van vonnissen, een algemene rol (1922-1925) en een bijzondere rol (zaken in kortgeding, 1920-1923) bewaard.

Openbaarheid

De archieven van de hoven van beroep voor oorlogsschade zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archief van hoven van beroep voor oorlogsschade jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van de procureur-generaal nodig.

Literatuur

(Zie literatuur bij de bestandsnotitie over de rechtbanken voor oorlogsschade)

Archiefblok

HO Gent 0000

1919-1931
Gent
0000/1-39 2,7 m

R92
Inventaris van het archief van het Hof voor Oorlogsschade te Gent. Oud bestand / K. Velle, J. Dhondt
Publ. 3361 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 59)
2001

2. MINISTERIES EN CENTRALE BESTUREN

A. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. centrale departementen

BINNENLANDSE ZAKEN

AFDELING INTERLOKALE SAMENWERKING EN LOKALE OPENBARE BEDRIJVEN

Volledige benaming

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Economie, Werkgelegenheid en Binnenlandse Aangelegenheden en Landbouw. Administratie Binnenlandse Aangelegenheden. Afdeling Interlokale Samenwerking en Lokale Openbare Bedrijven

Plaats

Brussel

Bestaansdata

(1984) 1998-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Tot de staatshervorming in 1980 was het bestuur van de Openbare Bedrijven van het ministerie van Binnenlandse Zaken verantwoordelijk voor het administratief toezicht op de intercommunales en de openbare bedrijven.[54] Het zou echter nog een aantal jaren duren vooraleer het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap die opdracht kon overnemen. Pas in 1984 werd de eerste structurele personeelsformatie in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd (besluit van de Vlaamse Executieve van 30 mei 1984). Hierin verscheen voor

[54] Op basis van: Leloup, Van Isterdael, *Beleidsdomein Binnenlandse Aangelegenheden: Archiefbeheersplan: afdeling Interlokale Samenwerking en Lokale Openbare Bedrijven*, 19-31.

de eerste maal de administratie Regionale en Lokale Besturen met binnen het bestuur Financieel Beleid Provincies en Gemeenten - Intercommunale Verenigingen en Gemeentebedrijven de dienst 'Intercommunale Verenigingen en Gemeentebedrijven'. Na de eerste grote hervorming van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap in 1991 werd de administratie Binnenlandse Aangelegenheden onderdeel van het grotere departement Economie, Werkgelegenheid en Binnenlandse Aangelegenheden (EWBA). De dienst werd een onderdeel van het bestuur Juridische Aangelegenheden, Intercommunale Verenigingen en Gemeentebedrijven. In 1995 werd het een afzonderlijke afdeling Intercommunales en Gemeentebedrijven. De afdeling kreeg er in 1998 het toezicht op de OCMW-verenigingen bij. In 1999 verschoof ook de politieke verantwoordelijkheid voor het administratief toezicht op de OCMW's van de Vlaamse minister van Welzijn naar de Vlaamse minister voor Binnenlandse Aangelegenheden.

De opdrachten van de afdeling passen in het breder kader van de administratie Binnenlandse Aangelegenheden die het administratief toezicht uitoefent op de ondergeschikte besturen, met name gemeenten, OCMW's en provincies. De afdeling is in de eerste plaats belast met het toezicht op de gemeentebedrijven. Een gemeentebedrijf is een gemeentedienst die beheerd wordt volgens industriële en commerciële methoden en onder afzonderlijk beheer een gemeentelijke taak uitoefent. De gemeente blijft wel bevoegd voor de belangrijkste beslissingen. Sinds 1995 heeft de gemeente ook de mogelijkheid een autonoom gemeentebedrijf op te richten voor een aantal commerciële of industriële activiteiten. Autonome gemeentebedrijven bezitten wel een eigen rechtspersoonlijkheid en kunnen als zodanig binnen hun doelstellingen vrij beslissen over het beheer van hun goederen. In 1998 werd een apart bijzonder en algemeen toezicht ingevoerd voor autonome gemeentebedrijven door de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden. Net als de gemeente kan ook de provincie haar eigen (autonome) provinciebedrijven oprichten. Sinds 2002 oefent de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden ook daar toezicht over uit.

De tweede (en belangrijkste) opdracht van de afdeling Interlokale Samenwerking en Lokale Openbare Bedrijven is het toezicht op de intergemeentelijke verenigingen. Het bijzonder toezicht wordt in de eerste plaats enkel en alleen uitgeoefend door de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden. Daarnaast is er een afzonderlijke commissaris van de Vlaamse regering bij de intercommunale verenigingen die bij de uitoefening

van het algemeen toezicht de rol van de provinciegouverneur vervult en de beslissingen kan schorsen. De regeringscommissaris ontvangt alle uitnodigingen en notulen van de vergaderingen van alle organen van de verenigingen. Op basis van die documenten of op basis van een klacht kan de regeringscommissaris oordelen of een beslissing al dan niet geschorst moet worden. De minister van Binnenlandse Aangelegenheden neemt de eindbeslissing. De afgelopen decennia werd het administratief toezicht op de intercommunales aanzienlijk versoepeld. Hierdoor bestond er enkel nog bijzonder toezicht voor de oprichting, de statuten, de statutenwijzigingen en de onteigeningen. Het decreet van 6 juli 2001 vervangt de traditionele intercommunales (NV's, VZW's of coöperatieve vennootschappen) door vier nieuwe types intergemeentelijke verenigingen: de interlokale vereniging, de projectvereniging, de dienstverlenende vereniging of de opdrachthoudende vereniging. Het decreet bepaalt de rechtsvorm. De derde opdracht van ISLOB vormt het toezicht op de OCMW-verenigingen, dat weinig verschilt van het toezicht op de OCMW's zelf. Net als bij de OCMW's werd ook het toezicht op de OCMW-verenigingen de afgelopen jaren steeds verder versoepeld en het karakter van het algemeen toezicht gewijzigd door in 1998 te bepalen dat men enkel nog afschriften van besluiten belangrijke juridische en financiële gevolgen naar de provinciegouverneur moet opsturen. De afdeling staat verder nog in voor het behandelen van de dossiers inzake de toekenning van nationale orden en burgerlijke eretekens aan personeelsleden van intercommunales. Het afdelingshoofd van ISLOB is verantwoordelijk voor de buitenlandse contacten van de administratie Binnenlandse Aangelegenheden. Hij vertegenwoordigt Vlaanderen in het *Committee on Local and Regional Democracy - Comité Directeur des Autorités Lokales et Regionales (CDLR)* van de Raad van Europa. Voorts staat hij in voor de uitvoering van de samenwerkingsakkoorden met andere landen, wanneer bepaalde aspecten daarvan betrekking hebben op de organisatie van het bestuur en de samenwerking tussen ondergeschikte besturen.

De rechtsvoorgangers van ISLOB waren het bestuur van de Openbare Bedrijven (tot 1983), de dienst Intercommunale Verenigingen en Gemeentebedrijven (1984-1994) en de afdeling Intercommunales en Gemeentebedrijven (1995-1997).

Inhoud

Dit archiefbestand bevat jaarverslagen van (Vlaamse) intercommunales (1986-1993) en verslagen van vergaderingen van organen van intercommunales (2000-2001)

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

LELOUP, G. m.m.v. VAN ISTERDAEL, H. *Beleidsdomein Binnenlandse Aangelegenheden: Archiefbeheersplan: afdeling Interlokale Samenwerking en Lokale Openbare Bedrijven* (Archiefbeheersplannen en selectielijsten. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 26) Brussel, 2004.

MAES, R., DE MOT, F. en DE POVER, J. e.a. *De intercommunales*. Brussel, 1992.

Archiefblok

ISLOB 2004

1986-2001
Brussel
2004/1-508 9,63 m

V7
Plaatsingslijst van het archief van de afdeling Interlokale Samerwerking en Lokale Openbare Bedrijven. Overdracht 2004 (1986-2001) / G. Leloup
2004

RUIMTELIJKE ORDENING, HUISVESTING EN STEDENBOUW

AFDELING MONUMENTEN EN LANDSCHAPPEN

Volledige benaming

Ministerie van Vlaamse Gemeenschap. Departement Leefmilieu en Infrastructuur. Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen. Afdeling Monumenten en Landschappen

Plaats

Brussel

Bestaansdata

(1972) 1995-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

In België ontstond al kort na de Belgische onafhankelijkheid belangstelling voor monumenten- en landschapszorg[55]. Op 7 januari 1835 werd de Koninklijke Commissie voor Monumenten opgericht, een primeur op Europees vlak. In 1912 werd de commissie uitgebreid met een afdeling Landschappen. Dankzij de wet van 7 augustus 1931 op het behoud van monumenten en landschappen (B.S. 05/09/1931) konden monumenten en landschappen waarvan het behoud van nationaal belang is, bij koninklijk besluit gerangschikt worden en onder bescherming van de overheid geplaatst. De bevoegde minister was de minister van Onderwijs. De minister van Openbare Werken kon ook subsidies verlenen voor onderhoud of restauratie van beschermde monumenten of landschappen. Het KB van 13 december 1968 betekende het einde van de unitaire Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen.

De grondwetsherziening van 1970 gaf aan de gemeenschappen culturele autonomie. Bij koninklijk besluit van 1 juni 1972 (B.S. 8/11/1972) werd bij het toenmalige ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur een Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg opgericht. Het decreet van

[55] Op basis van: De Smet, *Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening: archiefbeheersplan : afdeling Monumenten en Landschappen en bijbehorende raden en commissies*, 15-18.

3 maart 1976 regelde de bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten (B.S. 22/04/1976). Voor de landschappen bleef de wet van 7 augustus 1931 van toepassing. Bij de start van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap in 1984 werd de bevoegdheid toevertrouwd aan het bestuur Monumenten en Landschappen, een van de besturen van de administratie Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu (AROL). De staatshervorming van 1988 hevelde de bevoegdheid inzake monumenten en landschappen over van de gemeenschappen naar de gewesten. De administratie bleef evenwel dezelfde.Het bestuur bestond op dat moment uit drie afdelingen: de afdeling Algemene Zaken en Externe Betrekkingen, de afdeling Beschermingen, Subsidiëringen, Begroting en Fiscale Zaken en afdeling Studie en Documentatie. Daarnaast was in elke provincie een buitendienst gevestigd. Elke buitendienst beschikte over een afdeling monumenten, een afdeling landschappen en een afdeling interieur en roerend cultureel patrimonium. De centrale buitendiensten stonden in voor de specialisaties waarvoor het niet mogelijk was een deskundige per provincie ter beschikking te stellen (archeologie, architectuur, beveiliging, boomverzorging, historische parken en tuinen, industrieel erfgoed, inventarisatie, orgelzaken, klokken en torenuurwerken en spoedconservering).

Na de hervorming van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap in 1991 kreeg de administratie Ruimtelijke Ordening en Huisvesting (AROH) onderdak binnen het nieuwe departement Leefmilieu en Infrastructuur (LIN). Onder deze administratie ressorteerde het bestuur Monumenten en Landschappen. Binnen het bestuur was er een dienst Studie, Programmatie en Subsidiëring en een dienst Toegepaste Monumentenzorg. De buitendiensten in elke provincie bleven bestaan. In 1995 werd het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap opnieuw hervormd. Binnen het departement LIN werd de administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen (AROHM) opgericht. In elke provincie is een provinciale afdeling AROHM gevestigd. Binnen elk van deze afdelingen neemt de cel monumenten en landschappen een aantal taken op zich met betrekking tot de bescherming van monumenten en landschappen, het onderzoeken en opvolgen van onderhouds- en restauratiewerken en het inventariseren van het bouwkundig erfgoed.

Inhoud

De afdeling Monumenten en Landschappen heeft tot nu toe enkel de dossiers inzake de goedkeuring van provincie- en gemeentewapens overgedragen aan het Rijksarchief Beveren. Het decreet van 28 januari 1977 bepaalde dat elke Vlaamse gemeente verplicht was om een eigen wapen en een eigen vlag te kiezen. De subcommissie Heraldiek van de toenmalige Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen kreeg op 21 december 1978 de taak om advies te geven aan de minister van Cultuur inzake het goedkeuren van die gemeentewapens en -vlaggen. Gemeentewapens en -vlaggen behoorden tot dan tot de bevoegdheid van de diensten belast met de administratieve organisatie van provincies en gemeenten binnen het ministerie van Binnenlandse Zaken. Het bestand telt 313 dossiers: vijf dossiers inzake provinciewapens en -vlaggen en 308 dossiers inzake gemeentewapens en -vlaggen. De gemeentelijke dossiers staan per provincie en werden alfabetisch geordend op naam van de fusiegemeente.

De dossiers inzake de gemeentewapens en -vlaggen beginnen meestal in 1837, als gevolg van het koninklijk besluit dat op 6 februari van dat jaar uitgevaardigd werd tot regeling van de vorm van de zegels van de gemeenten. Heel wat dossiers bevatten echter stukken die dateren van vóór de oprichting van de archiefvormer, *i.c.* bewijsstukken om de bekrachtiging van het wapen te staven. De meeste archiefbestanddelen bevatten zowel het dossier van na de fusie als de dossiers van vóór de fusie met betrekking tot de verschillende fusiegemeenten. Na de overdracht van de dossiers naar de Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg rond 1981, maakte deze dienst nogmaals een nieuw dossier aan. De stukken zitten vaak niet meer in chronologische volgorde. De meeste dossiers bevatten een overzicht van de discussie over het wapen van een bepaalde gemeente over een periode van liefst 160 jaar, met alle bijbehorende bewijsstukken als retroacta, historische publicaties, persartikels, brieven van geschied- of heemkundige kringen en afdrukken van zegels. Hoewel de provinciale wapens en vlaggen pas in 1994 een wettelijke basis kregen, gaan de dossiers terug tot 1984. In dat jaar stuurde de subcommissie Heraldiek een brief naar de vijf Vlaamse provincies met de bedoeling om hun wapen en vlag op hun historische en heraldieke waarde te onderzoeken.

Ter info: het RA Kortrijk bewaart het persoonlijk archief van Ernest Warlop, die van 1978 tot 1997 voorzitter was van de Vlaamse Heraldische Raad. Ook

daar vind je dossiers inzake gemeentewapens- en vlaggen en provinciewapens en –vlaggen terug.

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

DE SMET, S. *Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening: Archiefbeheersplan: afdeling Monumenten en Landschappen en bijbehorende raden en commissies* (Archiefbeheersplannen en selectielijsten. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 39) Brussel, 2005.

Archiefblok

Monumenten en landschappen 2005

1820-1997
Brussel
2005/1-313 6,86 m

V9

Inventaris van het archief van de afdeling Monumenten en Landschappen van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Dossiers inzake het bekrachtigen van de provincie- en gemeentewapens en -vlaggen (1837-1997) / S. De Smet
Publ. 4485 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 131)
2005

ECONOMIE

AFDELING ECONOMISCH ONDERSTEUNINGSBELEID

Volledige benaming

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Economie, Werkgelegenheid en Binnenlandse aangelegenheden en Landbouw. Admini-stratie Economie. Afdeling Economisch Ondersteuningsbeleid

Plaats

Brussel

Bestaansdata

(1982) 1995-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Op het einde van de jaren 1950 kampte de Belgische economie met een structurele crisis.[56] De overheid trachtte via een aantal fiscale en financiële maatregelen de economie opnieuw aan te zwengelen. De bestaande wetten inzake staatssteun aan bedrijven, *i.c.* de wet van 7 augustus 1953 betreffende de steunverlening bij de oprichting, uitbreiding, wederuitrusting en rationalisatie van industriële en ambachtelijke ondernemingen en de wet van 10 juli 1957 tot het verlenen van financiële steun door de Staat voor oprichting of aankoop van bedrijfsgebouwen, werden vervangen door één enkele wet op de economische expansie van 17 juli 1959 (B.S. 29 juli 1959). De wetgever voorzag tegemoetkomingen onder de vorm van rente, staatswaarborgen bij leningen en fiscale voordelen om het privé-initiatief aan te moedigen. De wet creëerde bovendien zgn. ontwikkelingszones, gebieden die extra expansiesteun konden krijgen en nieuw aangelegde industriegebieden. Slechts bepaalde regio's kwamen in aanmerking voor het statuut van ontwikkelingszone.De bedoeling van de wetgever was duidelijk: het stimuleren van de economische expansie, ook in economisch minder interessante regio's.

---

[56] Op basis van: Vandaele, *Inventaris van het archief van de afdeling Economisch Ondersteuningsbeleid*, 11-15.

De minister van Economische Zaken trachtte via deze expansiewet een meer dynamisch economisch beleid te lanceren, dat de nadruk legde op de versterking van de concurrentiepositie van de bedrijven, de hervorming van de belastingen, het stimuleren van wetenschappelijk onderzoek en de expansie van de buitenlandse handel. De dienst Economische Expansie van het ministerie van Economische Zaken en Energie, administratie van de Nijverheid, Industriële Planning en Economische Expansie stond in voor de uitvoering van de expansiewet. De wet van 14 juli 1966 voorzag in een aantal extra steunmaatregelen voor de reconversie en ontwikkeling van de steenkoolmijngebieden en van andere regio's in economische crisis. Beide wetten werden vervangen door de wet betreffende de economische expansie van 30 december 1970 (B.S. 1/01/1971). De wetten hadden vooral succes in traditionele industriële sectoren. De wet tot economische heroriëntering van 4 augustus 1978 (B.S. 17 augustus 1978) spitste zich meer toe op de kleine en middelgrote bedrijven. Om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming, moesten ze voldoen aan een aantal strikte criteria inzake jaaromzet en tewerkstelling. Ook stond er een minimum- en een maximumwaarde op het bedrag van de investeringen. De overheidshulp kon o.m. bestaan uit tegemoetkomingen in de rentetoelagen van erkende kredietinstellingen en door banken verleende kredieten, uit kapitaalpremies en uit fiscale voordelen. De grondwetswijziging van 1980 regelde de overdracht van een deel van de bevoegdheden inzake economie, industrie en energie. Pas door de staatshervorming van 1988 waren de gewesten ook principieel bevoegd voor het economische beleid, met inbegrip van de economische expansie en de vroegere nationale sectoren.

Op 1 augustus 1991 besliste de Europese Commissie de wet van 17 juli 1959, die het algemeen steunregime betreft, op te schorten. Het expansie-steunbeleid moest in overeenstemming worden gebracht met de Europese wet- en regelgeving. Na een overgangsregeling, zorgde het decreet tot bevordering van de economische expansie in het Vlaamse Gewest van 15 december 1993 voor een verdere tegemoetkoming van het expansiesteun-beleid aan de verstrengde Europese reglementering.

De bevoegdheid over het economisch ondersteuningsbeleid ressorteerde achtereenvolgens onder het ministerie van Economische Zaken, Algemene Directie van de Handel en Nijverheid, Administratie van de Nijverheid, Afdeling Industriële planning en Economische Expansie, dienst Economische Expansie (1953-1969); ministerie van Economische Zaken, administratie van

de Nijverheid, afdeling Economische Expansie (1969-1982); ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie Economie en Werkgelegenheid, bestuur Economie, dienst Investeringen, afdeling Economische Expansie: handel en nijverheid (1982-1990); ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Economie, Werkgelegenheid, Binnenlandse aangelegenheden en Landbouw, administratie Economie, bestuur Economische Expansie (1991-1994).

Inhoud

Het eerste archiefblok bevat zo'n 12000 dossiers met aanvraag voor expansiesteun van "grote ondernemingen" (ondernemingen met meer dan 50 werknemers). De aanvragen werden ingediend tussen 1983 en 1991. De dossiers bevatten een ingevuld standaardformulier (met o.m. een profiel van de onderneming, informatie inzake eerdere en toekomstige investeringen, marktpositie en -oriëntatie, tewerkstelling, winst- en verliesrekeningen) en alle briefwisseling met betrekking tot de aanvraag. Vaak bevatten ze ook jaarverslagen, uittreksels uit het Belgisch Staatsblad en afschriften van notariële akten.Het spreekt voor zich dat deze dossiers een uitstekende bron vormen voor de bedrijfsgeschiedenis tijdens de crisisjaren 1980 en voor de investeringspolitiek van de overheid.

Het tweede archiefblok omvat een selectie van 457 expansiedossiers van middelgrote en kleine ondernemingen voor de jaren 1983-1991. De inhoud van de dossiers is vergelijkbaar met die van de dossiers van de grote ondernemingen. De dossiers zijn toegankelijk gemaakt via een nadere toegang; die bevat het dossiernummer (toegekend door de administratie – enkel voor de grote ondernemingen), de rechtsvorm, de naam van de onderneming en het BTW-nummer. De dossiers van de grote ondernemingen werden bovendien alfabetisch gerangschikt.

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

ANNAERT, P. en GUINAND, M. *Le ministère des Affaires économiques (1934-1992). I. Étude de l'Organisation et Répertoire des Commissions et Parastataux* (Miscellanea Archivistica. Studia 62) Brussel, 1994.

CASSIERS, I. *Un demi-siècle d'évolution de l'économie belge: tendances longues, ruptures et transformations irréversibles?* (UCL, Bulletin de l'IRES 225). Leuven, 2000.

DONCKELS, R., DEGADT, J. en DUPONT, B. *K.M.O.'s in België. Sociaal-economische betekenis.* Leuven, 1988.

MOMMEN, A. *The Belgian Economy in the Twentieth Century* (Contemporary Economic History of Europe Series 1). Londen, New York, 1994.

VANCOPPENOLLE, C. en SAS, B. *Een succesvolle onderneming. Handleiding voor het schrijven van een bedrijfsgeschiedenis*. Tweede herziene uitgave (Studia 104) Brussel, 2005.

VANTHEMSCHE, G. *Les paradoxes de l'Etat. L'Etat face à l'économie de marché XIXe-XXe s.* Brussel, 1997.

Archiefblokken

Expansiedossiers 0000

1982-1991
Vlaanderen
2004/10293-22496 231,1 m

V18
Inventaris van het archief van de afdeling Economisch Ondersteuningsbeleid van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Expansiedossiers grote ondernemingen. Overdracht 2004 (1982-1991) / D. Vandaele
In druk

Expansiedossiers KMO 2004

1986-1991
Brussel
2004/1-454 7,74 m

V10

Inventaris van het archief van de afdeling Economisch Ondersteuningsbeleid van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Expansiedossiers middelgrote en kleine ondernemingen (1986-1991) / D. Vandaele
In druk

ONDERWIJS, JEUGD EN WETENSCHAPPEN

COMMISSARIS VAN DE VLAAMSE REGERING BIJ HET GEMEENSCHAPSONDERWIJS

Plaats

Brussel

Bestaansdata

1989-2002

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De Commissaris van de Vlaamse regering bij het Gemeenschapsonderwijs (kortweg: de regeringscommissaris), kreeg zijn opdracht door het Bijzonder decreet van 19 december 1988 (B.S. 29/12/1988) betreffende de Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs (ARGO). Hij oefende, in opdracht van de Vlaamse regering, toezicht uit op de ARGO. Tot 1988 was de minister van Onderwijs de inrichtende macht voor het Rijksonderwijs. In 1989 nam de Vlaamse openbare instelling ARGO de functie van inrichtende macht van het Rijksonderwijs over. De ARGO werd bestuurd door een centrale raad, een vast bureau en lokale raden. De regeringscommissaris werd belast met de controle vanuit de regering. Vanaf 1999 werd de ARGO omgedoopt tot 'Gemeenschapsonderwijs'.

De opdracht van de regeringscommissaris bestond er hoofdzakelijk in om beroep aan te tekenen bij de gemeenschapsminister van Onderwijs tegen ongrondwettelijke en financieel onverantwoorde beslissingen van de ARGO/het Gemeenschapsonderwijs en om visa te verlenen voor o.m. bouwwerken en aankoop van materiaal. Hij oefende zowel op het centrale als op het plaatselijke niveau controle uit. Op het centrale niveau woonde de regeringscommissaris zowat alle vergaderingen van de centrale raad en het vast bureau bij. Per vergadering legde hij een dossier aan, met daarin de uitnodiging, de agenda, de notulen en de bijlagen. Het decreet van 13 juli 1994 (B.S. 31/08/1994) betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap vormde de hogescholen die tot dan onder de bevoegdheid van de ARGO stonden, om tot autonome hogescholen. De regeringscommissaris

verloor bijgevolg vanaf 1995 het toezicht op de hogescholen. Het Gemeenschapsonderwijs organiseerde enkel nog hoger onderwijs van het korte type in avondonderwijs.

De bevoegdheden van de regeringscommissaris werden verder ingeperkt door het Bijzonder decreet van 14 juli 1998 (B.S. 30/09/1998) betreffende het Gemeenschapsonderwijs. Vanaf 2000 oefende de regeringscommissaris enkel nog toezicht uit op het centrale niveau van het Gemeenschapsonderwijs. *De facto* werd zijn beslissingsmacht ook hier ingeperkt, omdat bepaalde bevoegdheden inzake personeel werden doorgeschoven van het centrale niveau naar het middenniveau (m.n. de scholengroepen) en naar het plaatselijke niveau (m.n. de scholen)

Op 31 december 2002 verdwenen de centrale raad en het vast bureau van het Gemeenschapsonderwijs en kwam er een raad van het Gemeenschapsonderwijs in de plaats. Een afgevaardigd-bestuurder nam de leiding over de centrale administratie van het Gemeenschapsonderwijs. De opdracht van de regeringscommissaris liep ten einde op 31 december 2002.

De Vlaamse overheid voert sindsdien enkel toezicht uit op het Gemeenschapsonderwijs aan de hand van een jaarverslag dat door de afgevaardigd-bestuurder wordt opgesteld. De raad van het Gemeenschapsonderwijs legt het jaarverslag voor aan het Vlaams parlement. De financiële rapportering gebeurt door een college van accountants, dat eveneens jaarlijks een verslag indient bij het Vlaams parlement.

Inhoud

Na de opheffing van de functie van regeringscommissaris werd het archief neergelegd in het RA Beveren. Het bevat een volledige reeks minuten van uitgaande brieven (1989-2003), dossiers inzake de ingestelde beroepen tegen beslissingen van het gemeenschapsonderwijs die hij strijdig achtte met de wet en/of met financieel verantwoord beleid (1989-2002), dossiers inzake visa voor aanbestedingen (1991-2002), dossiers inzake de vergaderingen van de centrale raad en van het vast bureau van de ARGO/het Gemeenschapsonderwijs (1989-2002) en dossiers inzake vergaderingen en inzake rekeningen en begrotingen van de lokale raden en de PMS-centra van de ARGO.

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

DERWAEL, J. m.m.v. VANCOPPENOLLE, C. *Beleidsdomein Onderwijs. Archiefbeheersplan Commissaris van de Vlaamse regering bij het Gemeenschapsonderwijs* (Archiefbeheersplannen en selectielijsten. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 2) Brussel, 2004.

VENY, L. (red.) *Wegwijs in de Lokale Raden van het Gemeenschaps-onderwijs*. Antwerpen, 1991.

VERHOEVEN, J.C. en DOM, L., *Vlaams Eurydice rapport 2001. Overzicht van het onderwijsbeleid en de onderwijsorganisatie in Vlaanderen*. Brussel, 2002.

Archiefblok

Commissaris Vlaamse Gemeenschap bij het Gemeenschapsonderwijs

1989-2002
Brussel
2003/1-3063 50,2 m

V2

Inventaris van het archief van de Commissaris van de Vlaamse Regering bij het Gemeenschapsonderwijs (1989-2002) / J. Derwael (m.m.v. C. Vancoppenolle)
Publ. 4331 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 102)
2004

INSPECTIE BASISONDERWIJS

Volledige benaming

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Onderwijs. Inspectie Basisonderwijs

Plaats

Brussel

Bestaansdata

1928-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Het KB van 15 mei 1928 houdende het reglement betreffende het toezicht op het lager onderwijs (B.S. 03/06/1928) ligt aan de wettelijke basis van de inspectie Basisonderwijs.[57] Tot 1 september 1991 werden de bevoegdheden van de twee inspectiekorpsen (van de inspecteurs van het gesubsidieerd onderwijs en die van het rijksonderwijs) bepaald door het KB van 26 februari 1960 betreffende de inspectie van de studiën in de gesubsidieerde onderwijsinrichtingen (B.S. 11/05/1960) en het KB van 14 december 1976 houdende het organiek reglement van de personeelsleden van de inspectiedienst die belast is met het toezicht op de rijksinrichtingen (B.S. 19/01/1977). De twee categorieën inspecteurs hadden verschillende bevoegdheden. De inspectie van het rijksonderwijs stond in voor de vervolmaking van het onderwijzend personeel en het toezicht op het niveau van de opleiding en gaf advies inzake de keuze en het gebruik van methodes en didactisch materiaal, hielp bij het opmaken van de leerplannen en de lessenroosters en ging na of de scholen hun educatieve opdracht vervulden. In het gesubsidieerde onderwijs controleerden de inspectrices/inspecteurs of het wettelijk vastgesteld minimum-leerplan en -lesrooster werd uitgevoerd en inspecteerden ze de onderwezen vakken en het peil van de opleiding. Als een school subsidies aanvroeg, ging de inspecteur na of ze voldeed aan de reglementaire en wettelijke bepalingen. De inspecteurs mochten in vrije

[57]Van der Cruyssen, Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1878-1884, 1907-1991). II. Bevoegdheden, p. 24.

scholen evenwel geen pedagogische richtlijnen geven en moesten de vrijheid van de inrichtende macht eerbiedigen om haar lesroosters aan te passen binnen de wettelijke en reglementaire normen.

Het bijzonder decreet betreffende de ARGO van 5 juli 1989 stipuleerde dat de onderwijsinspectie voortaan bevoegd zou zijn voor en gerekruteerd zou worden uit alle netten. Het impliceerde een onderschei tussen de controletaak van de inspectie en de begeleidingstaak van de inrichtende machten[58]. Ingevolge het decreet van 17 juli 1991 betreffende inspectie en pedagogische begeleidingsdiensten is de onderwijsinspectie bevoegd voor "1° de controle op het in acht nemen van de minimumlesroosters en van de goedgekeurde leerplannen; 2° het nagaan of de eindtermen worden bereikt, het toezicht op de toepassing van de taalwetgeving, de hygiëne en de bewoonbaarheid van de lokalen, het didactisch materiaal en de schooluitrusting; 3° het uitbrengen van advies omtrent de financiering of de opname in de toelageregeling van instellingen, afdelingen en andere onderverdelingen van instellingen; 4° het uitbrengen van beleidsadviezen over het onderwijs; 5° alle andere opdrachten die worden toegekend door of krachtens wetten en decreten". Of, met ander woorden, de inspectie gaat na of de school haar maatschappelijke opdracht realiseert en of de gemeenschapsgelden op verantwoorde wijze worden gebruikt. Ze verleent advies (o.a. over de financiering van scholen) en licht scholen systematisch door.

Inhoud

Dit bestand verzamelt het archief van een aantal inspecteurs-generaal voor het Basisonderwijs[59] uit de tweede helft van de twintigste eeuw. Het archief bevat weinig materiaal in verband met de werking van de dienst inspectie-generaal. Het zwaartepunt ligt bij de uitvoering van de taken van de inspectie en de interne werking van de dienst. In het onderdeel 'interne werking' vinden we de archiefbescheiden terug die te maken hebben met het administratief beheer en het personeelsbeheer van de inspectie Basisonderwijs. De belangrijkste series zijn de stukken inzake de overdracht van archieven van inspecteurs (1976-1998), de originele Koninklijke en Ministeriële Besluiten en de Regentsbesluiten met betrekking tot de inspectie (1946-1991), de

[58] Verhoeven J. en Elchardus M., op. cit., p. 65.
[59] Met name F. Christiaens, inspecteur-generaal vanaf ca. 1958 tot begin jaren 1970; Liévin Pollentier, inspecteur-generaal vanaf begin jaren 1970 tot 1 september 1989; Roger Staelens, inspecteur-generaal van 1 september 1989 tot 1 september 1998.

verzameling rondzendbrieven en onderrichtingen (geordend volgens onderwerp), de zeer uitgebreide verzameling onderwerpsmappen, die teruggaat tot 1958 (geordend volgens onderwerp), brochures in verband met onderwijs (jaren 1950-1998), verslagen van provinciale en centrale dienstvergaderingen (1988-1998) en persoonsdossiers betreffende de inspecteurs (1966-1998).

Deze archiefbescheiden geven een zeer duidelijk beeld van de werking van de inspectie. Wie waren de inspecteurs en op welke wijze oefenden ze hun taken uit? Aan welke wet- en regelgeving was de inspectie onderworpen? In het onderdeel 'Uitvoering van de taken' vind je archiefstukken geordend per taak van de inspectie, met name beleidsvoorbereiding, adviesverlening (uitsluitend jaren 1990), internationale samenwerking (voornamelijk stukken in verband met de Nederlands-Vlaamse Stuurgroep Basisonderwijs en zijn rechtsvoorgangers, opgericht in 1974), opvolging van het wetenschappelijk onderzoek (meer bepaald van het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek, na 1995), vertegenwoordiging in stichtingen, commissies, werk- en stuurgroepen, communicatie van het beleid (vooral antwoorden op vragen voor informatie van particulieren vanaf 1992 en dossiers inzake de organisatie van de Pedagogische Week, 1989-1993), opvolging van klachten en meldingen van laakbare praktijken (jaren 1990), organisatie van examens (het kantonnaal examen voor het getuigschrift basisonderwijs en het examen voor het behalen van het getuigschrift voor het ambt van (kantonaal) inspecteur basisonderwijs, vanaf eind jaren 1980), controle op de leerplicht, toezicht op de kwaliteit van het onderwijs (voor de schooljaren 1992-1993 en 1993-1994 bleven alle verslagen van de schooldoorlichtingen bewaard).

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

TYSSENS, J. “Het voormalige Ministerie van onderwijs en cultuur” in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 460-468.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel I, Organisatie, (*Miscellanea Archivistica. Studia 64*)*, Brussel, 1995.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel II, Bevoegdheden, (*Miscellanea Archivistica. Studia 78*)*, Brussel, 1996.

Archiefblok

Inspectie Basisonderwijs 2005

1944-1998
Brussel
2005/1-989 11,32m

V11
Inventaris van het archief van de inspectie Basisonderwijs / S. De Smet
In druk

INSPECTIE HOGER ONDERWIJS

Plaats

Brussel

Bestaansdata

1992-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De inspectie Hoger Onderwijs werd in het leven geroepen bij decreet van 17 juli 1991.[60] De onderwijsinspectie was o.m. ten aanzien van het hoger onderwijs van het korte type (HOKT) bevoegd voor: «(1) de controle op het in acht nemen van de minimumlesroosters en van de goedgekeurde leerplannen; (2) het nagaan of de eindtermen worden bereikt, het toezicht op de toepassing van de taalwetgeving, de hygiëne en de bewoonbaarheid van de lokalen, het didactisch materiaal en de schooluitrusting; (3) het uitbrengen van advies omtrent de financiering of de opname in de toelageregeling van instellingen, afdelingen en andere onderverdelingen van instellingen; (4) het uitbrengen van beleidsadviezen over het onderwijs; (5) alle andere opdrachten die worden toegekend door of krachtens wetten en decreten»

De controle op de gebruikte pedagogische methoden en de inspectie van de vakken godsdienst en niet-confessionele zedenleer vielen niet onder hun bevoegdheid. Een team van inspecteurs lichtte de opleidingen systematisch door. In de regel bestond dit team uit een inspecteur hoger onderwijs bevoegd voor de opleiding, een lid van de Dienst voor Onderwijsontwikkeling (DVO), een ambtenaar van het bestuur HOBU (later afdeling Hogescholen) en ten minste één onafhankelijke deskundige uit de professionele wereld. Deze opleidingsdoorlichtingen werden sinds het academiejaar 1992-1993 jaarlijks georganiseerd. Elk doorlichtingsbezoek werd grondig voorbereid aan de hand van diverse documenten en statistische gegevens over studenten, personeel en examenresultaten. Via een enquête bij de studenten werd gepeild naar hun evaluatie van de inhoud en de methode van onderwijs en van de examens van het vorig studiejaar. Na analyse van alle documenten

[60] Decreet van 17 juli 1991 betreffende inspectie en pedagogische begeleidingsdiensten (B.S., 31/08/1991).

bepaalden de teamleden tijdens een voorbespreking de knelpunten waaraan gedurende het bezoek bijzondere aandacht moest worden besteed. Naast een bezoek aan o.m. klaslokalen, laboratoria, mediatheek stonden gesprekken met leden van de directie, docenten, studenten, oud-studenten en/of personen uit het beroepsveld op het inspectieprogramma. Na het doorlichtingsgesprek legde de inspecteur hoger onderwijs een voorontwerp van verslag voor aan de overige leden van het doorlichtingsteam. Hun opmerkingen werden verwerkt in het ontwerpverslag dat door de inspecteur-generaal aan de hogeschool werd verstuurd. De hogeschool kreeg 20 werkdagen de tijd om haar reacties op dit ontwerp aan de inspecteur-generaal te geven. Na beoordeling en verwerking van de reacties van de hogescholen maakte de inspectie een definitief verslag. In principe was het verslag uitsluitend bestemd voor intern gebruik. Het verslag werd integraal ter beschikking gesteld van de docenten.

Voor de één-cyclusopleidingen bleef de klassieke opleidingsdoorlichting door de inspectie Hoger Onderwijs van kracht tot en met het academiejaar 1997-1998, met een uitloper in 1998-1999. Het decreet betreffende het onderwijs van 18 mei 1999 schafte het doorlichtingssysteem van de inspectie hoger onderwijs af. Het decreet voorzag dat hogescholen het visitatiesysteem van de universiteiten zouden toepassen. De Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) kreeg de opdracht het visitatiesysteem uit te bouwen en te organiseren, terwijl de administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (HOWO) de verantwoordelijkheid kreeg over de kwaliteitsbewaking door de overheid.

Inhoud

Het archief bevat algemene stukken inzake de organisatie en de voorbereiding van doorlichtingen. Het overgrote deel van het bestand bestaat uit doorlichtingsdossiers, geordend per opleiding en per hogeschool, voor de periode 1992 tot 1999.

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb

je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

DROSSENS, P. *Archiefbeheersplan van de afdeling Hogescholen en bijhorende raden en commissies* (Archiefbeheersplannen en selectielijsten Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 12) Brussel, 2004.

NIJS, R. “Kwaliteitsbewaking en -toezicht volgens het hogeschooldecreet: een kritische benadering” in: *Brandpunt. Maandelijks tijdschrift van de christelijke onderwijscentrale*, XXIII (1996) nr 5, p. 187-189.

NIJS, R. “De plaats van de overheid in kwaliteitsbewaking van het hoger onderwijs” in: *Persoon en Gemeenschap*, LI (1998/99) nr 9-10, p. 330-348 en 397-405.

TYSSENS, J. “Het voormalige Ministerie van onderwijs en cultuur” in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 460-468.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel I, Organisatie, (*Miscellanea Archivistica. Studia 64*)*, Brussel, 1995.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel II, Bevoegdheden, (*Miscellanea Archivistica. Studia 78*)*, Brussel, 1996.

VERHOEVEN, J. en ELCHARDUS, M. *Onderwijs. Een decennium Vlaamse autonomie*. Kapellen, 2000.

Archiefblok

Inspectie Hoger Onderwijs 2005

1992-2000
Brussel
2005/1-420 10,89m

B14
Inventaris van het archief van de inspectie Hoger Onderwijs / P. Drossens, S. Wauters
In druk

BESTUUR HOGER ONDERWIJS EN WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Volledige benaming

Ministerie van Onderwijs. Bestuur Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek

Plaats

Brussel

Bestaansdata

1877-1990

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Voor 1878 was het ministerie van Binnenlandse Zaken bevoegd voor het hoger onderwijs.[61] In de periode 1878-1884 was het terug te vinden bij het ministerie van Openbaar Onderwijs en nadien, tot 1907, bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Openbaar Onderwijs. Vanaf 1907 behoorde hoger onderwijs tot het domein van het ministerie van Wetenschappen en Kunsten, dat vanaf 1932 'ministerie van Openbaar Onderwijs' werd genoemd, naar zijn voornaamste bevoegdheid. In 1963 ging hoger onderwijs over naar het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur. Na de splitsing van het ministerie in 1969 werd het ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur bevoegd voor het Nederlandstalige hoger onderwijs. De communautarisering van de onderwijsbevoegdheden begon met de grondwetswijziging van 1971, die aan de gemeenschappen de restbevoegdheid over onderwijs toekende. In de praktijk bleef de

[61] Op basis van: Drossens e.a. Inventarissen van de archieven van het bestuur Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (1877-1979), 13-15; Van der Cruyssen,, Het ministerie van Onderwijs en Cultuur (1878-1884, 1907-1991). I. Organisatie, 93-135; Idem. II. Bevoegdheden, 53-56.

onderwijsbevoegdheid evenwel hoofdzakelijk een nationale aangelegenheid. Het KB van 18 april 1983 (B.S. 21 april 1983) veranderde de naam van het Nederlandstalige ministerie in 'ministerie van Onderwijs'. Met de grondwetswijziging van 15 juli 1988 werd de hele onderwijsbevoegdheid overgeheveld naar de gemeenschappen. Sinds 1990, met de oprichting van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, is het departement Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap bevoegd voor het hoger onderwijs.

De voor hoger onderwijs bevoegde administratieve entiteiten binnen bovengenoemde ministeries waren het beheer van het Hoger Onderwijs (1878-1884), beheer van het Hoger Onderwijs, de Wetenschappen en de Letteren (1884-1923), bestuur van het Hoger Onderwijs en de Wetenschappen (1924-1928), directie van het Hoger Onderwijs en Wetenschappen (1929-1939), bestuur van het Hoger en Middelbaar Onderwijs (1940), Hoger Onderwijs en Wetenschappen (1941-1944), algemene directie van het Hoger Onderwijs en de Wetenschappen (1945), bestuur van het Hoger Onderwijs, de Wetenschappen en het Middelbaar Onderwijs (1946-1957), bestuur van het Hoger Onderwijs en de Wetenschappen (1957-1962), algemene directie van het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (1963-1969) en het bestuur van het Hoger Onderwijs en de Jury's (1969-1970). De wet van 7 juli 1970 betreffende de algemene structuur van het hoger onderwijs maakte een onderscheid tussen het universitair onderwijs en het hoger onderwijs buiten de universiteit. Dit weerspiegelde zich ook in de administratieve structuur van het ministerie bevoegd voor Onderwijs. Binnen het bestuur van het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek splitste de dienst van het Hoger Onderwijs en de Jury's in 1971 op in de dienst Universitair Hoger Onderwijs en de dienst Niet-Universitair Hoger Onderwijs. Dit onderscheid tussen universiteiten en hogescholen bleef van dan af in de administratieve structuur behouden. Van 1971 tot 1990 was het bestuur van het Hoger Onderwijs en het Wetenschappelijk Onderzoek (1971-1990) bevoegd, en tot slot, vanaf 1990, de administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek van het departement Onderwijs.

De Bekrachtigingscommissie werd onder de koepel van het Hoger Onderwijs ingesteld bij wet van 21 mei 1929. Het KB van 7 mei 1931 bepaalde dat de diploma's voor academische graden door een bijzondere commissie moesten worden bekrachtigd. De Bekrachtigingscommissie bestond uit twee raadsheren bij het Verbrekingshof, twee leden van de Koninklijke Academie voor Geneeskunde, twee leden van de afdeling Letteren en twee leden van

de afdeling Wetenschappen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten. Professoren mochten geen deel uitmaken van de commissie. In hetzelfde jaar werd de centrale examencommissie ingesteld voor alle academische graden. De wet van 21 mei 1929 en het KB van 27 december 1930 gaven kandidaten die niet aan een universiteit studeerden de kans een universitair diploma te behalen, door examens af te leggen voor de centrale examencommissies die door de staat werden ingericht[62].

Inhoud

Dit archiefbestand bevat o.m. de Koninklijke en Ministeriële Besluiten en de Besluiten van de secretaris-generaal inzake hoger onderwijs. Voor de periode tot 1970 hebben de besluiten zowel betrekking op het hoger universitair als op het hoger niet-universitair onderwijs[63]. Na 1970 vind je enkel nog de Besluiten inzake het universitair onderwijs[64]. Het archief bevat ook de processen-verbaal van de Bekrachtigingscommissie voor de periode 1947-1970. Daarnaast vind je de processen-verbaal van de Examencommissies belast met het toekennen van academische graden (1877-1969). Voor de periode 1877-1930 kende de Examencommissie enkel de graad van doctor in de geneeskunde toe, vanaf 1931 alle academische graden.

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de

---

[62] Wet van 21 mei 1929 op het toekennen der academische graden en het programma der universitaire examens, art. 23, 26 en 36 (B.S. 25/05/1929) en KB van 27 december 1930 houdende de reglementaire beschikkingen van de door de regering samengestelde examencommissies voor het toekennen van academische graden (B.S. 14/01/1931).

[63] De Besluiten inzake hoger onderwijs uitgevaardigd in de periode 1831-1898 bevinden zich in het Algemeen Rijksarchief (*Ministère de l'Instruction publique. Inventaire des arrêtés royaux et ministériels concernant l'administration de l'Enseignement Supérieur (1831-1898)* (Toegangen in beperkte oplage 279) Brussel, 1995.

[64] De KB's en MB's betreffende Nederlandstalig hoger, niet-universitair onderwijs uit de periode 1971-1990 en de processen-verbaal van de examencommissies bevoegd voor het toekennen van hogere, niet-academische graden worden bewaard door de afdeling Hogescholen van de administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek. Zie: Drossens, *Archiefbeheersplan van de afdeling Hogescholen en bijhorende raden en commissies*, 30 en 55-72.

centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

DROSSENS, P. *Archiefbeheersplan van de afdeling Hogescholen en bijhorende raden en commissies*. (Archiefbeheersplannen en selectielijsten Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 12) Brussel, 2004.

TYSSENS, J. "Het voormalige Ministerie van onderwijs en cultuur" in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 460-468.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel I, Organisatie, (*Miscellanea Archivistica. Studia 64*)*, Brussel, 1995.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel II, Bevoegdheden, (*Miscellanea Archivistica. Studia 78*)*, Brussel, 1996.

Archiefblok

Hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek 2005

1877-1979
Brussel
2005/1-133 6,08m

M174
Inventaris van het archief van het bestuur Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek / P. Drossens, L. Van Haecke, S. Wauters
In druk

DIENST ZEEVISSERIJONDERWIJS

Plaats

Brussel

Bestaansdata

1926-1990

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Tot 1884 ressorteerde het zeevaartonderwijs onder het ministerie van Openbare Werken.[65] In 1884 werd het beheer van het Zeewezen van het ministerie van Verkeer en van Post, Telegrafie en Telefonie bevoegd. De wet van 11 juli 1957, gecoördineerd op 20 september 1960 (B.S. 14/11/1960), regelde het zeevaartonderwijs. De wet organiseerde drie cycli: een lagere secundaire cyclus, een hoger secundaire cyclus en een hogere cyclus. In de lagere secundaire cyclus kregen leerlingen een praktische technische opleiding in de zeevisserij. De rijksinrichtingen (voor het lager secundair onderwijs: de Rijksvisserijschool in Knokke-Heist) vielen onder het beheer van de overheid. De gesubsidieerde inrichtingen konden na een jaar zowel wedde- als werkingstoelagen aanvragen. De kosten van het onderricht waren ten laste van de inrichtende machten.

In 1970 werd het zeevisserijonderwijs overgeheveld naar de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap. Het werd beheerd door de minister van Cultuur en de kredieten stonden ingeschreven op de cultuurbegroting. Na de staatshervorming van 1980 nam de Vlaamse Gemeenschap het zeevisserijonderwijs integraal op in haar dotatie en kwam het terecht bij Onderwijs. In de jaren 1980 werd ook de Rijksvisserijschool van Knokke-Heist overgedragen aan de Vlaamse Gemeenschap. De school viel van dan af onder het beheer van de Gemeenschapsminister, die bevoegd werd voor alle aanstellingen en benoemingen. De gemeenschapsbegroting van Onderwijs droeg voortaan alle kosten.

---

[65] Op basis van: Drossens e.a., *Inventarissen van de archieven van het bestuur Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek*, 16-17.

Tot begin 1990 ressorteerde het zeevisserijonderwijs onder de administratie voor Onderwijs en Permanente Vorming, Bestuur voor Onderwijs en Beroepsvorming, Algemene Diensten Onderwijs en Zeevisserijonderwijs. De dienst Zeevisserijonderwijs was bevoegd voor het pedagogisch, didactisch en administratief toezicht op het visserijonderwijs en het financieel toezicht op het gesubsidieerd visserijonderwijs. De dienst organiseerde cursussen, stelde een oefenschip ter beschikking van de visserijscholen en coördineerde het onderricht aan boord van het schip. De dienst was ook belast met het experimenteel deeltijds zeevisserijonderwijs. In 1990 werd het zeevisserijonderwijs ondergebracht bij de administratie Secundair Onderwijs van het departement Onderwijs.

Inhoud

In dit archiefbestand vind je hoofdzakelijk stukken inzake de subsidiëring en het beheer van en het toezicht op de lagere secundaire cyclus van het zeevisserijonderwijs[66]. Het bevat o.m. beleidsvoorbereidende dossiers (jaren 1950-1990), inspectieverslagen (jaren 1950-1990), stukken inzake het beheer van de rijkszeevisserijschool in Knokke-Heist (1976-1990), stukken inzake subsidiëring van vrije zeevisserijscholen en van de vzw's Marine-academie, Internationaal Zeemanshuis en Marinejeugd (1966-1990) en stukken inzake het beheer van oefenschepen (1948-1983).

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

[66] Het archief van het hoger zeevaartonderwijs (ca. 1961-1990) wordt beheerd door de afdeling Hogescholen van het departement Onderwijs. Zie: Drossens, *Archiefbeheersplan van de afdeling Hogescholen en bijhorende raden en commissies*, 48.

Literatuur

DEVOLDER, C. Het Ministerie van Verkeer en Post, Telegrafie en Telefonie (1884-1990). I Organisatie. (Miscellanea Archivistica. Studia 63) Brussel, 1995.

DEVOLDER C. Het Ministerie van Verkeer en van Post, Telegrafie en Telefonie (1884-1990). II Bevoegdheden. (Miscellanea Archivistica. Studia 65) Brussel, 1995.

TYSSENS, J. "Het voormalige Ministerie van onderwijs en cultuur" in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw. Brussel, 1999, p. 460-468.

VAN DER CRUYSSEN, C. Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel I, Organisatie, (Miscellanea Archivistica. Studia 64), Brussel, 1995.

VAN DER CRUYSSEN, C. Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel II, Bevoegdheden, (Miscellanea Archivistica. Studia 78), Brussel, 1996.

VERLINDEN, C. KONINCKX, C., ASAERT, G., BAETENS, R., DE VOS, G. en EVERAERT, G. (ed.), Bibliografie van de geschiedenis van de Belgische scheepvaart. Bibliography of Belgian maritime history (Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België. Wetenschappelijk Comité voor Maritieme Geschiedenis, Collectanea Maritima 1) Brussel, 1984.

VLEESCHOUWERS, C. "Administratieve evolutie van het Bestuur van het Zeewezen" in: Archief- en Bibliotheekwezen in België XLIX (1978), p. 504-540.

VLEESCHOUWERS, C. "Administratieve evolutie van het Bestuur van het Zeewezen, 1830-1978 (vervolg)" in: Archief- en Bibliotheekwezen in België L (1979), p. 84-101.

Archiefblok

Zeevisserijonderwijs 2005

1926-1990
Brussel
2005/1-180 2,12m

V21
Inventaris van het archief van de Algemene Diensten Onderwijs en Zeevisserijonderwijs (1926-1990) / P. Drossens en L. Van Haecke
In druk

ADMINISTRATIE WETENSCHAP EN INNOVATIE

Volledige benaming

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Wetenschap, Innovatie en Media. Administratie Wetenschap en Innovatie

Plaats

Brussel

Bestaansdata

(1982)1996-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Op 1 juli 1982 werd, in de schoot van de 'Voorlopige Administratieve Cel van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap', de cel Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek opgericht om het Vlaamse wetenschapsbeleid uit te bouwen. De cel moest dwarsverbindingen tot stand brengen tussen de diverse activiteiten van wetenschappelijk onderzoek, analoge procedures implementeren en deskundigheid inzake het onderzoeksmanagement leveren aan leden van de Vlaamse Executieve en aan het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Ze stond ook in voor de relaties met het nationale en internationale niveau, meer bepaald met organen waarin gemeenschappelijke

onderzoeksacties werden voorbereid. Elke activiteit van wetenschappelijk onderzoek moest aan de cel worden voorgelegd.

Bij besluit van de Vlaamse Executieve van 30 mei 1984 werd de naam van de cel Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek gewijzigd in 'dienst Wetenschappelijk Onderzoek'. Voortaan ressorteerde de dienst onder de diensten van de Secretaris-generaal, maar aan de bevoegdheden veranderde niets. In 1987 kreeg de dienst nogmaals een andere naam: dienst Wetenschapsbeleid en Technologie, ook nu weer zonder inhoudelijke verschuiving. De Vlaamse Executieve besliste op 19 april 1989 wel dat onderzoeksprojecten met een budget van minder dan 6 miljoen BEF niet langer aan de dienst te hoefden te worden voorgelegd voor advies.

Met de invoering van de nieuwe structuur van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap werd de dienst Wetenschapsbeleid en Technologie vervangen door de administratie voor de Programmatie van het Wetenschapsbeleid. Ze ressorteerde onder het departement Coördinatie. De administratie bestond uit een cel Coördinatie en een cel Wetenschapsbeleid. De cel Coördinatie zorgde voor de onderlinge afstemming van de initiatieven (tussen de leden van de Vlaamse Executieve en in het kader van nationale en internationale onderzoeksprojecten). De cel Wetenschapsbeleid stond in voor advies (besteding van middelen, programma's van wetenschappelijke instellingen), studie (opvolgen van het wetenschapsbeleid in binnen- en buitenland), ondersteuning (deskundigheid in onderzoeksmanagement, adviseren van de Vlaamse overheid inzake concrete projecten, bekend maken van het wetenschapsbeleid in binnen- en buitenland) en conceptie (van acties inzake wetenschapsbeleid).

In 1996 nam de administratie Wetenschap en Innovatie, als onderdeel van het departement Wetenschap, Innovatie en Media, het Vlaamse wetenschapsbeleid over. Ze bestaat uit drie entiteiten: het directoraat-generaal en twee afdelingen: de afdeling Wetenschappen en de afdeling Technologie en Innovatie. De opdrachten van de administratie hebben in zeer ruime mate betrekking op de voorbereiding en de opvolging van het wetenschaps-, technologie- en innovatiebeleid en dit in een federale, multilaterale en internationale context: bijhouden van relevante literatuur, contacten en overleg met 'het veld' en collega's in binnen- en buitenland, en bijeenbrengen en analyseren van gegevens en informatie om ze in beleidsrelevante termen te vertalen.

Inhoud

Het archief van de administratie Wetenschap en Innovatie en haar rechtsvoorgangers illustreert mooi de werking en de diverse bevoegdheden van de administratieve entiteiten die in de jaren 1980-begin de jaren 1990 het Vlaamse wetenschapsbeleid coördineerden. De onderzoeker kan aan de hand van de diverse archiefbescheiden een goed beeld krijgen van de geleidelijke overheveling van de bevoegdheden en middelen voor onderzoek en ontwikkeling van het federale naar het Vlaamse niveau. Naast een beperkt aantal stukken inzake het administratief-juridisch en het financieel beheer van de administratie, behelst het archiefbestand vooral stukken die geproduceerd zijn bij de uitvoering van haar verschillende taken: beleidsvoorbereiding, adviesverlening, subsidiëring, popularisering van wetenschap en technologie, internationale samenwerking, opvolging van onderzoeksprogramma's en -projecten, opvolging van de beleidsuitvoering door onderzoeksinstellingen, verzorgen van het secretariaat van werkgroepen, raden en commissies en vertegenwoordiging in werkgroepen, raden en commissies. Vermeldenswaard is de reeks van ca. 200 dossiers inzake het verlenen van advies omtrent onderzoeksprojecten (1982-1990). Ze werden geordend per beleidsdomein. De dossiers illustreren zeer goed de adviserende opdracht, waarbij elke activiteit van wetenschappelijk onderzoek verplicht aan de archiefvormer werd voorgelegd. Het bestand bevat ook ca. 60 subsidiedossiers uit de periode 1976-1985, overgedragen door het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur bij het overhevelen van de materie naar gemeenschappen en gewesten. Andere interessante en vooralsnog onontgonnen bronnen zijn de bescheiden met betrekking tot *Flanders Technology International*, de internationale - voornamelijk Europese - samenwerking op het vlak van onderzoek en ontwikkeling en de diverse werkgroepen die thema's behandelden zoals de Vlaamse steenkoolproblematiek, gezondheidsvoorlichting en -opvoeding in het onderwijs of de transfer van technologie naar de Derde Wereld.

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

Speurgids Wetenschap, Technologie en Innovatie. Brussel, 1996-2002.

DROSSENS, P. m.m.v. THERRY, M. *Beleidsdomein Wetenschap: archiefbeheersplan Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid* (Archiefbeheersplannen en selectielijsten. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 38) Brussel, 2005.

VAN HAEGENDOREN, G. en SEUTIN, B. e.a. *De bevoegdheidsverdeling in het federale België. Deel 6. Het wetenschappelijk onderzoek*. Brugge, 2000.

Archiefblok

AWI 2004

1976-2000
Brussel
Ongenummerd 25 m

V8
Inventaris van het archief van de administratie Wetenschap en Innovatie en haar rechtsvoorgangers (1976-2000) / S. De Smet, P. Drossens
Publ. 4491 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 133)
2006

AFDELING JEUGD EN SPORT

Plaats

Brussel

Bestaansdata

1945-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Op 24 mei 1945 werd de unitaire Nationale Dienst voor de Jeugd[67] opgericht.[68] De Nationale Raad voor de Jeugd kwam er later dat jaar, op 11 december 1945.[69] Beide organisaties werden enkele jaren later geïntegreerd in het ministerie van Openbaar Onderwijs. Ze leidden aanvankelijk een sluimerend bestaan als gevolg van de politieke en ideologische tegenstellingen rond de koningskwestie en de schoolstrijd. Beide organisaties werden heropgericht bij KB van 12 juni 1956.[70] De nieuwe Nationale Dienst voor de Jeugd beschikte over een erg ruim takenpakket, maar beperkte zich in de praktijk tot de opleiding en vorming van animatoren, de uitbouw van de uitleendienst van kampeermateriaal en didactisch materiaal en de subsidiëring van verenigingen. De Nationale Dienst voor de Jeugd verzorgde ook het secretariaat van de Nationale Jeugdraad, waarin (ook gewezen) nationale leiders van jeugdbewegingen, jeugddiensten, jeugdgroeperingen of studentenorganisaties zetelden. De Nationale Jeugdraad verleende advies aan de minister van Onderwijs en bestudeerde alle problemen die verband hielden met jongeren. De nieuwe Nationale Dienst voor de Jeugd werd als één van de eerste diensten van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur opgesplitst in de 'Nederlandstalige Nationale Dienst voor de Jeugd' en de Franstalige '*Service Nationale de la Jeunesse*'. De Nationale Dienst voor

[67] Besluit van de Regent van 24 mei 1945 houdende oprichting van een Nationale Dienst voor de Jeugd (B.S. 13/06/1945)
[68] Op basis van de uitgebreide inleiding van Geert Leloup op de *Plaatsingslijst van het archief van Jeugd en Sport*.
[69] Het MB van 11 december 1945 houdende oprichting van een Nationale Raad voor de Jeugd, aangevuld door het MB van 12 december 1945 (B.S. 17-18/12/1945)
[70] KB van 12 juni 1956 tot oprichting van een Nationale Raad voor de Jeugd, een Interdepartementale Commissie voor de Jeugd en een Nationale Dienst voor de Jeugd (B.S. 22/06/1956) en MB van 22 juli 1957, houdende huishoudelijk reglement van de Nationale Raad voor de Jeugd (B.S. 01/09/1957)

de Jeugd werd in 1963 geïntegreerd in het bestuur voor Jeugd en Vrijetijdsbesteding, dat omstreeks 1970 werd omgedoopt tot 'bestuur voor Jeugdvorming'. Ook de Nationale Jeugdraad werd in de jaren 1960 op basis van de taalrol opgesplitst. Het KB van 22 mei 1963 bepaalde dat de Nationale Jeugdraad voortaan uit één nationale raad met één voorzitter én een Nederlandstalige en Franstalige afdeling met elk een ondervoorzitter zou bestaan. Elke afdeling beschikte over een Bureau, dat verantwoordelijk was voor de praktische coördinatie. De bevoegdheden werden verder uitgebreid. De Jeugdraad verstrekte niet alleen advies op vraag van de ministers, maar formuleerde ook op eigen initiatief ideeën over alles wat met jongeren te maken had.[71] De drie jeugdraden en hun bureaus werd in 1970 nog verder opgesplitst. Drie KB's vormden de grondslag van de Nationale Jeugdraad, de Nederlandstalige Jeugdraad en de *Conseil de la Jeunesse d'expression Française.*[72] De Nationale Jeugdraad was in principe samengesteld uit de leden van de andere twee raden, maar heeft in de praktijk nooit gefunctioneerd.

Het jeugdbeleid kreeg tijdens de jaren 1960 een belangrijke impuls gekregen door de invoering van subsidies voor jeugdhuizen en allerlei vormen van jeugdwerk en die *nominatim* op basis van criteria van de Jeugdraad verleend werden. Door het decreet van 28 januari 1974 betreffende het Cultuurpact moesten ook voor de subsidiëring van jeugdwerk wettelijke regelingen in de vorm van decretenworden opgesteld.[73] Het decreet van 22 januari 1975 tot regeling van de erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk speelde een belangrijke rol in de uitbouw van het jeugdwerkbeleid.[74] Het aantal erkende verenigingen groeide spectaculair. De financiële verplichtingen die in het decreet werden voorzien, konden wegens te beperkte budgetten maar voor twee derde uitgevoerd worden. Terwijl de invoering van decreet voor het landelijk jeugdwerk vrij snel en succesvol zou verlopen, zou de invoering van één of meerdere decreten voor het plaatselijke

[71] KB van 22 mei 1963 houdende oprichting van een Nationale Jeugdraad (B.S., 24-25/05/1963)
[72] KB van 30 april 1970 houdende oprichting van een Nationale Jeugdraad (B.S., 27/06/1970); KB van 30 april 1970 houdende oprichting van een Nederlandstalige Jeugdraad (B.S.27/06/1970); KB van 26 februari 1970 houden oprichting van een Franstalige Jeugdraad (B.S. 27/06/1970)
[73] Decreet van 28 januari 1974 betreffende het Cultuurpact (B.S. 31/05/1974).
[74] Decreet van 22 januari 1975 tot regeling van de erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk (B.S. 15/05/1975)

jeugdwerk nog jaren op zich laten wachten. De Nederlandstalige Jeugdraad belandde in de tweede helft van de jaren 1970 in een zware crisis. De uittredende Jeugdraad formuleerde eind 1977 een advies aan de nieuwe Jeugdraad om de structuur en het statuut te herzien. Het kwam echter niet tot een akkoord, met het gevolg dat de Nederlandstalige Jeugdraad op 5 juli 1979 werd ontbonden.

De nieuwe Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap zou uiteindelijk met het decreet van 24 maart 1982 opgericht worden.[75] Artikel 4, punt 7 van de bijzonder wet van 8 augustus 1980 stipuleerde immers dat het jeugdbeleid gemeenschapsmaterie was geworden.[76] De Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap had, net als zijn voorganger, de opdracht, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van de Vlaamse Executieve, advies uit te brengen over alle aangelegenheden die de jeugd betreffen. Daarenboven moest de Gemeenschapsminister bevoegd voor de culturele aangelegenheden het advies van de Jeugdraad inwinnen wanneer hij de vigerende criteria, reglementeringen, decreten en andere bepalingen in verband met het jeugdbeleid zou willen wijzigen of wanneer hij het jeugdbeleid fundamenteel zou willen heroriënteren. Het Bureau verdween, maar een ambtenaar van het Bestuur voor Jeugdvorming werd als secretaris aangesteld. Na de staatshervorming van 1980 werd het bestuur voor Jeugdhervorming overgeheveld naar het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, waar het vanaf 1984 als de dienst Jeugdwerk een onderdeel zou vormen van het Bestuur voor Sociaal-Cultureel Werk van de Administratie voor Onderwijs en Permanente Vorming. Het jeugdbeleid kreeg tijdens de jaren 1980 een nieuwe impuls met de invoering van het ‘speelse decreet’. Het decreet van 27 november 1984 houdende subsidiëring van de verenigingen voor vakantiespeelpleinwerk en van de verenigingen voor jeugdvakanties regelde de subsidiëring van een welbepaald aspect van het lokaal jeugdwerk.[77] Het decreet van 27 november 1984 houdende erkenning en subsidiëring van jeugdverblijfscentra voerde een nieuwe en aangepaste wettelijke

[75] Decreet van 24 maart 1982 houdende de oprichting van een Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap (B.S. 04/06/1982)
[76] Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, art. 4 7° (B.S. 15/08/1980).
[77] Decreet van 27 november 1984 houdende subsidiëring van de verenigingen voor vakantiespeelpleinwerk en van de verenigingen voor jeugdvakanties (B.S. 23/02/1985)

subsidieregeling voor deze centra in.[78] In 1991 werd de Dienst Jeugdwerk omgevormd tot het Bestuur Jeugdwerk van de Administratie Sociaal-Cultureel Werk van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Een nieuwe reorganisatie volgde in 1995, waarbij een Afdeling Jeugdwerk binnen de Administratie Cultuur gecreëerd werd. Deze afdeling zou in 1999 omgedoopt worden tot de Afdeling Jeugd en Sport.

In de jaren 1990 werden een groot aantal nieuwe decreten ingevoerd, die de bestaande wet- en regelgeving vervingen. Het eerste was het decreet van 9 juni 1993 houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid. Dit decreet bepaalde dat alle bestaande subsidieregelingen voor lokaal jeugdwerk werden afgeschaft. De middelen werden ter beschikking gesteld van de gemeentebesturen voor de verdere uitbouw van een gemeentelijk jeugdwerkbeleid op basis van een gemeentelijk jeugdwerkbeleidsplan.Het decreet van 17 december 1997 houdende subsidiëring van provinciebesturen inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid zou dezelfde principes voor de provincies invoeren.[79] Het decreet van 12 mei 1998 houdende de erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk bewaarde de belangrijkste principes van het decreet uit 1975, maar voerde toch ook een aantal nieuwe krachtlijnen door, zoals financiële stimulansen voor activiteiten met bijzondere doelgroepen (jongeren die door armoede, een lage scholingsgraad, een handicap of een allochtone herkomst minder kansen hebben) en voor samenwerkingsprojecten.[80]

De decretale basis van het Vlaams jeugdbeleid werd na 2000 opnieuw grondig gewijzigd. Het decreet van 29 maart 2002 op het Vlaamse jeugdbeleid voerde nieuwe regels in voor de subsidiëring van het landelijk jeugdwerk. Het vormde daarenboven de decretale basis voor een aantal nieuwe initiatieven, zoals de participatie- en communicatieprojecten, de internationale projecten, de jeugdculturele initiatieven en het experimenteel jeugdwerk. Het decreet vormde de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap ten slotte ook om tot de vzw Vlaamse Jeugdraad, met een

[78] Decreet van 27 november 1984 houdende erkenning en subsidiëring van jeugdverblijfcentra (B.S. 24/01/1985)
[79] Decreet van 17 december 1997 houdende subsidiëring van provinciebesturen inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid (B.S. 17/02/1998)
[80] Decreet van 12 mei 1998 houdende de erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk (B.S. 21/07/1998)

eigen secretariaat.[81] Het decreet van 14 februari 2003 houdende de ondersteuning en de stimulering van het gemeentelijk, het intergemeentelijk en het provinciaal jeugd- en jeugdwerkbeleid was een samenvoeging van het decreet gemeentelijk jeugdwerkbeleid van 9 juni 1993 en het decreet provinciaal jeugdwerkbeleid van 17 december 1997.[82] Het decreet van 3 maart 2004 houdende erkenning en subsidiëring van jeugdherbergen, jeugdverblijfcentra, ondersteuningsstructuren vervangt het decreet van 27 november 1984 houdende erkenning en subsidiëring van jeugdverblijf-centra.[83] Het nieuwe decreet voert nieuwe subsidievoorwaarden in, waarbij veel aandacht wordt besteed aan de basiskwaliteitsnormen, de jeugdwerkgerichtheid en de jeugdvriendelijkheid van de centra. Het stipuleerde ook de oprichting van ondersteuningsstructuren voor de sector van de jeugdverblijfcentra.

Inhoud

Het archiefbestand 'Jeugd en Sport 2005' bevat in de eerste plaats enkele archiefseries van de afdeling zelf, namelijk subsidiebesluiten uit de periode 1977-1995, jaarverslagen uit de periode 1979-2003 en publicaties uit de periode 1962-2005. Daarnaast bevat het de ingebonden jaarverslagen én de notulen en bijhorende stukken van de Nationale, Nederlandstalige en Vlaamse Jeugdraden, van hun bureaus en van hun commissies en werkgroepen uit de periode 1965-2002. Tot slot wordt ook de ingebonden Knipselkrant van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap uit de periode 1993-1996 in dit archiefbestand bewaard.

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

---

[81] Decreet van 29 maart 2002 op het Vlaamse jeugdbeleid (B.S. 14/06/2002)
[82] Decreet van 14 februari 2003 houdende de ondersteuning en de stimulering van het gemeentelijk, het intergemeentelijk en het provinciaal jeugd- en jeugdwerkbeleid (B.S. 24/03/2003)
[83] Decreet van 3 maart 2004 houdende erkenning en subsidiëring van jeugdherbergen, jeugdverblijfcentra, ondersteuningsstructuren en de vzw Algemene Dienst voor Jeugdtoerisme (B.S. 02/04/2004)

Literatuur

ABBELOOS, J. F. Een huis voor de zuil of van de jeugd? Analyse van de zuilgebonden coördinatie en legitimatie van de jeugdhuiswerking binnen de Belgische verzorgingsstaat voor de periode 1958-1973. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling UGent, 2003.

TYSSENS, J. “Het voormalige Ministerie van onderwijs en cultuur” in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw. Brussel, 1999, p. 460-468.

VAN DER CRUYSSEN, C. Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel I, Organisatie, (Miscellanea Archivistica. Studia 64), Brussel, 1995.

VAN DER CRUYSSEN, C. Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel II, Bevoegdheden, (Miscellanea Archivistica. Studia 78), Brussel, 1996.

Archiefblok

Afdeling Jeugd en Sport 2005

1962-2005
Brussel
2005/1-400 12,76m

V16
Plaatsingslijst van het archief van de afdeling Jeugd en Sport van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Overdracht 2005 (1962-2005) / G. Leloup

CULTUUR

AFDELING BEELDENDE KUNSTEN EN MUSEA

Volledige benaming

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Administratie Cultuur. Afdeling Beeldende Kunsten en Musea

Plaats

Brussel

Bestaansdata

(1963) 1995-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De beleidsbevoegdheid over 'beeldende kunst en musea' is één van de oudere bevoegdheden van het huidige Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.[84] Ze ressorteerde van 1907 tot 1933 onder het ministerie van Wetenschappen en Kunsten. Tussen 1933 en 1963 was het een bevoegdheid van het ministerie van Openbaar Onderwijs. In 1963 werd het 'ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur' opgericht. De cultuurbevoegdheden werden er opgesplitst tussen eentalig Franse en eentalig Nederlandse diensten. Onder de koepel van de administratie Culturele Zaken, bestuur Kunsten en Letteren, was de dienst Plastische Kunsten verantwoordelijk voor het cultureel patrimonium, waartoe de beeldende kunst en de musea behoorden. In 1969 werd het voormalig 'ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur' opgesplitst in een 'ministerie van Nationale Opvoeding en Franse cultuur' en een 'ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse cultuur'. De Nederlandstaligen richtten, onder het bestuur voor Kunsten en Kunstonderwijs, één dienst onder de noemer 'wetenschappelijke culturele instellingen en plastische kunsten' op. Cultureel patrimonium werd een apart onderdeel in het organogram. In 1971 wijzigde de benaming in 'dienst voor

[84] Op basis van: Soens, V. e.a., *Archiefbeheersplan afdeling Beeldende Kunst en Musea en bijbehorende raden en commissies*, 20-33.

Kunstbevordering', met daaronder het 'cultureel patrimonium', 'culturele wetenschappelijke inrichtingen' en 'plastische kunsten'. In 1981 kreeg de 'dienst voor Kunstbevordering' een bredere invulling; naast de dienst Beeldende Kunst, Wetenschappelijke Instellingen en Musea, kwam onder de koepel de diensten Letteren en Dramatische Kunsten, Muziek en Lyrische Kunst en Culturele Film.

Het 'ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse cultuur' kreeg tot 1971 zijn opdrachten van de minister van *Nationale* Opvoeding en Nederlandse cultuur. Dit wijzigde enigszins met de oprichting van de Cultuurraden als wetgevende organen. Vanaf dat ogenblik vaardigden de Cultuurraden de decreten uit inzake culturele aangelegenheden in de Nederlandstalige Cultuurgemeenschap. Er werden vooral inspanningen geleverd op het vlak van de democratisering van het culturele leven en de bescherming van het Vlaamse culturele patrimonium. Daarnaast werd werk gemaakt van de internationale culturele samenwerking. De Cultuurraden beschikten wel over culturele bevoegdheden, maar hadden geen beslissingsrecht over de financiële middelen. Pas met de tweede staatshervorming en de bijzondere wet van 8 augustus 1980 (B.S. 15/08/1980) werd de begroting 'cultuur' integraal opgenomen in de dotatie aan de gemeenschappen. De administratieve uitvoering van de beleidsopdrachten gebeurde tot 1983 door de Nederlandse Culturele Diensten van het ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur, dat toen al was overgeheveld van het nationale departement naar het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Hoewel het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap in 1983 van start ging, zijn de eerste duidelijke organogrammen pas vanaf 1986 terug te vinden. De 'dienst Beeldende Kunst en Musea', viel onder het 'bestuur Kunst' van de administratie Kunst (en Toerisme). Het bestuur Kunst overkoepelde ook drie buitendiensten: het Frans Masereel Centrum, het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen en het Kasteel-Domein van Gaasbeek. In 1989 onderging het 'bestuur Kunst' een naamswijziging binnen het 'bestuur voor Schone Kunsten', maar de bevoegdheden en structuur bleven ongewijzigd. In 1995 werd de afdeling Beeldende Kunsten en Musea (BKM) opgericht, die tot vandaag een onderdeel vormt van de administratie Cultuur binnen het departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

De opdracht van BKM bestaat uit de ondersteuning van de professionele beeldende kunst en van het Vlaamse museumwezen; het aanreiken van middelen aan de kunstenaar zodat hij/zij op een optimale wijze kan creëren

en publiceren en dit zowel in binnen- als buitenland; het bevorderen van de internationale uitwisseling van mensen en werken en het beheer van het roerend kunstpatrimonium van de Vlaamse Gemeenschap. Het 'collectiebeheer' en de aankoop van kunstwerken is één van de oudste bevoegdheden van de afdeling. In 1860 besliste de Belgische overheid om beeldende kunst aan te kopen ter ondersteuning van de kunstenaars. De ‘Belgische’ verzameling bestaat uit zo’n 12000 kunstwerken, die onder het gezamenlijk beheer vallen van de Vlaamse en Franse Gemeenschap. Daarnaast heeft de Vlaamse Gemeenschap een 7000-tal werken in volle eigendom.

BKM huisvest ook het secretariaat van de Beoordelingscommissie Beeldende Kunst. Die commissie oordeelt over subsidieaanvragen van beeldende kunstenaars en van erkende organisaties en adviseerde, tot 2004, de Vlaamse overheid inzake aankoop van kunstwerken. Naast de aankoop van kunst is het toekennen van beurzen aan kunstenaars een bevoegdheid die zeker tot 1884 teruggaat. Pas met de oprichting van de Nationale Commissie van Advies voor Plastische Kunsten (KB van 28 februari 1965) werd dat in een wettelijk kader gegoten. De Nationale Commissie van Advies voor Plastische Kunsten stond in voor beoordeling van subsidieaanvragen en advies. Het besluit van de Vlaamse Executieve van 1 juli 1982 richtte een uitsluitend ‘Vlaamse Commissie Beeldende Kunst’ op met dezelfde opdracht. De Nationale Commissie bleef evenwel nog tot 1987 functioneren.

Inhoud

De twee omvangrijkste reeksen in het archief dat BKM heeft overgedragen zijn de ‘dossiers inzake de subsidiëring van beeldende kunstenaars’ en de ‘dossiers inzake subsidiëring van organisaties beeldende kunst’. Alle dossiers die betrekking hebben op de subsidiëring van de Vlaamse beeldende kunst uit de periode 1960-1997 zijn er in terug te vinden. Het klassement van het ‘kunstenaarsarchief’ kreeg voor het eerst vorm in 1960. Vanaf dan werden alle brieven, subsidieaanvragen, persknipsels, uitnodigingen en andere documentatie over Belgische kunstenaars of kunstenaarsverengingen, systematisch bijgehouden en alfabetisch geklasseerd op naam van de aanvrager. De stukken die betrekking hadden op één bepaalde persoon of organisatie werden in een ‘verzameldossier’ gestopt. Aangezien de aankoop van kunstwerken en het toekennen van beurzen een bevoegdheid is die zeker tot 1884 terug gaat, zijn er in de reeks ook documenten terug te vinden die dateren van het einde van de 19de eeuw. Eén van de dossiers met stukken

die teruggaan tot 1895, staat op naam van de bekende Oostendse schilder James Ensor. Elk dossier bevat de klassieke elementen van een subsidiedossier: briefwisseling tussen de administratie en de kunstenaar, zijn/haar naaste familieleden, vrienden of galeriehouders of andere betrokkenen, uittreksels uit de notulen van de Nationale Commissie van Advies voor Plastische Kunsten en haar rechtsopvolgers… Voor de periode 1960-1995 treffen we daarnaast de aankoopbewijzen van kunstwerken en de facturen aan; na 1995 vinden we in de dossiers ook bankdocumenten terug die betrekking hebben op de toekenning van de diverse soorten kunstbeurzen. In geval van goedkeuring bevat het dossier ook het bijbehorende origineel ministerieel besluit. In het documentatiegedeelte kunnen we twee types documentatie onderscheiden: enerzijds de beknopte curricula, illustraties, foto's, dia's of miniatuurversies van het werk die dienden ter illustratie van de subsidieaanvraag en anderzijds de krantenknipsels, uitnodigingen voor vernissages, tentoonstellingen, aankondigingen... die naderhand door de ambtenaren werden bijgevoegd.

Daarnaast bevat het bestand ook de notulen en bijbehorende stukken van de Beoordelingscommissie Beeldende Kunst (1995-1999) en de reeksen dossiers inzake de subsidiëring van grote instellingen (1965-1997), dossiers inzake de aankoop van kunstwerken (1994-1998), dossiers inzake Kunst in Huis (1978-1994) en de dossiers inzake de omzetting van de Europese Richtlijn en verordening inzake de bescherming van het roerend cultureel patrimonium (1992).

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

DE PAUW, W. *Minister dixit. Een geschiedenis van het Vlaamse cultuurbeleid*. Leuven, 2005.

SOENS, V. M.M.V. HOUTMAN, E. en PUT, E. *Archiefbeheersplan afdeling Beeldende Kunst en Musea en bijbehorende raden en commissies.*

*(*Archiefbeheersplannen en Selectielijsten Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 29*),* Brussel, 2004.

SOENS, V. en VANCOPPENOLLE, C. “Via IAVA terecht: het Vlaams kunstenaarsarchief” in: *Bibliotheek- en Archiefgids* 2005 nr 3, p. 23-28.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel I, Organisatie, (*Miscellanea Archivistica. Studia 64*)*, Brussel, 1995.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel II, Bevoegdheden, (*Miscellanea Archivistica. Studia 78*)*, Brussel, 1996.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel III, Repertoria van de wetenschappelijke instellingen van de Staat, van de academies en van de domeinen van Gaasbeek en Mariemont,* (Miscellanea Archivistica. Studia 85*)*, Brussel, 1995.

Archiefblokken

BKM 2004

1965-1999
Brussel
2004/1-5466 96,96 m

Inventaris van archief van de afdeling Beeldende Kunst en Musea van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (overdracht 2004), 1965-1999 / V. Soens
Publ. 4468 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 122)
2005

BKM 2005

1950-2003
Brussel
2005/1-1695 56,66 m

V13
Er is nog geen toegang beschikbaar

AFDELING MUZIEK, LETTEREN EN PODIUMKUNSTEN

Plaats

Brussel

Bestaansdata

1846-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Na de Belgische onafhankelijkheid werd het ministerie van Binnenlandse Zaken verantwoordelijk voor het beleid inzake de letteren, de kunsten en de wetenschappen.[85] In 1846 werd bij Binnenlandse Zaken een afzonderlijke *Division des Lettres, Sciences et Arts* opgericht. Deze bevoegdheden werden in 1884 overgeheveld naar de *Administration des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts* van het nieuwe ministerie van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken, maar zouden al in 1888 opnieuw naar het ministerie van Binnenlandse Zaken en Openbaar Onderwijs verhuizen. Het daaropvolgende decennium werd het pakket schone kunsten naar het Ministerie van Landbouw overgeheveld, waardoor het nationaal Belgisch cultuurbeleid in 1895 werd opgesplitst tussen een *Administration des Sciences et Lettres* van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Openbaar Onderwijs en een *Administration des Beaux Arts* van het ministerie van Landbouw.Het zou tot 1907 duren vooraleer een gespecialiseerd ministerie van Wetenschappen en Kunsten werd opgericht, met in zijn schoot een beheer van de Schone Kunsten voor het beleid inzake de kunsten en de letteren. Zowel het ministerie als zijn administratie voor de kunsten en de letteren zouden de daaropvolgende decennia enkele naamsveranderingen ondergaan. Het ministerie van Wetenschappen en Kunsten werd in 1932 omgedoopt tot

[85] Deze tekst is een samenvatting van de zeer uitgebreide inleiding op de *Inventaris van het archief van de afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en rechtsvoorgangers (1850-2000), met inbegrip van het archief van de Koninklijke Commissie van Advies voor Plaatsnaamgeving (1988-1996)* van Geert Leloup. Je vindt daar ook informatie o.m. inzake onderzoeksmogelijkheden, verwante bestanden, de Koninklijke Commissie van Advies voor Plaatsnamen en de subsidiëring van de muzieksector.

ministerie van Openbaar Onderwijs en in 1960 tot ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur. Het beheer van de Schone Kunsten werd in 1922 omgedoopt tot bestuur van de Schone Kunsten, de Letteren en de Openbare Bibliotheken, in 1940 tot bestuur van Schone Kunsten, Letteren en Volksopleiding en in 1946 tot bestuur van Schone Kunsten en Letteren.

Het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur werd vanaf 1960 geleidelijk aan op basis van de taalrol opgedeeld en in 1969 eenvoudigweg in een ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur en een *Ministère de l'éducation nationale et de la culture française* opgesplitst. Het Bestuur van Kunsten, Letteren en Volksopleiding werd in dit kader in 1963 tot Culturele Zaken omgedoopt en in Nederlandstalige en Franstalige Diensten georganiseerd en vervolgens in 1969 in de Nederlandse Culturele Diensten en de Franse Culturele Diensten opgesplitst. De bevoegdheden van de cultuuradministraties werden tijdens de jaren 1950 en 1960 flink uitgebreid, waardoor de Nederlandse Culturele Diensten in 1969 opgedeeld waren in een bestuur voor Kunsten en Letteren, een bestuur voor Jeugd en Vrijetijdsbesteding en een bestuur voor Lichamelijke Opvoeding, Sport en Openluchtleven. Het bestuur voor Kunsten en Letteren was op zijn beurt verder onderverdeeld in een dienst voor Muziek en Lyrische Kunst, een dienst voor Plastische Kunsten en een dienst voor Letteren en Dramatische Kunst.

De eerste staatshervorming van 1970 hevelde de wetgevende bevoegdheden inzake de culturele materies over naar de nieuwe cultuurraden van de cultuurgemeenschappen. De dienst voor Muziek en Lyrische Kunst, de dienst voor Plastische Kunsten en de dienst voor Letteren en Dramatische Kunst werden in 1971 samengevoegd tot één Dienst voor Kunstbevordering, Cultureel Patrimonium en Culturele Wetenschappelijke Inrichtingen. De tweede staatshervorming van 1980 droeg met de oprichting van de gemeenschapsexecutieven ook de uitvoerende macht inzake de culturele bevoegdheden aan de gemeenschappen. De diensten voor Kunstbevordering van de Nederlandse Culturele Diensten van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur werden in 1981 opgesplitst in een dienst Muziek en Lyrische Kunst, een dienst Letteren en Dramatische Kunst, een dienst Beeldende Kunst, Wetenschappelijke Instellingen en Musea en een nieuwe dienst Culturele Film, maar werden even later overgeheveld naar het nieuwe Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en omgevormd tot de nieuwe administratie Kunst met een dienst Beeldende Kunst en Musea, een dienst Letteren en Dramatische Kunst en een dienst Muziek en Culturele Film.

De administratie Kunst van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap werd in 1987 opgesplitst in een bestuur Letteren en Podiumkunsten met een dienst Letteren en Dramatische Kunst en een dienst Muziek en Culturele Film en een bestuur Schone Kunsten met een dienst Beeldende Kunst en Musea.

De staatshervorming van 1988 en de daaropvolgende overheveling van nationale bevoegdheden en grote aantallen nationale ambtenaren naar de gemeenschappen en de gewesten leidde in de loop van 1991 tot de reorganisatie van de bestaande diensten, besturen en administraties van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap én tot de invoering van nieuwe overkoepelende departementen. De administratie Kunst werd in het nieuwe Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur geïntegreerd en ingrijpend gereorganiseerd. Het bestuur Letteren en Podiumkunsten werd het bestuur Muziek, Letteren en Podiumkunsten met een dienst Letteren en Podiumkunsten en een dienst Muziek. Het filmbeleid werd afgesplitst en in het nieuwe bestuur Media werd geïntegreerd. De in 1995 doorgevoerde fusie van alle besturen en diensten van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap tot afdelingen had tot gevolg dat de administratie Kunst tot de administratie Cultuur werd omgedoopt en nogmaals ingrijpend werd gereorganiseerd. De dienst Letteren en Podiumkunsten en de dienst Muziek van het Bestuur Muziek, Letteren en Podiumkunsten werden samen de Afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten (MLP), de Dienst Beeldende Kunst en Musea werd de Afdeling Beeldende Kunst en Musea (BKM). Het bestuur Media werd op dat moment omgedoopt tot de afdeling Media en Film, maar zou uiteindelijk in 1998 naar het nieuwe departement Wetenschap, Innovatie en Media overgeheveld worden om er in de nieuwe administratie Media geïntegreerd te worden.

Tijdens de 19de eeuw al voorzag het ministerie van Binnenlandse Zaken specifieke begrotingsposten voor de aanmoediging van de schone kunsten, de wetenschappen en de letteren. Het ging niet om een systematische subsidiëring, maar veeleer om een aantal individuele en *ad hoc* steunmaatregelen voor Belgische kunstenaars, wetenschappers en auteurs. De belangrijkste steunmaatregelen rond 1850 waren *encouragements, souscriptions, achats*.[86] Naast de verschillende begrotingswetten en -decreten vormen alleen de verschillende besluiten tot oprichting van één of meerdere

[86] KB van 28 december 1850 betreffende de begroting van het Ministerie van Binnenlandse Zaken voor 1851 (B.S. 30/12/1850).

adviesorganen de wettelijke grondslag voor het letterenbeleid in de 19de en 20ste eeuw, waardoor de historische evolutie van de verschillende steunmaatregelen erg moeilijk te reconstrueren is. De enige structurele steunmaatregel voor de letteren was die voor de sector van de toneelletterkunde. Pas in 1922 werden ook voor de andere literaire genres leescomités worden opgericht met het oog op het toekennen van 'uitgaafpremiën'[87].

Het KB van 5 mei 1951 richtte een Nederlandstalige adviescommissie voor de aankoop van boeken van Belgische en buitenlandse schrijvers op.[88] Deze commissie gaf de minister van Openbaar Onderwijs advies over de aankoop van in België en in het buitenland uitgegeven boeken van Belgische schrijvers en van in België uitgegeven boeken van buitenlandse schrijvers. Het KB van 12 maart 1963 hief de commissie op en verving ze door de Commissie van Advies tot bevordering van de Nederlandse letterkunde, kortweg de 'Letterencommissie'. Deze commissie verleende advies aan de minister van Cultuur over de middelen tot bevordering van de Nederlandse letterkunde in België, meer in het bijzonder voor de aankoop van in België of in het buitenland uitgegeven werken, voor het bevorderen van de publicatie van bijzonder waardevolle werken, voor de vertaling en verspreiding in andere taalgebieden en voor allerlei toelagen en steun aan letterkundigen.[89] De commissie telde naast vier gewone leden ook tien toegevoegde leden die de vijf sectoren proza, poëzie, kritiek en essay, toneelletterkunde en kunstboeken vertegenwoordigden. Na het Cultuurpact van 1972 weerspiegelde de samenstelling van de commissie de zetelverdeling in de cultuurraden, met afgevaardigden van de verschillende politieke partijen.[90] Na de staatshervorming van 1980 bleef de Commissie van Advies tot bevordering van de Nederlandse letterkunde ook op Vlaams niveau verantwoordelijk voor adviezen met betrekking tot toelagen en steunmaatregelen voor letterkundigen. De steunmaatregelen bleven grotendeels dezelfde. Vlaamse schrijvers en vertalers konden tijdens de jaren tachtig aanspraak maken op

[87] Kennisgeving van de Minister van Wetenschappen en Kunsten (B.S. 30/09/1922).
[88] KB van 5 mei 1951 tot instelling van twee commissies van advies voor de aankoop van boeken van Belgische en buitenlandse schrijvers (B.S. 28/07/1951).
[89] KB van 12 maart 1963 tot oprichting van een Commissie van Advies tot Bevordering van de Nederlandse Letterkunde in België (B.S. 10/04/1963).
[90] Cultuurpact van 24 februari 1972. Dit akkoord kreeg een wettelijke basis met de Wet van 16 juli 1973 waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt (B.S. 16/10/1973) en het Decreet van 28 januari 1974 betreffende het cultuurpact (B.S. 31/05/1974).

steunaankopen, werkbeurzen, eregelden, RSZ-toelagen en specifieke creatie- en vertaalpremies voor toneelauteurs. De enige ingrijpende wijzigingen aan dit subsidiestelsel waren de invoering van vergoedingen voor literaire lezingen in 1984 en de afschaffing van de eregelden en de RSZ-toelagen in 1986. In 1997 werd de Commissie van Advies tot bevordering van de Nederlandse letterkunde opgeheven en vervangen door twee nieuwe commissies: de Commissie voor de Letteren en de Beoordelingscommissie voor de Letteren. De Commissie voor de Letteren moest de werkzaamheden en de adviezen van de overkoepelende Raad voor de Kunsten met betrekking tot het letterenbeleid voorbereiden, terwijl de Beoordelingscommissie voor de Letteren advies verleende over de concrete erkennings- en subsidiedossiers.[91]

De uitvoering van het letterenbeleid werd uiteindelijk op 1 januari 2000 overgeheveld naar het nieuwe Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) dat voortaan auteurs, literaire vertalers en uitgevers van boeken of literaire tijdschriften zou ondersteunen, literaire verenigingen en manifestaties zou subsidiëren en voor de promotie van de Vlaamse literatuur in het buitenland zou zorgen.[92] De Beoordelingscommissie voor de Letteren werd op dat moment afgeschaft aangezien de subsidiedossiers voortaan door de verschillende bijzondere adviescommissies van het Vlaams Fonds voor de Letteren beoordeeld zouden worden. Het eigenlijke letterenbeleid blijft ook na de oprichting van het Vlaams Fonds voor de Letteren het terrein van de afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten. Hetzelfde geldt voor de subsidies voor artistiek-culturele en kunstkritische publicaties en tijdschriften en voor de subsidies voor projecten met het oog op de bevordering van het lezen.

De overheid probeert auteurs en vertalers niet alleen met subsidies en met toelagen te stimuleren en te ondersteunen, maar ook door ze met eigen literaire prijzen te bekronen. De ‘staatsprijzen’ ontstonden midden 19de eeuw.

---

[91] Decreet van 19 december 1997 houdende oprichting van een Raad voor Cultuur, een Raad voor de Kunsten, een Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding en van een adviserende beroepscommissie inzake culturele aangelegenheden (B.S. 11/04/1998).

[92] Decreet van 30 maart 1999 houdende oprichting van een Vlaams Fonds voor de Letteren (B.S. 27/08/1999).

Het KB van 6 juli 1851 stelde een aantal vijfjaarlijkse prijzen in voor de beste Belgische werken die in België door Belgische auteurs gepubliceerd werden, waaronder een Vijfjaarlijkse prijs voor Vlaamse letterkunde die zowel poëzie als proza zou bekronen.[93] Het KB van 10 juli 1858 voerde enkele jaren later een afzonderlijke Driejaarlijkse prijs voor Vlaamse toneelletterkunde in.[94] Het KB van 10 maart 1914 voerde zowel een Driejaarlijkse prijs voor Nederlandse letterkunde voor poëzie en proza als een Driejaarlijkse prijs voor Nederlandse toneelletterkunde in.[95] Het KB van 17 augustus 1925 voegde beide prijzen samen tot één Grote jaarlijkse prijs voor Nederlandse letterkunde voor poëzie, proza of toneelletterkunde.[96] Een tweede KB van 17 augustus 1925 voerde op datzelfde moment een afzonderlijke Grote vijfjaarlijkse prijs voor kritiek en essay in.[97] Het KB van 12 oktober 1927 voerde enkele jaren later een Grote jaarlijkse prijs voor Vlaamse letterkunde in die nu om de beurt aan toneelletterkunde, roman en poëzie toegekend zou worden en dus *de facto* als een Driejaarlijkse prijs voor toneelletterkunde, een Driejaarlijkse prijs voor romans en verhalend proza en een Driejaarlijkse prijs voor poëzie uitgereikt zouden worden.[98] Een tweede KB van 12 oktober 1927 voerde op datzelfde moment een Grote vijfjaarlijkse prijs voor Vlaamse letterkunde in die aan een Belgisch schrijver verleend zou worden die zich door de verdiensten van zijn gehele werk onderscheiden zou hebben.[99] Het KB van 1 december 1967 voerde decennia later een Prijs voor de vertaling van Nederlandse letterkunde in voor de aanmoediging van de vertaling van literair werk van Vlaamse auteurs.[100] Deze prijs werd al sinds 1945 uitgereikt, maar dan zonder dat er een wettelijke grondslag voor bestond. De KB's inzake de reglementering van de Jaarlijkse grote prijs voor Vlaamse letterkunde, de Vijfjaarlijkse grote prijs voor kritiek en essay en de Vijfjaarlijkse grote prijs ter bekroning van een schrijverscarrière werden in 1969 opgeheven en vervangen door het KB van 5

[93] KB van 6 juli 1851 (B.S. 08/07/1851).
[94] KB van 10 juli 1858 (B.S., 11/07/1858).
[95] KB van 10 maart 1914 betreffende de Prijzen van Letterkunde. – Inrichtings-reglement. Wijzigingen (B.S. 21/03/1914).
[96] KB van 17 augustus 1925 betreffende de Jaarlijkchse Groote prijs voor Nederlandse letterkunde (B.S. 12/09/1925).
[97] KB van 17 augustus 1925 houdende betreffende de Vijfjaarlijksche Groote Prijs voor Kritiek en Essay's Nederlandse taal (B.S. 12/09/1925).
[98] KB van 12 oktober 1927 betreffende de Groote Jaarlijksche Prijs voor Letterkunde (B.S. 22/12/1927).
[99] KB van 12 oktober 1927 betreffende de Groote Vijfjaarlijksche Prijs voor Franse en Vlaamsche letterkunde. - Stichting (B.S. 19/12/1927).
[100] KB van 1 december 1967 betreffende de driejaarlijkse staatsprijs voor vertaling van Vlaamse letterkunde (niet gepubliceerd in B.S).

juni 1969.[101] Voor de Jaarlijkse prijs voor Vlaamse letterkunde had dit weinig gevolgen. De Vijfjaarlijkse Prijs voor kritiek en essay en de Vijfjaarlijkse prijs ter bekroning van een schrijverscarrière werden beiden tot driejaarlijkse prijzen omgevormd. Door het KB van 7 oktober 1971 kwamen voortaan ook scripts voor radio- en televisiespelen in aanmerking voor de prijs voor toneelletterkunde.[102] Het KB van 23 december 1971 zou even later de Driejaarlijkse staatsprijs voor jeugdliteratuur invoeren voor het beste jeugdboek van een Belgisch auteur in de Nederlandse taal.[103] Na de eerste staatshervorming van 1970 herhaalde het nieuwe Decreet van 27 juni 1973 *grosso modo* de bestaande bepalingen met betrekking tot toekenning van de literaire staatsprijzen.[104] Het Decreet van 3 april 1981 voerde de Driejaarlijkse staatsprijs voor vertaling van Nederlandse letterkunde in voor de beste vertaling van literair werk van een Belgisch auteur in de Nederlandse taal dat buiten het Nederlands taalgebied wordt verspreid.[105] Het Decreet van 3 april 1983 werd opgeheven en vervangen door het Decreet van 16 november 1983 die de prijs tot de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor vertaling van Nederlandse letterkunde zou omdopen.[106] Vanaf 1991 werden ook de andere letterkundige prijzen van de Vlaamse Gemeenschap *de facto* “Vlaamse cultuurprijzen” genoemd. Het Decreet van 19 december 2003 schafte alle decreten met betrekking tot de staatsprijzen af met het oog op hun integratie in de nieuwe Vlaamse cultuurprijzen en de invoering van een nieuwe reglementering die voor alle prijzen zou gelden.[107] Naast de Driejaarlijkse prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor proza, voor poëzie, voor toneelliteratuur, voor kritiek en essay, voor jeugdliteratuur en voor vertalingen van

---

[101] KB van 5 juni 1969 tot wijziging van het reglement van de Staatsprijzen voor Letterkunde in de Nederlandse taal (B.S. 16/07/1969).
[102] KB van 7 oktober 1971 tot wijziging van het KB van 5 juni 1969 houdende reglementering inzake de literaire Staatsprijzen (B.S. 24/03/1972).
[103] KB van 23 december 1971 tot oprichting van de Driejaarlijkse Staatsprijs voor Jeugdliteratuur (B.S. 30/05/1972).
[104] Decreet van 27 juni 1973 betreffende de toekenning van staatsprijzen voor de Nederlandse letterkunde (B.S. 12/01/1974).
[105] Decreet van 3 april 1981 houdende instelling van een driejaarlijkse staatsprijs voor vertaling van Nederlandse letterkunde (B.S. 12/05/1981).
[106] Decreet van 16 november 1983 houdende instelling van een prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor vertaling van Nederlandse letterkunde (B.S. 30/12/1983). Later gewijzigd door het Decreet van 22 december 1999 houdende wijziging van het Decreet van 16 november 1983 houdende instelling van een prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor vertaling van Nederlandse letterkunde (B.S. 18/01/2000).
[107] Decreet van 19 december 2003 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2004 (B.S. 31/12/2003).

Nederlandstalige letterkunde werden ook de reeds bestaande prijzen voor beeldende kunst, voor cultureel erfgoed, voor architectuur en vormgeving en voor strip in de Vlaamse cultuurprijzen opgenomen. Het nieuwe reglement zou ook een aantal nieuwe prijzen introduceren, zoals de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor podiumkunsten, de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor muziek, de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor film, de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor de vrijwilliger en de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor algemene culturele verdienste.

Inhoud

Het 'literair archief' bevat ca. 2600 alfabetisch op familienaam en/of pseudoniem gerangschikte auteursdossiers, die teruggaan tot ca. 1880. Al voor de opsplitsing van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur in 1960 werden de dossiers van de Nederlandstalige auteurs en die van de Franstalige auteurs in twee afzonderlijke reeksen bewaard. Het bestand vertoont grote gelijkenis met het 'kunstenaarsarchief' dat door de Afdeling Beeldende Kunst en Musea in het RA Beveren werd neergelegd. De dossiers bevatten briefwisseling, inlichtingenformulieren, subsidie-aanvragen, persknipsels, brochures... De dossiers waren alfabetisch geordend op officiële familienaam of op pseudoniem van de auteur, vertaler of uitgever. In sommige gevallen waren de dossiers zelfs zowel op familienaam als op pseudoniem gerangschikt, waardoor het niet altijd gemakkelijk was om de juiste dossiers te traceren. Daarom werd er bij de inventarisatie voor gekozen om op basis van de in de dossiers vermelde gegevens in de inventaris met asterisk (*) gekenmerkte kruisverwijzingen op te nemen die naar de familienaam en/of het pseudoniem verwijzen waaronder het dossier daadwerkelijk werd geklasseerd.

Verder bevat het archiefbestand ook de historisch erg waardevolle dossiers van de verschillende staatsprijzen voor Nederlandse letterkunde die gedurende anderhalve eeuw (van 1850 tot 1993) werden uitgereikt. De dossiers bevatten verslagen van de jury, briefwisseling, financiële stukken... Jammer genoeg werden niet alle dossiers bewaard. Zo ontbreken de dossiers inzake de Driejaarlijkse staatsprijs voor Vlaamse Toneelletterkunde uit de periode 1858-1900 en de dossiers inzake de Driejaarlijkse staatsprijs voor romans en verhalend proza uit de periode 1925-1941, de Driejaarlijkse staatsprijs voor toneelletterkunde uit de periode 1926-1960 en de Driejaarlijkse staatsprijs voor poëzie uit de periode 1927-1943. Het is niet

precies duidelijk waar, wanneer en hoe deze hiaten zijn ontstaan Mogelijk zijn ze in een persoonsarchief verzeild geraakt.

Daarnaast zijn er ook een aantal archiefstukken terug te vinden met betrekking tot de subsidiëring van de Vlaamse muzieksector, zoals de Ministeriële Besluiten en Besluiten van de Directeur-Generaal van de administratie Kunst betreffende de subsidiëring van concertverenigingen en muziekconservatoria, vaste orkesten en ensembles en compositieopdrachten uit de periode 1987-1993 en de verslagen van de Stuurgroep ter bevordering van de hedendaagse muziek uit de periode 1988-1993. Verder zijn er ook enkele reeksen subsidiedossiers te vinden (o.m. inzake de subsidiëring van concertverenigingen en muziekconservatoria, van vaste orkesten en ensembles en van de vzw Jeugd en Muziek). De subsidiedossiers bevatten meestal briefwisseling, documentatie en financiële stukken.

Tot slot bevat dit archiefbestand ook fragmenten uit de reeks notulen en bijbehorende stukken van de centrale commissie van de Koninklijke Vlaamse Commissie van Advies voor Plaatsnaamgeving uit de periode 1988-1996. Deze vergaderdossiers bevatten naast de notulen en het advies van de centrale commissie ook briefwisseling, beslissing(en) van de gemeenteraad, het advies van de provinciale commissie en allerhande cartografische en historische informatie.

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

DE DECKER, K. Openbare wegen en pleinen in de provincie Antwerpen: geschiedenis van de Provinciale Commissie van Antwerpen van de Koninklijke Commissie van Advies voor Plaatsnaamgeving (1979-2002). Antwerpen, 2005.

DE PAUW, W. Minister dixit. Geschiedenis van het Vlaamse cultuurbeleid. Leuven, 2005.

Het beroep van dichter. Vlaanderen en zijn letterenbeleid. Leuven, 1993.

HEYMANS, F. *Het goud van de Vlaamse letteren. 170 jaar prijzen voor de Nederlandse literatuur in België (1830-2000)*. Gent, 2001.

MAHIEU, P. Literatuur met staatswaarborg. Het overheidsbeleid met betrekking tot het boek in Vlaanderen. Antwerpen, 1980.

ROTTHIER, I. “Het KANTL-archief: tussen administratief en literair archief” in: ROTTHIER, I. (red.). Bron van inspiratie. Het archief van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde. Themanummer van Verslagen & Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde CXIV (2004) 3, p. 358-360.

VAN DER CRUYSSEN, C. Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel I, Organisatie, (Miscellanea Archivistica. Studia 64), Brussel, 1995.

VAN DER CRUYSSEN, C. Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel II, Bevoegdheden, (Miscellanea Archivistica. Studia 78), Brussel, 1996.

VAN DER PLAS, M. Het muziekbeleid in Vlaanderen. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling UGent, 2000.

Archiefblok

Afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten 2005

Ca. 1880-2000
Brussel
2005/1-2760 20,57m

V19

Inventaris van het archief van de afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en rechtsvoorgangers (1850-2000), met inbegrip van het archief van de Koninklijke Commissie van Advies voor Plaatsnaamgeving (1988-1996) / G. Leloup

In druk

FONDS FILM IN VLAANDEREN

Plaats

Brussel

Bestaansdata

(1964) 1993-1999

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De eerste beleidsmaatregel van de Belgische overheid inzake films dateert van 1952.[108] Door het KB van 14 november 1952 betreffende de hulpverlening aan de Belgische filmnijverheid (B.S. 26/11/1952) stond het ministerie van Economische Zaken een indirecte vorm van kredietverlening aan filmproducenten toe. Een bepaald percentage van de bruto-inkomsten werd op het einde van het begrotingsjaar automatisch aan de producent van de als Belgische erkende films teruggestort, de zogenaamde 'detaxatie'. Vanaf 1964 (KB van 10 november 1964) kreeg de sector ook culturele steun van de overheid, onder de vorm van cofinanciering.

Die moest in principe worden terugbetaald met de eventuele winst die werd gemaakt. De Selectiecommissie voor Culturele Films beoordeelde de filmprojecten, enkel gunstig geadviseerde projecten kon rekenen op subsidie. In 1964 werd eveneens een Hoge Raad voor de Nederlandstalige Filmcultuur opgericht die de minister van Nederlandse Cultuur moest adviseren over alles wat met filmbeleid te maken had

De verwerking van de subsidieaanvragen werd tussen 1969 en 1983 door drie opeenvolgende nationale diensten uitgevoerd. 'Film' ressorteerde onder de Nederlandse Culturele Diensten bij het ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur en viel achtereenvolgens onder de dienst voor Letteren en Dramatische Kunst (1969-1970) en de dienst voor Kunstbevordering (1971-1983). Aangezien 'film' één van de culturele aangelegenheden was die in 1971 met de eerste staatshervorming gemeenschapsmaterie was geworden, viel het vanaf 1984 onder de bevoegdheid van het pas opgerichte

[108] Op basis van: Soens, Put, *Beleidsdomein Cultuur: Archiefbeheersplan: afdeling Media en Film*, 8-11.

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. ‘Film’ werd ondergebracht bij de Dienst Muziek en Culturele Film.

Met de staatshervorming van 1988 werd ook de bevoegdheid inzake de economische ondersteuning van de film naar het Vlaams niveau overgeheveld. Voortaan keerde de dienst Investeringen van de administratie Economie en Werkgelegenheid steun aan filmproducenten uit. In 1992 werd de culturele bevoegdheid inzake film overgeheveld naar het bestuur Media van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Sinds 1988 deelde de Vlaamse overheid ook prijzen uit voor scenario’s. Het bestuur Media organiseerde colloquia, festivals, filmmarkten en filmweken ter promotie van de Vlaamse film in het buitenland. Verder subsidieerde de overheid de grote internationale filmfestivals in Vlaanderen en namen vertegenwoordigers van het bestuur Media deel aan de internationale besprekingen met betrekking tot het Europese filmbeleid.

Aangezien het budget van het bestuur Media vrij beperkt was en de filmproducenten zich tot 1993 nog steeds tot twee verschillende diensten moesten richten om subsidies aan te vragen bij de Vlaamse Overheid, drong zich een meer coherent Vlaams filmbeleid op. Met de oprichting in 1993 (decreet van 22/12/1993) van het Fonds Film in Vlaanderen werden de budgetten van beide begrotingsposten tot één fonds samengevoegd. Voortaan werd bij de subsidieaanvragen vooral gepeild naar de kwaliteit en de aard van het scenario en de kredietwaardigheid van het productiedossier. In 1998 kwam een nieuw departement Wetenschappen, Innovatie en Media tot stand. Het Fonds Film in Vlaanderen behoorde tot de administratie Media. In 1999 kwam het Vlaams Audiovisueel Fonds tot stand, dat de belangrijkste opdrachten van het Fonds Film in Vlaanderen overnam: verlenen van financiële steun aan audiovisuele (co)producties en promoten van de Vlaamse audiovisuele (co)producties in het buitenland. Het Vlaams Audiovisueel Fonds is een autonome vzw, met een eigen raad van beheer die fungeert als wettelijke rechtsopvolger van het Fonds Film in Vlaanderen. Het Fonds Film in Vlaanderen hield bij besluit van de Vlaamse regering van 25 oktober 2002 op te bestaan.

Inhoud

Het archief dat het Fonds Film in Vlaanderen heeft neergelegd, bestaat grotendeels uit dossiers voor subsidieaanvraag van auteurs, filmmakers en

organisaties, uit de periode 1964-1992. In de reeks dossiers kan je drie types onderscheiden: de aanvragen voor scenariopremies, de aanvragen voor productiepremies en de aanvragen van verenigingen en instellingen die actief waren op het vlak van de promotie van de audiovisuele cultuur in Vlaanderen. De dossiers bevatten de neerslag van de voornaamste activiteiten van het Fonds en zijn rechtsvoorgangers: adviseren, subsidiëren en controleren. Bovendien vind je in het archiefbestand een volledige reeks notulen en bijbehorende stukken van de Selectiecommissie voor Culturele Films (1964-1993) en van de Vlaamse Audiovisuele Selectiecommissie (1994-1997).

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

BILTEREYST, D. en VRIAMONT, B. *De filmsector in Vlaanderen*. Brussel, 1994.

SOENS, V. m.m.v. PUT, E. *Beleidsdomein Cultuur: Archiefbeheersplan: afdeling Media en Film - cel Film en bijbehorende raden en commissies* (Archiefbeheersplannen en selectielijsten. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 28) Brussel, 2004.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel I, Organisatie (*Miscellanea Archivistica. Studia 64*)* Brussel, 1995.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel II, Bevoegdheden (*Miscellanea Archivistica. Studia 78*)* Brussel, 1996.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel III, Repertoria van de wetenschappelijke instellingen van de Staat, van de academies en van de domeinen van Gaasbeek en Mariemont* (Miscellanea Archivistica Studia 85*)* Brussel, 1995.

Archiefblok

Media en film 2004

1964-1997
Brussel
2004/1-524 16,66 m

V14
Plaatsingslijst van het archief van het Fonds Film in Vlaanderen en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004 (1964-1997) / V. Soens

DIENST OPENBARE BIBLIOTHEKEN

Volledige benaming

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Administratie Sociaal-Cultureel Werk. Bestuur Volksontwikkeling en Openbaar Bibliotheekwerk. Dienst Openbare Bibliotheken

Plaats

Brussel

Bestaansdata

1921-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De wet van 17 oktober 1921 betreffende de Openbare Bibliotheken (de zgn. wet Destrée) (B.S. 19 november 1921) was het eerste wetgevend initiatief in ons land op het vlak van de openbare bibliotheken[109]. De eerste openbare

[109] Op basis van: Kellens, “Openbare bibliotheken”; STORMS, M. “Bibliotheken bouwen in Vlaanderen”, 136-140; Van der Cruyssen *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1878-1884, 1907-1991). Deel I*, 31-174; Van der Cruyssen, *Het Ministerie van*

bibliotheken waren rond 1800 in de Verenigde Staten opgericht, bedoeld om elke (mannelijke) burger de kans te geven goed geïnformeerd aan het bestuur deel te nemen. De idee van de openbare bibliotheken waaide eerst over naar Engeland (de *Public Libraries Act* dateert van 1849), Scandinavië en Nederland. In België ontstonden in de 19de eeuw een aantal particuliere, plaatselijke initiatieven om lectuur ter beschikking te stellen, met het oog op de geestelijke ontwikkeling van het volk. De overheid subsidieerde de initiatieven niet. Wel riep minister van Binnenlandse Zaken Van den Peereboom in 1862 op om in elke gemeente een volksbibliotheek op te richten. Hij vroeg aan de provinciebesturen om daarvoor geld ter beschikking te stellen. Op het einde van de 19de eeuw waren de volksbibliotheken - rond 1900 waren er ca. 1600 in Vlaanderen – een zaak van de verschillende zuilen (het liberale Willemsfonds en het katholieke Davidsfonds, vanaf 1911 ook van de socialistische Centrale voor Arbeidersopvoeding). Tijdens de Eerste Wereldoorlog stonden de reizende bibliotheken van het Comité voor Volkslectuur in voor de boekenbevoorrading. Het naoorlogse culturele herstel, de hoge boekenprijs en de nood om de extra vrije tijd van de arbeiders in te vullen na het invoeren van de 8-uren-dag leidde tot de wet op de openbare bibliotheken van 1921. Beschikbare lectuur, als gangbaar middel voor volksopleiding, werd door de overheid voortaan beschouwd als een recht voor iedereen. De wet van 1921 werd een minimale wet. Vrij op te richten openbare bibliotheken (gemeentelijke, aangenomen of vrije bibliotheken) kregen een kleine subsidie als zij aan een beperkt aantal voorwaarden voldeden (ingericht zijn in een 'degelijk lokaal'; in het bezit zijn van een minimum aantal boeken en een minimum aantal uitleningen realiseren; kosteloos zijn (of enkel een kleine bijdrage vragen); voor iedereen vrij toegankelijk zijn; (naargelang van het aantal inwoners) minstens één, twee of drie keer per week open zijn; zich onderwerpen aan de staatsinspectie; bestuurd worden door een bibliothecaris met een bekwaamheidsgetuigschrift of een diploma van het hoger middelbaar of de lagere normaalschool[110]). Op die manier bestendigde de wet Destrée het netwerk van bestaande, verzuilde volksbibliotheken. De wet bleef niettemin ruim zestig jaar van kracht.

De openbare bibliotheken ressorteerden in de beginperiode (1921-1928) onder het secretariaat van het Openbaar Onderwijs van het ministerie van

---

Onderwijs en Cultuur (1878-1884, 1907-1991). Deel II, 122-125; Van Vaerenbergh, "De openbare bibliotheek: van volkszaak naar bevolkingszaak", 91-95.

[110] Wet betreffende de Openbare Bibliotheken (B.S. 19 november 1921), artikel 6.

Wetenschappen en Kunst. Van 1929 tot 1939 was de algemene directie van de Schone Kunsten, de Letteren en de Openbare Bibliotheken, onderdeel van de Nationale dienst voor de Vrije Tijd van de Arbeider van hetzelfde ministerie van Wetenschappen en Kunst, bevoegd. In 1933 werd het ministerie van Wetenschappen en Kunst (opnieuw) 'ministerie van Openbaar Onderwijs', naar zijn voornaamste bevoegdheid. Bij KB van 28 december 1939 (B.S. 20 januari 1940) veranderde de naam van de bevoegde directie in 'bestuur van Schone Kunsten, Letteren en Volksopleiding' en werd de 'Nationale dienst' opgedoekt. Ook na de Tweede Wereldoorlog bleven de openbare bibliotheken beleidsmatig gekoppeld aan het domein van de 'volksopleiding', onder de vleugels van het ministerie van Openbaar Onderwijs.[111] De openbare bibliotheken werden door de overheid beschouwd als een belangrijk instrument in het kader van de 'volksopvoeding'. Die bevoegdheid werd vrij snel verdeeld per taalrol. Al in 1946 bestond er onder de koepel van het centraal bestuur van de Volksopleiding een Franstalige en een Nederlandstalige afdeling 'Openbare Bibliotheken en Naschoolse Werken'. In 1957 werd die splitsing definitief.[112] Het KB van 25 april 1961 (B.S. 27 april 1961) veranderde de naam van het ministerie in 'ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur', om de accentverschuiving naar een actief cultuurbeleid in de verf te zetten. Bij KB van 25 september 1969 (B.S. 1 oktober 1969) werd het ministerie gesplist in een ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur en een ministerie van Nationale Opvoeding en Franse Cultuur, elk met eigen minister en eigen administratie. Binnen die administratie bleef de 'dienst voor Volksontwikkeling' bevoegd voor openbare bibliotheken. De dienst ressorteerde onder het 'bestuur voor Jeugd en Vrijetijdsbesteding', één van de diensten voor de Nederlandse Cultuur. In 1971 werd onder de koepel van de Nederlandse Culturele

[111] Ministerie van Openbaar Onderwijs. Algemene Directie van Schone Kunsten, Letteren en Volksopleiding (1945); Bestuur van het Normaal- en Lager Onderwijs en van de Volksopleiding. Centraal bestuur. Volksopleiding. Openbare Bibliotheken en Naschoolse Werken (Frans en Nederlands apart) ((1946-1951); Sectie VI: Opvoedende Diensten en Culturele Betrekkingen. Volksopleiding, Openbare Bibliotheken, Centrale Bibliotheek. Volksopleiding en Openbare Bibliotheken (1952-1956)

[112] (1957-1962) Ministerie van Openbaar Onderwijs, sectie IX: bestuur van Kunsten, Letteren en Volksopleiding, 3. Volksopleiding en Openbare Bibliotheken (Franse taalrol) 4. Volksopleiding en Openbare Bibliotheken (Nederlandse taalrol); (1963-1969) ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur, Culturele Zaken / ééntalig Franse diensten: B. Jeugd- en Vrijetijdsbesteding 3. Openbare Bibliotheken / ééntalig Nederlandse Diensten: B. Jeugd- en Vrijetijdsbesteding 2. Volksontwikkeling

Diensten een apart bestuur voor Volksontwikkeling en Openbare Lectuurvoorziening opgericht. Het decreet betreffende het Nederlandstalige openbare bibliotheekwerk van 19 juni 1978 (B.S. 7 september 1978) verving de wet Destrée uit 1921. Het nieuwe decreet vormde de basis voor een degelijk openbaar bibliotheekbeleid in Vlaanderen, naar het voorbeeld van Nederland en Scandinavië. Het decreet verplichtte elke gemeente in Vlaanderen een openbare bibliotheek op te richten. In ruil daarvoor ontving de gemeente van de Vlaamse overheid subsidies voor het personeel, de bouw en de inrichting. De provincies subsidieerden 60% van de werkingskosten. Het decreet betekende een grote stimulans voor het openbare-bibliotheekwezen in Vlaanderen. Bibliotheken kregen goed opgeleid en professioneel personeel, én meer financiële armslag voor de aankoop van collecties. Bovendien werden er kwantitatieve normen vastgelegd waaraan de bibliotheken moesten voldoen. De gemeenten kregen tien jaar de tijd om aan alle decretale voorwaarden te voldoen. Meer dan één gemeente op twee bouwde of verbouwde in de periode 1978-1998 een openbare bibliotheek.

Met de tweede staatshervorming en de bijzondere wet van 8 augustus 1980 (B.S. 15/08/1980) werd de begroting 'cultuur' integraal opgenomen in de dotatie aan de gemeenschappen. De administratieve uitvoering van de beleidsopdrachten gebeurde tot 1983 door de Nederlandse Culturele Diensten van het ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur, die toen al waren overgeheveld van het nationale departement naar het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. In het nieuwe organogram van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap vormde de dienst Openbaar Bibliotheekwerk een onderdeel van het bestuur voor Sociaal-Cultureel Werk van de administratie voor Onderwijs en Permanente Vorming. Na de reorganisatie binnen de Vlaamse Gemeenschap in 1991 werd de bevoegdheid over openbare bibliotheken overgeheveld naar het nieuwe departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.[113]

Het decreet houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid van 13 juli 2001 verving het decreet van 1978 en legde het accent in het beleid voor de openbare bibliotheken op samenwerking (tussen bibliotheken onderling en andere sociale en culturele organisaties/instellingen

[113] Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Administratie Sociaal-Cultureel Werk. Bestuur Volksontwikkeling en Openbaar Bibliotheekwerk. Dienst Openbare Bibliotheken (1991-1995).

in de gemeente) en planning (via jaarlijkse en vijfjaarlijkse actieplannen). Met het decreet van 2001 stapte de wetgever af van de gedetailleerde kwantitatieve normen van het decreet van 1978.

Inhoud

Het archiefbestand bevat de jaarlijkse inspectieverslagen van 206 openbare bibliotheken verspreid over heel Vlaanderen, uit de periode 1921-1993. De inspecteurs van de overheid toetsten aan de hand van een standaardformulier of de bibliotheek in kwestie nog voldeed aan de voorwaarden om te worden gesubsidieerd. Van elke bibliotheek waarvan een dossier werd bewaard, vind je jaar na jaar gegevens over personeel, collectie, openingsuren, inkomsten, lezers… Na de Tweede Wereldoorlog werd bij het verslag een gedetailleerde balans van inkomsten en uitgaven gevoegd, een maandelijkse uitleenstatistiek en een lijst van de boeken die werden aangekocht met de subsidie die door het ministerie ter beschikking werd gesteld. Wanneer de bibliotheek zijn erkenning dreigde te verliezen, werd de briefwisseling daaromtrent bewaard. Vanaf de jaren 1950 bevatten de ‘handhavings- of schorsingsverslagen’ in hoofdzaak cijfergegevens. Op het standaardverslag verschenen waarderingscijfers van de inspecteur voor de inrichting van de bibliotheek, de collectie, het aantal uitleningen, de bibliothecaris, de ‘inspanning tijdens het jaar’ en de ‘opvoedende inspanning’.

Openbaarheid

De archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de centrale administratie van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

COOYMANS, J. e.a. *Bibliotheken bouwen in Vlaanderen: twintig jaar openbare bibliotheekbouw 1978-1997*. Antwerpen, 1998.

Door de staat erkende openbare bibliotheken op 31 december (Vlaams landsgedeelte). 3 delen. Brussel, 1946-1951.

KELLENS, M. “Openbare bibliotheken” op www.vvbad.be

PUYPE, G. “Een nieuw decreet voor de openbare bibliotheken” in: *Bibliotheek- en Archiefgids* 78 (2002), nr 1, p. 3-8.

RAEYMAEKERS, R. “Waar staat het openbaar bibliotheekwerk vandaag?” in: *Bibliotheek- en Archiefgids* 71 (1995), nr 4, p. 166-170.

STORMS, M. “Bibliotheken bouwen in Vlaanderen” in: *Bibliotheek- en Archiefgids* 74 (1998), nr 4, p. 136-140.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1878-1884, 1907-1991). Deel I. Organisatie* (Miscellanea Archivistica. Studia 64) Brussel, 1995.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1878-1884, 1907-1991). Deel II. Bevoegdheden* (Miscellanea Archivistica. Studia 78) Brussel, 1996.

VAN VAERENBERGH, J. “De openbare bibliotheek: van volkszaak naar bevolkingszaak” in: *Bibliotheek- en Archiefgids* 74 (1998), nr 3, p. 91-95.

Archiefblok

Openbare bibliotheken 0000

1921-1993
Brussel
0000/1-206 21,20 m

V1

Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Administratie Sociaal-Cultureel Werk. Bestuur Volksontwikkeling en Openbaar Bibliotheekwerk. Dienst Openbare Bibliotheken. Oud bestand
2001

B. Federale ministeries. Buitendiensten

GEZONDHEID

INSPECTIE VOLKSGEZONDHEID PROVINCIE ANTWERPEN

Volledige benaming

Ministerie van Volksgezondheid. Bestuur der Volksgezondheid. Inspectie van de Volksgezondheid voor de provincie Antwerpen.

Plaats

Brussel

Bestaansdata

1911-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Tijdens de 19de eeuw behoorde het toezicht op de openbare gezondheidszorg voornamelijk tot de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken.[114] In een eerste fase liet de centrale Belgische overheid het beleid inzake het bestrijden van besmettelijke ziekten over aan gemeenten en provincies. Al vrij snel bleek dat de plaatselijke besturen niet in staat waren om het uitbreken van epidemies te voorkomen; een striktere wetgeving en een efficiënt ingrijpen van de centrale overheid bleek noodzakelijk. Het KB van 18 september 1845 richtte onder de hoede van het ministerie van Binnenlandse Zaken een '*Division du service sanitaire et de l'hygiène publique*' op. De dienst stuurde artsen uit die de naleving van de wetten controleerden en - indien nodig - afdwongen. Het KB van 10 juni 1846 (BS 27 juni 1846) vormde de dienst om tot een volwaardige 'zesde afdeling' van het departement. Na een omzwerving via het ministerie van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken (KB van 17 december 1888) en het ministerie van Landbouw (1899),

[114] Op basis van: Terrizzi, *Le ministère de l'Intérieur (1830-1994)*, 89-112; 213; Vandeweyer, *Het ministerie van Volksgezondheid (1936-1990)*; Velle, "Het voormalige ministerie van Volksgezondheid [en Gezin]", 413-426 en het centraal dossier 'Volksgezondheid en gezin Brugge' in RA Beveren.

kwam de administratie van hygiëne in 1910 na de fusie tussen Binnenlandse zaken en Landbouw (KB van 30 oktober 1908) opnieuw onder de vleugels van Binnenlandse Zaken terecht. In 1911 werd de 'inspectie van de Dienst voor Gezondheid en Hygiëne' – vanaf 1918 kortweg 'Gezondheidsinspectie' - opgericht met een gedecentraliseerde structuur (KB's van 19 juli en 20 december 1911). De rechtsvoorgangers van de provinciale gezondheidsinspecties waren de 'afdelingen' inspectie van de *Commissions provinciales médicales* (1830), die op hun beurt de rechtsopvolgers waren van de 'Provinciale commissies van geneeskundig onderzoek en toezicht', opgericht in 1818.[115] De gezondheidsinspecteurs stonden in voor het toezicht op ongezonde en hinderlijke bedrijven en hielpen de gemeentebesturen bij de uitbouw van een gemeentelijke gezondheidsdienst.

Door de ervaringen tijdens de Eerste Wereldoorlog en de dodelijke gevolgen van de Spaanse griep (1918-1919) nam het belang van de volksgezondheid toe. Alle bevoegdheden, diensten en instellingen die te maken hadden met gezondheid, sanering of demografie werden gecentraliseerd bij Binnenlandse Zaken. Bij KB van 16 december 1921 (B.S. 17 december 1921) werd de officiële benaming van het ministerie omgevormd tot 'ministerie van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid'. Binnen het ministerie overkoepelde het 'beheer van de Openbare Gezondheidsdienst' onder de technische afdeling (1) de Gezondheidsinspectie, (2) de Inspectie van de Vervaardiging van en de Handel in Voedingswaren, (3) de Inspectie der Gezondheidswerken en (4) het Scheikundig en Bacteriologisch Laboratorium van de Gezondheidsdienst. Eind 1932 werden een aantal diensten overgeheveld naar het nieuwe ministerie van Maatschappelijke Voorzorg en Volksgezondheid, en gegroepeerd onder het 'bestuur van Hygiëne' (KB 17 december 1932).[116] In januari 1934 (KB van 10 januari 1934) verhuisde Volksgezondheid opnieuw naar Binnenlandse Zaken. Het KB van 13 juni 1936 (B.S. 14 juni 1936) richtte voor het eerst een apart ministerie van Volksgezondheid op. De bevoegdheid over Volksgezondheid wisselde in de daaropvolgende jaren nog een aantal keer van ministerie (al dan niet als een

[115] In het RA Gent wordt het archief bewaard van de '*Commission médicale provinciale de Gand*' en haar rechtsvoorgangers uit het ancien régime. Van den Haute, C. "Inventaire des archives de la Commission médicale provinciale de Gand" in: *Bulletin de la Société royale de médecine de Gand*, 1927.
[116] Terrizi, *Les ministères de l'Emploi et du Travail et de la Prévoyance Sociale*, 115-116 en 223-224.

aparte bevoegdheid)[117], maar dat had nauwelijks impact op de interne organisatie van het departement. De Duitse bezetters hevelden de bevoegdheden van Volks-gezondheid opnieuw over naar Binnenlandse Zaken. De administratie werd gehergroepeerd in een 'bestuur voor Volksgezondheid'. Na het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog wilden de Belgische ministers het vooroorlogse organigram herstellen. Het ministerie van Volksgezondheid werd nu definitief een onafhankelijk ministerie. [118] In 1946 bestond de administratie uit een bestuur der Volksgezondheid, een bestuur der Sociale Geneeskunde, een bestuur van het Gezin, van de Huisvesting en van de Onderstand, een bestuur voor Lichamelijke Opvoeding, Sport en Openluchtwerken en een bestuur der Gezondheidswerken. De provinciaal georganiseerde 'Gezondheidsinspectie' – vanaf 1952 'Inspectie van de Volksgezondheid' – ressorteerde tot 1988 onder het bestuur der Volksgezondheid. De Inspectie van de Volksgezondheid stond voornamelijk in voor de algemene inentings-politiek, de maatregelen bij besmettelijke ziekten en de preventie van venerische ziekten en – tezamen met de provincie – voor de behandeling van de vergunningen voor gevaarlijke, ongezonde of hinderlijke bedrijven.

De Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 (B.S. 15/08/1980) regelde de overdracht van een aantal persoonsgebonden aangelegenheden in verband met het gezondheidsbeleid, de bijstand aan personen en het toegepast wetenschappelijk onderzoek naar de gemeenschappen. De provinciale Gezondheidsinspecties in Vlaanderen vielen vanaf 1988 onder de bevoegdheid van het departement Volksgezondheid, Welzijn en Cultuur van de Vlaamse Gemeenschap.

---

[117] Ministerie van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid (KB van 15 mei 1938); ministerie van Volksgezondheid (KB van 21 januari 1939)

[118] Al naargelang van de politieke conjunctuur, werd Volksgezondheid na de Tweede Wereldoorlog gecombineerd met bevoegdheden als gezin, huisvesting en leefmilieu. De opeenvolgende bevoegde ministeries waren: ministerie van Volksgezondheid (1944-1946); ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin (08/1946-03/1947), ministerie van Volksgezondheid (1947-1950); ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin (1950-1965); ministerie van Volksgezondheid (1965-1972); ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin (1972-1977); ministerie van Volksgezondheid en van Leefmilieu (1977-1980).

Inhoud

Het archief van de Gezondheidsinspectie van de provincie Antwerpen weerspiegelt vrij goed de werking en de opdracht van de dienst in de periode tussen 1920 en 1970. Je vindt er thematische dossiers over o.m. besmettelijke ziekten, medisch schooltoezicht, speelpleinen, kerkhoven, het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn en inentingen. Daarnaast bevat het dossiers per gemeente met informatie inzake de inrichting van ziekenhuizen en meldingsformulieren voor besmettelijke ziekten, aangifteformulieren per patiënt van venerische ziekten (jaren 1960), statistieken van besmettelijke ziekten. Het bestand bevat tot slot de onvolledige reeks in- en uitgaande briefwisseling van de Gezondheidsinspectie uit de jaren 1950 en 1960. Het archiefbestand is helaas niet ontsloten.

Openbaarheid

De archieven van buitendiensten van federale ministeries/overheidsdiensten ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van buitendiensten van federale ministeries/overheidsdiensten jonger dan 100 jaar heb je in principe de toestemming nodig van de bevoegde federale overheidsdienst. *De facto* volstaat de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief. De aangifteformulieren per patiënt van venerische ziekten bevatten zeer privacygevoelige informatie. Ze worden pas na 100 jaar openbaar. Personen hebben het recht hun eigen fiche te consulteren.

Literatuur

LEBURTON, E. La prise de décision en Belgique en matière de Santé publique (1945-1975) in*: Res Publica* (1983), p 633-653.

TERRIZZI, R. *Le ministère de l'Intérieur (1830-1994). I. Étude de l'administration centrale et répertoires des commissions et services publics* (Miscellanea Archivistica. Studia 74) Brussel, 1995.

VANDEWEYER, L. *Het ministerie van Volksgezondheid (1936-1990). Organisatie en bevoegdheden* (Miscellanea Archivistica. Studia 56) Brussel, 1995.

VELLE, K. De centrale gezondheidsadministratie in België voor de oprichting van het eerste Ministerie van Volksgezondheid 1849-1936. in: *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis*, 1-2 (1990), p 162-210.

VELLE, K. "Het voormalige ministerie van Volksgezondheid [en Gezin]" in: P. VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 413-426.

Archiefblok

Inspectie Volksgezondheid provincie Antwerpen 0000

Ca. 1920-ca. 1970
Antwerpen
0ngenummerd 7m

R87
Geen toegang beschikbaar

RUIMTELIJKE ORDENING, HUISVESTING, STEDENBOUW

BESTUUR VAN DE STEDEBOUW EN DE RUIMTELIJKE ORDENING

Volledige benaming

Ministerie van Openbare Werken. Bestuur van de Stedebouw en de Ruimtelijke Ordening. Gewestelijke directies

Plaats

Antwerpen, Brugge, Gent, Leuven, Oostende

Bestaansdata

1945-1984

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Na de Tweede Wereldoorlog werd in de schoot van het ministerie van Openbare Werken het 'algemeen bestuur van de Stedebouw' opgericht

(Regentsbesluit van 14 mei 1945). Het bestuur had meer bevoegdheden dan zijn vooroorlogse voorloper, de bijzondere dienst van Urbanisatie[119]. Het Regentsbesluit van 21 augustus 1945 hevelde een aantal belangrijke bevoegdheden van het bestuur van de Gemeentewegen over naar het nieuwe bestuur voor de Stedebouw, met name inzake het rooiplan, de bijzondere rooilijnen, de goedkeuring van de bouwplannen, het algemeen politiereglement voor gebouwen, de toepassing van de wet op de wegenpolitie, van de wetgeving op de onteigening tot algemeen nut en van de organieke wet op de buurtwegen. Het eerste bestuur van de Stedebouw bestond uit één centrale dienst, met een technische en een administratieve afdeling, en verscheidene buitendiensten. Naast het bestuur kwam een Hoge raad voor de Stedebouw (Regentsbesluit van 17 augustus 1945), die de minister moest adviseren inzake stedenbouw. Zij nam ook de bevoegdheden over van de Raadgevende Stedebouwkundige commissie (opgericht op 17 november 1944), en heette vanaf 12 december 1947 'Technische raad voor de Stedebouw'. Op 2 december 1946 verscheen een belangrijke wet inzake stedenbouw. Vanaf januari 1957 werkte de gemengde commissie voor de Stedebouw aan een nieuwe wetgeving inzake stedenbouw. Het KB van 4 oktober 1958 wijzigde de naam van de administratie in "bestuur van de Stedebouw en de Ruimtelijke Ordening". Die naamsverandering was een voorafspiegeling van de nieuwe visie van de overheid op de inrichting van de publieke ruimte. De wet van 29 maart 1962 vormde er de wettelijke vertaling van. De ruimtelijke ordening voor het hele grondgebied werd in plannen gegoten: het nationaal plan voor infrastructuurwerken, plannen voor regionale ruimtelijke ordening, sectorplannen, algemene plannen van aanleg, bijzondere plannen van aanleg, verkavelingsplannen en bouwplannen. Het bestuur kreeg nadien bijkomende taken als de sanering van de steenkoolbekkens, de stadsvernieuwing en de invulling van recreatieruime.

De bevoegdheid over het bestuur van de Stedebouw (en de Ruimtelijke Ordening) ressorteerde achtereenvolgens onder verschillende ministeries: Openbare Werken (1945-1952), Openbare Werken en Wederopbouw (1952-1961) en Openbare Werken (1961-1990).

[119] De eerste sporen van een stedenbouwkundige overheidsdienst in ons land gaan terug tot 11 april 1936, bij de oprichting van het 'bureau voor Urbanisatie'. Dat bureau coördineerde de verschillende diensten die studieopdrachten uitvoerden inzake verstedelijking, stedenbouw en de modernisering van het wegennet.

Tot de staatshervorming van 1980 was het ministerie van Openbare Werken bevoegd voor het beleidsdomein ruimtelijke ordening. Ingevolge de staatshervorming van 1980 werden de bevoegdheden inzake ruimtelijke ordening overgeheveld naar het Vlaamse Gewest[120]. Bij de start van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap in 1984 werden de bevoegdheden inzake ruimtelijke ordening toegekend aan het bestuur voor Ruimtelijke Ordening, een van de besturen van de administratie Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu (AROL).

Inhoud

De archiefbestanden van Stedebouw in het RA Beveren bestaan integraal uit aanvraagdossiers voor bouwvergunningen uit de periode 1945 tot 1979. Let wel: omdat het materieel onmogelijk was om alle bouwaanvragen bij te houden, werd een strenge selectie toegepast op de reeks overgedragen vergunningsdossiers. Slechts 10% werd weerhouden. Enkel de stedenbouwkundige dossiers van openbare gebouwen, bedrijfsgebouwen en van grote bouwprojecten als scholen en kerken werden bewaard. Ze zijn toegankelijk via een nadere toegang, die het dossiernummer, de naam van de gemeente, de aanvrager, het voorwerp en het jaar van de aanvraag bevat. Het archiefbestand Stedebouw Oost-Vlaanderen 0000 2 (1969-1975) is nog niet ontsloten, noch geselecteerd.

Openbaarheid

De archieven van buitendiensten van federale ministeries/overheidsdiensten ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van buitendiensten van federale ministeries/overheidsdiensten jonger dan 100 jaar heb je in principe de toestemming nodig van de bevoegde federale overheidsdienst. *De facto* volstaat de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief.

Literatuur

DE SMET, S. m.m.v. NUYTTENS, M. *Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening. Beleidsdomein Huisvesting: Archiefbeheersplan: afdeling Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen West-Vlaanderen*

[120] 8 augustus 1980, Bijzondere wet tot hervorming der instellingen, art. 6 § 1 (B.S., 15/08/1980).

(Archiefbeheersplannen en selectielijsten. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 31) Brussel, 2004.

DE SMET, S. m.m.v. NIJSSEN, R. *Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening. Archiefbeheersplan: afdeling Bouwinspectie* (Archiefbeheersplannen en selectielijsten. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 36) Brussel, 2005.

DE SMET, S. *Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening. Archiefbeheersplan: afdeling Ruimtelijke Planning* (Archiefbeheersplannen en selectielijsten. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 38) Brussel, 2005.

VAN DER HERTEN, B. “Ministerie van verkeer en infrastructuur” in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw.* Brussel, 1999, p. 447-460.

VELLE, K. *Het ministerie van Openbare Werken (1837-1990). I. Organisatie* (Miscellanea Archivistica. Studia 32) Brussel, 1993.

VELLE, K. *Het ministerie van Openbare Werken (1837-1990). II. Bevoegdheden* (Miscellanea Archivistica. Studia 33) Brussel, 1993.

Archiefblokken

Stedebouw Antwerpen 0000

1945-1974
Antwerpen
0000/1-978 132,1 m

M116*
Nadere toegang tot het archief van het ministerie van Openbare Werken. Bestuur van de Stedebouw en de Ruimtelijke Ordening. Provinciale Directie van Antwerpen. Oud bestand (1945-1974)
z.j.

Stedebouw Brabant 0000

1975
Leuven
Ongenummerd 10,6 m

M117*
Nadere toegang tot het archief van het ministerie van Openbare Werken. Bestuur van de Stedebouw en de Ruimtelijke Ordening. Vlaams-Brabant. Oud bestand
z.j.

Stedebouw Kust 0000

1945-1976
Oostende
0000/1-540 67,8 m

M121*
Nadere toegang tot het archief van het ministerie van Openbare Werken. Bestuur van de Stedebouw en de Ruimtelijke Ordening. Bijzonder Commissariaat van de Kust. Oud bestand
z.j.

Stedebouw Oost-Vlaanderen 0000 1

1952-1972
Gent
0000/1-539 73 m

M118*
Nadere toegang tot het archief van het ministerie van Openbare Werken. Bestuur van de Stedebouw en de Ruimtelijke Ordening. Provinciale Directie van Oost-Vlaanderen. Oud bestand 1
z.j.

Stedebouw Oost-Vlaanderen 0000 2

1969-1975
Gent
ongenummerd 425,4 m

M119
Geen toegang beschikbaar

Stedebouw West-Vlaanderen 0000

1955-1979
Brugge
0000/1-1944 232,7 m

M120*
Nadere toegang tot het archief van het ministerie van Openbare Werken. Bestuur van de Stedebouw en de Ruimtelijke Ordening. Provinciale Directie van West-Vlaanderen. Oud bestand
z.j.

FINANCIËN

BESTUUR VAN DE REGISTRATIE EN DE DOMEINEN. BUITENDIENSTEN

HYPOTHEEKKANTOREN

Volledige benaming

Ministerie van Financiën. Bestuur van de Registratie en de Domeinen. Hypotheekkantoren

Plaats

Antwerpen, Brugge, Dendermonde, Eeklo, Gent, Ieper, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oudenaarde, Turnhout, Veurne

Bestaansdata

1796-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Ons huidig hypothecair stelsel ontstond tijdens de Franse periode. Het over- en inschrijven van hypotheekakten was evenwel geen uitvinding van de Franse revolutie. De Fransen breidden de bestaande stelsels van openbaarmaking enkel uit en voerden een uniformisering door. Vanaf nu regelde de overheid de overdracht van eigendom aan derden, mits betaling van een overschrijvingsrecht.

Bij besluit van 2 ventôse IV (21 februari 1796) werden de hypothecaire wetten van 9 messidor III (27 juni 1795) in de Belgische departementen bekendgemaakt. De wetgever richtte in de 9 Belgische departementen 23 hypotheekkantoren op (in Brussel, Leuven, Gent, Oudenaarde, Dendermonde, Brugge, Kortrijk, Veurne, Oostende, Maastricht, Roermond, Antwerpen, Luxemburg, Diekirch, Neufchâteau, Bergen, Charleroi, Doornik, Luik en Spa)[121]. Het bleef evenwel bij een regeling op papier: het hypothecair wetboek van 9 messidor werd herhaaldelijk geschorst nog voor het volledig kon worden uitgevoerd. Op 11 brumaire van het jaar VII (1 november 1798)

[121] Besluit van 26 pluviôse IV (15 februari 1796) uitgevaardigd door het *Directoire Exécutif.*

vaardigde het Directoire een nieuwe wet op het hypothecaire stelsel uit. In tegenstelling tot het Wetboek van 9 messidor III, waar de publiciteit gebaseerd was op het onroerend goed (zakelijke bekendmaking), ging deze hypothecaire wet uit van de bekendmaking op naam van de eigenaar, de koper of de hypotheekverlener (persoonlijke bekendmaking). De wet van 21 ventôse jaar VII (11 maart 1799)[122] vernieuwde ook de organisatie van de hypotheekbewaringen. De bewaringen, die tot dan in handen waren van hypotheekbewaarders en commissarissen bij de rechtbank[123], werden toegewezen aan ambtenaren van de registratie. Er kwam een hypotheekkantoor in de hoofdplaats van elk gerechtelijk arrondissement[124]. De wet die nu nog ons hypothecair stelsel regelt, dateert van 16 december 1851 (van kracht sinds 1 januari 1852)[125]. Ze volgt in grote lijnen het systeem van inschrijving van voorrechten en hypotheken van de *Code Napoléon*. Artikel 1 van de wet van 1851 somt op welke akten onderworpen zijn aan overschrijving: akten met betrekking tot de overdracht van zakelijke rechten op in België gelegen onroerende goederen, de verzaking aan die zakelijke rechten, de verhuringen voor langer dan negen jaar en vonnissen met betrekking tot zakelijke rechten en langdurige huurovereenkomsten. Enkel authentieke akten, verleden voor notarissen, gerechtsdeurwaarders of administratieve overheden, vonnissen en onderhandse akten erkend door het gerecht of een notaris, komen in aanmerking voor overschrijving. Daarnaast gebeurt ook de inschrijving van een samenvatting van akten en vonnissen inzake onroerende voorheffing en hypotheken. De wet van 1851 bleef fundamenteel ongewijzigd van kracht. Naderhand werd het lijstje van akten en vonnissen die verplicht moesten worden overgeschreven enkel aangevuld met o.m. de basisakten, de besluiten tot klassering van monumenten en landschappen, verzoekschriften

[122] *Bulletin des Lois*, Serie 2, deel 7, nr 2627.

[123] Na de Franse Revolutie was dat eerst bij de nieuwe districtsrechtbanken, na afschaffing van die districtsrechtbanken bij de burgerlijke rechtbanken (wet van 21 nivôse IV)

[124] Vrielinck omschrijft een gerechtelijk arrondissement als “de territoriale eenheid die in de hiërarchische opbouw van het gerechtelijk bestel het niveau bekleedt tussen dat van de departementen enerzijds en de kantons anderzijds”. Ze werden in België gevormd door de grondwet van het jaar III (uitgevaardigd 6 oktober 1795), als ressorten voor de correctionele rechtbanken. De wet van 27 ventôse VIII (18 maart 1800) hief de correctionele rechtbanken op en verving ze door rechtbanken van eerste aanleg. De gerechtelijke arrondissementen fungeerden van bij het begin ook als ressort voor de hypotheekkantoren. Vrielinck, *De territoriale indeling van België 1795-1963*, vol. 1, 97-98.

[125] BS van 22 december 1851; *Pasinomie*, 1851, 378-430; Circulaire nr 457 van 22 mei 1852.

en beslissingen van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in verband met het verbod tot vervreemden of hypothekeren van onroerende goederen ten laste van de echtgenoot die zijn plicht als echtgeno(o)t(e) verzuimt, de dagvaardingen voor de correctionele rechtbank en de exploten tot inleiding van een geding voor de burgerlijke rechtbank.

De hypothecaire reorganisatie van 1799 (wet van 21 ventôse jaar VII (11 maart 1799))[126] legde de basis voor de indeling van de ressorten die tot op vandaag geldt: één hypotheekkantoor, gevestigd in de hoofdplaats van elk gerechtelijk arrondissement, met een bevoegdheid die zich uitstrekt over het gebied van dat gerechtelijk arrondissement[127]. In 1879 kreeg het Antwerpse hypotheekkantoor met de dienst van de hypotheken op zee- en binnenvaartuigen wel een specifieke functie die ze uitoefende voor heel België, over de grenzen van de hypotheekressorten heen. De wet van 10 oktober 1913 (B.S. 21 december 1913) gaf de Koning de toelating om meerdere kantoren per arrondissement op te richten[128]. Kantoren in een groot gerechtelijk arrondissement (zoals Antwerpen) hebben zich vrijwel onmiddellijk opgesplitst, en kregen elk een deel van het gerechtelijk arrondissement onder hun bevoegdheid. Andere kantoren zijn tot vandaag het enige gebleven voor hun gerechtelijk arrondissement (in Vlaanderen is dat zo voor Ieper, Mechelen, Oudenaarde en Veurne).

Inhoud

De archiefbestanden van hypotheekkantoren bestaan hoofdzakelijk uit registers met ingeschreven akten en vonnissen (m.a.w. samenvattingen van die akten en vonnissen) en uit registers met overgeschreven (integrale) akten en vonnissen. De bijbehorende repertoria vormen een alfabetische en een chronologische toegang tot de registers.

Het archief van hypotheekkantoren is vooral belangrijk als tweede bron, als alternatieve manier om akten op te sporen die zijn opgesteld bij de overgang van eigendom tussen levende personen en die om een of andere reden niet terug te vinden zijn bij de notaris of bij het registratiekantoor. Als je de naam van de betrokken notaris niet kent, is het makkelijker om een akte terug te

[126] *Bulletin des Lois*, Serie 2, deel 7, nr 2627.
[127] Voor een goed overzicht van het ontstaan, het grondgebied, de samenstellende kantons en gemeenten per gerechtelijk arrondissement zie Vrielinck, *o.c.*, I, 97-150.
[128] Vrielinck, *o.c.*, I, 98.

vinden via de registers van een hypotheekkantoor. In tegenstelling tot de notaris, is het hypotheekkantoor immers bevoegd voor een geografisch vastomlijnd gebied. Bovendien bevatten de registers van de hypotheekkantoren alle akten, niet enkel de notariële. De meest courante registers van de hypotheekkantoren zijn de reeksen nummer 70 (register van neerlegging van de in te schrijven of over te schrijven titels en van de ontvangst van de hypotheekrechten), 71 (register van inschrijving der voorrechten en hypotheken), 72 (register van overschrijving van de akten van overdracht of aanwijzing van zakelijke onroerende rechten, enz.), 75 (repertorium der hypotheekformaliteiten) en 76 (alfabetische tafel van het repertorium der hypotheekformaliteiten). In het Hypotheekkantoor van Antwerpen worden de registers voor de bekendmaking van zakelijke rechten op zee- en binnenschepen bewaard voor heel België. Het gaat om de registers nr 77 (Register van neerlegging van de stukken aangeboden voor het vervullen van de hypotheekformaliteiten betreffende zee- en binnenschepen), 78 (scheepsregister), 78 bis (bundels van de stukken betreffende de geïmmatriculeerde schepen), 79 (alfabetische toegang op naam van het schip) en 79bis (alfabetische tafel van de eigenaars van zee- en binnenschepen).

De archiefbestanden van hypotheekkantoren leveren –net als die van de registratie- en de domeinkantoren- vooral materiaal voor sociaal-economisch historisch onderzoek. Zo vormen ze een aanvullende bron voor de bedrijfsgeschiedenis, (informatie over schenking en verdeling van onroerende zakelijke rechten, beslag bij gedwongen onteigening, inpandgevingen van handelszaken, zakelijke rechten op zee- en binnenschepen…) en het huizenonderzoek (hypotheken op onroerend goed, basisakten, langlopende huurcontracten,…). Interessant om weten is ook dat de archieven van hypotheekkantoren voor een bepaald ambtsgebied niet alleen de authentieke (verleden voor een notaris, een gerechtsdeurwaarder of een administratieve overheid) maar ook de onderhandse akten bevatten.

Vrijwel alle archiefbestanden van de Vlaamse hypotheekkantoren zijn ontsloten door middel van een plaatsingslijst. In 2004 is gestart met de herinventarisatie en de verpakking van alle archiefbestanden van de hypotheekkantoren van Antwerpen, Brabant, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen. De archiefbestanden worden, omwille van hun omvang, opgesplitst in archiefblokken per hypotheekkantoor en per reeks (bijvoorbeeld Hypotheekkantoor Dendermonde reeks 70) en hernummerd. De lijsten krijgen

een uitgebreide inleiding inclusief zoekwijzer en institutionele schets. De inventaris van de archiefblokken van de Antwerpse hypotheekkantoren is inmiddels klaar.

Openbaarheid

De archieven van de hypotheekkantoren zijn openbaar.

Literatuur

BONCQUET, W. *De administratie der Registratie en Domeinen en haar archief.* Handzame, 1971.

BONCQUET, W. “De archieven van Registratie en Domeinen” in: COPPEJANS-DESMEDT, H. (ed.), *Economische geschiedenis van België. Behandeling van de bronnen en problematiek. Handelingen van het colloquium te Brussel, 17-19 november 1971*, p. 169-180.

BUNTINX, J. “De archieven van het bestuur der Registratie en Domeinen: bewaring en vernietiging” in: *Ibidem*, p. 181-186.

DEMUYNCK, G. *De archieven van de registratie- en hypotheekkantoren (Vlaanderen en Brussel) bewaard in de Rijksarchieven. Handleiding voor de genealoog en biograaf.* Onuitgegeven publicatie. Z.p., 1991.

DE SMAELE, B. *Le ministère des Finances. Etude de l’évolution structurelle de l’administration centrale et de ses organes consultatifs. Première partie: 1831-1945* (Miscellanea Archivistica. Studia 9) Brussel, 1990.

HANOTIEAU-DUPUIS, L. *Practisch handboek van manutentie ten gerieve van al de ambtenaren der Registratie en Domeinen en inzonderheid van de aangenomen schrijvers*. 2de uitgave. Charleroi, [1946].

VAN ZEGHBROECK, J.G. *Onderzoek naar de structuur en werking der hypotheekbewaringen: oorsprong en evolutie.* Wemmel, 1989.

VERHELST, J. “Ministerie van financiën” in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 387-400.

VRIELINCK, S. *De territoriale indeling van België (1795-1963). Bestuursgeografisch en statistisch repertorium van de gemeenten en supracommunale eenheden (administratief en gerechtelijk). Met de officiële uitslagen van de volkstellingen.* 3 dln. Leuven, 2000.

Archiefblokken

HYP Antwerpen 56 0000

1794-1897
Antwerpen
0000/1-6 0,5 m

F618
Inventaris van het archief van het Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 56. Oud bestand (1794-1897) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 70 0000

1810-1913
Antwerpen
0000/1-148 13 m

F299
Inventaris van het archief van het Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 70. Oud bestand (1799-1913) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 71 0000

1799-1913
Antwerpen
0000/1-1678 85,5 m

F300
Inventaris van het archief van het Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 71. Oud bestand (1799-1913) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 72 0000
1797-1892
Antwerpen
0000/1-2078 131 m

F301
Inventaris van het archief van het Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 72. Oud bestand (1797-1892) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 73/1 0000
1807-1913
Antwerpen
0000/1-52 4 m

F458
Inventaris van het archief van het Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 73/1. Oud bestand (1807-1913) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 73/2 0000
1813-1852
Antwerpen
0000/1-5 0,5 m

F460
Inventaris van het archief van het Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 73/2. Oud bestand (1813-1853) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 75 0000

1799-1852
Antwerpen
0000/1-247 19 m

F302
Inventaris van het archief van het Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 75. Oud bestand (1799-1852) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 76 0000

1814-1850
Antwerpen
0000/1-43 3,3 m

F303
Inventaris van het archief van het Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 76. Oud bestand (1814-1850) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 2004

1804-1903
Antwerpen
2004/1-896 27,83 m

F173
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Antwerpen. Overdracht 2004 (1804-1903)
2004

HYP Antwerpen 1 2004

1951-1973
Antwerpen
2004/1-620 21,21 m

F648
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Hypotheekkantoor van Antwerpen. Overdracht 2004 (1951-1973)
2004

HYP Antwerpen 1 70 0000

1913-1951
Antwerpen
0000/1-105 9 m

F619
Inventaris van het archief van het Eerste Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 70. Oud bestand (1913-1951) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 1 71 0000

1913-1951
Antwerpen
0000/1-1048 45 m

F620
Inventaris van het archief van het Eerste Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 71. Oud bestand (1913-1951) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 1 71 HZ 0000

1922-1951
Antwerpen
0000/1-28 1,1 m

F621
Inventaris van het archief van het Eerste Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 70 handelszaken. Oud bestand (1922-1951) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 1 73 0000

1913-1939
Antwerpen
0000/1-76 8,5 m

F622
Inventaris van het archief van het Eerste Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 73. Oud bestand (1913-1939) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 2 2004

1950-1973
Antwerpen
2004/1-1237 43,96 m

F174
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Hypotheekkantoor van Antwerpen. Overdracht 2004 (1950-1973)
2004

HYP Antwerpen 2 70 0000

1913-1950
Antwerpen
0000/1-157 16 m

F623
Inventaris van het archief van het Tweede Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 70. Oud bestand (1913-1950) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 2 71 0000

1913-1962
Antwerpen
0000/1-1972 109 m

F624
Inventaris van het archief van het Tweede Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 71. Oud bestand (1913-1962) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 2 71 HZ 0000
1914-1929
Antwerpen
0000/1-3 0,3 m

F625
Inventaris van het archief van het Tweede Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 71 handelszaken. Oud bestand (1914-1929) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 2 73 0000
1914-1945
Antwerpen
0000/1-73 4 m

F626
Inventaris van het archief van het Tweede Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 73. Oud bestand (1914-1945) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 3 2004
1947-1974
Antwerpen
2004/1-1582 52,24 m

F649
Plaatsingslijst van het archief van het Derde Hypotheekkantoor van Antwerpen. Overdracht 2004 (1947-1974)
2004

HYP Antwerpen 3 70 0000

1929-1947
Antwerpen
0000/1-50 4,5 m

F627
Inventaris van het archief van het Derde Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 70. Oud bestand (1929-1947) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 3 71 0000

1929-1951
Antwerpen
0000/1-570 24 m

F628
Inventaris van het archief van het Derde Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 71. Oud bestand (1929-1951) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 3 73 0000

1929-1945
Antwerpen
0000/1-47 4 m

F629
Inventaris van het archief van het Derde Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 73. Oud bestand (1929-1945) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 4 71 0000

1879-1908
Antwerpen
0000/1-4 0,4 m

F630
Inventaris van het archief van het Vierde Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 71. Oud bestand (1879-1908) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 4 72 0000
1879-1908
Antwerpen
0000/1-5 0,5 m

F631
Inventaris van het archief van het Vierde Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 72. Oud bestand (1879-1908) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 4 75 0000
1879-1908
Antwerpen
0000/1-2 0,2 m

F632
Inventaris van het archief van het Vierde Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 75. Oud bestand (1879-1908) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 4 76 0000
1879-1908
Antwerpen
0000/1-1 0,1 m

F633
Inventaris van het archief van het Vierde Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 76. Oud bestand (1879-1908) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 4 79bis 0000

1908-1963
Antwerpen
0000/1-2 0,2 m

F634
Inventaris van het archief van het Vierde Hypotheekkantoor van Antwerpen. Reeks 79bis. Oud bestand (1908-1963) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Antwerpen 4Londen 0000

1915-1919
Antwerpen
0000/1-5 0,5 m

F635
Inventaris van het archief van het Vierde Hypotheekkantoor van Antwerpen in Londen. Oud bestand (1915-1919) / M. Preneel
Publ. 4435 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 111)
2005

HYP Brugge oud

1796-1851
Brugge
0000/1-88 3 m

F304
Inventaris van het archief van het oud-Hypotheekkantoor Brugge / E. Huys
z.j.

HYP Brugge 70 0000

1814-1960
Brugge
0000/1-255 21 m

F305
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Brugge, reeks 70. Oud bestand (1814-1960)
1992

HYP Brugge 71 0000
1799-1960
Brugge
0000/1-2115 92 m

F199
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Brugge, reeks 71. Oud bestand
1992

HYP Brugge 72 0000
1799-1895
Brugge
0000/1-2000 111 m

F200
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Brugge, reeks 72. Oud bestand
1992

HYP Brugge 75 0000
1799-1836
0000/1-150 10,2 m

F201
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Brugge, reeks 75. Oud bestand
1992

HYP Brugge 76 0000
1799-1913
Brugge
0000/1-222 16,15 m

F202
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Brugge, reeks 76. Oud bestand
1992

HYP Dendermonde 41 0000

1814-1832
Dendermonde
0000/1-12 0,9 m

F306
Inventaris van het archief van het Hypotheekkantoor van Dendermonde, reeks 41. Oud bestand (1814-1832)
2005

HYP Dendermonde 70 0000

1803-1938
Dendermonde
0000/1-257 20,01 m

F525
Inventaris van het archief van het Hypotheekkantoor van Dendermonde, reeks 70. Oud bestand (1803-1938)
2005

HYP Dendermonde 71 0000

1799-1938
Dendermonde
0000/1-1550 88,96 m

F526
Inventaris van het archief van het Hypotheekkantoor van Dendermonde, reeks 71. Oud bestand (1799-1938)
2005

HYP Dendermonde 72 0000

1798-1915
Dendermonde
0000/1-3497 227,71 m

F636
Inventaris van het archief van het Hypotheekkantoor van Dendermonde, reeks 72. Oud bestand (1798-1915)
2005

HYP Dendermonde 75 0000
1799-1914
Dendermonde
0000/1-839 61,86 m

F172
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Dendermonde, reeks 75. Oud bestand (1799-1914)
2005

HYP Dendermonde 76 0000
1815-1898
Dendermonde
0000/1-282 23,82 m

F168
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Dendermonde, reeks 76. Oud bestand (1815-1898)
2005

HYP Dendermonde 1 70 0000
1938-1944
Dendermonde
0000/1-9 0,63 m

F307
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Hypotheekkantoor van Dendermonde 1, reeks 70. Oud bestand (1938-1944)
2005

HYP Dendermonde 1 71 0000
1938-1944
Dendermonde
0000/1-61 2,06 m

F169
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Hypotheekkantoor van Dendermonde, reeks 71. Oud Bestand (1938-1944)
2005

HYP Dendermonde 1 76 0000
1938-1954
Dendermonde
0000/1-212 7,44 m

F170
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Hypohteekkantoor van Dendermonde, reeks 76. Oud Bestand (1938-1954)
2005

HYP Dendermonde 2 70 0000
1938-1940
Dendermonde
0000/1-6 0,38 m

F308
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Hypotheekkantoor van Dendermonde, reeks 70. Oud bestand (1938-1940)
2005

HYP Dendermonde 2 71 0000
1938-1948
Dendermonde
0000/1-113 3,73 m

F171
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Hypotheekkantoor van Dendermonde, reeks 71. Oud bestand (1938-1948)
2005

HYP Eeklo 72 0000
1798-1815
Eeklo
0000/1-45 2,11 m

F309
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Eeklo, reeks 72. Oud bestand (1798-1815)
1992

HYP Eeklo 75 0000
1798-1815
Eeklo
0000/1-40 1,92 m

F197
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Eeklo, reeks 75. Oud bestand (1814-1815)
1992

HYP Eeklo 76 0000
1798-1815
Eeklo
0000/1-17 0,86 m

F198
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Eeklo, reeks 76. Oud bestand (1798-1815)
1992

HYP Gent Oud
ca.1796-1855
Gent
Niet doorlopend genummerd 6 m

F310
Plaatsingslijst van het archief van het oud-Hypotheekkantoor Gent / J. Bekers
1992

HYP Gent 0000
1798-1890
Gent
Niet doorlopend genummerd 211 m

F311
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Gent. Oud bestand
1992

HYP Gent 2004
1890-1903
Gent
2004/1-529 28,05 m

F518
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Gent.
Overdracht 2004
2004

HYP Gent 1 0000
1937-1955
Gent
Niet doorlopend genummerd 10 m

F312
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Hypotheekkantoor van Gent.
Oud bestand (1937-1955) / J. Bekers
1992

HYP Gent 1 2004
1955-1973
Gent
2004/1-809 26,43 m

F513
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Hypotheekkantoor van Gent.
Overdracht 2004
2004

HYP Gent 2 0000
1937-1955
Gent
Niet doorlopend genummerd 12,5 m

F313
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Hypotheekkantoor van Gent.
Oud bestand / J. Bekers
1992

HYP Ieper Oud
1796-1832
Ieper
Niet doorlopend genummerd 1 m

F315
Plaatsingslijst van het archief van het oud-Hypotheekkantoor Ieper (1796-1832)
z.j.

HYP Ieper 0000
1799-1972
Ieper
Niet doorlopend genummerd 82,5 m

F316
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Ieper. Oud bestand (1799-1972) / J. Bekers
1992

HYP Ieper 2004
1881-1977
Ieper
2004/1-1081 39,3 m

F181
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Ieper. Overdracht 2004
2004

HYP Kortrijk 0000
1798-1959
Kortrijk
Niet doorlopend genummerd 100,7 m

F317
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor Kortrijk. Oud bestand / J. Bekers
1992

HYP Kortrijk 2004

1889-1965
Kortrijk
2004/1-1067 37,45 m

F194
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Kortrijk. Overdracht 2004
2004

HYP Kortrijk 1 2004

1965-1974
Kortrijk
2004/1-371 12,6 m

F195
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Hypotheekkantoor van Kortrijk. Overdracht 2004
2004

HYP Kortrijk 2 2004

1965-1973
Kortrijk
2004/1-28 1,5 m

F196
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Hypotheekkantoor van Kortrijk. Overdracht 2004
2004

HYP Leuven 0000

1796-1964
Leuven
Niet doorlopend genummerd 157,1 m

F318
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor Leuven. Oud bestand (1796-1964) / J. Bekers
1992

HYP Leuven 1981

1796-1888
Leuven
1981/1-78 5,3 m

F319
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Leuven. Overdracht 1981 (1796-1888) / D. Vandaele en T. Haeck
2004

HYP Mechelen 0000

1799-1956
Mechelen
Niet doorlopend genummerd 172 m

F320
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Mechelen. Oud bestand (1799-1956) / J. Bekers
1992

HYP Mechelen 2004

1955-1974
Mechelen
2004/1-971 32,2 m

F432
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Mechelen (1955-1974). Overdracht 2004 (1955-1974)
2004

HYP Oudenaarde 0000

1799-1965
Oudenaarde
Niet doorlopend genummerd 106,4 m

F321
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Oudenaarde. Oud bestand (1799-1965)
1992

HYP Turnhout 0000

1799-1955
Turnhout
Niet doorlopend genummerd 89,5 m

F323
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Turnhout. Oud bestand (1799-1955)
1992

HYP Veurne 0000

1801-1959
Veurne
Niet doorlopend genummerd 67,3 m

F324
Plaatsingslijst van het archief van het Hypotheekkantoor van Veurne. Oud bestand (1801-1959) / J. Bekers
1992

REGISTRATIEKANTOREN

Volledige benaming

Ministerie van Financiën. Bestuur van de Registratie en de Domeinen. Registratiekantoren

Plaats

Aalst, Aalter, Aarschot, Antwerpen, Asse, Beveren, Blankenberge, Boom, Borgerhout, Brakel, Brasschaat, Brugge, Deinze, Denderleeuw, Dendermonde, Deurne, Diksmuide, Dilbeek, Diest, Duffel, Eeklo, Ekeren, Geel, Gent, Geraardsbergen, Gistel, Glabbeek-Zuurbemde, Grimbergen, Haacht, Hamme, Halle, Harelbeke, Heist-op-den-Berg, Herentals, Herzele, Hooglede, Hoogstraten, Ieper, Izegem, Kaprijke, Knokke, Koksijde, Kontich, Kortrijk, Kruishoutem, Landen, Leuven, Lier, Lochristi, Lokeren, Mechelen, Meise, Menen, Merelbeke, Meulebeke, Mol, Nederbrakel, Nederzwalm, Nevele, Nieuwpoort, Ninove, Oostende, Oudenaarde, Poperinge, Puurs, Roesbrugge-Haringe, Roeselare, Ronse, Sint-Maria-Horebeke, Sint-Kwintens-Lennik, Sint-Niklaas, Temse, Tielt, Tienen, Torhout, Turnhout, Veurne, Vilvoorde, Waarschoot, Waregem, Wervik, Westerlo, Wetteren, Wijnegem, Wolvertem, Zaventem, Zele, Zelzate, Zomergem, Zottegem, Zoutleeuw

Bestaansdata

1796-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De registratie van akten door de overheid dateert van lang voor de Franse Revolutie.[129] In Frankrijk werd in 1581 al het controlerecht (*droit de contrôle*) op de notariële akten ingevoerd om onnauwkeurigheden, vervalsingen en antidateringen op te sporen. Het controlerecht leverde ook extra inkomsten op voor de Franse kroon. Ook in de Zuidelijke Nederlanden bestonden tijdens het ancien régime verschillende vormen van registratierecht, maar het was niet zo algemeen verspreid als in Frankrijk. In december 1790, kort na de Franse Revolutie, werd het controlerecht afgeschaft en vervangen door de

[129] Op basis van: Vandaele, Haeck, Vancoppenolle, “Archieven van registratie en domeinen in het Rijksarchief Beveren”, 3-9.

registratierechten, een heffing ten voordele van de Franse republiek. Na de annexatie van onze gebieden door Frankrijk in 1795, voerde het besluit van 26 pluviôse IV (15 februari 1796) de registratierechten bij ons in en regelde de oprichting van de eerste registratie- en domeinkantoren. Twee jaar later, op 12 december 1798 (22 frimaire VII) werd het besluit op zijn beurt vervangen door een wet, die van kracht bleef tot aan de invoering van het Wetboek der Registratie-, Hypotheek- en Griffierechten op 30 november 1939. In 1936 werd de wetgeving op de successierechten vastgelegd in een wetboek.

In de beginfase had elk kantoor de bevoegdheid over één of meerdere municipale kantons. Hoewel de municipale kantons in 1801 werden afgeschaft, bleven ze nog tot 1808 in voege als ressort voor de registratiekantoren. Nadien werd één registratiekantoor bevoegd voor één of meerdere gerechtelijke kantons. Hoewel er geregeld verschuivingen gebeurden en kantoren werden opgericht en afgeschaft, bleef het gerechtelijk kanton de basis van de territoriale indeling van de registratiekantoren tot na de Tweede Wereldoorlog[130]. Dat geldt in grote mate voor de kantoren op het platteland. Niet enkel het ressort van een kantoor, ook zijn bevoegdheden waren aan verandering onderhevig. In de beginfase hadden alle kantoren ongeveer dezelfde bevoegdheden. Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw werden stilaan bevoegdheden overgedragen aan andere -soms nieuw opgerichte- kantoren. Zo ontstonden voornamelijk in de grote steden kantoren met een specifieke functie als 'burgerlijke akten', 'successierechten', 'gerechtelijke akten' en 'domeinen'. In de tweede helft van de vorige eeuw werd die opdeling van de kantoren naar bevoegdheid teruggeschroefd en kwamen er in de plaats in grote steden en arrondissementshoofdplaatsen kantoren met specifieke functies, maar dan met een bevoegdheid voor het hele gerechtelijke arrondissement waarin ze waren gevestigd.

Inhoud

Registers

De archieven van registratiekantoren bestaan hoofdzakelijk uit reeksen van registers. Ze kunnen globaal onderverdeeld worden in twee soorten: formaliteits- en documentatieregisters. De registers waarin de feitelijke registratie gebeurt van akten en erfenisaangiften zijn de formaliteitsregisters.

[130] Vrielinck, *De territoriale indeling van België*, 315 en 465.

De documentatieregisters vormen de chronologische of alfabetische toegang op die formaliteitsregisters.

Er zijn een 40-tal verschillende soorten registers, maar ze komen zeker niet allemaal voor in elk archiefbestand. De belangrijkste series, die we wel overal terugvinden, zijn de registers van de openbare burgerlijke akten of notariële akten (reeks 5) en de registers van onderhandse akten (reeks 6). Tot en met 1859 fungeerden de alfabetische tafel van de verkopers (afgeschafte reeks 2) en die van de verkrijgers (afgeschafte reeks 1) als toegang. In 1860 werden de reeksen 1 en 2 vervangen door de alfabetische repertoria van de eigenaars (reeks 50) en de chronologische tafels van de eigenaars (reeks 52), die in 1901 werden opgevolgd door de losse rekeningen. Andere belangrijke serie vormt de erfenisaangiften (reeks 187). Zij wordt ontsloten door de chronologische registers van indiening van de aangiften van nalatenschap en van overgang bij overlijden (reeks 47) en door de alfabetische tafels van de sterfgevallen (reeks 54). Verwant aan de erfenisaangiften, zijn de aangiften van de VZW's (reeks 187ter). Tot slot vermelden we nog de leggers van de lichamelijke goederen (reeks 32), de leggers van de onder sekwester geplaatste goederen (reeks 37) en de leggers van de door de provincie gedelegeerde inning van bepaalde inkomsten (reeks 38). Het zijn de voornaamste documenten die worden aangemaakt voor het financieel beheer van het nationaal domein en de invordering van de bijbehorende inkomsten. De leggers vormen een categorie apart naast de formaliteits- en documentatieregisters.

Welk kantoor is bevoegd?

Het is niet zo evident om te achterhalen welk registratie- of domeinkantoor bevoegd is voor de gemeente waarover u een opzoeking wil doen. Hoewel er geregeld verschuivingen gebeurden en kantoren werden opgericht en afgeschaft, bleef het gerechtelijk kanton de basis van de territoriale indeling van de registratiekantoren tot na de Tweede Wereldoorlog[131]. Dat geldt in grote mate voor de kantoren op het platteland. Voor grotere steden als Antwerpen, Brugge, Gent of Oostende is het moeilijker te achterhalen welk kantoor op een bepaald moment bevoegd was voor een bepaalde wijk of gemeente. Voor de registratiekantoren waarvan de archieven recent werden geïnventariseerd, kan je terecht in de inleiding van de inventarissen voor een nauwkeurige weergave van de verschuivingen in het gebied van het kantoor.

[131] Vrielinck, *o.c.*, 315 en 465.

Toch bieden de registers van de registratiekantoren een aantal voordelen. Als je de naam van de betrokken notaris niet kent, is het makkelijker om een akte terug te vinden via de registers van een registratiekantoor. In tegenstelling tot de notaris, is het registratiekantoor immers bevoegd voor een geografisch vastomlijnd gebied. Bovendien worden naast de notariële akten, ook de onderhandse akten overgeschreven in de registers.

De archiefbestanden van registratie- en domeinkantoren leveren vooral materiaal voor sociaal-economisch historisch onderzoek. Zo vormen ze een belangrijke aanvullende bron voor de bedrijfsgeschiedenis, (informatie over erfenis, aan- en verkoop van onroerend goed, huwelijkscontracten…), het onderzoek naar de bezitsstructuur van een bepaalde beroepsgroep of sociale klasse, het huizenonderzoek of het onderzoek naar het verenigingsleven (via de aangiften van de VZW's). Interessant om weten is ook dat de archieven van registratie- en domeinkantoren voor een bepaald ambtsgebied niet alleen de notariële maar ook de onderhandse akten bevatten. Op die manier zijn ze veel volledi ger dan de - meer bekende - notariële archieven.

Ontsluiting

In 2002 en 2003 werden de archiefbestanden van registratie- en domeinkantoren van West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Antwerpen opnieuw geïnventariseerd, telkens met een uitgebreide institutionele studie (van de verschuivingen in het ambtsgebied en in de bevoegdheden), een wegwijs in het uitgebreide aanbod van reeksen en een zoekwijzer. Ook de archiefbestanden van de kantoren van de provincie Vlaams-Brabant liggen in het RA Beveren, maar zij zijn minder goed ontsloten. Ze werden destijds ontsloten in het Algemeen Rijksarchief (een eerste deel door Lucienne Van Meerbeeck in 1944, de rest door Alexandre Notebaert, het geheel werd uitgegeven in 1987-1989) als één bestand van alle registratie- en domeinkantoren van Brabant, inclusief Brussel. Het archiefbestand registratie- en domeinkantoren Brabant telt 12016 nummers, de kantoren staan in alfabetische volgorde. In 1990 werden de Vlaams-Brabantse registratie- en domeinkantoren in het Algemeen Rijksarchief uit het archiefbestand van Brabant gelicht en overgebracht naar Beveren. De archiefbestanden werden (nog) niet hernummerd, vandaar de onderbroken nummering. De lijsten van een aantal Vlaams-Brabantse kantoren (o.m. van Aarschot, Diest en Landen) werden in het RA Beveren wel bewerkt, maar de nummering van Notebaert bleef behouden.

Microfilms
De erfenisaangiften (reeks 187) van de provincies Antwerpen, West-Vlaanderen en Limburg staan grotendeels op microfilm. De microfilms van West-Vlaanderen en Limburg kan je in het RA te Beveren consulteren. De originele registers worden bijgevolg niet meer naar de leeszaal gehaald. Omdat het RA Beveren niet over een exemplaar beschikt van de microfilms van de erfenisaangiften van Antwerpen (enkel het Rijksarchief te Antwerpen zelf) gebeuren opzoekingen in het RA Beveren wel op de originelen.

Openbaarheid

De archieven van registratiekantoren ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor een afschrift of uittreksel uit de archieven van registratiekantoren jonger dan 100 jaar hebben de betrokken partijen of hun rechthebbenden de toestemming nodig van de ontvanger van het registratiekantoor waarvan de archieven afkomstig zijn. Alle andere onderzoekers moeten de schriftelijke toestemming hebben van de ontvanger van het registratiekantoor en van de vrederechter van het kanton waarin het registratiekantoor zetelt (of, als het om archief van een afgeschaft registratiekantoor gaat, van het registratie-kantoor dat het archief van het afgeschafte kantoor bewaart)

Literatuur

BONCQUET, W. *De administratie der Registratie en Domeinen en haar archief.* Handzame, 1971.

BUNTINX, J. “De archieven van het bestuur der Registratie en Domeinen: bewaring en vernietiging”, in: H. Coppejans-Desmedt (ed.), *Economische geschiedenis van België. Behandeling van de bronnen en problematiek. Handelingen van het colloquium te Brussel, 17-19 november 1971*, p. 181-186.

DEBLAUWE, R. en JANSSENS, P. *Tweehonderd jaar frimairewet. De registratie- en successierechten in Vlaanderen, België en Europa. Handelingen van het Colloquium georganiseerd door de v.z.w. Fiskofoon en het Centrum voor Fiskale Geschiedenis (EHSAL) op 21 oktober 1999. Tijdschrift voor fiscaal recht*, colloquiumnummer, oktober 1999.

DEMUYNCK, G. *De archieven van de registratie- en hypotheekkantoren (Vlaanderen en Brussel) bewaard in de Rijksarchieven. Handleiding voor de genealoog en biograaf.* Onuitgegeven publicatie, 1991.

DE SMAELE, B. *Le ministère des Finances. Etude de l'évolution structurelle de l'administration centrale et de ses organes consultatifs. Première partie: 1831-1945.* (Miscellanea Archivistica. Studia 9) Brussel, 1990.

HAECK, T. en VANDAELE, D, "Conserveren en valoriseren. Archieven van Registratie en Domeinen in het Rijksarchief te Beveren" in: *Archief- en Bibliotheekwezen in België* (te verschijnen)

HAECK, T., VANDAELE, D. en VANCOPPENOLLE, C. "Archieven van registratie en domeinen in het Rijksarchief Beveren: valorisatie en nieuwe aanpak" in: *Bibliotheek- en archiefgids*, 80 (2004), p. 3-9.

HANNES, J. "Met de fiscale bril bekeken. Vlaanderen in België, 1830-1914" in: VERHULST, A. en PAREYN, L. (red.) *Huldeboek Prof. Dr. Marcel Bots. Een bundel wijsgerige en historische opstellen*. Gent, 1995, p. 167-194.

VERHELST, J. "Ministerie van financiën" in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 387-400.

Archiefblokken

REG Aalst 0000

1796-1925
Aalst
0000/1-451 26,29 m

F343
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie en Domeinen van Aalst en zijn rechtsvoorgangers (1796-1925) / T. Haeck en D. Vandaele
In druk

REG Aalst 2004

1895-1931
Aalst
2004/1-20 1,34 m

F653
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Aalst. Overdracht 2004 (1895-1931)
2004

REG Aalst 1 0000

1932-1964
Aalst
0000/1-41 1,16 m

F344
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Aalst en zijn rechtsvoorgangers (1932-1964) / T. Haeck en D. Vandaele
In druk

REG Aalst 1 2004

1874-1973
Aalst
2004/1-179 6,5 m

F652
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Aalst. Overdracht 2004 (1874-1973)
2004

REG Aalst 2 0000

1932-1960
Aalst
0000/1-50 1,16 m

F345
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Aalst en zijn rechtsvoorgangers (1932-1960) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Aalst 2 2004

1932-1973
Aalst
2004/1-62 1,05 m

F654
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Aalst. Overdracht 2004 (1932-1973)
2004

REG Aalst 3 0000

1923-1959
Aalst
0000/1-51 0,55 m

F346
Inventaris van het archief van het Derde Kantoor der Registratie van Aalst en zijn rechtsvoorgangers (1923-1959) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Aalst 3 2004 A

1958-1969
Aalst
2004/1-5 0,14 m

F655
Plaatsingslijst van het archief van het Derde Kantoor der Registratie van Aalst. Overdracht 2004 A (1958-1969)
2004

REG Aalst 3 2004 B

1961-1972
Aalst
2004/1-8 0,25 m

F650
Plaatsingslijst van het archief van het Derde Kantoor der Registratie van Aalst. Overdracht 2004 B (1961-1972)
2004

REG Aalter 0000

1808-1975
Aalter
0000/1-390 26,84 m

F347
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Aalter en zijn rechtsvoorgangers (1796-1960) / T. Haeck en D. Vandaele
In druk

Inclusief registers afkomstig van REG Waarschoot en REG Zomergem

REG Antwerpen 1 0000

1959-1970
Antwerpen
0000/1-12 0,06 m

F519
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1959-1970) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen 2 0000

1959-1970
Antwerpen
0000/1-12 0,06 m

F492
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1959-1970) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
2004

REG Antwerpen 3 0000

1959-1966
Antwerpen
0000/1-8 0,06 m

F510
Inventaris van het archief van het Derde Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1959-1966) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen 4 0000

1959-1970
Antwerpen
0000/1-12 0,06 m

F509
Inventaris van het archief van het Vierde Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1959-1970) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen 5 0000

1959-1981
Antwerpen
0000/1-16 0,18 m

F386
Inventaris van het archief van het Vijfde Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1959-1981) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen 6 0000

1959-1968
Antwerpen
0000/1-10 0,06 m

F387
Inventaris van het archief van het Zesde Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1959-1968) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen 7 0000
1956-1977
Antwerpen
0000/1-16 0,19 m

F398
Inventaris van het archief het Zevende Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1956-1977) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen 8 0000
1959-1970
Antwerpen
0000/1-11 0,06 m

F428
Inventaris van het archief van het Achtste Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1959-1970) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen 9 0000
1872-1969
Antwerpen
0000/1-77 1,63 m

F378
Inventaris van het archief van het Negende Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1872-1969) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

Inclusief archief afkomstig van REG Wilrijk

REG Antwerpen 11 0000

1942-1970
Antwerpen
0000/1-21 0,2 m

F475
Inventaris van het Elfde Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1942-1970) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen 11 2005

1970-1976
Antwerpen
2005/1 0,1 m

F176
Plaatsingslijst van het archief van het Elfde Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2005 / T. Haeck en D. Vandaele
2005

REG Antwerpen 12 0000

1942-1970
Antwerpen
0000/1-26 0,18 m

F440
Inventaris van het archief van het Twaalfde Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1942-1970) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen 12 2004

1921-1972
Antwerpen
2004/1-12 0,4 m

F643
Plaatsingslijst van het archief van het Twaalfde Kantoor der Registratie van Antwerpen, voorheen aangeduid als Kantoor der Registratie van Hoboken. Overdracht 2004 (1921-1972)
2004

REG Antwerpen Noord 2005

1923-1953
Antwerpen
2005/1-48 1,5 m

F177
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Burgerlijke Akten en Successierechten Antwerpen Noord en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2005
2005

REG Antwerpen West 0000

1860-1962
Antwerpen
0000/1-30 1,04 m

F373
Inventaris van het archief van het Kantoor der Burgerlijke Akten en Successierechten van Antwerpen West en zijn rechtsvoorgangers (1860-1962) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen West 2004

1923-1952
Antwerpen
2004/1-5 0,15 m

F644
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Burgerlijke Akten en Successierechten van Antwerpen West. Overdracht 2004 (1923-1952)
2004

REG Antwerpen Zuid 2004

1930-1957
Antwerpen
2004/1-10 0,3 m

F645
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Burgerlijke Akten en Successierechten van Antwerpen Zuid. Overdracht 2004 (1930-1957)
2004

REG Antwerpen BA 0000

1796-1881
Antwerpen
0000/1-640 26,22 m

F349
Inventaris van het archief van het Kantoor der Burgerlijke Akten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1796-1882) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen BA 2 0000

1822-1942
Antwerpen
0000/1-236 13,1 m

F351
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Burgerlijke Akten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1822-1942) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen BA 3 0000

1920-1939
Antwerpen
0000/1-81 5,01 m

F352
Inventaris van het archief van het Derde Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

Bevat ook het archief van Antwerpen BA 3, afgeschaft en vervangen door Antwerpen BA 7, daarna BA 3 genoemd

REG Antwerpen BA 4 0000

1921-1942
Antwerpen
0000/1-65 3,45 m

F353
Inventaris van het archief van het Vierde Kantoor der Registratie van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1921-1942) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

Bevat ook het archief van Antwerpen BA 4, afgeschaft en vervangen door Antwerpen BA 8, daarna BA 4 genoemd

REG Antwerpen BA 5 0000

1926-1946
Antwerpen
0000/1-41 2,12 m

F354
Inventaris van het archief van het Vijfde Kantoor der Burgerlijke Akten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1926-1946) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen BA 6 0000

1926-1939
Antwerpen
0000/1-42 2,28 m

F355
Inventaris van het archief van het Zesde Kantoor der Burgerlijke Akten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1926-1939) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen BA Noord 0000

1822-1939
Antwerpen
0000/1-155 6,48 m

F350
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Burgerlijke Akten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1822-1939) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen Buitengewoon Zegel 0000

1888-1917
Antwerpen
0000/1-6 0,19 m

F358
Inventaris van het archief van het Kantoor van het Buitengewoon Zegel van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1888-1917) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen Deurwaardersakten 2004

1934-1952
Antwerpen
2004/1-8 0,32 m

F646
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Deurwaardersakten van Antwerpen. Overdracht 2004 (1934-1952)
2004

REG Antwerpen Deurwaardersakten 0000

1912-1934
Antwerpen
0000/1-8 0,19 m

F359
Inventaris van het archief van het Kantoor der Deurwaardersakten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1912-1934) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen Directie 0000

1796-1960
Antwerpen
0000/1-279 28,52 m

F360
Plaatsingslijst van het archief van de Directie Registratie en Domeinen van Antwerpen. Oud bestand. (1796-1960)
2005

REG Antwerpen Directie 2004

1945-2001
Antwerpen
2004/1-146 2,28 m

F175*
Plaatsingslijst van het archief van de Directie Registratie en Domeinen van Antwerpen. Overdracht 2004 (1946-2001)
2005

REG Antwerpen Domeinen 0000

1796-1961
Antwerpen
Ongenummerd 29,01 m

F361
Inventaris van het archief van het Ontvangkantoor der Domeinen van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1796-1961) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen GA 0000
1805-1939
Antwerpen
0000/1-153 5,35 m

F362
Inventaris van het archief van het Kantoor der Gerechtelijke Akten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1805-1939) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen GA 2004
1945-1954
Antwerpen
2004/1-126 4,75 m

F647
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Gerechtelijke Akten van Antwerpen. Overdracht 2004 (1945-1954)
2004

REG Antwerpen HAf 0000
1921-1939
Antwerpen
Ongenummerd 2,54 m

F363
Inventaris van het archief van het Kantoor der Handelsafstanden van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1921-1939) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen OA 0000

1901-1939
Antwerpen
0000/1-362 10,37 m

F364
Inventaris van het archief van het Kantoor der Onderhandse Akten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1901-1939) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen Protesten 2005

1939-1940
Antwerpen
2005/1 0,13 m

F642
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Protesten en Verschillende Middelen. Overdracht 2005 (1939-1940)
2005

REG Antwerpen Successie 0000

1796-1919
Antwerpen
0000/1-513 41,76 m

F365
Inventaris van het archief van het Kantoor der Successierechten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1796-1919) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen Successie 1 0000

1923-1986
Antwerpen
0000/1-67 1,45 m

F368
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Successierechten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1923-1986) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen Successie 2 0000
1923-1958
Antwerpen
0000/1-71 1,74 m

F369
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Successierechten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1923-1958) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen Successie 3 0000
1922-1958
Antwerpen
0000/1-74 1,58 m

F370
Inventaris van het archief van het Derde Kantoor der Successierechten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1922-1958) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen Successie 4 0000
1922-1942
Antwerpen
0000/1-42 0,89 m

F371
Inventaris van het archief van het Vierde Kantoor der Successierechten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1922-1942) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen Successie 5 0000

1921-1942
Antwerpen
0000/1-41 0,69 m

F372
Inventaris van het archief van het Vijfde Kantoor der Successierechten van Antwerpen en zijn rechtsvoorgangers (1921-1942) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen Successie Noord 0000

1818-1923
Antwerpen
0000/1-218 15,67 m

F366
Inventaris van het archief van het Kantoor der Successierechten van Antwerpen Noord en zijn rechtsvoorgangers (1818-1923) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Antwerpen Successie Zuid 0000

1818-1925
Antwerpen
0000/1-249 19,33 m

F367
Inventaris van het archief van het Kantoor der Successierechten van Antwerpen Zuid en zijn rechtsvoorgangers (1818-1925) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Avelgem/Harelbeke 0000

1798-1976
Avelgem
0000/1-317 18,8 m

F377
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie en Domeinen Harelbeke (1801-1979), met inbegrip van het archief van het Registratiekantoor te Avelgem (1808-1814; 1945-1953) / D. Vandaele en C. Vancoppenolle
Publ. 4036 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 81)
2003

REG Beveren 0000
1796-1965
Beveren
0000/1-294 16,62 m

F380
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Beveren en zijn rechtsvoorgangers (1796-1965) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4464 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 121)
2005

REG Beveren 2004
1860-1974
Beveren
2004/1-143 5,8 m

F656
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Beveren. Overdracht 2004 (1860-1974)
2004

REG Blankenberge 0000
1914-1976
Blankenberge
0000/1-46 1,15 m

F382
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Blankenberge en zijn rechtsvoorgangers. Oud bestand (1914-1976) / D. Vandaele
In druk

REG Blankenberge 2004

1923-1971
Blankenberge
2004/1-7 0,56 m

F184
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Blankenberge en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004
2004

REG Boom 0000

1816-1970
Boom
0000/1-75 1,87 m

F383
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Boom en zijn rechtsvoorgangers (1816-1970) / T. Haeck
In druk

REG Borgerhout 0000

1942-1960
Borgerhout
0000/1-25 0,33 m

F384
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Borgerhout en zijn rechtsvoorgangers (1942-1960) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt doo)
In druk

REG Brakel 0000

1808-1969
Brakel
0000/1-239 12,8 m

F388
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Brakel en zijn rechtsvoorgangers (1808-1969) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4463 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 120)
2005

Inclusief archief afkomstig van REG Nederbrakel, REG Nederzwalm en REG Sint-Maria-Horebeke

REG Brakel 2004

1879-1977
Brakel
2004/1-64 2,58 m

F438
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Brakel en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004 (1879-1977)
2004

REG Brasschaat 1 0000

1805-1979
Brasschaat
0000/1-408 20,64 m

F389
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Brasschaat, voorheen aangeduid als het Kantoor der Registratie van Brecht, en zijn rechtsvoorgangers (1805-1879) / T. Haeck
In druk

Inclusief archief afkomstig van REG Brasschaat

REG Brugge 1 0000

1796-1969
Brugge
0000/1-1321 70,85 m

F391
Inventaris van het archief van het Registratiekantoor Brugge 1 (1796-1969). Oude neerleggingen / J. Bekers, C. Vancoppenolle, L. Heerwegh en R. Willockx
Publ. 3897 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 72)
2002

REG Brugge 2 0000

1942-1971
Brugge
0000/1-46 0,86 m

F392
Inventaris van het archief van het Registratiekantoor Brugge 2 en rechtsvoorgangers (1942-1971) / D. Vandaele en C. Vancoppenolle (bewerkt door)
Publ. 4071 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 83)
2003

REG Brugge 3 0000

1921-1978
Brugge
0000/1-74 0,9 m

F393
Inventaris van het archief van het Registratiekantoor Brugge 3 en rechtsvoorgangers (1921-1978) / D. Vandaele en C. Vancoppenolle (bewerkt door)
Publ. 4071 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 83)
2003

REG Brugge 3 2004

1911-1962
Brugge
2004/1-58 4,81 m

F182
Plaatsingslijst van het archief van het Derde Kantoor der Registratie van Brugge en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004
2004

REG Brugge 4 0000

1941-1969
Brugge
0000/1-62 0,8 m

F394
Inventaris van het archief van het Registratiekantoor Brugge 4 en rechtsvoorgangers (1941-1969) / D. Vandaele en C. Vancoppenolle (bewerkt door)
Publ. 4071 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 83)
2003

REG Brugge 4 2004

1911-1970
Brugge
2004/1-16 1,41 m

F183
Plaatsingslijst van het archief van het Vierde Kantoor der Registratie van Brugge en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004
2004

REG Brugge Directie 0000

1796-1860
Brugge
0000/1-945 37,26 m

F397
Geen toegang beschikbaar

REG Brugge DPB 0000

1900-1983
Brugge
0000/1-67 4,55 m

F396
Inventaris van het archief van het Ontvangkantoor Brugge. Domeinen en Penale Boeten en rechtsvoorgangers (1900-1983) / D. Vandaele en C. Vancoppenolle (bewerkt door)
Publ. 4071 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 83)
2003

REG Brugge. Reg en Dom van de Leie 0000

1789-1814
Brugge
2001/1-61 2,1 m

F527
Plaatsingslijst van het archief van de Regie van Registratie en van het Nationaal Domein Departement van de Leie. Oud bestand (1789-1814)
2002

REG Deinze 0000

1796-1967
Deinze
0000/1-507 27,79 m

F399
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Deinze en zijn rechtsvoorgangers (1796-1967) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Denderleeuw 0000

1950-1964
Denderleeuw
0000/1-24 0,64 m

F400
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Denderleeuw en zijn rechtsvoorgangers (1950-1964) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4436 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 112)
2005

REG Dendermonde 0000

1796-1964
Dendermonde
0000/1-490 28,75 m

F401
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Dendermonde en zijn rechtsvoorgangers (1796-1964) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Dendermonde 1 0000

1954-1964
Dendermonde
0000/1-7 0,06 m

F402
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Dendermonde en zijn rechtsvoorgangers (1954-1964) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Deurne 0000

1923-1973
Deurne
0000/1-38 0,54 m

F403
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Deurne en zijn rechtsvoorgangers (1923-1973) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Diksmuide 0000

1848-1967
Diksmuide
0000/1-54 2,65 m

F405
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Diksmuide en zijn rechtsvoorgangers. Oud bestand (1848-1967) / T. Haeck
In druk

REG Dilbeek 0000

1962
Dilbeek
Ongenummerd 0,02 m

F406
Geen toegang beschikbaar

REG Duffel 0000

1929-1967
Duffel
0000/1-23 0,94 m

F407
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Duffel en zijn rechtsvoorgangers (1929-1967) / T. Haeck
In druk

REG Eeklo 1 0000

1796-1969
Eeklo
0000/1-692 39,09 m

F408
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Eeklo en zijn rechtsvoorgangers (1795-1969) / T. Haeck en D. Vandaele
In druk

REG Eeklo 1 2004

1842-1972
Eeklo
2004/1-189 7,78 m

F433
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Eeklo en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004 (1842-1972)
2004

REG Eeklo 2 0000

1944-1972
Eeklo
0000/1-52 0,95 m

F409
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Eeklo en zijn rechtsvoorgangers (1944-1972) / T. Haeck en D. Vandaele
In druk

Inclusief archief afkomstig van REG Kaprijke

REG Eeklo 2 2004

1945-1974
Eeklo
2004/1-7 0,18 m

F434
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Eeklo en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004 (1945-1974)
2004

REG Ekeren 1 0000
1796-1969
Ekeren
0000/1-581 31,99 m

F410
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Kapellen, voorheen aangeduid als het Eerste Kantoor der Registratie van Ekeren, en zijn rechtsvoorgangers (1796-1969) / T. Haeck
In druk

REG Ekeren 2 0000
1930-1969
Ekeren
0000/1-47 0,56 m

F411
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Brasschaat, voorheen aangeduid als het Tweede Kantoor der Registratie van Ekeren, en zijn rechtsvoorgangers (1930-1969. / T. Haeck
In druk

REG Geel 0000
1796-1975
Geel
0000/1-667 41 m

F412
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Geel en zijn rechtsvoorgangers (1796-1975) / T. Haeck (bewerkt door)
In druk

REG Gent 0000

1796-1940
Gent
0000/1-1405 82,05 m

F414
Inventaris van het archief van het Kantoor der Burgerlijke Akten en het Kantoor der Successierechten van Gent en hun rechtsvoorgangers (1796-1940) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Gent 1 0000

1903-1976
Gent
0000/1-67 2,86 m

F415
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Gent en zijn rechtsvoorgangers (1903-1976), met inbegrip van de inventarissen van het archief van het Eerste Kantoor der Burgerlijke Akten van Gent en zijn rechtsvoorgangers (1903-1925) en van het archief van het Derde Kantoor der Burgerlijke Akten van Gent en zijn rechtsvoorgangers (1808-1938) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Gent 1 2004

1941-1973
Gent
2004/1-30 0,93 m

F461
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Gent. Overdracht 2004 (1941-1973)
2004

REG Gent 10 0000

1888-1918
Gent
0000/1-6 0,24 m

F422
Inventaris van het archief van het Tiende Kantoor der Registratie van Gent en zijn rechtsvoorgangers (1888-1918) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Gent 2 0000

1929-1972
Gent
0000/1-51 1,45 m

F416
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Gent en zijn rechtsvoorgangers (1929-1972), met inbegrip van de inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Burgerlijke Akten van Gent en zijn rechtsvoorgangers (1929-1939) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Gent 3 0000

1936-1969
Gent
0000/1-44 0,66 m

F417
Inventaris van het archief van het Derde Kantoor der Registratie van Gent en zijn rechtsvoorgangers (1936-1969), met inbegrip van de inventaris van het archief van het Kanoor der Successierechten van Gent Zuid en zijn rechtsvoorgangers (1936-1946) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Gent 3 2004

1943-1953
Gent
2004/1-4 0,11 m

F464
Plaatsingslijst van het archief van het Derde Kantoor der Registratie van Gent. Overdracht 2004 (1943-1953)
2004

REG Gent 4 0000

1936-1969
Gent
0000/1-63 1,46 m

F418
Inventaris van het archief van het Vierde Kantoor der Registratie van Gent en zijn rechtsvoorgangers (1936-1969), met inbegrip van de inventaris van het archief van het Kantoor der Successierechten van Gent Noord en zijn rechtsvoorgangers (1936-1944) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Gent 5 0000

1808-1969
Gent
0000/1-536 34,84 m

F419
Inventaris van het archief van het Vijfde Kantoor der Registratie van Gent en zijn rechtsvoorgangers (1808-1969), met inbegrip van de inventaris van het archief van het Kantoor der Successierechten van Gent Omgeving (1818-1944) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

Inclusief archief afkomstig van REG Lochristi oud kantoor

REG Gent 6 0000

1924-1970
Gent
0000/1-43 1,16 m

F420
Inventaris van het archief van het Zesde Kantoor der Registratie van Gent en zijn rechtsvoorgangers (1924-1970) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Gent 6 2004

1941-1977
Gent
2004/1-28 0,72 m

F502
Plaatsingslijst van het archief van het Zesde Kantoor der Registratie van Gent. Overdracht 2004 (1941-1977)
2004

REG Gent 7 0000

1943-1964
Gent
0000/1-16 0,36 m

F421
Inventaris van het archief van het Zevende Kantoor der Registratie van Gent en zijn rechtsvoorgangers (1943-1964) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Gent BA 1 2004

1900-1945
Gent
2004/1-443 12,1 m

F496
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Kantoor der Burgerlijke Akten van Gent en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004 (1900-1945)
2004

REG Gent BA 2 2004

1929-1944
Gent
2004/1-82 2 m

F499
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Kantoor der Burgerlijke Akten van Gent. Overdracht 2004 (1929-1944)
2004

REG Gent BA 3 2004

1900-1943
Gent
2004/1-199 4,97 m

F500
Plaatsingslijst van het archief van het Derde Kantoor der Burgerlijke Akten van Gent en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004 (1900-1943)
2004

REG Gent BA 4 2004

1929-1944
Gent
2004/1-94 2,36 m

F501
Plaatsingslijst van het archief van het Vierde Kantoor der Burgerlijke Akten van Gent. Overdracht 2004 (1929-1944)
2004

REG Gent directie 0000

1796-1850
Gent
0000/1-116 8,08 m

F668
Plaatsingslijst van het archief van de Directie der Registratie en Domeinen te Gent. Oud bestand. (1796-1850)
2005

REG Gent Domeinen 0000

1830-1977
Gent
0000/1-195 13,79 m

F423
Inventaris van het archief van het Ontvangkantoor der Domeinen van Gent en zijn rechtsvoorgangers (1830-1977) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Gent Domeinen 2004

1922-1974
Gent
2004/1-153 4,08 m

F503
Plaatsingslijst van het archief van het Ontvangkantoor der Domeinen van Gent en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004 (1922-1974)
2004

REG Gent Successie 2004

1901-1921
Gent
2004/1-46 6,05 m

F465
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Successierechten van Gent. Overdracht 2004 (1901-1921)
2004

REG Gent Successie Noord 2004

1922-1925
Gent
2004/1-8 0,72 m

F486
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Successierechten van Gent Noord. Overdracht 2004 (1922-1925)
2004

REG Gent Successie Zuid 2004

1922-1925
Gent
2004/1-12 1,23 m

F522
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Successierechten van Gent Zuid. Overdracht 2004 (1922-1925)
2004

REG Geraardsbergen 0000

1795-1979
Geraardsbergen
0000/1-530 28,68 m

F424
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Geraardsbergen en zijn rechtsvoorgangers (1795-1979) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4436 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 112)
2005

REG Geraardsbergen 2004

1879-1974
Geraardsbergen
2004/1-116 7 m

F638
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Geraardsbergen. Overdracht 2004 (1879-1974)
2004

REG Gistel 0000

1943-1975
Gistel
0000/1-25 0,65 m

F425
Plaatsingslijst van het archief van het Registratiekantoor Gistel. Oud bestand (1943-1970)
z.j.

REG Grimbergen 0000

1946-1953
Grimbergen
Ongenummerd 0,09 m

F427
Plaatsingslijst van het archief van het Registratiekantoor Grimbergen. Oud bestand (1946-1953)
z.j.

REG Hamme 0000

1796-1964
Hamme
0000/1-397 11,67 m

F431
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Hamme en zijn rechtsvoorgangers (1796-1964) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4464 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 121)
2005

REG Hamme 2004

1865-1954
Hamme
2004/1-198 12,04 m

F659
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Hamme. Overdracht 2004 (1865-1954)
2004

REG Harelbeke 2004

1808-1974
Harelbeke
2004/1-205 10,46 m

F457
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Harelbeke. Overdracht 2004 (1808-1974)
2004

REG Heist-op-den-Berg 0000

1929-1958
Heist-op-den-Berg
0000/1-24 0,47 m

F436
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Heist-op-den-Berg en zijn rechtsvoorgangers (1929-1958) / T. Haeck
In druk

REG Herentals 0000

1796-1967
Herentals
0000/1-324 20,64 m

F437
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Herentals en zijn rechtsvoorgangers (1796-1967) / T. Haeck (bewerkt door)
In druk

REG Herzele 0000

1796-1969
Herzele
0000/1-454 22,35 m

F439
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Herzele en zijn rechtsvoorgangers (1796-1969) / T. Haeck en D. Vandaele
In druk

REG Hooglede 0000

1804-1976
Hooglede
0000/1-397 20,65 m

F441
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie en Domeinen Roeselare 2 (1963-1981), en voorheen aangeduid als Hooglede (1808-1812; 1832-1969) / D. Vandaele en C. Vancoppenolle (bewerkt door)
Publ. 4032 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 80)
2003

REG Hooglede 2004

1885-1966
Hooglede
2004/1-626 3,28 m

F186
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Hooglede en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004
2004

REG Hoogstraten 0000

1796-1976
Hoogstraten
0000/1-259 10,32 m

F442
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Hoogstraten en zijn rechtsvoorgangers (1796-1976) / T. Haeck (bewerkt door)
In druk

REG Ieper 0000

1884-1970
Ieper
0000/1-32 0,62 m

F444
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Ieper en zijn rechtsvoorgangers (1884-1970) / D. Vandaele en C. Vancoppenolle (bewerkt door)
Publ. 4128 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 87)
2003

REG Ieper 1 2004

1796-1974
Ieper
2004/1-276 16,08 m

F179
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Ieper en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004
2004

REG Ieper 2 2004

1946-1974
Ieper
2004/1-11 0,35 m

F180
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Ieper en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004
2004

REG Ieper DPB 0000

1924-1974
Ieper
0000/1-40 0,76 m

F443
Inventaris van het archief van het Ontvangkantoor der Domeinen en Penale Boeten van Ieper en zijn rechtsvoorgangers (1924-1974) / D. Vandaele en C. Vancoppenolle (bewerkt door)
Publ. 4128 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 87)
2003

REG Izegem 0000

1941-1976
Izegem
0000/1-29 0,56 m

F445
Plaatsingslijst van het archief van het Registratiekantoor Izegem. Oud bestand (1941-1976)
z.j.

REG Knokke 0000

1953-1969
Knokke-Heist
0000/1-18 0,25 m

F446
Plaatsingslijst van het archief van het Registratiekantoor Knokke. Oud bestand (1953-1969)
z.j.

REG Koksijde 0000

1969-1975
Koksijde
0000/1-1 0,12 m

F447
Plaatsingslijst van het archief van het Registratiekantoor Koksijde. Oud bestand (1969-1975)
z.j.

REG Kontich 0000

1796-1965
Kontich
0000/1-616 34,4 m

F448
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Kontich en zijn rechtsvoorgangers (1796-1965) / T. Haeck (bewerkt door)
In druk

REG Kortrijk 1 0000

1897-1963
Kortrijk
0000/1-49 1,59 m

F449
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Kortrijk en zijn rechtsvoorgangers (1897-1963) / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4245 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 98)
2004

REG Kortrijk 1 2004

1911-1973
Kortrijk
2004/1-119 5,2 m

F455
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Kortrijk. Overdracht 2004 (1911-1973)
2004

REG Kortrijk 2 0000

1800-1970
Kortrijk
0000 2/1-145 15,5 m

F450
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Kortrijk en zijn rechtsvoorgangers (1800-1970) / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4245 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 98)
2004

REG Kortrijk 2 2004

1844-1970
Kortrijk
2004/1-115 12,19 m

F456
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Kortrijk. Overdracht 2004 (1844-1970)
2004

REG Kortrijk 3 0000

1907-1969
Kortrijk
0000/1-36 0,62 m

F451
Inventaris van het archief van het derde Kantoor der Registratie van Kortrijk en zijn rechtsvoorgangers (1938-1969), met inbegrip van het deelarchief van het Kantoor der Registratie en Domeinen van Avelgem (1907-1953) / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4245 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 98)
2004

REG Kortrijk DPB 0000

1852-1980
Kortrijk
0000/1-72 4,4 m

F452
Inventaris van het archief van het Ontvangkantoor der Domeinen en Penale Boeten van Kortrijk en zijn rechtsvoorgangers (1852-1980) / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4245 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 98)
2004

REG Kruishoutem 0000

1796-1969
Kruishoutem
0000/1-481 26,7 m

F453
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Kruishoutem en zijn rechtsvoorgangers (1796-1969) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4463 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 120)
2005

REG Kruishoutem 2004

1878-1974
Kruishoutem
2004/1-98 4,38 m

F639
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Kruishoutem. Overdracht 2004 (1878-1974)
2004

REG Leuven DPB 1985

1901-1976
Leuven
1985/1-125 5,3 m

F340
Plaatsingslijst van het archief van het Ontvangkantoor der Domeinen en Penale Boeten van Leuven en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 1985 (1901-1976) / T. Haeck
2004

REG Lier 0000

1796-1971
Lier
0000/1-504 31,42 m

F459
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Lier en zijn rechtsvoorgangers (1796-1971) / T. Haeck (bewerkt door)
In druk

REG Lier 1 2004

1798-1973
Lier
2004/1-185 8,73 m

F662
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Lier. Overdracht 2004 (1798-1973)
2004

REG Lier 2 2004

1922-1975
Lier
2004/1-36 1,97 m

F663
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Lier. Overdracht 2004 (1922-1975)
2004

REG Lochristi 0000
1861-1969
Lochristi
0000/1-64 1,56 m

F462
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Lochristi en zijn rechtsvoorgangers (1861-1969) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Lokeren 0000
1795-1973
Lokeren
0000/1-667 36,83 m

F463
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Lokeren en zijn rechtsvoorgangers (1795-1973) / T. Haeck (bewerkt door)
Publ. 4437 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 113)
2005

REG Lokeren 2004
1863-1973
Lokeren
2004/1-72 3,08 m

F657
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Lokeren. Overdracht 2004 (1863-1973)
2004

REG Mechelen 0000
1796-1931
Mechelen
0000/1-824 68,68 m

F466
Inventaris van het archief van het Kantoor der Burgerlijke Akten en Successierechten van Mechelen en zijn rechtsvoorgangers (1796-1931) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

Met inbegrip van het archief van het Kantoor der Burgerlijke Akten en het Kantoor der Successierechten van Mechelen

REG Mechelen 1 0000
1931-1965
Mechelen
0000/1-25 1,4 m

F467
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Mechelen en zijn rechtsvoorgangers (1931-1965) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Mechelen 1 2004
1875-1974
Mechelen
2004/1-195 6,8 m

F429
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie Mechelen. Overdracht 2004 (1875-1972)
2004

REG Mechelen 2 0000
1931-1964
Mechelen
0000/1-14 0,4 m

F468
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Mechelen en zijn rechtsvoorgangers (1931-1964) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Mechelen 2 2004

1900-1953
Mechelen
2004/1-70 3,7 m

F430
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie Mechelen. Overdracht 2004 (1900-1953)
2004

REG Mechelen 3 0000

1921-1953
Mechelen
0000/1 0,11 m

F469
Inventaris van het archief van het Derde Kantoor der Registratie van Mechelen en zijn rechtsvoorgangers (1921-1953) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Mechelen 3 2004

1846-1937
Mechelen
2004/1-74 7,37 m

F426
Plaatsingslijst van het archief van het Derde Kantoor der Registratie van Mechelen en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004 (1846-1937)
2004

REG Mechelen DPB 0000

1791-1953
Mechelen
0000/1-195 7,94 m

F470
Inventaris van het archief van het Ontvangkantoor der Domeinen en Penale Boeten van Mechelen en zijn rechtsvoorgangers (1791-1953) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Mechelen DPB 2004

1860-1974
Mechelen
2004/1-104 5,17 m

F664
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Domeinen en Penale Boeten van Mechelen. Overdracht 2004 (1860-1947)
2004

REG Meise 0000

1860-1959
Meise
0000/1-162 9,46 m

F471
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Meise. Oud bestand (1860-1959)
z.j.

REG Meise 2004

1889-1978
Meise
2004/1-91 3,86 m

F665
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie Meise. Overdracht 2004 (1889-1978)
2004

REG Menen 1 0000

1796-1975
Menen
0000/1-558 29,75 m

F472
Inventaris van het archief van het eerste Kantoor der Registratie van Menen en zijn rechtsvoorgangers (1796-1975) / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4244 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 97)
2004

REG Menen 1 2004

1880-1980
Menen
2004/1-147 6,04 m

F187
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Menen en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004
2004

REG Menen 2 0000

1811-1981
Menen
0000/1-174 6,9 m

F473
Inventaris van het archief van het tweede Kantoor der Registratie van Menen en zijn rechtsvoorgangers (1811-1981) / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4244 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 97)
2004

REG Menen 2 2004

1881-1974
Menen
2004/1-45 2,32 m

F188
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Menen en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004
2004

REG Merelbeke 0000

1809-1968
Merelbeke/Bottelare
0000/1-257 11,93 m

F474
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Merelbeke en zijn rechtsvoorgangers (1809-1968) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

Inclusief archief afkomstig van REG Bottelare

REG Merelbeke 2004

1880-1974
Merelbeke
2004/1-104 2,78 m

F523
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Merelbeke. Overdracht 2004 (1880-1974)
2004

REG Meulebeke 0000. REG Tielt 2

1795-1976
Meulebeke/Tielt
0000/1-349 22,2 m

F476
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Tielt en zijn rechtsvoorgangers (1795-1976) / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4247 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 100)
2004

REG Mol 0000
1923-1965
Mol
0000/1-56 0,54 m

F477
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Mol en zijn rechtsvoorgangers (1923-1965) / T. Haeck (bewerkt door)
In druk

REG Nevele 0000
1943-1953
Nevele
0000/1-16 0,5 m

F478
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Nevele en zijn rechtsvoorgangers (1943-1953) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Nieuwpoort 0000
1808-1970
Nieuwpoort
0000/1-281 13,6 m

F479
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Nieuwpoort en zijn rechtsvoorgangers (1808-1970) / D. Vandaele
Publ. 4127 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 86)
2003

REG Ninove 0000
1796-1960
Ninove
0000/1-244 15,08 m

F480
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Ninove en zijn rechtsvoorgangers (1796-1969) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4436 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 112)
In druk

REG Ninove 2004

1847-1978
Ninove
2004/1-151 4,69 m

F666
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Ninove. Overdracht 2004 (1847-1978)
2004

REG Oostende 1 0000

1796-1974
Oostende
0000/1-483 22,5 m

F481
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Oostende en zijn rechtsvoorgangers (1796-1974) / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4248 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 101)
2004

REG Oostende 2 0000

1943-1974
Oostende
0000/1-40 0,6 m

F482
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Oostende en zijn rechtsvoorgangers (1943-1974) / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4248 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 101)
2004

REG Oostende 3 0000

1795-1960
Oostende
0000/1-123 4,8 m

F483
Inventaris van het archief van het Derde Kantoor der Registratie van Oostende en zijn rechtsvoorgangers (1795-1960) / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4248 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 101)
In druk

REG Oudenaarde 2004

1879-1989
Oudenaarde
2004/1-119 5,67 m

F435
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Oudenaarde en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004 (1879-1989)
2004

REG Oudenaarde 1 0000

1795-1969
Oudenaarde
0000/1-814 42,7 m

F484
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Oudenaarde en zijn rechtsvoorgangers (1796-1969) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4463 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 120)
2005

REG Oudenaarde 2 0000

1902-1971
Oudenaarde
0000/1-44 2,25 m

F485
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Oudenaarde en zijn rechtsvoorgangers (1902-1975) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4463 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 120)
2005

REG Oudenaarde 2 2004

1927-1974
Oudenaarde
2004/1-15 0,34 m

F640
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Oudenaarde. Overdracht 2004 (1927-1974)
2004

REG Poperinge 0000

1795-1969
Poperinge
0000/1-266 11,2 m

F487
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Poperinge en zijn rechtsvoorgangers (1808-1970) / D. Vandaele
Publ. 4126 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 85)
2003

REG Puurs 0000

1806-1960
Puurs
0000/1-328 21,56 m

F488
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Puurs en zijn rechtsvoorgangers (1806-1960) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Roesbrugge-Haringe 0000

1808-1953
Roesbrugge-Haringe
0000/1-280 19,1 m

F489
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie en Domeinen van Roesbrugge-Haringe (1808-1953) en zijn rechtsvoorgangers / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4243 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 97)
2004

REG Roeselare 0000

1830-1976
Roeselare
0000/1-318 18,7 m

F490
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Roeselare (1830-1976) en zijn rechtsvoorgangers / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4242 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 95)
2004

REG Roeselare 2004

1885-1971
Roeselare
2004/1-76 3,78 m

F185
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Roeselare en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004
2004

REG Ronse 0000

1796-1968
Ronse
0000/1-302 17,8 m

F491
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Ronse en zijn rechtsvoorgangers (1796-1968) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4463 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 120)
2005

REG Ronse 2004

1886-1994
Ronse
2004/1-107 4,69 m

F454
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Ronse en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004 (1886-1994)
2004

REG Sint-Niklaas 1 0000

1795-1964
Sint-Niklaas
0000/1-387 21,29 m

F493
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Sint-Niklaas en zijn rechtsvoorgangers (1795-1964) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4464 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 121)
2005

REG Sint-Niklaas 2 0000

1809-1959
Sint-Niklaas
0000/1-26 0,5 m

F494
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Sint-Niklaas en zijn rechtsvoorgangers (1809-1959) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4464 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 121)
2005

REG Sint-Niklaas 3 0000

1920-1965
Sint-Niklaas
0000/1-44 0,5 m

F495
Inventaris van het archief van het Derde Kantoor der Registratie van Sint-Niklaas en zijn rechtsvoorgangers (1920-1965) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4464 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 121)
2005

Inclusief archief afkomstig van REG Sint-Gillis-Waas

REG Temse 0000

Ca.1942-1965
Temse
0000/1-14 0,19 m

F497
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Temse en zijn rechtsvoorgangers (1942-1965) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4464 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 121)
2005

REG Temse 2004

1913-1928
Temse
2004/1-12 1,72 m

F660
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Temse. Overdracht 2004 (1913-1928)
2004

REG Tielt 1 0000

1795-1975
Tielt
0000/1-377 19,6 m

F498
Inventaris van het archief van het Rerste Kantoor der Registratie van Tielt en zijn rechtsvoorgangers (1795-1976) / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4247 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 100)
2004

REG Torhout 0000

1795-1975
Torhout
0000/1-542 29,8 m

F504
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Torhout (1795-1975) en zijn rechtsvoorgangers / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4246 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 99)
2004

REG Turnhout 1 0000

1796-1970
Turnhout
0000/1-420 29,69 m

F505
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Turnhout en zijn rechtsvoorgangers (1796-1970) / T. Haeck (bewerkt door)
In druk

REG Turnhout 2 0000

1924-1969
Turnhout
0000/1-48 0,84 m

F506
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Turnhout en zijn rechtsvoorgangers (1924-1969) / T. Haeck (bewerkt door)
In druk

Inclusief archief afkomstig van REG Arendonk

REG Turnhout DPB 0000

1828-1970
Turnhout
0000/1-26 1,33 m

F507
Inventaris van het archief van het Ontvangkantoor der Domeinen en Penale Boeten van Turnhout en zijn rechtsvoorgangers (1808-1970) / T. Haeck (bewerkt door)
In druk

REG Veurne 0000

1796-1967
Veurne
0000/1-370 22,05 m

F508
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Veurne en zijn rechtsvoorgangers (1796-1967) / D. Vandaele
Publ. 4125 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 84)
2003

REG Vlaams-Brabant 0000

1795-1970
Vlaams-Brabant
0000/325-11.278 238,6 m

F374
Administration de l'Enregistrement et des Domaines. Première partie (nos.1-916) (1793-1868) / L. Van Meerbeeck
Publ. 1255 (Algemeen Rijksarchief. Toegang in beperkt oplage; 67)
1989

REG Waregem 0000

1969-1984
Waregem
0000/1-18 0,3 m

F511
Plaatsingslijst van het archief van het Registratiekantoor van Waregem. Oud bestand (1969-1984)
1992

REG Wervik 0000

1808-1953
Wervik
0000/1-43 1,9 m

F512
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Wervik en zijn rechtsvoorgangers (1808-1953) / D. Vandaele (bewerkt door)
Publ. 4244 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 97)
2004

REG Wervik 2004

1921-1953
Wervik
2004/1-4 0,12 m

F189
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Wervik en zijn rechtsvoorgangers. Overdracht 2004
2004

REG Westerlo 0000
1807-1976
Westerlo
0000/1-363 22,36 m

F514
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Westerlo en zijn rechtsvoorgangers (1807-1976) / T. Haeck (bewerkt door)
In druk

REG Wetteren 0000
1808-1965
Wetteren
0000/1-315 19,14 m

F515
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Wetteren en zijn rechtsvoorgangers (1808-1965) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

REG Wetteren 2004
1859-1974
Wetteren
2004/1-140 7,56 m

F661
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Wetteren. Overdracht 2004 (1859-1974)
2004

REG Wijnegem 1 0000
1808-1971
Wijnegem
0000/1-380 29,34 m

F516
Inventaris van het archief van het Eerste Kantoor der Registratie van Wijnegem en zijn rechtsvoorgangers (1808-1971) / T. Haeck (bewerkt door)
In druk

REG Wijnegem 2 0000
1958-1965
Wijnegem
0000/1-8 0,08 m

F517
Inventaris van het archief van het Tweede Kantoor der Registratie van Wijnegem (1958-1965) / T. Haeck (bewerkt door)
In druk

REG Zele 0000
1901-1974
Zele
0000/1-103 2,46 m

F520
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Zele en zijn rechtsvoorgangers (1901-1974) / T. Haeck (bewerkt door) Publ 4437 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 113)
2005

REG Zele 2004
1917-1973
Zele
2004/1-32 1,96 m

F658
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Zele. Overdracht 2004 (1917-1973)
2004

REG Zelzate 0000

1846-1969
Zelzate
0000/1-77 2,06 m

F521
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Zelzate en zijn rechtsvoorgangers (1846-1969) / T. Haeck en D. Vandaele (bewerkt door)
In druk

Inclusief archief afkomstig van REG Assenede

REG Zelzate 2004

1866-1973
Zelzate
2004/1-165 7,74 m

F637
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Registratie van Zelzate. Overdracht 2004 (1866-1973)
2004

REG Zottegem 0000

1795-1969
Zottegem
0000/1-727 39,1 m

F524
Inventaris van het archief van het Kantoor der Registratie van Zottegem en zijn rechtsvoorgangers (1795-1969) / T. Haeck (bewerkt door)
In druk

DIENST VAN HET SEKWESTER IN ANTWERPEN

Volledige benaming

Ministerie van Financiën. Bestuur van de Registratie en de Domeinen. Dienst van het Sekwester in Antwerpen

Plaats

Antwerpen

Bestaansdata

1918-1945

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

(Zie ook de bestandsnotities over het Parket van de procureur des Konings te Antwerpen. Sekwester van de Eerste Wereldoorlog' en 'Sekwester WO I Antwerpen. Bedrijven')

In november 1918, aan het einde van de Duitse bezetting, trof de Belgische overheid onmiddellijk maatregelen om de goederen en belangen, gelegen in België en eigendom van de onderdanen van de mogendheden die met België in oorlog waren, op te sporen en te bewaren. Op 10 november 1918 werd een besluitwet afgekondigd inzake de aangifte en het sekwestreren van de bedoelde goederen en belangen. De aangifte moest gebeuren bij de procureur des Konings van het arrondissement waar de natuurlijke personen woonden of waar de goederen zich bevonden (art. 4). Vervolgens werden de goederen onder sekwester gesteld. Op verzoek van de procureur des Konings stelde de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg stelde sekwesters aan (art. 8), die instonden voor de bewaring van de gesekwestreerde goederen en de vrijwaring van hun belangen (art.11). Het sekwester mocht de uitbating van het gesekwestreerde bedrijf "als goede huisvader" voortzetten (art.13), zij het onder controle van de procureur des Konings, bij wie hij periodiek verslag moest uitbrengen (art.14). Een KB van 18 april 1919 voorzag in de uitvoering van voornoemde besluitwet.

De wet van 17 november 1921, in uitvoering van artikel 297 van het Verdrag van Versailles, regelde de aangifte, sekwestratie, vereffening en toekenning van alle goederen, rechten en belangen die op de dag van de inwerkingtreding van het verdrag toebehoorden aan Duitse onderdanen of aan door Duitsers gecontroleerde vennootschappen op Belgisch grondgebied (met uitzondering van de door Versailles verkregen Oostkantons). De dienst van het Sekwester van de Eerste Wereldoorlog hield *de facto* op te bestaan bij de oprichting van de dienst van het Sekwester van de Tweede Wereldoorlog na de bevrijding in 1945.

Inhoud

De sekwesterprocedure leidde tot inbeslagname van bedrijfsarchief en tot de vorming van sekwesterdossiers, zowel door het parket van de procureur des Konings als door de administratie van de Registratie en de Domeinen. Het archieffonds bestaat uit drie archiefblokken: sekwesterarchief afkomstig van het Parket van de Procureur des Konings te Antwerpen (zie parket), sekwesterarchief gevormd door het bestuur van de Registratie en Domeinen en een archiefblok met gesekwestreerd bedrijfsarchief (zie bedrijfsarchieven).

Het archiefblok gevormd door het bestuur van de Registratie en de Domeinen, dienst Sekwester, is op een gelijkaardige manier opgebouwd als dat gevormd door het parket. Het bevat dossiers van natuurlijke en rechtspersonen (nrs 1 tot 865), gevolgd door stukken inzake de werking van de dienst van het Sekwester (diverse nummers en nrs 866-877). De dossiers worden door een nadere toegang ontsloten. Telkens wordt de naam van de persoon of de firma opgegeven, gevolgd door het beroep of de bedrijvigheid (tenzij dit uit de firmanaam blijkt). Van de termini wordt de eerste (1918) niet opgegeven, de tweede verwijst naar het jongste stuk in het dossier.

Openbaarheid

Het archief van de dienst van het Sekwester is pas openbaar na 100 jaar. Voor de consultatie van de stukken jonger dan 100 jaar, heb je in principe de toestemming nodig van de bevoegde federale overheidsdienst. *De facto* volstaat de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief.

Literatuur

CARREIN, K. en VANCOPPENOLLE, C. “Het fonds van de sekwesterarchieven in het Algemeen Rijksarchief” in: TALLIER, P.-A., BOIJEN, R. *België en de eerste Wereldoorlog. Bronnen- Stand van het onderzoek. Acta van het colloquium van 8 en 9 november 2001 (Legermuseum)* (Studies over de Eerste Wereldoorlog 9) Brussel, 2002, p. 39-54.

COPPEJANS-DESMEDT, H. “De sekwesterarchieven met betrekking tot de eerste wereldoorlog: historiek en algemeen overzicht” in: *Archief- en Bibliotheekgids* 60 (1984), p. 63-73.

DEVOS, G. en GREEFS, H. “The German presence in Antwerp in the nineteenth century” in: *IMIS-Beiträge. Institut für Migrationsforschung und Interkulturelle Studien XIV* (2000), p. 105-128.

VRINTS, A. “De Klippen des Nationalismus. De Eerste Wereldoorlog en de ondergang van de Duitse kolonie in Antwerpen” in: *Bijdragen tot de eigentijdse geschiedenis* (2002) 10, p. 7-42.

Archiefblok

Sekwester WO I Antwerpen MF

1918-1944
Antwerpen
0000/1-877 12,5 m

F178
Plaatsingslijst van het archief van de dienst van het Sekwester verbonden aan het Bestuur der Registratie en Domeinen. Oude Overdracht (1918-1964) / C. Vancoppenolle en D. Vandaele

GEWESTELIJKE DIRECTIES VAN HET KADASTER

Volledige benaming

Ministerie van Financiën. Administratie van het Kadaster. Gewestelijke directies

Plaats

Antwerpen, Gent en Brugge

Bestaansdata

(1805) 1835-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Tijdens het ancien régime bestond er een grondbelasting, maar die werd plaatselijk of regionaal georganiseerd. De berekeningswijze verschilde van plaats tot plaats. Het bodemgebruik stond genoteerd in drie basis-documenten: de land-, de gebruik- en de omzetboeken, die later de verzamel-naam 'prekadastrale documenten' meekregen. Een centraal georganiseerd kadaster kwam er pas na de Franse Revolutie.

In het kader van de algemene belastingshervorming werd aan de Constituante de oprichting van een kadaster gevraagd. De term 'kadaster' duidt op het geheel van de documenten die worden aangemaakt om de onroerende goederen in kaart te brengen, te bepalen wie de eigenaar is en hun waarde te schatten. Het is tezelfdertijd de dienst binnen het ministerie van Financiën die instaat voor de opmeting en de schatting.

De wet van 23 november 1790 voerde in Frankrijk een grondbelasting in op basis van geschreven documenten, zonder bijhorend topografisch plan. Na de annexatie van de Zuidelijke Nederlanden werd de grondbelasting ook bij ons ingevoerd (besluit van 16 juni 1796). Bij besluit van 12 brumaire XI (3 november 1802) kregen schatters de opdracht om in een aantal gemeenten per arrondissement (1800 in het totaal, later uitgebreid tot 14000) per type grondgebruik de percelen en de bijbehorende inkomsten op te meten. Op basis van die gegevens werden de inkomsten van de andere gemeenten berekend.

De basis van ons huidig, perceelsgewijs kadaster werd gelegd door de wet van 15 september 1807 en het decreet van 27 januari 1808. Het kadaster kreeg de opdracht het onroerend bezit in het hele land in kaart te brengen. De bedoeling was in de eerste plaats fiscaal (juiste schatting van het onroerend inkomen en een betere spreiding van de fiscale lasten over de bevolking), maar het kadaster bleek ook een uitstekend instrument in handen van de moderne staat om de gemeentegrenzen af te bakenen, de privé-eigendommen op te splitsen, en de scheiding tussen het publieke en het private domein door te voeren. Het was van meet af aan duidelijk dat het inventariseren van het onroerend goed een langdurig en moeizaam proces zou worden. Tijdens het Hollands Bewind gebeurde het grootste deel van de opmetings- en schattingswerkzaamheden, en kreeg het latere Belgische kadaster zijn definitieve vorm. Het ogenblik waarop de verscheidene provinciale kadasters uiteindelijk werden voltooid, verschilde sterk van provincie tot provincie: in 1833 dat van Luik en Namen, in 1834 dat van Antwerpen, West-Vlaanderen, Brabant en Henegouwen, in 1836 dat van Oost-Vlaanderen en pas in 1843 - omwille van scheidingsperikelen met de Noordelijke Nederlanden - dat van Limburg en Luxemburg. Voor een juiste berekening van de grondbelasting was het nodig dat de alle wijzigingen in de percelen door het kadaster nauwkeurig werden opgetekend. De jaarlijkse 'omreiswerken' (controles ter plekke) om de wijzigingen inzake eigenaar, structuur en kadastraal inkomen van de percelen bij te houden, volstonden niet. Het kadaster hinkte voortdurend achter op de onroerende realiteit. Vooral de kloof tussen het berekende kadastrale inkomen en de werkelijke waarde van de onroerende goederen groeide. In 1861-1865 en in 1896-1898 organiseerde het kadaster perequaties om het kadastraal inkomen opnieuw af te stemmen op de werkelijke waarde van het onroerend goed. De belastingwet van 29 oktober 1919 voerde een nieuw systeem in voor de berekening van het kadastraal inkomen, maar door de continue schommelingen in de waarde van vastgoed bleek ook dat ontoereikend. Uiteindelijk besliste de wet van 13 juli 1930 tot tienjaarlijkse kadastrale herzieningen, aangevuld met plaatselijke herzieningen waar nodig[132]. De laatste herziening dateert van 1975.

[132] Art, Vanhaute, *Inleiding tot de lokale geschiedenis van de 19de en de 20ste eeuw*, 167-169; Bracke, *Bronnen voor de industriële geschiedenis. Gids voor Oost-Vlaanderen (1750-1945)*, 231-239; Verhelst, *De documenten uit de ontstaansperiode*

Omdat het Belgisch kadaster in 1835 grotendeels klaar was, werd de oorspronkelijk aparte administratie van het Kadaster ondergebracht bij de administratie van de Directe Belastingen (KB van 20 januari 1835). Het kadaster zou opnieuw een zelfstandige administratie worden bij KB van 8 september 1930. Recent werden in het kader van de hervormingen van Coperfin, het Kadaster en de diensten van Registratie en Domeinen samengesmolten tot de dienst Patrimoniumdocumentatie, onder de koepel van de FOD Financiën. De kadasterarchieven bewaard in het Rijksarchief Beveren zijn allemaal afkomstig van de gewestelijke directies van de administratie van het Kadaster in Vlaanderen, waarvan er – aanvankelijk in één directie met de andere diensten van de Directe belastingen- één per provincie was. Als voorlopers van die gewestelijke directies gelden de '*bureaux spéciaux du cadastre*', die in de beginperiode van het kadaster (Circulaire van 19 frimaire XIV / 10 december 1805) in elk departement belast waren met de opmetings- en schattingswerkzaamheden.

Het kadaster staat nog steeds in voor het samenstellen en actualiseren van een gedetailleerd overzicht van gebouwde en ongebouwde eigendommen van het grondgebied. Het vervult vijf verschillende opdrachten: een patrimoniale opdracht (samenstelling en de uitbating van de patrimoniale documentatie), een fiscale opdracht (een inkomen toekennen aan onroerende goederen en een inventaris bijhouden van hun eigenaars), een technische opdracht (opmeten en tekenen volgens de meest geavanceerde technieken), een documentaire opdracht (ter beschikking stellen van de kadastrale documentatie, zowel de actieve (huidige) als de passieve (vroegere) toestand) en een bewarende opdracht (het bijwerken van documenten, het registreren van mutaties zoals de verandering van eigenaar van een onroerend goed en de verandering van fysieke vorm of aard van het onroerend goed.

In concreto betekent dit dat het Kadaster instaat voor:

1) de opmaak van een inventaris van de grondeigendom

men om het bezit te staven op grond van de eigendomstitels ('burgerlijke stand van de grondeigendommen'),

---

van het moderne kadaster, 9-63; Desmaele, *Le Minstère des Finances*, 145-175; Bourgeois, *Le Ministère des Finances*, 209-219.

2) het individualiseren en lokaliseren van deze onroerende goederen

-door de afbeelding op een kaart, met aanduiding van de grenzen
-door het optekenen in de kadastrale legger, met vermelding van de naam van de eigenaar, de ligging, de oppervlakte en de aard van het perceel en het kadastraal inkomen dat daaraan gekoppeld is.
-het leveren van allerlei uittreksels (bij onteigening, successie, ruilverkaveling,…); topografische documentatie (het kadaster beschikt als eni-ge over een perceelplan voor het Belgisch grondgebied); documentatie allerhande bijvoorbeeld inzake huur- en verkoopprijzen

Inhoud

Er is in België voor de beginperiode van het kadaster (1794-1830) geen archief bewaard van de centrale administratie. Daarvoor moet men naar de Franse *Archives nationales* of naar het Nederlandse *Nationaal archief*. Het gros van de kadasterbronnen in ons land uit de Franse en Hollandse tijd vind je bij de gewestelijke directies (al dan niet gedepondeerd in het Rijksarchief), in de provinciale archieven (omwille van de controle die de perfect/gouverneur uitoefende op de organisatie van de belastingsinning) en bij de gemeenten. Het overgrote deel van het archief van de gewestelijke directies vanaf het primitief kadaster (ca.1834) werd niet neergelegd bij het Rijksarchief.

Het RA Beveren bezit kadasterarchief van de gewestelijke directies van Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen. Niet alle gewestelijke directies hebben even veel overgedragen aan het Rijksarchief. In Wallonië deponeerden ze doorgaans meer dan in Vlaanderen. De gewestelijke directies Limburg (inmiddels in het RA Hasselt) en West-Vlaanderen legden enkel zgn. Ozalidafdrukken (zie info per archiefblok) neer. Voor Brabant (in het Algemeen Rijksarchief), Antwerpen en Oost-Vlaanderen werd hoofdzakelijk 19de-eeuwse schattingsdocumentatie en stukken in verband met de perequaties overgedragen. De ‘basisdocumenten’ en ‘mutatiedocumen-ten’ en de kaarten vanaf het primitieve kadaster (m.a.w. vanaf 1834) bewaren de gewestelijke directies nog zelf. Reden daarvoor is hun administratief nut (voor de reconstructie van de geschiedenis van een bepaald perceel). Het is niet altijd even duidelijk of bepaalde stukken uit het archief bij de gewestelijke directies van administratief nut, dan wel van historisch belang zijn. Iedere gewestelijke directie beschikt over een loket (eventueel leeszaal) waar iedereen, tegen betaling, kadastrale uittreksels/documentatie kan krijgen of

opzoekingen kan komen doen. Het archief fungeert binnen de gewestelijke directies meestal als een aparte dienst en betekent een niet onbelangrijke bron van inkomsten.

Openbaarheid

De archieven van de gewestelijke directies van het Kadaster ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven jonger dan 100 jaar heb je de toestemming nodig van de betreffende gewestelijke directie van het Kadaster.

Literatuur

DERUELLE, A.-C. “Le cadastre, instrument d’analyse économique et sociale des sociétés urbaines aux XIXe siècle” in: *Economische geschiedenis van België. Behandeling van de bronnen en problematiek . Handelingen van het colloquium te Brussel, 17-19 november 1971. Histoire économique de la Belgique. Traitement des sources et état des questions. Actes du colloque de Bruxelles, 17-19 novembre 1971. Archief- en Bibliotheekwezen in België*, extra nummer 10. (1973), p. 187-192.

GRUNZWEIG, A. en NOTEBAERT, A. *Archives du Cadastre du Brabant avant 1865.* Brussel, 1971.

HANNES, J. “De kadastrale bronnen uit de Franse tijd en het primitief kadaster” in: *Bronnen voor de historische geografie van België. Handelingen van het colloquium te Brussel, 24-27 april 1979*. Brussel, 1979, 195-202.

HANNES, J. “Met de fiscale bril bekeken. Vlaanderen in België, 1830-1914” in: VERHULST, A. en PAREYN, L. (red.) *Huldeboek Prof. Dr. Marcel Bots. Een bundel wijsgerige en historische opstellen*, Gent, 1995, p. 167-194.

KRUIZINGA, P. “De kadastrale legger en aanverwante bronnen, 1812-1990” in: *Broncommentaren 3. Bronnen betreffende de registratie van onroerend goed in de negentiende en twintigste* eeuw, Den Haag, 1997, p. 17-73.

KRUIZINGA, P. en VAN DOORNMALEN, S.E.M. “De kadastrale kaart, 1812-1990” in: *Ibidem*, p. 74-111.

OCKELEY, J. *Landboek en primitief kadaster, instrumenten voor de reconstructie van de agrarische structuur. Methodologie en resultaten toegelicht voor Kobbegem* (Miscellanea Archivistica 37) Brussel, 1984.

VAN RIESEN, W. *Het Kadaster. Historische ontwikkeling in de eerste helft van de 20e eeuw.* Z.p., 2004.

VERHELST, J. *De documenten uit de ontstaansperiode van het moderne kadaster en van de grondbelasting (1790-1835)* (Miscellanea Archivistica 31) Brussel, 1982.

VERHELST, J. "De kontrole van het kadaster en haar plaats in het geheel van de administratie der direkte belastingen" in: DE SCHEPPER, H. (red.) *Bronnen voor de geschiedenis van de instellingen in België. Handelingen van het colloquium te Brussel. 15-18.IV.1975* (Studia 28) Brussel, 1977, p. 376-382.

VERHELST, J. "Ministerie van financiën" in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 387-400.

VERHULST, A. "Kadastrale archieven en plaatselijke geschiedenis" in: *Cultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen 1954*, VIII (1959) p. 303-310.

ZOETE, A. *De documenten in omloop bij het Belgisch Kadaster (1835-1975)* (Miscellanea Archivistica 21) Brussel, 1979.

Archiefblokken

KAD Antwerpen 0000

1798-1911
Antwerpen
Ongenummerd 45,5 m

F325
Plaatsingslijst van het archief van het Kadaster van Antwerpen. Oud bestand (1798-1911) / A. Bousse
z.j.

KAD Antwerpen 1985

1985
Antwerpen
Ongenummerd 22 m

F326
Plaatsingslijst van het archief van de gewestelijke directie van het Kadaster van Antwerpen. Afdrukken kadastrale plannen 1985
z.j.

Bevat uitsluitend Ozalidafdrukken van kadastrale plans, kadastrale toestand op 1 januari 1985

KAD Oost-Vlaanderen 0000 1

1806-1834
Gent
0000 1/1-1158 62,3 m

F329
Inventaris van het archief van de gewestelijke directie van het Kadaster van Oost-Vlaanderen, 1806-1834, nog bewaard bij de Directie te Gent of in het Rijksarchief te Gent / J. Verhelst
Publ. 1111 (Rijksarchief Gent. Inventaris; 68)
1986

KAD Oost-Vlaanderen 0000 2

1830-1939
Gent
0000 2/1-122 10,8 m

F330
Plaatsingslijst van het archief van de gewestelijke directie van het Kadaster van Oost-Vlaanderen. Oud bestand. Overdracht 2 (1830-1939)
z.j.

KAD Oost-Vlaanderen 1968/1975

1968-1977
Gent
1975/1-71 7,9 m

F332
Plaatsingslijst van het archief van de gewestelijke directie van het Kadaster van Oost-Vlaanderen. Afdrukken kadastrale plannen 1968 en 1977
z.j.

Bevat uitsluitend Ozalidafdrukken van kadastrale plans, kadastrale toestand op 1 januari 1968 en 1 januari 1977

KAD Oost-Vlaanderen 1985

1985
Gent
Ongenummerd 23 m

F333
Plaatsingslijst van het archief van de gewestelijke directie van het Kadaster van Oost-Vlaanderen. Afdrukken kadastrale plannen 1985
z.j.

Bevat uitsluitend Ozalidafdrukken van kadastrale plans, kadastrale toestand op 1 januari 1985

KAD Oost-Vlaanderen 1993

ca. 1850 - ca. 1920
Gent
Ongenummerd 46,9 m

F331
Geen toegang beschikbaar

KAD West-Vlaanderen 1965/1974

1965
Brugge
Ongenummerd 7,6 m

F334
Plaatsingslijst van het archief van de gewestelijke directie van het Kadaster van Oost-Vlaanderen. Afdrukken kadastrale plannen 1965 en 1974
z.j.

Bevat uitsluitend Ozalidafdrukken van kadastrale plans, kadastrale toestand op 1 januari 1965

KAD West-Vlaanderen 1985

1985
Brugge
Ongenummerd 5 m

F335
Plaatsingslijst van het archief van de gewestelijke directie van het Kadaster van West-Vlaanderen. Afdrukken kadastrale plannen 1985
z.j.

Bevat uitsluitend Ozalidafdrukken van kadastrale plans, kadastrale toestand op 1 januari 1985

KANTOREN VAN DE BELASTING OP HET KAPITAAL

Volledige benaming

Ministerie van Financiën. Administratie van de Registratie en de Domeinen. Directie Invordering der Belasting op het Kapitaal. Kantoren van de Belasting op het Kapitaal.

Plaats

Beveren, Deurne, Dilbeek, Gent, Grimbergen, Hamme, Kontich, Kruishoutem, Leuven, Lochristi, Menen, Overijse Temse, Wervik, Wolvertem, Zele

Bestaansdata

1946-1967

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De directie 'Invordering der Belastingen op het Kapitaal' werd als tijdelijke dienst opgericht door het Regentsbesluit van 29 december 1945 onder de koepel van de administratie van de Registratie en de Domeinen. De kantoren van de Belasting op het Kapitaal, toegevoegd aan de bestaande registratie-kantoren, traden in werking op 1 februari 1946.

De 'belasting op het kapitaal' was één van de drie belastingen[133] in het kader van de Gutt-operatie. Ze werd ingevoerd bij wet van 17 oktober 1945 (B.S. 28 oktober 1945). De Gutt-operatie was nodig om het enorme overschot aan bankbiljetten in omloop na de Tweede Wereldoorlog op te slorpen. De naar schatting 170 miljard aan bankbiljetten moesten worden gedeponeerd op geblokkeerde rekeningen, op straffe van nietigverklaring. Eén derde daarvan werd onmiddellijk vrijgegeven. Het geld op de geblokkeerde rekeningen kon worden gebruikt om de nieuwe, bijzondere belastingen te betalen (waaronder de belasting op het kapitaal), het restant keerde de overheid uit onder de vorm van schatkistcertificaten. De belasting op het kapitaal bestond in een eenmalige heffing op het vermogen van particulieren op 9 oktober 1944. De overheid belastte voornamelijk onroerende goederen, gedeponeerde biljetten, deposito's, vorderingen en levensverzekeringen. Om de belasting voor de vennootschappen te bepalen, moest iedere aandelenvennootschap nieuwe aandelen creëren a rato van 5% van de bestaande aandelen en ter beschikking stellen van de staat. De overheid verkocht ze dan aan de vennootschap zelf, op de beurs of aan derden.[134]

De kantoren van de Belasting op het Kapitaal draaiden op volle toeren tussen 1945 en 1955. Ze bleven aanwezig in het organogram tot 1967[135], maar vanaf de tweede helft van de jaren 1950 leidden ze een sluimerend bestaan. Na de opheffing van de kantoren van de belasting op het kapitaal ging hun archief over naar het registratiekantoor waarbij ze aansloten en van daar, in sommige gevallen, naar het Rijksarchief.

---

[133] De andere twee belastingen waren 'de speciale belasting op de inkomsten, winsten, bezoldigingen en baten, verkregen van 10 mei 1940 tot 31 december 1944, en voortkomende van leveringen en prestaties aan de vijand' en 'de extra-belasting op de in oorlogstijd behaalde exceptionele inkomsten, winsten en baten'.
[134] Tiberghien, "De twintigste eeuw. Een bodemloos vat", 272-274.
[135] De laatste vermelding vonden wij in het *Annuaire administrative et judiciaire de Belgique et de la capitale du Royaume 1966-1967*, 275.

Inhoud

Het archief van de kantoren van de Belasting op het Kapitaal kwam samen met het archief van de registratiekantoren in het Rijksarchief terecht. Het bevat dossiers op naam van de belastingplichtige (nr. 913) met daarin een aanslagnota (nr. 910), een aangifte van *abattementen*, inclusief vermelding van de samenstelling van het gezin (nr. 911), en - voor de zelfstandigen - een aangifte nr. 912 voor de personen met een onafhankelijk beroep. De dossiers worden ontsloten door een fichesysteem, dat een onderdeel vormt van het archiefblok. De aangiftes nr 912 zijn ingeschreven in een register (nr. 900).Verder vinden we nog documentatie per gemeente: de documenten van de tellingsdienst (tellingen van bankbiljetten, deposito's, aandelen,…) en de lijsten van de (jaarlijkse) landbouwtelling van 15 mei 1944.[136]

Openbaarheid

Archieven van kantoren van de belasting op het kapitaal zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de raadpleging van archieven van kantoren van de Belasting op het Kapitaal jonger dan 100 jaar heeft een particuliere persoon enkel het recht zijn eigen dossier in te kijken. Alle anderen moeten de toestemming vragen van de ontvanger van het registratiekantoor dat het archief van het opgeheven kantoor van de Belasting op het Kapitaal heeft overgedragen aan het Rijksarchief.

Literatuur

BONCQUET, W. *De administratie der Registratie en Domeinen en haar archief.* Handzame, 1971.

BOURGEOIS, P. *Le Ministère des Finances. Étude de l'administration centrale et repertoires des services publics et commissions. Deuxième partie: 1946-1994* (Miscellanea Archivistica. Studia 75) Brussel, 1995.

BUISSERET, A. en FRANCK, P.-A. *Les impôts de guerre. Les avoirs bloqués l'amnistie fiscale*. Brussel, 1945.

CROMBOIS, J.-F. *Camille Gutt 1940-1945. Les finances et la guerre.* Gerpinnes, Brussel, 2000.

[136] Boncquet, *De administratie der Registratie en Domeinen en haar archief*, 70 en 127.

DE MEY, C. en VAN BASTELAER, J. *Traité de l'impôt sur le capital : Commentaire de la loi du 17 octobre 1945 établissant un impôt sur le capital.* Brussel, 1946.

TIBERGHIEN, A. “De twintigste eeuw. Een bodemloos vat” in: Janssens e.a. *Drie eeuwen Belgische belastingen*.

VERHELST, J. “Ministerie van financiën” in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 387-400.

Archiefblokken

Belasting o/h Kapitaal Aalst 2004

1953-1955
Aalst
2004/1 0,06 m

F651
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Belasting op het Kapitaal van Aalst. Overdracht 2004 (1953-1955)
2004

Belasting o/h Kapitaal Beveren 0000

1945-1955
Beveren
0000/1-172 9,81 m

F1
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor van de Belasting op het Kapitaal Beveren. Oud bestand (1945-1955)
z.j.

Belasting o/h Kapitaal Deurne

1950-1951
Deurne
0000/1 0,04 m

F395
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor van de Belasting op het Kapitaal van Deurne (1950-1951). Oud bestand (1950-1951)
2004

Belasting o/h Kapitaal Dilbeek

1944-1954
Dilbeek
Ongenummerd 13 m

F2
Geen toegang beschikbaar

Bevat Belasting op het Kapitaal voor de gemeenten Dilbeek, Groot-Bijgaarden, Itterbeek, Sint-Martens-Bodegem, Zellik

Belasting o/h Kapitaal Gent 4

1946-1954
Gent
Ongenummerd 0,02 m

F4
Plaatsingslijst van het archief van het Vierde Kantoor van de Belasting op het Kapitaal van Gent (1946-1954)
1992

Belasting o/h Kapitaal Grimbergen

1946-1953
Grimbergen
Ongenummerd 0,07 m

F5
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor van de Belasting op het Kapitaal van Grimbergen (1946-1953)
1996

Belasting o/h Kapitaal Hamme 0000

1945-1954
Hamme
0000/1-168 12,08 m

F6
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor van de Belasting op het Kapitaal van Hamme (1945-1954)
1992

Belasting o/h Kapitaal Kontich 0000

1946-1956
Kontich
0000/1-4 0,12 m

F385
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor van de Belasting op het Kapitaal van Kontich. Oud bestand (1946-1956)
2004

Belasting o/h Kapitaal Kruishoutem 2004

1946-1951
Kruishoutem
2004/1-9 0,2 m

F641
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor van de Belasting op het Kapitaal van Kruishoutem. Overdracht 2004 (1946-1951)
2004

Belasting o/h Kapitaal Leuven 1

1946-1951
Leuven
Ongenummerd 0,09 m

F7
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Kantoor van de Belasting op het Kapitaal van Leuven (1945-1951)
1996

Belasting o/h Kapitaal Lochristi

1946-1950
Lochristi
Ongenummerd 0,01 m

F8
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor van de Belasting op het Kapitaal van Lochristi (1946-1950)
1992

Belasting o/h Kapitaal Menen 1

1946-1950
Menen
Ongenummerd 0,19 m

F9
Plaatsingslijst van het archief van het Eerste Kantoor van de Belasting op het Kapitaal van Menen (1946-1950)
1992

Belasting o/h Kapitaal Menen 2

1946-1952
Menen
Ongenummerd 0,28 m

F10
Plaatsingslijst van het archief van het Tweede Kantoor van de Belasting op het Kapitaal van Menen (1946-1952)
1992

Belasting o/h Kapitaal Ninove 2004

1946-1957
Ninove
2004/1-10 0,29 m

F667
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor der Belasting op het Kapitaal van Ninove. Overdracht 2004 (1946-1957)
2004

Belasting o/h Kapitaal Tervuren

1945-1954
Tervuren
Ongenummerd 1 m

F11
Geen toegang beschikbaar

Belasting o/h Kapitaal Temse 0000

1945-1952
Temse
0000/1-108 10,9 m

F12
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor van de Belasting op het Kapitaal van Temse. Oud bestand (1945-1952)
1992

Belasting o/h Kapitaal Wervik

1946-1952
Wervik
Ongenummerd 0,2 m

F13
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor van de Belasting op het Kapitaal van Wervik (1946-1952)
1992

Belasting o/h Kapitaal Wolvertem

1946-1955
Wolvertem
Ongenummerd 12 m

F14
Plaatsingslijst van het archief van het Kantoor van de Belasting op het Kapitaal van Wolvertem (1946-1955)
1996

Belasting o/h Kapitaal Zele

1944-1955
Zele
Ongenummerd 0,1 m

F15
Geen toegang beschikbaar

ONTVANGKANTOREN VAN DE DIRECTE BELASTINGEN

Volledige benaming

Ministerie van Financiën. Administratie der Directe Belastingen. Ontvangkantoren.

Plaats

Aalst, Aalter, Aarschot, Alveringem, Antwerpen, Anzegem, Avelgem, Beerse, Belsele, Berchem, Beringen, Beveren, Bilzen, Blankenberge, Boom, Borgerhout, Brasschaat, Brecht, Bree, Brugge, De Panne, Deinze, Dendermonde, Deurne, Diest, Diksmuide, Duffel, Eeklo, Ekeren, Gavere, Geel, Genk, Gent, Geraardsbergen, Gingelom, Gravenvoeren (‘s), Grobbendonk, Haacht, Hamme, Hasselt, Heist-op-den-Berg, Herentals, Herk-de-stad, Herzele, Hoboken, Hoegaarden, Hooglede, Hoogstraten, Ieper, Ingelmunster, Izegem, Kalmthout, Kieldrecht, Knokke, Kontich, Kortenberg, Kortessem, Kortrijk, Kruishoutem, Lanaken, Landen, Lebbeke, Lede, Leopoldsburg, Leuven, Lier, Lokeren, Maaseik, Maasmechelen, Maldegem, Malle, Mechelen, Mechelen-aan-de-Maas, Menen, Merksem, Moerbeke, Mol, Moorslede, Mortsel, Munkzwalm, Nevele, Niel, Nieuwpoort, Ninove, Onze-Lieve-Vrouw-Tielt, Oostende, Oostkamp, Oudenaarde, Poperinge, Puurs, Retie, Roesbrugge-Haringe, Roeselare, Ronse, Rotselaar, Schoten, Sint-Niklaas, Sint-Truiden, Steenhuize-Wijnhuize, Stekene, Temse, Tervuren, Tielt, Tienen, Tongeren, Torhout, Turnhout, Turnhout, Vertrijk, Veurne, Wachtebeke, Waregem, Wervik, Westerlo, Wetteren, Willebroek, Wilrijk, Zele, Zelzate, Zomergem, Zottegem, Zoutleeuw, Zwevegem

Bestaansdata

1831-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Het ministerie van Financiën telde een paar jaar na de Belgische onafhankelijkheid in 1834 vijf administraties, waaronder die van de Directe Belastingen, Douane en Accijnzen, in 1835 werd het Kadaster nog onder dezelfde administratie ondergebracht. De buitendiensten van het Kadaster enerzijds, en van de Directe Belastingen en Douane en accijnzen anderzijds, waren apart georganiseerd. De buitendiensten van de administratie van de

Directe Belastingen, het Kadaster en Douane en Accijnzen waren provinciaal georganiseerd, met één directeur per provincie en één hoofdinspecteur, die de inspecteurs (één per administratief arrondissement) superviseerde[137]. In de jaren 1840 werden de buitendiensten, nog steeds onder de koepel van de provinciale directie, uitgebouwd tot een netwerk van controles (een 5-tal per arrondissement) en kantoren. Per controle was er één ontvangkantoor[138].Dat werden er naderhand één tot drie. In 1930 werd de centrale administratie van de Directe Belastingen zelfstandig. Eén decennium eerder was in ons land via de "wet tot vestiging van cedulaire belasting en op de inkomsten en van eene bijkomende belasting op het globaal inkomen" (B.S. 24-25 november 1919), veel later dan in de rest van Europa, de inkomenstenbelasting ingevoerd.[139]

Inhoud

De kohieren die je in dit archiefbestand terugvindt, bevatten gegevens per belastingsplichtige, over de te betalen belasting op het inkomen. Het gaat meer bepaald over de kohieren 239 van de dienstjaren eindigend op 0 en 5 afkomstig de ontvangkantoren van de Directe Belastingen. In het kohier 239 worden bepaalde gegevens van de individuele aangifteformulieren van de inkomstenbelasting van een aantal kantoren – na mechanografische bewerking- ingekohierd. Het kohier wordt gebruikt door de ontvanger, die ervoor zorgt dat de belastingen worden ge-ind. U vindt alle belastingsplichtigen uit een bepaald ambtsgebied terug in het kohier 239. Met o.m. namen, het te betalen bedrag en het ogenblik waarop het moet worden betaald.

De reeks 239 wordt onderverdeeld in een aantal specifieke subreeksen. De meest courante kohieren 239, die we ook terugvinden in het archief, zijn het 'Kohier der directe belastingen, andere dan de grondbelasting, ten laste van vennootschappen', het 'Kohier inzake provinciale taks' en het 'Kohier inzake bijdrage tot het voorzorgsfonds'. Uit 1945 en 1950 werd ook de 'Kohier betreffende de extra belasting op de in oorlogstijd behaalde exceptionele inkomsten, winsten en baten' bewaard.

---

[137] *Almanach Royal de Belgique pour l'an 1840*, Brussel, 1840, 452.
[138] *Royaume de Belgique. Almanach Royal official. Neuvième année: 1850.* Brussel, 1850, 472-501.
[139] Tiberghien, "De twintigste eeuw. Een bodemloos vat" in: Janssens e.a. *Drie eeuwen Belgische belastingen*, 249-252; Hardewyn, "De invoering en de evolutie van de progressieve inkomstenbelasting in België", 1085-1122.

De eerste overdrachten van archief van de kantoren van de Directe Belastingen gebeurden in de jaren 1960. Tot 1990 vonden regelmatig overdrachten aan het Rijksarchief plaats. De oudst overgedragen stukken dateren van 1932 (kantoor Antwerpen 12), de jongste uit 1975. Het hangt af van kantoor tot kantoor of en voor welke jaren de kohieren 239 ter beschikking werden gesteld aan het Rijksarchief. De selectiebeslissing om enkel van de kohieren 239 de jaren eindigend op 0 en op 5 te bewaren, dateert van 20 maart 1973. Het archiefbestand van de Directe Belastingen is gesplitst in archiefblokken, volgens het jaar waarin ze werden overgedragen: oude overdrachten 1 en 2, 1969, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1987, 1989 en 1990; bij iedere overdracht hoort een aparte overdrachtslijst. De onderbreking in de nummering binnen de overdrachtslijsten is te wijten aan het feit dat de overgedragen bestanden pas na nummering werden verdeeld over de rijksarchieven in Vlaanderen, Brussel en Wallonië en sindsdien niet meer werden hernummerd. Het RA Beveren bewaart het archief van 112 ontvangkantoren, of ongeveer 2/3de van alle Vlaamse ontvangkantoren.

Openbaarheid

Archieven van kantoren van de directe belastingen zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de raadpleging van archieven van kantoren van de Directe Belastingen jonger dan 100 jaar heeft een particuliere persoon enkel het recht zijn eigen dossier in te kijken. Alle anderen moeten de toestemming vragen van de betreffende gewestelijke directie van de Directe Belastingen.

Literatuur

BOURGEOIS, P. *Le Ministère des Finances. Étude de l'administration centrale et repertoires des services publics et commissions. Deuxième partie: 1946-1994* (Miscellanea Archivistica. Studia 75) Brussel, 1995.

DESMAELE, B. *Le Ministère des Finances. Étude de l'évolution structurelle de l'administration centrale et de ses organs consultatifs. Première partie: 1831-1945* (Miscellanea Archivistica. Studia 9) Brussel, 1995.

HARDEWYN, A. "De progressieve inkomstenbelasting in België" in: *Belgisch tijdschrift voor filologie en geschiedenis*, 75 (1997), p. 1085-1122.

HARDEWYN, A. *Tussen sociale rechtvaardigheid en economische efficiëntie. Een halve eeuw fiscaal beleid in België (1914-1962).* Brussel, 2003.

VERHELST, J. “Ministerie van financiën” in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 387-400.

Archiefblokken

DB 0000 2
1932-1955
Vlaanderen
0000/1-448 26,8 m

F150
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Oud bestand. Overdracht 2 (1932-1955)
z.j.

DB 1969
1940-1956
Vlaanderen
1969/1-468 23,65 m

F151
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1969 (1940-1956)
z.j.

DB 1973
1945-1965
Vlaanderen
1973/3-99 5,96 m

F152
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1973 (1945-1965)
z.j.

DB 1974
1955-1965
Vlaanderen
1974/4-73 4,4 m

F153
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1974 (1955-1965)
z.j.

DB 1975
1955-1965
Vlaanderen
1975/20-53 2,05 m

F154
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1975 (1955-1965)
z.j.

DB 1976
1960-1965
Vlaanderen
1976/11-34 1,57 m

F155
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1976 (1960-1965)
z.j.

DB 1977
1960-1965
Vlaanderen
1977/5-45 3,19 m

F156
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1977 (1960-1965)
z.j.

DB 1978
1955-1970
Vlaanderen
1978/1-98 5,13 m

F157
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1978 (1955-1970)
z.j.

DB 1980
1955-1970
Vlaanderen
1980/5-17 1,12 m

F158
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1980 (1955-1970)
z.j.

DB 1981
1960-1970
Vlaanderen
1981/1-85 2,34 m

F159
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1981 (1960-1970)
z.j.

DB 1982
1960-1970
Vlaanderen
1982/1-65 3,72 m

F160
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1982 (1960-1970)
z.j.

DB 1983
1965-1970
Vlaanderen
1983/17-24 0,72 m

F161
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1983 (1965-1970)
z.j.

DB 1984
1965-1975
Vlaanderen
1984/18-51 1,74 m

F162
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1984 (1965-1975)
z.j.

DB 1985
1960-1975
Vlaanderen
1985/1-45 3,4 m

F163
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1985 (1960-1975)
z.j.

DB 1987
1970-1975
Vlaanderen
1987/1-30 2,15 m

F164
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1987 (1970-1975)
z.j.

DB 1989
1960-1975
Vlaanderen
Ongenummerd 4,44 m

F165
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1989 (1960-1975)
z.j.

DB 1990
1960-1975
Vlaanderen
Ongenummerd 0,93 m

F166
Plaatsingslijst van het archief van de Directe Belastingen. Overdracht 1990 (1960-1975)
z.j.

DB Directie Personeel Gent
Ca. 1914-1917
Gent
Ongenummerd 2,1 m

F167
Geen toegang beschikbaar

KANTOREN VAN DE OVERDRACHTTAKS

Volledige benaming

Ministerie van Financiën. Bestuur der Registratie en Domeinen. Speciale dienst der Overdrachttaks. Kantoren van de Overdrachttaks

Plaats

Diest, Temse, Tienen

Bestaansdata

1939-1970

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Kort na de Eerste Wereldoorlog werden de belastingen in ons land grondig hervormd, om het systeem rechtvaardiger te maken en om de overheidsinkomsten op te krikken. Het 19de-eeuwse systeem van directe belastingen werd vervangen door een nieuw stelsel van inkomstenbelastingen. Maar dat bleek niet voldoende. De wet van 28 augustus 1921 (B.S. 30 september 1921), creëerde een bijkomende bron van fiscale inkomsten: de overdrachttaks. De overdrachttaks belastte elke verkoop of uitwisseling van goederen en elke overdracht tussen levenden van kostbare, roerende goederen met 1%. De belastingplichtigen beschouwden de overdrachttaks als een zware belasting. Hoewel het de bedoeling was van de regering om de overdrachttaks maar te laten bestaan zolang de schatkist het nodig had, werd de overdrachttaks gaandeweg verhoogd: van 1% in 1921, over 3,5% in 1939 tot 7% in 1965[140]. In de loop van de jaren werden er nog 12 gelijkaardige belastingen ingevoerd die, samen met de overdrachttaks, onder de noemer 'met het zegel gelijkgestelde taksen' vielen. Op 1 januari 1971 werd de omzetbelasting volledig hervormd: de met het zegel gelijkgestelde taksen werden vervangen door een nieuw systeem van belasting over de toegevoegde waarde (BTW). De overdrachttaks werd geïnd door Registratie en Domeinen. In 1939 werd binnen die administratie voor het eerst een speciale dienst voor de overdrachttaks opgericht, belast met de inning.[141]

---

[140] Tiberghien, "De twintigste eeuw. Een bodemloos vat", 258-262.
[141] Desmaele, *Le Ministère des Finances*, 189.

Anno 1969 bestond er, naast de centrale dienst van de overdrachttaks, kantoren in Antwerpen, Brussel, Gent, Kortrijk, Charleroi, Luik en Bergen, waaraan een 300-tal controleurs verbonden waren.[142] Het archief van de overdrachttaks in het RA Beveren is afkomstig van de controles van de speciale dienst van de overdrachttaks, maar werd destijds overgedragen aan het Rijksarchief door de controlekantoren van de BTW die de dossiers hadden geërfd.

Inhoud

Het archief van de kantoren van de overdrachttaks werd in de jaren 1960 door een aantal rijksarchivarissen geïnspecteerd, geselecteerd en overgedragen. Heel wat van de overgedragen stukken (in hoofdzaak dossiers van de belastingplichtigen van een 50-tal controles uit het Vlaamse landsgedeelte) werden krachtens een nieuwe selectiebeslissing in 1973 uiteindelijk vernietigd. Wat er nu nog in het Rijksarchief wordt bewaard, zijn enkele voorbeelden. De bewaarde archieven van de controles Diest, Temse en Tienen bevatten dossiers van de belastingplichtigen (405) en de repertoria van de onderworpenen (niet aanwezig voor Diest) die nog na 1973 werden overgedragen. De dossiers 405 van bedrijven, kloosters, verenigingen… bevatten de berekeningen van de te betalen taksen en/of boetes en de briefwisseling tussen de administratie en de belastingplichtige.

Openbaarheid

Archieven van kantoren van de Overdrachttaks zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de raadpleging van archieven van kantoren van de Overdrachttaks jonger dan 100 jaar, heeft een particuliere persoon enkel het recht zijn eigen dossier in te kijken. Alle anderen moeten de toestemming vragen van de ontvanger van het BTW-kantoor dat de rechtsopvolger is van het betreffende kantoor van de Overdrachttaks.

[142] *Administratief en gerechtelijk jaarboek voor België 1969*, 964-965.

Literatuur

BOURGEOIS, P. *Le Ministère des Finances. Étude de l'administration centrale et repertoires des services publics et commissions. Deuxième partie: 1946-1994* (Miscellanea Archivistica. Studia 75) Brussel, 1995.

DESMAELE, B. *Le Ministère des Finances. Étude de l'évolution structurelle de l'administration centrale et de ses organs consultatifs. Première partie: 1831-1945* (Miscellanea Archivistica. Studia 9) Brussel, 1995.

HARDEWYN, A. *Tussen sociale rechtvaardigheid en economische efficiëntie. Een halve eeuw fiscaal beleid in België (1914-1962).* Brussel, 2003

TIBERGHIEN, A. "De twintigste eeuw. Een bodemloos vat" in: JANSSENS, P., VERBOVEN, H. en TIBERGHIEN, A. (ed.), *Drie eeuwen Belgische belastingen*, Brussel, 1990, p. 258-262.

VERHELST, J. "Ministerie van financiën" in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 387-400.

Archiefblokken

Overdrachttaks Diest

Ca. 1950-1970
Diest
Ongenummerd 0,9 m

F336
Plaatsingslijst van het archief van de Overdrachttaks van Diest (1950-1970)
1978

Overdrachttaks Temse

Ca. 1950-1970
Temse
Ongenummerd 2,6 m

F338
Plaatsingslijst van het archief van de Overdrachttaks van Temse (1950-1970)
1978

Overdrachttaks Tienen

Ca. 1950-1970
Tienen
Ongenummerd 0,6 m

F339
Plaatsingslijst van het archief van de Overdrachttaks van Tienen (1950-1970)
1978

JUSTITIE

PENITENTIAIRE INRICHTINGEN

Het RA Beveren bewaart op dit moment 64 archiefbestanden van diverse strafinrichtingen, goed voor 2342m archief. De eerste overdrachten dateerden van de jaren 1960, de eerste inventarissen van de jaren 1970. In 1996 blies Karel Velle de inspectie en de overdracht van gevangenisarchieven nieuw leven in.[143] Via diverse projecten werd uiteindelijk twee kilometer gevangenisarchief binnengehaald én geïnventariseerd. Het archief dat al in het RA Beveren lag, werd opnieuw beschreven, de verschillende strafinrichtingen bestudeerd. Aan het eind van de rit maakten Isabel Rotthier en Paul Drossens[144] twee uitstekende gidsen voor (jeugd)gevangenisarchief. Daarin wordt uitgelegd op welke manier je iets kan terugvinden in een gevangenisarchief en wat de mogelijkheden zijn voor historisch onderzoek. Daarnaast vind je per instelling een korte geschiedenis. In dit archievenoverzicht vind je daarom enkel de *basics*: een tekstje per type strafinrichting (of per instelling wanneer ze enig in haar soort is) en de richtlijnen inzake openbaarheid. Alle strafinrichtingen behoorden van het ministerie/de FOD Justitie, werden ze allemaal op dezelfde manier georganiseerd en bestuurd. Dat resulteert in identieke types van bronnen. De inhoud van het archief wordt daarom enkel kort beschreven in dit algemene gedeelte. Voor meer gedetailleerde informatie, verwijs ik je graag door naar de gevangenisarchiefgidsen. Let wel: de strafinstellingen voor volwassenen zijn federale materie gebleven en vallen nog steeds onder de bevoegdheid van de FOD Justitie, terwijl de voorlopers van de Vlaamse Gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand -

---

[143] Over de verwerving en de ontsluiting van (de rechtsvoorgangers van) de Vlaamse Instellingen voor de Bijzondere Jeugdzorg zie: Velle, "Het Rijksarchief en de verwerving van de archieven van de Vlaamse Instellingen voor de Bijzondere Jeugdzorg" en Drossens "Het inventarisatieproject: een stand van zaken en prognoses" in: Drossens, Christiaens en Velle, *Bronnen voor de geschiedenis van de Belgische kinder- en jeugdbescherming in de 20ste eeuw. Handelingen van de studievoormiddag georganiseerd aan de Vrije Universiteit Brussel op 26 oktober 2000* (Miscellanea Archivistica. Studia 133) Brussel, 2001, 13-49.

[144] Rotthier, I. *De gevangenisgids. Archiefgids betreffende de archieven van de Vlaamse penitentiaire inrichtingen* (Miscellanea Archivistica. Studia 142) Brussel, 2001 en Drossens, P. *Archiefgids betreffende de rechtsvoorgangers van de Vlaamse gemeenschapsinstellingen voor bijzondere jeugdbijstand (1912-1965)* (Miscellanea Archivistica. Studia 144) Brussel, 2002.

of kortweg jeugdgevangenissen- sinds 1990 officieel onder de Vlaamse Gemeenschap ressorteren.

Inhoud

1. Bronnen inzake het algemeen beleid

Briefwisseling, notulen, stukken betreffende wet- en regelgeving (wetten, koninklijke besluiten, rondzendbrieven, reglementen, dienstorders), verslagen en stukken inzake gevangenisgebouwen en het materieel beheer

2. Bronnen inzake het personeel

-Stamboeken en personeelsdossiers
-Loonstaten, gedragsstaten, aanwezigheidsregisters

3. Bronnen inzake de gedetineerde

-Bevolkingsregisters, aanwijzers en dagboeken van in- en uitschrijving van de gedetineerden, (chronologische) rollen, (alfabetische) fiches of indices.
-opsluitingsdossiers, registers van de morele verslaggeving, antropologische dossiers, tuchtregisters, bezoekregisters en overlijdensregisters.

Literatuur

CHRISTIAENSEN S., ROUSSEAUX X., VESENTINI F. (ed.), *Rencontre entre criminologie et histoire. Maintien de l'ordre, justice et politique criminelle en Belgique*. Gent, 2005.

DROSSENS, P. *Archiefgids betreffende de rechtsvoorgangers van de Vlaamse gemeenschapsinstellingen voor bijzondere jeugdbijstand (1912-1965)* (Miscellanea Archivistica. Studia 144) Brussel, 2002.

DROSSENS P., CHRISTIAENS J., VELLE K. *Bronnen voor de geschiedenis van de Belgische kinder- en jeugdbescherming in de 20ste eeuw. Handelingen van de studievoormiddag georganiseerd aan de Vrije Universiteit Brussel op 26 oktober 2000* (Miscellanea Archivistica. Studia 133) Brussel, 2001.

DUPONT-BOUCHAT, M.-S. *De la prison à l'école. Les pénitentiers pour enfants en Belgique au XIXe siècle (1840-1914)* (Standen en Landen XCIX) Kortrijk, 1996.

FARCY, J.-C. *Guide des archives judiciaires et penitentiaires. 1800-1958*. Parijs, 1992.

HEIRBAUT, D., ROUSSEAUX, X., VELLE, K. (ed.), *Histoire politique et sociale de la justice en Belgique de 1830 à nos jours*. Brugge, 2004.

KURGAN-VAN HENTENRYCK, G. (ed.), *Un pays si tranquille. La violence en Belgique au XIXe siècle*. Brussel, 1999.

LIS, C. en SOLY, H. (ed.) *Tussen dader en slachtoffer. Jongeren en criminaliteit in historisch perspectief*. Brussel, 2001.

MAES, E. "Het leven zoals het was (en is)… in de gevangenis. Beknopte schets van de historische evolutie van het Belgisch gevangeniswezen aan de hand van de belangrijkste penitentiaire wetgeving " in: VAN ROYEN, H. *Gevangen in de tijd, naar een museum over vrijheidsberoving. Referatenboek van de studiedag die op 18 mei 2001 te Gent plaatsvond in het Dr. Guislain Museum.* Merksplas, 2002.

MARY, Ph. *Délinquant, délinquance et insécurité. Un demi-siècle de traitement en Belgique (1944-1997)*. Brussel, 1998.

MARY, Ph. (ed.), *Le système pénal en Belgique. Bilan critique des connaissances*. Brussel, 2002.

PUT, E. *Het Ministerie van Justitie (1831-1988). Deel I: Organisatiestructuur van de centrale administratie en de adviesorganen* (Miscellanea Archivistica. Studia 6) Brussel, 1990.

PUT, E. *Het Ministerie van Justitie (1831-1988). Deel II: Overzicht van de bevoegdheden* (Miscellanea Archivistica. Studia 22) Brussel, 1992.

ROTTHIER, I. *De gevangenisgids. Archiefgids betreffende de archieven van de Vlaamse penitentiaire inrichtingen* (Miscellanea Archivistica Studia 142) Brussel, 2001.

ROUSSEAUX, X., " Pour une histoire de la justice pénale en Belgique (XIIIe-XXe s.)" in: *Histoire de la Justice*, 1995-1996, nr 8-9, p. 113-147.

ROUSSEAUX, X., " L'histoire de la justice en Belgique : état des recherches d'un domaine en gestation" in: *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis* XXVIII (1998) 1-2, p. 247-277.

VELLE, K. "Instellingen, normen en procedures met betrekking tot crimineel wangedrag van jongeren in België, in de periode 1795-1950: bronnen en mogelijkheden voor verder onderzoek" in: C. LIS en H. SOLY (ed.) *Tussen dader en slachtoffer. Jongeren en criminaliteit in historisch perspectief*. Brussel, 2001, p. 253-276.

STRAFINRICHTINGEN

Plaats

Aalst, Antwerpen, Brugge, Dendermonde, Diest, Gent, Hemiksem, Ieper, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Merksplas, Oudenaarde, Sint-Andries, Turnhout, Veurne, Vilvoorde

Bestaansdata

1773-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De bakermat van ons huidig gevangeniswezen ligt in de Franse periode. Tijdens het ancien régime werden geen vrijheidsstraffen opgelegd. Pas rond 1770 ontstond de idee om mensen op te sluiten en te onderwerpen aan een strikt regime. In 1773 werd in Gent het eerste tuchthuis of *maison de force* in gebruik genomen. Tijdens het Franse bewind werden lijfstraffen afgeschaft en vervangen door vrijheidsstraffen. Voortaan nam de gevangenis een centrale plaats in de strafrechtuitvoering in. In afwachting van het vonnis of het arrest werden niet-veroordeelden opgesloten in een arresthuis (voor verdachten) of in een justitiehuis (voor beschuldigden). Veroordeelden gingen, afhankelijk van hun straf, naar een politiegevangenis, een strafhuis of een tuchthuis. Het arrest-, justitie- en strafhuis zaten meestal in één gebouw. Mannen, vrouwen en kinderen werden niet gescheiden.

Tijdens de Nederlandse periode bleef het gevangenissysteem grotendeels ongewijzigd. De belangrijkste verandering was de scheiding tussen militairen en burgers in de gevangenis. De militaire verdachten en beschuldigden werden voortaan opgesloten in het provoosthuis. De politiegevangenis werd omgedoopt tot huis van bewaring.

Ook na de Belgische onafhankelijkheid veranderde er niets fundamenteels aan het bestaande gevangeniswezen. In ieder arrondissement werd een arresthuis (voor verdachten) opgericht. Bij het arresthuis hoorde meestal een huis van bewaring voor passanten. In de steden met een hof van assisen was een justitiehuis, waar beschuldigden terechtkwamen. Verdachte, beschuldigde of veroordeelde militairen zaten vast in een provoosthuis. Veroordeelden tot een korte gevangenisstraf werden opgesloten in een strafhuis. Arresthuis, huis van bewaring, justitiehuis, provoosthuis en strafhuis vormden samen het verzekeringshuis. Wie veroordeeld werd tot een lange correctionele of criminele straf, ging naar het correctiehuis in Hemiksem, Vilvoorde of Gent. In de jaren 1860-1870 sloten de strafgevangenissen van Hemiksem en Vilvoorde en nam de nieuwe gevangenis van Leuven hun functies over. In 1935 ging ook de Gentse gevangenis dicht. Eind 19de eeuw werd het gevangenisjargon aangepast: 'verzekeringshuizen' werden voortaan 'gevangenissen', verzekeringshuizen in steden waar er een tuchthuis was, werden 'hulpgevangenissen' (Leuven, Gent) en de tuchthuizen zelf heetten nu 'centrale gevangenissen'. De infrastructuur van de gevangenissen evolueerde in de 19de eeuw van gemeenschappelijk werk-, eet- en slaapruimtes naar een cellulaire structuur. Het was de bedoeling om het contact tussen de gevangenen tot een minimum te beperken. De eerste cellulaire gevangenis was die van Tongeren (1844). In de loop van de twintigste eeuw kwamen er opnieuw open en halfopen gevangenissen, met een soepeler regime. Een andere 19de-eeuwse tendens was de afzondering van de verschillende groepen delinquenten: vrouwen, kinderen, landlopers, bedelaars en krankzinnigen. In de 20ste eeuw werd die trend verder doorgezet: jonge delinquenten gingen naar strafscholen in Gent of Merksplas, ontoerekeningsvatbare krankzinnigen werden naar Brugge of Merksplas gestuurd. In een aantal bestaande gevangenissen kwamen psychiatrische annexen, waar de leden van de commissie tot bescherming van de maatschappij verdachten of veroordeelden konden observeren. Als de commissie een psychische stoornis vaststelde, werd de gevangene naar een aparte afdeling, het 'abnormalengesticht' overgebracht. Gewoontemisdadigers gingen naar een andere afdeling, het

'recidivistengesticht'. In de jaren 1920 ontstonden de antropologische diensten in de gevangenissen. Daar werd, op basis van antropologische onderzoeken, bepaald tot welke categorie de gevangene hoorde en in welke gespecialiseerde instelling of afdeling hij bijgevolg thuishoorde. In dat licht moet ook de oprichting van het Penitentiair Oriëntatiecentrum in 1963 in Sint-Gillis worden begrepen.

Openbaarheid

Het archief van de strafinrichtingen is pas na 100 jaar openbaar. Om het archief van de strafinrichtingen jonger dan 100 jaar te consulteren, heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig.

Archiefblokken

SI Aalst 0000

1825-1859
Aalst
0000/1-139 11,1 m

M37
Inventaris van het archief van de militaire gevangenis te Aalst (1825-1859) / J. Baert (bewerkt door)
Publ. 3130 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 49)
2000

SI Antwerpen 1996

1798-1986
Antwerpen
1996/1-1163 63,3 m

M38
Inventaris van het archief van de Gevangenis te Antwerpen (1798-1986) / B. Rzoska en K. Velle
Publ. 2500 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 15)
1997

SI Antwerpen 1999

1856-1979
Antwerpen
1999/1-2220 7,6 m

M39*
Inventaris van het archief van de strafinrichting te Antwerpen. Overdracht 1999 (1856-1979) / J. Baert en J. Buyck
Publ. 3012 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 42)
1999

SI Brugge 1999

1794-1966
Brugge
1999/1-1678 102,8 m

M40
Inventaris van het archief van de gevangenis te Brugge (1795-1966) / J. Buyck, J. Baert en S. Elslander
Publ. 3005 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 39)
1999

SI Brugge 1999 B

1893-1991
Brugge
1999 B/1-392 19,2 m

M41
Inventaris van het archief van de gevangenis te Brugge (1893-1991). Overdracht 1999B / J. Buyck en I. Rotthier
Publ. 3131 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 50)
2000

SI Dendermonde 1997

1806-1981
Dendermonde
1997/1-982 83 m

M42*
Inventaris van het archief van de gevangenis te Dendermonde (1806-1981) / K. Velle
Publ. 2585 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 20)
1998

SI Diest (Zivilgefangenenlager) 0000
1914-1918
Diest
0000/1 0,02 m

M43
Geen toegang beschikbaar

SI Gent 0000
1773-1940
Gent
0000/1-3729 260,7 m

M44
Inventarissen van de archieven van de centrale gevangenis te Gent (1773-1935) en van de hulpgevangenis te Gent (1827-1940) / J. Buyck en I. Rotthier (bewerkt door)
Publ. 3375 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 62)
2001

SI Gent 1999
1813-1993
Gent
1999/1-2971 214,6 m

M45
Inventaris van het archief van de gevangenis te Gent (1813-1993). Diverse overdrachten bewerkt in 1999 / J. Baert
Publ. 3122 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 47)
2000

SI Gent 2000
1944-1946
Gent
2000/1 0,1 m

M46*
Nadere toegang tot het archief van de strafinrichting te Gent. Overdracht 2000 (1944-1946)
z.d.

SI Hemiksem Sint-Bernards 0000
1821-1866
Hemiksem
0000/1-280 32,7 m

M60
Inventaris van het archief van de strafinrichting Sint-Bernards te Hemiksem (1821-1866) / I. Rotthier
Publ. 3295 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 53)
2000

SI Ieper 0000
1808-1936
Ieper
0000/1-10 0,3 m

M48
Inventaris van het archief van de gevangenis te Ieper (1808-1936) / J. Baert
Publ. 3121 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 46)
2000

SI Kortrijk 0000
1836-1918
Kortrijk
0000/1-7 0,6 m

M49
Inventaris van het archief van de gevangenis te Kortrijk (1836-1918) / J. Baert
Publ. 3121 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 46)
2000

SI Leuven Centraal 1996

1920-1957
Leuven
1996/1-34 4,2 m

M50
Inventaris van het archief van de strafinrichting Leuven Centraal (1920-1957) / B. Rzoska en K. Velle
Publ. 2540 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 22)
1997

SI Leuven Centraal 1997

1860-1940
Leuven
1997/1-643 43,3 m

M51
Inventaris van het archief van de centrale gevangenis te Leuven. Overdracht 1997 (1860-1940) / S. Elslander en K. Velle
Publ. 2833 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 31)
1999

SI Leuven Hulpgevangenis 1997

1808-1986
Leuven
1997/1-907 83,2 m

M52
Inventaris van het archief van de hulpgevangenis te Leuven (1808-1986) / K. Velle
Publ. 2581 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 19)
1998

SI Leuven Hulpgevangenis 1998

1951-1970
Leuven
1998/1-184 23,3 m

M53
Inventaris van het archief van de hulpgevangenis te Leuven. Overdracht 1998 (1951-1970) / S. Elslander en K. Velle
Publ. 2833 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 31)
1998

SI Mechelen 1997
1802-1985
Mechelen
1997/1-782 52,7 m

M54*
Inventaris van het archief van de gevangenis te Mechelen (1802-1985) / K. Velle
Publ. 2684 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 23)
1999

SI Merksplas 1996 A
1921-1950
Merksplas
1996 A/1-390 48,5 m

M55
Inventaris van het archief van de strafinrichting te Merksplas. Overdracht 1996 A (1921-1950) / B. Rzoska en K. Velle
Publ. 2540 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 22)
1997

SI Merksplas 1996 B
1918-1986
Merksplas
1996 B/1-430 23,3 m

M56
Inventaris van het archief van de strafinrichting te Merksplas. Overdracht 1996 B (1918-1986) / B. Rzoska en K. Velle
Publ. 2540 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 22)
1997

SI Merksplas 2000

[1870]-1975
Merksplas
2000/1-111 7,2 m

M88

Inventaris van het archief van de strafinrichting te Merksplas. Overdracht 2000 (1870-1975) / J. Buyck
Publ. 4472 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 124)
In druk

SI Oudenaarde 1999

1912-1975
Oudenaarde
1999/1-250 15,6 m

M58

Inventaris van het archief van de gevangenis te Oudenaarde (1912-1975). Overdracht 1999 / J. Baert
Publ. 3009 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 41)
1999

SI Sint-Andries 1992

1870-1967
Sint-Andries
1992/1-169 5 m

M59

Inventaris van het archief van de gevangenis te Sint-Andries-Brugge. Overdracht 1992 / J. Buyck, J. Baert en S. Elslander
Publ. 3005 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 39)
1999

SI Turnhout 1997

1795-1987
Turnhout
1997/1-1367 77,4 m

M62*
Inventaris van het archief van de gevangenis te Turnhout (1795-1987) / K. Velle en L. Heerwegh
Publ. 2692 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 24)
1998

SI Veurne 1999
1817-1933
Veurne
0000/1-687 19,8 m

M63
Inventaris van het archief van de gevangenis te Veurne (1817-1933) / J. Baert
Publ. 3121 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 46)
2000

SI Vilvoorde 0000
1776-1871
Vilvoorde
0000/1-416 26,4 m

M64
Inventaris van het archief van de strafinrichting te Vilvoorde (1776-1871) / I. Rotthier
Publ. 3295 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 53)
2000

INTERNERINGSCENTRA

Plaats

Antwerpen, Berchem, Breendonk, Dendermonde, Gent, Geraardsbergen, Hemiksem, Leuven, Lokeren, Mechelen, Merksplas, Sint-Kruis, Veurne

Bestaansdata

1944-1951

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

In 1942 en 1944 nam de Belgische regering enkele besluiten inzake collaboratie. Burgemeesters mochten verdachten op basis van de besluitwet van 12 oktober 1918 laten interneren. In oorlogstijd was internering gewettigd als uitzonderingsmaatregel om de openbare orde te handhaven. Wie werkelijk van collaboratie kon worden beschuldigd, werd doorverwezen naar de krijgsraad. Na de bevrijding konden de bestaande gevangenissen onmogelijk de stroom verdachte 'incivieken' opvangen. Zo'n 170 scholen, opslagplaatsen, militaire en religieuze gebouwen werden omgevormd tot interneringscentra. Net als gewone gevangenissen werden ze ingedeeld in een huis van bewaring, een arresthuis en een strafhuis. In ons land werden circa 70 000 personen geïnterneerd. In mei 1945, na het einde van de oorlog, werden opnieuw zo'n 21 000 verdachten geïnterneerd. Het ging om voorlopig vrijgelaten 'incivieken', maar ook om uit Duitsland gerepatrieerde Belgen. De bestaande interneringscentra zaten overvol, en er werden een aantal nieuwe centra geopend. Vanaf 1946 stabiliseerde de toestand en konden langgestrafte geïnterneerden naar gewone gevangenissen worden overgebracht. Geïnterneerden werden ook ingeschakeld in de heropbouw van het land. Het aantal geïnterneerden daalde verder en in 1950-1951 werden de laatste interneringscentra (Genk, Sint-Kruis-Brugge en Brussel) gesloten.

Openbaarheid

De archieven van interneringscentra zijn pas na 100 jaar openbaar. Om de archieven van de interneringscentra jonger dan 100 jaar te consulteren, heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig.

Archiefblokken

IC Antwerpen 1996

1944-1944
Antwerpen
1996/1-10 0,1 m

M6
Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Antwerpen ('Drubbelkazerne') (1944) / B. Rzoska en K. Velle
Publ. 2540 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 22)
1997

IC Antwerpen 1999

1944-1944
Antwerpen
1999/1 0,1 m

M7
Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Antwerpen, Overdracht 1999 (1944) / J. Baert en J. Buyck
Publ. 3012 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 42)
1999

IC Berchem 1996

1944-1945
Berchem
1996/1-27 0,2 m

M8
Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Berchem ('Geniekazerne Berchem') (1944-1945) / B. Rzoska en K. Velle
Publ. 2540 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 22)
1997

IC Breendonk 1997

1944-1947
Breendonk
1997/1-40 1,7 m

M9
Inventaris van het archief van het interneringscentrum te Breendonk (1944-1947) / K. Velle
Publ. 2684 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 23)
1998

IC Dendermonde 1997

1945-1945
Dendermonde
1997/1-9 0,4 m

M10
Inventaris van het archief van het interneringscentrum te Dendermonde (1945) / K. Velle
Publ. 2585 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 20)
1998

IC Gent 1988

1944-1946
Gent
1988/1-46 6,3 m

M13
Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Gent (1944-1946) / J. Baert en J. Buyck
Publ. 2905 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 34)
1999

IC Gent 1999

1944-1946
Gent
1999/1-10 0,9 m

M14
Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Gent. Overdracht 1999 (1944-1946) / J. Buyck
Publ. 3127 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 48)
2000

IC Geraardsbergen 1999

1944-1945
Geraardsbergen
1999/1-8 0,4 m

M15
Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Geraardsbergen. Overdracht 1999 (1944-1945) / J. Buyck
Publ. 3127 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 48)
2000

IC Hemiksem 1996

1934-1967
Hemiksem
1996/1-285 14,1 m

M16
Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Hemiksem (1934-1967) / B. Rzoska en K. Velle
Publ. 2540 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 22)
1997

IC Leuven 1997

1946-1947
Leuven
1997/1-16 0,5 m

M19
Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Leuven (1946-1947) / K. Velle
Publ. 2581 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 19)
1998

IC Lokeren 1988
1943-1948
Lokeren
1988/1-25 15,2 m

M20*
Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Lokeren (1943-1948) / J. Baert en J. Buyck
Publ. 2905 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 34)
1999

IC Lokeren 1999
1944-1948
Lokeren
1999/1-13 0,9 m

M21
Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Lokeren. Overdracht 1999 (1944-1948) / J. Buyck
Publ. 3127 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 48)
2000

IC Mechelen 1997
1944-1947
Mechelen
1997/1-25 1,5 m

M22
Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Mechelen (1944-1947) / K. Velle
Publ. 2684 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 23)
1999

IC Merksplas 1996

1944-1971
Merksplas
1996/1-145 8,8 m

M23

Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Merksplas (1944-1971) / B. Rzoska en K. Velle
Publ. 2540 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkt oplage; 22)
1997

IC Vreemdelingen Merksplas 2000

1940-1946
Merksplas
2000/1-11 0,27 m

M69

Inventaris van het archief van het Interneringscentrum voor Vreemdelingen te Merksplas. Overdracht 2000 (1940-1946) / J. Buyck
Publ. 4472 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 124)

IC Sint-Kruis 1998

1944-1951
Sint-Kruis
1998/1-499 31 m

M26

Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Sint-Kruis (1944-1951) met daarin opgenomen het archief van het Interneringscentrum te Oostduinkerke (1944-1945) / J. Baert en J. Buyck
Publ. 2904 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 33)
1999

IC Sint-Kruis 1999

1944-1951
Sint-Kruis
1999/1-150 3,8 m

M27
Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Sint-Kruis-Brugge. Overdracht 1999 (1944-1951) / J. Buyck en I. Rotthier
Publ. 3133 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 52)
2000

IC Veurne 0000

1944-1944
Veurne
1999/1-3 0,1 m

M29
Inventaris van het archief van het Interneringscentrum te Veurne. Overdracht 1999 (1944) / J. Buyck en I. Rotthier
Publ. 3133 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 52)
2000

Joods Vluchtelingencentrum Merksplas

Bestaansdata

1938-1940

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Tussen oktober 1938 en mei 1940 boden de rijksweldadigheidskolonies in Merksplas en Wortel onderdak aan een Joods Vluchtelingencentrum. In juli 1939 sloot het *Comité d'assistance aux réfugiés juifs* een contract met de minister van Justitie af. Justitie verbond zich ertoe lokalen ter beschikking te stellen in Merksplas en Wortel en de opvang en bewaking van 3000 joodse vluchtelingen te bekostigen. Het *Comité d'assistance* stond in voor het dagelijks beheer.

Openbaarheid

Het archief van het Joods vluchtelingencentrum is pas na 100 jaar openbaar. Om het archief van het Joods vluchtelingencentrum jonger dan 100 jaar te consulteren, heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig.

Archiefblokken

JV Merksplas 1996

1938-1940
Merksplas
1996/1-87 3,6 m

M30
Inventaris van het archief van het Joods Vluchtelingencentrum te Merksplas ('Centrum voor Israëlitische uitwijkelingen') (1938-1940) / B. Rzoska en K. Velle
Publ. 2540 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 22)
1997

JV Merksplas 2000

1938
Merksplas
2000/1-2 0,11 m

M68
Inventaris van het archief van het Joods Vluchtelingencentrum te Merksplas. Overdracht 2000 (1938) / J. Buyck
Publ. 4472 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 124)
In druk

PENITENTIAIR LANDBOUWCENTRUM RUISELEDE

Bestaansdata

1935-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Het Penitentiair Landbouwcentrum (PLC) groeide uit de landbouwexploitatie van het Rijksopvoedingsgesticht in Ruiselede. Omdat de uitbating al vanaf de jaren 1920 weinig succesvol bleek, werden er in 1934 kolonisten uit de rijksweldadigheidskoloniën naar de landbouwexploitatie overgebracht. Zij kregen de opdracht de hoeve en de werkateliers beter te laten functioneren.

De Penitentiaire Landbouwcentra van Ruiselede en Saint-Hubert kwamen in 1935 onder het bestuur van de rijksweldadigheidskolonies. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werkten er vooral correctioneel veroordeelden die een inbreuk hadden gepleegd op de besluiten inzake voedselvoorziening in het bezette België. Na de Tweede Wereldoorlog werden eerst minderjarige politieke gevangenen van het Rijksopvoedingsgesticht in Ruiselede ingeschakeld, vanaf 1947 ook volwassen geïnterneerden. In 1952 werd het PLC een volwaardige gevangenis, waar gedetineerden terechtkwamen die nog maximaal negen maanden moesten uitzitten en die konden werken op een boerderij. In tegenstelling tot het ROG Ruiselede, bleef het PLC ook na de staatshervorming ressorteren onder het federale ministerie van Justitie. Op dit moment is het PLC Ruiselede een instelling met een open regime, waar gedetineerden in het huishouden of op de hoeve werken.

Openbaarheid

Het archief van het Penitentiair landbouwcentrum is pas na 100 jaar openbaar. Om het archief van het Penitentiair landbouwcentrum jonger dan 100 jaar te consulteren, heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig.

Archiefblok

PLC Ruiselede 1999

1926-1986
Ruiselede/Kortrijk/Moorsele
1999/1-64 3,1 m

M31

Inventaris van het archief van het Penitentiair Landbouwcentrum te Ruiselede (met daarin opgenomen de archieven van de verschillende interneringscentra te Kortrijk en van het Interneringscentrum te Moorsele). Overdracht 1999 (1926-1986) / J. Buyck
Publ. 3008 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 40)
1999

PENITENTIAIR SCHOOLCENTRUM HOOGSTRATEN

Bestaansdata

1931-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Bij KB van 9 februari 1931 werd in Hoogstraten een Penitentiair Schoolcentrum opgericht. Het nam de taken over van twee bestaande afdelingen van andere strafinrichtingen: de strafnijverheidsschool in Gent en de straflandbouwschool in Merksplas. Beide 'strafscholen' bestonden sinds 1921. Het PSC heeft de bedoeling om jonge veroordeelden zo goed mogelijk aan te passen aan de samenleving, via een systeem van opleiding en arbeid. De twee afdelingen - landbouw voor jongens van het platteland, nijverheid voor jongens uit de stad - bleven behouden. In het PSC verbleven hoofdzakelijk correctioneel veroordeelden tussen 16 en 21 jaar. Na verloop van tijd wijzigden de toelatingscriteria, zodat ook volwassen gedetineerden er terecht konden. De gedetineerden werden er van dichtbij gevolgd. De behandeling omvatte vier fasen: een observatiefase, een dubbele opleidings-/arbeidsfase, met toenemende bewegingsvrijheid voor de gedetineerde en de voorbereiding op de vrijlating in een half-vrij regime. Tot aan de oprichting van de Straflandbouwschool in Marneffe in 1945 ving het PSC gedetineerden op uit heel België. Op dit moment is het PSC in Hoogstraten een instelling met open regime, die beroepsopleidingsprogramma's voor gedetineerden organiseert.

Openbaarheid

Het archief van het Penitentiair schoolcentrum is pas na 100 jaar openbaar. Om het archief van het Penitentiair schoolcentrum jonger dan 100 jaar te consulteren, heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig.

Archiefblok

PSC Hoogstraten 1999

1921-1955
Hoogstraten/Gent/Merksplas
1999/1-690 34,7 m

M33*
Inventaris van het archief van het penitentiair schoolcentrum te Hoogstraten (1931-1955) met daarin opgenomen de archieven van de strafnijverheidsschool te Gent (1921-1931) en van de straflandbouwschool te Merksplas (1921-1931) / J. Baert
Publ. 2908 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 37)
1999

RIJKSWELDADIGHEIDSGESTICHT SINT-ANDRIES

Bestaansdata

(1805) 1882-1993

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Op 1 april 1805 opende in Brugge het bedelaarsgesticht het 'public werkhuys' in het gebouw van de 'Magdalena'. In 1881 hield het op te bestaan. Vanaf 1882 werden er vrouwelijke landlopers en bedelaars opgesloten (overgebracht uit Merksplas). Na de wet van 27 november 1891 werd de Brugse instelling omgevormd tot zowel bedelaarsgesticht (voor vrouwelijke beroepsbedelaars en -landlopers) als toevluchtshuis (voor gehandicapte, zieke of tijdelijke vrouwelijke bedelaars of landlopers). Brugge stond als 'rijksweldadigheidsgesticht' in voor de opvang van alle vrouwelijke landlopers en bedelaars (vanaf 18 jaar) uit heel België, maar ook van zwangere meisjes en meisjes die zich 'onzedelijk' gedroegen. In 1914 verhuisde het toevluchtshuis naar een nieuwbouw in Sint-Andries. Pas na de Eerste Wereldoorlog kon ook het bedelaarsgesticht daar worden ondergebracht. Het aantal gedetineerden werd doorheen de 20ste eeuw alsmaar kleiner. Op 12 januari 1993 werd landloperij en bedelarij uit de strafwet geschrapt en sloot de instelling in Sint-Andries-Brugge definitief haar deuren.

Openbaarheid

Het archief van het Rijksweldadigheidsgesticht van Brugge ouder dan 100 jaar is openbaar. Om het archief van het Rijksweldadigheidsgesticht van Brugge jonger dan 100 jaar te consulteren, heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig.

Archiefblok

RWG Sint-Andries 1999

1815-1992
Sint-Andries
1999/1-1586 64,9 m

M35

Inventaris van het archief van de rijksweldadigheidsgestichten te Sint-Andries-Brugge en rechtsvoorgangers (1815-1992). Overdracht 1999 / J. Buyck en I. Rotthier
Publ. 3132 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 51)
2000

RIJKSWELDADIGHEIDSKOLONIËN HOOGSTRATEN-MERKSPLAS-WORTEL

Bestaansdata

1809-1993

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Als gevolg van het verbod op landloperij en bedelarij (keizerlijk decreet uit 1808), opende in 1809 in Hoogstraten een bedelaarsgesticht voor de bedelaars uit het departement van de Twee-Neten. In 1822 werd de 'kolonie' uitgebreid; in Wortel kwam een vrije kolonie met een honderdtal boerderijen voor behoeftige gezinnen en in Merksplas een gesloten bedelaarsgesticht. De kolonies doofden evenwel uit, omdat er te weinig arbeidsgeschikte bedelaars werden naartoe gestuurd.

In 1870 werden de kolonies in Wortel en Merksplas (en Rekem) heringericht als landbouwkolonie voor mannen en vrouwen uit heel België. In 1882 werden de vrouwen evenwel al naar Brugge overgebracht. Merksplas, Wortel en Hoogstraten herbergden voortaan enkel nog mannen. De wet van 27 november 1891 vormde de instellingen van Wortel en Hoogstraten om tot 'toevluchtshuizen' voor gehandicapte, zieke of tijdelijke landlopers en bedelaars. De kolonie van Merksplas werd een 'bedelaarsgesticht', dat bestemd was voor gevaarlijke en beroepsmatige bedelaars. Tezamen vormden ze de 'rijksweldadigheidskoloniën'. Twintig jaar later werden Merksplas en Wortel omgevormd tot bedelaarsgestichten; Hoogstraten (en Rekem) bleven een toevluchtshuis. Eind de jaren 1920 kregen de kolonies opnieuw een andere functie: Merksplas werd zowel bedelaarsgesticht als toevluchtshuis, met bijhuis in Wortel en Hoogstraten kwam in handen van het Bestuur van de Strafinrichtingen. In 1935 werd Wortel 'Rijkskoloniegesticht' voor de opvang van zwakzinnigen. Na de Tweede Wereldoorlog werden de gebouwen in Merksplas ingericht als gevangenis. Enkel Wortel bleef over voor de opvang van bedelaars en landlopers, tot 1966 voor heel België, nadien beperkt tot Vlaanderen. Op 12 januari 1993 werd landloperij en bedelarij uit de strafwet geschrapt en ging de kolonie van Wortel definitief dicht.

Openbaarheid

Het archief van de Rijksweldadigheidskoloniën ouder dan 100 jaar is openbaar. Om het archief van de Rijksweldadigheidskoloniën jonger dan 100 jaar te consulteren, heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig.

Archiefblokken

RWK 1996-1997

1810-1980
Merksplas, Hoogstraten, Rekem, Wortel
1996-1997/1-5164 432,4 m

M36
Inventaris van het archief van de rijksweldadigheidskolonies Hoogstraten-Merksplas-Rekem-Wortel (1810-1980) / J. Buyck en K. Velle
Publ. 2795 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 27)
1998

Bevat een aparte verzameling partituren van de kapel van Merksplas (nrs 5128-5164)

RWK 2000

[1870]-1948
Hoogstraten, Merksplas, Rekem, Wortel
2000/1-158 11,89 m

M70
Inventaris van het archief van de rijksweldadigheidskolonies te Hoogstraten-Merksplas-Rekem-Wortel. Overdracht 2000 (1870-1948) / J. Buyck
Publ. 4472 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 124)
In druk

CENTRAAL OBSERVATIEGESTICHT MOL

Bestaansdata

1913-1990

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Het Centraal Observatiegesticht in Mol werd opgericht bij KB van 30 december 1913, in uitvoering van de wet op de kinderbescherming. Voortaan werden alle jongens die in aanmerking kwamen voor 'heropvoeding' gedurende drie maanden in Mol geobserveerd vooraleer werd beslist naar welke type instelling (open, halfopen, gesloten) ze werden overgebracht. In 1914 al werd de instelling uitgebreid met een '*colonie familiale pour anormaux*'. Na de Eerste Wereldoorlog kwam er ook een afdeling voor mentaal gehandicapten bij. Tussen 1923 (KB van 16 april 1923) en 1929 werden het COG, het ROG en de instelling voor mentaal gehandicapten van Mol tijdelijk samengebracht onder de noemer 'Staatsweldadigheidsschool'. De afdeling voor gehandicapten en de gezinskolonie vormden vanaf 1929 samen met het zelfstandig landbouwbedrijf in Mol, het 'Bijzonder Gesticht met schoolhoeve voor abnormalen'. Het "Bijzonder gesticht" bleef onder de koepel van het COG, tot aan zijn opheffing in 1963. Na de Tweede Wereldoorlog bestond het COG uit een onthaalafdeling, vijf observatieafdelingen en een 'schoolhoeve'. In het raam van de wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965 werd het COG gereorganiseerd. De instelling stond enkel nog in voor de opvang van minderjarige delinquenten uit de provincies Antwerpen, (Vlaams-) Brabant en Limburg. In 1990 fuseerden het COG en het Rijksopvoedingsgesticht van Mol tot de Gemeenschapsinstelling voor Bijzondere Jeugdbijstand 'De Kempen'.

Openbaarheid

Archieven van rechtsvoorgangers van Vlaamse gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van rechtsvoorgangers van Vlaamse gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand jonger dan 100 jaar, heb je de toestemming nodig van het afdelingshoofd van de afdeling Gemeenschapsinstellingen, administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn,

departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Literatuur

TERRYN, T. *De observatie van de jeugddelinquent in het Centraal Observatiegesticht van Mol. Een onderzoek naar de praktijk van de Belgische kinderbescherming tijdens het interbellum.* Onuitgegeven licentiaatsverhandeling UGent. Gent, 2005.

Archiefblok

COG Mol 2000

1913-1989
Mol
2000/1-2519 173,4 m

M65
Inventaris van het archief van het Centraal Observatiegesticht te Mol (1913-1970) / P. Drossens
Publ. 3736 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 69)

RIJKSKLINIEK EN RIJKSOPVOEDINGSGESTICHT BRUGGE

Bestaansdata

1922-1975

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De Rijkskliniek in Brugge werd opgericht bij KB van 5 juli 1922. Ze was specifiek bedoeld voor de opvang van delinquente minderjarige meisjes met een geslachtsziekte. Op die manier wilde de overheid vermijden dat meisjes die in een instelling zaten voor zedenfeiten, voor verzorging naar een gewoon ziekenhuis moesten, waar ze in contact konden komen met prostituées. Het KB van 29 december 1926 hevelde het Rijksopvoedingsgesticht van Namen over naar de Rijkskliniek in Brugge. Het 'Rijksopvoedingsgesticht voor lastige of weerspannige meisjes' vormde een volledig gescheiden afdeling, onder één beheer met de Rijkskliniek. In 1933 opende de kraamkliniek met

zuigelingenopvang onder de koepel van de Rijkskliniek. Na de Tweede Wereldoorlog werd de Rijkskliniek afgebouwd. In 1956 sloot de laatste afdeling. De kraamkliniek bleef tot in 1972 bestaan. Hoewel de benaming 'Rijkskliniek en het Rijksopvoedingsgesticht' niet veranderde, was het enkel het rijksopvoedingsgesticht (met gesloten regime) dat open bleef tot aan de opheffing bij MB van 15 november 1975. Het nieuwe Rijksorthopedagogisch Centrum voor meisjes in Beernem nam de taken van het ROG Brugge over. In 1990 werd Beernem een gesloten afdeling voor meisjes uit heel Vlaanderen, onderdeel van de Gemeenschapsinstelling voor Bijzondere Jeugdzorg 'De Zande' in Ruiselede.

Openbaarheid

Archieven van rechtsvoorgangers van Vlaamse gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van rechtsvoorgangers van Vlaamse gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand jonger dan 100 jaar, heb je de toestemming nodig van het afdelingshoofd van de afdeling Gemeenschapsinstellingen, administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn, departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Archiefblok

Rijkskliniek en ROG Brugge 2000

1922-1975
Brugge
2000/1-1401 46,8 m

M24
Inventaris van het archief van de Rijkskliniek en het Rijksopvoedingssgesticht te Brugge (1922-1975) / P. Drossens
Publ. 3355 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 57)
2001

RIJKSOPVOEDINGSGESTICHT MOL

Bestaansdata

1894-1970

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Het KB van 29 januari 1894 richtte in Mol een weldadigheidsschool op. De instelling ving -15-jarige jongens op die waren opgepakt voor landloperij of bedelarij uit de provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Henegouwen en Namen. In 1919 werd de Weldadigheidsschool van Ieper naar Mol overgebracht. Het KB van 16 april 1923 vormde de Weldadigheidsschool van Mol om tot Rijksopvoedingsgesticht.

Tussen 1923 (KB van 16 april 1923) en 1929 werden het COG, het ROG en de instelling voor mentaal gehandicapten van Mol tijdelijk samengebracht onder de noemer 'Staatsweldadigheidsschool'. In 1929 werd het ROG opnieuw zelfstandig. Na de Tweede Wereldoorlog bestond het ROG uit een onthaalafdeling, vijf observatieafdelingen met gesloten regime en een afzonderingsafdeling. In het raam van de wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965 werd het ROG gereorganiseerd. De instelling stond in voor de opvang van minderjarige jongens uit de provincies Antwerpen, (Vlaams-) Brabant en Limburg. In 1990 fuseerden het Centraal Observatiegesticht en het ROG van Mol tot de Gemeenschapsinstelling voor Bijzondere Jeugdbijstand 'De Kempen'.

Openbaarheid

Archieven van rechtsvoorgangers van Vlaamse gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van rechtsvoorgangers van Vlaamse gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand jonger dan 100 jaar, heb je de toestemming nodig van het afdelingshoofd van de afdeling Gemeenschapsinstellingen, administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn, departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Archiefblok

ROG Mol

1894-1998
Mol
2000/1-1048 68,7 m

M17
Inventaris van het archief van het Rijksopvoedingsgesticht te Mol (1894-1970) / P. Drossens
Publ. 3736 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 69)

RIJKSOPVOEDINGSGESTICHT RUISELEDE EN BEERNEM

Bestaansdata

1849-1970; 1852-1926

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Bij KB van 8 maart 1849 werd in Ruiselede een *école de réforme* voor jonge bedelaars en landlopers opgericht. Hetzelfde KB voorzag in de oprichting van een hervormingsschool voor meisjes in het nabijgelegen Beernem (geopend in 1852). Beide instellingen werden vanuit Ruiselede bestuurd. Kort nadien (KB van 2 april 1856) opende in Wingene een bijhuis, de zgn. matrozenschool. In 1880 werd een tweede bijhuis geopend in Rekem, dat in 1883 al werd overgebracht naar Merksplas. In 1890 werden de hervormingsscholen omgedoopt tot weldadigheidsscholen. Na de Eerste Wereldoorlog werden de weldadigheidsscholen van Ruiselede en Beernem omgevormd tot rijksopvoe-dingsgestichten (KB van 31 maart 1921). In 1925 sloot de afdeling in Wingene en in 1926 verhuisden het ROG Beernem tezamen met het ROG Namen naar Saint-Servais. In het kader van de reorganisatie van de wet op de jeugd-bescherming van 8 april 1965 kreeg het ROG Ruiselede een nieuwe structuur, met twee observatieafdelingen, een afdeling voor werkende jongens en één voor studenten. Tot dan moesten jongens uit heel Vlaanderen voor observatie naar Mol.

In 1990 werd de gemeenschapsinstelling ‘De Zande’ opgericht met hoofdzetel in Ruiselede. Deze instelling bestaat uit een open afdeling voor jongens uit Oost- en West-Vlaanderen in Ruiselede en een gesloten afdeling voor meisjes uit heel Vlaanderen in Beernem. De meisjesafdeling in Beernem is de rechtsopvolger van de Rijkskliniek en het ROG van Brugge.

Openbaarheid

Archieven van rechtsvoorgangers van Vlaamse gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van rechtsvoorgangers van Vlaamse gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand jonger dan 100 jaar, heb je de toestemming nodig van het afdelingshoofd van de afdeling Gemeenschapsinstellingen, administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn, departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Archiefblokken

ROG Ruiselede 1992

1849-1991
Ruiselede
1992/1-229 5,2 m

M34*
Inventaris van het archief van het Rijksopvoedingsgesticht te Ruiselede (1849-1970) / J. Buyck
Publ. 3008 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 40)
1999

ROG Ruiselede en Beernem 2000

1849-1988
Ruiselede/Beernem
2001/1-1993 85,9 m

M25
Inventaris van het archief van de rijksopvoedingsgestichten te Ruiselede (1849-1970) en te Beernem (1852-1926) en rechtsvoorgangers / P. Drossens
Publ. 3645 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 66)
2001

WELDADIGHEIDSSCHOOL IEPER

Bestaansdata

1904-1921

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De Weldadigheidsschool in Ieper werd officieel opgericht in 1894, maar ging in feite pas in 1904 van start. Bij KB van 11 oktober 1904 werd de Weldadigheidsschool van Rekem (opgericht in 1890) overgeheveld naar Ieper. Tijdens de Eerste Wereldoorlog vluchtten de minderjarigen en het personeel van de WS Ieper naar Frankrijk. Aangezien de gebouwen volledig verwoest werden, was een terugkeer niet meer mogelijk. De instelling werd in 1921 overgebracht naar de WS in Mol, maar alle minderjarigen uit Ieper kregen dezelfde dag nog de voorlopige vrijheid.

Openbaarheid

Archieven van rechtsvoorgangers van Vlaamse gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van rechtsvoorgangers van Vlaamse gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand jonger dan 100 jaar, heb je de toestemming nodig van het afdelingshoofd van de afdeling Gemeenschapsinstellingen, administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn, departement Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Archiefblok

WS Ieper 2000

1890-1921
Ieper, Rekem
2001/1-21 1 m

M57
Inventaris van het archief van de weldadigheidsschool van Ieper en rechtsvoorganger (1890-1921) / P. Drossens
Publ. 3736 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 69)
2002

COMMISSIES

COMMISSIES TOT BESCHERMING VAN DE MAATSCHAPPIJ

Plaats

Antwerpen, Gent, Leuven

Bestaansdata

1930-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De commissies tot bescherming van de maatschappij werden opgericht naar aanleiding van de wet tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en gewoontemisdadigers.[145] Die wet werd op 9 april 1930 (B.S. 11/05/1930) in het parlement goedgekeurd, en was eigenlijk een reactie op de overtuiging dat het oude Strafwetboek van 1867 de maatschappij onvoldoende beschermde tegen 'abnormalen', waarmee krankzinnigen en geestesgestoorden bedoeld werden. De basisfilosofie achter de nieuwe wet was dat de samenleving tegen delinquenten beschermd moest worden door hen uit de maatschappij te verwijderen, maar dat er daarnaast ook maatregelen van opvoedende en beschermende aard getroffen moesten worden. Dat betekende onder meer dat 'abnormalen' verplicht verpleegd moesten worden in een aantal nieuwe instellingen, waar ze nodige medische verzorging zouden krijgen. 'Abnormalen' werden met andere woorden niet langer als misdadigers maar als zieken behandeld.

In de wet van 1930 werd bepaald dat krankzinnigen of geestesgestoorden die onbekwaam zijn hun daden te beheersen en die een misdrijf hebben gepleegd, door de rechter wegens ontoerekeningsvatbaarheid geïnterneerd moeten worden in de psychiatrische afdeling van een strafinstelling (de zogenaamde annex). Binnen elke psychiatrische afdeling moest een commissie vervolgens oordelen wanneer de behandeling voldoende resultaat had opgeleverd om de geïnterneerde (al dan niet op proef) in vrijheid te stellen, of over te plaatsen naar een psychiatrische instelling.

---

[145] Op basis van: "Commissies en Hoge Commissie tot Bescherming van de Maatschappij", 1073-1081 en Baert, Buyck, *Inventarissen van de archieven van de gevangenis te Antwerpen (1856-1979)*, 11-20.

In uitvoering van de wet van 1930 (KB van 30/10/1930; B.S. 21/12/1930) werden in Vlaanderen vier CBM's opgericht: CBM Antwerpen (bevoegd voor de gerechtelijke arrondissementen Antwerpen en Turnhout), CBM Brugge (bevoegd voor de gerechtelijke arrondissementen Brugge, Ieper, Kortrijk en Veurne), CBM Gent (bevoegd voor de gerechtelijke arrondissementen Gent, Dendermonde en Oudenaarde) en CBM Leuven (bevoegd voor de gerechtelijke arrondissementen Leuven en Mechelen. CBM Vorst stond in voor de gerechtelijke arrondissementen Brussel en Nijvel. De geïnterneerde valt onder de bevoegdheid van de CBM waar het hoofdmisdrijf werd gepleegd. Op vraag van de geïnterneerde kan ook een andere CBM worden aangewezen.

Een gewone CBM bestaat uit drie leden: een magistraat, die voorzitter is, een advocaat en een arts. De procureur des Konings, de directeur van de gevangenis en vertegenwoordigers van reclasserings- en voogdijdiensten nemen deel aan de zittingen, zij het enkel als adviseurs. Zij komt één tot twee maal per maand bijeen. In een gesloten zitting worden de geïnterneerde en/of zijn advocaat gehoord. De commissies hebben de volgende bevoegdheden: de instelling aanwijzen waar de internering zal plaatsvinden, oordelen over de definitieve invrijheidstelling of vrijheid-op-proef, herroepen van de vrijheid-op-proef, de overbrenging naar een andere instelling, toekenning van beperkte vrijheid, uitgangspermissies en verlof, aanstellen van een voorlopige bewindvoerder en uitvoeren van de ministeriële internering van veroordeelden. In haar uitspraken zoekt de commissie naar een evenwicht tussen de belangen van de samenleving, de belangen van de slachtoffers en de rechten van de dader.

Op 1 juli 1964 (B.S. 17/07/1964; uitvoering bij KB 28/08/1964) werd een nieuwe wet goedgekeurd in het Parlement, maar die wijzigde weinig aan de beginselen, noch aan de werking van de oude 'psychiatrische commissies', die wel een nieuwe naam kregen: de commissies tot bescherming van de maatschappij. Om uniformiteit in de rechtspraak van de commissies te krijgen, werd wel een beroepsinstantie gecreëerd: de Hoge Commissie tot Bescherming van de Maatschappij (één voor heel België). Sinds 1968 kan de geïnterneerde of zijn advocaat cassatieberoep aantekenen, zij het alleen inzake beslissingen over vrijlating of herroeping ervan. De wet van 1964 legde voor de commissies geen geografische bevoegdheid vast, maar voorzag enkel dat er in elke strafinrichting met een psychiatrische afdeling een

commissie zetelde, acht in totaal. De Nederlandstalige commissies bevinden zich momenteel in Antwerpen, Leuven en Gent.

Inhoud

De archiefbestanden overgedragen door drie Vlaamse CBM's zijn integraal geïnventariseerd en vormen een uitstekende informatiebron voor zowel het onderzoek naar de werking van de CBM's zelf als naar internering en geïnterneerden. De werking van de CBM wordt het best gedocumenteerd door de notulen van de vergaderingen. Voor de CBM's van Antwerpen en Gent beschikken we over de volledige reeks voor de periode 1931-1971, voor Leuven zijn er notulen van 1950 tot 1971. De algemene stukken als briefwisseling, rondzendbrieven en verslagen (in de drie bestanden) en documentatiedossiers (vooral in CBM Leuven 2001) vervolledigen het bronnenmateriaal. De tweede belangrijke categorie vormen de individuele dossiers van de geïnterneerden. In elk dossier vind je sowieso het verslag van de arts, de informatie die werd ingewonnen in de woonplaats van de geïnterneerde (beide vormen de basis voor de beslissing van de CBM), de briefwisseling tussen het ministerie van Justitie en de secretaris van de psychiatrische commissie en, desgevallend, het bevel tot opsluiting. Daarnaast kunnen de dossiers ook bijkomende verslagen, voogdijnota's, briefwisseling en een apart 'moreel dossier' en 'antropologisch dossier' bevatten.[146] De individuele dossiers overgedragen door de CBM Antwerpen werden ontsloten door een alfabetische lijst op naam van de geïnterneerde.

Openbaarheid

De archieven van de commissies tot bescherming van de maatschappij zijn pas na 100 jaar openbaar. Om de archieven van de commissies tot bescherming van de maatschappij jonger dan 100 jaar te consulteren, heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig.

Literatuur

"Commissies en Hoge Commissie tot Bescherming van de Maatschappij" in: SIRJACOBS, I. en VAN DEN BOSCH, H. *Les juridictions administratives en*

[146] Een uitgebreide bespreking van de inhoud van de individuele dossiers vind je in: Baert, Buyck, *Inventarissen van de archieven van de gevangenis te Antwerpen (1856-1979)*, 17-20.

Belgique depuis 1795. De administratieve rechtscolleges in België sinds 1795, Brussel, 2006, p. 1073-1081.

DUPONT-BOUCHAT, M.-S. “Stratégies du maintien de l’ordre en Belgique et en France au XIXe siècle : la doctrine de la défense sociale” in : HEYEN, E.V. (ed.) *Historische Soziologie der Rechtswissenschaft*, Frankfurt-am-Main, 1986, p. 79-105.

GOETHALS, J. *Abnormaal en delinkwent. De geschiedenis en het actueel functioneren van de wet tot bescherming van de maatschappij*. Antwerpen, 1991.

TULKENS, F. *Généalogie de la défense sociale en Belgique (1880-1914)*. Brussel, 1988.

Archiefblokken

CBM Antwerpen 1999

1930-1973
Antwerpen
1999/1-151 19,1 m

M2*
Inventaris van het archief van de Commissie ter Bescherming van de Maatschappij te Antwerpen. Overdracht 1999 (1930-1973) / J. Baert en J. Buyck
Publ. 3012 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 42)
1999

CBM Gent 1999

1933-1969
Gent
1999/1-317 15,6 m

M3
Inventaris van het archief van de Commissie ter Bescherming van de Maatschappij te Gent (1933-1969) / J. Buyck
Publ. 2905 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 34)
2000

CBM Leuven 2001

1921-1982
Leuven
2001/1-130 9,4 m

M66
Inventaris van het archief van de Commissie tot Bescherming van de Maatschappij te Leuven. Overdracht 2001 (1921-1982) / K. Velle
Publ. 3856 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 71)
2002

CONSULTATIEVE COMMISSIES

Plaats

Gent, Geraardsbergen (zie VG Geraardsbergen 1998), Ieper, Sint-Niklaas

Bestaansdata

1944-1946

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

In 1942 en 1944 nam de Belgische regering enkele besluiten inzake collaboratie. Zo mochten burgemeesters verdachten op basis van de besluitwet van 12 oktober 1918 laten interneren.[147] In oorlogstijd was internering namelijk gewettigd als uitzonderingsmaatregel om de openbare orde te handhaven. Wie nadien werkelijk van collaboratie kon worden beschuldigd, werd doorverwezen naar de krijgsraad. De consultatieve commissies werden onmiddellijk

[147] Op basis van: Velle, *Inventarissen van de archieven van de Werkrechtersraad voor Zeelieden te Antwerpen (1948-1973), van de rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper, van de Consultatieve Commissie te Ieper*, 9-11 en van nota's in het centraal dossier van de consultatieve commissies in het RA Beveren.

na de bevrijding opgericht om de eerste schikkingen te treffen inzake de verdachte of aangehouden collaborateurs. In elk gerechtelijk arrondissement werden bij MB van 23 september 1944 (B.S. 27 september) één of meer consultatieve commissies opgericht. Het MB van 23 september 1944 vormde in feite een aanvulling op de besluitwet van 12 oktober 1918 inzake het verblijf van buitenlanders en vreemdelingen in België. De commissies verstrekten advies in verband met de voorlopige invrijheidstelling van geïnterneerden. Ze konden de internering ook bekrachtigen, of zich onbevoegd verklaren. Ze bestonden uit een voorzitter, twee bijzitters en één of meer secretarissen.

De bevoegdheden en werking van de consultatieve commissie werden beschreven in een ministeriële omzendbrief van 22 oktober 1944. De commissie behandelde zaken op vraag van een geïnterneerde (via een verzoekschrift), of op vraag van het departement Justitie. Zaken die de minister voor de commissie bracht of die de voorzitter als hoogdringend bestempelde, werden prioritair behandeld. De commissie van de woonplaats van de geïnterneerde was bevoegd voor de handhaving van de internering.

Het ministerie stelde de lijsten op van geïnterneerden van wie het dossier aan de commissie werd voorgelegd, en stuurde kopies naar de bevoegde krijgsauditeurs, en naar het bestuur van de Staatsveiligheid, die de commissie binnen vijf dagen alle nuttige inlichtingen bezorgde over de activiteiten van de geïnterneerde tijdens de bezetting en over de hem/haar ten laste gelegde feiten. Als er geen aanhoudingsbevel werd uitgevaardigd, startte de commissie haar onderzoek. Als er geen sporen van misdrijven aan het licht kwamen, werd het dossier aan de bevoegde krijgsauditeur overgemaakt. Aan de administratieve internering kwam een einde als de krijgsauditeur een bevel tot aanhouding uitvaardigde. In geval van buitenvervolgingstelling, ging de zaak terug naar de consultatieve commissie. Het MB van 28 september 1945 (B.S. 5 oktober 1945) verving de besluitwet van 12 oktober 1944. De consultatieve commissies werden verder opgesplitst, tot één kamer per gerechtelijk kanton. De twee bijzitters waren voortaan verplicht politiek gedeporteerden. Tot aan de officiële wapenstilstand van 9 mei 1945 was internering een uitzonderingsmaatregel die kon worden ingeroepen om de openbare orde te handhaven. Dat veiligheidsargument gold niet langer na de Duitse capitulatie. De consultatieve commissies kregen van de minister de opdracht om alle dossiers van personen die voor 5 mei 1945 werden vastgezet, binnen de drie weken opnieuw te beoordelen. Op 30 april 1946 werden de consultatieve commissies opgeheven. Alle geïnterneerden die op

9 mei 1946, één jaar na het officiële einde van de Tweede Wereldoorlog, niet onder aanhoudingsmandaat stonden, werden vrijgelaten.

Inhoud

Het archief van de consultatieve commissies bevat hoofdzakelijk stukken in verband met de administratieve rechtspleging als lijsten van geïnterneerden, notitieregisters, zittingsrollen, minuten van beslissingen en adviezen met bijbehorende alfabetische klappers en uiteraard persoonlijke dossiers van de geïnterneerden. Deze dossiers bevatten naast een initieel verzoekschrift, ook briefwisseling tussen de voorzitter en de krijgsauditeur, burgemeesters, politiediensten, directeurs van interneringscentra en vertegenwoordigers van de hogere overheid en kantschriftjes in verband met de verzending van het dossier. Van de dossiers van de Consultatieve Commissie van Gent is slechts een selectie bewaard.

Het archief van de Consultatieve Commissie van Ieper bevat naast de stukken inzake de rechtspleging ook stukken inzake de werking van de commissie, als rondzendbrieven en onderrichtingen van de minister van Justitie en stukken betreffende personeel.

Openbaarheid

De archieven van de consulatieve commissies zijn pas na 100 jaar openbaar. Om de archieven van de consultatieve commissies jonger dan 100 jaar te consulteren, heb je de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief nodig.

Literatuur

HUYSE, L. en DHONDT, S. (ed.) Onverwerkt verleden: collaboratie en repressie in België, 1942-1952. Antwerpen, 1991.

Archiefblokken

CC Gent 0000

1944-1946
Gent
0000/1-3 0,4 m

M4*
Nadere toegang tot het archief van de Consultatieve Commissie te Gent. Oud bestand (1944-1946)
z.j.

CC Ieper 0000
1944-1946
Ieper
0000/1-22 1,1 m

M5
Inventaris van het archief van de Consultatieve Commissie te Ieper (1944-1946) / K. Velle, S. Heusequin, J. Cazaux
Publ. 3317 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 54)
2000

CC Sint-Niklaas 0000
1944-1946
Sint-Niklaas
0000/1-5 0,24 m

M67
Inventaris van het archief van de Consultatieve Commissie te Sint-Niklaas. Oud bestand (1944-1946) / J. Buyck
Publ. 4472 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 124)
In druk

ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAPPEN

PSYCHO-MEDISCH-SOCIALE CENTRA VAN HET GEMEENSCHAPSONDERWIJS

Plaats

Antwerpen, Brasschaat, Brugge, Deinze, Dendermonde, Deurne, Diest, Genk, Geraardsbergen, Ieper, Leuven, Mol, Oostende, Sint-Niklaas, Tienen, Veurne, Vilvoorde

Bestaansdata

1949-2000

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De eerste PMS-centra (psycho-medisch-sociale-centra) werden officieel opgericht bij het Regentsbesluit van 2 mei 1949, voor een proefperiode van 3 jaar[148]. Het Regentsbesluit was evenwel al twee jaar eerder in werking getreden, op 1 juni 1947. De 'rijksdiensten voor schooloriëntering' die op dat moment van start waren gegaan, gelden dus als officiële voorlopers van de PMS-centra. Aan de oprichting van de dergelijke officiële diensten voor psycho-medisch schooltoezicht en beroepsoriëntering was een lange geschiedenis van privé- en overheidsinitiatief voorafgegaan, die teruggaat tot 1911.[149] De benaming 'psycho-medisch-sociaal centrum' dook pas op in het Regentsbesluit van 1949. De rijksdiensten voor schooloriëntering bleven ook na 1949 naast de PMS-centra verder werken, elk met hun eigen bevoegdheid. De PMS-centra kregen, in tegenstelling tot de rijksdiensten voor schooloriëntering, een multidisciplinair karakter en werkten veel nauwer samen met de scholen. Volgens de wetgever moesten ze instaan voor "psychologisch en medisch onderzoek, en het verlenen van maatschappelijke bijstand aan de leerlingen van het werkingsgebied dat hen wordt aangeduid"

---

[148] Op basis van: Sacré, *Historiek van de PMS-centra* en diverse teksten in het centraal dossier van de PMS-centra in het RA Beveren.

[149] De eerste aanzet tot de oprichting van een dienst voor beroepsoriëntering, werd in Brussel gegeven door de *Société Belge de Pédotechnie*, die leerjongens begeleidde die net de lagere school hadden verlaten. Bij KB van 20/02/1936 werd, onder de vleugels van het departement van Openbaar Onderwijs, het Nationaal Centrum voor Beroepsoriëntering opgericht.

(MB 15 juni 1949). Naast een beroepskeuzeadviseur (die het PMS-centrum leidde) werd aan het kader een arts, een verpleegster en een sociaal assistent toegevoegd. In 1954 waren er 13 PMS-centra (allemaal rijkscentra), waarvan zeven in Vlaanderen. Het vrij onderwijs hield langer vast aan de diensten voor voorlichting bij beroepskeuze. Het KB van 4 mei 1956 bestendigde het bestaan van de PMS-centra, naast de Diensten voor Voorlichting bij Beroepskeuze. De Diensten stonden in voor beroepsoriëntering vanaf het zesde leerjaar, de PMS-centra deden aan beroepskeuzevoorlichting, psychologische begeleiding en medisch schooltoezicht (MST) voor leerlingen vanaf het eerste leerjaar van het basisonderwijs. PMS-centra moesten voortaan van alle leerlingen een dossier bijhouden. Het MB van 6 juni 1957 bevatte de concrete uitwerking van het KB van 4 mei 1956. Op 1 april 1960 werd voor het eerst een kaderwet goedgekeurd inzake de PMS-centra en de diensten voor studie- en beroepsoriëntatie. De wet gaf zowel de staat, als de provincies, de gemeenten, de verenigingen van openbare besturen en privé-personen de kans om (gesubsidieerde) PMS-centra op te richten. In het kader van de democratisering van het onderwijs (en de toename van het aantal leerlingen) nam de vraag naar een adequate begeleiding toe, vooral van leerlingen uit het middelbaar onderwijs. Het aantal rijks-PMS-centra klom in Vlaanderen van zeven in 1956 naar 15 in 1960. De wet van 21 maart 1964 op het medisch schooltoezicht breidde de controle uit over alle schoolgaande kinderen en jongeren en naar het schoolpersoneel. Het KB van 24 augustus 1981 vormde alle diensten voor studie- en beroepsoriëntering om tot PMS-centra. Bij de staatshervorming van 1988 werden alle bevoegdheden van de federale overheid inzake onderwijs overgeheveld naar de gemeenschappen. Op 21 maart 1990 werden de rijks-PMS-centra herdoopt tot PMS-centra van het Gemeenschapsonderwijs. In 1996 lanceerde de Vlaamse minister van Onderwijs een nieuw beleid voor de sector van de schoolbegeleiding voor alle onderwijsnetten. De centra voor leerlingenbegeleding (CLB) namen vanaf 1 september 2000 het takenpakket over van de PMS-centra en de MST-centra.

Inhoud

De archiefbestanden overgedragen door de rijks-PMS-centra (vanaf 1990, PMS-centra van het Gemeenschapsonderwijs, vanaf 2000 CLB's) bevatten uitsluitend leerlingendossiers. De dossiers werden geselecteerd volgens het geboortejaar en –maand van de leerlingen met de bedoeling "een strikt minimum te bewaren om een correctief toe te laten op wat de PMS-literatuur voorhoudt of beweert"[150]. Van de dossiers van leerlingen geboren na 1950, wordt telkens één geboortemaand om de vijf jaar bewaard. Van de geboortejaren voor 1940 volgen de gekozen maanden dichter op elkaar. De oudste dossiers vind je in de archieven van de PMS-centra van Ieper en Antwerpen. Van elke leerling geboren in de geselecteerde maand van het geselecteerde jaar, wordt een psycho-sociaal en een medisch dossier bijgehouden. De recentst bewaarde dossiers (na 2000) zijn 'multidisciplinaire dossiers', met daarin gegevens inzake preventieve gezondheidszorg naar aanleiding van een consult, vaccinaties en profylactische maatregelen, verplichte begeleiding inzake leerplicht, vraaggestuurde begeleiding en eventueel multidisciplinair overleg binnen het CLB. De uiterste data van de archiefblokken kunnen slechts bij benadering worden gegeven, omdat de dossiers werden bijgehouden en geïnventariseerd op basis van het geboortejaar van de leerling in kwestie. In de titel van de inventaris vind je de uiterste geboortejaren.

Openbaarheid

Enkel dossiers ouder dan 100 jaar en dossiers van overleden personen zijn openbaar. Alle andere PMS-dossiers zijn niet openbaar.[151] Personen hebben het recht hun eigen dossier in te kijken. Als je de dossiers wil consulteren voor historisch onderzoek, kan dat enkel mits schriftelijke toestemming van de bevoegde overheid.

Literatuur

DERWAEL, J., VANCOPPENOLLE, C. *Beleidsdomein Onderwijs: Archief-beheersplan: afdeling CLB - Nascholing - Leerlingenvervoer en bijho-rende*

[150] Brief van Jules Verhelst, departementshoofd in het Rijksarchief, aan de collega's van het Rijksarchief Brugge, 20 maart 1995 (centraal dossier PMS in Rijksarchief Beveren)
[151] Verslag Wetenschappelijke Raad van het Rijksarchief, 5 mei 1992, 5.3.7.

raden en commissies. (Archiefbeheersplannen en selectielijsten. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 22) Brussel, 2004.

SACRÉ, P. Historiek van de PMS-Centra. Bijdrage tot de studie van de geschiedenis van de PMS-begeleiding in België. Brussel, 1993.

Archiefblokken

PMS Antwerpen 0000

Ca.1956-1985
Antwerpen
0000/1-22 1,22 m

M96

Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Antwerpen. Dossiers van personen geboren tussen 1916 en 1965. Oud bestand / D. Vandaele

De nrs 12 tot 17 zijn dossiers van (volwassen) leerlingen uit het avondonderwijs

PMS Brasschaat 0000

Ca. 1960-1975
Brasschaat
0000/1-2 0,28 m

M97

Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Brasschaat. Dossiers van personen geboren in 1955. Oud bestand / D. Vandaele

PMS Brugge 1 0000

Ca.1955-1990
Brugge
0000/1-9 0,45 m

M98
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Brugge 1. Dossiers van personen geboren in 1950, 1955, 1960, 1965 en 1970. Oud bestand / D. Vandaele

PMS Brugge 2 0000
Ca.1965-1985
Brugge
0000/1-4 0,4 m

M99
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Brugge 2. Dossiers van personen geboren in 1960 en 1965. Oud bestand / D. Vandaele

PMS Deinze 0000
Ca.1950-1980
Deinze
0000/1-10 0,5 m

M100*
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Deinze. Dossiers van personen geboren in 1945, 1947, 1950, 1955 en 1960. Oud bestand / D. Vandaele

Nadere toegang tot het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Deinze. Oud bestand

PMS Dendermonde 0000
Ca.1945-1975
Dendermonde
0000/1-11 0,64 m

M101
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Dendermonde. Dossiers van personen geboren tussen 1940 en 1955. Oud bestand / D. Vandaele

PMS Dendermonde 2002

Ca.1963-1995
Dendermonde
2002/1-14 1,72 m

M113
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Dendermonde. Dossiers van personen geboren in 1960, 1965, 1970 en 1975. Overdracht 2002 / D. Vandaele

PMS Deurne 0000

Ca.1955-1980
Deurne
0000/1-8 0,72 m

M102
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Deurne. Dossiers van personen geboren in 1950, 1955 en 1960. Oud bestand / D. Vandaele

PMS Diest 0000

Ca.1955-1980
Diest
0000/1-2 0,45 m

M103*
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Diest. Dossiers van personen geboren in 1950, 1955 en 1960. Oud bestand / D. Vandaele

Nadere toegang tot het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Diest. Oud bestand

PMS Genk 0000

Ca.1953-1980
Genk
0000/1-5 0,4 m

M168
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Genk. Dossiers van personen geboren in 1947, 1950, 1955 en 1960. Oud bestand / D. Vandaele

PMS Geraardsbergen 2000

Ca.1953-1990
Geraardsbergen
2000/1-8 0,5 m

M104*
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Geraardsbergen. Dossiers van personen geboren in 1947, 1950, 1955, 1960, 1965 en 1970. Overdracht 2000 / D. Vandaele

Nadere toegang tot het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Geraardsbergen. Overdracht 2000

PMS Ieper 0000

Ca.1949-1970
Ieper
0000/1-48 2,84 m

M105
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Ieper. Dossiers van personen geboren tussen 1911 en 1950. Oud bestand / D. Vandaele

Bevat ook dossiers opgemaakt in opdracht van het Rijksfonds voor Verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit in het kader van de beroepsoriëntering van chronisch zieke of gehandicapte volwassenen (o.m. oudstrijders)

PMS Leuven 0000

Ca.1948-1975
Leuven
0000/1-14 0,76 m

M106
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Leuven. Dossiers van personen geboren tussen 1942 en 1955. Oud bestand / D. Vandaele

PMS Mol 0000

Ca.1955-1975
Mol
0000/1-3 0,38 m

M107
Inventaris van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Mol. Dossiers van personen geboren in 1950 en 1955. Oud bestand / D. Vandaele

PMS Oostende 0000

Ca.1950-1990
Oostende
0000/1-9 0,6 m

M108*
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Oostende. Dossiers van personen geboren tussen 1944 en 1970. Oud bestand / D. Vandaele

Nadere toegang tot het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Oostende. Oud bestand

PMS Oostende 2004

Ca.1968-1995
Oostende-Koekelare
2004/1-127 0,55 m

M169

Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Oostende. Dossiers van personen geboren in 1965, 1960 en 1975. Overdracht 2004

PMS Sint-Niklaas 0000

Ca.1950-1970
Sint-Niklaas
0000/1-6 0,52 m

M109

Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Sint-Niklaas. Dossiers van personen geboren tussen 1944 en 1950. Oud bestand / D. Vandaele

PMS Sint-Niklaas 2002

Ca.1955-1990
Sint-Niklaas
2002/1-13 1,37 m

M114

Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Sint-Niklaas. Dossiers van personen geboren in 1950, 1955, 1960, 1965 en 1970. Overdracht 2002 / D. Vandaele

PMS Tienen 0000

Ca.1952-1975
Tienen
0000/1-4 0,13 m

M110*

Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Tienen. Dossiers van personen geboren in 1946, 1947, 1950 en 1955. Oud bestand / D. Vandaele

Nadere toegang tot archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Tienen. Oud bestand

PMS Veurne 0000

Ca.1965-1980
Veurne
0000/1 0,13 m

M111*

Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Veurne. Dossiers van personen geboren in 1960. Oud bestand / D. Vandaele

Nadere toegang tot het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Veurne. Oud bestand

PMS Vilvoorde 0000

Ca.1952-1985
Vilvoorde
0000/1-4 0,64 m

M112*

Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Vilvoorde. Dossiers van personen geboren in 1946, 1950, 1955, 1960 en 1965. Oud bestand / D. Vandaele

Nadere toegang tot het archief van het ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en rechtsvoorgangers. PMS-Centrum van het Rijksonderwijs Vilvoorde. Oud bestand

VERKEER EN INFRASTRUCTUUR

BESTUUR VAN BRUGGEN EN WEGEN

Volledige benaming

Ministerie van Openbare Werken. Bestuur van Bruggen en Wegen. Diverse buitendiensten

Plaats

Antwerpen, Brugge, Brussel, Gent, Oostende

Bestaansdata

1830-1990

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De eerste centrale administratie die specifiek belast was met wegenaanleg, het onderhoud van kanalen en rivieren en het toezicht op de binnenscheepvaart, dateert uit de Franse tijd[152]. De Franse Constituante van 31 december 1790 en 19 januari 1791 gaf die bevoegdheid aan het ministerie van Binnenlandse Zaken. Het decreet van 7 fructidor XII (25 augustus 1804) regelde de organisatie van een bestuur voor bruggen en wegen. Tijdens het Hollands bewind hield eerst een korps van ingenieurs van het ministerie van Waterstaat en Openbare Werken (opgericht in 1818) toezicht, vanaf 1828 was dat het autonome 'Amortisatiesyndicaat'. Onmiddellijk na de Belgische revolutie ging de controle opnieuw naar het ingenieurskorps van Bruggen en Wegen. Het KB van 17 februari 1831 voegde het bestuur der Bruggen en Wegen (voor het eerst officieel vermeld op 28 oktober 1830) bij het geniekorps van het leger, maar dat werd twee maanden later al weer ongedaan gemaakt. De KB's van 29 augustus 1831 richtten twee besturen op onder de bevoegdheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken: één voor Bruggen en Wegen en één voor de Mijnen. Bruggen en Wegen stond in voor de bevaarbaarheid van de waterlopen, de uitvoering van openbare werken, het graven van kanalen en de aanleg van spoorwegen (wet van 1 mei 1834).

---

[152] Op basis van: Velle, *Het ministerie van Openbare Werken (1837-1990). I. Organisatie*, p. 113-342.

Tussen februari 1833 en juni 1847 behoorde ook de bouw van en het toezicht op gevangenissen tot haar bevoegdheid. Bij KB van 13 januari 1837 werd een apart ministerie van Openbare Werken opgericht. Dat moest in eerste instantie onderdak bieden aan de administratie die instond voor de aanleg en de uitbating van de gloednieuwe spoorwegen. Dankzij het nieuwe ministerie kon de wetgever ook de volledige bevoegdheid inzake de inrichting en het beheer van het openbaar domein en van de economische basisinfrastructuur centraliseren in een technisch departement. De interne organisatie van Bruggen en Wegen werd nog in 1837 gestroomlijnd. Het ingenieurskorps van Bruggen en Wegen kreeg een vast kader, met drie inspecteurs bevoegd voor een deel van het land, onder leiding van een inspecteur-generaal. Voortaan moest ook elk project voor de (her)aanleg van wegen, kanalen, spoorwegen en waterwegen worden voorgelegd aan de Raad van Bruggen en Wegen of aan een speciale commissie van ingenieurs. Daartoe werd op 18 maart 1850 de bevoegdheid over de concessies van de tolwegen overgeheveld van de raad van Bruggen en Wegen naar het permanent raadgevend comité van Bruggen en Wegen. Bij KB van 27 december 1837 kreeg het nieuwe ministerie van Openbare Werken zes grote afdelingen: Wegen en burgerlijke gebouwen, Spoorwegen, Mijnen en groeven (inclusief waterbouwkundige werken), algemeen bestuur der Posterijen, Militie, burgerwacht, rijkswacht, burgerlijke pensioenen en bestuur van het Zeewezen.

Begin 1850 werd die structuur vereenvoudigd tot twee grote administraties: de administratie van Bruggen en Wegen en de Mijnen enerzijds en de administratie van Spoorwegen, Post en Telegraaf anderzijds. Een KB van 26 mei 1854 creëerde onder de koepel van het algemeen bestuur van Bruggen en Wegen en van de Mijnen drie afzonderlijke afdelingen: Wegen, Mijnen en Personeel. Op 22 september 1859 werd toch opnieuw voor een tweeledige structuur gekozen onder de centrale administratie, met een bestuur der Wegen en Burgerlijke Gebouwen naast een bestuur van de Mijnen, van het Personeel en van Algemene Zaken. Kort nadien (op 29 december 1859) versterkte een tweede inspecteur-generaal de inspectiedienst van Bruggen en Wegen. De inspecteurs-generaal waren lid van het permanent raadgevend comité van Bruggen en Wegen en van de raad van Bruggen en Wegen. Twee organieke besluiten uit 1860 (met het reglement van het korps van de mijningenieurs, KB van 25 mei 1860 en met bepalingen inzake de uitvoerende diensten van Bruggen en Wegen, KB van 18 juli 1860) legden de bevoegdheden en het personeelskader voor lange tijd vast. Het aantal

inspecteurs-generaal zou in de 19de eeuw blijven schommelen tussen één en vier.

Het KB van 19 november 1890 verdeelde de bevoegdheden van de inspectie van Bruggen en Wegen, over vier afzonderlijke inspectiediensten: één voor havens, bescherming van kusten, vuurtorens, rivieren en kanalen gelegen in het bekken van Schelde en Ijzer; één voor de rivieren en de kanalen die het bekken van de Maas vormden; één voor wegen, buurtspoorwegen en tramwegen en één voor burgerlijke gebouwen, de aanbouw van spoorwegen en de exploitatie van spoorlijnen in concessie. Het bestuur van de Mijnen werd bij KB van 25 mei 1895 overgedragen aan het nieuwe ministerie van Industrie en Arbeid.

Tussen 1899 en 1907 - de periode waarin het bestuur van Bruggen en Wegen werd overgeheveld naar het nieuwe ministerie van Financiën en Openbare Werken - ging er veel aandacht naar de uitbouw van de buitendiensten van Bruggen en Wegen. Door het KB van 5 juni 1901 kwam de directeur-generaal van Bruggen en Wegen aan het hoofd van zowel de centrale besturen als van alle uitvoeringsdiensten van de besturen van openbare werken. Het KB van 2 mei 1907 koppelde het bestuur van Bruggen en Wegen los van Financiën en richtte opnieuw een apart ministerie van Openbare Werken op. De reorganisatie van 1908 (organieke besluiten van 18 december 1908) voerde een striktere opdeling tussen de centrale diensten en de buitendiensten door. De reorganisatie was nodig om de explosieve groei van de openbare werken (havenwerken, aanpassing aan rivieren en kanalen en uitbreiding van het wegennet) en de besteding van de bijzondere kredieten in goede banen te leiden. De bevoegdheid over de waterwegen werd ondergebracht in een apart bestuur. De centrale administratie bestond voortaan uit drie besturen: het bestuur van Bruggen en Wegen bevoegd voor algemene zaken en personeelszaken, het bestuur der Wegen en Burgerlijke Gebouwen en het bestuur der Waterwegen. Op 23 juni 1931 werden alle scheepvaartkwesties - inclusief de uitbating van de waterwegen, het beheer van kustwateren en havens en de uitbaggering van de Zeeschelde- tezamen ondergebracht bij Openbare Werken.

Na de Tweede Wereldoorlog focuste het departement Openbare Werken op de wederopbouw en het herstel van wegen, waterwegen en gebouwen. Van cruciaal belang voor de expansie van het snelwegennet in ons land was het Wegenfonds, dat werd opgericht op 9 augustus 1955. Het autonome

Wegenfonds stond, in opdracht van de staat, in voor de aanleg van autosnelwegen en de verbetering van rijkswegen. Het Fonds werd beheerd door de minister van Openbare Werken, die werd bijgestaan door een adviesraad. In feite was het Wegenfonds de opvolger van het 'Bijzonder tijdelijk fonds der wegen' dat bij wet van 24 april 1928 was opgericht.

Het organogram uit 1908, met drie (algemene) besturen onder de koepel van het (centraal) bestuur van Bruggen en Wegen zou in grote lijnen[153] behouden blijven tot in 1988, tot aan de vooravond van de regionalisering van het ministerie van Openbare Werken. In het organogram van 11 september 1974 - overigens het laatste organogram van het Belgische ministerie van Openbare Werken - viel het tussenniveau 'bestuur der Bruggen en Wegen' weg. Het bestuur der Waterwegen en het bestuur der Wegen stonden rechtstreeks en apart onder de koepel van het ministerie.

Ingevolge de staatshervorming van 1980 werden de bevoegdheden inzake openbare werken en vervoer overgeheveld naar het Vlaamse Gewest.[154] De wet van 8 augustus 1988 droeg de bevoegdheid over waterwegen en wegen over aan de gewesten. De verschillende diensten en administraties van Openbare Werken werden samengevoegd, sommige zelfs afgeschaft. Het bestuur der Waterwegen en het bestuur der Wegen fuseerden tot het bestuur van Infrastructuur (vanaf 13 juni 1990: bestuur voor Infrastructuur). Het uitgeholde federale ministerie van Openbare Werken had geen bestaansreden meer. De afgeslankte federale ministeries van Verkeer en Openbare Werken werden samengevoegd bij KB van 27 juni 1990. Het nieuwe ministerie van Verkeer en Infrastructuur trad in werking op 1 juli 1990.

De bevoegdheid over het bestuur Bruggen en Wegen ressorteerde achtereenvolgens onder verschillende ministeries: Binnenlandse Zaken (1831-1837), Openbare Werken (1837-1884), Landbouw, Industrie en Openbare Werken (1884-1894), Landbouw, Industrie, Arbeid en Openbare Werken (1894-1895), Landbouw en Openbare Werken (1895-1899),

---

[153] Het (algemeen) bestuur der Wegen en het (algemeen) bestuur der Waterwegen vormden de constanten in het organogram. Tot 1939 vormde het bestuur der Wegen en het bestuur der Gebouwen één bestuur (algemeen bestuur der Wegen en (Burgerlijke) Gebouwen). Tussen 1930 en 1939 werden ze geflankeerd door een algemeen bestuur der Gemeentewegen en door een algemene inspectie van Bruggen en Wegen. Na de Tweede Wereldoorlog door het Bruggenbureau (1946-1974) en de raad van Bruggen en Wegen (1949-1974).

[154] 8 augustus 1980, Bijzondere wet tot hervorming der instellingen (B.S. 15/08/1980).

Financiën en Openbare Werken (1899-1907), Openbare Werken (1907-1910), Landbouw en Openbare Werken (1910-1918), Openbare Werken (1918-1921), Landbouw en Openbare Werken (1921-1925), Openbare Werken (1925-1926), Landbouw en Openbare Werken (1926-1929), Openbare Werken (1929-1935), Openbare Werken en Werkverschaffing (1935-1939), Verkeerswezen en Openbare Werken (februari-april 1939), Openbare Werken en Werkverschaffing (1939-1940), Openbare Werken (1940-1943), Openbare Werken, Transport en Verkeerswezen (1943-1944), Openbare Werken (1944-1952), Openbare Werken en Wederopbouw (1952-1961) en Openbare Werken (1961-1990).

Inhoud

In het RA Beveren wordt het archief bewaard van een hele reeks buitendiensten van het bestuur van Bruggen en Wegen. Het grootste deel van het archief dateert uit de periode 1850 tot 1985. Het archief is helaas nog niet goed ontsloten. De meeste archiefblokken zijn enkel toegankelijk via een beknopte plaatsingslijst. Voor zes archiefblokken bestaat nog helemaal geen toegang.

De diverse archiefblokken ‘Bruggen en Wegen’ bevatten vooral bouwdossiers van de aanleg of de verbetering van bruggen en wegen, maar ook van fietspaden of tramlijnen. Daarnaast vind je in drie archiefblokken (Bruggen en Wegen Kust 0000, Bruggen en Wegen West-Vlaanderen 0000 1 en Bruggen en Wegen Oost-Vlaanderen 0000) ook stukken inzake de organisatie en het personeel van de buitendienst zelf. Het archiefblok Bruggen en Wegen Oost-Vlaanderen 0000, dat teruggaat tot 1793, bevat in dat opzicht het interessant materiaal als briefwisseling, rapporten, statistieken, ontvangsregisters van sluizen, naast stukken inzake personeel, geschillen en gezonken vaartuigen.

Ook in de archiefbestanden overgedragen door het bestuur der Waterwegen zitten hoofdzakelijk bouwdossiers, zij het dan voor bouw, herstel of aanleg van kanalen, dammen, bruggen en duikers. Het archiefblok ‘Waterwegen Zeeschelde 0000’ (1859-1983) vormt een inhoudelijk rijk buitenbeentje, met stukken inzake beheer (personeel, financiën en infrastructuur), scheepvaart (o.m. reglementen, overtredingen, statistieken, transport van springstoffen, inning van rechten, lijnschepen, internationale congressen, tentoonstellingen), onderhoud en herstelling van waterlopen, constructies van bruggen, dijken en sluizen, averijen en gezonken schepen en polders en wateringen.

Het meest recente archiefblok, 'dienst voor Topografie en Fotogrammetrie', bevat fotografisch materiaal van de Scheldevallei, de polders en de Durmevallei. De luchtfoto's deden dienst als minuten waarop gegevens werden aangebracht. De dienst voor Topografie en Fotogrammetrie maakte sinds 1963 deel uit van de algemene technische diensten van het ministerie van Openbare Werken en was belast met kartografische en topografische opmetingen nodig voor de aanleg van kanalen, verkeerswisselaars en sluizen.

Openbaarheid

De archieven van buitendiensten van federale ministeries/overheidsdiensten ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van buitendiensten van federale ministeries/overheidsdiensten jonger dan 100 jaar heb je in principe de toestemming nodig van de bevoegde federale overheidsdienst. *De facto* volstaat de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief.

Literatuur

FILARSKI, R. *Kanalen van de koning-koopman. Goederenvervoer, binnenscheepvaart en kanalenbouw in Nederland en België in de eerste helft van de negentiende eeuw* (Dissertatie Leiden, NEHA-series III-XXI). Amsterdam, 1995.

GENICOT, L. *Histoire des routes belges depuis 1704*. Brussel, 1948.

JANSSENS de BISTHOVEN, B. "Het ontworpen zeekanaal Zeebrugge-Antwerpen tijdens het Interbellum" in: ART, J. en FRANCOIS, L. *Docendo discimus. Liber Amicorum Romain Van Eeno. Aangeboden naar aanleiding van diens emeritaat*, Gent, 1999, p. 777-782.

VAN DER HERTEN, B. "Ministerie van verkeer en infrastructuur" in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 447-460.

VELLE, K. *Het ministerie van Openbare Werken (1837-1990). I. Organisatie* (Miscellanea Archivistica. Studia 32) Brussel, 1993.

VELLE, K. *Het ministerie van Openbare Werken (1837-1990). II. Bevoegdheden* (Miscellanea Archivistica. Studia 33) Brussel, 1993.

SARTORIUS, F. *La navigation intérieure en Belgique, 1880-1962* (Bibliographia Belgica 87), Brussel, 1965. Aanvullen met A. DE VOS, *Bibliografie van de Belgische binnenscheepvaart. Dl. I: 1830-1950, Dl. II: 1951-1970*. Gent, 1972-1974.

Archiefblokken

Bruggen en Wegen Antwerpen 0000

ca.1920-ca.1960
Antwerpen
Ongenummerd 67 m

M148
Geen toegang beschikbaar

Bruggen en Wegen Kust 0000

1882-1944
Oostende
0000/1-14 2 m

M155
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Hoofdbestuur van Bruggen en Wegen. Bruggen en Wegen Kust. Oud bestand (1882-1944)
z.j.

Bruggen en Wegen Oost-Vlaanderen 0000

1793-1895
Gent
0000/1-120 15,1 m

M150
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Landbouw en Openbare Werken. Bestuur van Bruggen en Wegen. Bruggen en Wegen Oost-Vlaanderen. Oud bestand (1793-1895)
z.j.

Bruggen en Wegen Turnhout 0000

ca.1920-ca.1945
Turnhout
0000/1-15 1 m

M149
Geen toegang beschikbaar

Bruggen en Wegen West-Vlaanderen 0000 1

1850-1955
Brugge
0000/1-123 17,4 m

M151
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Openbare Werken. Bestuur van Bruggen en Wegen. Bruggen en Wegen West-Vlaanderen. Oud bestand. Overdracht 1 (1850-1955)
z.j.

Bruggen en Wegen West-Vlaanderen 0000 2

1950-1970
Brugge
0000/1-997 17,3 m

M152
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur van Bruggen en Wegen. Bruggen en Wegen West-Vlaanderen. Oud bestand. Overdracht 2 (1950-1970)
z.j.

Bruggen en Wegen West-Vlaanderen 1991 1

ca.1880-ca.1950
Brugge
1991/5-245 11,8 m

M153
Geen toegang beschikbaar

Bruggen en Wegen West-Vlaanderen 1991 2
1860-1920
Brugge
1991/1-144 14,1 m

M154
Geen toegang beschikbaar

Bruggen en Wegen. Evenwijdige Kanalen
1930-1972
Gent
0000/1-73 4,1 m

M125
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur van Bruggen en Wegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Evenwijdige Kanalen (1930-1972)
z.j.

Dienst voor Topografie en Fotogrammetrie
1974-1978
Brussel
Ongenummerd 1,5m

M115
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Openbare Werken. Algemene Technische Diensten. Dienst voor Topografie en Fotogrammetrie. Oud bestand
z.j.

Waterwegen Kust 1994
1898-1970
Oostende
1994/1-1044 171 m

M156
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst der Kust. Overdracht 1994 (1898-1970)
z.j.

Waterwegen. Afleidingskanaal Leie
1847-1983
Gent
0000/1-214 16,7 m

M122
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Afleidingskanaal Leie (1847-1983)
z.j.

Waterwegen. Antwerpse Zeehavendiensten 1994
1939-1962
Antwerpen
1994/1-54 9,1 m

M139
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst Antwerpse Zeehavendiensten. Overdracht 1994 (1939-1962)
z.j.

Waterwegen. Bovenschelde
1870-1983
Gent
Niet doorlopend genummerd 24 m

M123
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Bovenschelde (1870-1983)
z.j.

Waterwegen. Dender
1860-1984
Gent
0000/1-336 32,4 m

M124
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Dender (1860-1984)
z.j.

Waterwegen. Kanaal Gent-Oostende
1856-1978
Gent
0000/1-226 15,7 m

M126
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Kanaal Gent-Oostende (1856-1978)
z.j.

Waterwegen. Leie
1871-1981
Gent
0000/1-97 6,8 m

M127
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Leie (1871-1981)
z.j.

Waterwegen. Ringvaart Gent algemeen
ca.1940-ca.1980
Gent
0000/1-6 0,8 m

M128
Geen toegang beschikbaar

Waterwegen. Ringvaart Gent baggerwerken
1971-1984
Gent
0000/1 0,4 m

M129
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Ringvaart Gent baggerwerken (1971-1984)
z.j.

Waterwegen. Ringvaart Gent E1.B1
1956-1984
Gent
0000/1-28 3 m

M130
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Ringvaart Gent E1.B1 (1956-1984)
z.j.

Waterwegen. Ringvaart Gent E2.B2
1960-1981
Gent
0000/1-40 4,8 m

M131
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Ringvaart Gent E2.B2 (1960-1981)
z.j.

Waterwegen. Ringvaart Gent grondboringen
1943-1963
Gent
0000/1 0,1 m

M132
Geen toegang beschikbaar

Waterwegen. Ringvaart Gent Noordervak

1947-1979
Gent
0000/1-29 4,8 m

M133
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur derWaterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Ringvaart Gent Noordervak (1947-1979)
z.j.

Waterwegen. Ringvaart Gent Tijarm

1960-1984
Gent
0000/1-43 4,6 m

M134
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Ringvaart Gent Tijarm (1960-1984)
z.j.

Waterwegen. Ringvaart Gent Westervak

1943-1984
Gent
0000/1-57 7,7 m

M135
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Ringvaart Westervak (1943-1984)
z.j.

Waterwegen. Ringvaart Gent Zuidervak

1942-1984
Gent
0000/1-48 8,2 m

M136
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Ringvaart Zuidervak (1942-1984)
z.j.

Waterwegen. Zeekanaal Gent-Terneuzen
1870-1981
Gent
0000/1-223 22,4 m

M137
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Zeekanaal Gent-Terneuzen (1870-1981)
z.j.

Waterwegen. Zeeschelde 0000
1859-1983
Antwerpen
0000/1-208 30,8 m

M147
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst der Zeeschelde. Oud bestand (1859-1983)
z.j.

Waterwegen. Zuidervaart
1908-1984
Gent
0000/1-51 4,3 m

M138
Plaatsingslijst van het archief van het Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen. Dienst van het Stroomgebied der Schelde. Zuidervaart (1908-1984)
z.j.

BESTUUR VAN HET ZEEWEZEN. DIENSTEN SCHEEPSBOUW, OVERZEES VERVOER, BINNENVAART, ZEEVAARTINSPECTIE EN SCHEEPSMETING

Volledige benaming

Ministerie van Verkeerswezen. Bestuur van het Zeewezen. Diensten Scheepsbouw, Scheepsmeting, Overzees vervoer, Binnenvaart, Zeevaart-inspectie en Scheepsmeting.

Plaats

Antwerpen

Bestaansdata

1876-1990

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Het ministerie van Spoorwegen, Postwezen en Telegrafen werd opgericht bij KB van 16 juni 1884.[155] De oprichting kaderde in een grondige herschikking van de Belgische ministeries. De bevoegdheid over landbouw, industrie, bruggen en wegen en mijnen werden van het ministerie van Binnenlandse Zaken overgeheveld naar het nieuwe ministerie van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken. Het ministerie van Openbare Werken werd omgevormd tot ministerie van Spoorwegen, Postwezen en Telegrafen[156]. De bevoegdheid

[155] Devolder, *Het ministerie van Verkeer en van Post, Telegrafie en Telefonie (1884-1990). I. Organisatie*, deel 1, p. 30-43 en 293-338; Vleeschouwers, *Inventaris van het archief van het Bestuur van het Zeewezen*, p. 7-24.

[156] De bevoegdheden en de benamingen van het ministerie van Verkeerswezen werden in de loop van de jaren heel vaak gewijzigd: KB van 30 november 1912: ministerie opgesplitst in een ministerie van Zeewezen, Posterijen en Telegrafen en een ministerie van Spoorwegen; KB van 28 februari 1914: opnieuw verenigd in het ministerie van Spoorwegen, Zeewezen, Posterijen en Telegrafen; 8 december 1925 naamsverandering in 'ministerie van Spoorwegen, Zeewezen, Posterijen, Telegrafen, Telefonen en Luchtvaart'; de bevoegdheden inzake post, telefoon en telegraaf gingen over naar het nieuwe ministerie van Posterijen, Telegrafen en Telefonen; KB van 19 oktober 1929: naamsverandering tot ministerie van Vervoer, onmiddellijk daarna tot ministerie van Verkeerswezen; KB van 15 mei 1938 verenigde twee ministeries opnieuw in een ministerie van Verkeerswezen, Posterijen, Telegrafie en Telefonie en Nationaal Instituut voor Radio-Omroep; KB van 22 februari 1939: versmelting met het ministerie van Openbare Werken, fusie ongedaan gemaakt bij KB van 16 april 1939; KB van 9 oktober 1961: opnieuw één ministerie met dat van de Post (ministerie van

over het zeewezen was tot dan in handen van het ministerie van Openbare Werken en van het ministerie van Buitenlandse Zaken (voor wat betreft de internationale aspecten van het kust-, rivieren- en kanalenbeheer, de zeebrieven, de sanitaire informatie en de emigratie).

Het nieuwe ministerie bestond aanvankelijk uit een algemeen secretariaat, een beheer van Posterijen en Telegrafen, een beheer van Staatsspoorwegen en een beheer van het Zeewezen. De interne structuur van het beheer van het Zeewezen, vastgelegd in het organieke besluit van 5 oktober 1876 en het uitvoeringsbesluit van 31 december 1876, voorzag in een bestendige raad, een algemene inspectie, een hoofdbestuur en verschillende uitvoerings- en controlediensten. Het hoofdbestuur of hoofdbeheer bestond uit vier bureaus (vanaf 1890: gegroepeerd in twee afdelingen), die onder meer instonden voor de pakketbootverbinding Oostende-Dover, de hydrografie, de scheepsmeting, het onderwijs, het loodswezen, de koopvaardij, de zeevaartpolitie, de zeevisserij, het zeevaartonderwijs en voorzorgskassen voor zeelieden. Het aantal bureaus werd gaandeweg uitgebreid; in 1913 (MB van 15 september 1913) werden de bevoegdheden van het hoofdbestuur verdeeld over acht bureaus, in 1919 over tien. De inspectiedienst werd uit het organogram geschrapt bij KB van 25 februari 1890 en werd pas in november 1918 heropgericht.

Kort na WO I (KB van 31 juli 1919) kwam de ‘dienst van het Vervoer over de Binnenwaters’ (die behoorde tot het ministerie van Oorlog) naar het ministerie van Spoorwegen, Zeewezen, Posterijen en Telegrafen. De dienst Binnenwateren werd een apart beheer, dat eind 1920 (KB 19 november 1920) samensmolt met het beheer van het Zeewezen. Door de nauwe samenwerking tussen de spoorwegen en de waterwegen, hoopte de regering de vervoerscrisis, die zwaar woog op de industrie en de bevoorrading, te bekampen. De bevoegdheden van het beheer van het Zeewezen werden verder uitgebreid met het handelsbeheer van de dienst van de pakketboten tussen Oostende en Dover (KB van 28 augustus 1926) en de propaganda voor het reizigersverkeer en voor de zeelijn Oostende-Dover (KB van 20 december 1929). Even werden de bevoegdheden inzake zeevisserij, internationaal zeeonderzoek en statistiek en toezicht over de visserij in de Noordzee overgedragen aan het ministerie van Landbouw (KB van 7 oktober

---

Verkeerswezen en van Post, telegraaf en Telefoon), met twee ministers; KB van 19 augustus 1974 naam opnieuw ingekort tot ministerie van Verkeerswezen.

1927), om bij KB van 6 juni 1931 terug over te gaan naar Verkeerswezen. Bij KB van 23 juni 1931 ging de bevoegdheid inzake transport via de binnenwateren over naar het ministerie van Openbare Werken.

Het MB van 12 januari 1932 tekenende een nieuw organogram uit voor het beheer van het Zeewezen, met een secretariaat, een technische dienst en vijf bureaus: exploitatie (I), personeel (II), boekhouding (III) (samen de 'Staatszeevaartdiensten'), koopvaardij (IV) en zeevisserij (V) (samen de 'Handelsvaart'). In 1935 werd het beheer van het Zeewezen omgedoopt tot 'bestuur van het Zeewezen', en kreeg het een nieuwe structuur, met afdelingen en directies: de afdelingen Beweging en Controle en Materiaal en Voortstuwing onder de directie Exploitatie; de afdelingen Personeel en Comptabiliteit onder de administratieve directie; de afdelingen Koopvaart, Zeevisserij, Secretariaat, Algemene Zaken en Documentatie onder de directie Handelszeevaart en Algemene zaken. Tegen de achtergrond van de oorlogsdreiging, kreeg de koning door de wet van 16 juni 1937 nieuwe bevoegdheden inzake organisatie en coördinatie van alle beschikbare vervoermiddelen, met inbegrip van vissersschepen en privé-vliegtuigen. Aan het bestuur van het Zeewezen werd een dienst voor Mobilisatie en Vracht toegevoegd. De KB's van 7 en 8 augustus 1939 richtten de Vereniging voor Onderlinge Zeeverzekering tegen Oorlogsrisico's (VOZOR) die een oplossing moest bieden voor het probleem van de onbetaalbare zee-oorlogsverzekeringen[157]. Bij besluit van 30 mei 1941 werd in Antwerpen een zeevervoerdienst opgericht die het transport op zee moest organiseren in functie van de ravitaillering en de economie. De Belgische vloot was begin 1941 uitgeweken naar Groot-Brittannië (besluitwet van 10 januari 1941). De regie van het Zeewezen, opgericht bij besluitwet van 29 augustus 1941, moest de uitgeweken vloot beheren en het bestuur van het Zeewezen buiten het bezet gebied, leiden. Op 1 juni 1945 keerde de Belgische zeeschepen officieel terug. De regie van het Zeewezen bleef bestaan tot 1960 voor de afwikkeling van het beheer in Londen.

Na de Tweede Wereldoorlog werd de dienst voor Regeling der Binnenvaart opgericht als openbare instelling onder voogdij van het ministerie van

[157] Over het Zeewezen tijdens WO II, zie: Vleeschouwers, "Het Bestuur, respectievelijk de Regie van het Zeewezen tijdens de Tweede Wereldoorlog", 30-83. De VOZOR had tijdens de Tweede Wereldoorlog een vertegenwoordiger in Bordeaux, maar door de *Trading with the Enemy Act* waren alle polissen van Belgische schepen bij de VOZOR waardeloos. VOZOR werd ontbonden bij KB van 27 februari 1979.

Openbare Werken (KB van 12 december 1944). Samen met de Belgische Sleepvaartgroepering (openbare instelling opgericht bij KB van 12 december 1944) stond de dienst in voor herstel, modernisering en uitbreiding van de binnenscheepvaart in ons land. De Exploitatiedienst der Scheepvaartwegen (openbare instelling opgericht bij Regentsbesluit van 21 februari 1946) werd specifiek belast met de studie van en het toezicht op de binnenscheepvaart, inclusief alles wat de politie van de scheepvaart betrof.[158] Bij KB van 6 juni 1953 kwam het bestuur van de Binnenvaart als autonoom bestuur opnieuw onder de vleugels van Verkeerswezen. Bij KB van 25 november 1959 fuseerde het met het bestuur van het Zeewezen, tot 'bestuur van het Zeewezen en van de Binnenscheepvaart'.

Bij KB van 24 februari 1953 werd de dienst van de Zeevisserij overgedragen aan het ministerie van Landbouw. Door de oprichting van de Regie voor Maritiem Transport bij wet van 1 juli 1971, belast met de organisatie en de exploitatie van het vervoer tussen het Verenigd Koninkrijk en België, werd de vroegere dienst van de pakketboten Oostende-Dover zelfstandig.

Het overdragen van bevoegdheden naar de gemeenschappen en gewesten zette zich bij Verkeerswezen in na de staatshervorming van 1988. De Bijzondere wet van 8 augustus 1988 tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen droeg de bevoegdheid over havens, loodsdiensten, bebakeningsdiensten en reddings- en sleepdiensten op zee over aan de gewesten. Daarnaast werden de koopvaardij, de zeevisserij en de binnenscheepvaart als economische sectoren geregionaliseerd. De algemene reglementering en wetgeving inzake scheep- en binnenvaart en de controle op de toepassing ervan bleven in handen van de federale overheid; de zeevaartpolitie, de zeevaartinspectie en de scheepsmeetdienst bleven nationaal. De afgeslankte federale ministeries van Verkeer en Openbare Werken werden samengevoegd. Het nieuwe ministerie van Verkeer en Infrastructuur trad in werking op 1 juli 1990.

Inhoud

Het RA Beveren bewaart het archief van een aantal buitendiensten van het bestuur van het Zeewezen gevestigd in Antwerpen: de diensten scheepsbouw, scheepsmeting, overzees vervoer, binnenvaart en van de Vereniging

[158] Velle, *Het ministerie van Openbare Werken (1837-1990)*, 186-187.

voor Onderlinge Zeeverzekeringen tegen Oorlogsrisico's (VOZOR). Voorts bewaren we nog een bestand "Schoolschip Mercator", waarvan het niet helemaal duidelijk is van welke dienst het afkomstig is. De bestanden werden in de periode 1940-1990 in het Rijksarchief neergelegd[159]. Het archief van de buitendiensten van het bestuur van het Zeewezen -met uitzondering van het Waterschoutsambt- werd nog niet behoorlijk geïnventariseerd; van de acht bestanden werd er één geïnventariseerd, vier primair ontsloten door een plaatsingslijst en drie helemaal niet ontsloten. Het archiefmateriaal is zeer divers.

De dienst Scheepsmeting heeft vooral meetbrieven overgedragen. De meetbrieven kwamen er in uitvoering van de wet van 20 juni 1883, die een nieuwe scheepsmeting in België verplicht maakte. Een exacte scheepsmeting was nodig omdat tolgelden en havengelden werden vastgelegd op basis van de grootte van het schip. De meetbrieven bevatten niet alleen technische gegevens over de schepen, maar ook over hun eigenaars; voor de periode 1884-1913 werden ze geïnventariseerd[160]. Daarnaast vind je ook registers van de scheepsmeting en registers van meetvrijstellingen, lijsten van afgevoerde schepen, constructieplannen van schepen, dossiers van "oude" schepen en algemene stukken als briefwisseling en personeelsdossiers, hoofdzakelijk uit de 20ste eeuw.

De stukken die de dienst Scheepsbouw heeft overgedragen, dateren uit het begin van de twintigste eeuw. Het gaat vooral om dossiers van schepen, eigendom van het beheer van het Zeewezen met technische informatie en stukken inzake herstellingen. Er bestaat voor dit bestand jammer genoeg geen toegang.

Het archief van de dienst voor Overzees vervoer, die instond voor de bevoorrading tijdens de Tweede Wereldoorlog, legde bijna uitsluitend financiële stukken en contracten neer (de plaatsingslijst vermeldt o.m. kasboeken, 'afrekening thesaurievoorschotten', begroting, wedde personeel, 'bijzondere bevrachtingsovereenkomst')

---

[159] Voor een omstandig verslag over de overdrachten aan het Rijksarchief van de archieven van het Bestuur van het Zeewezen (inclusief Waterschoutsambt) zie Vleeschouwers, *Inventaris van het Bestuur van het Zeewezen*, p. 25-35.
[160] Asaert, *Inventaris van meetbrieven (1884-1913)*.

Het bestand 'Schoolschip Mercator' (1933-1964) bevat naast technische informatie (machinedagboek, documentatie over motoren, prijsoffertes voor werken, regeling van de wacht van het machinepersoneel…) ook twaalf dozen met (technische) reisverslagen (1951-1960).

De dienst Regeling Binnenvaart[161] heeft een 'algemeen bestand' overgedragen uit de periode van de Tweede Wereldoorlog dat o.m. briefwisseling, statistieken, huurcontracten, vergunningen, aanvragen voor een 'goedkoop krediet' en uitbetalingsstaten van compensatie- en brandstofpremies bevat. Het bestand is helaas op geen enkele manier geïnventariseerd.

Van dezelfde dienst komt het omvangrijke archief van het 'Bijzonder Comité der Scheepvaartwegen van België naar de Rijn', dat in de naoorlogse periode de trafiek van goederen naar het Rijngebied controleerde. Het bestand bestaat hoofdzakelijk uit dossiers met verklaringen en vernietigde verklaringen en vergunningen, ingedeeld per jaar en volgens de categorieën 'alle goederen', 'ertsen', 'regelmatige beurtdiensten', 'ijzerproducten', 'vrije sleep' en 'brandstofpremie'. De dossiers worden aangevuld met statistieken, huurcontracten, vergunningskosten en uitbetalingsstaten.

Openbaarheid

De archieven van buitendiensten van federale ministeries/overheidsdiensten ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van buitendiensten van federale ministeries/overheidsdiensten jonger dan 100 jaar heb je in principe de toestemming nodig van de bevoegde federale overheidsdienst. *De facto* volstaat de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief.

[161] De Dienst voor Regeling der Binnenvaart werd opgericht bij Besluit van de Secretarissen-Generaal van 24 september 1941, onder voogdij van het ministerie van Openbare Werken. Pas in 1953 werd de dienst overgeheveld van Openbare Werken naar Verkeerswezen. Velle, *Het ministerie van Openbare Werken (1837-1990). I. Organisatie*, p. 428.

Literatuur

BILÉ, E., TRIPS, E. *Zeebrugge, een haven in de branding. 1895-1970*. Brugge, 1970.

BLOMME, J. DEVOS, G. e.a. *Stroomversnelling: de Antwerpse haven tussen 1880 en nu. Monumentum: Antwerp's port in the 19th and 20th century.* Antwerpen, 2002.

DECAVELE, J., DE HERDT, R. en DECORTE, N. *Gent op de wateren en naar de zee*. Antwerpen, Gent, 1976.

DEVOLDER, C. *Het Ministerie van Verkeer en Post, Telegrafie en Telefonie (1884-1990). I Organisatie.* (Miscellanea Archivistica. Studia 63) Brussel, 1995.

DEVOLDER C. *Het Ministerie van Verkeer en van Post, Telegrafie en Telefonie (1884-1990). II Bevoegdheden*. (Miscellanea Archivistica. Studia 65) Brussel, 1995.

JANSSENS de BISTHOVEN, B. "Het ontworpen zeekanaal Zeebrugge-Antwerpen tijdens het Interbellum" in: ART, J. en FRANCOIS, L. *Docendo discimus. Liber Amicorum Romain Van Eeno. Aangeboden naar aanleiding van diens emeritaat*, Gent, 1999, p. 777-782.

MACHIELSEN, R. *De Belgische koopvaardij in de tweede wereldoorlog*. Veurne, 1991.

PEETERS, C. *De Belgische scheepsbouw en scheepvaart. Economische analyse en evaluatie van het overheidsbeleid*. 2dln. Leuven en Apeldoorn, 1992.

VAN DER HERTEN, B. "Ministerie van verkeer en infrastructuur" in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 447-460.

VANHOUTRYVE, A. 'Brugge-Zeehaven. Proeve van bibliografisch overzicht', in: *Brugge's droom. Verleden en toekomst van de haven*. Brugge, 1990, p. 65-79.

VELLE, K. *Het Ministerie van Openbare Werken (1837-1990). I Organisatie.* (Miscellanea Archivistica. Studia 32) Brussel, 1993.

VELLE, K. *Het Ministerie van Openbare Werken (1837-1990). II Bevoegdheden*. (Miscellanea Archivistica. Studia 33) Brussel, 1993.

VERLINDEN, C. KONINCKX, C., ASAERT, G., BAETENS, R., DE VOS, G. en EVERAERT, G. (ed.), *Bibliografie van de geschiedenis van de Belgische scheepvaart. Bibliography of Belgian maritime history* (Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België. Wetenschappelijk Comité voor Maritieme Geschiedenis, Collectanea Maritima, 1) Brussel, 1984.

VERMEERSCH, V. (ed.), *Brugge en de zee. Van Bryggia tot Zeebrugge*. Antwerpen, 1982.

VLEESCHOUWERS, C. “Administratieve evolutie van het Bestuur van het Zeewezen” in: *Archief- en Bibliotheekwezen in België* XLIX (1978), p. 504-540.

VLEESCHOUWERS, C. “Administratieve evolutie van het Bestuur van het Zeewezen, 1830-1978 (vervolg)” in: *Archief- en Bibliotheekwezen in België* L (1979), p. 84-101.

VLEESCHOUWERS, C. *Inventaris van het Archief van het Bestuur van het Zeewezen. 1830-1976* (Inventarissen Algemeen Rijksarchief 215) Brussel, 1979.

VLEESCHOUWERS, C. “Het bestuur, respectievelijk de Regie van het Zeewezen tijdens de Tweede Wereldoorlog” in: *Archief- en Bibliotheekwezen in België* L (1979), p. 30-83.

Archiefblokken

Dienst scheepsbouw 0000

1905-1935
Antwerpen
0000/2-52 5 m

M78
Geen toegang beschikbaar

Dienst scheepsmeting 0000

1884-1913
Antwerpen
Ongenummerd 3,5 m

M79
Inventaris van meetbrieven (1884-1913) / G. Asaert
Publ. 527 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 4)
1981

Overzees vervoer Antwerpen 0000

1941-1951
Antwerpen
Ongenummerd 4 m

M74
Plaatsingslijst van het archief van de Dienst Overzees vervoer. Oud bestand (1941-1951)
z.j.

Regeling Binnenvaart 0000

1940-1949
Antwerpen
Ongenummerd 8,5 m

M75
Geen toegang beschikbaar

Regeling Binnenvaart. Bijzonder Comité België-Rijn 0000

1946-1973
Antwerpen
0000/1-531 116 m

M76
Plaatsingslijst van het archief van de Dienst Regeling Binnenvaart. Bijzonder Comité België-Rijn (1946-1973)
1961

Schoolschip Mercator 0000

1933-1964
Antwerpen
Ongenummerd 7,7 m

M80

Plaatsingslijst van het archief van het schoolschip Mercator (1933-1964)
z.j.

Vereniging voor Onderlinge Zeeverzekeringen tegen Oorlogsrisico's (VOZOR)

1939-1960
Antwerpen
Ongenummerd 61,4 m

M159

Geen toegang beschikbaar

Zeevaartinspectie en Scheepsmeting 0000

1883-1988
Antwerpen
Ongenummerd 81,3 m

M87

Plaatsingslijst van het archief van de Zeevaartinspectie en de Scheepsmeetdienst te Antwerpen (1883-1988)
1984/1989

WATERSCHOUTSAMBT

Volledige benaming

Ministerie van Verkeer en Infrastructuur. Bestuur van het Zeewezen. Waterschoutsambt

Plaats

Antwerpen, Oostende, Zeebrugge

Bestaansdata

1826-1999

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Bij besluit van 2 februari 1816 reorganiseerde koning Willem I het bestaande zeevaart- en haventoezicht[162]. De waterschout - een bestaande functie - kreeg daarbij bevoegdheden als haven- en zeevaartpolitie. Via ministeriële besluiten werd het waterschoutsambt in de havens van Antwerpen en Oostende gereglementeerd. Het KB van 4 mei 1826 breidde de bevoegdheid van de waterschouten uit tot de registratie van geboorten, overlijdens en testamenten op zee. Na de Belgische onafhankelijkheid tekende de wet op de zeevaartpolitie van 27 september 1842 de nieuwe krijtlijnen uit voor de organisatie van de zeevaartpolitie. De waterschouten (of *commissaires maritimes*) werden officieren van de gerechtelijke politie, die onder toezicht stonden van de procureur des Konings. Het takenpakket van de waterschout was erg uitgebreid. Hij stond in voor het aan- en afmonsteren van zeelieden aan boord van Belgische schepen, het opmaken van monsterrollen, het inschrijven in een stamboek van aan boord van Belgische schepen varende zeelieden, het afleveren van zeemansboekjes, het beslechten van beroepsgeschillen tussen zeelieden en reders, het aanvaarden van akten opgemaakt door kapiteins van Belgische schepen inzake ongevallen, geboorten, overlijdens of verdwijningen aan boord, het opsporen en beteugelen van inbreuken tegen de tucht (vastgelegd in het tucht- en strafwetboek voor de koopvaardij en de zeevisserij), het opsporen en

[162] Op basis van: historische schets van de zeevaartpolitie uit het centraal dossier 'waterschoutsambt Antwerpen' in RA Beveren; Vleeschouwers, *Inventaris van het archief van het Zeewezen*, p. 7-51.

vaststellen van misdrijven gepleegd aan boord van Belgische schepen, het toezicht over vreemde schepen en zeelieden in Belgische wateren en havens, het toezicht over in- en ontscheping van passagiers en het aan de ketting leggen van schepen.

Het 'Inrichtingsreglement van de zeevaartpolitie' van 10 september 1929 (B.S. 28 september 1929) voerde een reorganisatie door. De zeevaartpolitie kwam onder de koepel terecht van het beheer van het Zeewezen (vanaf 1935: bestuur van het Zeewezen), dat onder voogdij stond van de minister van Verkeerswezen (vanaf 1990: minister van Verkeer en Infrastructuur). De waterschout werd bijgestaan door agenten van de zeevaartpolitie. Er kwam een waterschoutskantoor in Antwerpen, Gent, Oostende, Nieuwpoort, Zeebrugge en Brussel. De hoofdwaterschout van de Schelde, die zetelde in Antwerpen, hield toezicht over de zeewateren van de Schelde, het Belgisch deel van het kanaal Gent-Terneuzen, en over de havens van Antwerpen, Gent en Brussel. De hoofdwaterschout van de Kust, oefende vanuit Oostende supervisie uit over de havens van Oostende, Zeebrugge en Nieuwpoort en over de Belgische territoriale zee.

De integratie van de zeevaart- spoorweg- en luchtvaartpolitie in de federale politiediensten hertekende het Belgische politieapparaat. De wet van 3 mei 1999, die de nieuwe bevoegdheden vastlegde, verving de term 'waterschout' door 'ambtenaar belast met de scheepvaartcontrole'.

Inhoud

De zes archiefblokken van het waterschoutsambt bewaard in het RA Beveren bieden een mooie staalkaart van de bevoegdheden van de waterschout. Het grootste deel van het archief is neergelegd door het Waterschoutsambt van Antwerpen, en werd opgedeeld volgens type van documenten die het bevat: één archiefblok met uitsluitend bemanningslijsten (verplicht voorgelegd door de kapitein aan de waterschout bij aankomst in de haven), één met manifesten (bemannings- en passagierslijsten) en vertrekkaarten van passagiers en één met monsterrollen ter koopvaardij, zeebrieven en registers gehouden voor de inschrijving van de monsterrollen van de koopvaardij. Bovengenoemde archiefblokken zijn slechts ontsloten door een summiere plaatsingslijst en/of door een (onvolledig) fichesysteem op naam. Een laatste archiefblok overgedragen door het Waterschoutsambt Antwerpen bevat zeer interessante brieven en dossiers inzake emigratie, uit de periode 1913-1973

(met de klemtoon op de Tweede Wereldoorlog); in hoofdzaak briefwisseling met het ministerie van Buitenlandse Zaken, met reisagentschappen, met migranten, provinciebesturen, de commissie landverhuizers; dossiers Duitse en Poolse joden (1940); statistieken (1913-1935; 1946-1968); diverse dossiers o.m. van het Antwerps Komiteit voor joodse vluchtelingen, immigratiedossiers, klachtendossiers en dossiers inzake logementshuizen en hotels; passagierslijsten voor de jaren 1923, 1930-1936 en 1946-1972 en registers van "uitwijking over Antwerpen (ca. 1946-1961). Ook dit archiefblok is voorlopig slechts toegankelijk via een plaatsingslijst.

Ook het archief van het Waterschoutsambt van Zeebrugge is ontsloten door een summiere plaatsingslijst. Het herbergt zeer diverse bronnen, grotendeels uit de periode rond de Tweede Wereldoorlog, afkomstig van de zeevaartpolitie, maar ook van diensten verwant met het waterschoutsambt. De belangrijkste series zijn de reeks Z[eevaart] P[olitie] (met verslagen, briefwisseling, archief van de vreemdelingendienst, monsterrollen van Duitse zeelui en passagierslijsten, 1940-1969) en de reeks V[isserij] (met verslagen, briefwisseling en vergunningen van de zeevisserij, vaartstaten, stukken inzake de visserijwacht, de gemeenschappelijke kas voor zeevisserij, de bouw van nieuwe schepen, emigratie van vissers en familie, haringvisserij, strandvisserij en rantsoenen voor vissers (1940-1959). Daarnaast bevat het bestand ook archief van de dienst overzees vervoer, de sociale dienst, de *pool* en de onderzoeksraad en een aparte reeks peilingsplannen.

Van het Waterschoutsambt van Oostende tenslotte vind je in het RA Beveren enkel de monsterrollen ter visserij, de rest van het bestand wordt bewaard in het Rijksarchief te Brugge[163]. De monsterrollen zijn ontsloten via een gepubliceerde nadere toegang ('analytische inventaris') op gecombineerde naam van de kapiteins, de reders en de schepen.

Openbaarheid

De archieven van buitendiensten van federale ministeries/overheidsdiensten ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van buitendiensten van federale ministeries/overheidsdiensten jonger dan 100 jaar heb je in principe de toestemming nodig van de bevoegde federale

[163] Zie Vandermaesen, *Archiefvormers in de gerechtelijke arrondissementen Brugge, Ieper en Veurne.* Deel II, p. 13-15.

overheidsdienst. *De facto* volstaat de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief.

Literatuur

(Zie literatuur bij de bestandsnotitie over het bestuur van het Zeewezen, diensten Scheepsbouw, Overzees vervoer, Binnenvaart, Zeevaartinspectie en Scheepsmeting)

Archiefblokken

Waterschoutsambt Antwerpen. Bemanningslijsten 0000
1943-1955
Antwerpen
Ongenummerd 6 m

M81
Plaatsingslijst van het archief van het Waterschoutsambt Antwerpen. Bemanningslijsten. Oud bestand (1943-1955)
1981

Waterschoutsambt Antwerpen. Emigratie 0000
1913-1973
Antwerpen
0000/1-249 23 m

M77
Plaatsingslijst van het archief van het Waterschoutsambt Antwerpen. Dienst Emigratie. Oud bestand (1913-1973)
1980

Waterschoutsambt Antwerpen. Manifesten 0000
1946-1955
Antwerpen
Ongenummerd 66 m

M82*
Plaatsingslijst van het archief van het Waterschoutsambt Antwerpen. Manifesten. Oud bestand (1946-1955)
1981

Waterschoutsambt Antwerpen. Monsterrollen Koopvaardij 0000

1815-1938
Antwerpen
0000/1-413 21 m

M83*
Plaatsingslijst van het archief van het Waterschoutsambt Antwerpen. Monsterrollen Koopvaardij en Zeebrieven. Oud bestand (1815-1938)
1991

Waterschoutsambt Oostende 0000

1818-1910
Oostende
0000/52-184 8,5 m

M85
Analytische inventaris van monsterrollen ter visserij (1818-1843 en 1860-1910). Deel I / G. Asaert
Publ. 602 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 9)

Analytische inventaris van monsterrollen ter visserij (1818-1843 en 1860-1910). Deel I / G. Asaert
1986

Waterschoutsambt Zeebrugge 0000

1940-1969
Zeebrugge
0000/1-18 1,5 m

M86
Plaatsingslijst van het archief van het Waterschoutsambt Zeebrugge. Oud bestand (1940-1969)
1970

LANDBOUW

BESTUUR VAN WATERS EN BOSSEN

Volledige benaming

Ministerie van Landbouw. Bestuur van Waters en Bossen. Inspecties en houtvesterijen

Plaats

Antwerpen, Brugge, Gent

Bestaansdata

1801-1983

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

In 1801 werd onder Frans bestuur een centrale '*administration forestière*' opgericht, later aangeduid als '*administration des Eaux et Forêts'*.[164] De administratie werd belast met het beheer van het openbaar bos en het toezicht op de jacht en de riviervisserij in de openbare domeinen. Voor het beheer te velde beschikte deze nieuwe administratie in verschillende departementen over buitendiensten. Vanaf de Hollandse tijd vielen de buitendiensten van Waters en Bossen onder de administratie van de Registratie en de Domeinen van het ministerie van Financiën. Dat bleef ook zo na de Belgische onafhankelijkheid. Haar werkterrein lag hoofdzakelijk in het zuiden van België. Het Vlaamse landsgedeelte en Waals-Brabant telden slechts twee inspecteurs: één voor de provincies Antwerpen en Brabant en één voor Oost- en West-Vlaanderen. Limburg viel onder het toezicht van Waters en Bossen in Luik. Vanaf het midden van de negentiende eeuw breidde de bevoegdheid van Waters en Bossen verder uit. Haar nieuwe taken werden bepaald door de wet van 19 december 1854 (Boswetboek; B.S. 22/12/1854), die het beheer van de bossen in openbaar bezit regelde, de wet van 26 februari 1846 (B.S. 28/02/1846) op de jacht, later vervangen door de wet van 28 februari 1882 (Jachtwet; B.S. 03/03/1882), en de wet van 19

---

[164] Op basis van: Sas, *Beleidsdomein Natuurbehoud en Landinrichting: Archiefbeheersplan*, 17-20.

januari 1883 (B.S. 15/02/1883) op de riviervisserij. Deze wetten vormden de basis voor verschillende besluiten en reglementen.

In 1885 werd Waters en Bossen overgeheveld naar het nieuwe ministerie van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken[165]. De provinciale diensten van Waters en Bossen werden georganiseerd als inspecties, die onderverdeeld werden in *cantonnements* of houtvesterijen. De inspecties werden geleid door een *inspecteur* of woudmeester. Aan het hoofd van een houtvesterij stond een *sous-inspecteur* (houtvester) of een *garde général*. Het aantal inspecties en houtvesterijen in het Vlaamse landsgedeelte en Waals-Brabant nam in de volgende decennia langzaam toe: van twee inspecties en vier houtvesterijen in 1886 tot vier inspecties en tien houtvesterijen[166] in 1939. Na de Tweede Wereldoorlog en tot de regionalisering van Waters en Bossen in 1980 bleef dit aantal stabiel, hoewel de namen en de territoriale omschrijvingen van zowel inspecties als houtvesterijen veranderden.

Tot een eind in de twintigste eeuw waren enkel openbare bossen aan de wetgeving onderworpen. Tijdens het interbellum werden twee 'grendelwetten' afgekondigd, die de buitensporige kap op private terreinen moesten verhinderen, maar hun impact was beperkt. De wet op de riviervisserij van 1883 werd op 1 juli 1954 (B.S. 29/07/1954) vervangen door een nieuwe wet. Pas met het bosdecreet van 13 juni 1990 (B.S. 28/09/1990) regelde de (Vlaamse) overheid de bescherming, de aanleg en het beheer van zowel openbare als privé-bossen.

Met de staatshervorming van 1980[167] werd de bevoegdheid inzake bossen, jacht en vogelvangst, "met uitzondering van de vervaardiging van, de handel in en het bezit van jachtwapens", en de visvangst geregionaliseerd. Als gevolg daarvan kwamen de buitendiensten van het bestuur van Waters en Bossen onder het toezicht te staan van het ministerie van de Vlaamse

---

[165] Landbouw werd als bevoegdheid afwisselend gecombineerd met Openbare Werken, Binnenlandse Zaken, Economische Zaken en Voedselvoorziening of was soms de enige bevoegdheid van een minister. Voor een volledig overzicht van de benamingen en de organogrammen zie: Bourgeois e.a., *Het Ministerie van Landbouw (1884-1990). Deel I.*

[166] Inspectie Brussel, met de houtvesterijen Tervuren, Groenendaal en Leuven; Inspectie Hasselt, met de houtvesterijen Hasselt, Beringen en Bree; Inspectie Gent (°1901), met de houtvesterijen Brugge en Gent ; Inspectie Antwerpen (°1938), met de houtvesterijen Antwerpen en Turnhout

[167] 8 augustus 1980, Bijzondere wet tot hervorming der instellingen (B.S. 15/08/1980).

Gemeenschap. Vanaf 1984 maakten zij deel uit van de nieuwe dienst Groen, Waters en Bossen, onderdeel van het bestuur Landinrichting van de administratie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu (AROL).

Inhoud

In de archiefbestanden van de buitendiensten van het bestuur van Waters en Bossen huizen in hoofdzaak thematische dossiers uit de eerste helft van de twintigste eeuw. Ze weerspiegelen de verscheidene taken van inspecties en houtvesterijen inzake bosbeheer, visserij en jacht. Het gaat om dossiers inzake kappingen, houthandel, verbeteringswerken in domeinbossen, domeinkwekerijen, gebouwen in domeinbossen, bosbranden, statistieken, windval, steengroeven en mijnen, betwistingen, proefnemingen, verhuur voor jacht, verhuur voor visvangst, toezicht op visserij, viskwekerij, privé-bossen en de relatie met het leger.

Daarnaast vind je een aantal algemene stukken en registers die soms teruggaan tot het begin van de 19de eeuw (rondzendbrieven, briefwisseling, registers van proces-verbaal, personeelsregisters, geschillenregisters, uitgavenregisters, *sommiers des bois communaux et d'établissements publics*). Het archiefbestand van de Houtvesterij van Brugge bevat voor de Tweede Wereldoorlog stukken in verband met opeisingen in staatsbossen, en houtvoorraden in privé-bossen. De drie bestanden zijn enkel toegankelijk via een beknopte plaatsingslijst.

Openbaarheid

De archieven van buitendiensten van federale ministeries/overheidsdiensten ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van buitendiensten van federale ministeries/overheidsdiensten jonger dan 100 jaar heb je in principe de toestemming nodig van de bevoegde federale overheidsdienst. *De facto* volstaat de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief.

Literatuur

BOURGEOIS, P., DEVOLDER, C., GUINAND, M., SUETENS, S., TERRIZZI, R., VAN DER CRUYSSEN, C., VANDEWEYER, L. *Het Ministerie van Landbouw (1884-1990). Deel I. Organisatiestructuur van de centrale*

administratie en adviesorganen. (Miscellanea Archivistica. Studia 50) Brussel, 1993.

BOURGEOIS, P., DEVOLDER, C., GUINAND, M., TERRIZZI, R., VAN DER CRUYSSEN, C., VANDEWEYER, L. (m.m.v. SUETENS, S.) *Het Ministerie van Landbouw (1884-1990). Deel II. Overzicht van de bevoegheden* (Miscellanea Archivistica. Studia 54) Brussel, 1994.

SAS, B., VAN HONACKER, K. *Beleidsdomein Natuurbehoud en Landinrichting: Archiefbeheersplan: afdeling Bos en Groen, buitendienst West-Vlaanderen en houtvesterij Brugge* (Archiefbeheersplannen en selectielijsten. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 13) Brussel, 2004.

Archiefblokken

Waters en Bossen. Houtvesterij Brugge 0000

1855-1959
Brugge
0000/1-74 6 m

M95

Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Landbouw. Bestuur van Waters en Bossen. Houtvesterij Brugge en rechtsvoorgangers. Oud bestand (1855-1959)
z.j.

Waters en Bossen. Inspectie Antwerpen 0000

1854-1958
Antwerpen
0000/1-148 7,5 m

M89

Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Landbouw. Bestuur van Waters en Bossen. Inspectie Antwerpen en rechtsvoorgangers. Oud bestand (1854-1958)
1964

Waters en Bossen. Inspectie Gent 0000

1795-1959
Gent
0000/1-50 10 m

M94

Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van Landbouw. Bestuur van Waters en Bossen. Inspectie Gent en rechtsvoorgangers. Oud bestand (1795-1959)
z.j.

C. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Buitendiensten

VERKEER EN INFRASTRUCTUUR

AFDELING VLOOT

Volledige benaming

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Leefmilieu en Infrastructuur. Administratie Waterinfrastructuur en Zeewezen. Afdeling Vloot.

Plaats

Oostende

Bestaansdata

(1990)1997-2003

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Bij de staatshervorming van 1988 (bijzondere wet van 8 augustus 1988) gingen diverse bevoegdheden van het bestuur van het Zeewezen en de Binnenvaart van het ministerie van Verkeer over naar de gewesten.[168] Het betrof meer specifiek de loods- en de bebakeningsdiensten van en naar de havens en de reddings- en sleepdiensten op zee. Daarnaast werden ook diverse bevoegdheden van het bestuur der Waterwegen van het ministerie van Openbare Werken overgeheveld, met name het beheer van de waterwegen, de havens, de veerdiensten, de zeewering en de dijken.

Op 1 juli 1990 (KB 27 juni 1990) werden de nationale ministeries van Openbare Werken en van Verkeer opgeheven en vervangen door een nieuw federaal ministerie van Verkeer en Infrastructuur. Dat bleef bevoegd voor de overgebleven federale materies met betrekking tot waterwegen en zeewezen. Op Vlaams niveau sprak men van de 'diensten van de Vlaamse Executieve,

---

[168] De Smet, Nuyttens, *Beleidsdomein Infrastructuur en Mobiliteit: Archiefbeheersplan DAB Vloot*, 15-17.

Openbare Werken en Verkeer, bestuur der Waterwegen en van het Zeewezen'. Bij de hervorming van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap in 1991 kwam binnen het departement Leefmilieu en Infrastructuur de administratie Waterinfrastructuur en Zeewezen tot stand. De diensten binnen deze administratie werden territoriaal ingedeeld, met diensten voor de kust en voor de Antwerpse haven.

De dienst der Kusthavens was onderverdeeld in een dienst Zeewezen en een dienst Infrastructuur. De dienst Zeewezen stond in voor de loodsdienst op zee en in de havens van Oostende, Zeebrugge, Nieuwpoort en Vlissingen, de sleepdienst, de zeereddingsdienst, de betonning en bebakening van de vaargeulen, de kustverlichting en de radarbegeleiding van de scheepvaart op zee. De dienst Infrastructuur was bevoegd voor het beheer en onderhoud van de infrastructuur in de kusthavens van Zeebrugge, Oostende, Nieuwpoort en Blankenberge en van de kanalen Brugge-Oostende, Passendale-Nieuwpoort, Nieuwpoort-Duinkerken, Ieper-IJzer, de Lovaart en de IJzer, de kustverdediging, de toegankelijkheid van de Vlaamse zeehavens, de gespecialiseerde meetdiensten, de kustverdedigingsstroken en de stormvloedwaarschuwing. De Antwerpse Zeehavendienst verzorgde onder meer de bebakening en signalisatie op de Beneden-Schelde en beloodste schepen in de Westerschelde, de Beneden-Schelde en het kanaal Gent-Terneuzen.

Vanaf 1 januari 1995 werden de bevoegdheden inzake waterwegen en zeewezen opnieuw sterker van elkaar gescheiden. De dienst der Kusthavens en de Antwerpse Zeehavendienst werden vervangen door de afdelingen Zeewezen Kust en Zeewezen Schelde (rechtsopvolgers van de dienst Zeewezen en de Antwerpse Zeehavendienst) en de afdeling Waterwegen Kust (rechtsopvolger van de dienst Infrastructuur). Vanaf 1 mei 1997 werd gekozen voor een functionele in plaats van een territoriale indeling van het zeewezen. Er kwamen drie nieuwe afdelingen: Vloot (met zetel te Oostende), Loodswezen (met zetel te Antwerpen) en Scheepvaartbegeleiding (met zetel in Zeebrugge). Op 1 januari 2003 werd de afdeling Vloot een dienst met afzonderlijk beheer (DAB)[169].

[169] Beslissing van de Vlaamse Regering van 24 mei 2002; 20 december 2002, decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2003, art. 36 (B.S. 31/12/2002).

Inhoud

De afdeling Vloot bewaarde het archief van haar rechtsvoorgangers van het bestuur van het Zeewezen en de Binnenvaart. De oudste stukken gaan terug tot 1931. Het merendeel van het archief dateert evenwel van na 1965. De archieven werden enkel ontsloten door middel van een eenvoudige plaatsingslijst, zonder chronologische of thematische ordening. Het gaat hier hoofdzakelijk om logboeken van schepen, loodsboten, tijseinposten en maritieme verkeersleiding. Daarnaast vind je ook beurtlijsten, statistieken, inlichtingen voor de scheepvaart, begrotingsboeken dienstbevelen, berichten aan het personeel, zeeverslagen, sleepbrieven en stukken inzake in- en uitvarende schepen, reddings- en sleepdiensten en gezonken wrakken.

Openbaarheid

De archieven van de buitendiensten van de Vlaamse Gemeenschap zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van de buitendiensten van de Vlaamse Gemeenschap jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van het bevoegde afdelingshoofd van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

DE SMET, S. m.m.v. NUYTTENS, M. *Beleidsdomein Infrastructuur en Mobiliteit: Archiefbeheersplan DAB Vloot, Directie*. (Archiefbeheersplannen en selectielijsten. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap 30) Brussel, 2004.

(Zie literatuur bij de bestandsnotitie over het bestuur van het Zeewezen, diensten Scheepsbouw, Overzees vervoer, Binnenvaart, Zeevaartinspectie en Scheepsmeting)

Archiefblokken

Afdeling Vloot 1999 A

1931-1997
Oostende
2004/1-336 35,5 m

V3
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Leefmilieu en Infrastructuur, administratie Waterwegen en Zeewezen, afdeling Vloot. Overdracht 1999 A (1931-1997)
1999

Afdeling Vloot 1999 B
1944-1997
Oostende
2004/1-65 6 m

V4
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Leefmilieu en Infrastructuur, administratie Waterwegen en Zeewezen, afdeling Vloot. Overdracht 1999 B (1944-1997)
1999

Afdeling Vloot 2004 A
1939-1999
Oostende
2004/1-87 8 m

V5
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Leefmilieu en Infrastructuur, administratie Waterwegen en Zeewezen, afdeling Vloot. Overdracht 2004 A (1939-1999)
2004

Afdeling Vloot 2004 B
1986-1998
Oostende
2004/1-41 2 m

V6
Plaatsingslijst van het archief van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Leefmilieu en Infrastructuur, administratie Waterwegen en Zeewezen, afdeling Vloot. Overdracht 2004 B (1986-1998)
2004

D. Openbare instellingen

PASSIEVE LUCHTBESCHERMING. DIVERSE DIENSTEN

Plaats

Antwerpen, Gent, Dendermonde, Sint-Niklaas

Bestaansdata

1934-1946

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Op 17 februari 1934 besliste de Belgische regering om een 'Bond voor de bescherming der burgerlijke bevolking en inrichtingen tegen luchtaanvallen' op te richten.[170] Deze organisatie van openbaar nut had de bedoeling om de bescherming van de burgerbevolking tegen dreigende luchtaanvallen vanuit buurland Duitsland optimaal te organiseren. Al in augustus 1934 zette de minister van Binnenlandse Zaken de gemeenten aan om zo veel mogelijk plaatselijke comités op te richten om propaganda te voeren, geld in te zamelen en vrijwilligers op te leiden. De Bond zelf fungeerde als overkoepelend orgaan. Bij KB van 27 december 1935 (B.S. 27-28 januari 1936) kwam binnen het ministerie van Landsverdediging een 'Algemeen commissariaat voor de passieve luchtbescherming' tot stand. Dat moest instaan voor de coördinatie en het toezicht op de uitvoering van de instructies inzake passieve luchtbescherming. Het Algemeen commissariaat werd amper een jaar later (KB van 22 oktober; B.S. 5 november 1936) al overgeheveld naar het ministerie van Binnenlandse Zaken. Bij KB van 28 januari 1939 ging een groot deel van de bevoegdheden inzake passieve luchtbescherming evenwel opnieuw naar Landsverdediging. Binnenlandse Zaken bundelde zijn resterende bevoegdheden in de directie voor Passieve Luchtbescherming. Omdat de regering - in het licht van de naderende oorlogsdreiging - vreesde dat de bestaande Bond niet afdoend zou kunnen reageren, werd bij KB van 20 mei 1939 (B.S. 1 juni 1939) een 'Territoriale burgerlijke dienst voor de passieve luchtbescherming' (PLB) en een 'Territoriale burgerlijke wacht'

---

[170] Op basis van: Maréchal, *Inventaris van het fonds van de Passieve Luchtbescherming*, 7-26 en "Speciale wachten (W.O.II)", 36-39.

(TBW) opgericht. De organisatie op drie niveaus (nationaal, regionaal en plaatselijk), onder leiding van een algemeen commissaris, werd vastgelegd in het KB van 29 juli 1939 (B.S. 21-22 augustus 1939). Op elk niveau bestond zowel een directie of dienst voor passieve luchtbescherming als een territoriale burgerlijke wacht. De professionele TBW had tot doel om, zowel in oorlogs- als in vredestijd, opgeleid personeel ter beschikking te stellen van de organisatie. De PLB werkte, net als de vroegere Bond voor luchtbescherming, met vrijwilligers.

Na de Duitse inval werd de passieve luchtbescherming compleet gereorganiseerd. Alle effectieve diensten voor passieve luchtbescherming werden vanaf 1 mei 1941 op non-actief gezet. Het besluit van 24 september 1941 stelde een nieuw kader van agenten vast. De organisatie en de leiding waren in handen van de Duitse militaire diensten. In de provincies Oost- en West-Vlaanderen vormde het 'Inspectoraat van de Zekerheid- en Hulpdiensten' het overkoepelend orgaan. De provinciale leiding viel samen met het Centraal commando van de stad Gent. In de provincie Antwerpen bleef de organisatie van de passieve luchtbescherming enkel behouden in de steden Antwerpen, Mechelen en Turnhout.

Op 24 juli 1943 (B.S. 28 juli 1943) bracht secretaris-generaal G. Romsée van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid het commissariaat voor de Passieve Luchtbescherming opnieuw onder de vleugels van Binnenlandse Zaken en voegde het bij de directie van de Passieve Luchtbescherming. Bij besluit van de secretaris-generaal van 21 januari 1944 kreeg het commissariaat-generaal een nieuwe hiërarchische structuur, met een hoofdbestuur, een centraal corps, scholen en provinciale, gewestelijke en plaatselijke diensten. De gewesten vielen zo veel mogelijk samen met de administratieve arrondissementen.

Provinciegouverneurs, arrondissementscommissarissen en burgemeesters werden verplicht om elk in hun gebied de instructies van de commissaris-generaal op te volgen. Gewestelijke, provinciale en plaatselijke commissarissen, en hun technische en administratieve omkadering, hielpen hen bij die taak.

Begin 1945 werd de passieve luchtbescherming opnieuw gereorganiseerd, om optimaal weerwerk te bieden aan het nieuwe gevaar van losvliegende projectielen. Er kwam een centraal mobiel corps, een uitbreiding van het

bestendig effectief en er werden cursussen georganiseerd over de nieuwe technieken van luchtoorlog. Het land werd in negen provinciale commissariaten ingedeeld. Iedere gemeente richtte een vrijwilligerscorps (‘territoriale burgerwacht’) op, soms enkel ter versterking van de permanente diensten ter plaatse. De passieve luchtbescherming zou onder haar nieuwe vorm echter niet lang meer functioneren. Op 1 januari 1947 hield het commissariaat-generaal voor de Passieve Luchtbescherming op te bestaan.

Inhoud

In het RA Beveren huizen de stukken afkomstig van de Passieve Luchtbescherming in de provincie Antwerpen / Provinciaal commando van Antwerpen en van de Provinciale directie / Inspectoraat van de Zekerheids- en Hulpdiensten, de gewestelijke en de plaatselijke directies van de luchtbescherming van Oost-Vlaanderen (de nummers 16 tot 384 in de inventaris van het fonds van de Passieve Luchtbescherming). Door de complexe structuur is het overigens heel moeilijk om de precieze archiefvormers af te bakenen. De stukken gaan uitsluitend over de oorlogsjaren, 1939-1945. Aangezien er zeer weinig archief bewaard werd van het commissariaat-generaal van de Passieve Luchtbescherming (enkel de inventarisnummers 1 tot 15), is het archief van de provinciale, gewestelijke en plaatselijke afdelingen van cruciaal belang.

Het archief van de Passieve Luchtbescherming voor de provincie Antwerpen is in feite gevormd door Jules Somers, schepen van openbare werken van stad Antwerpen en burgerlijk leider van de Passieve Luchtbescherming. Ten tijde van de Duitse bezetting fungeerde Somers als luchtverdedigingsleider voor het arrondissement Antwerpen, vanaf februari 1944 werd hij opnieuw chef van de luchtbescherming voor de hele provincie. Het bestand bevat stukken van administratief-organisatorische aard als dienstopdrachten, briefwisseling, personeelslijsten en week- en maandverslagen, naast onderwerpsmappen inzake risico’s en veiligheidsmaatregelen, schuilplaatsen, en inzake organisatie van de hulpverlening en de evacuatie. Interessant voor plaatselijk historisch onderzoek vormt de reeks dossiers per gemeente.

Het bewaarde archief voor Oost-Vlaanderen is uitgebreider, maar inhoudelijk vergelijkbaar: onderrichtingen, briefwisseling, verslagboeken en verslagen van vergaderingen, onderwerpsmappen en plattegronden per gemeente, rapporten o.m. inzake inslagen V1 en V2, dossiers inzake uitrusting,

schuilplaatsen, waterdienst, geneeskundige hulp en luchtbescherming van fabrieken. Een groot deel van het bestand gaat over Gent zelf, maar ook je vindt ook stukken over de passieve luchtbescherming in de arrondissementen Dendermonde en Sint-Niklaas.

Openbaarheid

De archieven van federale openbare instellingen zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van federale openbare instellingen jonger dan 100 jaar heb je in principe de toestemming nodig van de bevoegde federale overheidsdienst. *De facto* volstaat de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief.

Literatuur

"Speciale wachten (W.O. II)" in: MARÉCHAL, G. *Bewaring en vernietiging van gemeentearchieven. Richtlijn en advies. Deel II* (Miscellanea Archivistica. Studia 7) Brussel, 1990, p. 36-44.

Archiefblok

Passieve Luchtbescherming

1934-1953
Gent
0000/16-384 12,57 m

M18
Inventaris van het fonds van de passieve luchtbescherming respectievelijk bewaard te Brussel, Beveren en Mons (1934-1953) / G. Maréchal
Publ. 3681 (Algemeen Rijksarchief. Inventaris; 317)
2002

Enkel de nummers 16 tot 384 zijn beschikbaar in het Rijksarchief te Beveren

WINTERHULP

Plaats

Aaigem, Aalbeke, Aalst, Aalter, Aarschot, Aarsele, Aartrijke, Aartselaar, Adegem, Adinkerke, Amougies, Antwerpen, Anzegem, Appels, Appelterre-Eichem, Ardooie, Arendonk, Aspelare, Asper, Assebroek, Assenede, Assent, Astene, Avekapelle, Avelgem, Averbode, Baardegem, Baarle-Hertog, Baasrode, Bachte-Maria-Leerne, Balen, Bambrugge, Bassevelde, Bavegem, Bavikhove, Bazel, Beerlegem, Beernem, Beerse, Beerst, Beervelde, Beerzel, Begijnendijk, Bellegem, Belsele, Berchem, Berchem [-bij-Oudenaarde], Berendrecht, Berlaar, Berlare, Besselare, Betekom, Bevel, Bevere, Beveren[-bij-Roeselare], Beveren[-bij-Kortrijk], Bikschote, Bissegem, Blaasveld, Blankenberge, Boechout, Boekhoute, Boezinge, Bonheiden, Booischot, Boom, Boortmeerbeek, Borgerhout, Bornem, Borsbeek, Borsbeke, Bossuit, Bottelare, Bouwel, Bovekerke, Brasschaat, Brecht, Bredene, Breendonk, Brielen, Broechem, Brugge, Buggenhout, Bunsbeek, Burcht, Burst, Dadizele, Damme, De Klinge, De Panne, De Pinte, Deerlijk, Deftinge, Deinze, Denderbelle, Denderhoutem, Denderleeuw, Dendermonde, Denderwindeke, Dentergem, Dessel, Desselgem, Destelbergen, Desteldonk, Deurne, Diest, Dikkebus, Dikkele, Dikkelvenne, Diksmuide, Doel, Dottenijs, Dranouter, Drieslinter, Drongen, Dudzele, Duffel, Edegem, Edelare, Eeklo, Eernegem, Egem, Eggewaartskapelle, Eine, Eke, Ekeren, Eksaarde, Elsegem, Elst, Elverdinge, Elversele, Emblem, Ename, Erembodegem, Erondegem, Erpe, Erps-Kwerps, Ertvelde, Erwetegem, Esen, Essen, Etikhove, Evergem, Ezemaal, Gavere, Geel, Geetbets, Gelrode, Geluveld, Geluwe, Gent, Gentbrugge, Geraardsbergen, Gierle, Gijverinkhove, Gijzegem, Gijzelbrechtegem, Gijzenzele, Gistel, Gits, Godveerdegem, Goeferdinge, Gontrode, Gravenwezel (‘s), Grazen, Grembergen, Grimminge, Grobbendonk, Grotenberge, Gullegem, Haacht, Haaltert, Haasdonk, Hakendover, Hallaar, Halle, Hamme, Handzame, Hansbeke, Harelbeke, Heffen, Heindonk, Heist, Heist-op-den-Berg, Heldergem, Helkijn, Hemelveerdegem, Herdersem, Herent, Herentals, Herenthout, Herseaux, Herselt, Hertsberge, Herzele, Heule, Heurne, Hever, Heverlee, Hillegem, Hingene, Hoboken, Hoevenen, Hofstade, Hollebeke, Holsbeek, Hombeek, Hooglede, Hoogstraten, Houtem, Houtem, Houthulst, Houtvenne, Hove, Huise, Hulshout, Hulste, Hundelgem,

Ichtegem, Iddergem, Idegem, Ieper, Impe, Ingelmunster, Ingooigem, Izegem, Itegem, Jabbeke, Kachtem, Kalken, Kallo, Kalmthout, Kanegem, Kapellen, Kaprijke, Kaster, Kasterlee, Keerbergen, Keiem, Kemmel, Kemzeke, Kerkhove, Kerkom, Kerksken, Kessel, Kieldrecht, Klemskerke, Klerken, Kluizen, Knesselare, Koekelare, Koksijde, Komen, Koningshooikt, Kontich, Kooigem, Koolkerke, Koolskamp, Kortemark, Kortenaken, Kortrijk, Kortrijk-Dutsel, Krombeke, Kruibeke, Kruishoutem, Kumtich, Kuurne, Kwaremont, Laarne, Lampernisse, Landegem, Landskouter, Langemark, Lapscheure, Lauwe, Lebbeke, Lede, Ledeberg, Ledegem, Leest, Leeuwergem, Leffinge, Leisele, Leke, Lembeke, Lendelede, Letterhoutem, Leupegem, Leuven, Lichtaart, Lichtervelde, Lieferinge, Lier, Liezele, Lille, Lillo, Lint, Lippelo, Lissewege, Lo, Lochristi, Loenhout, Loker, Lokeren, Lombardsijde, Loonbeek, Loppem, Lotenhulle, Lovendegem, Lubbeek, Luingne, Maarke-Kerkem, Machelen, Maldegem, Mariakerke[-bij-Gent], Mariakerke[-bij-Oostende], Marke, Massemen, Massenhoven, Mater, Mechelen, Meer, Meerbeke, Meerhout, Meerle, Meetkerke, Meigem, Meilegem, Meise, Melden, Meldert[-bij-Tienen], Meldert[-bij-Aalst] , Melle, Mendonk, Menen, Mere, Merelbeke, Merkem, Merksem, Mesen, Mespelare, Meulebeke, Michelbeke, Middelburg, Middelkerke, Minderhout, Moen, Moerbeke[-bij-Geraardsbergen], Moerbeke[-bij-Lokeren], Moere, Moerkerke, Moerzeke, Moeskroen, Mol, Molenstede, Moorsel, Moorsele, Moorslede, Moortsele, Moregem, Morkhoven, Mortsel, Mullem, Munte, Nazareth, Nederename, Nederhasselt, Nederzwalm, Neerlinter, Neigem, Nevele, Niel, Nieuwenhove, Nieuwerkerken[-bij-Aalst], Nieuwkapelle, Nieuwkerke, Nieuwkerken-Waas, Nieuwpoort, Nieuwrode, Nijlen, Ninove, Nokere, Noodschote, Noorderwijk, Nukerke, Oedelem, Oekene, Oelegem, Oeselgem, Oevel, Okegem, Olen, Olmen, Olsene, Onkerzele, Onze-Lieve-Vrouw-Waver , Ooigem, Ooike, Oombergen, Oorbeek, Oordegem, Oostakker, Oostduinkerke, Oosteeklo, Oostende, Oosterzele, Oostkamp, Oostkerke [-bij-Brugge], Oostkerke [-bij-Diksmuide], Oostmalle, Oostnieuwkerke, Oostrozebeke, Oostvleteren, Opbrakel, Opdorp, Ophasselt, Oplinter, Oppuurs, Orroir, Otegem, Ottergem, Oudegem, Oudenaarde, Oudenburg, Oud-Turnhout, Outer, Ouwegem, Overboelare, Parike, Passendale, Paulatem, Pervijze, Petegem-aan-de-Schelde, Pittem, Ploegsteert, Poederlee, Poelkapelle, Poesele, Pollare, Pollinkhove, Poperinge, Proven, Pulderbos, Pulle, Putte, Puurs, Ramsel, Ramskapelle [-bij-Brugge], Ramskapelle[-bij-Nieuwpoort], Ranst, Ravels, Reet, Rekkem, Reninge, Reningelst, Ressegem, Retie, Rijkevorsel, Rijmenam, Roborst, Roesbrugge, Roeselare, Rollegem, Rollegem-Kapelle, Ronse, Ronsele,

Roosbeek, Rotselaar, Rozebeke, Ruddervoorde, Ruien, Ruisbroek, Ruiselede, Rumbeke, Rummen, Rumst, Rupelmonde, Schaffen, Schelderode, Schelle, Schellebelle, Schendelbeke, Scherpenheuvel, Schilde, Schoonaarde, Schorisse, Schoten, Schriek, Schuifferskapelle, Semmerzake, Serskamp, Sijssele, Sinaai, Sint-Amands, Sint-Amandsberg, Sint-Andries, Sint-Antelinks, Sint-Baafs-Vijve, Sint-Blasius-Boekel, Sint-Denijs, Sint-Denijs-Boekel, Sint-Denijs-Westrem, Sint-Eloois-Vijve, Sint-Eloois-Winkel, Sint-Gillis-bij-Dendermonde, Sint-Gillis-Waas, Sint-Goriks-Oudenhove, Sint-Jan, Sint-Jan-in-Eremo, Sint-Job-in-'t-Goor, Sint-Joris Weert, Sint-Joris Winge, Sint-Joris[-bij-Brugge], Sint-Joris[-bij-Nieuwpoort], Sint-Katelijne-Waver, Sint-Kornelis-Horebeke, Sint-Kruis, Sint-Kruis-Winkel, Sint-Laureins, Sint-Lenaarts, Sint-Lievens-Esse, Sint-Lievens-Houtem, Sint-Margriete, Sint-Margriete-Houtem, Sint-Maria-Horebeke, Sint-Maria-Latem, Sint-Maria-Lierde, Sint-Maria-Oudenhove, Sint-Martens-Latem, Sint-Martens-Leerne, Sint-Martens-Lierde, Sint-Michiels, Sint-Niklaas, Sint-Pauwels, Sint-Pietersrode, Sleidinge, Slijpe, Smeerebbe-Vloerzegem, Smetlede, Snaaskerke, Snellegem, Spiere, Stabroek, Staden, Stalhille, Stavele, Steendorp, Steenhuize-Wijnhuize, Steenkerke, Stekene, Stene, Strijpen, Stuivekenskerke, Temse, Terhagen, Testelt, Tiegem, Tielen, Tielrode, Tielt, Tienen, Tildonk, Tisselt, Tongerlo, Torhout, Tremelo, Turnhout, Uitbergen, Uitkerke, Ursel, Varsenare, Veerle, Veldegem, Veltem, Velzeke-Ruddershove, Verrebroek, Vertrijk, Veurne, Viane, Viersel, Vinderhoute, Vinkt, Vissenaken, Vladslo, Vlamertinge, Vlekkem, Vlierzele, Vlimmeren, Vlissegem, Volkegem, Voorde , Voormezele, Vorselaar, Vorst, Vosselaar, Vosselare, Vrasene, Vremde, Vurste, Waarbeke, Waarloos, Waarmaarde, Waarschoot, Waasmunster, Waasten, Wachtebeke, Walem, Wannegem-Lede, Wanzele, Waregem, Waterland-Oudeman, Watou, Webbekom, Wechelderzande, Weelde, Weert, Welden, Welle, Werchter, Werken, Wervik, Wespelaar, Westende, Westerlo, Westkapelle, Westmalle, Westmeerbeek, Westouter, Westrem, Westrozebeke, Westvleteren, Wetteren, Wevegem, Wichelen, Wiekevorst, Wielsbeke, Wieze, Wijgmaal, Wijnegem, Wijtschate, Willebringen, Willebroek, Wilrijk, Wilsele, Wingene, Winksele, Woesten, Wommelgem, Wondelgem, Wortegem, Wortel, Woubrechtegem, Woumen, Wulveringem, Wuustwezel, Zaffelare, Zandbergen, Zandhoven, Zandvliet, Zandvoorde[-bij-Ieper], Zandvoorde[-bij-Oostende], Zarlardinge, Zarren, Zedelgem, Zegelsem, Zele, Zelzate, Zerkegem, Zevekote, Zeveneken, Zevergem, Zillebeke, Zingem, Zoerle-Parwijs, Zoersel, Zomergem, Zonnebeke, Zonnegem, Zottegem, Zuidschote, Zuienkerke, Zulte, Zulzeke, Zwevegem, Zwevezele, Zwijnaarde, Zwijndrecht

Bestaansdata

1940-1944

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Bij besluit van de secretarissen-generaal van 29 oktober 1940 (B.S. 1 november 1940) werd in ons land 'Winterhulp' opgericht. Winterhulp was een zelfstandige vereniging met rechtspersoonlijkheid die instond voor de coördinatie van de voedselvoorziening tijdens de Tweede Wereldoorlog. De organisatie werd –onder invloed van de bezetter - geschoeid op het Duitse *Winterhilfswerke*. Hoewel de Duitse overheid er op aandrong dat Winterhulp zou worden opgesplitst in drie aparte verenigingen voor Vlaanderen, Wallonië en Brussel, kozen de oprichters voor een nationale organisatie, die provinciaal werd gestructureerd. De voorzitter werd benoemd en ontslagen door de gezamenlijke hoofden van de departementen Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid, Justitie, Financiën, Landbouw en Voedselvoorziening en Economische Zaken. Hij stelde het uitvoerend comité samen, bepaalde zijn opdracht en stond in voor de organisatie van Winterhulp. Winterhulp kreeg drie opdrachten mee: bijdragen inzamelen en opnieuw uitdelen; materiële en morele steun bieden aan armen en liefdadige acties van openbare instellingen en privé-verenigingen op dat terrein coördineren. De middelen waarover Winterhulp beschikte bestonden enerzijds uit allerhande giften en anderzijds uit subsidies van de Belgische overheid. Winterhulp kreeg het alleenrecht om, zonder toestemming, middelen in te zamelen via collectes, loterijen, concerten, feesten, film- en theatervoorstellingen…

Winterhulp was een territoriaal vertakte organisatie. Per gemeente moest een plaatselijk comité worden opgericht. In september 1941 waren er, op een totaal van 2670 gemeenten, al meer dan 2400 plaatselijke comités actief. In een latere fase werden de comités van kleinere gemeenten soms samengevoegd. Eén niveau hoger, in elk van negen provincies, bestond een provinciaal comité. De provincie Brabant vormde een uitzondering; daar vervingen drie arrondissementele comités (in Leuven, Brussel en Nijvel) het provinciaal comité. Het Centraal Uitvoerend Comité in Brussel vormde tenslotte het overkoepelend orgaan voor de provinciale en de plaatselijke Winterhulpcomités. De namen (en het beroep) van de leden van de provinciale bestuurscomités en van de algemene provinciale raden werden in het Staatsblad gepubliceerd. Zowel op het plaatselijke, als op het provinciale

en het nationale niveau functioneerde, naast de eigenlijke bestuurscomités, acht verschillende departementen: financiën, bevoorrading, distributie, kleding, propaganda, geneeskunde en hygiëne, inspectie en controle en sociale werken. Uiteraard waren die in de praktijk en zeker op het plaatselijke niveau niet altijd zo strikt gescheiden. Het Centraal Uitvoerend Comité was samengesteld uit een voorzitter, ondervoorzitters en de hoofden van de provinciale departementen. Op provinciaal vlak bestond ook een algemene provinciale raad, die veel uitgebreider was dan het provinciale bestuurscomité.

Winterhulp bood in principe enkel steun in natura. Het deelde voornamelijk melk, steenkool, soep en warme maaltijden uit. Vanaf maart 1941 breidde Winterhulp de voedselbedeling uit naar alle vrije en officiële scholen. Naderhand focuste de organisatie meer op een aantal specifieke groepen: kinderen, zwangere vrouwen, moeders die borstvoeding gaven, krijgsgevangenen, politieke gevangenen, oud-strijders, kunstenaars en oorlogsslachtoffers. Ook de aard van de hulpverlening zelf veranderde; naast de voedselhulp zou de geneeskundige hulp steeds belangrijker worden. Winterhulp werd aan het einde van de Tweede Wereldoorlog ontbonden, bij besluit van de regering van 5 mei 1944.

Inhoud

Het archief van het Centraal uitvoerend comité van Winterhulp zit in het Algemeen Rijksarchief in Brussel. Beveren bewaart de archieven van het grootste deel van de Vlaamse provinciale, arrondissementele en plaatselijke afdelingen van Winterhulp (met uitzondering van Limburg). Het archief zit helaas nog in zijn oorspronkelijke, vaak ongenummerde verpakking en wordt enkel ontsloten door rudimentaire plaatsingslijsten. Het bevat voornamelijk financiële stukken van de verschillende afdelingen (kasboeken, kasstukken, debet- en creditnota's, voorraadkaarten, loonfiches, facturen...), maar ook inspectieverslagen, personeelsdossiers, briefwisseling, verslagen, rapporten en circulaires. De archieven van de plaatselijke comité’s zijn gebundeld per gemeente. In het archief van het arrondissementeel comité van Leuven bevinden zich ook dossiers per gemeente.

De archiefbestanden van Winterhulp in het RA Beveren zijn voor historisch onderzoek zowat onontgonnen terrein.[171] De organisatie Winterhulp in België is sowieso weinig bestudeerd, hoewel haar rol en haar verhouding met de Duitse bezetter niet onomstreden is. De dossiers per gemeente kunnen ook plaatselijk geïnteresseerde historici bekoren. Uiteraard is de inventarisatie van de bestanden (voorzien voor 2007) een *conditio sine qua non* voor verder historisch onderzoek.

Openbaarheid

De archieven van federale openbare instellingen zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van het archief van federale openbare instellingen jonger dan 100 jaar heb je in principe de toestemming nodig van de bevoegde federale overheidsdienst. *De facto* volstaat de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief.

Literatuur

"HEYMANS, Paul" in: *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, p. 1445.

JANSSENS, A. "Vijftig jaar geleden: Winterhulp te Nevele" in: *Het Land van Nevele* XXI (1990), afl. 2, p. 87-98.

DE VOS, F. "Lokeren tijdens de Tweede Wereldoorlog. 6. Een redder in nood. Winterhulp" in: *De Souvereinen*, IX (1989), p. 69-77.

HENAU, A. en VAN DEN WIJNGAERT, M. *België op de bon. Rantsoenering en voedselvoorziening onder Duitse bezetting 1940-1944.* Leuven, Amersfoort, 1986.

MAES, H. "Winterhulp 1940-1945 in Deinze" in: *Bijdragen tot de geschiedenis van Deinze en de Leiestreek*, LXIX (2002), p. 213-242.

MESTDAGH, A. "Vijftig jaar geleden: Winterhulp in Poesele" in: *Het Land van Nevele*, XXII (1991), afl. 2, p. 160-161.

[171] Hildegard Van Dongen heeft voor haar onderzoek (licentiaatsverhandeling in 1982-'83 over Winterhulp) destijds geen toestemming gekregen om de archieven van Winterhulp in het RA Beveren te raadplegen. Van Dongen, *Winterhulp 1940-1944*, 3.

VAN DONGEN, H. “Armoede en hulpverlening tijdens de Tweede Wereldoorlog” in:

BALTHAZAR, H., BEKE, P., CLERSY, E. e.a. *1940-1945. Het dagelijkse leven in België.* Tentoonstelling ASLK-galerij, 21 december 1984-3 maart 1985. Brussel, 1984, p. 136-153.

VAN DONGEN, H., *Winterhulp 1940-1944, aspekten van de voedselvoorziening en de hulpverlening in bezettingstijd.* Onuitgegeven licentiaatsverhandeling UGent. Gent, 1983. 2 dln.

Archiefblokken

Winterhulp. Provinciaal Comité Antwerpen

1940-1946
Antwerpen
Ongenummerd 123 m

M140
Plaatsingslijst van het archief van Winterhulp. Provinciaal Comité Antwerpen (1940-1946)
z.j.

Winterhulp. Plaatselijke comités Antwerpen

1940-1946
Antwerpen
Ongenummerd 45 m

M141
Plaatsingslijst van het archief van Winterhulp. Plaatselijke comités provincie Antwerpen (1940-1946)
z.j.

Winterhulp. Arrondissementeel Comité Leuven en plaatselijke comités arrondissement Leuven

1940-1946

Leuven

Ongenummerd 37 m

M142

Plaatsingslijst van het archief van Winterhulp. Arrondissementeel Comité Leuven en plaatselijke comités arrondissement Leuven (1940-1946)

z.j.

Winterhulp. Provinciaal Comité en plaatselijke comités Oost-Vlaanderen

1940-1946

Gent

Ongenummerd 132 m

M143

Plaatsingslijst van het archief van Winterhulp. Provinciaal Comité Oost-Vlaanderen (1940-1946)

z.j.

Winterhulp. Provinciaal Comité en plaatselijke comités West-Vlaanderen

1940-1946

Brugge

Ongenummerd 52 m

M145

Plaatsingslijst van het archief van Winterhulp. Provinciaal Comité West-Vlaanderen (1940-1946)

z.j.

HULP- EN VOORZORGSKAS VOOR ZEEVARENDEN ONDER BELGISCHE VLAG

Plaats

Antwerpen

Bestaansdata

1844-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden werd opgericht bij KB van 19 september 1845, in uitvoering van artikel 11 van de wet op de differentiële rechten van 21 juli 1844.[172] Al tijdens het ancien régime richtten ambachten en gilden 'solidariteitskassen' op, die gespijsd werden met ledenbijdragen zodat zieke of oude ambachtsgenoten een financiële tegemoetkoming konden krijgen. In de jaren 1830 werden in ons land meer dan ooit hulp- en voorzorgskassen opgericht. Plaatselijke economische groepen grepen terug naar de solidariteitstraditie van de ambachtsgilden, in grote bedrijven ontstonden er fabriekskassen of patronale kassen. Ook de overheid richtte zelf kassen op, of subsidieerde bestaande initiatieven. De overheid nam in 1844 het initiatief tot de oprichting van een hulp- en voorzorgskas voor zeelui (varende onder Belgische vlag), een beroepsgroep die grote risico's liep. Er bestonden op dat moment al voorzorgskassen voor vissers in Oostende, Blankenberge, Heist en De Panne. Met de oprichting van de officiële Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden waren zeelui verplicht om zich aan te sluiten. De kas werd gevuld met geld afkomstig van een afhouding op de gage van de zeelui, een storting door reders, schenkingen en legaten en een overheidssubsidie. Ze keerde financiële tegemoetkomingen uit aan zeelieden bij ziekte, verwondingen en invaliditeit en voorzag een pensioen voor wie werkonbekwaam was door een arbeidsongeval, invaliditeit, ziekte of ouderdom. Weduwen, wezen of behoeftige familieleden kregen eveneens een uitkering op basis van de bijdragen van de overleden zeeman. Er werd één enkele kas opgericht met hoofdzetel in Antwerpen. Het beheer van de Hulp-

[172] Op basis van: De Baets e.a. *Van wieg tot zeemansgraf. Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden*, 10-58; Janssens, *Repertorium van nationale openbare instellingen opgericht tussen 1830 en 1914*, 153-163.

en Voorzorgskas was in handen van een beheerscomité. Dat bestond bij de oprichting uit tien leden (waarvan twee permanent). De directeur van het bestuur van het Zeewezen was van rechtswege voorzitter. De acht tijdelijke leden werden gekozen uit reders en oud-kapiteins ter koopvaardij. De waterschout stond in voor de inning van de gages en maakte de bedragen over aan de schatbewaarder. De samenstelling van het beheerscomité veranderde pas in 1931 (KB van 06/07/1931), met de uitbreiding van het aantal leden tot 16. In 1941 (Besluit van de Secretarissen-Generaal van 11/12/1941) werd opnieuw gesleuteld aan de samenstelling; de niet-permanente leden waren voortaan vier ambtenaren van het bestuur van het Zeewezen, vier werkgevers en zes werknemers uit de sector.

Bij de oprichting stond de instelling onder voogdij van het ministerie van Buitenlandse Zaken, die op dat moment bevoegd was voor een deel van het zeewezen (m.n. voor de internationale aspecten van het kust-, rivieren- en kanalenbeheer, de zeebrieven, de sanitaire informatie en de emigratie). Later veranderde de Hulp- en Voorzorgskas, met het bestuur van het Zeewezen, van bevoegde minister; eerst naar Openbare Werken (1872-1884), nadien naar het ministerie van Verkeerswezen (1885-1953). Vanaf 1954 ressorteerde de Hulp- en Voorzorgskas onder het ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg, vanaf 1959 ministerie van Sociale Voorzorg genoemd. Sinds 2003 is de federale overheidsdienst Sociale Zekerheid en Openbare Instellingen van Sociale Zekerheid bevoegd.

Inhoud

Dit bestand bevat inschrijvingsregisters van de zeelui uit de periode 1845-1930, met bijbehorende indices.

Openbaarheid

De archieven van federale openbare instellingen zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van federale openbare instellingen jonger dan 100 jaar heb je in principe de toestemming nodig van de bevoegde federale overheidsdienst. *De facto* volstaat de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief.

Literatuur

DE BAETS, G. e.a. *Van wieg tot zeemansgraf. Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden 1845-1995*. Antwerpen, 1995.

JANSSENS, G. *Repertorium van nationale openbare instellingen opgericht tussen 1830 en 1914. Wetgeving en werking tot 1985*. (Miscellanea Archivistica 42) Brussel, 1987.

Archiefblok

Hulp- en Voorzorgskas voor Zeelieden varende onder Belgische vlag 0000

1845-1930
Antwerpen
0000/1-99.965 6,4 m

M158
Plaatsingslijst van het archief van de Hulp- en Voorzorgskas voor Zeelieden varende onder Belgische Vlag. Oud bestand (1845-1930)
1996

NATIONAAL INSTITUUT VOOR DE HUISVESTING. GEWESTELIJKE COMITÉS

Plaats

Antwerpen, Brugge, Gent

Bestaansdata

1956-1990

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Het Nationaal Instituut voor de Huisvesting (NIH) werd als autonome openbare instelling opgericht bij wet van 27 juni 1956 (B.S. 1 juli 1956).[173] Het instituut werd bestuurd door een Hoge Raad (27 leden) en een beperkt Beheerscomité, dat instond voor de uitvoering van de beslissingen van de Hoge Raad. Het dagelijks bestuur was in handen van een secretaris-generaal. Het NIH kreeg drie fundamentele opdrachten mee: stelselmatig onderzoek naar de ontwikkelingen van de woonproblematiek; advies aan de overheid en de huisvestingsinstellingen inzake alle aspecten van wonen en woonbeleid; informatie aan bewoners inzake rechten (en plichten), meer bepaald op het vlak van overheidssubsidies voor huisvesting. Het NIH was onder meer bekend omwille zijn tienjaarlijkse enquêtes (1960, 1970, 1980) die peilden naar de kwaliteit van de huizen, de tussentijdse onderzoeksrapporten en de uitgebrachte adviezen inzake woontechnische aspecten, woning-kwaliteit, huisvestingsbeleid, fiscaliteit, ruimtelijke ordening en leefmilieu, statistiek en economische aspecten van de woningbouw.

De koning kon, op advies van de Hoge Raad van het NIH, in elke provincie een gewestelijk comité oprichten. Dat waren in feite de rechtsopvolgers van de 'Beschermcomités voor de volkswoning' die in 1889 ontstonden. De beschermcomités zelf werden opgeheven bij het ontstaan van het NIH in 1956. Elk gewestelijk comité telde 24 leden, afkomstig uit verschillende beroepsgroepen. De provinciale député zetelde het gewestelijk comité voor. Enkel de secretaris van het gewestelijk comité was een ambtenaar. De

[173] Op basis van: Velle, *Het ministerie van Openbare Werken (1837-1990)*, 433-434; *Bouwstenen van sociaal woonbeleid.* I, 43 en nota's in het centraal dossier van de gewestelijke comités van het NIH in het RA Beveren.

belangrijkste taken van de gewestelijke comités bestonden in het uitvoeren van onderzoeken met het oog op het toekennen van allerlei premies en het adviseren van de Hoge Raad inzake huisvesting en ruimtelijke ordening.

In 1971 nam het NIH de taken en het patrimonium over van het 'Nationaal Instituut tot bevordering van de huisvesting', dat op 10 februari 1949 was opgericht. In uitvoering van artikel 1 van de wet van 28 december 1984 (B.S. 22 januari 1985) werd het Nationaal Instituut opgeheven bij KB van 27 juli 1990 (B.S. 14 augustus 1990). Haar taken werden overgeheveld naar het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij.

Inhoud

Het archief van het gewestelijk comité van Oost-Vlaanderen biedt als enige een ruim zicht op de bevoegdheden en de werking van de gewestelijke comités van het NIH; het bevat algemene stukken als jaarverslagen, adviezen, statistieken en briefwisseling, naast resultaten van verschillende woningonderzoeken en -enquêtes in Oost-Vlaanderen en allerlei documentatie met betrekking tot huisvesting. Het bestand is helaas enkel door een summiere plaatsingslijst ontsloten. De archieven van de gewestelijke comités van Antwerpen en West-Vlaanderen bestaan uitsluitend uit individuele telformulieren. Voor West-Vlaanderen gaat het om telformulieren van de woningenquête van 1965 (per woning, enkel voor huizen gebouwd voor 1 januari 1947). Het bestand is niet ontsloten. Voor Antwerpen werden de individuele telformulieren (per woning, modellen A tot G) en verzamelformulieren (per bouwblok) van de woningschouwing van 1979-'80 voor stad Antwerpen (Diamantwijk, Zuid 1, binnenstad) bewaard. De formulieren werden geïnventariseerd per wijk, op dossiernummer en bouwbloknummer.

Openbaarheid

De archieven van federale openbare instellingen zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van het archief van federale openbare instellingen jonger dan 100 jaar heb je in principe de toestemming nodig van de bevoegde federale overheidsdienst. *De facto* volstaat de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief.

Literatuur

Bouwstenen van sociaal woonbeleid. De VHM bekijkt 50 jaar volkshuisvesting in Vlaanderen. 2 dln. Brussel, 1997.

Nationaal Instituut voor de Huisvesting: 1956-1976. Brussel, 1976.

HOEBANX, M.*, Inventaris van de archieven van het Nationaal Instituut voor de Huisvesting*. Brussel, 1996.

VELLE, K. *Het ministerie van Openbare Werken (1837-1990). I. Organisatie*. (Miscellanea Archivistica. Studia 32) Brussel, 1993.

Archiefblokken

Nationaal Instituut Huisvesting Antwerpen 0000

1979-1980
Antwerpen
0000/1-522 15,8 m

M160
Plaatsingslijst van het archief van het Nationaal Instituut voor de Huisvesting. Gewestelijk Comité Antwerpen. Oud bestand (1979-1980) / M. Preneel
2004

Nationaal Instituut Huisvesting Oost-Vlaanderen 0000

1960-1983
Gent
Niet doorlopend genummerd 31,3 m

M161
Plaatsingslijst van het archief van het Nationaal Instituut voor de Huisvesting. Gewestelijk comité provincie Oost-Vlaanderen (1960-1983)
z.j.

Nationaal Instituut Huisvesting West-Vlaanderen 0000

1965-1966

Brugge

Ongenummerd 87,6 m

M162

Geen toegang beschikbaar

FONDS VOOR PROVINCIALE EN GEMEENTELIJKE SCHOOLGEBOUWEN

Volledige benaming

Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur. Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen

Plaats

Antwerpen, Brugge en Gent

Bestaansdata

1959-1990

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen werd opgericht bij wet van 29 mei 1959 (B.S. 19 juni 1959) om de “bouw, modernisering, vergroting en inrichting van de provinciale en gemeentelijke inrichtingen voor bewaarschool-, lager, middelbaar, normaal, technisch en kunstonderwijs” voor maximaal 60% te subsidiëren[174]. De minister van Openbaar Onderwijs beheerde het fonds en besliste over de toekenning van subsidies. De ontwerpen werden vooraf ter goedkeuring voorgelegd aan de minister van Openbare Werken, die ze aan een technisch onderzoek onderwierp. De minister van Openbare Werken stond ook in voor de uitbetaling van de subsidies. Bij het afsluiten van de jaarrekeningen, bracht de minister van Openbaar Onderwijs verslag uit aan het parlement over het gebruik van de kredieten tijdens het voorbije jaar. Bij KB van 25 september 1969 (B.S. 1 oktober 1969) werd het unitaire ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur gesplitst in het ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur en in het ministerie van Nationale Opvoeding en Franse Cultuur. Elke minister was verantwoordelijk voor zijn taalgebied en beschikte over een eigen administratie, maar over een aantal bevoegdheden moest gezamenlijk worden beslist, zoals het toekennen van subsidies, de leerplicht en de wedden.

---

[174] Van Der Cruyssen, *Het ministerie van Onderwijs en Cultuur*, deel I, 39-48 en 176-186.

De communautarisering van de onderwijsbevoegdheden die zich inzette vanaf 1971, was vooral een papieren splitsing; slechts 5% van het onderwijsbudget werd in de eerste fase overgedragen aan de cultuurgemeenschappen. De officiële overdracht van de onderwijsbevoegdheden aan de gemeenschappen vond plaats op 16 januari 1989. Het Fonds voor gemeentelijke en provinciale schoolgebouwen werd niet lang nadien opgeheven bij wet van 26 juni 1990 (B.S. 3 juli 1990). Vergelijkbare fondsen die specifiek instonden voor de financiering van de bouw, uitbreiding en renovatie van gebouwen van rijksscholen en –universiteiten[175] hielden net als het Fonds voor provinciale en gemeentelijke schoolgebouwen in de zomer van 1990 op te bestaan.

Inhoud

Het archief bestaat uitsluitend uit geselecteerde dossiers van gesubsidieerde bouwprojecten van gemeentelijke en provinciale scholen. Enkel de dossiers inzake nieuwbouw (ruwbouw), uitbreidingswerken en grondige renovatie van gemeentelijke en provinciale schoolgebouwen werden overgedragen aan het Rijksarchief. De dossiers aangemaakt voor een subsidieaanvraag voor een beperkte verbouwing of renovatie werden vernietigd. Ook binnen elk dossier werd een selectie doorgevoerd; doorgaans bleven de plannen, het lastenboek, het inschrijvingsbiljet, het ministerieel dossier en de eindafrekening bewaard.

Openbaarheid

De archieven van federale openbare instellingen zijn pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van archieven van federale openbare instellingen jonger dan 100 jaar heb je in principe de toestemming nodig van de bevoegde federale overheidsdienst. *De facto* volstaat de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief.

---

[175] Met name het ‘Fonds der Schoolgebouwen van ’s Rijks Middelbaar Onderwijs’ (1948-1953), opgevolgd door het ‘Fonds der schoolgebouwen en universitaire gebouwen van het Rijk’ (1953-1958), op zijn beurt opgevolgd door het ‘Fonds voor hoger-onderwijsgebouwen en studentenverblijven van het Rijk’ (1958-1971); het ‘Fonds voor schoolgebouwen en gebouwen in schoolverband van het Rijk’ (1958-1973), opgevolgd door het ‘Gebouwenfonds voor de Rijksscholen’ (1973-1990) en het ‘Algemeen Fonds voor Schoolgebouwen’ (1973-1990)

Literatuur

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het ministerie van Onderwijs en Cultuur (1878-1884, 1907-1991). Deel I: Organisatie.* (Miscellanea Archivistica. Studia 64) Brussel, 1995.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het ministerie van Onderwijs en Cultuur (1878-1884, 1907-1991). Deel II: Organisatie.* (Miscellanea Archivistica. Studia 78) Brussel, 1996.

Archiefblokken

Fonds voor Provinciale en Gemeentelijke Schoolgebouwen. Provincie Antwerpen 0000

1961-1980
Antwerpen
0000/1-104 17,8 m

M165
Plaatsingslijst van het archief van het Fonds voor Provinciale en Gemeentelijke Schoolgebouwen. Provincie Antwerpen. Oud bestand (1961-1980)
z.j.

Fonds voor Provinciale en Gemeentelijke Schoolgebouwen. Provincie Oost-Vlaanderen 0000

1964-1978
Gent
0000/1-23 2,5 m

M166
Plaatsingslijst van het archief van het Fonds voor Provinciale en Gemeentelijke Schoolgebouwen. Provincie Oost-Vlaanderen. Oud bestand (1964-1978)
z.j.

Fonds voor Provinciale en Gemeentelijke Schoolgebouwen. Provincie West-Vlaanderen 0000

1952-1978

Brugge

0000/1-35 6 m

M167

Plaatsingslijst van het archief van het Fonds voor Provinciale en Gemeentelijke Schoolgebouwen. Provincie West-Vlaanderen. Oud bestand (1952-1978)

z.j.

PROVINCIALE LANDBOUWMAATSCHAPPIJ VOOR OOST-VLAANDEREN

Plaats

Gent

Bestaansdata

1850-1977

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Provinciale landbouwcommissies of -maatschappijen werden in het zuiden van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden voor het eerst opgericht in 1818.[176] Ze hadden tot doel de minister van Binnenlandse Zaken te informeren. Na de Belgische onafhankelijkheid werden de provinciale landbouwcommissies heropgericht bij KB van 23 maart 1834. De Hoge Raad voor de Landbouw overkoepelde de provinciale landbouwcommissies. Het KB van 20 januari 1848 richtte per kanton (uitzonderlijk per twee kantons) een 'landbouwcomice'[177] op. De landbouwcomice was een officiële vergadering die de belangen van de landbouw behartigde en die een informerende en adviserende rol speelde naar de overheid. De landbouwvertegenwoordiging kende in België (naar Frans voorbeeld) een drieledige structuur. Provinciale landbouwcommissies en kantonale landbouwcomicen waren niet alleen officiële organen, maar bleven ook vrije ledenorganisaties. Ze organiseerden met de ontvangen subsidies allerlei activiteiten als prijskampen, tentoonstellingen en voordrachten. Vanaf het einde van de 19de eeuw stonden ze in voor de promotie van het gebruik van chemische meststoffen, mechanisatie en nieuwe teelttechnieken.

---

[176] Op basis van: Govaert, Brokken, *150 jaar Landbouwcomice Sint-Niklaas*, 18-27; De Wilde, "Enkele grepen uit de geschiedenis der Provinciale Landbouwmaatschappij voor Oost-Vlaanderen" (onuitgegeven notitie; archief van de Provinciale Landbouwmaatschappij Oost-Vlaanderen, nr 1; Lefebvre, W. Matthys, C. *De Belgische landbouw in een stroomversnelling. Gids voor de Belgische landbouwarchieven* (publicatie van het Algemeen Rijksarchief, ter perse).

[177] Het Franse woord *comice* betekent 'volksvergadering'. Deze historische benaming is waarschijnlijk geïnspireerd op de '*comices agricoles*', de verenigingen van grondbezitters en landbouwers die in Frankrijk al in de tweede helft van de 18de eeuw actief waren op het terrein van de verbetering van de landbouw.

De Provinciale landbouwmaatschappij voor Oost-Vlaanderen werd op 21 augustus 1850 opgericht door de afdeling Landbouw van het ministerie van Binnenlandse Zaken en overkoepelde de 28 landbouwcomicen van de provincie. Ze vormde de schakel tussen de landbouwcomicen en het bevoegde ministerie. De landbouwmaatschappij hield toezicht op de comicen, steunde hun werking en verdeelde de overheidssubsidies. In de landbouwmaatschappij zetelden afgevaardigden van de comicen en een door de gouverneur aangeduid lid van de bestendige deputatie.

De provinciale landbouwmaatschappijen en de comicen hadden evenwel een elitair en liberaal karakter, waardoor het grootste deel van de boeren niet werd bereikt. Het KB van 21 februari 1898 nam vertegenwoordigers van de eerste boerenbonden in de officiële vertegenwoordiging op, maar dat verhoogde hun representativiteit niet wezenlijk. Bij KB van 15 september 1924 werd een nieuw orgaan in het leven geroepen: de provinciale landbouwkamers. De landbouwkamers onderscheidden zich van de provinciale landbouwmaatschappijen door hun samenstelling; naast officiële vertegenwoordigers van de comicen zetelden er ook vertegenwoordigers in van vrije landbouwverenigingen. Ook in de Hoge Landbouwraad rukten de vertegenwoordigers van de provinciale landbouwkamers – met vijf afgevaardigden per kamer - op. De landbouwkamers holden de bevoegdheid van de provinciale landbouwmaatschappijen volledig uit. De landbouw-maatschappij behield enkel nog haar bestuurlijke en raadplegende rol. Anno 1977 was de rol van de landbouwmaatschappijen volledig uitgespeeld. Hun functie beperkte zich tot het verdelen van subsidies van het ministerie van Landbouw. In 1977 (KB van 12 april 1977) werd de provinciale landbouwvertegenwoordiging grondig hervormd. De provinciale landbouwcommissies werden afgeschaft en hun taken werden overgenomen door de provinciale landbouwkamers. De Hoge Raad voor de Landbouw werd de Nationale Landbouwraad.

Inhoud

De Provinciale Landbouwmaatschappij Oost-Vlaanderen liet in het RA Beveren een beperkt bestand na voor de periode 1850-1978. Het archief bestaat hoofdzakelijk uit verslagboeken van vergaderingen (1889-1978), verslagen aan het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen (1954-1975), boekhoudkundige stukken (1890-1923) en een huishoudelijk reglement uit 1850.

Openbaarheid

De archieven van federale openbare instellingen ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van het archief van federale openbare instellingen jonger dan 100 jaar heb je in principe de toestemming nodig van de bevoegde federale overheidsdienst. *De facto* volstaat de toestemming van het diensthoofd van het Rijksarchief.

Literatuur

BOURGEOIS, P., DEVOLDER, C., GUINAND, M., SUETENS, S., TERRIZZI, R., VAN DER CRUYSSEN, C., VANDEWEYER, L. *Het Ministerie van Landbouw (1884-1990). Deel I. Organisatiestructuur van de centrale administratie en adviesorganen*. (Miscellanea Archivistica. Studia 50) Brussel, 1993.

BOURGEOIS, P., DEVOLDER, C., GUINAND, M., TERRIZZI, R., VAN DER CRUYSSEN, C., VANDEWEYER, L. (m.m.v. SUETENS, S.) *Het Ministerie van Landbouw (1884-1990). Deel II. Overzicht van de bevoegheden* (Miscellanea Archivistica. Studia 54) Brussel, 1994.

GOVAERT, A. en BROKKEN, F. *150 jaar Landbouwcomice Sint-Niklaas en de Wase land- en tuinbouw.* Sint-Niklaas, 1998.

HEYRMAN, P. & VAN MOLLE, L. “Ministerie van Middenstand en landbouw”, in: VAN DEN EECKHOUT, P. en VANTHEMSCHE, G. , *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*, Brussel, 1999, p. 636-652.

LEFEBVRE, W. MATTHYS, C. *De Belgische landbouw in een stroomversnelling. Gids voor de Belgische landbouwarchieven*. Brussel, Algemeen Rijksarchief (ter perse).

VAN DE WOESTIJNE, P. “De landbouwcomice Eeklo 1848-1998” in: *Heemkundige bijdragen uit het Meetjesland* XIII (1999), 2-3, p. 51-61; p. 145-154.

VAN MOLLE, L. “De lange zoektocht naar agrarische toekomst: België versus Nederland, 1900-2000” in: *Tijdschrift voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek in de landbouw* 16 (4) (1990), p. 229-234.

Archiefblok

Provinciale Landbouwmaatschappij Oost-Vlaanderen

1850-1978
Gent
1992/1-15 0,4 m

M163
Plaatsingslijst van het archief van de Provinciale Landbouwmaatschappij voor Oost-Vlaanderen / H. Coppejans-Desmedt
1980

E. Publiekrechtelijke beroepsorganisaties

KAMERS VAN AMBACHTEN EN NERINGEN

Plaats

Antwerpen en Gent

Bestaansdata

1928-2003

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De provinciale kamers voor ambachten en neringen (KAN) werden opgericht bij KB van 24 januari 1928 (B.S. 6-7 februari 1928).[178] Ze traden op als officiële vertegenwoordigers van zelfstandige ondernemers op provinciaal niveau. De wetgever gaf de KAN's een vijfvoudige opdracht mee: belangenverdediging van de ambachten en neringen, ontwikkeling van de 'verenigingsgeest' bij de middenstand, coördinatie en promotie van de beroepsopleiding, bewaren van 'tucht en rechtschapenheid' onder de middenstanders (*in concreto* werd dat het reglementeren van handelspraktijken, het opleggen van prijs- en kwaliteitsvoorschriften, het afsluiten van collectieve arbeidsovereenkomsten) en promoten van de technische vooruitgang bij de middenstand.

De KAN's waren openbare instellingen, bestuurd door privaatrechterlijke professionele, interprofessionele en sociaal-economische organisaties voor zelfstandige ondernemers. Elke middenstandsvereniging die minimaal vijf jaar actief was, mocht een vertegenwoordiger sturen. Aanvragen tot toetreding werden vrijwel nooit geweigerd. De dagelijkse leiding van de KAN was in handen van het bureau (met één voorzitter, twee ondervoorzitters en aanvankelijk zes, vanaf 1999 zeven gewone leden), dat werd bijgestaan door een secretariaat. Hoewel ze onder de bevoegdheid van de federale minister

[178] Op basis van een aantal verslagen en nota's van Peter Heyrman (KADOC), Michel Nuyttens (RA Brugge) en Marc Carnier (RA Gent) uit het centraal dossier "KAN Oost-Vlaanderen" in het Rijksarchief Beveren. Het KB van 24 januari 1928 werd later vervangen door de wet van 2 mei 1949 en deze wet werd vervangen door de wet van 6 maart 1964.

van Landbouw en Middenstand vielen, waren de KAN's provinciaal georganiseerd, met zetel in de provinciale hoofdplaats.[179] De link met het provinciebestuur was van bij het begin belangrijk, zeker in Oost-Vlaanderen.[180] Een afgevaardigde van de Bestendige Deputatie zetelde in het Bureau. De KAN's leverden ook 16 van de 26 leden van de Hoge Raad van de Middenstand, opgericht in 1909 als Hoge Raad van Ambachten en Neringen, een officieel adviesorgaan voor het ministerie van Landbouw en Middenstand.

In de periode voor de Tweede Wereldoorlog overkoepelden de kamers alle professionele en interprofessionele verenigingen van zelfstandigen die zich wilden aansluiten. De oprichting van de KAN's gebeurde onder impuls van de katholieke middenstandsleiders. Zij wilden, naar Frans en Duits voorbeeld, een alternatief voor de 'liberale en elitaire' kamers van koophandel. De KAN's moesten een overlegorgaan worden voor de vele, sterk verspreide en versnipperde beroepsorganisaties. Ze stonden in voor een efficiënte belangenverdediging van de kleine zelfstandigen en voor initiatieven op het vlak van kredietverlening, beroepsopleiding en samenaankoop. In de tussenoorlogse periode - tegen de achtergrond van de economische crisis - speelden de Kamers een vooraanstaande rol als collectieve belangen-vereniging van de middenstanders. Ze oefenden invloed uit op de politieke besluitvorming, formuleerden verzoekschriften en organiseerden betogingen. De KAN's vormden ook de schakel tussen de niet-zuilgebonden lokale en regionale beroepsverenigingen en de grote gekleurde middenstandsbonden. Tijdens de Tweede Wereldoorlog kregen de KAN's de opdracht om op basis van de attesten na te gaan of handelaars al dan niet actief waren voor de oorlog.[181] Even circuleerden er plannen voor de afschaffing van de KAN's in het kader van de geleide bedrijfsorganisatie die de Duitse bezetter wilde doorvoeren. Vanaf 1942 werd de opdracht van de KAN's beperkt tot opleiding en het organiseren van vergelijkende examens.

Na de bevrijding probeerden de kamers hun vooroorlogse activiteiten opnieuw op te nemen. Maar de context was veranderd. Na de hervorming van de beroepsopleiding in de ambachten en neringen in 1948 was er voor de KAN's

[179] KB van 10 maart 1928 (B.S. 31 maart 1928).
[180] Dat was niet overal zo, o.m. in Antwerpen werd er niet samengewerkt met de provincie, zie Van Honacker, K. *Inventaris van het archief van de KAN van Antwerpen*, 5.
[181] Besluit van 30 juli 1940.

op dat terrein geen rol meer weggelegd. Veel secretarissen bleven *de facto* nog betrokken bij de opleiding omdat ze hun functie combineerden met een job als verantwoordelijke voor een regionaal leersecretariaat. De regentsbesluiten van 1 juni 1950 en van 29 september 1950 bepaalden dat de KAN's nog enkel de beroepsorganisaties en de economische middenstandsverenigingen zouden verenigen. De interprofessionele organisaties zouden direct vertegenwoordigd worden in de Hoge Raad van de Middenstand. De invloed van de KAN's in het veld van de nationale publiekrechterlijke vertegenwoordiging verminderde. In de Nationale Raad voor Ambachten en Neringen (een afdeling van de Hoge Raad van de Middenstand) bezetten de afgevaardigden van de KAN's de helft van de zitjes, de andere helft ging naar de professionele federaties. Het actieterrein van de KAN's verschoof naar ondersteuning van lokale professionele organisaties, maken van studies en het formuleren en verdedigen van standpunten inzake alles wat de middenstand aanbelangde (fiscaliteit, sluitingsuur, zwartwerk, ruimtelijke ordening,…). Na de invoering van de vestigingswet van 24 december 1958 bestond de voornaamste taak van de (bureaus van de) KAN's er evenwel in te onderzoeken of een aanvrager aan de juiste vereisten voldeed om een vestigingsgetuigschrift te krijgen. Het was de bedoeling van de wetgever om zo de beroepsbekwaamheid van zelfstandigen te verhogen.[182] Vanaf 1992 reikten de secretariaten van de KAN's ook 'ondernemersattesten' uit. In Oost- en West-Vlaanderen gaf het provinciebestuur de opdracht om de rentetoelagen toe te kennen aan kleine ondernemingen om de productiviteit te bevorderen. Vanaf de jaren 1970 reikte de provincie -via de KAN- ook vestigingspremies uit.

Naast hun officiële opdrachten ontplooiden de KAN's ook eigen initiatieven. De dynamiek die van de KAN's uitging, hing af van provincie tot provincie. De KAN van Oost-Vlaanderen ging door voor één van de meest dynamische Kamers van België, getuige ook haar relatief uitgebreid archief. Zo richtte de Kamer van Oost-Vlaanderen in 1978 het Provinciaal Overlegcomité van de Middenstand op, om het contact tussen de KAN en de interprofessionele middenstandsorganisaties - sinds 1950 van rechtswege niet meer vertegenwoordigd in de KAN - te onderhouden. Vanaf 1978 organiseerde het Overleg-

[182] De opdracht van de KAN's in verband met de toekenning van de vestigingsgetuigschriften werd bevestigd door de wet van 15 december 1970 en door de wet van 6 maart 1964 (B.S. 17 maart 1964) en KB van 25 maart 1965. Verdere wijzigingen in de wet betreffende de organisatie van de Middenstand, gecoördineerd op 28 mei 1979 en in hoofdstuk III van de Programmawet (10 februari 1998).

comité jaarlijks een “middenstandsdag”. Het secretariaat van het Overlegcomité van de Nederlandstalige Kamers voor Ambachten en Neringen, opgericht in 1982, was eveneens gevestigd in Gent. De KAN Oost-Vlaanderen hield op te bestaan in 2003. Met de officiële start van de Kruispuntbank van Ondernemingen en de ondernemingsloketten op 1 juli 2003 (wet van 16 januari 2003) werden de tien Belgische provinciale Kamers van Ambachten en Neringen (sinds 1995 was er een aparte voor Vlaams-Brabant opgericht) opgeheven.

Inhoud

Het archief van de KAN van Oost-Vlaanderen was, dankzij secretaris Antoon Geers, één van de best bewaarde KAN-archieven. Toch is ook hier door de overhaaste opheffing in 2003 een deel van het archief verloren gegaan.[183] Zo is het persoonsarchief van Camiel Struyvelt (1896-1961), vroegere secretaris van de KAN en CVP-volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Gent-Eeklo dat in het gebouw werd bewaard, verdwenen. Voorts zijn de indicateurs van de briefwisseling niet bewaard en de briefwisseling zelf onvolledig en slechts voor de periode 1944 tot 1986. Sowieso is er, buiten de jaarverslagen en de verslagen van vergaderingen, bijna geen archief overgebleven uit de periode voor de Tweede Wereldoorlog. De stukken die nog van administratief nut waren (personeelsdossiers, rekeningen en begrotingen, recente vestigingsattesten) werden in 2003 overgedragen aan de FOD Economie. De dossiers inzake de toekenning van de provinciale premies ter bevordering van de productiviteit nam de provincie Oost-Vlaanderen over.

Om een beeld te krijgen van de naoorlogse algemene werking van de KAN Oost-Vlaanderen zijn er de volledige reeks jaarverslagen (tot 2002), de registers met verslagen van de algemene vergadering en de bijbehorende dossiers (1951-2003, onvolledig), de notulen van de bureauvergaderingen (1956-2003), de algemene briefwisseling (1944-1986, onvolledig), de ledenlijsten en de rekeningen en begrotingsvoorstellen (onvolledig). Er is maar een beperkte hoeveelheid archief van de commissies van de KAN bewaard

[183] Een overzicht voor Vlaanderen. Het archief van de KAN West-Vlaanderen werd al in 1997 grotendeels neergelegd in het RA Brugge (en dus goed bewaard). Van het archief van de KAN Antwerpen werd maar een fragment bewaard (2m). Het werd in december 2003 overgebracht naar het RA en geïnventariseerd. Een vergelijkbare situatie voor de KAN Limburg (overgedragen aan het RA Hasselt, toegang ter inzage in de leeszaal). Het archief van de KAN Vlaams-Brabant (na 1995) wordt bewaard in het RA Leuven en omvat één verhuisdoos.

gebleven; naast het archief van de commissie bouwvak (1929-1945) en distributie (1961-1984), lijkt het archief van de commissie vestigingswet (1967-1988) interessant om de lacune van de vernietigde vestigingsdossiers enigszins op te vangen. In de algemene briefwisseling zitten vanaf 1960 ook heel wat stukken in verband met het toekennen of weigeren van vestigingsattesten. De studie- en documentatieopdracht van de KAN wordt weerspiegeld in een reeks documentatiemappen over diverse thema's als de vestigingswet, de wekelijkse rustdag, het distributieattest, de beroeps-opleiding, de kinderbijslag voor zelfstandigen… Informatie over de activiteiten voor de leden vind je terug in de stukken betreffende de provinciale middenstandsdagen (1978-1998), de regionale studiedagen (1983-2003), de studiereizen, de tentoonstellingen, jubilea en feesten.

Het archief van de KAN Antwerpen werd minder goed bewaard en is bijgevolg veel beperkter van omvang. Het bevat enkel (gedrukte) jaarverslagen (1951-2002), zeer onvolledige reeksen van agenda's en notulen van vergaderingen (vanaf de jaren 1960), briefwisseling tussen voorzitter Polspoel en het ministerie van Middenstand (1958-1962) en een aantal naamlijsten van afgevaardigden van beroepsverenigingen. In bijlage vind je nog wat documentatie als foto's, gelegenheidsbrochures en statistieken.

Openbaarheid

Het archief van de KAN's is pas na 100 jaar openbaar. Voor de raadpleging van stukken jonger dan 100 jaar heb je de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief.

Literatuur

Vijftig jaar bestaan van Kamers voor Ambachten en Neringen 1928-1978. Brussel, 1978.

XXVe anniversaire des Chambres Provinciales des Métiers et Négoces. Séance jubilaire du 8 novembre 1953. Themanummer *Bulletin d'information de l'Institut d'Étude Economique et Sociale des Classes Moyennes*, december 1953.

BERNOLET, J. *De kamer van Ambachten en Neringen en de Hoogere Raad van Ambachten en Neringen.* Brugge, 1928.

DAEM, M. e.a. *De provinciale Kamer van Ambachten en Neringen van Oost-Vlaanderen, 50 jaar in dienst van haar leden.* Brussel, 1978.

HEYRMAN, P. “De Kamers van Ambachten en Neringen” (1928-2003) en hun archieven in: DERWAEL, J. (ed.) *Leveranciers en klanten. Valorisatie van het archiefaanbod voor bedrijfshistorisch onderzoek. Handelingen van de studiedag van vrijdag 7 oktober 2005 te Kortrijk.* Brussel (te verschijnen)

HEYRMAN, P. *Voor eigen winkel. Honderd jaar middenstand en middenstandsbeweging in Oost-Vlaanderen* (Bijdragen Museum Vlaamse sociale strijd 7) Gent, 1991.

HEYRMAN, P. *Middenstandsbeweging en beleid in België 1918-1940: tussen vrijheid en regulering* (KADOC-studies 22) Leuven, 1998.

Archiefblokken

Kamer van Ambachten en Neringen Oost-Vlaanderen 2004

1928-2003
Gent
2004/1-532 40 m

B7
Inventaris van het archief van de Kamer van Ambachten en Neringen Oost-Vlaanderen. Overdracht 2004 (1928-2003) / M. Carnier en M. Preneel
In druk

Kamer van Ambachten en Neringen Antwerpen 2003

1959-2003
Antwerpen
2003/1-28 1,71 m

B103
Inventaris van het archief van de Kamer van Ambachten en Neringen van Antwerpen : Overdracht 2003 (1950-2003) / K. Van Honacker
Publ. 4406 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 283)
2004

3. PROVINCIEBESTUREN

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen

Plaats

Gent

Bestaansdata

1815-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Tijdens het Franse bewind werd het grondgebied van het latere België opgedeeld in departementen.[184] Aan het hoofd van ieder departement stond een prefect, onder toezicht van het centrale bestuur. De prefect oefende op zijn beurt toezicht uit op de plaatselijke administratie. Op die manier vormde het departement de tussenschakel tussen de plaatselijke en de centrale overheid. De departementen voerden in eerste instantie uit wat het centraal gezag besliste. Ze beheerden materies als belastingen, domeinen, openbare werken, landbouw, handel, weldadigheid, onderwijs, openbare orde, bestuurlijke organisatie en militaire aangelegenheden. De grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden, uitgevaardigd bij KB van 24 augustus 1815, vormde de negen Franse departementen om tot provincies. Voor de benaming inspireerde de wetgever zich op de oude namen van de Provinciale Staten. Het departement van de Schelde werd de provincie Oost-Vlaanderen.

De provincies, bestuurd door de gouverneur, de provincieraad en de bestendige deputatie, bleven ook na de Belgische onafhankelijkheid als territoriale eenheid behouden. De Belgische grondwet van 7 februari 1831 hief de grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden uit 1815 op, maar verlengde tot nader order de bevoegdheden van de provinciale en de gemeentelijke

---

[184] Op basis van: Vandermaesen, *Archiefvormers in de gerechtelijke arrondissementen Brugge, Ieper en Veurne* II, 31-56; Lehoucq, Valcke, *De fonteinen van de Oranjeberg*, deel 1 en 2; Vandermeersch, *Het organogram van het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen*, IV-V; Van den Eeckhout, “De provincies”, 134-138.

overheden. De wetgever legde wel al een aantal principes vast: gemeente- en provincieraden moeten rechtstreeks verkozen worden; gemeentes en provincies zijn bevoegd voor alles wat van gemeentelijk en provinciaal belang is; de vergaderingen van gemeente- en provincieraden zijn openbaar; begrotingen en rekeningen van gemeentes en provincies zijn openbaar; de Koning of de wetgevende macht kunnen tussenkomen om te beletten dat gemeente- en provincieraden hun bevoegdheden te buiten gaan.

Voor een reorganisatie was het wachten op de provinciewet van 30 april 1836. De Belgische provinciewet werd een compromis tussen de 'autonomisten', die streefden naar en zo groot mogelijke autonomie voor de provincies en de 'centralisten', verdedigers van het centraal gezag. De dubbele rol van de gouverneur illustreert het spanningsveld: hij was officieel zowel de vertegenwoordiger van de centrale overheid als van de provincie. De provincieraad werd voortaan rechtstreeks door het kiezerskorps verkozen om de provincie te besturen en om regionale en plaatselijke initiatieven financieel te steunen. De bestendige deputatie (gekozen onder de leden van de provincieraad) stond, samen met de provinciegouverneur, in voor het dagelijks bestuur. Op het vlak van ordehandhaving kreeg de provincie-gouverneur verregaande bevoegdheden: hij moest zorgen voor de 'handhaving van de rust en de orde in de provincie' en kon daarvoor een beroep doen op de gendarmerie, de burgerwacht en zelfs het leger.

De bevoegdheden van de provincieraad waren zowel van louter provinciaal belang (o.m. jaarlijkse goedkeuring van rekeningen en begroting, verstrekken van advies inzake grenswijzigingen aan gemeenten, kantons en provincie) als van landelijk belang (voorstellen van kandidaten voor de benoeming van raadsheren bij de hoven van beroep en van (vice-) voorzitters bij de rechtbanken van eerste aanleg, de bevoegdheid inzake toezicht op plaatselijke besturen). Dat dubbele belang werd ook weerspiegeld in de uitgaven van de provincie: enerzijds betaalde ze het onderhoud van gebouwen van de centrale overheid als gevangenissen, scholen en assisenhoven en anderzijds besteedde ze haar budget aan eigen initiatieven, bijvoorbeeld inzake wegeninfrastructuur en instellingen van openbaar nut.

Net als onder het Hollands Bewind, werden de bevoegdheden van de provinciale administratie verdeeld over verschillende afdelingen. De provinciale administratie van Oost-Vlaanderen ging in 1836 van start met drie afdelingen: de eerste afdeling was bevoegd voor personeel, eredienst,

kerkfabrieken, landbouw en veeteelt, post, gezondheidszorg, weldadigheid, onteigeningen, financiën, paspoorten van vreemdelingen, feesten, het Bestuursmemoriaal, gerechtelijke uitgaven en gevangenissen; de tweede afdeling voor burgerlijke stand en bevolking, territoriale omschrijving, personeel (voogdij), handel en nijverheid, fabrieken, (handels)rechtbanken, naturalisaties, juridische organisatie, plaatselijke reglementen, politie en veldwachters, bijzondere boswachters, maten en gewichten, markten en kermissen, bedelarij, hulp aan huis, collecten, directe belastingen, kadaster, douane en accijnzen, registratie en domeinen, comptabiliteit van gemeenten, burelen van weldadigheid en burgerwacht, beheer van onroerend goed en voogdij over belastingen, plaats-, kaai-, meet- en waagrecht; de derde afdeling voor openbare werken, polders en wateringen, stoomtuigen, militie en burgerwacht, barrière-, sluis- en brugrechten, scheepvaart, buurtwegen en waterlopen, watermolens, mijnen en turf, versterkingen en spoorwegen. Vanaf 1842 werd de tweede afdeling ook nog belast met provinciale en nationale verkiezingen, kazernering van de gendarmerie en eretekens. In 1856 werd een vierde afdeling opgericht bevoegd voor onderwijs, handel en nijverheid en werkrechtersraden. In 1880 richtte het provinciebestuur een Provinciale technische dienst op en in 1905 werd het toezicht op de gemeentelijke comptabiliteit ondergebracht in een aparte, vijfde afdeling.

Tussen 1836 en 1887 werden aan de provinciewetgeving louter technische en administratieve wijzigingen doorgevoerd. De wet van 30 december 1887, ontstaan tegen de achtergrond van de schoolstrijd, greep fundamenteler in. De wetgever creëerde een nieuw evenwicht tussen de de bestendige deputatie en de gouverneur en versterkte de politieke rol van de provinciebesturen. De gouverneur kreeg een meer administratief-coördinerende rol toebedeeld, terwijl de bestendige deputatie –als vertegenwoordiger van de Provincieraad en als uitvoerder van een aantal opdrachten van het centraal bestuur- beslissingen nam samen met de gouverneur. De invoering van het algemeen meervoudig stemrecht voor mannen en van de stemplicht (beide in 1893), en van het algemeen enkelvoudig stemrecht voor mannen en de evenredige vertegenwoordiging in de provincieraad (beide in 1921) bevestigde de politieke rol van de provinciebesturen. De provincie verloor van langsom meer haar louter administratief karakter, zoals bedoeld door de wetgever in 1836.

Naarmate het takenpakket van het provinciebestuur ruimer werd, bereidde in de 20ste eeuw het aantal afdelingen en provinciale commissies met bijzondere

bevoegdheden uit. In de jaren 1920 werden zes nieuwe afdelingen en diensten opgericht, waarvan sommigen niet lang bleven bestaan. In 1920 werd een zesde afdeling, voor militie, en een zevende afdeling opgericht belast met landbouw, hinderlijke inrichtingen en gezondheidszorg. Het aantal afdelingen liep op tot elf, maar werd kort nadien opnieuw gereduceerd; de bevoegdheden werden voortdurend herschikt. Tussen 1950 en 1987 bestond de provinciale administratie uit acht afdelingen en zes diensten: de Provinciale technische dienst, de Dienst personeel, de Dienst reispassen, de Dienst militie, de Griffie en het Kabinet van de gouverneur.

Afgezien van de bovengenoemde kleine wijzigingen, bleef de provinciale organisatie gedurende 150 jaar vrijwel onveranderd. In het kader van de grondwetsherziening van 1980 gingen er stemmen op om het provinciale bestuursniveau af te schaffen wegens overbodig. Uiteindelijk overleefden de provincies, maar werden hun werking en bevoegdheden door de wet van 6 juli 1987 grondig hertekend.

Inhoud

In het provinciearchief vinden we drie soorten bescheiden terug: stukken die voortvloeien uit de functie die de provincie vervult in het kader van het rijksbestuur, stukken die ze produceren vanuit hun bevoogdende functie ten aanzien van ondergeschikte besturen en stukken die hun eigen werking illustreren. De bevoegdheid van de provincies is wettelijk nooit strikt omschreven; het begrip ‘provinciaal belang’ kan ruim worden geïnterpreteerd. Patricia Van den Eeckhout somt de belangrijkste bronnenreeksen op die je in een provinciaal archief vindt en hun waarde voor historisch onderzoek: stukken inzake personeel, notulen van de provincieraad en de bestendige deputatie, reglementen en verordeningen, administratieve verslagen, bronnen betreffende de provinciale financiën en fiscaliteit, verkiezingen, openbare orde en veiligheid, openbare werken, ruimtelijke ordening en gebouwen, bevolking, industrie landbouw en nutsbedrijven, openbare gezondheid en het milieu, sociale toestanden en sociaal beleid, onderwijs, cultuur en recreatie.[185]

De provinciebesturen vallen onder artikel 1 van de archiefwet van 24 juni 1955 en zijn bijgevolg verplicht om na 100 jaar hun archief in het Rijksarchief te deponeren. Stukken jonger dan 100 jaar mogen worden overgedragen als

[185] Van den Eeckhout, “De provincies”, 138-164.

de archiefvormer dat wil. Het archief van het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen werd eerst volledig neergelegd in het Rijksarchief, maar na de oprichting van een eigen provinciale archiefdienst werden in principe alle stukken jonger dan 100 jaar uit de bestanden gelicht en overgebracht naar de archiefdienst van de provincie Oost-Vlaanderen in de Pelikaanstraat in Gent. Het archief van het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen (en zijn rechtsvoorgangers) wordt bewaard op drie verschillende plaatsen; in het RA Gent ligt in principe het archief uit de periode 1794-1870; in het RA Beveren het archief uit de periode 1871-1901, tezamen met een aantal ongeïnventariseerde bestanden uit de 20ste eeuw en bij de provinciale archiefdienst het archief van na 1901.

De opdeling van de archiefbestanden stemt grotendeels overeen met de administratieve afdelingen en diensten binnen het provinciebestuur. Een aantal bestanden waren al (thematisch) geïnventariseerd en doorlopend genummerd vooraleer ze (chronologisch) werden opgesplitst tussen de rijksarchieven van Beveren en Gent en de provinciale archiefdienst. Dat verklaart de onderbroken nummering in een aantal archiefblokken.

In het RA Beveren vind je in hoofdzaak archief van de afdelingen 1, 2, 3A, 3C, 4A, 5, 5B en 6A[186], van de bestendige deputatie, de griffie, de provincieraad, de Provinciale technische dienst en inzake begroting en militie. Het archiefbestand 'Provinciebestuur Oost-Vlaanderen Afdeling 0' is een kunstmatige verzameling van stukken die niet (meer) konden worden ondergebracht bij een bestaande afdeling.

Het archief van het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen dat bewaard wordt in het RA Beveren, is ongelijkmatig ontsloten. Het archief van de afdelingen 0, 1, 2, 3A, de 'militiebestanden', de minuten van de provincieraad en de registers zijn toegankelijk via thematisch en/of numeriek geklasseerde fiches. De overige bestanden zijn ontsloten via een (klassieke) inventaris of een elementaire plaatsingslijst. Voor vijf bestanden beschikken we over geen enkele toegang.

---

[186] Vandermeersch, K. *Het organogram van het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen, 1836-2000*. (Gent, 2000) toont je de weg in het kluwen van bevoegdheden per afdeling doorheen de geschiedenis.

Openbaarheid

De archieven van provinciebesturen ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Voor de consultatie van archieven van provinciebesturen jonger dan 100 jaar heb je de toestemming van de provinciegriffier nodig.

Literatuur

BERNIMOLIN, E. *Les institutions provinciales et communales de la Belgique.* Brussel, 1891. 2 dln.

COPPEJANS-DESMEDT, H. “Het archief van de provinciebesturen en van de plaatselijke overheden” in: DE SCHEPPER, H. *Bronnen voor de geschiedenis van de instellingen in België. Handelingen van het colloquium te Brussel. 15-18.IV.1975* (Studia 28) Brussel, 1977, p. 525-540.

HACHE, D. *De geschiedenis van de provinciewet. Deel I: De geschiedenis van de provincie en haar instellingen.* Gent, 1990.

LEHOUCQ, N., VALCKE , T. VAN DAELE, J. en WOUTERS, N. *De fonteinen van de Oranjeberg. Politiek-institutionele geschiedenis van de provincie Oost-Vlaanderen van 1830 tot heden. Deel 1. Deel 2: Biografisch repertorium. Deel 3:'Met gezag bekleed'. Biografieën van de negentiende-eeuwse beleids-makers.* Gent, 1997-2000.

MARÉCHAL, G. “Selectie van provinciearchief: ramp of zegen?” in: *Archief- en Bibliotheekwezen in België*, LXXI (2000), 1-4, p. 89-107.

MERTENS, J. “Politieverordeningen in het provinciearchief: bewaren of vernietigen?” in: JANSSENS, G., MARÉCHAL, G. en SCHEELINGS, F. (red.) *Door de archivistiek gestrikt. Liber amicorum prof. dr. Juul Verhelst* (Archiefinitiatie(f) 4), Brussel, 2000, p. 181-186.

PETIT, R. *Les archives des administrations provinciales en Belgique* (Miscellanea Archivistica 14) Brussel, 1977.

PETIT, R. *Inventorisation des archives provinciales et locales* (Miscellanea Archivistica 19) Brussel, 1988.

VAN DEN EECKHOUT, P. “De provincies” in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20 ste eeuw*, Brussel, 1999, p. 133-164.

VANDERMEERSCH, K. “ Besparingen inzake archiefbeheer van een openbaar bestuur. Casus: het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen” in: BAERTEN, J., SCHEELINGS, F. en VERHELST, J. (ed.) *Besparen en degelijk archief- en documentbeheer* (Archiefinitiatie(f) 3), Brussel, 1996, p. 103-110.

VANDERMEERSCH, K. “De bewaar- en vernietigingslijst: ervaringen van het provinciebestuur Oost-Vlaanderen” in: JANSSENS, G., MARÉCHAL, G. en SCHEELINGS, F. (red.) *Door de archivistiek gestrikt. Liber amicorum prof. dr. Juul Verhelst* (Archiefinitiatie(f) 4), Brussel, 2000, p. 349-356.

VRIELINCK, S. *De territoriale indeling van België (1795-1963). Bestuurs-geografisch en statistisch repertorium van de gemeenten en de supra-communale eenheden (administratief en gerechtelijk). Met de officiële uitslagen van de volkstellingen.* Leuven, 2000. 3 dln.

Archiefblokken

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Afdeling 0

1830-1900
Gent
0000/1-1310 32,66m

I18
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Afdeling 0 z.j.

Ontsloten via thematische fichier

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Afdeling 1

1830-1900
Gent
0000/747-4964 en 9481-9965 224,92m

I19
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Afdeling 1
z.j.

Ontsloten via thematische fichier

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Afdeling 2
1871-1900
Gent
0000/4021-7460 en 10911-11895 391,28m

I20
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Afdeling 2
z.j.

Ontsloten via thematische fichier; nr 1 tot 4020 bevindt zich in het Rijksarchief te Gent

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Afdeling 3A
1871-1900
Gent
0000/594-2606 256,69m

I22
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Afdeling 3A
z.j.

Ontsloten via numerieke fichier, door de provinciale archiefdienst in Dulle Griet ingevoerd

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Afdeling 3C algemeen
1976-1985
Gent
0000/1235-1446 en 1721-2013 110,05m

I23
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Afdeling 3C algemeen

z.j.

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Afdeling 3C rampen

1976-1985
Gent
0000/1-111 18,08m

I25
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Afdeling 3C rampen
z.j.

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Afdeling 3C werken, leveringen en kerkfabrieken

1962-1971
Gent
Ongenummerd 0,78m

I24
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Afdeling 3C werken, leveringen en kerkfabrieken
z.j.

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Afdeling 4A

1846-1900
Gent
0000/490-1415 113,64m

I26
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Afdeling 4A
z.j.

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Afdeling 5

1899-1975
Gent
0000/1-2998 236,20m

I27
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Afdeling 5
z.j.

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Afdeling 5B

1962-1984

Gent

0000/1344-1417 6,20m

I28

Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Afdeling 5B z.j.

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Afdeling 6A

1960-1970

Gent

0000/8403-9455 90,62m

I29

Geen toegang beschikbaar

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Begrotingen en rekeningen bestand 1

1870-1934

Gent

Ongenummerd 91,68m

I30

Geen toegang beschikbaar

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Begrotingen en rekeningen bestand 2

1914-1985

Gent

0000/1-5476 678,59m

I31

Geen toegang beschikbaar

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Bestendige Deputatie besluiten

1869-1901

Gent

2 registers 0,09m

I32
Geen toegang beschikbaar

De registers van 1843 tot 1869 worden in het RA Gent bewaard

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Bestendige Deputatie PV minuten

1871-1902
Gent
32 registers 1,48m

I33
Geen toegang beschikbaar

De registers van voor 1871 worden in het RA Gent bewaard

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Griffie

1859-1946
Gent
0000/1-172 12,32m

I34
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Griffie
z.j.

Ontsloten via thematische fichier

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Kaarten waterlopen

1830-1900
Gent
0000/1-1915 68,9m

I35
Inventaris van kaarten en plans uit het archief van de provincie Oost-Vlaanderen / R. Van Leughenhaeghe, W. Rombauts, J. Buyle, J. Cazaux, L. Heerwegh, S. Heusequin, V. Vandeputte
Publ. 2805 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 55)
1998

Alle kaarten en plans zijn beschikbaar op microfilm

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Landbouwkamer / visserijcommissie

1895-1976
Gent
Ongenummerd 2,19m

I36
Geen toegang beschikbaar

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Militie 1 registers

1868-1900
Gent
0000/600-942 46,23m

I37
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Militie 1 registers / R. Praet
1983

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Militie 2 registers

1831-1900
Gent
1/1-21/11 7,74m

I38
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Militie 2 registers
z.j.

Ontsloten via thematische en numerieke fichier

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Militie 3 oude reeks

1831-1900
Gent
Niet doorlopend genummerd 34,30m

I39
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Militie 3 oude reeks
z.j.

Ontsloten via thematische en numerieke fichier

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Militie 4 nieuwe reeks

1945-1978
Gent
35/1-2582/1 137,22m

I40
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Militie 4 nieuwe reeks
z.j.

Ontsloten via thematische en numerieke fichier

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Provinciale technische dienst gebouwen

1886-1976
Gent
Ongenummerd 59,90m

I44
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Provinciale technische dienst gebouwen
z.j.

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Provinciale technische dienst tijdschriften

1959-1983
Gent
Ongenummerd 3,54m

I45
Geen toegang beschikbaar
z.j.

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Provinciale technische dienst waterbedeling

1929-1980
Gent
Ongenummerd 12,26m

I46
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Provinciale technische dienst waterbedeling
z.j.

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Provinciale technische dienst wegen
1950-1975
Gent
Ongenummerd 48,97m

I47
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Provinciale technische dienst wegen
z.j.

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Provincieraad minuten
1873-1901
Gent
6 registers 0,43m

I41
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Provincieraad minuten
z.j.

Ontsloten via thematische fichier

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Registers
1854-1947
Gent
0000/1-190 20,07m

I42
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Registers
z.j.

Ontsloten via thematische en numerieke fichier

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Registers briefwisseling

1830-1937
Gent
0000/1-32 30,18m

I43
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Oost-Vlaanderen. Registers briefwisseling
z.j.

Ontsloten via thematische en numerieke fichier

4. REGIONALE OVERHEIDSORGANEN

A. Arrondissementscommissariaten

Plaats

Aalst, Dendermonde, Gent, Eeklo, Leuven, Mechelen, Oudenaarde, Sint-Niklaas, Turnhout

Bestaansdata

1796-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Iedere Belgische provincie is ingedeeld in een aantal administratieve arrondissementen. Aan het hoofd van een administratief arrondissement staat een arrondissementscommissaris, die benoemd wordt door de Koning. De *commissaire de canton*, die het Directoire (1795-1799) vertegenwoordigde bij de municipale administratie, kan als vroegste voorloper van de arrondissementscommissaris worden beschouwd. De administratieve arrondissementen zelf werden als bestuursniveau pas ingevoerd onder het Consulaat, bij wet van 17 februari 1800. Tot vandaag is de staatkundige betekenis van de administratieve arrondissementen nauwelijks veranderd, enkel de benaming. Aanvankelijk heetten ze *arrondissements communaux* (met aan het hoofd een *sous-préfet*), tijdens de Hollandse tijd werden het 'administratieve districten' (onder leiding van een districtscommissaris) om dan vanaf 1836 opnieuw administratieve arrondissementen te worden (geleid door een arrondissementscommissaris).

De arrondissementscommissaris heeft een dubbele taak als raadgever voor de gemeenten van zijn arrondissement en als adviseur-informateur voor de hogere overheden. Zijn wettelijke bevoegdheden staan beschreven in de artikels 132 tot 139 van de provinciewet van 1836. De provinciewet belastte de arrondissementscommissaris met het toezicht op het bestuur van de 'niet-ontvoogde gemeenten' (gemeenten van minder dan 5000 inwoners, met uitzondering van de arrondissementshoofdplaatsen), de handhaving van de

wetten en reglementen van algemeen bestuur en met de uitvoering van de beslissingen van de provincieraad en de bestendige deputatie.

De provinciewet van 6 juli 1987 beperkte het takenpakket van de arrondissementscommissaris tot de zorg voor de handhaving van de wetten en maatregelen van algemeen bestuur onder leiding van de gouverneur. Sinds de jaren 1960 en 1970 was de bevoegdheid van de arrondissementscommissarissen *de facto* al ingekrompen. De gemeentelijke fusies hadden het aantal gemeenten met minder dan 5000 inwoners in België tot een 100-tal teruggebracht. Logisch gevolg was ook dat in die periode heel wat arrondissementscommissariaten werden samengevoegd.

Inhoud

De overgedragen archiefblokken van de verschillende arrondissementscommissariaten zijn zowel ongelijk qua omvang (variërend tussen 1 cm en 56 m) als qua periode en inhoud. Enkel het archief van de arrondissementscommissariaten van Dendermonde, Oudenaarde, Sint-Niklaas en Turnhout gaat terug tot de Franse tijd. De bestanden van Aalst en Gent-Eeklo bevatten hoofdzakelijk 20ste-eeuwse stukken.

Overeenkomstig de bevoegdheden van de arrondissementscommissaris kan het archief volgende stukken bevatten:

voor alle gemeenten van het arrondissement inzake:

openbare orde, parlements- en gemeenteraadsverkiezingen, verkiezingen van werkrechtersraden, militie, landelijke politie, bijzondere wachters, jacht en vogelvangst, landbouw, uitvindersbrevetten, registers van de burgerlijke stand, bevolkingsregisters, ouderdomspensioenen, gezinsvergoedingen (compensatiekas), geesteszieken, openbare gezondheid, leurhandel, internationale rijbewijzen, visa, paspoorten, kosteloze vervoerbewijzen, eedafnames, polders en wateringen, gemeentefusies…

voor de niet-ontvoogde gemeenten inzake:

toezicht op het beheer van de gemeente, gemeentescholen, benoemingen en vertrouwelijke opdrachten (o.m. samenstelling van gemeenteraden en OCMW-besturen), controle van begrotingen en rekeningen van gemeenten, kerkfabrieken en OCMW's, statistieken opgemaakt op vraag van het NIS.

Literatuur

MARÉCHAL, G. *Bewaar- en vernietigingslijst voor arrondissementscommissariaatsarchief 1836-1987* (Miscellanea Archivistica. Studia 20) Brussel, 1992.

MAUROY, P. *De arrondissementscommissaris*. *Administratief lexicon.* Brugge, 1975

VAN DEN EECKHOUT, P. "De arrondissementscommissariaten" in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20 ste eeuw*, Brussel, 1999, p. 125-131.

ZUMKIR, A. "Pour une histoire politique de la Belgique: l'arrondissement, un cadre incontournable d'investigations" in : *Académie royale de Belgique. Bulletin de la Classe des lettres et des sciences morales et politiques*. Reeks 6, X (1999), 1-6, p. 105-122.

Archiefblokken

ARR Aalst 1988

1939-1979
Aalst
Ongenummerd 56,5 m

I1
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Aalst. Overdracht 1988 (1939-1979)
1988

ARR Aalst 1992

1906-1988
Aalst
1992/1-24 2,5 m

I2
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Aalst. Overdracht 1992 (1906-1988)
z.j.

ARR Dendermonde 0000

1794-1850
Dendermonde
0000/1-482 16 m

I3
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Dendermonde. Oud bestand (1794-1850)
z.j.

ARR Dendermonde 1996

1830-1839
Dendermonde
1996/1-13 0,9 m

I4
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Dendermonde. Overdracht 1996 (1830-1839)
z.j.

ARR Gent Eeklo 0000

1881-1907
Gent
0000/1-115 9 m

I5
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Gent-Eeklo. Oud bestand (1881-1907)
z.j.

ARR Gent Eeklo 1992

1966-1971
Gent
1992/1-224 3 m

I6
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Gent-Eeklo. Overdracht 1992 (1966-1971)
2004

ARR Leuven 0000

1885-1949
Leuven
Ongenummerd 33,2 m

I7
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Leuven. Oud bestand (1885-1949)
z.j.

ARR Mechelen 0000 1

1830-1902
Mechelen
0000 1/1-325 26 m

I8
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Mechelen. Oud bestand. Overdracht 1 (1830-1902) / P. Rolland
1936

ARR Mechelen 0000 2

1832-1910
Mechelen
0000 2/1-134 9,6 m

I9
Geen toegang beschikbaar

ARR Oudenaarde 1989

1951-1976
Oudenaarde
1989/1-52 5,2 m

I10
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Oudenaarde. Overdracht 1989 (1951-1976)
z.j.

ARR Oudenaarde 1991

1815
Oudenaarde
1991/1 0,02 m

I13
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Oudenaarde. Overdracht 1991 (1815)
z.j.

ARR Oudenaarde 1992 A

1800-1828
Oudenaarde
1992 A/1-5 0,18 m

I11
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Oudenaarde. Overdracht 1992 A (1800-1828)
z.j.

ARR Oudenaarde 1992 B

1808-1982
Oudenaarde
1992 B/1-87 9,1 m

I12
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Oudenaarde. Overdracht 1992 B (1808-1982)
z.j.

ARR Oudenaarde 1994

1815,1817
Oudenaarde
1994/1-2 0,01 m

I14
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Oudenaarde. Overdracht 1994 (1815, 1817)
z.j.

ARR Sint-Niklaas Dendermonde 0000

1796-1967
Sint-Niklaas
0000/1-404 59 m

I15
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Sint-Niklaas-Dendermonde. Oud bestand (1796-1967)
z.j.

ARR Turnhout 0000 A

1809-1927
Turnhout
0000 A/1-45 1,8 m

I16
Plaatsingslijst van het archief van het Arrondissementscommissariaat van Turnhout. Oud bestand. Overdracht A (1809-1927)
z.j.

ARR Turnhout 0000 B

1817-1876
Turnhout
0000 B/1-65 4,9 m

I17
Geen toegang beschikbaar

B. Kamers van koophandel

Plaats

Aalst, Dendermonde, Leuven, Sint-Niklaas

Bestaansdata

1802-1875

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

(Zie ook de bestandsnotitie over de Kamer van Koophandel en Nijverheid van Antwerpen vzw)

De kamers van koophandel zijn de oudste werkgeversorganisaties in Europa. Ze werden vanaf de 17de eeuw opgericht als verenigingen van kooplieden die zich inzetten voor economisch liberalisme en vrijhandel en die de economische belangen van hun streek behartigden. Ze kregen een officiële opdracht als informatieverstrekker voor de overheid. De Gentse Kamer van Koophandel ontstond in 1729, als één van de eerste in de Zuidelijke Nederlanden. Na de Franse annexatie van de 'Belgische' departementen in 1795 hielden de kamers van koophandel, in uitvoering van de wet Le Chapelier uit 1791, op te bestaan. Handelaars en industriëlen bleven zich evenwel verenigen. Vanaf 1802 werden de kamers opnieuw toegelaten. In Vlaanderen werden kamers (her)opgericht in Antwerpen (1802), Gent, Brugge en Oostende (1803). Ze vormden een officiële tussenschakel tussen de plaatselijke handelaars en industriëlen en de overheid. Ze werden voorgezeten door de prefect (in de departementale hoofdsteden) of door de burgemeester. De bestuursleden werden verkozen voor een periode van zes jaar. Het ministerie van Binnenlandse Zaken bepaalde de werking en de bevoegdheden en oefende controle uit over de werking van de kamers. De kamers kregen ruime bevoegdheden: ze zagen toe op de openbare werken in het kader van de handel en gaven advies inzake het plaatselijk en het nationaal economisch beleid.

Onder het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden bleven de 15 kamers van koophandel bestaan, maar hun invloed taande. De voorzitter werd voortaan verkozen (waardoor de politieke band minder sterk was) en de helft van het

bestuur werd rechtstreeks door de koning aangeduid. Hun bevoegdheden werden ingeperkt: ze verloren het controlerecht op openbare werken en hun adviesrecht werd beperkt tot het informeren en adviseren van de plaatselijke overheden.

Na de Belgische onafhankelijkheid werden de kamers van koophandel officiële instellingen *pur sang*. De wet van 16 maart 1841 legde de doelstellingen en ressorten vast en regelde hun financiering. De bestaande kamers bleven meestal behouden, een aantal steden vroeg en kreeg een nieuwe kamer van koophandel (o.m. Dendermonde en Aalst). In 1866 telde ons land in totaal 22 kamers van koophandel. Hun belangrijkste opdracht bleef om informatie en advies aan de overheid te verstrekken om de industriële, commerciële en maritieme ontwikkeling van ons land te steunen. Jaarlijks rapporteerden ze over de economische en sociale toestand in eigen streek. De kamers werden o.m. ook betrokken bij de organisatie van de wereldtentoonstellingen, de uitbouw van de wegeninfrastructuur en het vastleggen van in- en uitvoerrechten. De leden van de kamers waren industriëlen, handelaars, of personen 'met kennis van zaken' die in het ressort van de kamer van koophandel woonden en die nog nooit failliet waren gegaan. Het aantal leden schommelde tussen negen en 21, naargelang van het bevolkingsaantal. Vanaf 1859 mocht ook de bestendige deputatie kandidaat-leden voordragen. De kamer droeg de bestuursleden voor en de koning benoemde hen. Jaarlijks werd één derde van de leden vervangen, maar dat kon niet beletten dat de kamers van koophandel een elitaire club vormden.

Vanaf 1860 verzwakte de positie van de kamers van koophandel. Door het liberale economische klimaat ontstonden vrije verenigingen van handelaars en ondernemers. De overheid stelde in die periode ook de waarde van het advies van de kamers in vraag, dat altijd schipperde tussen het regionale en het nationale belang. Bovendien vreesde de overheid dat de kamers een te grote politieke rol zouden spelen. De wet van 11 juni 1875 schafte de officiële kamers van koophandel af. Vrijwel onmiddellijk werden er in de meeste steden 'vrije' kamers van koophandel opgericht, die plaatselijke ondernemers en handelaars groepeerden, overkoepeld door de 'Nationale federatie der kamers voor handel en nijverheid'. Aanvankelijk waren grote bedrijven goed vertegenwoordigd in de (vrije) kamers van koophandel. De kamers evolueerden evenwel meer en meer naar een vereniging van kleine en middelgrote ondernemers.

Inhoud

Bij de opheffing van de kamers van koophandel in 1875 werden de verslagboeken en de briefwisseling overgedragen aan het Rijksarchief. Beveren bewaart de archieven van een aantal Vlaamse kamers van koophandel uit het gerechtelijk arrondissement Dendermonde en Vlaams-Brabant (*in casu* Aalst, Dendermonde, Leuven en Sint-Niklaas), vanaf hun ontstaan tot 1875. De andere rijksarchieven in de provinciën bewaren de archieven van de kamers van koophandel uit hun ressort.

De archiefbestanden bevatten de (haast volledige reeks) verslagboeken van de vergaderingen van de kamers sinds hun ontstaan, briefwisseling (met indicateurs) en rapporten over de economische situatie in de regio, die vanaf 1841 gemaakt werden in opdracht van de overheid. In het archief van de Kamer van Koophandel van Sint-Niklaas vindt u daarnaast een hele reeks documentatiedossiers over economie-gerelateerde onderwerpen: buitenlandse handel (gebundeld per land), industriële sectoren (per sector), douanerechten, scheepvaart, spoorwegen, waterwegen, nijverheidstentoonstellingen, landbouw, kleinhandel en merken en modellen.

Openbaarheid

De archieven van de officiële kamers van koophandel zijn openbaar.

Literatuur

DE CLERCQ, C. *De Kamer van Koophandel en de sociaal-economische geschiedenis van het arrondissement Dendermonde.* Dendermonde, 1989.

DEVOS, G. en VAN DAMME, I. *In de ban van Mercurius. Twee eeuwen Kamer van Koophandel en Nijverheid van Antwerpen-Waasland 1802-2002*. Tielt, 2002.

PODEVIJN, D. *Van paternalisme naar emancipatie. Een bijdrage tot de sociaal-eceonomische geschiedenis van het arrondissement Aalst uitgegeven naar aanleiding van 150 jaar Kamer van Koophandel en Nijverheid van Aalst en Gewest (1841-1991).* Aalst, 1991.

VANCOPPENOLLE, C. *De Kamers van Koophandel in België (17de-20ste eeuw). Tussen beleid en belang* (Educatieve dienst - Catalogi 132) Brussel, 1995.

Archiefblokken

Kamer van Koophandel Aalst 0000

1842-1875
Aalst
0000/1-15 1,32 m

B47
Plaatsingslijst van het archief van de Kamer van Koophandel van Aalst. Oud bestand (1842-1875)
z.j.

Kamer van Koophandel Dendermonde 0000

1842-1875
Dendermonde
0000/1-20 1,2 m

B48
Plaatsingslijst van het archief van de Kamer van Koophandel van Dendermonde. Oud bestand (1842-1875)
z.j.

Kamer van Koophandel Leuven 0000

1815-1875
Leuven
0000/1-71 4,39 m

B50
Plaatsingslijst van het archief van de Kamer van Koophandel van Leuven. Oud bestand (1815-1875)
z.j.

Kamer van Koophandel Sint-Niklaas 0000

1815-1876
Sint-Niklaas
0000/1-23 1,9 m

B49

Plaatsingslijst van het archief van de Kamer van Koophandel van Sint-Niklaas. Oud bestand (1815-1876)z.j.

II. AMBTENAREN VAN DE BURGERLIJKE STAND

1. PAROCHIEREGISTERS

Plaats

Alle gemeenten uit de provincies Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant, Waals-Brabant, West-Vlaanderen (inclusief Brussel)

Bestaansdata

16de eeuw-ca. 1796

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De parochieregisters zijn de voorlopers van de registers van de burgerlijke stand. Ze werden bijgehouden door de parochiepriesters die er, volgens geijkte formules en in chronologische volgorde, de dopen, huwelijken en begrafenissen in noteerde. De oudste parochieregisters komen uit Frankrijk (Givry, 1334) en Noord-Italië. Vanaf de 15de eeuw vaardigt de Kerk richtlijnen uit in verband met de registratie van dopen. Het oudste register in ons land is dat van Sint-Goedele in Brussel en dateert van 1482.

Door het concilie van Trente (1545-1563) werden de parochiepriesters verplicht de dopen en de huwelijken in te schrijven, maar het duurde nog geruime tijd eer die voorschriften overal werden toegepast. De instructies over begrafenis-registers zijn gewoonlijk van latere datum. Het Eeuwige Edict van Albrecht en Isabella (12 juli 1611) bepaalde dat de magistraten van elke stad of gemeente ieder jaar een afschrift van de parochieregisters moesten maken. Karel van Lotharingen eiste in 1752 de strikte toepassing van artikel 20 van het Eeuwige Edict. Voortaan zouden de parochiepriesters zelf een authentiek dubbel maken en aan de burgerlijke overheid geven. Maria-Theresia bekrachtigde dit voorschrift met de ordonnantie van 6 maart 1754. In het keizerlijke edict van 6 augustus 1778 staan nog preciezere instructies: de akten moesten worden geregistreerd zonder tussenruimten, onmiddellijk na de doop- en huwelijks-plechtigheden en binnen de 24 uur na de begrafenis; wanneer doop, huwelijk of begrafenis buiten de parochie plaatsvond of door een andere persoon dan de depositaris van de registers werd voltrokken, moest de depositaris de akte

onmiddellijk en persoonlijk inschrijven; alle namen dienden correct te worden geschreven, verbeteringen of toevoegingen moesten onderaan de akte worden vermeld; dubbels van de registers moesten worden neergelegd bij de provinciale raden. Met het besluit van 29 prairial van het jaar IV (17 juni 1796) voerde de Franse bezetter in onze streken de burgerlijke stand in. De ambtenaren namen de taak van de officiële registratie van geboorten, huwelijken en overlijdens over van de dorpspastoors.[187]

De parochieregisters vormen verzamelingen, geordend per ressort van het Rijksarchief. Bij het invoeren van de burgerlijke stand op 29 prairial jaar IV (17 juni 1796) in onze gewesten, moesten de oorspronkelijke parochieregisters – althans in theorie- bij de gemeente worden neergelegd. De gemeentelijke overheid beschikte in principe al over een dubbel exemplaar. In de praktijk behielden sommige pastoors de registers geheel of gedeeltelijk zelf of werden ze verborgen bij particulieren. De dubbels die, conform het Edict van 1778, waren neergelegd bij de griffies van de rechtbanken, kwamen in de Franse tijd terecht op de departementale archieven. Na de Belgische onafhankelijkheid beval een KB uit 1832 dat ze moesten worden overgebracht naar de rijksarchieven. Volgens nieuwe richtlijnen uit 1840 en 1841 moesten de parochieregisters toch opnieuw worden bewaard door de rechtbanken van eerste aanleg. De gemeentebesturen die in het bezit waren van twee exemplaren van de parochieregisters, legden een exemplaar neer bij het provinciebestuur.

Geschiedenis van de archiefbestanden

De rijksarchieven bouwden vanaf de Eerste Wereldoorlog zeer geleidelijk hun verzameling parochieregisters uit. De rondzendbrieven van de minister van Binnenlandse Zaken van 11 mei 1925 en van 7 april 1927 zette gouverneurs aan om de gemeentebesturen te overhalen hun parochieregisters over te dragen aan de rijksarchieven. Tussen 1930 en 1936 werden, mede dankzij die oproepen, 4367 parochieregisters overgedragen aan de rijksarchieven. Vooral de rijksarchieven van Gent en Namen voerden een actief acquisitiebeleid. Het duurde evenwel tot na de Tweede Wereldoorlog eer de overheid het nodige wettelijke kader voor een systematische overdracht naar het Rijksarchief creëerde. Ter uitvoering van artikel 6 van de archiefwet van 24

---

[187] Roelstraete, *Handleiding voor Genealogisch Onderzoek in Vlaanderen,* 304-306; Warlop, Maddens, *Inventaris van de parochieregisters*, 1-6.

juni 1955, waarin staat dat de archieven bewaard door de gemeentebesturen onder toezicht staan van de algemeen rijksarchivaris, vroeg het Rijksarchief bij de gemeenten systematisch lijsten op van alle parochieregisters en klappers in hun bezit. De wet was van toepassing vanaf 1 januari 1958. Een aantal gemeenten, kerkfabrieken en parochiepriesters deponeerden naderhand parochieregisters in het Rijksarchief, net als de rechtbanken van eerste aanleg, maar de collectie was verre van volledig. Etienne Sabbe, toenmalig algemeen rijksarchivaris, schatte in 1960 dat ongeveer 10% van de parochieregisters verloren en/of vernietigd zou zijn. Nu nog duiken er af en toe verloren gewaande parochieregisters op. De rijksarchieven probeerden de leemtes in hun eigen collectie zo veel mogelijk aan te vullen met fotokopies en microfilms van originelen (die in de gemeentelijke archieven bleven, bij de parochies of in particulier bezit waren)[188]. De collecties parochieregisters werden op die manier een amalgaam van originelen, dubbels, microfilms, (zeldzame) microfiches en fotokopieën. Na de Tweede Wereldoorlog begon de Genealogical Society of Utah[189] met de systematische verfilming van de parochieregisters (en de registers van de burgerlijke stand ouder dan 100 jaar) in Europa. Voor België startte het verfilmingsproject in 1958. Het RA Gent zette in de jaren 1980 de parochieregisters van zijn ressort en van een aantal andere Oost-Vlaamse parochies zelf op microfilm. Nadien deed de GSU dat nog eens over. In principe beschikt het Rijksarchief over een microfilm van elk bekend parochieregister, hoewel er geen garantie is dat alle parochieregisters volledig en nauwkeurig werden verfilmd.

In maart 2002 zette de GSU met de digitalisering van de parochieregisters van het ressort van het RA Beveren een nieuwe fase in. Het Rijksarchief financierde tezelfdertijd een digitaliseringsproject voor de parochieregisters van het ressort van het RA Antwerpen. De digitale versie van de parochie-registers is (nog) niet beschikbaar in de leeszalen van het Rijksarchief. Tot op het moment dat er microfilms beschikbaar waren - in sommige rijksarchieven was dat pas eind jaren 1980 - werden de originele parochieregisters in lezing gegeven in de leeszaal. De kwetsbare registers waren evenwel niet bestand

---

[188] Sabbe, “Les registres paroissiaux et leur conservation en Belgique”, 3-14, Warlop, Maddens, *Inventaris van de parochieregisters*, 1-11.

[189] Zie Diender, G. “Het wereldomvattend microfilm-programma van de genealogical society” in: *Archief- en bibliotheekwezen in België*, XLVI (1975), 1-2 en A. De Pauw en I. Schoups, *Genealogical Society of Utah, Salt Lake City (Utah, USA). Verslag van de zending van het Algemeen Rijksarchief, oktober 1990* (Miscellanea Archivistica. Studia 14) Brussel, 1991.

tegen veelvuldig gebruik, met beschadiging tot gevolg. De originele parochieregisters kunnen nu onder geen beding meer worden geraadpleegd worden door het publiek.

Inhoud

In veel parochieregisters werden de drie series (dopen, huwelijken en overlijdens) samen - weliswaar op verschillende plaatsen in die boeken – ingeschreven. Bij dopen (*liber baptisatorum, registrum baptismale*) zijn het meestal inschrijvingen met de uitdrukking "*baptisavi"*, "*baptisatus/-a es*" of "*renatus/-a est*", bij huwelijken (*liber matrimonialis, registrum matrimoniale, liber coniugalis, liber/registrum coniugatorum, liber matrimoniorum solemnisatorum*) "*matrimonium contraxerunt*", "*matrimonio iuncti sunt*", "*solemnisatum matrimonium est*" of "*matrimonio inierunt*" en bij overlijden (*liber/registrum defunctorum /mortuorum*) "*obiit*", "*sepultus/-a est*", "*vitam cum morte commutavi*", "*vitam cum morte conjunxit*" of "*celebravi exequies*". In de doopregisters wordt - indien toepasselijk - vermeld of het kind reeds door de vroedvrouw gedoopt was ("*ab obstetrice baptisatus/-a*"), waardoor het door de priester nog eens voorwaardelijk gedoopt werd ("*sub conditione*"). De data van dopen en begrafenissen komen niet altijd overeen met de data van geboorten en overlijdens. Toch vallen ze meestal samen.

De data van de verloving (*sponsalia*) staan soms vermeld in de huwelijksregisters. In een aantal parochies staan zij ingeschreven in een apart boekdeel (*registrum desponsatorum*): "*affidati sunt*", "*fidem sibi mutuo dederunt*". Bij de inschrijvingen van de huwelijken wordt verwezen naar de drie roepen ("*banni*") en eventuele bloedverwantschap ("*consanguinitas*") waarvoor vrijstelling kon verleend worden: "*cum dispensatione in/super bannis*", "*cum dispensatione in/super tertio gradu consanguinitatis*". In de overlijdensregisters wordt in vele gevallen nog een onderscheid gemaakt tussen volwassenen en jongeren gehouden tot de paasplicht enerzijds ("*communicantes*") en kinderen ("*non communicantes, pueri, parvuli, infantes, innocenti*") anderzijds.[190]

In 1865 kregen de gemeenteambtenaren de opdracht om tienjaarlijkse tafels te maken op de registers van de burgerlijke stand en om de toestand te onderzoeken van de parochieregisters. De gemeenten kregen ook een premie

[190] Willockx, *Inventaris van de fotokopieën en de microfilms van de parochieregisters van de gemeenten in de provincie Oost-Vlaanderen*, 6.

voor het opstellen van klappers op de parochieregisters.[191] De 19de-eeuwse klappers blijken nu nog steeds een nuttig werkinstrument. Toch bevatten ze nogal wat tekortkomingen: ze zijn niet op uniforme wijze opgesteld, onleesbare akten werden niet opgenomen, namen verkeerd gelezen… Hoewel de indices minstens zeventig jaar na het afsluiten van de eigenlijke parochieregisters zijn opgemaakt, vormen ze nu een volwaardig deel van de collectie parochieregisters. Voor sommige parochies maakten archivarissen en geïnteresseerde genealogen inmiddels een nieuwe, meer adequate klapper, al dan niet in digitale vorm.

De collectie microfilms

Met uitzondering van het RA Gent[192], beschikt ieder Rijksarchief over de meest volledige collectie microfilms van de parochieregisters en registers van de burgerlijke stand van zijn eigen ressort. Omwille van de openbaarheid zijn enkel registers ouder dan 100 jaar op film beschikbaar in de leeszaal. De rijksarchieven van Beveren en Anderlecht fungeren als genealogisch centrum, respectievelijk voor Vlaanderen en Wallonië. In het RA Beveren kan je terecht voor de microfilms van de registers van alle Vlaamse gemeenten en in Anderlecht voor de microfilms van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de provincies Waals-Brabant, Henegouwen, Namen en Luik. Let wel: de meest volledige collectie microfilms vind je niet in het RA Beveren, maar in het Rijksarchief ter plaatse. De microfilms van de Luxemburgse registers zijn enkel in het RA Aarlen te consulteren. In het magazijn in het RA Beveren huist nog een uitgebreide collectie dubbels van zowel positieve als negatieve microfilms van parochieregisters en registers van de burgerlijke stand uit Vlaanderen en Brussel. De dubbels kunnen niet worden geconsulteerd in de leeszaal.

Opzoeken op microfilm

Om de juiste microfilm terug te vinden, heb je het (vermoedelijke) jaartal van geboorte, huwelijk of overlijden nodig van de persoon die je zoekt en de naam

[191] Wet van 30 juni 1865 (B.S. 1 juli 1865). De gemeentebesturen waren niet verplicht om zulke klappers te maken, maar wie het wel deed, kreeg een premie van de overheid. *Mémorial administratif de la Flandre Orientale*, deel 98, 1865 (tweede semester), 459-465.
[192] De collectie microfilms van het gerechtelijk arrondissement Gent, kan je raadplegen in het RA Ronse en in het RA Beveren.

van de gemeente (voor steden ook van de parochie) waar het plaatsvond. De makkelijkste manier is via de website van de GSU.

www.familysearch.org (ter beschikking in de leeszaal op CD-rom)

ga naar	Library
ga naar	*Family History Library Catalog*
Kies	*Place Search*
Typ	de naam van de gemeente in waar de geboorte/het huwelijk/het overlijden heeft plaatsgevonden
Kies	*Church records*
Kies	*View Film Notes*

Bovenaan de lijst staan de klappers. Noteer het nummer van de microfilm.

In de leeszaal zijn de microfilms chronologisch geordend per provincie. Haal uit de lade de microfilm met het overeenkomstig nummer. Je hebt nu een film met tienjaarlijkse tafels (of overzichten) in handen. Via een eenvoudige alfabetische ordening kan je makkelijk de naam van de persoon terugvinden die je zoekt. Rechts van de naam zie je(meestal) twee kolommen, één met een nummer en één met een jaartal. Het jaartal refereert naar het jaar van de gebeurtenis, het nummer verwijst naar de inschrijving in het parochieregister of de akte van de burgerlijke stand. Noteer jaartal en nummer, rol het filmpje met de tafels terug en berg het weg in de juiste kast. Let wel: de lijsten van de microfilms opgesteld door de GSU zijn niet altijd even nauwkeurig. Voor de arrondissementen Dendermonde, Gent en voor de provincie Antwerpen zijn er gedetailleerdere inventarissen beschikbaar (cfr. infra).

Met het jaartal van de geboorte/het huwelijk/het overlijden in de hand, overloop je opnieuw de lijst van beschikbare microfilms per gemeente op de website van de GSU. Je noteert het nummer van de microfilm waarop de inschrijving/akte staat die je zoekt en je raadpleegt de film in de leeszaal (geordend per provincie).

De nummers van de microfilms vind je ook terug op papier, in de mappen in de leeszaal van het Rijksarchief (lijsten zijn alfabetisch geordend per

gemeente). De lijsten van de microfilms opgemaakt door de GSU zijn niet altijd even performant. Van de microfilms van de parochieregisters en de registers van de burgerlijke stand van de arrondissementen Dendermonde en Gent en van de registers van de burgerlijke stand van de provincie Antwerpen heeft Rudi Willockx nauwkeurige en uitgebreide inventarissen gemaakt. Je vindt ze in de leeszaal.

WILLOCKX, R. *Inventaris van de microfilms van de registers van de burgerlijke stand van de gemeenten in de provincie Antwerpen 1796 (an 5)-1890.* (Films gemaakt door de Genealogical Society of Utah en bewaard in het Rijksarchief te Antwerpen) (Toegangen in beperkte oplage Rijksarchief te Antwerpen 18) Brussel, 1998.

WILLOCKX, R. *Inventaris van de microfilms van de registers van de burgerlijke stand van de gemeenten in de arrondissementen Dendermonde en Gent.* (Films gemaakt door de Genealogical Society of Utah en bewaard in het Rijksarchief te Beveren) (Toegangen in beperkte oplage Rijksarchief te Beveren 32) Brussel, 1998.

WILLOCKX, R*. Inventaris van de fotokopieën en de microfilms van de parochieregisters van de gemeenten in de provincie Oost-Vlaanderen, arrondissementen Dendermonde en Gent.* (Toegangen in beperkte oplage Rijksarchief te Beveren 279) Brussel, 2003.

Let wel*:*

-hoewel ze meestal samenvallen, komen de data van dopen en begrafenissen niet altijd overeen met de data van geboorten en overlijdens.

-elk parochieregister werd meestal als een geheel gefilmd, zonder rekening te houden met de verschillende series die erin genoteerd werden. Op oudere films (met nummers lager dan 0.700.000 of een nummer voorafgegaan door de letters JL, LD, VR of YL) zijn de onderwerpen niet afzonderlijk genummerd; op meer recente films (met nummers hoger dan 0.700.000) is dat wel zo.

-Het *Repertorium der oude parochieregisters in België* van Douxchamps en Tefnin uit 1985 geeft een overzicht van alle parochieregisters en hun vindplaats (anno 1985). Het is nuttig om er vooraf in op te zoeken of en waar de hiaten zitten in de registers van de gemeente waarover jij opzoekingen doet.

-Ook na de overgang naar de burgerlijke stand in 1796 gingen de geestelijken verder met de registratie van de dopen, de huwelijken en de begrafenissen. Die registers bevinden zich meestal nog op de parochie of zijn in sommige gevallen overgebracht naar het Rijksarchief of naar één van de bisdoms-archieven.

Openbaarheid

De parochieregisters zijn openbaar

Literatuur

ARNOULD, M.-A. “Aux sources de notre démographie historique: les registres paroissiaux et d’état civil” in: *Bulletin de statistique*, nr 9, XXXIV (1948), p. 1313-1324.

DE KEYZER, W., MINKE, A., VAN DER EYCKEN, M. en VAN LAERE, R. *Richtlijnen en aanbevelingen voor het beheer van het archief van de kerkfabriek en van andere parochiearchieven* (Miscellanea Archivistica. Studia 96) Brussel, 1997.

DOUXCHAMPS, H. en TEFNIN, R. *Repertorium der oude parochieregisters in België / des anciens registres paroissaux en Belgique / der ehemaligen Pfarregister in Belgien.* Brussel, 1985.

HOLLESTELLE, L. en MEIJER, A. *Zeeuwen gezocht. Gids voor stamboom-onderzoek in Zeeland*. Middelburg, Den Haag, 2003.

ROELSTRAETE, J. *Handleiding voor genealogisch onderzoek in Vlaanderen.* Tweede druk. Roeselare, 1998.

ROELSTRAETE, J. *Je stamboom, je familiegeschiedenis*. Leuven, 2006.

SABBE, E. “Les registres paroissiaux et leur conservation en Belgique” in: *Archivum* 1959, IX (1961), Parijs, p. 3-14.

VANDENBROEKE, C. “Parochieregisters als bron voor de studie van sociale stratificatie” in: *Studia Historica Gandensia*, 257 (1983), p. 59-78.

VERHELST, J. “De huwelijksregisters oud-regime als bron voor sociale geschiedenis. Een ontgoocheling?” in: *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, Nieuwe reeks-XXI (1967), p. 85-109.

Archiefblokken

PAR arrondissement Dendermonde 0000

16de-18de eeuw
Beveren
0000/1-1316 59,5 m

BS7
Plaatsingslijst van de parochieregisters van het ressort Beveren. Oud bestand (16de-18de eeuw)
z.j.

PAR Brabant 0000

16de-18de eeuw
Leuven/Brussel
2001/1-491 57,5 m

BS13
Kerkregisters bewaard in het algemeen Rijksarchief te Brussel. Tweede editie. Registres paroissiaux conservés aux archives Générales à Bruxelles. Deuxième édition / W. Buntinx
Publ. 2482 (Algemeen Rijksarchief. Inventaris; 265)
1997

PAR Brabant Ind Brussel 0000

16de-18de eeuw
Brussel
0000/1-146 5,25 m

BS1
Kerkregisters bewaard in het algemeen Rijksarchief te Brussel. Tweede editie. Registres paroissiaux conservés aux archives Générales à Bruxelles. Deuxième édition / W. Buntinx
Publ. 2482 (Algemeen Rijksarchief. Inventaris; 265)
1997

PAR Dubbels ARA Antwerpen
16de-18de eeuw
Antwerpen
0000 B/1-199 7,07 m

BS16
Geen

PAR Dubbels ARA Limburg
16de-18de eeuw
Hasselt
0000 B/1-33 0,94 m

BS17
Geen toegang beschikbaar

PAR Dubbels ARA Oost-Vl
16de-18de eeuw
Gent
0000 B/1-928 35,32 m

BS18
Plaatsingslijst van de parochieregisters (dubbels) uit het Algemeen Rijksarchief. Provincie Oost-Vlaanderen (16de-18de eeuw)
z.j.

PAR Dubbels ARA West-Vl
16de-18de eeuw
Brugge
0000 B/1-693 18,15 m

BS19
Geen toegang beschikbaar

PAR Dubbels RB 0000

16de-18de eeuw
Brugge
Ongenummerd 5,9 m

BS20
Plaatsingslijst van de parochieregisters van het ressort Brugge. Dubbels. Oud bestand (16de-18de eeuw)
z.j.

PAR Dubbels RB Brugse Vrije 0000

1753-1794
Brugge
Ongenummerd 11,9 m

BS21
Plaatsingslijst van de parochieregisters van het ressort van het RA Brugge. Brugse Vrije. Oud bestand (1753-1794)
z.j.

PAR Dubbels RBe 0000

16de-18de eeuw
Beveren
Ongenummerd 9,9 m

BS22
Plaatsingslijst van de parochieregisters van het ressort van het RA Beveren. Dubbels. Oud bestand (16de-18de eeuw)
z.j.

PAR Dubbels RG 0000 1

16de-18de eeuw
Gent
Ongenummerd 22,1 m

BS23
Plaatsingslijst van de parochieregisters van het ressort van het RA Gent. Dubbels. Oud bestand. Overdracht 1 (16de-18de eeuw)
z.j.

PAR Dubbels RG 0000 2

16de-18de eeuw
Gent
Ongenummerd 1,7 m

BS24
Geen toegang beschikbaar

PAR Dubbels RR 0000

16de-18de eeuw
Ronse
Ongenummerd 2 m

BS25
Geen toegang beschikbaar

PAR Fotokopies RB, Rbe, RG en RA Kortrijk

16de-18de eeuw
Vlaanderen
Ongenummerd 26,4 m

BS26
Geen toegang beschikbaar

Het betreft een onvolledige collectie van fotokopieën van originele parochieregisters

PAR RA Antwerpen 0000

16de-18de eeuw
Antwerpen
Ongenummerd 58,76 m

BS3
Inventaris van de doop-, trouw- en begraafboeken bewaard op het Rijksarchief Antwerpen / A. Bousse
Publ. 475 (Rijksarchief Antwerpen. Inventaris; 19)
1977

PAR RB Ind 0000

16de-18de eeuw
Brugge
O000/1-271 9,2 m

BS4
Plaatsingslijst van de parochieregisters van het ressort van het RA Brugge. Indices. Oud bestand (16de-18de eeuw)
z.j.

PAR RB Koolskamp 1999

16de-18de eeuw
Brugge
1999/1-30 0,72 m

BS6
Plaatsingslijst van de parochieregisters van het ressort van het RA Brugge. Koolskamp. Overdracht 1999 (16de-18de eeuw)
z.j.

PAR RB Reg 0000

16de-18de eeuw
Brugge
Ongenummerd 45,54 m

BS5
Plaatsingslijst van de parochieregisters van het ressort van het RA Brugge. Registers. Oud bestand (16de-18de eeuw)
z.j.

PAR RG 0000

16de-18de eeuw
Gent
Ongenummerd 42,28 m

BS8
Plaatsingslijst van de parochieregisters van het ressort van het RA Gent. Oud bestand (16de-18de eeuw)
z.j.

PAR RG Asper 1998

1632-1755
Gent
1998/1-8 0,12 m

BS9
Plaatsingslijst van de parochieregisters van het ressort van het RA Gent. Asper. Overdracht 1998 (1632-1755)
z.j.

PAR RH Ind 0000

16de eeuw-18de eeuw
Hasselt
0000/1-176 5,7 m

BS10
Parochieregisters / J. Grauwels m.m.v. M. Van der Eycken
Publ. 1121 (Rijksarchief Hasselt. Inventaris; 20)
1987

PAR RH Reg 0000

16de eeuw-18de eeuw
Hasselt
0000/1-1139 26,63 m

BS11
Parochieregisters / J. Grauwels m.m.v. M. Van der Eycken
Publ. 1121 (Rijksarchief Hasselt. Inventaris; 20)
1987

PAR RA Kortrijk 0000

16de-18de eeuw
Kortrijk
Ongenummerd 22,2 m

BS12
Inventaris van de parochieregisters / E. Warlop en N. Maddens
Publ. 395 (Rijksarchief Kortrijk. Inventaris; 5)
1973

PAR RR 0000

16de-18de eeuw
Ronse
Ongenummerd 22,23 m

BS14

Plaatsingslijst van de parochieregisters van het ressort van het RA Ronse.
Oud bestand (16de-18de eeuw)
z.j.

PAR RR Waarbeke 1999

16de-18de eeuw
Ronse
Ongenummerd 0,07 m

BS15

Plaatsingslijst van de parochieregisters van het ressort van het RA Ronse.
Waarbeke. Overdracht 1999 (16de-18de eeuw)
z.j.

2. REGISTERS VAN DE BURGERLIJKE STAND

Plaats

Alle gemeenten uit de provincies Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant, Waals-Brabant, West-Vlaanderen (inclusief Brussel)

Bestaansdata

1796-

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

Na de Franse Revolutie werd de officiële administratie van geboorten, huwelijken en overlijdens een taak van de gemeentelijke overheid[193]. De parochiale geestelijkheid werd gedwongen haar registers over te dragen aan de gemeentelijke administratie. Parochiepriesters konden van dan af geen geldige attesten meer afleveren. Het Franse decreet inzake de burgerlijke stand van 20-25 september 1792 werd na de annexatie van de Zuidelijke Nederlanden van kracht door een besluit van het uitvoerend Directoire van 29 prairial IV (17 juni 1796). De eerste jaren na de invoering van de burgerlijke stand vormden een overgangsperiode. De registratie gebeurde lang niet overal zoals voorgeschreven, vaak omdat de parochiepriesters zich daartegen verzetten. Soms werden de eerste akten gewoon bijgeschreven in de voormalige parochieregisters of gingen de pastoors door met het registreren van dopen, huwelijken en overlijdens. In kantons waar de kerkelijke overheid en het Franse bestuur snel tot een akkoord kwamen, verliep de invoering van de officiële registratie veel vlotter. Het gebruik van voorgedrukte formulieren (vanaf juni 1798) leidde snel tot meer uniformiteit. Van bij het begin waren de gegevens die in de akten werden opgenomen vrij volledig. Na de Belgische onafhankelijkheid werd het opmaken van de akten en het houden van registers van de burgerlijke stand en opgenomen in de grondwet (artikel 109) als een bevoegdheid van de gemeentelijke overheid.

Uit veiligheidsoverwegingen worden de geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten van bij het begin in tweevoud opgemaakt. De dubbele reeks registers is

---

[193] Maréchal, *Bewaring en vernietiging van gemeentearchieven*, 5-13; Roelstraete, *Handleiding voor genealogisch onderzoek in Vlaanderen*, 189-201; Van den Eeckhout, "De gemeenten en de lokale openbare instellingen", 61-65.

bestemd voor de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement waartoe de gemeente behoort. De registers met de akten van de huwelijksafkondigingen, waarvan er slechts één exemplaar bestaat, en de (unieke) documenten die door de partijen worden voorgelegd om de gegevens in de akten te bewijzen (bijvoorbeeld de dossiers van de huwelijksbijlagen) worden samen met de dubbels neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg. Alle registers van de burgerlijke stand bewaard door de rechtbank van eerste aanleg, worden na 100 jaar overgedragen aan het Rijksarchief. De huwelijksbijlagen worden al neergelegd na 50 jaar. [194]

Inhoud

De akten van de burgerlijke stand werden opgemaakt op losse bladen, en minstens één keer per jaar samengebonden tot een register. In de beginperiode werden alle akten opgesteld in het Frans. De Hollandse overheid bepaalde dat de akten moesten worden opgemaakt in de taal die in de gemeente werd gebruikt (besluit van 1 oktober 1814). Na de Belgische onafhankelijkheid bleven de meeste Vlaamse gemeenten het Nederlands gebruiken voor de akten van de burgerlijke stand, al kozen sommige gemeenten voor het Frans (tot de taalwetten in 1963 dat onmogelijk maakte).

De bekendste registers van de burgerlijke stand zijn die voor de geboorten, de huwelijken (de huwelijksakten, de huwelijksaankondigingen en de bijbehorende huwelijksbijlagen) en de overlijdens. Daarnaast zijn er nog de naturaliteits- of nationaliteitsverklaringen en de aanvullende registers met vonnissen en arresten, akten van ontkenning, van erkenning, adoptie, echtscheiding en akten van de burgerlijke stand over inwoners van de eigen gemeente maar opgemaakt in een andere gemeente of in een ander land. Een apart aanvullend register op het geboorte-, het huwelijks- en het overlijdensregister kwam vooral voor in grote gemeenten. In kleine gemeenten werden bijvoorbeeld de akten van erkenning of adoptie gewoon bij ingeschreven in het geboorteregister.

---

[194] In de selectielijst voor de gerechtelijke archieven staat dat zowel de registers van de burgerlijke stand als de huwelijksbijlagen na 50 jaar moeten worden neergelegd bij het Rijksarchief. In de praktijk wordt evenwel voor de registers de (traditionele) 100-jaarregel gehanteerd en voor de huwelijksbijlagen de 50-jaarregel. Verwilghen, M. *Richtlijn betreffende de archieven van de rechterlijke macht: selectielijsten en bewaartermijnen. 8 februari 2002*, 56.

Geboorteakten met vermelding van:

-ouders: naam, beroep, leeftijd en woonplaats (later ook: geboorteplaats)
-kind: geslacht, voornamen, datum en uur van de geboorte
-getuigen (twee): naam, leeftijd, beroep en adres
-geboorteadres (later)
(Burgerlijk Wetboek art. 55, 56 en 57)

Huwelijksakten met vermelding van :

-echtgenoten: naam, beroep, leeftijd, geboorteplaats en woonplaats; meerderjarig of minderjarig, militieplichten volbracht of niet (man)
-ouders: naam, beroep, leeftijd en woonplaats, eventueel overlijdensplaats en -datum
-(eventueel) toestemming van (groot)ouders en familie
-(eventueel) akten van eerbied
-afkondigingen, (eventueel) verzet en de opheffing van het verzet
-verklaring van de partijen dat ze elkaar aannemen tot echtgenoten en de bevestiging daarvan door de openbaar ambtenaar
-getuigen: naam, beroep, leeftijd en woonplaats, graad van verwantschap met de gehuwden
-huwelijkscontract: datum, naam van de notaris
(Burgerlijk Wetboek art. 75 e.v.)

Huwelijksafkondigingen

om het voorgenomen huwelijk publiek te maken door aanplakking aan het gemeentehuis

Huwelijksbijlagen

bundelt alle bewijsstukken die door beide partijen worden voorgelegd, o.m. uittreksels uit de geboorteakten van de echtegenoten, maar ook overlijdensakten van de (groot)ouders en van eventuele vorige partners, de geboorteakte van eventuele ‘voorkinderen’ en later ook: militiegetuigschrift van de man.

Overlijdensakten met vermelding van:

-overledene: naam, beroep, leeftijd, geboorteplaats, burgerlijke staat, eventueel naam van de vorige en de huidige huwelijkspartner.

-aangever: naam, leeftijd, woonplaats, beroep, graad van verwantschap (indien bloedverwant)

-dag en uur van overlijden

-ouders: naam, beroep, leeftijd en woonplaats

-echtgeno(o)t(e): leeftijd, beroep, woonplaats

-plaats van overlijden

(Burgerlijk Wetboek art. 78 en 79)

Al bij de invoering van de burgerlijk stand voorzag de wetgever in de opmaak van ***jaarlijkse en tienjaarlijkse tafels*** (decreten van 20-25 september 1792 en van 20 juli 1807). De officier van de burgerlijke stand maakte in januari de jaarlijkse tafels op de afgesloten registers[195] in tweevoud en bond hen samen in met de akten. Op basis van de jaarlijkse indices stelde de griffier van de rechtbank van eerste aanleg tienjaarlijkse tafels op in drievoud (decreet van 20 juli 1807): één voor de gemeente, één voor de rechtbank van eerste aanleg en één voor de provincie. In de wet van 2 juni 1861 was niet langer sprake van het exemplaar voor de provincie. De tafels voor de eerste periode, 1792 (1796)-1802 zijn slechts in uitzonderlijke gevallen bewaard en/of gemaakt. Pas vanaf 1851-1860 overspanden de tienjaarlijkse tafels een decennium.

Aan de bloknamen kan je zien waar de registers van de burgerlijke stand vandaan komen. De blokken die beginnen met ‘EA (plaatsnaam) BS’ bevatten registers overgedragen door een rechtbank van eerste aanleg; de blokken ‘PROV (naam)’ komen uit het provinciearchief. Het is ook mogelijk om op basis van de afkortingen in de bloknamen te achterhalen of het archiefblok akten, huwelijksaankondigingen, indices en/of bijlagen bevat.

Akt :	geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten
Ha:	huwelijksafkondigingen
Hb:	huwelijksbijlagen

[195] Op het register van huwelijksafkondigingen werd geen index gemaakt.

Ind: indices of tienjaarlijkse tafels

Wanneer er in de bloknaam geen van bovenstaande afkortingen voorkomt, bevat het archiefblok zowel akten, huwelijksafkondigingen en –bijlagen als indices, tenzij anders aangegeven in het opmerkingenveld.

De archiefblokken van de registers van de burgerlijke stand zijn voor het grootste deel (55%) ontsloten door eenvoudige plaatsingslijsten. Bijna één derde van de blokken heeft geen toegang, en 16% is toegankelijk gemaakt via een recente inventaris. Vermits de lezers geen toegang hebben tot de originele registers is de beperkte ontsluiting geen dringend probleem. Omdat de originelen van de parochieregisters en van de registers van de burgerlijke stand moeten worden beschermd, zijn ze allemaal gemicrofilmd, vanaf de parochiale inschrijving (meestal ca. 1650) tot ca. 1890 (in sommige gevallen tot 1900). De microfilms van de registers ouder dan 100 jaar zijn ontsloten via de lijsten van de GSU en, voor de provincie Antwerpen en de arrondissementen Dendermonde en Gent, door een inventaris van Rudi Willockx (zie bestandsnotitie over de parochieregisters).

Het RA Beveren bewaart alle originele registers van de burgerlijke stand van Vlaanderen en Brussel. Het merendeel daarvan zijn afkomstig van de rechtbanken van eerste aanleg van Antwerpen, Brugge, Dendermonde, Gent, Hasselt, Ieper, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oudenaarde, Tongeren, Turnhout en Veurne en Brussel. De akten en de tienjaarlijkse tafels zijn tot ca. 1900 overgedragen (alleszins tot 1890, in uitzonderlijke gevallen tot 1914). In het overzicht per archiefblok kan je precies zien tot welk jaar elk gerechtelijk arrondissement zijn registers van de burgerlijke stand heeft overgedragen aan het Rijksarchief. Alle akten, bijlagen en tafels die je niet in het Rijksarchief vindt, liggen nog in de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement waartoe de gemeente behoort. De reeksen van de huwelijksbijlagen in het RA Beveren lopen soms door tot 1950. Let op: de uiterste data van een archiefblok kunnen misleidend zijn. Als een archiefblok huwelijksbijlagen bevat tot 1930, betekent dat niet dat ook alle akten en tienjaarlijkse tafels tot 1930 aanwezig zijn.

Naast de reeksen registers en huwelijksbijlagen neergelegd door de rechtbanken van eerste aanleg, zijn er nog 11 archiefblokken met indices afkomstig van de provincies Antwerpen, Limburg, Oost- en West-Vlaanderen, uit de periode voor 1850. Het decreet van 20 juli 1807 schreef immers voor

dat één exemplaar van de tienjaarlijkse tafels bestemd was voor het provinciebestuur. Dat voorschrift werd niet herhaald in de wet van 2 juni 1861, zodat de tienjaarlijkse tafels die bij het provinciebestuur berustten, stoppen in 1850.

Openbaarheid

Registers van de burgerlijke stand ouder dan 100 jaar zijn openbaar. Enkel openbare overheden, de persoon zelf, diens echtgeno(o)t(e), wettelijke vertegenwoordiger, bloedverwanten, erfgenamen, hun notaris en hun advocaat kunnen zonder toestemming een uittreksel krijgen uit de registers van de burgerlijke stand jonger dan 100 jaar:. Al de anderen hebben de toestemming nodig van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van het gerechtelijk arrondissement waar de betrokken gemeente deel van uitmaakt. De registers van de burgerlijke stand jonger dan 100 jaar mogen in geen geval rechtstreeks door het publiek geraadpleegd worden[196].

Literatuur

BRUNEEL, C. “De burgerlijke stand” in: *De erfenis van de Franse Revolutie 1794-1814*, Brussel, 1989, p. 107-115.

HOLLESTELLE, L. en MEIJER, A. *Zeeuwen gezocht. Gids voor stamboomonderzoek in Zeeland*. Middelburg, Den Haag, 2003.

ROELSTRAETE, J. *Handleiding voor genealogisch onderzoek in Vlaanderen*. Tweede druk. Roeselare, 1998.

ROELSTRAETE, J. *Je stamboom, je familiegeschiedenis*. Leuven, 2006.

VAN DEN EECKHOUT, P. “De gemeenten en de lokale openbare instellingen” in: VAN DEN EECKHOUT, P. en VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*, 49-123.

MARÉCHAL, G. *Bewaring en vernietiging van gemeentearchieven. Richtlijn en advies. Deel I. Burgerlijke Stand, Bevolking, Militie, Financiën* (Miscellanea Archivistica 41) Brussel, 1986.

[196] Artikel 45 van het Burgerlijk Wetboek; wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer (B.S. 18 maart 1993) aangepast door de wet van 11 december 1998 (B.S. 3 februari 1999)

WARLOP, E. “Registers van de Burgerlijke Stand gedeponeerd op het Rijksarchief te Kortrijk” in: *Vlaamse Stam*, VI (1970), 301-302.

Archiefblokken

BS Brugge Ind Lapscheure 2004

1792-1900
Lapscheure
2004/1 0,04 m

BS83
Geen toegang beschikbaar

EA Antwerpen BS AktHaHb 0000

1796-1890
Antwerpen
0000 Akt/1-2951 217,2 m

BS42
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Burgerlijke stand. Akten, huwelijksaankondigingen en huwelijksbijlagen. Oud bestand. Overdracht 1 (1796-1890)
z.j.

EA Antwerpen BS Ind 0000

1796-1890
Antwerpen
Ongenummerd 6,44 m

BS40
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Burgerlijke stand. Indices. Oud bestand. 1796-1890 (1796-1890)
2005

EA Antwerpen BS Ind 1996

1891-1900
Antwerpen
Ongenummerd 1,38 m

BS41
Geen toegang beschikbaar

EA Antwerpen BS IndAktHb 1996

1891-1906
Antwerpen
Ongenummerd 86,34 m

BS45
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Burgerlijke stand. Indices, akten en huwelijksbijlagen. Overdracht 1996 (1891-1906)
z.j.

EA Antwerpen BS Suppl 1996

1815-1880
Antwerpen
Ongenummerd 1,7 m

BS46
Geen toegang beschikbaar

EA Brugge BS 1991

1880-1890
Brugge
Ongenummerd 47,28 m

BS53
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge. Burgerlijke stand. Overdracht 1991 (1880-1890)
1991

EA Brugge BS 2001

(1880)1891-1950
Brugge
2001/1-6950 247,15 m

BS54
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge. Burgerlijke stand. Overdracht 2001 ((1880) 1891-1950) / N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ. 3797 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 276)
2002

Enkel de huwelijksbijlagen werden neergelegd tot 1950, de andere registers tot 1900

EA Brugge BS Akt 0000

1792-1879
Brugge
0000/1-7364 133,76 m

BS48
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge. Burgerlijke stand. Akten. Oud bestand (1792-1879)
z.j.

EA Brugge BS Ha 0000

1802-1879
Brugge
Ongenummerd 48,54 m

BS50
Geen toegang beschikbaar

EA Brugge BS Hb 0000

1800-1879
Brugge
0000/1-5643 120,33 m

BS51
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge. Burgerlijke stand. Huwelijksbijlagen. Oud bestand (1800-1879) / M. Heyrman en M. Preneel
2005

EA Brugge BS Ind 0000
1792-1880
Brugge
0000/1-92 5,96 m

BS47
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge. Burgerlijke stand. Indices. Oud bestand (1792-1880)
z.j.

EA Brussel BS 0000
1890-20ste eeuw
Brussel/Leuven
Ongenummerd 143,42 m

BS66
Geen toegang beschikbaar

EA Brussel BS 2000
1891-1910
Brussel
2000/1-2266 177,6 m

BS61
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel. Burgerlijke stand. Huwelijksbijlagen. Overdracht 2000 (1891-1910)
1997

EA Brussel BS Akt 0000 1
1796-1870
Brussel
0000/1-5473 230,53 m

BS57
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel. Burgerlijke stand. Akten. Oud bestand. Overdracht 1 (1796-1870)
z.j.

EA Brussel BS Akt 0000 2

1871-1890
Brussel
0000 2/A 1-4982+B 4001-4195 92,21 m

BS58
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel. Burgerlijke stand. Akten. Oud bestand. Overdracht 2 (1871-1890)
z.j.

EA Brussel BS AktHb Bever 0000

1796-1890
Brussel
0000 B/2292-2557 3,52 m

BS63
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel. Burgerlijke stand. Akten en Huwelijksbijlagen Bever. Oud bestand (1796-1890)
z.j.

EA Brussel BS AktHb St-Pieters-K 0000

1871-1890
Brussel
0000 A/474-477 0,8 m

BS65
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel. Burgerlijke stand. Akten en Huwelijksbijlagen Sint-Pieters-Kappelle. Oud bestand (1871-1890)
z.j.

EA Brussel BS Hb 0000 1

1796-1870
Brussel
0000 Hb/1-2280 220,42 m

BS59
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel. Burgerlijke stand. Huwelijksbijlagen. Oud bestand. Overdracht 1 (1796-1870)
z.j.

EA Brussel BS Hb 0000 2

1871-1890
Brussel
0000 2/A 1-4982+B 4001-4195 143,34 m

BS60
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel. Burgerlijke stand. Huwelijksbijlagen. Oud bestand. Overdracht 2 (1871-1890)
z.j.

EA Brussel BS Ind 0000 1

1796-1870
Brussel
0000/1-111 9,85 m

BS55
Geen toegang beschikbaar

EA Brussel BS Ind 0000 2

1871-1890
Brussel
0000/B 4197-4255 4,97 m

BS56
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel. Burgerlijke stand. Indices. Oud bestand. Overdracht 2 (1871-1890)
z.j.

EA Brussel BS Ind Lembeek 0000

1730-1885
Brussel
0000/B 4196 0,07 m

BS64
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel. Burgerlijke stand. Indices Lembeek. Oud bestand (1730-1885)
z.j.

EA Brussel BS Suppl 0000

1796-1890
Brussel
0000/ Sup 1-35 0,61 m

BS62
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brussel. Burgerlijke stand. Supplement. Oud bestand (1796-1890)
z.j.

EA Dendermonde BS 0000

1796-1890
Dendermonde
Ongenummerd 275,12 m

BS67
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde. Burgerlijke stand. Oud bestand (1796-1890) / P. Cleys
z.j.

EA Dendermonde BS 2000

1889-1910
Dendermonde
2000/1-644 60,39 m

BS68
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde. Burgerlijke stand. Overdracht 2000 (1889-1910) / K. Velle
Publ. 3797 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 276)
2002

Slechts van enkele gemeenten zijn de registers tot 1910 overgedragen. Het merendeel van de registers loopt tot 1900.

EA Dendermonde BS 2005

1901-1910
Dendermonde
2005/1-645 34,8 m

BS44
Plaatsingslijst van het acrhief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde. Burgerlijke stand. Overdracht 2005 (1901-1910)
2005

EA Gent BS 2002

1926-1950
Gent
2002/1-3120 158,56 m

BS49
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Burgerlijke stand. Overdracht 2002
In druk

Bevat enkel huwelijksbijlagen

EA Gent BS IndAkt 0000

1796-1900
Gent
Ongenummerd 480,47 m

BS69
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Burgerlijke stand. Indices en Akten. Oud bestand (1796-1900)
z.j.

EA Hasselt BS 2004

1890-1904
Hasselt
Ongenummerd 14,52 m

BS92
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Hasselt. Burgerlijke stand. Overdracht 2004 (1890-1904)
2004

EA Hasselt BS 2005

1900-1930
Hasselt
2005/1-72 14,4 m

BS94
Plaatsingslijst van het acrhief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Hasselt. Burgerlijke stand. Overdracht 2005 (1900-1930)
2005

EA Hasselt BS Ind 0000 2

1881-1890
Hasselt
Ongenummerd 0,39 m

BS71
Geen toegang beschikbaar

EA Hasselt Tongeren BS 0000

1796-1890
Hasselt
0000/1-3242 156,07 m

BS72
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Hasselt en te Tongeren. Burgerlijke stand. Oud bestand (1796-1890)
1995

EA Hasselt Tongeren BS Dubbels 0000

1796-19de eeuw
Hasselt
Ongenummerd 3,25 m

BS74
Geen toegang beschikbaar

EA Hasselt Tongeren BS Ind 0000 1

1796-1880
Hasselt
Ongenummerd 5,53 m

BS70
Geen toegang beschikbaar

EA Ieper BS 1991

1871-1890
Ieper
Ongenummerd 23,67 m

BS79
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper. Burgerlijke stand. Overdracht 1991 (1871-1890)
1992

Het gaat om indices, akten, huwelijksafkondigingen en -bijlagen van de gemeenten Beveren [-bij-Roeselare], Gits, Hooglede, Oekene en Oostnieuwkerken

EA Ieper BS 2003

1891-1950
Ieper
2003/1-2525 67,67 m

BS52
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper. Burgerlijke stand. Overdracht 2003 (1891-1950) / F. Garcet, M. Genbrugge en M. Vandermaesen
In druk

EA Ieper BS Akt 0000
1796-1870
Ieper
0000/1-3822 65 m

BS76
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper. Burgerlijke stand. Akten. Oud bestand (1796-1870)
z.j.

EA Ieper BS Ha 0000
1802-1870
Ieper
0000/1-2985 27,3 m

BS77
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper. Burgerlijke stand. Huwelijksafkondigingen. Oude overdrachten (1802-1870) / M. Preneel en D. Vandaele
In druk

EA Ieper BS Hb 0000
1802-1870
Ieper
0000/1-336 4,8 m

BS78
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper. Burgerlijke stand. Huwelijksbijlagen. Oud bestand (1802-1870)
z.j.

EA Ieper BS Ind 0000
1802-1870
Ieper
0000/1-311 4,5 m

BS75
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Ieper. Burgerlijke stand. Indices. Oud bestand (1802-1870)
z.j.

EA Kortrijk BS 2004

1792-1950
Kortrijk
2004/1-1289 47,43 m

BS43
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Kortrijk. Burgerlijke stand. Overdracht 2004 / F. Garcet, F. Genbrugge en M. Vandermaesen
In druk

EA Kortrijk BS IndAkt 0000

1796-1890
Kortrijk
Ongenummerd 118,61 m

BS80
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Kortrijk. Burgerlijke stand. Indices en Akten. Oud bestand (1796-1890)
z.j.

EA Leuven BS IndAkt 0000 1

1796-1870
Leuven
0000/1-636 45,31 m

BS81
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven. Burgerlijke stand. Indices en Akten. Oud bestand. Overdracht 1 (1799-1870)
z.j.

EA Leuven BS IndAkt 0000 2

1871-1890
Leuven
Ongenummerd 82 m

BS82
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven. Burgerlijke stand. Indices en Akten. Oud bestand. Overdracht 2 (1871-1890)
z.j.

EA Leuven BS IndAkt 2001
1796-1914
Leuven
2001/1-374 14,7 m

BS84
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven Burgerlijke stand. Overdracht 2001 (1796-1914) / S. Heusequin en J.-P. Lescroart
Publ. 3797 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 276)
2002

De registers van Leuven en Aarschot zijn overgedragen tot 1900, die van de meeste andere gemeenten tot 1910. Glabeek-Zuurbemde, Keerbergen, Linden, Lovenjoel, Wilsele en Zichem hebben sommige registers tot 1913 neergelegd.

EA Mechelen BS 0000
1795-1890
Mechelen
0000/1-4233 220,5 m

BS86
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Mechelen. Burgerlijke stand. Akten, huwelijksafkondigingen en huwelijksbijlagen. Oud bestand (1795-1890)
z.j.

EA Mechelen BS AktHaHb 2000
1891-1930
Mechelen
2000/1-738 51,53 m

BS87
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Mechelen. Burgerlijke stand. Overdracht 2001 (1891-1930) / K. Velle
Publ. 3797 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 276)
2002

Enkel van Mechelen werden de huwelijksbijlagen tot 1930 overgedragen. Van alle andere gemeenten lopen de registers en de bijlagen tot 1900.

EA Mechelen BS Ind 0000

1802-1890
Mechelen
0000/1-40 4,15 m

BS85
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Mechelen. Burgerlijke stand. Indices. Oud bestand (1802-1890)
z;j.

EA Oudenaarde BS 2005

1901-1910
Oudenaarde
2005/1-70 8,96 m

BS97
Plaatsingslijst van het acrhief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Burgerlijke stand. Overdracht 2005 (1901-1910)
2005

EA Oudenaarde BS Akt 0000

1796-1870
Oudenaarde
0000/Akt 1-1119 37,23 m

BS89
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Burgerlijke stand. Akten. Oud bestand (1796-1870)
z.j.

EA Oudenaarde BS Hb 2000

1899-1949
Oudenaarde
2000/1-866 112,12 m

BS91
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Burgerlijke stand. Overdracht 2000 (1899-1949) / N. De Vos, F. Garcet en M. Genbrugge
Publ. 3797 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 276)
2002

EA Oudenaarde BS Ind 0000

1796-1870
Oudenaarde
0000/Ind 1-101 4 m

BS88
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Oudenaarde. Burgerlijke stand. Indices. Oud bestand (1796-1870)
z.j.

EA Oudenaarde BS IndAkt 1991

1871-1900
Oudenaarde
Ongenummerd 18,07 m

BS90
Geen toegang beschikbaar

EA Tongeren BS Akt 0000

1886-1906
Tongeren
0000/A1-176 24,91 m

BS95
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Tongeren. Burgerlijke stand. Akten. Oud bestand (1886-1906)
z.j.

EA Tongeren BS Hb 0000

1886-1906
Tongeren
0000/B1-174 26,78 m

BS96
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Tongeren. Burgerlijke stand. Huwelijksbijlagen. Oud bestand (1886-1906)
z.j.

EA Tongeren BS Ind 0000 2

1881-1900
Tongeren
0000/T1-5 0,7 m

BS93
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Tongeren. Burgerlijke stand. Indices. Oud bestand. Overdracht 2 (1881-1900)
z.j.

EA Turnhout BS 2000

1891-1900
Turnhout
2000/1-207 23,21 m

BS102
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout. Burgerlijke stand. Overdracht 2000 / F. Goos en K. Velle
Publ. 3797 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 276)
2002

EA Turnhout BS Akt 0000

1796-1890
Turnhout
0000/Akt 1-575 47,66 m

BS99
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout. Burgerlijke stand. Akten. Oud bestand + aanvulling (1796-1890)
z.j.

EA Turnhout BS Ha 0000

1800-1920
Turnhout
0000/Ha 1-5889+ABC 39,35 m

BS100
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout. Burgerlijke stand. Huwelijksafkondigingen. Oud bestand (1800-1920)
z.j.

EA Turnhout BS Hb 0000

1800-1890
Turnhout
0000/Hb 1-863 68,1 m

BS101
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout. Burgerlijke stand. Huwelijksbijlagen. Oud bestand (1800-1890)
z.j.

EA Turnhout BS Ind 0000

1802-1890
Turnhout
0000/Ind 1-20 2,38 m

BS98
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout. Burgerlijke stand. Indices. Oud bestand (1802-1890)
z.j.

EA Veurne BS 0000

1796-1870
Veurne
0000/1-3726 63,5 m

BS105
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Burgerlijke stand. Akten. Oud bestand (1796-1870)
z.j.

EA Veurne BS Akt 1988

1871-1899
Veurne
Ongenummerd 17,5 m

BS106
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Burgerlijke stand. Akten. Overdracht 1988 (1871-1899)
1988

EA Veurne BS Ha 0000

1802-1870
Veurne
0000/1-3439 29,3 m

BS107
Inventaris van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Burgerlijke stand. Huwelijksafkondigingen. Oude overdrachten (1802-1870) / M. Preneel en D. Vandaele
In druk

EA Veurne BS Ha 1988

1871-1899
Veurne
Ongenummerd 9,2 m

BS108
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Burgerlijke stand. Huwelijksafkondigingen. Overdracht 1988 (1871-1899)
1988

EA Veurne BS Hb 0000

1799-1870
Veurne
0000/1-3021 70,5 m

BS109
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Burgerlijke stand. Huwelijksbijlagen. Oud bestand (1799-1870)
z.j.

EA Veurne BS Hb 1988

1871-1899
Veurne
Ongenummerd 16,6 m

BS73
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Burgerlijke stand. Huwelijksbijlagen. Overdracht 1988 (1871-1899)
1988

EA Veurne BS Ind 0000

1802-1870
Veurne
0000/1-165 3,05 m

BS103
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Burgerlijke stand. Indices. Oud bestand (1802-1870)
z.j.

EA Veurne BS Ind 1988

1871-1900
Veurne
Ongenummerd 1,3 m

BS104
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Veurne. Burgerlijke stand. Indices. Overdracht 1988 (1871-1900)
1988

Prov Antwerpen BS Ind 0000

1792-1851
Antwerpen
Ongenummerd 5,62 m

BS27
Plaatsingslijst van het archief van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen. Burgerlijke stand. Indices. Oud bestand (1792-1851)
z.j.

Prov Limburg BS Ind 0000

1802-1850
Hasselt
Ongenummerd 2,3 m

BS28
Plaatsingslijst van het archief van de Provincie Limburg. Burgerlijke stand. Indices. Oud bestand (1802-1850)
z.j.

Prov Oost-Vl BS Ind Eeklo 0000

1802-1812
Eeklo
0000/373-374 0,16 m

BS33
Geen toegang beschikbaar

Prov Oost-Vl BS Ind Gent 0000

1796-1850
Gent
0000/301-372 5,14 m

BS34
Geen toegang beschikbaar

Prov Oost-Vl BS Ind Oude 0000

1802-1850
Oudenaarde
0000/432-479 3,24 m

BS35
Geen toegang beschikbaar

Prov Oost-Vl Ind BS fotokopies
1796-1870
Gent
0000/480-493 0,6 m

BS29
Geen toegang beschikbaar

Prov Oost-Vl Ind Dend 0000
1796-1850
Dendermonde
0000/375-431 4,08 m

BS32
Geen toegang beschikbaar

Prov West-Vl BS Ind Brugge 0000
1796-1822
Brugge
0000/1-18 1 m

BS36
Geen toegang beschikbaar

Prov West-Vl BS Ind Ieper 0000
1803-1832
Ieper
0000/52-69+varia 2,1 m

BS37
Geen toegang beschikbaar

Prov West-Vl BS Ind Kort 0000
1803-1832
Kortrijk
0000/19-43 1,5 m

BS38
Geen toegang beschikbaar

Prov West-Vl BS Ind Veurne 0000

1803-1832
Veurne
0000/44-51 0,8 m

BS39
Geen toegang beschikbaar

Varia BS RA

1792-1920
Antwerpen
Ongenummerd 0,4 m

BS30
Geen toegang beschikbaar

Varia BS RH

1798-1800
Hasselt
Ongenummerd 0,1 m

BS31
Geen toegang beschikbaar

DEEL TWEE PRIVAATRECHTELIJKE ORGANISATIES

I. PARTICULIERE ORGANISATIES MET EEN ECONOMISCH DOEL

In het RA Beveren vind je archief van zo'n 150 bedrijven, verzameld in 66 archiefbestanden of 3706m. De bedrijfsarchieven vormen zo de derde grootste groep archiefvormers, na de hoven en rechtbanken en de buitendiensten van het ministerie/de FOD Financiën. Het merendeel van de bedrijfsarchieven werd aangebracht via een curator, na faillissement van het betrokken bedrijf. Omdat het om schenkingen gaat, die doorgaans inderhaast en in slechte materiële omstandigheden werden binnengebracht, werd het archief vaak nog niet geselecteerd of geïnventariseerd; ongeveer één derde van de bedrijfsarchieven is ontsloten door een inventaris, één derde door een plaatsingslijst en één derde heeft (nog) geen toegang.

De bedrijven werden geordend per sector. Als basis voor de bestandsnotities diende de informatie per bedrijf uit de bedrijvengidsen van Hilda COPPEJANS-DESMEDT:

Gids van de Bedrijfsarchieven bewaard in de openbare depots van België. Guide des Archives d'Entreprises conservées dans les dépôts publics de la Belgique (Overzichten 5) Brussel, 1975.

COPPEJANS-DESMEDT, H., LUYCKX, C., VAN OVERSTRAETEN, D., WELLENS, R. *Archives d'entreprises accessibles au public en Belgique. Supplément au "Guide des archives d'entreprises conservées dans les dépôts publics de la Belgique". Bedrijfsarchieven toegankelijk voor het publiek in België. Supplement op de "Gids van de bedrijfsarchieven bewaard in de openbare depots van België"* (Gidsen 41) Brussel, 1998.

De onderstaande bestandsnotities bevatten enkel heel specifieke literatuur-verwijzingen. Voor een uitgebreide en actuele bibliografie over de Belgische economische geschiedenis en de geschiedenis van de economische sectoren kan je terecht bij DEVOLDER, C. "Literatuur: van context naar bedrijf" in: VANCOPPENOLLE, C. (ed.) *Een succesvolle onderneming. Handleiding voor het schrijven van een bedrijfsgeschiedenis.* Nieuwe herwerkte uitgave (Studia 104) Brussel, 2005.

INDUSTRIE

Metaalbewerking

CARELS-VANDE KERCHOVE-SEM

19de-20ste eeuw
Gent
0000/1-49 98 m

B10
Plaatsingslijst van het archief van Carels-Vande Kerckhove-S.E.M. te Gent (19de-20ste eeuw)
z.j.

Archiefvormers

Carels; Carels Gebroeders; Carels-S.E.M.; Carels-Van den Kerchove-S.E.M.

machine- en motorenfabriek

Geschiedenis van het bedrijf

Charles Louis Carels richtte in 1838 een constructiewerkhuis op in de Tichelrei, later op Groot Meerhem, in Gent. Vanaf 1863, na de overbrenging van het bedrijf naar Dok-Noord, nam de firma een bijzondere plaats in op het vlak van de machinebouw. De faam van de onderneming werd vooral gevestigd door de samenwerking met Rudolf Diesel. In 1894 verwierven Adolf en Gustaaf Carels, zonen van Charles Louis, een exclusieve licentie voor België en de Belgische kolonie voor de bouw van dieselmotoren. Zij werkten ook samen met *Anglo Belgian* Company, opgericht op 26 oktober 1912. Georges Carels, zoon van Gustaaf, werd de eerste voorzitter van de raad van beheer. In 1913 werd de firma Carels Gebroeders uitgebreid door de inbreng van vreemd kapitaal van de Britse *Consolidated Diesel Company*. Tussen de beide wereldoorlogen werden belangrijke fusies doorgevoerd: in 1920 met de *Société Electro-Mécanique* (SEM) en in 1934 met de Ateliers Van den Kerchove (VDK). Vanaf de jaren 1960 volgden nieuwe fusies met ACEC, en

met Westinghouse. Het bedrijf werd ten slotte deels overgenomen door Asea Brown Bovery en deels door Pauwels International NV.

Inhoud

Het archief, met uitzondering van het plannenarchief dat zich in de kelders bevond, werd vernietigd door een brand, die de zolders van de bureelgebouwen in de as legde. Het plannenarchief van de machinebouw bestaat uit sneden, grondplannen en detailtekeningen van stoommachines en (diesel)motoren. Op de overzichtsplannen staan meestal technische gegevens als pk, werkingsdruk, het bedrijf waarvoor de machine werd ontworpen en (soms) een lijst van de kopers.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

DE MEESTERE NV

1950-1995
Kortrijk-Heule
2005/1-5812 200 m

B106
Plaatsingslijst van het archief De Meestere NV te Kortrijk-Heule. Overdracht 2005
2005

Archiefvormers

De Meestere NV; PVBA Gebroeders De Meestere; PVBA Ateliers De Meestere

metallurgie

Geschiedenis van het bedrijf

Achiel De Meestere werkte in zijn eenmanszaak als kunstsmid. Hij maakte sloten, hekken en allerlei kleine constructies. Zijn drie zonen, Henri, Jean en

Albert, zagen het echter groter en speelden na de Eerste Wereldoorlog in op de vraag naar hangars. In 1942 richtten ze de PVBA Gebroeders De Meestere op met als doel “de constructie, omvorming, vertegenwoordiging, handel in al z'n vormen van alle industriële producten en meer in het bijzonder van metalen gereedschappen”. In 1951 richtten dezelfde broers een zusterbedrijf op, de PVBA Ter Warande, met als doelstellingen “de aan- en verkoop, de verhuur, ruil en constructie van alle soorten gebouwen en de exploitatie en het te gelde maken van alle stedelijke en industriële terreinen”. In 1952 wijzigde de naam van PVBA Ter Warande in PVBA Demetal. In 1960 werd een tweede zusterbedrijf opgericht, Montal PVBA, voor de montage, de afbraak en de dakbedekking van alle metalen constructies en gebouwen. In 1968 veranderde de naam van de PVBA Gebroeders De Meestere in ‘PVBA Ateliers De Meestere’. In 1974 werd de PVBA Demetal omgevormd tot de NV De Meestere. Op dezelfde dag werden de PVBA Ateliers De Meestere en PVBA Montal opgeslorpt door de NV De Meestere. De onderneming bleef in handen van de familie De Meestere (derde generatie). In 2001 werd de firma opgenomen in de Willy Naessens Group.

Inhoud

Het archief bevat alle dossiers van voltooide projecten vanaf de oprichting van de onderneming tot 1995. Het gaat om belangrijke realisaties als het Astrid Park Plaza Hotel aan het Antwerpse Astridplein, de bedrijfsgebouwen van Bekaert in Zwevegem, van Vandemoortele in Izegem, van Amylum te Aalst en van Sidmar in Gent.

Openbaarheid

Het archiefbestand is pas openbaar vanaf 2040. Wie voor die datum stukken wil consulteren uit het bestand, heeft de schriftelijke toestemming nodig van de directie van De Meestere NV.

SELECTA PVBA

1946-1970
Merelbeke
0000/1-733 17,7 m

B63
Inventaris van het bedrijfsarchief van de firma Selecta te Merelbeke / J. Verschaeren
Publ. 2606 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 31)
1998

Archiefvormers

PVBA Selecta; NV Selecta

kachelfabriek

Geschiedenis van het bedrijf

Deze kachel- en haardenfabriek in Merelbeke werd opgericht kort na de Tweede Wereldoorlog. In de tijd dat Leuvense stoven nog schering en inslag waren, toonde Selecta de weg naar modernere en betere verwarming. Het bedrijf groeide uit tot de voornaamste kachelfabriek in Vlaanderen en ging ook in hoge mate exporteren. In Nederland en Duitsland werden verkoopkantoren opgericht. Naast kachels, gasfornuizen en –haarden produceren, verkocht het koelkasten, keukeninstallaties, enzovoort. In 1963 werd de PVBA omgezet in een NV. Het faillissement werd uitgesproken op 24 november 1971.

Inhoud

Het archief bevat registers van de boekhouding, inventarissen, briefwisseling, dienstnota's, rapporten, dossiers van het personeel, verslagen van de ondernemingsraad en het comité voor veiligheid en hygiëne.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

Textiel, kleding en ledernijverheid

CABRITA CARPETS NV

1834-1993
Zele
0000/1-1433 4,9 m

B86
Inventaris van het archief van tapijtweverij Cabrita Carpets NV te Zele (1834-1993) / J. Verschaeren
Publ. 4041 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 82)
2003

Archiefvormers

Goossens Frères et Cie; Gewone commanditaire vennootschap Goossens; NV Spinnerijen en Weverijen Goossens Gebroeders; Goossens Gebroeders NV; Cabrita Carpets NV; Cabrita International NV

Producent van vlasdoek, kempdoek en jute; tapijtweverij

Geschiedenis van het bedrijf

De onderneming vindt haar oorsprong in het bedrijf dat Eligius Goossens in 1828 op de Kouter in Zele oprichtte voor het vervaardigen van vlas- en kempdoek, voornamelijk zeildoek voor de talrijke graanmolens. Zijn zonen Quiracus en Cesar bouwden in 1874 een nieuwe fabriek voor het verwerken van jutevezels. Het bedrijf moest in 1915 worden heropgebouwd, omdat het zwaar beschadigd was door een bombardement in oktober 1914. De onderneming was toen in handen van de derde generatie Goossens, Alfons, Pharaïlde en Jozef, kinderen van Quiracus. Het bedrijf werd in 1929 uitgebreid met een jutespinnerij. In 1936 werd de onderneming omgevormd in de NV Spinnerijen en Weverijen Goossens Gebroeders. De vijfde generatie, Piet en Karel Goossens, doekten in 1970 de juteverwerking op en schakelden over op tufted-tapijtproductie onder de benaming ‘Cabrita Vasttapijt’. Moeilijkheden in de jaren tachtig leidden tot de overname van de onderneming. In 1986 werd een deel van de tapijtfabriek door brand vernield. In de laatste jaren legde de NV zich toe op de productie van synthetische

grasvelden en tapijten voor de auto-industrie. Het concordaat met boedelafstand werd gehomologeerd op 18 oktober 1993.

Inhoud

Stukken betreffende de oprichting en statuten; aankoopakten en plans van het onroerend goed; dossiers van de vergaderingen van aandeelhouders en raad van bestuur; jaarverslagen; aandelenregisters; stukken betreffende investeringen; statistieken; boekhouding: inventarisboeken, balansen, dagboeken, kasboeken, grootboeken, jaarrekeningen; thesaurievooruitzichten; loonstaten; fiscale dossiers; processen-verbaal van de sociale verkiezingen; stukken betreffende de ondernemingsraad, de dienst voor veiligheid, hygiëne en verfraaiing van de werkplaatsen en het sociaal comité.

Openbaarheid

De stukken inzake personeel worden pas in 2044 openbaar. Voor de raadpleging van het neerleggingsdossier is de toestemming van de curator vereist. Alle overige stukken in dit bestand zijn openbaar.

DACCA NV

1945-1972
Temse
0000/1-492 28 m

B17
Plaatsingslijst van het archief van vlasspinnerij DACCA NV te Temse (1945-1972)
2002

Archiefvormers

Etablissements Andries & Brys NV; DACCA NV

vlasspinnerij

Geschiedenis van het bedrijf

In 1852 richtten Dionysius Andries en zijn schoonbroer Benedikt Brys de jutespinnerij 'Andries, Brys en Compagnie' op. Zij vestigden het bedrijf in de gebouwen van het voormalig klooster Sint-Anna-ten-Troost in Temse. In 1905 werd de firma omgevormd tot een NV. In 1919 werd het heropgericht onder de naam 'DACCA', voorheen *Anciens Etablissements* Andries & Brys NV. Het bedrijf kreeg steeds meer af te rekenen met grote buitenlandse concurrentie. Op 1 april 1972 werd het stilgelegd. De NV DACCA werd op 1 december 1979 opgenomen in de fusie met de NV Waasland, die enkele textielbedrijven rond Sint-Niklaas verenigde in het Industriepark-West in Sint-Niklaas.

Inhoud

Dossiers inzake de oprichting en werking van de naamloze vennootschap; verslagen van de beheersorganen; jaarverslagen; briefwisseling, onder meer met beroepsorganisaties; grootboeken en dagboeken; loonfiches en loonboeken; dossiers van het comité voor veiligheid en hygiëne; staten van de productie, de orders en de stocks.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heb je voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief.

FABELTA-ZWIJNAARDE NV

1962-1978
Zwijnaarde
Ongenummerd 76,2 m

B27
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

Fabelta NV; Fabelta-Zwijnaarde NV

textielbedrijf

Geschiedenis van het bedrijf

Fabelta-Zwijnaarde vindt haar oorsprong in een socialistisch initiatief van de 'Belgische Bank van den Arbeid', die in 1929 de NV Sarga of *Soie Artificielle de Gand* oprichtte. NV Sarga werkte evenwel met verlies en moest het bedrijf van de hand te doen. De gebouwen werden aangekocht door de Fabelta-trust (*Union des Fabriques Belges de Textiles Artificiels*), een industriële en commerciële concentratie van alle Belgische rayonspinnerijen. De groep werd gevormd onder de impuls van baron Emmanuel Janssens, die tevens topman was bij UCB (*Union Chimique Belge*, later *Union Chimique*-Chemische Bedrijven). In 1961 slorpte de UCB Fabelta op. In 1969 trok UCB zich uit de productie van kunstvezels terug en verkocht Fabelta aan AKU (Algemene Kunstzijde Unie NV). Na de fusie van de laatste met KZO (Koninklijk Zout Organon NV) werd Fabelta geïntegreerd in AKZO, de vierde grootste onderneming van Nederland. Op 31 december 1971 nam de Belgische overheid 51% van de aandelen van Fabelta over. Na verloop van tijd trok AKZO zich helemaal terug en werd Fabelta een volledig staatsbedrijf. In 1978 splitste de Belgische overheid de groep Fabelta in Fabelta-Tubize NV, Fabelta-Ninove NV en Fabelta-Zwijnaarde NV. In 1982 was Fabelta-Zwijnaarde nog de enige Belgische producent van fijne nylongarens. De fabriek omvatte twee afdelingen: een polynose-viscose afdeling, die aan de basis lag van de zware verliezen van de onderneming, en een afdeling fijne nylongarens. Op 5 november 1982 werd het faillissement van het bedrijf uitgesproken. De polynose-viscose afdeling werd stilgelegd, terwijl de nylonafdeling onder curatele verder bleef werken met ongeveer 200 arbeiders. In 1983 nam de Beaulieu-groep van Roger De Clerck de NV Fabelta-Zwijnaarde over.

Inhoud

Diverse verslagen; bescheiden inzake arbeidsorganisatie; studies inzake productie en arbeid; dossiers betreffende aanschaffen en/of vervangen van machines; staten met kostprijsberekeningen en winstberekeningen; boekhoudkundige bescheiden; documenten inzake de magazijnadministratie;

bescheiden inzake kwaliteitszorg; bescheiden inzake het personeel; loonboeken; foto's o.a. betreffende de fabriek in opbouw; documentatie.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

ROYAL AXMINSTER NV

1900-1950
Heusden
Ongenummerd 9,4 m

B91
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormer

SA Manufacture de Tapis Royal Axminster; Royal Axminister NV

tapijtweverij

Geschiedenis van het bedrijf

De naamloze vennootschap *Manufacture de Tapis Royal Axminster* werd opgericht in 1901 in Heusden. Het was een tapijtspinnerij en -weverij. Het bedrijf had ook een vestiging in Sas van Gent. Na het faillissement in 1957 werd het bedrijf overgenomen door Louis De Poortere.

Inhoud

Registers van de boekhouding die lopen over de periode 1901-1956.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

SOFINAL-COTESA NV

1928-2001
Waregem/Kluisbergen
Ongenummerd 309 m

Er is nog geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

Gebroeders Devos NV; Cotesa-Devos NV; Sofinal NV; Sofinal-Cotesa NV; Sofitex NV

Textielfabrikant

Geschiedenis van het bedrijf

In 1928 stichtte Valère Devos in Waregem met een aantal broers en zussen de weverij Devos Gebroeders. De onderneming groeide uit tot een goed draaiende weverij, maar in 1942 werden Valère en zijn broer Georges uit de onderneming weggestemd. Het stambedrijf Devos Gebroeders werd in de jaren 1950 omgedoopt tot Cotesa-Devos (*Co*mptoir *Te*xtil *So*ciété *A*nonyme Devos). Valère Devos besliste alleen door te gaan en stichtte in 1945 Sofinal. De onderneming floreerde en wegens plaatsgebrek werd het bedrijf in 1965 uitgebreid met een vestiging in Nokere (Kruishoutem). In de jaren 1980 benaderde Sofinal de grootte van Cotesa, werd er een extra vestiging in Kluisbergen opgericht, kreeg men een Export-Oscar en werden er verschillende ondernemingen overgenomen. Bernard en Benoît Devos, de zonen van Valère, leidden de overnames in goede banen; de vier zussen waren slapende aandeelhouders. In 1987 werd via een anoniem bod van 1,45 miljard BEF de onderneming Cotesa zelfs opgekocht. Het was in die tijd een van de grootste puur Belgische overnames ooit. De aldus gevormde textielgroep Sofinal-Cotesa werd de nummer 2 in België. De overnames en investeringen volgden elkaar in een sneltempo op en in 1991 bereikte de groep zijn hoogtepunt. De keerzijde van de medaille was echter een zware schuldenlast. Daarbij kwam dat door een oververzadiging van de sector en de scherpe concurrentie de prijzen gedrukt werden. De familieconflicten stapelden zich ook op, tot Benoît Devos op een bepaald moment alleen de schuld moest dragen. Er werd extern kapitaal aangetrokken en de naam van de groep veranderde in Sofitex. De moeilijkheden bleven echter en hoewel de

groep werk maakte van de afbouw van de schuldenberg, draaiden de banken de geldkraan dicht. In oktober 2001 kende de Kortrijkse handelsrechtbank Sofitex een gerechtelijk akkoord toe, maar op 14 januari 2003 werd de onderneming failliet verklaard.

Inhoud

Jaarverslagen; jaarrekeningen; notulen van de ondernemingsraad, van de stafvergaderingen van kaderleden, van de technische vergaderingen, van de commerciële vergaderingen; personeelsregisters; klantendossiers; balansen; briefwisseling; grootboeken; kasboeken; loonstaten.

Literatuur

PUYPE, J. *De ridders van de West-Vlaamse tafel. Kroniek van succesvol ondernemen*, Leuven, 2002.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heb je voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief.

SVELTA NV

1919-1993
Wetteren
0000/1-347 3,92 m

B84
Inventaris van het archief van lingerie- en korsetbedrijf SVELTA NV te Wetteren (1919-1993) / J. Verschaeren
Publ. 4041 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 82)
2003

Archiefvormers

Svelta PVBA; Svelta NV; Braco Immobiliën NV

korsettenmakerij

Geschiedenis van het bedrijf

Het bedrijf werd opgericht in Wetteren in 1930. Van een PVBA in 1939 werd Svelta in 1986 omgevormd tot een naamloze vennootschap. In 1982 al was NV Braco Immobiliën ontstaan als afsplitsing van Svelta. Gedurende 47 jaar maakte de firma uitsluitend functionele lingerie voor dames, korsetten, badmode en gedurende een bepaalde periode ook strandkledij. De onderneming werd in 1989 nogmaals overgenomen. Het bedrijf werd geherstructureerd en geïnformatiseerd, en kreeg een nieuwe oriëntering, met de creatie van een nieuw merk (‘*Coup de Folie*’) en door de export. Het faillissement van de onderneming werd uitgesproken op 14 juni 1993.

Inhoud

Verslagboeken van de algemene vergadering, van de raad van bestuur en van de commissaris-revisor; register van de aandeelhouders; brevetten; boekhoudkundige bescheiden: balansen, inventarisboeken, dagboeken, aan- en verkoopboeken, kasboeken; verslagen met statistieken; contracten bedienden en vertegenwoordigers; personeelsregisters; loonstaten; bescheiden m.b.t. de ondernemingsraad en het comité voor veiligheid en hygiëne; fotoboeken, modelboeken (met aantekeningen en beschrijvingen) en andere documentatie.

Openbaarheid

Het bestand is openbaar, met uitzondering van de stukken inzake personeel. Die kan je pas vanaf 2043 vrij consulteren.

TANNERIES DE SAVENTHEM NV

1920-1970
Zaventem
1998/1-11776 75,9 m

B96
Plaatsingslijst van het archief van leerlooierij Tanneries de Saventhem SA te Zaventem. Overdracht 1998(1920-1970)
1998

Archiefvormers

Tanneries de Saventhem. Anciens Etablissements Fr. Coppin NV

leerlooierij

Geschiedenis van het bedrijf

Deze leerlooierij en -touwerij in Zaventem werd opgericht in 1900 door Fr. Coppin. In 1919 werd het bedrijf omgevormd tot een naamloze vennootschap. Na de Tweede Wereldoorlog nam het bedrijf op nationaal vlak een vooraanstaande plaats in binnen de bedrijfstak en genoot het wereldfaam. In 1969 werden de bedrijfsactiviteiten gestaakt. Het bedrijf werd ontbonden en in vereffening gesteld op 29 september 1971.

Inhoud

Het archief bevat vooral bescheiden van de boekhouding, commerciële correspondentie, dossiers van de leveranciers en de klanten, en stukken van de sociale dienst.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

TISSAGE DE COURTRAI NV

1913-1979
Kortrijk
0000/1-91 92 m

B68
Plaatsingslijst van het archief van tijkweverij Tissage de Courtrai NV te Kortrijk (1913-1979)
z.j.

Archiefvormers

Tissage de Courtrai NV; Société coopérative des Anciens Etablissements Du Vivier Brothers

tijkweverij

Geschiedenis van het bedrijf

Het bedrijf werd opgericht in Kortrijk op 1 mei 1913 met als voornaamste aandeelhouders de familie Du Vivier, Raoul Meeus en de *SA Linière de Courtai*. Het was een weverij die onder meer bedden- of matrastijk, een typisch product van de streek, maakte. Het bedrijf werd geliquideerd in september 1980, alle activiteiten waren gestaakt op 30 juni 1979.

Op 2 juni 1920 richtten bijna dezelfde personen een samenwerkende vennootschap op, de Société coopérative des Anciens Etablissements Du Vivier Brothers in de Bodenbroekstraat in Brussel. Daarin werd de handelsonderneming (stoffen) ingebracht. De familie Du Vivier was al in 1850 actief in Kortrijk in de firma Du Vivier et Co. (Flax, Tow and Dressed Line).

Inhoud

Statuten; registers van de boekhouding; bescheiden m.b.t. het comité voor veiligheid en gezondheid; productiesteekkaarten met een unieke collectie van de ontwerpen en tekeningen.

Literatuur

“Tissage de Coutrai NV” in : *Dit is West-Vlaanderen. Steden, gemeenten, bevolking, II,* Sint-Andries, [ca. 1960], p. 847.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

TRUYENS NV

1925-1985
Sint-Niklaas
Ongenummerd 32,1 m

B69
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

Oude Fabrieken J. Truyens NV; Nieuwe Fabrieken J. Truyens en Zonen NV; Pull Toff NV; Truyens NV

tijkweverij

Geschiedenis van het bedrijf

De uitbatingsvorm van dit bedrijf in Sint-Niklaas werd herhaaldelijk gewijzigd. Bovendien richtte de familie Truyens verschillende maatschappijen op. Vooreerst werd in 1921 een maatschappij in gezamenlijke naam, Truyens Frères, gesticht voor de verkoop van naaimachines. Deze maatschappij werd ontbonden op 29 november 1924. Op 31 december 1925 werd overgegaan tot de oprichting van een naamloze vennootschap met de naam Oude Fabrieken J. Truyens – *Anciens Etablissements* J. Truyens, voor het kopen, verkopen, breien, spinnen, bewerken van zijde, wol, katoen, enzovoort. Op 31 december 1951 werd de naamloze vennootschap Nieuwe Fabrieken J. Truyens en Zonen gesticht voor de handel in en de bewerking van producten van de breigoednijverheid. De naam van die onderneming werd op 27 februari 1965 veranderd in Pull Toff. Beide NV's fusioneerden in 1982 met de bedoeling dat de Oude Fabrieken J. Truyens kwaliteitsproducten zouden voortbrengen en Pull Toff gewone verbruiksgoederen. Maar de zaak kwam niet goed van de grond en op 22 januari 1985 werd het faillissement van de onderneming uitgesproken.

Inhoud

Bescheiden m.b.t. investeringen; briefwisseling; boekhoudkundige bescheiden; documenten betreffende het personeel en de sociale dienst;

staten over de beweging der grondstoffen van het magazijn naar de fabricatie van afgewerkte producten.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

VAN DER EECKEN EN CO NV

1928-2000
Zele
Ongenummerd 32,9 m

B98
Plaatsingslijst van het archief van spinnerij Van Der Eecken en co NV te Sint-Niklaas (1928-2000)
2001

Archiefvormers

Van der Eecken & Co NV; Th. Desseaux; Desseaux-Van der Eecken; Kortrijkse Technische Spinnerij NV; Courtextyl NV; Coverfil; Desseaux Spinning; Van der Eecken Technical Yarns; VDE-Systems NV; Engineering NV

spinnerij

Geschiedenis van het bedrijf

De NV Van der Eecken & Co werd opgericht in 1928 in Zele als een familiebedrijf en was een belangrijke jutespinnerij. In 1961 verlegde het bedrijf de specialiteit naar het spinnen van synthetisch garen. In 1978 werd de wolspinnerij Th. Desseaux opgericht, die in 1993 Van der Eecken & Co overnam. De groep Desseaux-Van der Eecken spon wol en synthetisch garen. In 1994 nam de groep Courtextyl over. Het gamma werd uitgebreid met een specialiteit in halfkam wollen en extra fijne synthetische garens. In 1997 werd de Kortrijkse Technische Spinnerij, een spinnerij voor hoogtechnologische garens met specifieke eigenschappen, overgenomen. Een jaar later volgde de overname van de wolspinnerij Coverfil en wijzigde de

naam Coverfil in Desseaux Spinning. Hetzelfde jaar werd in India een productie-eenheid opgestart. In 1999 werd de Kortrijkse Technische Spinnerij omgedoopt tot VDE Technical Yarns. De groep Desseaux-Van der Eecken was een gespecialiseerd producent van wollen en synthetisch garen, voornamelijk voor de tapijtindustrie. In het bedrijf opereerden informatie- en automatisatieafdelingen die als onafhankelijke entiteiten bestonden, nl. VDE-Systems NV en Engineering NV. In september 2000 kondigde gedelegeerd bestuurder Th. Desseaux aan dat hij de boeken van het bedrijf ging neerleggen.

Inhoud

Het archief bevat stukken van de beheersorganen van de diverse bedrijven; bescheiden van de boekhouding; expertise- en taxatierapporten; financiële dossiers; personeelsregisters; stukken van de overlegorganen; investeringsdossiers.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

WILLIAM WILFORD NV

1920-1976
Temse
0000/1-342 7,56 m

B77
Inventaris van het archief van zeildoekweverij Etablissementen William Wilford te Temse (1920-1976) / J. Verschaeren
Publ. 4041 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 82)
2003

Archiefvormers

Etablissementen William Wilford; William Wilford NV

Zeildoekweverij

Geschiedenis van het bedrijf

De firma werd gesticht door William Wilford (geboren in Brompton, Engeland, 22 mei 1803). Hij vestigde zich in 1828 in Temse en overleed er op 4 april 1868. De eerste fabriek was een handweverij van zeildoek en molendoek. Op 15 mei 1847 verkreeg hij een vergunning voor het oprichten van een eerste stoomweverij. Hij werd opgevolgd door zijn zoon John, die overschakelde op de bewerking van afdekzeilen, dekkledendoek en andere weefsels. Met hem begon ook de uitvoer naar het buitenland. Hij werd in 1894 opgevolgd door zijn zoon Ernest, die vijf jaar later ook een werkplaats voor het dichten van zeildoek oprichtte. In 1928 werd de firma een naamloze vennootschap. De NV William Wilford werd op 1 april 1976 verkocht aan de firma Wittock-Van Landeghem NV. Op 1 augustus 1977 werd de laatste afdeling (confectie) overgebracht naar de Gasthuisstraat en werden alle activiteiten aan de Philemon Haumanstraat definitief gestaakt.

Inhoud

Briefwisseling m.b.t. diverse bestellingen; dossiers inzake leveranciers en klanten; briefwisseling met informatie over de concurrentie, over de toestand van de textielnijverheid, enozvoort.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heeft u voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief.

Voeding en genotsmiddelen

BROUWERIJ R. VAN ROY & CIE NV

1843-1993
Wieze
0000/1-56 22,9 m

B87
Plaatsingslijst van het archief van Brouwerij R. Van Roy & Cie NV (1843-1993)
1994

Archiefvormers

Brouwerij Van Roy; Brouwerij R. Van Roy & Cie NV

Geschiedenis van het bedrijf

De brouwerij werd in 1866 gesticht door Petrus Jozef Van Roy, als een nevenbedrijf van de toenmalige boerderij Van Roy. Zijn zoon Raymond, die hem in 1910 opvolgde, bouwde het kleine familiebedrijf uit tot een van de belangrijkste brouwerijen van het land. De modernisering startte rond 1912 met de installatie van een stoommachine om water en bier te pompen. In 1965 werden 12 biersoorten gebrouwen. Er werkten op dat moment zo'n 200 arbeiders en een 50-tal bedienden. In 1966 bekleedde brouwerij Van Roy de twaalfde plaats op 310 brouwerijen in ons land. De vennootschap had bijhuizen en depots in Aalst, Balegem, Brussel, Dottenijs, Lebbeke, Marchienne-au-Pont, Nederbrakel, Oostende en Stekene en nam verschillende zustermaatschappijen over: de Brouwerij en Mouterij De Kroon NV in Sint-Niklaas, de Brouwerij De Wildeman in Oostmalle, de Brouwerij Hobsor NV in Hoboken (later Mortsel) en de Koningsbronnen (Kabé) in Brakel. Van 1956 tot 1986 organiseerde zij de gekende Wieze Oktober-feesten. Het faillissement van de brouwerij Van Roy werd uitgesproken op 28 april 1994.

Inhoud

Akten en andere stukken inzake eigendommen, plans van de brouwerij en woningen, plans van brouwketels; aandelenregisters; verslagen van de algemene vergaderingen en van de raad van bestuur; brouwboek en nota's over eigen experimenten voor verhoging van de kwaliteit der productie; cursus brouwers; verslagen vergaderingen van het technisch kader en van productievergaderingen; diverse verslagen met statistieken; dossiers inzake export; briefwisseling; personeelsregisters; dossiers van de sociale verkiezingen; verslagen van de ondernemingsraad en van de contactgroep voor personeelsbeleid Denderstreek; boekhoudingbescheiden en inventarisboeken m.b.t. de brouwerij en depots, bijhuizen en zustermaat-schappijen; stukken betreffende de Wieze Oktoberfeesten en de uitbating van de Oktoberhallen; stukken betreffende de Fanfare Sint-Cecilia (brouwerij Van Roy); stukken betreffende Immobrouw NV; fotoboeken.

Openbaarheid

Het bestand is openbaar, met uitzondering van de stukken inzake personeel. Die kan je pas vanaf 2044 vrij consulteren.

CINTA NV

1920-1999
Brussel
2004/1-159 4,47 m

B8
Inventaris van de archieven van de Compagnie Indépendante des Tabacs Cinta (1920-1999), van haar zustermaatschappijen Caritas, Centrale voor Merkartikelen (1924-1988) en Mobim (1933-1993) en van haar dochtermaatschappij Veca Trading Company (1971-1999) / B. Sas
Publ. 4392 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 108)
2004

Archiefvormers

NV 'Manufacture de Tabacs et Cigarettes, Alexandre Messakoudsy'; Centrale Indépendante de Tabacs Cinta; Compagnie Indépendante de Tabacs Cinta; Caritas, Centrale voor Merkartikelen; Mobim; Veca Trading Company NV

Tabaksproducent en -verdeler

Geschiedenis van het bedrijf

Het bedrijf werd opgericht op 24 maart 1920 als NV *Manufacture de Tabacs et Cigarettes*, Alexandre Messakoudsy in Schaarbeek. De nieuwe vennootschap nam de infrastructuur over van een oude tabaksfabriek. Al tijdens het eerste boekjaar raakte het bedrijf in financiële moeilijkheden. In 1921 werd het overgenomen door de Franse *Manufacture Alsacienne de Tabac* (MAT). Tot aan de Tweede Wereldoorlog fabriceerde het bedrijf sigaretten voor derden. In 1925 sloot het een overeenkomst met de *Régie française des Tabacs* voor de productie van de merken Gauloises en Gitanes in België en de overname voor ons land van het Algerijnse Bastos. Om te besparen op de omzetbelasting werd de verkoop van de tabaksproducten vanaf 1937 overgelaten aan een dochterbedrijf, de *Centrale Indépendante de Tabacs Cinta*. Cinta stond in voor de verkoop van meer dan vijftig buitenlandse tabaksproducten in België. Op 17 mei 1946 werd de naam van de vennootschap veranderd in *Compagnie Indépendante des Tabacs Cinta*. De nieuwe vennootschap stond zowel in voor de productie als voor de verkoop. In 1963 ging de holding MAT, eigenaar van Cinta, over tot de verkoop van haar aandelenportefeuille aan de Duitse tabaksproducent Reemtsma. Op die manier kon Cinta moderniseren en investeren in nieuwe producten. Eind 1998 werd de productie van tabaksproducten bij Cinta stopgezet. De vennootschap beperkte zich vanaf dan tot de verkoop en distributie van de merken van Reemstsma. Cinta verhuisde van Schaarbeek achtereenvolgens naar Diegem en Mechelen. In 2004 werd de bedrijfsnaam gewijzigd in Imperial Tobacco NV.

Ter ondersteuning van de activiteiten van Cinta richtte moedermaatschappij MAT twee maatschappijen op: Caritas voor de verkoop (in 1923) en Mobim voor het beheer van de roerende en onroerende eigendommen (in 1933). Anno 2004 heeft Caritas vestigingen in Antwerpen, Jumet en Ruislede. Mobim bleef bestaan tot 1993. In 1971 werd de NV Veca Trading Company

opgericht als dochtermaatschappij van Cinta, Caritas, Mobim en Verellen, voor aan- en verkoop, in- en uitvoer en verdeling van verwerkte tabaksproducten. Het bedrijf fusioneerde in 1999 met Cinta.

Inhoud

Tot de meest interessante stukken in het archief behoren de notulen van Cinta's voorloper Messaksoudy, de dossiers inzake fabrieksmerken en de inventarissen van Cinta, Caritas en Mobim. Daarnaast zijn er grootboeken en centrale dagboeken van de boekhouding bewaard.

Literatuur

"Cinta, Compagnie Indépendante des Tabacs S.A." in: JACQUEMIN, M. SIX, M. en VANCOPPENOLLE, C. *Guide des archives d'associations professionnelles et d'entreprises en région bruxelloise*, Tome I, Brussel, 2001, p. 326-327.

ENFIADAN, A. *Mes souvenirs des années consacrées au développement de la S.A. CINTA*, s.l., [1986].

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

INTERBREW NV

1920-1990
Leuven
Ongenummerd 122,9 m

B99
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

NV Brasseries Artois; Brouwerij Artois; Grande Brasseries de Hougaerde; Grande Brasserie Bourgeois; Brasserie Van Tilt; Brasserie Dewolfs; Brasserie Mena; Brasserie de la Dyle; Brasserie Belle-Vue; Brasserie Scaldis; Brouwerijen Milles Colonnes; Cammaert en Janssen

brouwerij

Geschiedenis van het bedrijf

De geschiedenis van de brouwerij Artois in Leuven gaat terug tot in de veertiende eeuw. Dit archiefbestand bevat evenwel enkel stukken uit de periode na 1911. Dat jaar werd de NV *Brasseries* Artois opgericht. In 1926 werd het merk Stella gelanceerd. Het werd een van de bekendste Belgische biermerken. De expansie van de onderneming werd sterk afgeremd door beide wereldoorlogen en de crisis van de jaren 1930. Ondanks de crisis werd in 1938 de Leuvense brouwerij 'de la Vignette' overgenomen. Na de oorlog groeide de brouwerij verder. In de jaren 1950 en 1960 ontwikkelde Artois een bedrijvigheid over de Belgische grenzen heen. Ondertussen nam ze in ons land ook een aantal brouwerijen over, zoals de Brasserie Van Tilt in Leuven (1952), Brasserie Chevalier Marin in Mechelen (1954), Brasserie de Malmédy (1959), Grandes Brasseries de Hougaerde in Hoegaarden (1959), Brasserie A. Meiresonne in Gent (1964), Brasserie Léopold in Brussel (1964), Grande Brasserie Bourgeois in Doornik (1964), Brasserie de la Chasse Royale in Brussel (1967), Brasserie Grade Vieux-Temps in Mont-Saint-Guilbert (1971) en Brasseries Martinas in Merchtem (1972). In 1987 fusioneerde Artois met Piedboeuf en werd de NV Interbrew opgericht.

Inhoud

Het archief bevat voor het merendeel archief van de brouwerij Artois, maar ook van brouwerijen die door Artois werden overgenomen. Het betreft correspondentie, boekhoudkundige stukken, stukken betreffende de productie, dossiers betreffende oorlogsschade aan huizen, stukken betreffende het patrimonium en personeelsdossiers.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

MOUTERIJ HUYS NV

Ca.1890-ca.1999
Brugge
Ongenummerd 63 m

B6
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

Mouterij Huys NV; Société Belge de Mécanique SA (SBM SA); Belgische MechaniseringsMaatschappij NV (BMM)

Geschiedenis van het bedrijf

Graanhandel Huys werd opgericht ca. 1890. Een van de zonen Huys vormde het bedrijf om tot een mouterij. In de jaren 1930 splitsten de broers het bedrijf op in een mouterij en een veevoederbedrijf (dat nog bestaat in Brugge). De mouterij stelde ongeveer 35 mensen te werk en was een NV. In de jaren 1980 kwam de *Société Belge de Mécanique* (SBM) uit Luik op bezoek bij de Mouterij. SBM had in Tanzania een project lopen van graancultivering, mouterij en brouwerij. Mouterij Huys stapte mee in het project, maar SBM ging failliet. Mouterij Huys nam de onderneming over en vormde het om tot BMM met hoofdzetel in Brugge en bijzetel in Luik. BMM bleef verlieslatend. In januari 1999 werden de activiteiten gestaakt en ging men in vrijwillige vereffening.

Inhoud

Het archief bevat vooral technische tekeningen met dossiers van SBM.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

Houtbewerking

A. LACHAPELLE NV

1925-1979
Mortsel
Ongenummerd 35,9 m

B44
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

Lachapelle NV, Fabrique de parquets Auguste Lachapelle SA

Parketfabriek

Geschiedenis van het bedrijf

De stichtingsakte van deze parketfabriek in Mortsel werd verleden voor notaris Cels op 22 januari 1960. Het bedrijf was de rechtsopvolger van de naamloze vennootschap Fabrique de parquets Auguste Lachapelle SA, opgericht te Mortsel op 2 januari 1906. Het bedrijf ging failliet in 1979.

Inhoud

Boekhoudingbescheiden; documenten m.b.t. het personeel: arbeids-overeenkomsten, individuele fiches, loonstaten, dossiers arbeidsongevallen; verslagen aan de algemene vergadering van aandeelhouders; prospectussen.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

Chemie, papier- en kartonnijverheid

DE NAEYER NV

1857-1981
Willebroek
0000/1-894 158,7 m

B22
Plaatsingslijst van het archief van papierfabriek en ketelmakerij L. De Naeyer te Willebroek (1857-1981)
z.j.

Archiefvormers

Firma L. De Naeyer; Firma Wwe L. De Naeyer & Cie; Anciens Etablissements Louis De Naeyer NV; De Naeyer NV

papierfabriek en ketelmakerij

Geschiedenis van het bedrijf

Deze papierfabriek en ketelmakerij in Willebroek heeft een lange geschiedenis. Louis De Naeyer startte vanaf 1852 met een lompenhandel, vanaf 1860 met industriële fabricage van strocellulose en vanaf 1874 met papierfabricage. In 1907 werd het bedrijf een naamloze vennootschap. De onderneming kende een grote expansie na de Eerste Wereldoorlog en participeerde in verschillende binnen- en buitenlandse bedrijven. Om de papierproductie op industriële schaal te kunnen uitbouwen was hogedrukstroom nodig. De door Louis De Naeyer ontworpen gelede multipijpketel (1876) legde de basis voor de afdeling stoomketels. De faling van het bedrijf werd uitgesproken in 1985.

Inhoud

Processen-verbaal van de directieraad; dossiers uit het directiearchief; verslagen van de algemene vergadering; briefwisseling; rapporten; boekhoudingbescheiden: grootboeken, journalen, memorialen; orderboeken; maandelijkse staten en statistieken; verslagen van vergaderingen van

ondernemingsraad en comité veiligheid en hygiëne; dossiers belastingen en verzekeringen; archief van het tekenbureau en van het plannenbureau (plannen en registers op de plannen, registers van bestellingen van ketels). In het archief vind je ook stukken inzake COBELPA, ALFIT, AVOT; de fabriek te Geraardsbergen; *Cartiera de Tolmezzo* (Italiaanse papierfabriek); *Papeteries de Tisselt*; *Papeteries d'Oudergem*; papierfabriek te Zaventem.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heeft u voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief waar het bestand wordt bewaard.

Bouwbedrijven

CONDUCTA NV

1946-1969
Gentbrugge
0000/1-86 7,5 m

B15
Inventaris van het bedrijfsarchief Conducta NV te Gentbrugge (1946-1969) / J. Verschaeren
Publ. 2602 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 29)
1998

Archiefvormers

Conducta NV

installateur van centrale verwarming

Geschiedenis van het bedrijf

In 1920 startte E. Vincent als loodgieter op de Brusselsesteenweg in Gentbrugge. Na de Tweede Wereldoorlog werd de firma omgevormd tot een

naamloze vennootschap Conducta. Het bedrijf installeerde centrale verwarming. Het ging failliet in 1973.

Inhoud

Het archief bevat hoofdzakelijk klantendossiers, waaronder dat van het universitair ziekenhuis en andere universiteitsgebouwen te Gent, hotels, warenhuizen e.a. met plans, bestekken en briefwisseling.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

DE PAUW CONSTRUCT NV

1957-1998
Dendermonde
0000/1-245 4,27 m

B88
Inventaris van het archief van De Pauw Construct NV Architectural Aluminium Systems te Dendermonde (1957-1998) / J. Verschaeren
Publ. 4041 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 82)
2003

Archiefvormers

De Pauw Construct PVBA, De Pauw Construct NV, Aluminium De Pauw PVBA, Aluminium De Pauw NV, Curator J. Dauwe

architect / constructeur van *aluminium systems*

Geschiedenis van het bedrijf

Henri De Pauw richtte in 1955 het bedrijf op in Buggenhout. Onder de directie van Adolf De Pauw werd de firma in 1981 een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid en in 1987 een naamloze vennootschap. De firma specialiseerde zich in aluminium constructies: gordijngevels, *structural glazing*, dakconstructies in glas, deuren en ramen. Enkele realisaties zijn de

gebouwen van Texas Instruments (Brussel), Museum voor Moderne Kunst (Brussel), Muntcentrum (Brussel), Université Catholique de Louvain (Louvain-la-Neuve) en Sofinal (Deerlijk). Een eerste faillissement werd uitgesproken in juni 1992. Er werkten toen vijfenzestig mensen. Het laatste faillissement werd uitgesproken op 14 april 1994. Er waren toen nog zevenendertig arbeiders en bedienden in dienst.

Inhoud

Verslagen van algemene vergaderingen en de raad van bestuur; briefwisseling; dossiers van al dan niet uitgevoerde werken; balansen en rekeningen; dagboeken en factuurboeken; dossiers belastingen; personeelsregisters; dossiers arbeidsongevallen; loonstaten; stukken betreffende het Fonds voor Bestaanszekerheid; fotoboek; faillissementsdossier.

Openbaarheid

De stukken inzake personeel worden pas in 2044 openbaar. Voor de raadpleging van het neerleggingsdossier is de toestemming van de curator vereist. Alle andere stukken in dit bestand zijn vrij te consulteren.

EYSERMANS JULES

1945-1965
Mol
Ongenummerd 14,9 m

B26
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

Jules Eysermans; NV Bouwwerken Eysermans

architect-aannemer

Geschiedenis van het bedrijf

Jules Eysermans (°12 december 1899-30 december 1970) was architect en medestichter van de NV Bouwwerken Eysermans in Mol.

Inhoud

Persoonlijk archief en stukken inzake zijn werk als architect, aannemer en medestichter van de NV Bouwwerken Eysermans. Het betreft kaarten, plans, briefwisseling en bouwkundige dossiers.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

GEBROEDERS PUIMÈGE

1932-1970
Zaffelare
0000/1-82 5 m

B62
Plaatsingslijst van het archief van de Gebroeders Puimège, installateurs centrale verwarming en bloemisten te Zaffelare (1932-1970)
z.j.

Archiefvormers

Gebroeders Puimège

installateurs van centrale verwarming en bloemisten

Geschiedenis van het bedrijf

De vader van de gebroeders Puimège was koperslager en installateur van centrale verwarming in serres. Voor zijn kroostrijk gezin zocht hij een mogelijkheid om zijn kinderen thuis te laten werken. Daarom nam hij een sierteeltbedrijf over in het centrum van Zaffelare.

Inhoud

Het archief omvat agenda's met aantekeningen van het verrichte werk en de gebruikte materialen, boekhoudkundige bescheiden, diverse stukken inzake de bloemisterij, werk- of klantendossiers.

Literatuur

PUIMEGE, G. *Honderd jaar sierteelt te Zaffelare*. Z.p., z.j.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

GENTSCHE BOUWWERKEN NV

1922-1978
Gent
0000/A1/001-A4/043 96 m

B31
Plaatsingslijst van het archief van bouwbedrijf Gentsche Bouwwerken NV te Gent (1922-1978)
z.j.

Archiefvormers

Firma Cornelis; Firma Cornelis-Mallems; Gentsche Bouwwerken CV; Gentsche Bouwwerken NV; Gentsche Scheepvaart Maatschappij; Hydro-construct

Bouwbedrijf

Geschiedenis van het bedrijf

Rond 1904 richtte Pierre Cornelis samen met ir. Alfred Fougnies een aannemersbedrijf voor waterwerken op. Cornelis werd vanaf 1926 in het bedrijf geholpen door zijn zoon Philemon, die vanaf ca.1928 in dezelfde *branche* voor eigen rekening begon met de firma Cornelis-Mallems . Na de ontbinding van de firma zette Philemon Cornelis de onderneming alleen

verder. Tijdens de Tweede Wereldoorlog (1942-1943) kocht hij de Gentsche Bouwwerken op. Die onderneming was in 1922 in Gent gesticht als een socialistische coöperatie. Cornelis liet de onderneming bestaan zonder er gebruik van te maken. Philemon Cornelis werkte mee aan de '*Atlantikwall*' en werd na de bevrijding als economisch collaborateur aangehouden. Zijn firma werd onder sekwester geplaatst en hij bleef tot 1950 in de gevangenis. In dat jaar werd het patrimonium Cornelis verkocht aan een groep, waarin het sekwester zelf aandeelhouder bleef naast mevrouw Cornelis, Flacon, Thiberghien, Fougnies e.a. Kort daarop deed het sekwester de eigen aandelen van de hand voor 72.500.000 BEF. Bij die transactie kwam de Kredietbank tussen. Zo werd op 13 juli 1951 de firma Hydroconstruct (HC) opgericht. De firma raakte nooit van de grond door de blijvende concurrentie bij iedere mededinging door Cornelis. Behalve zijn oorlogsverleden en familiale omstandigheden speelden tegen Cornelis ook het feit dat hij zich bleef omringen met gewezen collaborateurs. Nog in 1952 werd Gentsche Bouwwerken weer in bedrijf genomen en HC op non-actief gesteld. Om de naam Hydroconstruct te beschermen bleef de firma gehandhaafd. Gentsche Bouwwerken groeide uit tot een van de belangrijkste bouwondernemingen van het land (categorie A), met, op haar toppunt, 400 werknemers. Het bedrijf bouwde o.m. de Scheldebrug in Wetteren. Op 29 augustus 1978 werd de faling van het bedrijf uitgesproken. In 1941 had Cornelis ook deelgenomen aan de stichting van de Gentsche Scheepvaart Maatschappij (GSM). GSM werd later overgenomen door Thiberghien.

Inhoud

Brievenboeken; dossiers aanbestedingen en uitgevoerde werken, werkrapporten, foto's en plannen van werken; personeelsregisters; rapporten van de boekhouder, registers van de boekhouding; loonstaten van de bedienden; dossiers in verband met het sekwester.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heeft u voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief waar het bestand wordt bewaard.

ALGEMENE ONDERNEMINGEN GASTON HEENE PVBA

1946-1972
Eeklo
0000/1-534 31,5 m

B32
Inventaris van het archief van Gaston Heene PVBA te Eeklo (1946-1972) / J. Verschaeren
Publ. 2605 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 30)
1998

Archiefvormers

Aannemer Gaston Heene; Algemene Ondernemingen Gaston Heene PVBA

bouwbedrijf

Geschiedenis van het bedrijf

Deze bouwonderneming was vanaf 1 maart 1948 gevestigd in Eeklo. De PVBA werd opgericht in 1966, na het overlijden van Gaston Heene in oktober 1965. Het bedrijf ging failliet in 1972. De PVBA was niet alleen aannemer van grote privé-werken, maar ook en vooral van openbare werken.

Inhoud

Briefwisseling en boekhoudkundige bescheiden waaronder inventarissen en loonstaten, maar de bouwdossiers vormen de hoofdmoot. Het belang van die dossiers houdt rechtstreeks verband met de betekenis van het uitgevoerde werk (o.m. verschillende gebouwen van de Rijksuniversiteit te Gent, kerken, bejaardentehuizen, klinieken, scholen, zwembaden, appartementsgebouwen, villa's).

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

ALGEMENE ONDERNEMINGEN J. HILLAERT PVBA

1920-1982
Gent
0000/ 1/0-2028; 2/1-313 41 m

B34
Plaatsingslijst van het archief van algemene ondernemingen Jules Hillaert PVBA te Gent (1920-1982) / G. Maréchal
z.j.

Archiefvormers

P. & L. Hillaert, feitelijke vereniging; A. en J. Hillaert, feitelijke vennootschap; Hillaert Gebroeders; August Hillaert; Julius Hillaert; Algemene Ondernemingen J. Hillaert PVBA

bouwbedrijf

Geschiedenis van het bedrijf

De voorgeschiedenis van het bedrijf gaat terug tot 1900, het moment dat de broers Lodewijk en Pieter Hillaert een feitelijke vereniging voor de onderneming van openbare werken startten aan de Akkergemlaan in Gent. In 1920 werd August, zoon van Pieter, in de zaak opgenomen. Omstreeks 1930 trad de volgende generatie Hillaert Gebroeders op de voorgrond, met name de voormelde August, en Julius, een tweede zoon van Pieter. Hun feitelijke handelsvennootschap ging van start in november 1932. Daarnaast hadden ze elk afzonderlijk een eigen bouwonderneming. Die van August werd geschrapt op 2 december 1966; die van Julius was al geschrapt sinds 14 maart 1962. Het bedrijf van Julius werd echter verder gezet als PVBA, gesticht op 26 januari 1962. Deze personenvennootschap werd failliet verklaard op 18 april 1983. Op dat ogenblik waren Pierre Hillaert en Jacques Bekaert, respectievelijk zoon en schoonzoon van Julius, de zaakvoerders van het bedrijf. De firma was vooral gespecialiseerd in waterbouwkundige kunst- en nijverheidswerken: grond- en wegenwerken, bagger- en cutterwerken, paalfunderingen en damwanden, ondergrondse bouwwerken en bouwwerken

van de burgerlijke genie, ondergrondse water-, gas- en elektriciteitswerken en rioleringswerken. De firma heeft in zijn bloeiperiode 250 man tewerkgesteld; op het ogenblik van de faling werkten er nog 120 mensen.

Inhoud

Het bestand omvat niet alleen stukken van de personenvennootschap, maar ook van de verschillende firma's Hillaert, die aan de oprichting vooraf gingen. Het gaat om bescheiden betreffende de oprichting en werking van de verschillende firma's Hillaert; documenten inzake samenwerkende vennootschappen, tijdelijke verenigingen en patronale syndicaten; briefwisseling; secretariaatsdossiers; boekhoudingbescheiden; loonboeken; dossiers van werken; persoonlijke documenten.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

CHARLES JOOS EN ZONEN PVBA

1928-1991
Hamme
0000/1-101 60,5 m

B36
Plaatsingslijst van het archief van bouwbedrijf Charles Joos PVBA te Hamme (1928-1991)
1986

Archiefvormers

Charles Joos en Zonen PVBA; Firma De Schrijver-Joos

bouwbedrijf

Geschiedenis van het bedrijf

De firma werd opgericht in Hamme als een eenmanszaak op het einde van de negentiende eeuw door Charles Joos. Na zijn overlijden werd de zaak op 15

april 1939 door zijn weduwe en zijn drie zonen en drie dochters omgevormd tot een PVBA. Naast de aanneming van openbare werken heeft de firma ook nog een aantal nevenbedrijven ontwikkeld: de firma De Schrijver-Joos (na de Eerste Wereldoorlog) en het *Comptoir du bois fossil*. Zo was de PVBA tijdens de Tweede Wereldoorlog concessiehouder voor het vervoer van spriet naar de verdelers; ze beschikte daarvoor over eigen schepen. Iedere maand leidde het bedrijf een schip af naar Hamme voor de bevoorrading van de inwoners van de gemeente. De PVBA beschikte ook over een eigen schrijnwerkerij en constructieatelier. Tijdens de Tweede Wereldoorlog legde zij zich bovendien toe op de vervaardiging van houten zolen voor schoenen en zou daarvoor honderden arbeiders in dienst hebben gehad. De PVBA werd failliet verklaard op 17 juni 1986 bij vonnis van de Rechtbank van Koophandel van Dendermonde.

Inhoud

Stichtingsakte en statuten; persoonlijke rekeningen van de vennoten (te vergelijken met de officiële cijfers van de boekhouding van de PVBA). De hoofdmoot vormen de dossiers van de uitgevoerde werken (1928-1986) waaronder wegenaanleg, aanleg van grote boulevards te Brussel, aanleg van wegen in Wallonië, aanleg van vliegvelden o.a. voor de NATO, bouw van bunkers, bouw van een krijgsgevangenenkamp te Lokeren, rioleringswerken, e.a. Daarnaast bevat het archief: handelscorrespondentie; boekhoudings-registers (ook van de firma De Schrijver-Joos); personeelsregister; loonstaten; dossiers ‘weerverlet’ en arbeidsongevallen; notulen van het comité voor Veiligheid en Hygiëne. Het bevat ten slotte dossiers inzake de Katholieke kring van Hamme (minstens één vennoot was actief in de plaatselijke politiek).

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

AANNEMINGEN P. VAN HAUWAERT PVBA

1937-1960
Gent
0000/1-69 4,3 m

B73
Plaatsingslijst van het archief van bouwbedrijf P. Van Hauwaert PVBA te Gent (1937-1960)
z.j.

Archiefvormers

Fr. Ridet, entreprises de travaux publics et privés PVBA; Fr. Ridet en P. Van Hauwaert PVBA; Aannemingen P. Van Hauwaert PVBA

bouwbedrijf

Geschiedenis van het bedrijf

Dit aannemingsbedrijf van openbare en private werken was gevestigd in Gent. In 1937 werd het opgericht onder de naam 'Fr. Ridet, *entreprises de travaux publics et privés*'. Vanaf 1948 werd het Fr. Ridet en P. Van Hauwaert PVBA, vanaf 1953 'P. Van Hauwaert PVBA'. In 1960 werd het vonnis van het faillissement uitgesproken.

Inhoud

Het archief bevat het dossier van het faillissement, registers van de boekhouding, processen-verbaal van de vergaderingen van de raad van beheer, stukken betreffende het personeel.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

ALGEMENE ONDERNEMINGEN G. PIETERS-DE GELDER NV

1952-1996
Wetteren
0000/1-105 28,8 m

B95
Plaatsingslijst van het archief van bouwbedrijf Pieters-De Gelder NV te Wetteren (1952-1966)
z.j.

Archiefvormers

Gustaaf Pieters; Immo-PDG; Konstrubo; Pieters NV; Spoor- en Kabelwerken Pieters PVBA; Belcon NV; Permasystems; Algemene Ondernemingen G. Pieters-De Gelder NV; PDG NV

bouwbedrijf

Geschiedenis van het bedrijf

De bouwfirma Pieters-De Gelder in Wetteren startte in 1943 als familiebedrijf van Gustaaf Pieters. Het bedrijf was één van de belangrijkste aannemersbedrijven in België en was zowel actief in de openbare als in de private sector. Specialisaties waren industriële en administratieve complexen, utiliteitsgebouwen zoals waterzuiveringsinstallaties, verbrandingsovens, scholen en ziekenhuizen, opslag- en overslaginstallaties en vakantiecentra. Belangrijke zustermaatschappijen van Pieters-De Gelder NV waren Spoor- en Kabelwerken Pieters PVBA, gespecialiseerd in de aanleg, het onderhoud en de vernieuwing van spoorwegen en kabels en Belcon NV, voor buitenlandse projecten (graanopslag, koelhuizen). Het faillissement werd uitgesproken op 7 augustus 1996.

Inhoud

Het archief bevat voornamelijk documenten van de boekhouding, stukken van de beheers- en van de overlegorganen en personeelsregisters.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heeft u voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief waar het bestand wordt bewaard.

VAN DEN BROECKE ANDRÉ

1955-1973
Merelbeke
Ongenummerd 11,1 m

B71
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

Van Den Broecke André

architect-bouwpromotor

Geschiedenis van het bedrijf

André Van Den Broecke, een architect en bouwpromotor uit Merelbeke, was actief na de Tweede Wereldoorlog tot in de jaren 1970. Hij heeft als architect een aantal grote bouwwerken verwezenlijkt, zoals scholen, kerken, appartementsblokken en enkele zeer moderne woningen. Hij was ook betrokken bij enkele belangrijke restauraties. Van Den Broecke ging failliet als bouwpromotor in april 1982.

Inhoud

Klantendossiers met briefwisseling, kostprijsberekeningen, plannen en foto's, enzovoort.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

VAN GRIMBERGEN CARLO EN JAN

1935-1975
Kapellen
0000/1-797 50,8 m

B72
Er is nog geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

Van Grimbergen Carlo; Van Grimbergen Jan

architecten

Geschiedenis van het bedrijf

Carlo en Jan waren architecten. Vader Carlo was actief in Antwerpen; zoon Jan eerst in Antwerpen en later in Diepenbeek. Carlo werd geboren op 24 oktober 1912 in Kapellen en stierf in Antwerpen op 5 oktober 1963. Met het ontwerp van de Villa in de Kasteeldreef in Kapellen, zijn eigen woning, heeft hij een prestigieuze prijs gewonnen. Carlo was vooral actief in het genre landhuizen in zijn streek ten Noorden van Antwerpen (Brasschaat). Jan werd geboren in Kapellen op 19 februari 1945.

Inhoud

Het archief bevat dossiers van uitgevoerde werken en plannen. Er is ook documentatie toegevoegd.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

Andere industriële sectoren

ATOMIC NV

1935-1979
Leuven
Ongenummerd 107,5 m

B4
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

ATOMIC NV

Veevoederbedrijf

Geschiedenis van het bedrijf

Dit veevoederbedrijf was gevestigd in Leuven. De maatschappij werd gesticht bij akte verleden voor notaris Edmond Ingeveld in Elsene op 25 februari 1958. Atomic NV beschikte over een proefstation in Roeselare. In 1976 vroeg het bedrijf een concordaat aan bij de Rechtbank van Koophandel van Leuven.

Inhoud

Dossiers inzake de oprichting van de naamloze vennootschap: titels, notarisakten, plans van de bedrijfsgebouwen en installaties; verslagboeken van de commissaris aan de algemene vergadering, verslagboeken van de algemene vergadering; notulen van de raad van bestuur; inventarisboek; briefwisseling; documenten inzake het personeel: sollicitatiebrieven en werkhuisreglementen; boekhoudkundige bescheiden: groot-, dag-, factuur-, kasboeken met bijbehorende stukken. Het archief bevat ook stukken afkomstig van de vroegere Dijlemolens (*Société Moulins de la Dyle*) vanaf 1943, onder meer dagelijkse rapporten en boekhoudkundige stukken.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

F. BOON BVBA

1974-1992
Zele
0000/1-102 14,9 m

B85
Inventaris van het archief van modelmakerij F. Boon PVBA te Zele (1974-1992) / J. Verschaeren
Publ. 4041 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 82)
2003

Archiefvormers

F. Boon BVBA

modelmakerij

Geschiedenis van het bedrijf

Deze modelmakerij in Zele werd opgericht in de jaren 1970. Het bedrijf vervaardigde modellen op ware grootte, maquettes op schaal, kopieermallen, kerndozen voor gieterij, kalibers en deed plooi- en perswerk voor modellen, in hout, kunstharsen en metaal. De modellen en maquettes vormden een schakel tussen het ontwerp en de productie van een nieuw product. Twee andere specialiteiten van het bedrijf waren een geëvolueerd procédé voor gieten onder lage druk en een driedimensionele speciale meetkamer met digitale aflezing en *report printing*. Het faillissement van de BVBA werd uitgesproken op 11 februari 1993.

Inhoud

Offertes en twee fotoboeken over het bedrijf

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

BOELWERF VLAANDEREN NV

1868-1995
Temse
Ongenummerd 180 m

B93
Plaatsingslijst van het archief van scheepswerf Boelwerf Vlaanderen NV te Temse (1868-1995)
1995

Archiefvormers

Joseph Boel; Gebroeders Boel; Scheepswerven Jos. Boel en Zonen NV; Boelwerf NV; Boelwerf Vlaanderen NV

scheepswerf

Geschiedenis van het bedrijf

De scheepswerf werd in 1829 in Temse gevestigd door Bernard Boel. Zijn zoon Jozef bouwde het artisanale bedrijf uit tot een industriële onderneming. In 1904 werd het bedrijf overgenomen door zijn beide zonen, Cesar en Frans, die een maatschappij oprichtten onder de benaming 'Gebroeders Boel'. In 1933 trok Cesar zich uit de zaak terug. In hetzelfde jaar vormde Frans de onderneming om tot de naamloze vennootschap Scheepswerven Jos. Boel en Zonen. In 1969 werd de naamloze vennootschap opgesplitst. ALMABO (Algemene Maatschappij Boel) werd de overkoepelende holding voor diverse activiteiten. De scheepsbouw werd voortgezet onder de benaming Boelwerf NV. In 1983 nam Boelwerf NV het failliete Cockerill Yards Hoboken over. Op 24 december 1992 kwam het tot een overeenkomst tussen de industriële overheidsholding Gimvindus en de Koninklijke Nederlandse Begemanngroep over de oprichting van Boelwerf Vlaanderen. De eerste werkdag was 5 april 1993. Van de 1100 werknemers, werden er gemiddeld maar driehonderd tewerkgesteld. Nieuwe financiële moeilijkheden stapelden zich op en bestellingen bleven uit. Op 30 november 1994 sprak de Rechtbank van Koophandel van Sint-Niklaas het faillissement uit. De vakbonden betwistten tevergeefs dit vonnis. Op 27 april 1995 werd het faillissement bevestigd door het Hof van Beroep van Gent.

Inhoud

Het archief van de Boelwerf in het RA Beveren werd nog niet geïnventariseerd. Het bevat stukken betreffende aandeelhouders, gewaardeerde activa, investeringen Temse en Hoboken; akten inzake kapitaalsverhoging en wijziging van de statuten; stukken van de bestuursorganen; bescheiden m.b.t. herstructurering; diverse verslagen (maandelijks, jaarlijks); verslagen basisinformatie; rapporten Begemann; staten met statistieken; contracten, dossiers en voornaamste plans van de schepen met de bouwnummers 1487, 1519, 1534, 1535, 1541; personeelsregisters en steekkaarten; loonboeken; ongevallenregisters; stukken betreffende kader, kadervereniging en kadervergaderingen, activiteiten van de syndicale delegatie, ondernemingsraad en comité veiligheid en hygiëne; verzekeringspolissen; fotoboeken; personeelsbladen. Het archiefbestand wordt aangevuld met een collectie gespecialiseerde tijdschriften, boeken en documentatie.

Na het faillissement werden ook documenten overgemaakt aan het Centrum voor Bedrijfsgeschiedenis van de UFSIA (nu Universiteit Antwerpen) in Antwerpen (algemene documentatie inzake scheepsbouw), het Nationaal Scheepvaartmuseum in Antwerpen (voornamelijk scheepsplannen), het Nationaal Lasinstituut in Brussel (een unieke databank over lastechnieken), het Centrum voor Historische Documentatie van de Krijgsmacht in Evere (stukken inzake de bouw van mijnenvegers en onderzeeërs) en aan de bibliotheek voor Maritieme Technologie van de Universiteit Gent (een voor België unieke verzameling van tijdschriften inzake scheepsbouw). Het resterende archief werd gedeponeerd in het gemeentearchief van Temse.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

CIMENTERIES ET BRIQUETERIES RÉUNIES NV

1881-1968
Antwerpen
Ongenummerd 12 m

B11
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

Fabrique de Ciment Portland artificiel et Briqueteries 'La Bonne Espérance' SA ; Fabrique de Ciment Portland et Briqueteries de Raevels SA ; Société Anonyme de Niel-on-Rupell ; Cimenteries en Briqueteries Réunies (CBR) SA ; Cimenteries CBR. Cementbedrijven NV

steenbakkerij

Geschiedenis van het bedrijf

De maatschappij werd gesticht in 1922 met zetel in Antwerpen. Ze werd gevormd door de *Fabrique de Ciment Portland artificiel et Briqueteries* 'La Bonne Espérance' (Turnhout) en de *Fabrique de Ciment Portland et Briqueteries de Raevels* (Ravels). Beide waren op hun beurt fusies van andere maatschappijen. Zo was de *Société Anonyme de Niel-on-Rupell* opgegaan in de Turnhoutse *Fabrique de Ciment*. De maatschappelijke zetel verhuisde van Antwerpen naar Brussel. Het bedrijf was één van de centrale ondernemingen van de Generale Maatschappij van België en was de grootste producent van cement in de Benelux. Het had vestigingen in Bergen, Ravels, Beerse, Niel, Antoing (Coucou), Harmignies, Kruibeke (scheepswerf) en Lixhe (Loen). In 1965 veranderde de naam in 'Cimenteries CBR Cementbedrijven'.

Inhoud

Technische verslagen; notulen van de beheersorganen; registers van de boekhouding; briefwisseling; directiedossiers en documentatie.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

CHANTIER NAVAL DE RUPELMONDE

1920-1995
Rupelmonde
Ongenummerd 72 m

B94
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

Chantier Naval de Rupelmonde NV

scheepswerf

Geschiedenis van het bedrijf

Het bedrijf ging van start in 1913. De werf paste in de eeuwenoude traditie van de scheepsbouw in Rupelmonde. Generaties Waaslanders werkten in de CNR. De werf was gespecialiseerd in sleepboten en allerhande binnenvaarttuigen, die zijwaarts aan de linkerkant richting Schelde gleden. De werf, waar ook schepen werden hersteld, kende een grote bloei tijdens de jaren 1930 en opnieuw tijdens de jaren 1960. In 1996 werd de werf opgedoekt.

Inhoud

Het archief bestaat uit twee grote delen: plannen en bedrijfsarchief, met onder meer de dossiers inzake de bouw van de boten.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

A. CLAEYS - FLANDRIA NV

1944-1996
Zedelgem/Zwevezele
Niet doorlopend genummerd 12,1 m

B28
Plaatsingslijst van het archief van rijwielenfabriek Flandria-A. Claeys NV te Zedelgem/Zwevezele (1944-1996)
1998

Archiefvormers

Flandria – Zedelgem; Flandria – Zwevezele; Claeys-Flandria PVBA; Aimé Claeys-Flandria NV

rijwielfabriek

Geschiedenis van het bedrijf

De rijwielenfabriek 'Werkhuizen Gebroeders Claeys' werd gesticht in 1926. De PVBA Aimé Claeys-Flandria ontstond in 1957, nadat twee broers uit het bedrijf stapten. Het bedrijf startte in Zedelgem en kreeg in 1948 een tweede vestiging in Zwevezele. In 1974 werd de PVBA omgevormd tot een NV. Het bedrijf was gespecialiseerd in de productie van fietsen, gasconvectoren, grasmaaiers en bromfietsen. Bovendien speelde het een rol op cultureel (muziekcorps) en sportief (renners, voetbal, volley) vlak. Aimé Claeys was een West-Vlaamse '*captain of industry*'. Het bedrijf ging failliet in 1981.

Inhoud

Het archief bevat statuten, contracten met verkopers, prijslijsten, documenten betreffende verkoopspunten en vestigingen in het buitenland, verslagen van diverse vergaderingen, boekhoudingdocumenten, staten met kostprijs-berekeningen en stukken betreffende de culturele en sportieve activiteiten.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

HEUNINCK ELECTRONICS NV

1970-1994
Dendermonde
0000/1-652 3,54 m

B89
Inventaris van het archief van Heuninck Electronics NV te Dendermonde (1970-1994) / J. Verschaeren
Publ. 4041 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 82)
2003

Archiefvormers

Heuninck Alfons; Telecommunicatie en Reproduktie voor Administratie PVBA; Heuninck Electronics PVBA; Helitec NV

producent van en handelaar in elektrische en elektronische apparatuur

Geschiedenis van het bedrijf

Voor 1979 was het bedrijf Heuninck een éénmanszaak. De onderneming werd op 11 maart 1979 omgevormd tot een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid onder de benaming 'Telecommunicatie en Reproduktie voor Administratie'. De maatschappelijke zetel was achtereenvolgens in Elsene, Lebbeke en Dendermonde gevestigd. De vennootschap had o.a. tot doel de aankoop, verkoop, plaatsing, verhuring en onderhoud van alle soorten elektrische, elektronische en andere apparatuur. Op 25 september 1985 nam zij de vorm aan van een naamloze vennootschap. De statuten werden nogmaals gewijzigd op 12 januari 1988 en op 23 april 1990. Bij de laatste wijziging richtte de familie Heuninck ook de NV Helitec op. Het bedrijf was hoofdverdeler voor Sanyo in België. Het faillissement werd uitgesproken in 1994.

Inhoud

Statuten; verslagen van de algemene vergaderingen en van de raad van bestuur; boekhoudingbescheiden; klanten- en leverancierssstaten; lijsten van vertegenwoordigers, prijzen, omzet; documentatiemap Sanyo-producten.

Openbaarheid

De stukken inzake personeel worden pas in 2044 openbaar. Alle andere stukken in dit bestand zijn vrij te consulteren.

LANDUYDT NV

1905-1978
Terhagen
0000/A/1-125; K/1-113; Plans/1-86 99,1 m

B46
Plaatsingslijst van het archief van steenbakkerij Landuyt te Terhagen (1905-1978)
z.j.

Archiefvormers

Landuydt VOF (vennootschap onder firma); Landuydt NV; Niel-Motors; Katholieke Turnkring Hou en Trouw

steenbakkerij

Geschiedenis van het bedrijf

De naamloze vennootschap dateert van 31 maart 1919. Ze was de voortzetting van een vennootschap onder gemeenschappelijke naam die in 1881 was opgericht. Landuydt was een familiebedrijf dat overging van vader op zoon. Het telde diverse vestigingen in de Rupelstreek (Terhagen (Rumst), Boom, Niel) maar ook in Moustier en Baudour. Landuydt was een typische steenbakkerij uit het teloorgegane industriegebied van de Rupelstreek. Het bedrijf kende een frauduleus faillissement in 1978.

Inhoud

Bescheiden inzake onroerende goederen, bouw van de steenfabriek, akten en plannen technische installaties; bescheiden betreffende de raad van beheer; briefwisseling; boekhoudingbescheiden; prijslijsten van de bakstenen; rapporten; dossiers m.b.t. de leveranciers en de klanten; bescheiden

betreffende het personeel: arbeidsreglement, personeelsdossiers, loonlijsten en –boeken; dossiers van de ondernemingsraad en het comité van veiligheid en hygiëne; fotomateriaal. Het bestand bevat ook dossiers betreffende de Unie der Boomse Steenbakkerijen en het Syndikaat der Machien-steenbakkerijen van Boom en omstreken. Bevat ook archief van Niel-Motors (autodealer en garage, 1959-1977) en van de Vlaamse Katholieke Turnkring Hou en Trouw (Terhagen, 1926-1956).

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heeft u voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief.

MEKANIEKE STEENBAKKERIJ VAN NIEUWPOORT

1924-1980
Nieuwpoort
Ongenummerd 164,6 m

B90
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

Mekanieke Steenbakkerij van Nieuwpoort en Omliggende NV; Nieuwpoortse Steenbakkerijen in Oostduinkerke; Mekanieke Steenbakkerij Nieuwpoort

steenbakkerij

Geschiedenis van het bedrijf

Deze steenbakkerij werd opgericht op 25 oktober 1924 in Nieuwpoort. De statuten werden een aantal keer veranderd. Vanaf 1974 waren er tekenen dat het bedrijf moeilijkheden had, o.a. achterstallige betalingen van lonen en facturen. Het bedrijf werd overgenomen door Koramic Terca (het huidige Wienerberger in Kortrijk) en zette alle activiteiten stop eind september 1980.

Inhoud

Briefwisseling; loonstaten; factuurboeken; dagboeken van verkoop; balansen; plannen met opmetingen van gronden voor uitbating van kleigebieden; onderhoudsfiches van machines; dossiers inzake geschillen voor arbeidsrechtbanken.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

NOUVELLE IMPRIMERIE COMMERCIALE ET INDUSTRIELLE NV

1897-1980
Gent
0000/1-53 15 m

B54
Plaatsingslijst van het archief van drukkerij Nouvelle Imprimerie Commerciale et Industrielle (NICI) te Gent (1897-1980)
z.j.

Archiefvormers

Nouvelle Imprimerie Commerciale et Industrielle CV; Nouvelle Imprimerie Commerciale et Industrielle NV; Volksdrukkerij CV; Répertoire Général de Belgique CV

Drukkerij

Geschiedenis van het bedrijf

De Nieuwe Handels- en Nijverheidsdrukkerij was gelegen in Gent. De coöperatieve vennootschap werd opgericht op 19 oktober 1951. Volksdrukkerij, zelf opgericht in 1897, cedeerde bij stichting NICI in 1951 haar actief aan deze laatste en vanaf 1961 volgde dan een fusie. Ook de *Répertoire Général de Belgique*, die in 1947 in Gent was opgericht als een coöperatieve vennootschap, fuseerde met NICI. De eerstgenoemde

vennootschap had tot doel de uitgave en de verkoop van alle publicitaire werken en in het bijzonder van het werk *Répertoire général de Belgique*. In 1970 werd deze maatschappij ontbonden en in vereffening gesteld. Eerder was in 1963 het bedrijf NICI omgevormd tot een naamloze vennootschap. Het bedrijf had tot doel het drukken van alle commerciële en administratieve drukwerken, maar ook het drukken en uitgeven van boeken, kranten en tijdschriften. Het faillissement van het bedrijf werd uitgesproken op 18 januari 1980.

Inhoud

Het archief bevat briefwisseling; boekhoudkundige bescheiden; fiches van klanten en leveranciers; modellen en stalen van lettertypes, papier en karton. Er werden ook archiefstukken van de Volksdrukkerij aan toegevoegd: register van de samenwerkende leden, statuten, twee personeelsregisters, fotoalbum.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

HANDEL, DIENSTEN EN VERVOER

Groot- en kleinhandel

BRAUNSCHWEIG EN CIE NV

1901-1994
Antwerpen
Ongenummerd 73,9 m

B92
Plaatsingslijst van het archief van handel in koloniale waren Braunschweig en Cie NV te Antwerpen (1901-1994)
1995

Archiefvormers

Braunschweig et Cie; Braunschweig & C°; vennootschap onder gemeenschappelijke naam Braunschweig en Cie NV

handel in koloniale waren

Geschiedenis van het bedrijf

Aanvankelijk verhandelde Raphaël Braunschweig vanuit Basel (Zwitserland), via de Antwerpse haven, koloniale waren (vooral koffie). Op 1 januari 1893 veranderde de firmanaam in 'Braunschweig et Cie' . De belangen van het Zwitserse bedrijf werden in Antwerpen behartigd door Maurice Braunschweig. Na de Eerste Wereldoorlog werd de handelsonderneming gesplitst. De twee broers die zich in Antwerpen hadden gevestigd, bleven eigenaars van de Antwerpse vestiging. Na de dood van Maurice werd de firma door Max Braunschweig en zijn drie zonen in 1925 omgevormd tot een vennootschap onder gemeenschappelijke naam 'Braunschweig & C°'. De handelsonderneming verhuisde in 1928 naar de pakhuizen aan de Vlaanderenstraat, waar dertig tot veertig vrouwen koffiebonen sorteerden. In 1933 werd de dochtermaatschappij '*Compagnie Africaine d'Enterprises Commerciales* (CADEC)' opgericht met maatschappelijke zetel in Dekese, vanaf 1938 in Lodja (West-Kasai). De administratieve zetel was gevestigd in de Vlaanderenstraat te Antwerpen. Bij het begin van de Tweede Wereldoorlog verliet de familie Braunschweig de Scheldestad en kwam de onderneming onder rechtstreeks toezicht van de Duitse bezetters. Na de oorlog keerden de eigenaars terug. In de jaren 1990 verliet het bedrijf de Vlaanderenstraat en week uit naar ruimere opslagplaatsen in het noordelijk havengebied.

Inhoud

Briefwisseling; dossiers inzake de Tweede Wereldoorlog; boekhoudkundige stukken; koopcontracten; dossiers betreffende producten en voorraadbeheer; aankoopboeken; klantenfiches en klantenlijsten; vakbladen; dossiers belastingen en verzekeringen; dossiers processen.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heeft u voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief waar het bestand wordt bewaard.

DE VOS-SEYSSENS

1921-1975
Zaffelare
0000/1-124 3 m

B24
Plaatsingslijst van het archief van bloemist De Vos-Seyssens te Zaffelare (1921-1975)
z.j.

Archiefvormers

Zelfstandige Urbain De Vos (en echtgenote Alida Seyssens)

Bloemist

Geschiedenis van het bedrijf

Tuinbouwkundige Urbain De Vos werd geboren in Zaffelare op 24 juli 1896 en overleed er op 11 juli 1986. In 1918 trouwde hij met Alida Seyssens. De inschrijving in het handelsregister werd aangevraagd in mei 1921. Zijn handelsactiviteit werd er omschreven als tuinbouwbedrijf, groothandel in bloemen en sierplanten. Na enkele jaren bezat hij reeds drie bloemisterijen in Zaffelare. Zijn inschrijving werd geschrapt op 31 december 1973.

Inhoud

Briefwisseling; registers van de boekhouding; inventarissen en balansen; ingekomen en uitgaande facturen en rekeningen; boeken der bedrijfsverrichtingen en orderboekjes (o.a. bestellingen uit Duitsland, Engeland, Polen); verkoopboeken.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heeft u voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief.

SAMENWERKENDE VENNOOTSCHAP (CV) SPAARZAAMHEID ECONOMIE OOSTENDE (SEO)

1892-1981
Oostende
Ongenummerd 101,5 m

B64
Plaatsingslijst van het archief van coöperatieve winkelvereniging Spaarzaamheid Economie Oostende (SEO) te Oostende (1892-1981)
1981

Archiefvormers

Samenwerkende Vennootschap (CV) Spaarzaamheid Economie Oostende (SEO)

coöperatieve winkelvereniging

Geschiedenis van het bedrijf

De verbruikscoöperatie voor staatsbedienden werd opgericht op 6 november 1892 met maatschappelijke zetel in Oostende. Haar voornaamste activiteiten waren de aankoop en verdeling van kolen, het bakken en verdelen van brood, het branden van koffie, de aan- en verkoop van kruidenierswaren, vlees, schoenen, textiel, ijzerwaren en huishoudartikelen, het herstellen van schoenen en de uitbating van schenkzalen en apotheken. Het faillissement werd uitgesproken op 15 januari 1981. SEO had een hoofdzetel en beschikte daarnaast op het ogenblik van de grootste uitbreiding over 24 bijhuizen en 12 apotheken. SEO was aangesloten bij de ‘Federale’ (*La Fédérale de Belgique*), een samenwerkende vennootschap van neutrale coöperaties van agenten van openbare diensten gesticht in 1890 in Brussel. In 1923 stichtten de

coöperaties die waren aangesloten bij de Federale een gemeenschappelijke verzekeringskas onder de benaming CAFB. De samenwerkende vennootschap nam ook deel aan de oprichting in 1924 van een bouwkredietmaatschappij: de NV Eigen Haard. De twaalf apotheken van de SEO waren aangesloten bij OPHACO of Office des pharmacies coopératives de Belgique - Vereniging van Coöperatieve Apotheken van België.

Inhoud

Verslagen van de beheersorganen; bescheiden m.b.t. de onroerende goederen; registers van de productie der bakkerij; registers van het verbruik in het café; bescheiden m.b.t. de broodronde; dossiers inzake apotheken; bescheiden m.b.t. de ondernemingsraad, het comité voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen; dossiers betreffende feestelijkheden; dossiers inzake de verkiezingen van raadsleden, commissarissen e.a; dossiers i.v.m. bijhuizen; boekhoudingbescheiden, registers van hoofdaandelen en aankopen; bescheiden m.b.t. het personeel; stamboeken van de leden; bescheiden betreffende participaties in andere coöperatieve organisaties (o.a. Federale en CAFB).

Literatuur

SIMOEN, O. SEO, *Spaarzaamheid-Economie-Oostende, Neutrale Coöperatieve van het Rijkspersoneel.* Onuitgegeven licentiaats-verhandeling RUGent. Gent, 1993.

Voor een korte geschiedenis, zie: *De Coöperatieve SEO Oostende van 1892 tot 1923*, (uitgegeven ter gelegenheid van het 30-jarig jubileum, bijlage bij het maandblad *SEO* van april 1923); *De Coöperatieve SEO Oostende, 1892-1956* (uitgegeven ter gelegenheid van de officiële opening van het nieuwe gebouwencomplex, bijzonder nummer 1956). Beide brochures zijn tweetalig.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

Bank- en verzekeringswezen

BANK DUJARDIN

1845-1900
Brugge
Ongenummerd 12,8 m

B81
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

Félix Dujardin; Jules, Edmond en Léon Dujardin; curatoren aangesteld door de Rechtbank van Koophandel te Brugge

Geschiedenis van het bedrijf

Bank Dujardin is een bank die opereerde in Brugge in de negentiende eeuw. Vader Félix Dujardin begon als koopman en ging over op bankieren tussen 1830 en 1840 ongeveer. Hij was op dat moment de enige bankier in deze stad. Na de dood van Félix in 1849, ging de zaak over op zijn vrouw en kinderen, meer bepaald Jules, Edmond en Léon Dujardin. De bank bleef voortbestaan onder de naam van de oude firma Félix Dujardin. In 1860 stierf de weduwe en functioneerde de bank voortaan onder de firmanaam “Jules, Edmond en Léon Dujardin”. Deze deposito- en beleggingsbank was heel belangrijk voor de industrie en handel in Brugge en heel West-Vlaanderen. Maar het eigen kapitaal was eerder klein in verhouding tot de hoge beleggingen en de bank ging dan ook failliet in 1874. De Rechtbank van Koophandel te Brugge stelde curatoren aan om de zaak te onderzoeken.

Inhoud

Handelscorrespondentie, boekhoudingbescheiden (o.a. grootboeken) en documenten betreffende de faling.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

Literatuur

MAERTENS, A. *Leven en dood van een Bank in de XIXe eeuw. Een bijdrage tot de studie van het economisch verval en herleven van Brugge en omstreken in de tweede helft van de XIXe eeuw toen Brugge een financieel centrum was door toedoen der Bank Dujardin*. Brugge, 1948.

DIPO NV

1935-1965
Antwerpen
0000/1-9 13 m

B25
Antwerpse Maatschappij van Deposito's en Hypotheken (DIPO) (1935-1965) en Antwerpens Bouw- en Hypotheekmaatschappij (MOBAN) (1908-1953).
Inventaris / J. Bekers en M. Nicolaï
Publ. 1334 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 5)
1989

Archiefvormers

Société Anversoise de Dépôts et d'Hypothèques (SADHY); DIPO

maatschappij voor deposito's en hypotheken

Geschiedenis van het bedrijf

De maatschappelijke zetel van deze private spaarkas was in Antwerpen gevestigd. De maatschappij werd opgericht op 19 juni 1935, in het kader van het KB nr. 4 van 22 augustus 1934, met inbreng van spaargelden en hypotheken door de Antwerpse Bouw- en Hypotheekmaatschappij. Er kwamen twee afzonderlijke maatschappijen tot stand: de Antwerpse Maatschappij van Deposito's en Hypotheken, waarvan de activiteiten beperkt waren tot de operaties in het kader van de wetgeving op de private

spaarkassen en Antwerpen's Bouw en Hypotheekmaatschappij, een investeringsmaatschappij.

De naam van eerstgenoemde maatschappij bleef ongewijzigd: *Société Anversoise de Dépôts et d'Hypothèques* of Antwerpse Maatschappij van Deposito's en Hypotheken (vanaf 1965: DIPO). De maatschappij specialiseerde zich in hypothecaire leningen was actief in het buitenland, met name in Frankrijk. Naderhand kwam daar het toekennen van persoonlijke leningen en financieringen bij. In 1999 werd het bedrijf overgenomen door de BBL.

Inhoud

Het archief bevat hoofdzakelijk boekhoudkundige stukken: dag- en grootboeken met bijlagen; hulpboeken; stukken betreffende hypothecaire leningen en deposito's.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

Literatuur

VERAGHTERT, K. "De monografieën. Dipo-Antwerpse Maatschappij van Deposito's en Hypotheken", in: *De Belgische Spaarbanken: geschiedenis, recht, economische functie en instellingen*, Tielt, 1986, p. 806-807.

HYPOTHECAIRE BELEGGINGSKAS NV (HBK)

1918-1989
Antwerpen
Ongenummerd 149,5 m

B35
Inventaris van het archief van de Hypothecaire Beleggingskas NV te Antwerpen (1918-1989) / M. Nicolaï
1978

Archiefvormers

Hypothecaire Beleggingsbank NV; Hypothecaire Beleggings- en Depositokas NV; Hypothecaire Beleggingskas NV; HBK-Spaarkas

bank

Geschiedenis van het bedrijf

De NV Hypothecaire Beleggingsbank - Banque de Placements Hypothécaires SA (HBK) werd opgericht bij akte van 11 december 1918 voor Th. Creon, vice-consul van België in Roosendaal. De maatschappelijke zetel was in Antwerpen. De HBK was aanvankelijk een hypotheekbank naar Nederlands model. Dat betekende dat de werkingsmiddelen werden verkregen via een uitgifte van grondpandobligaties. Vanaf het einde van de jaren 1960 evolueerde de HBK van een typische hypotheekbank naar een moderne spaarbank. De kredietverlening voor de verwerving en de instandhouding van de eigen woning bleef nochtans de belangrijkste activiteit. Daarnaast begon HBK zich toe te leggen op de financiële dienstverlening aan vrije beroepen, handelaars en persoonsgebonden bedrijven met beroeps- en investeringskredieten. Sinds 1968 verleende zij ook consumptiekrediet via persoonlijke leningen en financieringen. De HBK was een volkomen zelfstandige onderneming die geen bindingen had met om het even welke socio-economische organisatie.

Inhoud

Bescheiden betreffende het algemeen beheer met de jaarverslagen; boekhoudingbescheiden: kasboeken en postcheques. De dossiers der hypothecaire leningen vormen de hoofdmoot van dit archief. Bescheiden betreffende de spaarfondsen beslaan het laatste deel.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

Literatuur

VERAGHTERT, K. “HBK-Spaarbank” in: De Belgische Spaarbanken: geschiedenis, recht, economische functie en instellingen, Tielt, 1986, p. 813-816.

MOBAN NV

1908-1953
Antwerpen
0000/1-13 11 m

B25
Antwerpse Maatschappij van Deposito's en Hypotheken (DIPO) (1935-1965) en Antwerpens Bouw- en Hypotheekmaatschappij (MOBAN) (1908-1953).
Inventaris / J. Bekers en M. Nicolaï
Publ. 1334 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 5)
z.j.

Archiefvormers

Société Anversoise pour la Construction et le Commerce d'Immeubles; Banque Hypothécaire et Immobilière d'Anvers; Société Hypothécaire et Immobilière d'Anvers; MOBAN

bouw- en hypotheekmaatschappij

Geschiedenis van het bedrijf

De vennootschap werd opgericht op 31 december 1908, met als doel het kopen of bouwen, verkopen of verhuren van onroerende goederen, het aan- en verkopen van gronden, het aan- en verkopen van bouwmaterialen, het lenen op hypothecaire waarborg van onroerend goed. In juni 1909 werden de doelstellingen van de maatschappij uitgebreid tot alle bank- en kredietoperaties in het bijzonder op hypothecaire waarborg. In 1913 werd besloten tot deelname in soortgelijke ondernemingen. Door de hervorming van het bankwezen in december 1934 was een aanpassing aan de nieuwe wetgeving noodzakelijk en werden de doelstellingen gewijzigd tot "het verrichten van alle kredietoperaties in het bijzonder op hypothecaire waarborg; de aankoop en verkoop van roerende waarden, alle financiële operaties; de opname van deposito's voor een termijn van minstens twee jaar". Ook de naam veranderde: oorspronkelijk was die '*Société Anversoise pour la Construction et le Commerce d'Immeubles*', in 1910 werd dat '*Banque Hypothécaire et Immobilière d'Anvers*-Antwerpens Bouw- en Hypotheekbank', in 1935 '*Société Hypothécaire et Immobilière d'Anvers*-Antwerpens Bouw- en Hypotheekmaatschappij'. Zij gebruikte achtereenvolgens de afkortingen SHIA (Société Hypothécaire et Immobilière d'Anvers), SOCHYDA (*Société*

Hypothécaire et Immobilière d'Anvers) en MOBAN (*Société Hypothécaire et Immobilière d'Anvers*).

Inhoud

Het archief bestaat uit boekhoudkundige stukken: balansen, dagboeken, grootboeken; agentenboeken, bijboeken, bijlagen bij de dag- en grootboeken, hulpdagboeken, registers met de winst- en verliesrekeningen.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

NOORDSTAR EN BOERHAAVE NV

1919-1984
Gent
1999/1-14760 44,9 m

B97
Inventaris van het archief van De Noordstar en Boerhaave NV (1919-1984) / C. Vancoppenolle
Publ. 3731 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 68)
2002

Archiefvormers

Noordstar en Boerhaave NV; Noordstar NV; Noordstar-Brand NV; Noordstar-Leven NV; Noordstar-Herverzekering NV; Boerhaave NV; Algemeene Limburgsche Verzekeringsmaatschappij NV; Société Générale d'Assurances et de Crédit Foncier SGA; Redt U Zelven SV; SV 'Vooruitzicht'; Sambre et Meuse SA

Verzekeringsmaatschappij

Geschiedenis van het bedrijf

De Noordstar en Boerhaave NV heeft tot doel verzekerings-, medeverzekerings- en herverzekeringscontracten van alle aard af te sluiten

en kapitalisatieverrichtingen te doen. Voor de oprichting van deze verzekeringsmaatschappij moeten we terugkeren naar 1919 toen in Gent 'De Noordstar, Eerste Vlaamsche Algemeene' NV als eerste Vlaamse algemene maatschappij van verzekeringen ontstond. In 1924 werd beslist om afzonderlijke maatschappijen Leven, Brand en Herverzekeringen op te richten. De groep 'Vlaamsche Geneesheren' stelde aan Noordstar voor deel te nemen aan de stichting van de Boerhaave, maatschappij van verzekeringen tegen beroepsongevallen van geneesheren. Zo ontstond in 1921 NV Boerhaave, die vanaf 1924 ook tot de groep behoorde. Aangezien Noordstar hoofdzakelijk in Oost- en West-Vlaanderen actief was, bestond er in Limburg een grote behoefte aan een eigen maatschappij. Die werd in 1929 opgericht onder de naam Algemeene Limburgsche Verzekeringsmaatschappij NV met zetel in Hasselt. In 1935 werd het bedrijf overgenomen door Noordstar. Eerder was de verzekeringsmaatschappij 'Redt U Zelven' van Aalst overgenomen. In 1936 en vervolgens in 1946 kwamen een fusie van al die maatschappijen tot stand in NV Noordstar en Boerhaave. De naam bleef behouden tot 1991, toen hij tot NV Noordstar werd verkort. Men zocht ook naar expansie in Wallonië. Dat gebeurde eerst via de stichting van Sambre et Meuse en daarna via deelname in het bedrijf Société Générale d'Assurances et de Crédit Foncier.

Inhoud

Het betreft alleen de boekhouding van Noordstar en Boerhaave NV zelf, haar rechtsvoorgangers en dochtermaatschappijen. Daarin zijn vervat: bijboeken, dagboeken, hulpdagboeken, rekeningen en grootboeken, jaarverslagen en inventarissen.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

Vervoer, opslag en communicatie

TRANSPORT COULIER NV

1962-1999
Hamme
0000/1-183 33,4 m

B83
Plaatsingslijst van het archief van transportbedrijf Coulier NV te Hamme (1962-1999)
1999

Archiefvormers

Transport Coulier NV ; BV Transport Coulier Nederland; SA Transport Coulier France; SpA Transporti Coulier (Italië); SA Transporte Coulier (Spanje); Frank Lerno *International Holding*; NV Classic Furn; H2-Gas; NV Unigas, *Hydrogen Appliances*; NV Industrimmo

transportbedrijf

Geschiedenis van het bedrijf

Na twee eeuwen vervoer met paardenkarren schakelde de West-Vlaamse familie Coulier over naar gemotoriseerd transport. De eerste vrachtwagen werd aangekocht in 1936. André Coulier startte in 1950 met een eigen transportbedrijf in Antwerpen, dat in 1969 voor 50% en in 1974 voor de overige 50% werd overgenomen door het Engelse *Imperial Continental Gas Association*, dat werd vertegenwoordigd door de tussenholding Contibel. In 1984 was er een management-buy-out door Frank Lerno, aandeelhouder van de Frank Lerno *International Holding*. Lerno bleef directeur-generaal tot de faling uitgesproken werd op 1 december 1992. De failliete firma beschikte over vier bijhuizen of dochtermaatschappijen, met name BV Transport Coulier Nederland, SA Transport Coulier France, SpA Transporti Coulier (Italië), SA Transporte Coulier (Spanje). Zij bezat bovendien aandelen van andere vennootschappen van de Frank Lerno *International Holding*, meer bepaald van de NV Classic Furn, die in Hamme de meubelzaak 'Hof van Bourgondië' uitbaatte, H2-Gas (voorheen NV Unigas), *Hydrogen Appliances*, dat

onderzoek deed naar de mogelijkheden om waterstof als brandstof voor voertuigen te gebruiken, en de NV Industrimmo, een maatschappij die actief was in de vastgoedsector en die eigenaar was van de terreinen waarop de vennootschap Coulier zich in Hamme vestigde.

Inhoud

Het bestand bevat niet alleen archief afkomstig van Transport Coulier NV, maar ook van haar binnen- en buitenlandse bijhuizen of dochtermaatschappijen, en van andere vennootschappen die behoren tot de Frank Lerno International Holding. Het bevat bescheiden inzake de algemene vergaderingen en de raad van beheer, managementsrapporten, boekhoudkundige stukken (zakencijfers per chauffeur, per oplegger, per trekker, per wagen), listings van leveranciers, listings van klanten, bescheiden afkomstig van de juridische dienst, personeelsregister en personeelsdossiers, loonstaten, dossiers met betrekking tot binnen- en buitenlandse vestigingen en zusterbedrijven en dossiers van het comité veiligheid en hygiëne.

Openbaarheid

De stukken inzake personeel worden pas in 2043 openbaar. Alle andere stukken van het archiefbestand zijn vrij te consulteren.

ICT

LERNOUT & HAUSPIE NV

1987-2001
Ieper
Ongenummerd 400 m

B43
Gedeeltelijk ontsloten

Plaatsingslijst van het archief van Lernout en Hauspie Speech Products te Ieper. Overdracht 2005

Archiefvormers

Lernout & Hauspie NV

Spraaktechnologiebedrijf

Geschiedenis van het bedrijf

In december 1987 richtten Pol Hauspie en Jo Lernout in Ieper het gelijknamige spraaktechnologiebedrijf op. Met behulp van kleine en grote aandeelhouders beleefde het bedrijf in de loop van de jaren 1990 een grote bloei en werd het opgenomen in de Nasdaq, de New Yorkse technologiebeurs. Vanaf augustus 2000 kwamen echter de eerste negatieve berichten en na verschillende onheilsberichten in de *Wall Street Journal* viel in oktober 2001 het doek over het bedrijf dat ooit werd omschreven als een van de meest beloftevolle technologiebedrijven ter wereld. Een combinatie van fraude, fout management en een verborgen agenda lagen aan de basis van het faillissement.

Inhoud

Het archief bevat hoofdzakelijk bescheiden van de boekhouding en briefwisseling.

Openbaarheid

Het archiefbestand is pas volledig openbaar in 2105. Niet-privacygevoelige stukken worden vrijgegeven vanaf 2060. Om stukken uit het archief van Lernout & Hauspie voor die data te consulteren, heb je de toestemming van de betrokken curator nodig.

Andere diensten

CINEX NV EN SOFEXIM NV

1932-1982
Gent
0000/1-786 28 m

B13
Plaatsingslijst van het archief van bioscoopbedrijven Cinex NV en Sofexim NV te Gent (1932-1982)
z.j.

Archiefvormers

Sofexim NV; Cinex NV

bioscoopbedrijf

Geschiedenis van het bedrijf

De NV Sofexim, voluit *Société Financière pour Exploitations Immobilières*, werd opgericht in 1932 en baatte de bioscopen Capitole, Savoy en Select in Gent uit. De maatschappelijke zetel van het bedrijf was in Gent gevestigd. De NV Cinex (*Cinemas-Exploitations*), gesticht in 1938, exploiteerde de drie andere belangrijke bioscopen in Gent: (Plaza) Century, Majestic en Rex. Beide vennootschappen waren in handen van hetzelfde bestuur. De maatschappelijke zetel van Cinex was eerst in Gent en vanaf de jaren 1970 in Watermaal-Bosvoorde. Bij vonnis van 15 juni 1982 werden beide vennootschappen failliet verklaard.

Inhoud

Bescheiden betreffende de onroerende goederen, aan- en verkoop, verbouwingen, contracten, exploitatievergunning; bescheiden betreffende de beheersorganen van de maatschappijen; correspondentie; inventarisboeken, balansen en andere bescheiden van de boekhouding; loonboeken; documenten over de gespeelde films, speciale voorstellingen en het aantal kijkers, programmaboekjes; dossiers SABAM; foto's. Ook stukken betreffende Trixyfilms, Cinébref, Eldorado, Plaza/Memling en de *Magasins du Louvre*; ook

boekhoudkundige registers van bioscopen in Roeselare en Deinze uit de jaren1930.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heeft u voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief.

SINT-AUGUSTINUS DRUKKERIJ DESCLÉE-DE BROUWER NV

1880-1975
Brugge
0000/1-123 129,5 m

B23
Geen toegang beschikbaar

Archiefvormers

Société Desclée, De Brouwer et Cie ; SA La Librairie de L'Edition Universelle ; Desclée-De Brouwer NV; Sint-Augustinus Drukkerij Desclée-De Brouwer NV; Biblica NV; 'Desclée-De Brouwer NV' , in 't kort 'D.D.B.' Uitgevers, voorheen NV Biblica

drukkerij-uitgeverij

Geschiedenis van het bedrijf

Op 20 juni 1872 werd in Brugge de firma Joseph De Brouwer en Cie opgericht. Omstreeks 1875 kwamen de Franse industriëlen Henri en Jules Desclée erbij en stichtten samen de commanditaire vennootschap *Société* Desclée, De Brouwer et Cie met een drukkerij Sint-Augustinus aan de Houtkaai. De drukkerij annex uitgeverij kreeg spoedig internationale opdrachten, o.m. dankzij de opkomst van de liturgische vernieuwing. De NV Desclée-De Brouwer werd in 1958 gevormd uit de fusie van de gewone commanditaire vennootschap *Société* Desclée, De Brouwer et Cie en de SA

La Librairie de L'Edition Universelle in Brussel (Koningsstraat 90). De naamloze vennootschap Biblica werd gesticht in 1962 in Brugge en had als doel de uitgave, de verkoop en de handel in liturgische boeken en drukwerken alsook alle courtage- en commissieverrichtingen die daarop betrekking hadden. In 1968 werd de naam veranderd in 'Desclée-De Brouwer NV', in 't kort 'DDB' Uitgevers, voorheen NV Biblica. In 1970 ging het bedrijf over in handen van de Antwerpse groep-Goyvaerts. De naamloze vennootschap Sint-Augustinus Drukkerij Desclée-De Brouwer NV werkte ook onder de naam 'Sint-Augustinusdrukkerij' en 'De Kunst Lithographie'. In 1975 ging het bedrijf failliet.

Inhoud

Het archief bevat o.m. bescheiden inzake de stichting van de vennootschappen; plannen van de gebouwen; stukken inzake het beheer van de firma's; studies en samenvattende rapporten; bescheiden betreffende het machinepark; briefwisseling (ca. 1880-1975, ten dele ingebonden); telex-rollen; centraliserende boekhoudkundige bescheiden; bestekken van druk-werken; documenten betreffende het personeel; gedrukte catalogi van de uitgegeven werken.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

SOCIÉTÉ ANONYME DE LA PRESSE LIBÉRALE GANTOISE

Archiefvormers

Société Anonyme de la Presse Libérale Gantoise; Socoprim (Société Cooperative d'Edition et d'Imprimerie of Samenwerkende Maatschappij van Uitgeverij en Drukkerij); SABED; Vlaamse Liberale Pers der Vlaanderen NV

uitgeverij dagblad

Geschiedenis van het bedrijf

De naamloze vennootschap, uitgeverij en drukkerij van liberale bladen (vooral van het dagblad *La Flandre Libérale*) werd opgericht in Gent in 1894. Het

dagblad stond bekend als een liberaal strijd- en informatieblad, dat het antiklerikalisme als eerste programmapunt vooropzette. Op cultureel gebied bereikte het een zeer hoog peil. De Samenwerkende Maatschappij van Uitgeverij en Drukkerij Socoprim werd gesticht op 25 januari 1957 voor het drukken van *La Flandre Libérale*, maar werd al in de jaren zestig ontbonden. Op 1 januari 1960 nam de SA Belge d'Edition (SABED), uitgever van *Le Matin*, bij akkoord met de SA La Presse Libérale Gantoise, de uitbating en het beheer van *La Flandre Libérale* over. Het dagblad verscheen tot 1 juli 1974.

Inhoud

Het archief bevat statuten van de beide maatschappijen, registers van de aandeelhouders, notulen van de algemene vergaderingen en van de vergaderingen van de raad van beheer en het redactiecomité, briefwisseling, boekhouding, repertoria van de artikelen van de medewerkers en stukken betreffende het personeel en de verkoop. Daarbij zijn ook diverse dag- en weekbladen gevoegd, o.m. een collectie van *La Flandre Libérale* (1874-1974). Het archief bevat ook stukken van de NV Vlaamse Liberale Pers der Vlaanderen opgericht in 1922 met als doel het uitgeven van dagbladen of andere liberale druksels en de uitbating van drukkerijen.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heeft u voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief.

Archiefblokken

La Flandre Libérale
1894-1974
Gent
0000/1-1303 28,5 m

B45
Inventaris van het archief van het dagblad 'La Flandre Libérale' / J. Verschaeren
Publ. 492 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 2)
1978

La Flandre Libérale. Kranten
1874-1974
Gent
Ongenummerd 5,5 m

Geen toegang beschikbaar

La Flandre Libérale. Kranten dubbels
1875-1907
Gent
Ongenummerd 7 m

Geen toegang beschikbaar

ORBIS EN ORION UITGEVERS NV

Archiefvormers

Desclée De Brouwer Uitgevers NV (DDB); Orbis en Orion Uitgevers NV; Orbis Boekhandel NV; Orion Uitgeverij; Vennootschap voor het Uitgeven van Boeken en Tijdschriften (VUBT)

Uitgeverij

Geschiedenis van het bedrijf

Oorspronkelijk werd de vennootschap opgericht in 1968 als Orbis Boekhandel NV. Ze was gevestigd in Antwerpen. De hoofdactiviteit was toen het aankopen van encyclopedieën van allerlei uitgeverijen, om die te verkopen aan particulieren (95 procent) en boekhandels en instellingen (5 procent). In 1980 pas werd de maatschappelijke benaming van de vennootschap gewijzigd in Orbis en Orion Uitgevers. Dat was na de samensmelting met Desclée De Brouwer Uitgevers NV, dat vanaf 29 juli 1980 de Vennootschap

voor het Uitgeven van Boeken en Tijdschriften (VUBT) werd. Het bedrijf combineerde een uitgeverij en een verzendboekhandel. In 1981 werd de maatschappelijke zetel van Orbis en Orion Uitgevers NV verplaatst naar Beveren (Melsele), die van VUBT van Brugge naar Beveren. In 1983 ging het bedrijf failliet (op 10 mei werd het vonnis uitgesproken).

Jan François was in 1941 de oprichter van de Nederlandstalige sector van de destijds befaamde Franstalige uitgeverij Desclée De Brouwer (Brugge, Parijs). In 1968 werd deze afdeling, die ondertussen een duizendtal literaire en religieuze titels had gepubliceerd, losgemaakt uit de basisgroep Desclée De Brouwer en werd zij een zelfstandige naamloze vennootschap, ook onder de benaming DDB. Het bedrijf was de uitgever van een aantal bekende Vlaamse auteurs, onder wie André Demedts en Stijn Streuvels. In 1970 gingen alle aandelen van de vennootschap over in handen van de Antwerpse groep-Goyvaerts (NV Orbis). De naam van de Brugse uitgeverij luidde sindsdien Orion.

Inhoud

Het archief bestaat uit twee grote delen: enerzijds 1.542 dossiers (met contracten, briefwisseling met letterkundigen en grafici) afkomstig van de uitgeverij Desclée De Brouwer uit Brugge, en anderzijds de boekhouding, briefwisseling en de foto's en clichés. Het archief sluit aan bij het bestand van de NV Sint-Augustinusdrukkerij Desclée-De Brouwer uit Brugge, ook in het RA Beveren.

Openbaarheid

Het archiefbestand is openbaar.

Archiefblokken

Orbis en Orion Uitgevers NV auteursdossiers

1941-1983
Melsele
0000/1-123 20,6 m

B57
Plaatsingslijst van de auteursdossiers van uitgeverij Orbis en Orion Uitgevers NV te Melsele (1941-1983)
z.j.

Orbis en Orion Uitgevers NV ongeordend

1968-1983
Melsele
Ongenummerd 156,2 m

B57
Plaatsingslijst van het archief van uitgeverij Orbis en Orion Uitgevers NV te Melsele (1968-1983)
z.j.

SD VZW AFDELING VEURNE-AMBACHT

1945-1970
Veurne
2002/1-71 33,2 m

B42
Plaatsingslijst van het archief van Tewerkstelling Veurne Ambacht (SD Worx) te Veurne (1945-1970)
2002

Archiefvormers

SD VZW afdeling Veurne-Ambacht

Sociaal secretariaat

Geschiedenis van het bedrijf

SD is een erkend sociaal secretariaat voor werkgevers (bedrijven zijn vrij in de keuze van een sociaal secretariaat). Het ontstond na de Tweede Wereldoorlog toen werkgevers sociale secretariaten oprichtten waaraan de loonberekening en de fondsenverzameling van de sociale zekerheid werden uitbesteed. De stap naar automatisering werd als eerste gezet door SD. Als

sociaal secretariaat verzorgt het de inschrijving bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, de inschrijving bij het Kinderbijslagfonds VEV of de Rijksdienst voor Kinderbijslag Werknemers, de aansluiting bij een interbedrijfs-geneeskundige dienst, de afgifte van een blanco personeelsregister, de aansluiting bij de verlofkas die overeenkomt met de activiteiten van het bedrijf in kwestie en de aanmaak van aangepaste arbeidsreglementen voor een bedrijf. Vanaf 1997 staat de nieuwe naam SD WORX voor de traditionele dienstverlening aangevuld met adviesverlening, software en opleiding.

Inhoud

Het betreft archief met betrekking tot de loonadministratie en de tewerkstelling van personeel in groot Veurne (dus ook de deelgemeenten) en deels ook in de omstreken en dit voor de periode van 1945 tot 1970. Het bevat onder meer de individuele rekeningen van de werknemers, de RSZ-staten en briefwisseling met de instellingen van sociale zekerheid.

Openbaarheid

Dit archiefbestand is openbaar vanaf 2022. Voor die termijn kunnen stukken uit dit bestand enkel worden geraadpleegd mits schriftelijke toestemming van de schenker en van het diensthoofd van het Rijksarchief.

BONNEVALLE O. EN VAN DEN BOSCH S.

1945-1975
Gent
0000/1-2305 26 m

B70
Inventaris van het Archief Van Den Bosch (Cinéma Léopold e.a.) / J. Verschaeren
Publ. 2481 (Rijksarchief Beveren. Toegang in beperkte oplage; 21)
1997

Archiefvormers

Octaaf Bonnevalle; Suzanna Van den Bosch

bioscoopuitbater

Geschiedenis van het bedrijf

Octaaf Bonnevalle begon in 1933 films te vertonen en verdelen in Gent. Hij beschikte aanvankelijk over één bioscoop, Cinema Leopold. Daar kwamen in de loop van de jaren 1960 verscheidene zalen bij: Ganda (1964), Ideal (1968), Cameo (1968), Novy (1968), Metro (1976) en Scala (1976). Na het overlijden van Bonnevalle in juli 1976 zette zijn weduwe Suzanna Van den Bosch de activiteiten voort.

Inhoud

Contracten; briefwisseling; dossiers inzake belastingen, verzekeringen, leveranciers, personeel; boekhoudkundige bescheiden. Andere belangrijke documenten zijn affiches, foto's, programma's, scenario's.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heeft u voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief waar het bestand wordt bewaard.

DIVERSE SECTOREN

FAILLISSEMENTSDOSSIERS CURATOR J. DAUWE

1915-2004
Lebbeke
2004/1-14 0,93 m

B60
Plaatsingslijst van de faillissementsdossiers voor de Brouwerij C. Van Roy NV en CABRITA NV van curator Jozef Dauwe. Overdracht 2004 (1915-2004) / T. Haeck
2004

Archiefvormers

Curator J. Dauwe; Brouwerij C. Van Roy & Cie NV; Cabrita Carpets NV

Geschiedenis van het bedrijf

Het betreft dossiers die gevormd zijn door curator Jozef Dauwe uit Lebbeke naar aanleiding van het faillissement van de bedrijven Brouwerij C. Van Roy & Cie NV en Cabrita Carpets NV.

Inhoud

Het archief bevat stukken betreffende het faillissement en de vereffening, maar ook nog enkele oudere stukken van de brouwerij, zoals twee personeelsregisters en notaboekjes van de brouwer. Van beide bedrijven werd eerder het bedrijfsarchief binnengebracht.

Openbaarheid

Het archief is pas openbaar vanaf 2034. Wie voor die datum stukken uit het bestand wil consulteren, heeft daarvoor de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief.

SEKWESTER WO I ANTWERPEN. BEDRIJVEN

1897-1939
Antwerpen
0000/1-158 9,08 m

B107
Inventaris van het archief van de onder sekwester gestelde bedrijven Antwerpen. Oude Overdrachten. (1887-1939) / C. Vancoppenolle en D. Vandaele
In druk

Archiefvormers

Anglo-Continentale, voorheen Ohlendorffsche Guano-Werke NV; Benz; Brauss-Mahn & Co; C. Broel; Disconto-Gesellschaft; Dralans & Co; Drogueries et Huileries Anversoises ; Ferranti & Co; Ficks J.; Friz Ch. & Co; Königs-Günther & Co;La Meuse Société Anonyme belge de navigation interieure à Anvers; H. Michels; Société Anonyme Normalzeit des horloges de précision (brevet normalzeit) ; Société Anonyme du Pétrole Olex; Carl Pungs; Société Anonyme pour le peignage des laines; CV Société générale charbonnière ; Usine de désargentation SA ; Von Ohlendorf & Co; Von Wrede & Co

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

(Zie ook de bestandsnotities over het bestuur van de Registratie en de Domeinen, dienst van het Sekwester in Antwerpen en over het Parket van de procureur des Konings in Antwerpen. Sekwester van de Eerste Wereldoorlog)

Deze collectie is gevormd onder bijzondere omstandigheden. In november 1918, aan het einde van de Duitse bezetting, trof de Belgische overheid onmiddellijk maatregelen om de goederen en belangen, gelegen in België en eigendom van de onderdanen van de mogendheden die met België in oorlog waren, op te sporen en te bewaren. Op 10 november 1918 werd een besluitwet afgekondigd inzake de aangifte en het sekwestreren van de bedoelde goederen en belangen. De aangifte moest gebeuren bij de procureur des Konings van het arrondissement waar de natuurlijke personen woonden of waar de goederen zich bevonden (art. 4). Vervolgens werden de goederen onder sekwester gesteld. Op verzoek van de procureur des

Konings stelde de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg stelde sekwesters aan (art. 8), die instonden voor de bewaring van de gesekwestreerde goederen en de vrijwaring van hun belangen (art.11). Het sekwester mocht de uitbating van het gesekwestreerde bedrijf 'als goede huisvader' voortzetten (art.13), zij het onder controle van de procureur des Konings, bij wie hij periodiek verslag moest uitbrengen (art.14). Een KB van 18 april 1919 voorzag in de uitvoering van voornoemde besluitwet.

De wet van 17 november 1921, in uitvoering van artikel 297 van het Verdrag van Versailles, regelde de aangifte, sekwestratie, vereffening en toekenning van alle goederen, rechten en belangen die op de dag van de inwerkingtreding van het verdrag toebehoorden aan Duitse onderdanen of aan door Duitsers gecontroleerde vennootschappen op Belgisch grondgebied (met uitzondering van de door Versailles verkregen Oostkantons). De hoger geschetste procedure leidde tot de beslaglegging op bedrijfsarchief en tot de vorming van dossiers, zowel door het parket van de procureur des Konings als door de administratie van de Registratie en de Domeinen.

Inhoud

In deze collectie vind je bedrijfsarchief van ondernemingen die eigendom waren van Duitsers of Oostenrijkers en die voor en tijdens de Eerste Wereldoorlog in het Antwerpse bedrijvig waren. Het gaat om enkele losse documenten die als bewijsstukken voor het parket of het bestuur van de Registratie en de Domeinen hebben gediend. Het is een fragmentarische collectie van stukken uit het bedrijfsarchief, die per toeval bewaard bleven. De documenten werden op 9 juli 1964 door het bestuur van de Registratie en de Domeinen, directie Antwerpen I, bij het RA Antwerpen neergelegd. Kort nadien werden ze in het RA Beveren gedeponeerd. Dit gesekwestreerd bedrijfsarchief bevat o.m. grootboeken, journalen, memorialen en kasboeken, alfabetisch gerangschikt per firma.

Openbaarheid

De bedrijfsarchieven overgedragen door het Sekwester zijn pas na 100 jaar openbaar. Wie de bedrijfsarchieven van het Sekwester jonger dan 100 jaar wil consulteren, heeft de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief.

VERZAMELING BEDRIJFSDOCUMENTEN RA ANTWERPEN

Dit bestand bevat een aantal kleinere bedrijfsarchieven uit het ressort van het RA Antwerpen

1828-1980
Provincie Antwerpen
Ongenummerd 6,62 m

B74
Plaatsingslijst van de verzameling bedrijfsdocumenten Rijksarchief Antwerpen (1828-1980)

Archiefvormers

Bank van Deurne, Nouvelles Huileries Anversoises SA, Algemene Zonwering en Raamgarniering PVBA, Van Dijck & Co PVBA, Antwerpse Volksbank, Ets. O. Permeke NV, C. & R. Jordens PVBA, Roswell NV, Société anonyme pour la fabrication des châles de cachemire et autres établie à Malines

Plaats

Aartselaar, Antwerpen, Deurne, Ekeren, Mechelen, Merksem

Geschiedenis van de bedrijven en inhoud van de archiefbestanden

Bank van Deurne

De Bank van Deurne, voordien 'Kredietvereniging Deurne', werd opgericht in 1921. Ze legde zich toe op bankverrichtingen (inclusief spaarkas, verstrekken van leningen en het openen van kredieten mits hypotheek of waarborg), handelsondernemingen en deelname in de oprichting van andere maatschappijen. In 1934 werd de Bank van Deurne ontbonden en door de vereffenaars ingebracht in de NV Hypothecaire Beleggingskas van Antwerpen.

Het archief van de Bank van Deurne bevat o.m. aandeelhouderslijsten, verslagen van de algemene vergaderingen, verzekeringspolissen, een grootboek en dag- en kasboeken.

Nouvelles Huileries Anversoises SA

Plantaardige oliefabriek in Merksem.

Brandpolis

Algemene Zonwering en Raamgarniering PVBA

Dit bedrijf uit Ekeren aan- en verkopen, huren en verhuren, assembleren, onderhouden en fabriceren van zonweringmateriaal, textielstoffen en bouwmaterialen. Het werd opgericht in 1976.

Bevat oprichtingsakte, aandelenregister, briefwisseling en bescheiden van de boekhouding

Van Dijck & Co PVBA

Handel in schoonmaakartikelen, gestart in Antwerpen in 1947 als Col-Van Dijck. In 1964 werd een nieuwe PVBA Van Dijck & Co opgericht. In 1977 werden de boeken neergelegd.

Aktes; exploitatievergunningen; vergunningen voor het in handel brengen van bepaalde producten; bescheiden van de boekhouding.

Antwerpse Volksbank

De samenwerkende spaar- en kredietmaatschappij Antwerpse Volksbank werd op 4 juli 1873 in Antwerpen opgericht. De activiteiten bestonden uit spaar- en kredietverrichtingen. De Antwerpse Volksbank werd van rechtswege ontbonden op 6 december 1962.

Het archief bevat de statuten, verslagen van de gerant en de toezichters, van de raad van bestuur en de algemene vergadering, groot- en dagboeken en de verslagen van de vereffenaar.

Ets. O. Permeke NV

De firma was eerst gevestigd als Usine Electrique. Nickelage-Polissage-Cuivrage-Bronzage-Emaillage au four de vélos, foyers, etc…, in de Tolstraat in Antwerpen (Zuid); vervolgens alleen verkoop voor de provincie Antwerpen van Ford-Automobiles 'Ford'.

Briefwisseling, inventarisboek, kasboek en journaal, documenten betreffende de verkoopresultaten der verdelen, bestellingen en leveringen van bepaalde modellen, reclamefolders, foto's, tekeningen van directieleden, bescheiden betreffende het personeel.

C. & R. Jordens PVBA

Dit bedrijf handelde in carrosseriebenodigdheden in Antwerpen.

Circulaires en prijslijsten

Roswell NV

Deze groothandel in keukeninrichtingen en elektrotechnische artikelen werd opgericht bij akte van 30 januari 1976. De maatschappelijke zetel was in Zevergem, de uitbatingszetel in Aartselaar. Onderneming in faling in 1980.

Stichtingsakte; briefwisseling; verslagen van diverse vergaderingen; boekhoudingsbescheiden: jaarrekeningen, balansen, groot-, kas-, bank-, postcheck- en factuurboeken, facturen, BTW-aangiften; directienota's.

Société anonyme pour la fabrication des châles de cachemire et autres établie à Malines

Textielbedrijf in Mechelen, opgericht in 1828 en in vereffening in 1834.

Registers van de boekhouding, kopieboek en aandelenregister.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heb je voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief.

VERZAMELING BEDRIJFSDOCUMENTEN RA BEVEREN

Dit bestand bevat een aantal kleinere bedrijfsarchieven uit het ressort van het RA Beveren

1870-1987
Gerechtelijk arrondissement Dendermonde
Ongenummerd 6,62 m

B79
Plaatsingslijst van de verzameling bedrijfsdocumenten Rijksarchief Beveren (1870-1987)

Archiefvormers

Poplar Plastics Continental PVBA, Janssens Frères

Plaats

Berlare, Lokeren

Geschiedenis van de bedrijven en inhoud van de archiefbestanden

Poplar Plastics Continental PVBA

Plastiekbedrijf in Lokeren, opgericht in 1962 en failliet gegaan in 1973.

Oprichtingsakte, verslagboek van de algemene vergadering, register der aandeelhouders, polissen, registers van de boekhouding, loonboeken.

Janssens Frères

Deze katoengarenspinnerij in Berlare werd gesticht in 1854. Op 23 mei 1889 ging deze firma over in een vennootschap onder gemeenschappelijke naam ‘Janssens Frères’. In 1950 wordt het bedrijf omgevormd tot een PVBA.

Bevat stukken betreffende het onroerend en roerend patrimonium.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heb je voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief.

VERZAMELING BEDRIJFSDOCUMENTEN RA GENT

Dit bestand bevat een aantal kleinere bedrijfsarchieven uit het ressort van het RA Gent

1881-1979
Gerechtelijk arrondissement Gent
0000/1-162 5,16m

B80
Plaatsingslijst van de verzameling bedrijfsdocumenten Rijksarchief Gent (1881-1979)

Archiefvormers

Molens Goethals BVBA, Nightclub Mac, Etablissement E. Pauwels, Carolus Frigne, New England, AKIS PVBA, Hotel Termonde PVBA, Hotel Century PVBA, De Backer-De Rudder & Cie NV, Albert Bracke-Campens, Textile Déchets SV, Paardenverzekeringsmaatschappij "Help u zelven de hemel zal u helpen"

Plaats

Gent, Gentbrugge, Laarne, Sint-Amandsberg

Geschiedenis van de bedrijven en inhoud van de archiefbestanden

Molens Goethals BVBA

Het bedrijf was gevestigd in Gent op de plaats van een zeer oude graanmolen, reeds vermeld in de 14de eeuw.

Brievenboek, briefwisseling, boekhoudingbescheiden.

Nightclub Mac

Gent, nachtclub.

Bevat boekhoudingbescheiden.

Etablissement E. Pauwels

Sint-Amandsberg, sanitair en loodgieterij.

Bevat boekhoudingbescheiden en dossier faling.

Carolus Frigne

Gent, confectiehuis.

Bevat boekhoudkundige stukken en een dossier faling.

New England

Gent, confectiehuis.

Bevat boekhoudingbescheiden en dossier faling.

AKIS PVBA

Gentbrugge, constructieatelier.

Boekhoudingbescheiden en dossier faling.

Hotel Termonde PVBA

Gent, hotel.

Bevat boekhoudkundige bescheiden, personeelsregister, correspondentie, maandverslagen en dossier faling.

Hotel Century PVBA

Gent, hotelbedrijf en restaurant, failliet gegaan in 1958.

Bevat register van de aandeelhouders, loonstaten, maandverslagen, boekhoudingbescheiden

De Backer-De Rudder & Cie NV

Het textielveredelingsbedrijf werd te Gent omstreeks 1899 gevestigd in de oude gebouwen van de gasfabriek aan de Gasmeterlaan. De naamloze vennootschap had ook fabrieken te Kwatrecht en te Wetteren. In 1977 werden de activiteiten van de fabrieken te Gent en te Kwatrecht stopgezet.

Bevat directiedossiers.

Albert Bracke-Campens

Kolenhandel (in- en uitvoer) in Gent.

Bescheiden van de boekhouding, registers van leveringen.

Textile Déchets SV

Deze samenwerkende vennootschap in Gent had haar bedrijvigheid afgestemd op het sorteren, bewerken en verkopen van textielafval. Een zware brand in 1976 betekende het einde van de fabriek.

Bevat arbeidsreglement, registers van de inkoopprijzen met opgave van de soorten garens en andere textielproducten, plan van de fabriek.

Paardenverzekeringsmaatschappij 'Help u zelven de hemel zal u helpen'

Deze maatschappij van onderlinge bijstand tegen veesterfte werd opgericht in 1897 in Laarne. De maatschappij werd geliquideerd in 1979.

Statuten, briefwisseling, ledenlijsten.

Openbaarheid

Een aantal stukken uit dit bestand bevatten privacygevoelige gegevens. Ze zijn pas openbaar als ze 100 jaar oud zijn. Voor die termijn heb je voor inzage de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief.

II. PARTICULIERE ORGANISATIES MET EEN SOCIAAL DOEL

GELUK IN ONS HUIS

Plaats

Baasrode en Dendermonde

Bestaansdata

1921-2000

Statuut, bevoegdheden en activiteiten

Op 15 april 1920 werd naar aanleiding van de wet van 11 oktober 1919 (B.S. 29/03/1920) de Nationale Maatschappij voor Goedkope Woningen en Woonvertrekken (NMGWW) opgericht. Die moest lokale en regionale maatschappijen voor goedkope woningen oprichten, en fondsen ter beschikking stellen om goedkope woningen te bouwen, te kopen, te renoveren, te verkopen en te verhuren. In 1935 werd nog een tweede maatschappij opgericht, met een vergelijkbaar doel: de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom (NMKL). Die moest in een context van hoge werkloosheid en economische crisis huisvesting en bewerkbare stukjes grond in de stad aanbieden voor seizoensarbeiders.

De NMGWW werd in de loop van de jaren omgedoopt tot de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting (NMH), de NMKL tot Nationale Landmaatschappij (NLM). Door de staatshervorming van 1980 werd huisvesting een gewestbevoegdheid. Het decreet van 21 december 1988 (B.S. 29/12/1988) richtte de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij op, die naast de taken van de NMH ook de taken inzake huisvesting van de NLM overnam. De andere taken van de NLM werden vanaf dan uitgevoerd door de Vlaamse Landmaatschappij (VLM).

Geluk in ons Huis werd opgericht in Baasrode. Baasrode was sinds 1900 een bloeiende industriële gemeente. Door de industrialisering nam de bevolking

toe, waardoor er een tekort aan arbeiderswoningen ontstond. De onderhandse akte van 'Geluk in ons huis' werd opgemaakt op 5 december 1921 en opgenomen in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad van 23 december 1921. Op 20 oktober 1921 werd de maatschappij door de NMGWW erkend onder het nummer 402. Aanvankelijk beperkte haar werkingsgebied zich tot het grondgebied van Baasrode, maar later werd dat uitgebreid naar heel Dendermonde. 'Geluk in ons Huis' was een coöperatieve vennootschap. Aandeelhouders waren het Vlaams Gewest, de provincie Oost-Vlaanderen, de stad Dendermonde en een aantal privé-personen. 'Geluk in ons huis' was één van de oudste en één van de kleinste sociale huisvestings-maatschappijen in Vlaanderen. In september 1997 stelde de rechtbank van Eerste Aanleg in Brussel de maatschappij in vereffening. Op 14 februari 2000 werd een fusie door overneming van 'Geluk in ons huis' door 'Volkswelzijn' (zie de bestandsnotitie over Volkswelzijn) neergelegd bij de griffie van de Rechtbank van Koophandel in Dendermonde.[197]

Inhoud

Het archief van 'éénmansbedrijf' 'Geluk in ons huis' is integraal bewaard gebleven. Het illustreert bijgevolg uitstekend de werking en de activiteiten van een (kleine) huisvestingsmaatschappij vanaf de jaren 1920 tot aan haar opheffing in 2000. Je vindt bescheiden inzake het algemeen beleid (o.m. stukken betreffende de oprichting en/of opheffing van de maatschappij, registers met de notulen van de algemene vergadering, de raad van bestuur en de jaarverslagen, dossiers inzake de algemene vergaderingen en de vergaderingen van de raad van bestuur) en stukken inzake de interne werking (algemene briefwisseling, documentatie, grootboeken, dagboeken, kasboeken, stukken betreffende het personeel), naast stukken die de activiteiten van 'Geluk in ons huis' (bouwen, verkopen, huren) illustreren (plans en bestekken van de woningen, stukken betreffende de aanbesteding van werkzaamheden, briefwisseling betreffende de voorbereiding en de uitvoering van de bouw van de woningen, stukken betreffende niet-gerealiseerde projecten, verkoops- en huurdersdossiers)

[197] Bijlage bij het *Belgisch Staatsblad* van 25 februari 2000.

Openbaarheid

Het archief van 'Geluk ons huis' is pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van stukken ouder dan 50 jaar en jonger dan 100 jaar, heb je de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief. Om stukken jonger dan 50 jaar in te kijken, heb je de uitdrukkelijke, schriftelijke toestemming van de voorzitter en de directeur van Volkswelzijn nodig.

Literatuur

DEJONGH, G., VAN WINDEKENS, P. *Van Kleine Landeigendom tot Vlaamse Landmaatschappij. Vijfenzestig jaar werking op het Vlaamse platteland, 1935/2001.* Brussel, 2002.

GIJSEN, J. en SEGERS, Y. *Blik op Baasrode. Een eeuw dorpsgeschiedenis in woord en beeld (1850-1950)*. Nieuwkerken-Waas, 1997.

HOEBANX M., *Inventaris van de archieven van de Nationale Maatschappij voor de Huisvesting*. Brussel, 1996.

Bouwstenen van een sociaal woonbeleid. De VHM bekijkt 50 jaar volkshuisvesting in Vlaanderen. 2 dln. Brussel, 1997.

HUBEAU, B. *Het huisvestingsrecht in gewestelijk, gemeenschaps- en federaal perspectief*. 2 dln. Brugge, 1994.

Archiefblok

Geluk in ons huis 2004

1920-2000
Baasrode
2004/1-663 5,26 m

B102
Inventaris van het archief van sociale huisvestingsmaatschappij Geluk in ons Huis. Overdracht 2004 (1920-2000) / S. De Smet
Publ. 4484 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 130)
2005

VOLKSWELZIJN

Plaats

Sint-Gillis-bij-Dendermonde, Oudegem, Dendermonde

Bestaansdata

1923-

Statuut, bevoegdheden en activiteiten

(zie ook de bestandsnotitie over 'Geluk in ons huis')

Volkswelzijn werd opgericht in Sint-Gillis-bij-Dendermonde. De stichtingsakte werd opgemaakt op 20 maart 1923 en gepubliceerd in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad van 11-12 mei 1923 (nr. 5371). Op 14 september 1992 werd de maatschappij door de NMGWW erkend onder het nummer 429. Aanvankelijk beperkte haar werkingsgebied zich tot het grondgebied van Sint-Gillis-bij-Dendermonde, maar tijdens de jaren 1960 werd dat uitgebreid tot Oudegem. Sint-Gillis-bij-Dendermonde werd op 1 januari 1971 een fusiegemeente van Dendermonde; Oudegem volgde op 1 januari 1977. Vanaf toen was Volkswelzijn actief in heel Dendermonde. Volkswelzijn is een coöperatieve vennootschap. Aandeelhouders zijn het Vlaams Gewest, de provincie Oost-Vlaanderen, de stad Dendermonde, het OCMW en een aantal privé-personen. Op 1 januari 1995 beschikte Volkswelzijn over een grondvoorraad van 19 ha 84 a 80 ca. Op dat moment had ze 234 sociale kavels en 723 woningen verkocht. De maatschappij beschikte over 558 verhuurbare woningen. Op 14 februari 2000 nam 'Volkswelzijn' de sociale huisvestingsmaatschappij 'Geluk in ons Huis' uit Baasrode over.[198]

Inhoud

Omdat 'Volkswelzijn' een nog bestaande sociale huisvestingsmaatschappij is, werd het archief nog niet volledig overgedragen. In tegenstelling tot het bestand 'Geluk in ons huis' bevat 'Volkswelzijn' bijvoorbeeld geen bouwdossiers, enkel huurdersdossiers. Daarnaast vind je de klassieke stukken inzake het algemeen beleid (jaarverslagen, notulen van vergaderingen van de raad van bestuur en

[198] Bijlage bij het *Belgisch Staatsblad* van 25 februari 2000.

van de algemene vergadering, dossiers van de algemene vergaderingen en van de vergaderingen van de raad van bestuur) en inzake de interne werking (o.m. briefwisseling, grootboeken en dagboeken)

Openbaarheid

Het archief van Volkswelzijn is pas na 100 jaar openbaar. Voor de consultatie van stukken ouder dan 50 jaar en jonger dan 100 jaar, heb je de toestemming nodig van het diensthoofd van het Rijksarchief. Om stukken jonger dan 50 jaar in te kijken, heb je de uitdrukkelijke, schriftelijke toestemming van de voorzitter en de directeur van Volkswelzijn nodig.

Literatuur

(Zie bestandsnotititie 'Geluk in ons Huis')

Archiefblok

Volkswelzijn 2004

1923-2002
Sint-Gillis-bij-Dendermonde, Oudegem, Dendermonde
2004/1-376 6,8 m

B101
Inventaris van het archief van sociale huisvestingsmaatschappij Volkswelzijn.
Overdracht 2004 (1923-2002) / S. De Smet
Publ. 4484 (Rijksarchief Beveren. Inventaris; 130)
In druk

STUDIECENTRUM OPEN HOGER ONDERWIJS VZW

Plaats

Brussel

Bestaansdata

1987-1998

Wettelijk statuut, bevoegdheden en activiteiten

De stichtingsvergadering van StOHO vond plaats op 10 november 1987. De oprichting werd bekendgemaakt in de bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 10 maart 1988 (nr 3227). De statuten stipuleerden dat de vereniging wilde meewerken aan de uitbouw van het Open Hoger Onderwijs in Vlaanderen, binnen de lijnen van het advies van de Werkgroep Open Hoger Onderwijs[199]. Haar statutaire taken waren: "het ontwikkelen van het concept Open Hoger Onderwijs in Vlaanderen; het opzetten, coördineren en begeleiden van de curriculumontwikkeling en de daarbij aansluitende studiebegeleiding en het voorbereiden van samenwerkingsverbanden met buitenlandse instellingen, inzonderheid met Nederland".

De Raad van Bestuur leidde de vereniging en was bevoegd voor alle aangelegenheden, met uitzondering van wat door de wet uitdrukkelijk aan de Algemene Vergadering was voorbehouden. De Raad van Bestuur telde tenminste drie leden, allemaal leden van de vzw StOHO. De vertegenwoordigers van de gemeenschapsminister bevoegd voor Onderwijs, de gemeenschapsminister bevoegd voor Cultuur, de administratie voor Onderwijs en Permanente Vorming en de nationale minister bevoegd voor het Nederlandstalig Onderwijs waren van rechtswege lid van de Raad van Bestuur. De Algemene Vergadering was samengesteld uit alle leden en werd voorgezeten door de voorzitter van de Raad van Bestuur. Ze was bevoegd voor het wijzigen van statuten, de aanvaarding en het ontslag van haar leden, het benoemen en ontslaan van bestuurders, het goedkeuren van de begrotingen en rekeningen, het uitsluiten van een lid en het vrijwillig

[199] Op basis van Drossens, *Inventaris van het archief van het Studiecentrum Open Hoger Onderwijs (1986-1997)*, 25-26 en het archief van StOHO (RABeveren, STOHO 2005, nrs 87, 92, 166, 167).

ontbinden van de vereniging. Het Dagelijks Bureau stond in voor de voorbereiding van de Algemene Vergadering en van de Raad van Bestuur en voor de uitvoering van de beslissingen van deze organen. Bij hoogdringendheid mocht het Dagelijks Bureau alle initiatieven nemen die voor de goede werking van de vzw noodzakelijk waren. Het Dagelijks Bureau bestond uit de voorzitter, de twee ondervoorzitters, een lid van de Raad van Bestuur en de directeur. De directeur had de dagelijkse leiding van het Studiecentrum in handen. De Operationele Commissie was samengesteld uit de hoofden van de studiecentra voorgezeten door een ondervoorzitter van StOHO. StOHO was bedoeld als overgangsstructuur, opgericht door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de hogeschoolorganisaties, onder paritair beheer, die zichzelf zou opheffen bij een decretale regeling. Het decreet is er echter nooit gekomen, ondanks het voorstel van de Ministeriële Werkgroep in 1987 en latere initiatieven van StOHO zelf. De subsidie voor StOHO werd in 1997 stopgezet. De minister van Onderwijs wilde uiteindelijk een nieuwe constructie creëren, met dezelfde doelstellingen: samenwerking met de Open Universiteit-Heerlen en onderwijsvernieuwing gericht op zelfstudiemateriaal en nieuwe media. Het zwaartepunt van de werking zou bij de universiteiten en hogescholen zelf liggen. De centrale structuur zou beperkt blijven. Universiteiten en hogescholen zouden op alle niveaus gelijkwaardig deelnemen.

Op de algemene vergadering van 24 maart 1997 werd de ontbinding van de vzw StOHO gevraagd en unaniem aangenomen[200]. StOHO werd uiteindelijk ontbonden op de buitengewone algemene vergadering van 29 juni 1998[201]. Met eenparigheid van stemmen werd beslist dat alle administratieve stukken van de vereniging gedurende vijf jaar moesten worden bewaard op het departement Onderwijs van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Inhoud

Het archief van StOHO biedt een vrij volledig beeld van de werking en de activiteiten van de vzw tijdens zijn korte bestaan. Het bevat volledige reeksen notulen van de Raad van Bestuur, van de Algemene Vergadering, van de Operationele Commissie en de Stafvergadering en van de Ministeriële Werkgroep Open Hoger Onderwijs. Daarnaast vind je stukken inzake

[200] Bijlage bij het *Belgisch Staatsblad* van 3 juli 1997, nr. 10345.
[201] Bijlage bij het *Belgisch Staatsblad* van 24 september 1998, nr. 17115.

(inter)nationale promotie en internationale samenwerking van de vzw, en een volledige reeks StOHO-publicaties.

Openbaarheid

Het archief van StOHO is pas na 100 jaar openbaar. Om stukken jonger dan 100 jaar in te kijken, heb je de uitdrukkelijke, schriftelijke toestemming van de hoogste ambtenaar bevoegd voor Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap nodig.

Literatuur

TYSSENS, J. “Het voormalige Ministerie van onderwijs en cultuur” in: VAN DEN EECKHOUT, P. & VANTHEMSCHE, G. *Bronnen voor de studie van het hedendaagse België, 19de-20ste eeuw*. Brussel, 1999, p. 460-468.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel I, Organisatie, (*Miscellanea Archivistica. Studia 64*)*, Brussel, 1995.

VAN DER CRUYSSEN, C. *Het Ministerie van Onderwijs en Cultuur (1978-1884, 1907-1991.) Deel II, Bevoegdheden, (*Miscellanea Archivistica. Studia 78*)*, Brussel, 1996.

Archiefblok

STOHO 2005

1986-1997
Brussel
2005/1-282 2,84m

B14
Inventaris van het archief van het Studiecentrum Open Hoger Onderwijs / P. Drossens, L. Van Haecke
In druk

III. BEROEPS- EN STANDSORGANISATIES

KAMER VAN KOOPHANDEL EN NIJVERHEID VAN ANTWERPEN VZW

Plaats

Antwerpen

Bestaansdata

1871-

Statuut, bevoegdheden en activiteiten

Kort na de afschaffing van de kamers van koophandel als officiële adviesorganen voor handel en nijverheid in 1875, werden in alle grote steden van het land door het privé-initiatief vrije handelsverenigingen opgericht. In de meeste gevallen namen ze na verloop van tijd ook de naam 'kamer van koophandel' aan. Sommige ervan functioneerden zelfs een tijd naast de officiële kamers. Zo ontstond op 10 februari 1871 te Antwerpen een 'Vereniging voor de Opheffing der Scheepvaart- en Handelsbelemmeringen' die op 8 mei van hetzelfde jaar werd omgevormd tot '*Société Commerciale, Industrielle et Maritime d'Anvers'*. Globaal had deze vereniging tot doel te ijveren voor handel en nijverheid, de algemene belangen van het bedrijfsleven te verdedigen, en aan de bevoegde besturen het advies van de handelaars en nijveraars inzake actuele economische problemen kenbaar te maken. De Antwerpse Kamer van Koophandel was een bijzonder machtige drukkingsgroep en liet geen enkele gelegenheid onbetuigd om de principes van de handelsvrijheid te bevestigen en te verdedigen. Na de Tweede Wereldoorlog lag de nadruk meer op dienstverlening aan de leden en vervulde ze een uitgebreide, permanente informatie- en vormingsopdracht.

Inhoud

Het archief van de Antwerpse Kamer van Koophandel na 1875 bevat statuten, secretariaatsdossiers, briefwisseling, notulen en stukken van de bestuurs-

organen, bulletins en jaarverslagen en registers met de verslagen van de vergaderingen van de arbitrage- en verzoeningskamers. Vooral de secretariaatsdossiers hebben een grote onderzoekswaarde omwille van het uitgebreide gamma aan economische en sociale thema's dat de Kamer in deze havenstad behandelde. De inventaris is nog niet volledig afgewerkt, maar op vraag kan je de plaatsingslijst al inkijken.

Openbaarheid

Het archief van de Kamer van Koophandel van Antwerpen van na 1875 is vrij te consulteren, met uitzondering van de stukken die op het ogenblik van het afsluiten van de inventaris jonger zijn dan twintig jaar.

Literatuur

DEVOS, G. en VAN DAMME, I. *In de ban van Mercurius. Twee eeuwen Kamer van Koophandel en Nijverheid van Antwerpen-Waasland 1802-2002*. Tielt, 2002.

VANCOPPENOLLE, C. *De Kamers van Koophandel in België (17de-20ste eeuw). Tussen beleid en belang*. Brussel, 1995.

BIJLAGE. LIJST VAN DE ARCHIEFBLOKKEN PER RESSORT

RIJKSARCHIEF ANDERLECHT

AR Brussel 2002

CINTA 2004 (Schaarbeek/Diegem/Mechelen)

EA Brussel BS 0000

EA Brussel BS 2000

EA Brussel BS Akt 0000 1

EA Brussel BS Akt 0000 2

EA Brussel BS AktHb Bever 0000

EA Brussel BS AktHb St-Pieters-Kapelle 0000

EA Brussel BS Hb 0000 1

EA Brussel BS Hb 0000 2

EA Brussel BS Ind 0000 1

EA Brussel BS Ind 0000 2

EA Brussel BS Ind Lembeek 0000

EA Brussel BS Suppl 0000

PAR Brabant 0000

PAR Brabant Ind Brussel 0000

Studiecentrum Open Hoger Onderwijs 2005

RIJKSARCHIEF ANTWERPEN

A. Lachapelle NV (Mortsel)

AH Antwerpen 2002

Algemene Zonnewering en Raamgarniering PVBA (Ekeren)

Antwerpse Volksbank (Antwerpen)

AR Antwerpen 2001

AR Antwerpen 2004

AR Mechelen 2001

AR Turnhout 2002

Arbeidsambt Antwerpen (Antwerpen)[202]

ARR Mechelen 0000 1

ARR Mechelen 0000 2

ARR Turnhout 0000 A

ARR Turnhout 0000 B

Bank van Deurne (Deurne)

Belasting o/h Kapitaal Deurne

Belasting o/h Kapitaal Kontich 0000

Braunschweig en Cie NV (Antwerpen)

Bredael 0000 (Antwerpen) [203]

Bruggen en Wegen Antwerpen 0000

Bruggen en Wegen Turnhout 0000

C. & R. Jordens PVBA (Antwerpen)

CBM Antwerpen 1999

CBR (Antwerpen)

CINTA 2004 (Schaarbeek/Diegem/Mechelen)

---

[202] Zie Houtman, E. *Overzicht van de archieven en verzamelingen van het Rijksarchief te Antwerpen* 3dln. Brussel (ter perse)
[203] Zie Houtman, *o.c.*

COG Mol 2000 (Mol)
Col-Dijck PVBA (Antwerpen)
Dienst scheepsbouw 0000 (Antwerpen)
Dienst scheepsmeting 0000 (Antwerpen)
DIPO (Antwerpen)
EA Antwerpen A 0000
EA Antwerpen A 2000
EA Antwerpen B 0000
EA Antwerpen B 1979
EA Antwerpen B 1989
EA Antwerpen B 1994
EA Antwerpen B 1996
EA Antwerpen B 2000
EA Antwerpen BS AktHaHb 0000
EA Antwerpen BS Ind 0000
EA Antwerpen BS Ind 1996
EA Antwerpen BS IndAktHb 1996
EA Antwerpen BS Suppl 1996
EA Antwerpen C 0000 1
EA Antwerpen C 0000 2
EA Antwerpen C 1998
EA Antwerpen C 2000
EA Antwerpen C 2003
EA Antwerpen D 0000
EA Antwerpen D 2000
EA Mechelen A 0000
EA Mechelen B 0000
EA Mechelen B 2003
EA Mechelen B 2003 B
EA Mechelen BS 0000

EA Mechelen BS AktHaHb 2000

EA Mechelen BS Ind 0000

EA Mechelen C 0000

EA Mechelen C 2003

EA Mechelen D 0000

EA Mechelen D 2003

EA Turnhout 0000

EA Turnhout B 1997

EA Turnhout B 2000

EA Turnhout BS 2000

EA Turnhout BS Akt 0000

EA Turnhout BS Ha 0000

EA Turnhout BS Hb 0000

EA Turnhout BS Ind 0000

EA Turnhout C 2000

EA Turnhout D 2000

Ets. O. Permeke (Antwerpen)

Eysermans Jules (Mol)

Fonds voor Provinciale en Gemeentelijke Schoolgebouwen. Provincie Antwerpen 0000 (Antwerpen)

HA Antwerpen 0000 (Antwerpen)

HA Antwerpen 2003 (Antwerpen)

HB Antwerpen 2002

HB Antwerpen 2004

Hulp-en Voorzorgskas voor Zeelieden varende onder Belgische vlag (HVK) 0000 (Antwerpen)

HYP Antwerpen 1 2004

HYP Antwerpen 1 70 0000

HYP Antwerpen 1 71 0000

HYP Antwerpen 1 71 HZ 0000

HYP Antwerpen 1 73 0000
HYP Antwerpen 2 2004
HYP Antwerpen 2 70 0000
HYP Antwerpen 2 71 0000
HYP Antwerpen 2 71 HZ 0000
HYP Antwerpen 2 73 0000
HYP Antwerpen 2004
HYP Antwerpen 3 2004
HYP Antwerpen 3 70 0000
HYP Antwerpen 3 71 0000
HYP Antwerpen 3 73 0000
HYP Antwerpen 4 71 0000
HYP Antwerpen 4 72 0000
HYP Antwerpen 4 75 0000
HYP Antwerpen 4 76 0000
HYP Antwerpen 4 79bis 0000
HYP Antwerpen 4L 0000
HYP Antwerpen 56 0000
HYP Antwerpen 70 0000
HYP Antwerpen 71 0000
HYP Antwerpen 72 0000
HYP Antwerpen 73/1 0000
HYP Antwerpen 73/2 0000
HYP Antwerpen 75 0000
HYP Antwerpen 76 0000
HYP Mechelen 0000
HYP Mechelen 2004
HYP Turnhout 0000
Hypothecaire Beleggingskas NV (Antwerpen)
IC Antwerpen 1996

IC Antwerpen 1999

IC Berchem 1996

IC Breendonk 1997

IC Hemiksem 1996

IC Mechelen 1997

IC Merksplas 1996

IC VR Merksplas 2000

Inspectie Volksgezondheid provincie Antwerpen 0000

JV Merksplas 1996

JV Merksplas 2000

KA Antwerpen- Limburg 1992 (Antwerpen)

KAD Antwerpen 0000

KAD Antwerpen 1985

Kamer van Koophandel Antwerpen 2003

KAN Antwerpen 2003

Kasjmieren sjaals NV (Mechelen)

KR Antwerpen-Limburg 0000 (Antwerpen)

KR Antwerpen-Limburg 1949 (Antwerpen)

KR Antwerpen-Limburg 1976 (Antwerpen)

KR Antwerpen-Limburg 1992 (Antwerpen)

KR Antwerpen-Limburg 1996 (Antwerpen)

KR Mechelen 1992

KR Turnhout 1992

L. De Naeyer (Willebroek)

L. Kiebooms 0000 (Wilrijk) [204]

Landuyt (Terhagen)

MOBAN (Antwerpen)

Nationaal Comité voor Hulp en Voeding provincie Antwerpen

---

[204] Zie Houtman, E. Overzicht van de archieven en verzamelingen van het Rijksarchief te Antwerpen (Prepint) 3dln. Brussel, 2005.

Nationaal Instituut Huisvesting Antwerpen 0000

Nouvelles Huileries Anversoises (Antwerpen)

Overzees vervoer Antwerpen 0000

PAR Dubbels AR Antwerpen

PAR RA 0000 (Antwerpen)

PK Antwerpen 0000

PK Antwerpen 2001 A

PK Antwerpen 2001 B

PK Antwerpen 2001 C

PK Antwerpen 2002 A

PK Antwerpen 2002 B

PK Antwerpen 2002 C

PK Antwerpen 2002 D

PK Antwerpen 2002 E

PK Antwerpen 2003 A

PK Antwerpen 2003 B

PK Antwerpen 2003 C

PK Antwerpen A

PK Mechelen 0000

PK Mechelen 2002

PK Turnhout 0000

PK Turnhout 1995

PK Turnhout 1999

PK Turnhout 2003

PMS Antwerpen 0000

PMS Brasschaat 0000

PMS Deurne 0000

PMS Mol 0000

PR Antwerpen 0000

PR Antwerpen 2001

PR Antwerpen 2002

Prov Antwerpen BS Ind 0000

PSC Hoogstraten 1999 (Hoogstraten/Gent/Merksplas)

REG Antwerpen 1 0000

REG Antwerpen 11 0000

REG Antwerpen 11 2005

REG Antwerpen 12 0000

REG Antwerpen 12 2004

REG Antwerpen 2 0000

REG Antwerpen 3 0000

REG Antwerpen 4 0000

REG Antwerpen 5 0000

REG Antwerpen 6 0000

REG Antwerpen 7 0000

REG Antwerpen 8 0000

REG Antwerpen 9 0000

REG Antwerpen BA 0000

REG Antwerpen BA 2 0000

REG Antwerpen BA 3 0000

REG Antwerpen BA 4 0000

REG Antwerpen BA 5 0000

REG Antwerpen BA 6 0000

REG Antwerpen BA Noord 0000

REG Antwerpen Buitengewoon Zegel 0000

REG Antwerpen DA 2004

REG Antwerpen Deurwaardersakten 0000

REG Antwerpen Directie 0000

REG Antwerpen directie 2004

REG Antwerpen Domeinen 0000

REG Antwerpen GA 0000

REG Antwerpen GA 2004
REG Antwerpen HA 0000
REG Antwerpen Noord 2005
REG Antwerpen OA 0000
REG Antwerpen Protesten 2005
REG Antwerpen Successie 0000
REG Antwerpen Successie 1 0000
REG Antwerpen Successie 2 0000
REG Antwerpen Successie 3 0000
REG Antwerpen Successie 4 0000
REG Antwerpen Successie 5 0000
REG Antwerpen Successie Noord 0000
REG Antwerpen Successie Zuid 0000
REG Antwerpen West 0000
REG Antwerpen West 2004
REG Antwerpen Zuid 2004
REG Boom 0000
REG Borgerhout 0000
REG Brasschaat 1 0000
REG Deurne 0000
REG Duffel 0000
REG Ekeren 1 0000
REG Ekeren 2 0000
REG Geel 0000
REG Heist-op-den-Berg 0000
REG Herentals 0000
REG Hoogstraten 0000
REG Kontich 0000
REG Lier 0000
REG Mechelen 0000

REG Mechelen 1 0000
REG Mechelen 1 2004
REG Mechelen 2 0000
REG Mechelen 2 2004
REG Mechelen 3 0000
REG Mechelen 3 2004
REG Mechelen DPB 0000
REG Mechelen DPB 2004
REG Mol 0000
REG Puurs 0000
REG Turnhout 1 0000
REG Turnhout 2 0000
REG Turnhout DPB 0000
REG Westerlo 0000
REG Wijnegem 1 0000
REG Wijnegem 2 0000
Regeling Binnenvaart 0000 (Antwerpen)
Regeling Binnenvaart. Bijz.Comité België-Rijn 0000 (Antwerpen)
RK Antwerpen 0000
RK Antwerpen 2004
RK Antwerpen 2004 B
RK Antwerpen 2005
RK Antwerpen HR 2004 A
RK Antwerpen HR 2005 A
RK Antwerpen HR 2005 B
RK Antwerpen HR 2005 C
RK Antwerpen HR 2005 D
RO Antwerpen 0000
RO Mechelen 0000
RO Turnhout 0000

ROG Mol

Roswell NV (Aartselaar)

RWK 1996-1997 (Merksplas/Hoogstraten/Rekem/Wortel)

RWK 2000 (Hoogstraten/Merksplas/Rekem/Wortel)

Schoolschip Mercator 0000 (Antwerpen)

Sekwester WO I Antwerpen BDRF

Sekwester WO I Antwerpen MF

Sekwester WO I Antwerpen PK

SI Antwerpen 1996

SI Antwerpen 1999

SI Hemiksem Sint-Bernards 0000

SI Mechelen 1997

SI Merksplas 1996 A

SI Merksplas 1996 B

SI Merksplas 2000

SI Turnhout 1997

Stedebouw Antwerpen 0000

Van Grimbergen Carlo en Jan (Kapellen)

Varia BS RA (Antwerpen)

Vereniging voor Onderlinge Zeeverzekeringen tegen Oorlogsrisico's (VOZOR) (Antwerpen)

Verkiezingen arrondissement Antwerpen[205]

VG Antwerpen 1 0000

VG Antwerpen 1 2001

VG Antwerpen 2 0000

VG Antwerpen 2 2001

VG Antwerpen 3 0000

VG Antwerpen 3 2001

---

[205] Zie Houtman, E. Overzicht van de archieven en verzamelingen van het Rijksarchief te Antwerpen (Prepint) 3dln. Brussel, 2005.

VG Antwerpen 4 0000
VG Antwerpen 4 2001
VG Antwerpen 5 0000
VG Arendonk 0000
VG Arendonk 2000 A
VG Arendonk 2000 B
VG Berchem 2001
VG Berlaar 0000
VG Boom 0000
VG Boom 2001
VG Boom 2003
VG Borgerhout 0000
VG Borgerhout 2000
VG Borgerhout 2001
VG Brecht 0000
VG Brecht 1999
VG Brecht 2000
VG Brecht 2001
VG Brecht 2002
VG Duffel 0000
VG Duffel 1999
VG Duffel 2001
VG Duffel 2003
VG Ekeren 0000
VG Ekeren 1999
VG Heist-op-den-Berg 0000
VG Heist-op-den-Berg 1999
VG Heist-op-den-Berg 2000
VG Herentals 0000
VG Herentals 1999

VG Hoogstraten 0000
VG Hoogstraten 2000 A
VG Hoogstraten 2000 B
VG Kalmthout 0000
VG Kontich 0000
VG Kontich 2001 A
VG Kontich 2001 B
VG Kontich 2002
VG Lier 0000
VG Lier 1999
VG Lier 2003
VG Mechelen 1 0000
VG Mechelen 1 1999
VG Mechelen 2 0000
VG Mechelen 2 1999
VG Mechelen Noord 2001 A
VG Mechelen Noord 2001 B
VG Mechelen Zuid 2001 A
VG Mechelen Zuid 2001 B
VG Mol 0000
VG Puurs 0000
VG Puurs 1999
VG Puurs 2000
VG Stabroek 0000
VG Turnhout 0000
VG Turnhout 2000A
VG Westerlo 0000
VG Westerlo 2001
VG Willebroek 0000
VG Wilrijk 0000

VG Zandhoven 0000

VG Zandhoven 1998

VG Zandhoven 2000

VG Zandhoven 2001

VG Zandhoven 2002

Vrijwillige Arbeidsdienst Vlaanderen Antwerpen[206]

Waters en Bossen. Inspectie Antwerpen 0000

Waterschoutsambt Antwerpen. Bemanningslijsten 0000

Waterschoutsambt Antwerpen. Emigratie 0000

Waterschoutsambt Antwerpen. Manifesten 0000

Waterschoutsambt Antwerpen. Monsterrollen Koopvaardij 0000

Waterwegen. Antwerpse Zeehavendiensten 1994

Waterwegen. Zeeschelde 0000

Winterhulp. Plaatselijke Comités Antwerpen

Winterhulp. Provinciaal Comité Antwerpen

WR Zeelieden Antwerpen 1999

WR Zeelieden Antwerpen 2001

Zeevaartinspectie en Scheepsmeting 0000 (Antwerpen)

[206] Zie Houtman, *o.c.*

RIJKSARCHIEF BEVEREN

AR Dendermonde 1998

ARR Aalst 1988

ARR Aalst 1992

ARR Dendermonde 0000

ARR Dendermonde 1996

ARR Sint-Niklaas Dendermonde 0000

Belasting o/h Kapitaal Aalst 2004

Belasting o/h Kapitaal Beveren 0000

Belasting o/h Kapitaal Hamme 0000

Belasting o/h Kapitaal Ninove 2004

Belasting o/h Kapitaal Temse 0000

Belasting o/h Kapitaal Zele

Boelwerf Vlaanderen NV (Temse)

Brouwerij R. Van Roy & Cie NV (Wieze)

Cabrita Carpets NV (Zele)

CC Sint-Niklaas 0000

Chantier Naval de Rupelmonde (Rupelmonde)

Coulier NV (Hamme)

DACCA NV (Temse)

De Backer-De Rudder en Cie NV (Gent/Kwatrecht/Wetteren)

De Pauw Construct NV (Dendermonde)

Dienst voor Topografie en Fotogrammetrie (Brussel/Gent/Dendermonde)

EA Dendermonde 0000

EA Dendermonde 1990

EA Dendermonde 1993

EA Dendermonde B 1997

EA Dendermonde B 2001

EA Dendermonde BS 0000

EA Dendermonde BS 2000

EA Dendermonde C 2001

EA Dendermonde D 0000

EA Dendermonde D 2001

F. Boon BVBA (Zele)

Faillissementsdossiers Dauwe 2004 (Lebbeke)

Geluk in ons huis 2004 (Baasrode)

Heuninck Electronics NV (Dendermonde)

HYP Dendermonde 1 70 0000

HYP Dendermonde 1 71 0000

HYP Dendermonde 1 76 0000

HYP Dendermonde 2 70 0000

HYP Dendermonde 2 71 0000

HYP Dendermonde 41 0000

HYP Dendermonde 70 0000

HYP Dendermonde 71 0000

HYP Dendermonde 72 0000

HYP Dendermonde 75 0000

HYP Dendermonde 76 0000

IC Dendermonde 1997

IC Lokeren 1988

IC Lokeren 1999

Joos Charles (afsluiting) (Hamme)

Kamer van Koophandel Aalst 0000 (Aalst)

Kamer van Koophandel Dendermonde 0000

Kamer van Koophandel Sint-Niklaas 0000 (Sint-Niklaas)

Katoenspinnerij Janssens (Berlare)

Orbis en Orion Uitgevers NV auteursdossiers (Melsele)

Orbis en Orion Uitgevers NV ongeordend (Melsele)

Overdrachttaks Temse

Paardenverzekering "Help U Zelven" (Laarne)

PAR arrondissement Dendermonde 0000

PAR Dubbels RBe 0000 (Beveren)

Pieters-De Gelder (Wetteren)

PK Dendermonde 0000

PK Dendermonde 1997

PK Dendermonde 1998

PMS Dendermonde 0000

PMS Dendermonde 2002

PMS Sint-Niklaas 0000

PMS Sint-Niklaas 2002

Poplar Plastics Continental (Lokeren)

PR Aalst 1998

Prov Oost-Vlaanderen Ind Dendermonde 0000

REG Aalst 0000

REG Aalst 1 0000

REG Aalst 1 2004

REG Aalst 2 0000

REG Aalst 2 2004

REG Aalst 2004

REG Aalst 3 0000

REG Aalst 3 2004 A

REG Aalst 3 2004 B

REG Beveren 0000

REG Beveren 2004

REG Denderleeuw 0000

REG Dendermonde 0000

REG Dendermonde 1 0000

REG Hamme 0000

REG Hamme 2004
REG Lier 1 2004
REG Lier 2 2004
REG Lokeren 0000
REG Lokeren 2004
REG Ninove 0000
REG Sint-Niklaas 1 0000
REG Sint-Niklaas 2 0000
REG Sint-Niklaas 3 0000
REG Temse 0000
REG Temse 2004
REG Wetteren 0000
REG Wetteren 2004
REG Zele 0000
REG Zele 2004
RK Aalst 1998
RK Aalst 2002 A
RK Aalst 2002 B
RK Sint-Niklaas 0000
RK Sint-Niklaas 2000
RO Dendermonde 0000
ROA Dendermonde 2000
SI Aalst 0000
SI Dendermonde 1997
Svelta NV (Wetteren)
Truyens Julien NV (Sint-Niklaas)
Van Der Eecken en co NV (Zele)
VG Aalst 0000
VG Aalst 1998
VG Beveren 0000

VG Beveren 1999
VG Dendermonde 0000
VG Haasdonk 0000
VG Haasdonk 1997
VG Hamme 0000
VG Hamme 2000
VG Lede 2001
VG Lokeren 0000
VG Lokeren 1999
VG Lokeren 1999 B
VG Ninove 0000
VG Ninove 2000
VG Overmere 0000
VG Sint-Gillis-Waas 0000
VG Sint-Gillis-Waas 1997
VG Sint-Gillis-Waas 1998
VG Sint-Gillis-Waas 1999
VG Sint-Niklaas 0000
VG Sint-Niklaas 1997
VG Sint-Niklaas 1999
VG Temse 0000
VG Temse 1997
VG Temse 1999
VG Wetteren 0000
VG Wetteren 1999
VG Zele 0000
VG Zele 2000
Volkswelzijn 2004 (Sint-Gillis-bij-Dendermonde)
William Wilford NV (Temse)

RIJKSARCHIEF BRUGGE

Afdeling Vloot 1999 A (Oostende)

Afdeling Vloot 1999 B (Oostende)

Afdeling Vloot 2004 A (Oostende)

Afdeling Vloot 2004 B (Oostende)

AR Brugge 0000

AR Brugge 2002

AR Brugge 2002 B

AR Ieper 0000

AR Veurne 0000

Bank J. & E. Dujardin (Brugge)

Belasting o/h Kapitaal Wervik

Beschermingscomité der Werkmanswoningen en Voorzienigheidsinstellingen van het arrondissement Brugge 0000 (Brugge)

Bevolkingsregisters RB (Brugge)

Bruggen en Wegen Kust 0000 (Oostende)

Bruggen en Wegen West-Vlaanderen 0000 1 (Brugge)

Bruggen en Wegen West-Vlaanderen 0000 2 (Brugge)

Bruggen en Wegen West-Vlaanderen 1991 1 (Brugge)

Bruggen en Wegen West-Vlaanderen 1991 2 (Brugge)

BS Brugge Ind Lapscheure 2004

CC Ieper 0000

Desclée-De Brouwer NV Uitgevers (Brugge)

EA Brugge 0000

EA Brugge A 0000

EA Brugge B 0000 1

EA Brugge B 0000 2

EA Brugge B 2001

EA Brugge B 2002
EA Brugge B 2004
EA Brugge BS 1991
EA Brugge BS 2001
EA Brugge BS Akt 0000
EA Brugge BS Ha 0000
EA Brugge BS Hb 0000
EA Brugge BS Ind 0000
EA Brugge C 0000
EA Brugge C 2002
EA Brugge D 0000
EA Brugge D 2002
EA Ieper B 0000
EA Ieper B 2003
EA Ieper B 2003 B
EA Ieper BS 1991
EA Ieper BS 2003
EA Ieper BS Akt 0000
EA Ieper BS Ha 0000
EA Ieper BS Hb 0000
EA Ieper BS Ind 0000
EA Ieper C 0000
EA Ieper C 2003
EA Ieper D 2003
EA Veurne A 0000
EA Veurne B 0000
EA Veurne B 2001
EA Veurne BS 0000
EA Veurne BS Akt 1988
EA Veurne BS Ha 0000

EA Veurne BS Ha 1988

EA Veurne BS Hb 0000

EA Veurne BS Hb 1988

EA Veurne BS Ind 0000

EA Veurne BS Ind 1988

EA Veurne C 0000

EA Veurne C 1990

EA Veurne C 2001

EA Veurne D 0000

Flandria-A.Claeys NV (Zedelgem/Zwevezele)

Fonds voor Provinciale en Gemeentelijke Schoolgebouwen. Provincie West-Vlaanderen 0000 (Brugge)

HA West-Vlaanderen 0000 (Brugge)

HA West-Vlaanderen 2002 (Brugge)

HYP Brugge 70 0000

HYP Brugge 71 0000

HYP Brugge 72 0000

HYP Brugge 75 0000

HYP Brugge 76 0000

HYP Brugge oud

HYP Ieper 0000

HYP Ieper 2004

HYP Ieper Oud

HYP Veurne 0000

IC Sint-Kruis 1998

IC Sint-Kruis 1999

IC Veurne 0000

KA West-Vlaanderen 0000 (Brugge)

KAD West-Vlaanderen 1965/1974 (Brugge)

KAD West-Vlaanderen 1985 (Brugge)

KR West-Vlaanderen 1988 (Brugge)

Lernout & Hauspie (Ieper)

Lernout & Hauspie Speech Products 2005 (Ieper)

Mekanieke Steenbakkerij NV (Nieuwpoort)

Mouterij Huys (Brugge)

Nationaal Instituut Huisvesting West-Vlaanderen 0000 (Brugge)

PAR Dubbels AR West-Vlaanderen

PAR Dubbels RB 0000 (Brugge)

PAR Dubbels RB Brugse Vrije 0000

PAR RB Ind 0000 (Brugge)

PAR RB Koolskamp 1999

PAR RB Reg 0000

PK Brugge 0000

PK Ieper 0000

PK Veurne 0000

PK Veurne 2004

PLC Ruiselede 1999 (Ruiselede/Kortrijk/Moorsele)

PMS Brugge 1 0000

PMS Brugge 2 0000

PMS Ieper 0000

PMS Oostende 0000

PMS Oostende 2004

PMS Veurne 0000

PR Brugge 2002

PR Oostende 2002

Prov West-Vl BS Ind Brugge 0000

Prov West-Vl BS Ind Ieper 0000

Prov West-Vl BS Ind Veurne 0000

REG Blankenberge 0000

REG Blankenberge 2004

REG Brugge 1 0000
REG Brugge 2 0000
REG Brugge 3 0000
REG Brugge 3 2004
REG Brugge 4 0000
REG Brugge 4 2004
REG Brugge Directie 0000
REG Brugge DPB 0000
REG Brugge. Registratie en Domeinen van de Leie 0000
REG Diksmuide 0000
REG Gistel 0000
REG Hooglede 2004
REG Ieper 0000
REG Ieper 1 2004
REG Ieper 2 2004
REG Ieper DPB 0000
REG Knokke 0000
REG Koksijde 0000
REG Menen 1 2004
REG Menen 2 2004
REG Nieuwpoort 0000
REG Oostende 1 0000
REG Oostende 2 0000
REG Oostende 3 0000
REG Poperinge 0000
REG Roesbrugge-Haringe 0000
REG Roeselare 2004
REG Tielt 1 0000
REG Torhout 0000
REG Veurne 0000

REG Wervik 0000

REG Wervik 2004

RK Brugge 0000

RK Brugge 2002

RK en ROG Brugge 2000

RK Ieper 2003

RK Ieper HR 2005 A

RK Ieper HR 2005 B

RK Oostende 0000

RK Oostende 2002

RK Veurne HR 2005 A

RK Veurne HR 2005 B

RO Brugge 0000

RO Ieper 0000

RO Veurne 0000

ROG Ruiselede 1992

ROG Ruiselede en Beernem 2000

RWG Sint-Andries 1999

SEO CV (Oostende)

SI Brugge 1999

SI Brugge 1999 B

SI Ieper 0000

SI Sint-Andries 1992

SI Veurne 1999

Stedebouw Kust 0000 (Oostende)

Stedebouw West-Vlaanderen 0000 (Brugge)

Tewerkstelling Veurne Ambacht SD Worx (Veurne)

Van Houcke-Vergauwe Leon (Oedelem)

Van Houtryve Robert (Brugge)

VG Ardooie 0000

VG Ardooie 1998
VG Ardooie 2001
VG Ardooie 2002
VG Brugge 1 0000
VG Brugge 1 2002
VG Brugge 2 0000
VG Brugge 2 2002
VG Brugge 3 0000
VG Brugge 3 2001
VG Brugge 5 0000
VG Gistel 0000
VG Gistel 2001
VG Ieper 0000
VG Ieper 1 2002
VG Ieper 1 2003
VG Ieper 2 2003
VG Mesen 0000
VG Mesen 2002
VG Nieuwpoort 2001
VG Oostende 0000
VG Oostende 1999
VG Oostende 2001
VG Passendale 2002
VG Roesbrugge-Haringe 2001
VG Ruiselede 0000
VG Ruiselede 1998
VG Ruiselede 2001
VG Ruiselede 2002
VG Tielt 0000
VG Tielt 1998

VG Tielt 2001

VG Tielt 2002

VG Torhout 0000

VG Torhout 2002

VG Torhout 2003

VG Veurne 0000

VG Veurne 2001

VG Wakken 2001

VG Wervik 0000

Waters en Bossen. Houtvesterij Brugge 0000

Waterschoutsambt Oostende 0000

Waterschoutsambt Zeebrugge en rechtsvoorgangers 0000

Waterwegen Kust 1994 (Oostende)

Winterhulp. Provinciaal Comité en Plaatselijke Comités West-Vlaanderen

WS Ieper 2000 (Ieper/Rekem)

RIJKSARCHIEF GENT

AH Gent 2003

Akis PVBA (Gentbrugge)

AR Gent 0000

AR Gent 2004

ARR Gent Eeklo 0000

ARR Gent Eeklo 1992

Belasting o/h Kapitaal Gent 4

Belasting o/h Kapitaal Lochristi

Binnenlandse Zaken Passieve Luchtbescherming (Gent)

Bracke-Campens A. (Gent)

Bruggen en Wegen Oost-Vlaanderen 0000 (Gent)

Bruggen en Wegen. Evenwijdige Kanalen (Gent)

Carels-Van den Kerchove-SEM (Gent)

CBM Gent 1999

CC Gent 0000

Century PVBA (Gent)

Cinex NV en Sofexim NV (Gent)

Conducta NV (Gentbrugge)

DB Directie Personeel Gent

De Backer-De Rudder en Cie NV (Gent/Kwatrecht/Wetteren)

De Vos-Seyssens (Zaffelare)

Dienst voor Topografie en Fotogrammetrie (Brussel/Gent/Dendermonde)

E. Pauwels (Sint-Amandsberg)

EA Gent 1991

EA Gent 1992

EA Gent A 1998

EA Gent A 2001

EA Gent B 0000

EA Gent B 1998

EA Gent B 2001

EA Gent BS 2002

EA Gent BS IndAkt 0000

EA Gent C 0000

EA Gent C 1999

EA Gent C 2002

EA Gent C 2003

EA Gent C 2004 A

EA Gent C 2004 B

EA Gent D 0000

EA Gent D 2001

Fabelta Zwijnaarde (Zwijnaarde)

Firma Van Hauwaert PVBA (Gent)

Fonds voor Provinciale en Gemeentelijke Schoolgebouwen. Provincie Oost-Vlaanderen 0000 (Gent)

Frigne Carolus (Gent)

Gebroeders Puimège (Zaffelare)

Gentsche Bouwwerken (Gent)

HA Oost-Vlaanderen 0000 (Gent)

HA Oost-Vlaanderen 2002 (Gent)

HB Gent 0000 1

HB Gent 0000 2

HB Gent 1991

HB Gent 1992

HB Gent 1993

HB Gent 1994

HB Gent 1995

HB Gent 1998

HB Gent 2000
HB Gent 2002
HB Gent 2002 C
HB Gent 2002 D
Heene Gaston PVBA (Eeklo)
HO Gent 0000
HYP Eeklo 72 0000
HYP Eeklo 75 0000
HYP Eeklo 76 0000
HYP Gent 0000
HYP Gent 1 0000
HYP Gent 1 2004
HYP Gent 2 0000
HYP Gent 2004
HYP Gent Oud
IC Gent 1988
IC Gent 1999
J. Hillaert PVBA (Gent)
KA Gent 0000
KA Gent 2003
KA Oost-Vlaanderen West-Vlaanderen (Gent)
KAD Oost-Vlaanderen 0000 1 (Gent)
KAD Oost-Vlaanderen 0000 2 (Gent)
KAD Oost-Vlaanderen 1968/1975 (Gent)
KAD Oost-Vlaanderen 1985 (Gent)
KAD Oost-Vlaanderen 1993 (Gent)
Kamer van Ambachten en Neringen Oost-Vlaanderen 2004 (Gent)
KR Oost-Vlaanderen 0000 (Gent)
KR Oost-Vlaanderen West-Vlaanderen 1988 (Gent)
La Flandre Liberale (Gent)

Molens Goethals PVBA (Gent)

Nationaal Instituut Huisvesting Oost-Vlaanderen 0000 (Gent)

New England (Gent)

NICI (Gent)

Nightclub Mac (Gent)

Noordstar NV 1999 (Gent)

Provinciebestuur Oost-Vlaanderen (diverse archiefblokken, archief van na 1870)(Gent)

PAR Dubbels Oost-Vlaanderen

PAR Dubbels RG 0000 1 (Gent)

PAR Dubbels RG 0000 2 (Gent)

PAR RG 0000 (Gent)

PAR RG Asper 1998

PG Gent 0000 1

PG Gent 0000 2

PG Gent 2002 A

PG Gent 2002 B

PG Gent 2002 C

PK Gent 0000

PK Gent 1997

PK Gent 2000

PK Gent 2001

PK Gent 2001 B

PK Gent 2002 A

PK Gent 2002 B

PK Gent 2002 C

PMS Deinze 0000

PR Gent 1999

Prov Oost-Vl BS Ind Eeklo 0000

Prov Oost-Vl BS Ind Gent 0000

Prov Oost-Vl BS Ind Oude 0000
Prov Oost-Vl Ind BS fotokopies
Provinciale Landbouwmaatschappij Oost-Vlaanderen (Gent)
PSC Hoogstraten 1999 (Hoogstraten/Gent/Merksplas)
REG Aalter 0000
REG Deinze 0000
REG Eeklo 1 0000
REG Eeklo 1 2004
REG Eeklo 2 0000
REG Eeklo 2 2004
REG Gent 0000
REG Gent 1 0000
REG Gent 1 2004
REG Gent 10 0000
REG Gent 2 0000
REG Gent 3 0000
REG Gent 3 2004
REG Gent 4 0000
REG Gent 5 0000
REG Gent 6 0000
REG Gent 6 2004
REG Gent 7 0000
REG Gent BA 1 2004
REG Gent BA 2 2004
REG Gent BA 3 2004
REG Gent BA 4 2004
REG Gent directie 0000
REG Gent Domeinen 0000
REG Gent Domeinen 2004
REG Gent Successie 2004

REG Gent Successie Noord 2004

REG Gent Successie Zuid 2004

REG Lochristi 0000

REG Merelbeke 0000

REG Merelbeke 2004

REG Nevele 0000

REG Zelzate 0000

REG Zelzate 2004

RK Gent 1999

RK Gent 2002

RK Gent 2003

RK Gent HR 2004

RO Gent 0000

Royal Axminster NV (Heusden)

Selecta PVBA (Merelbeke)

SI Gent 0000

SI Gent 1999

SI Gent 2000

Stedebouw Oost-Vlaanderen 0000 1 (Gent)

Stedebouw Oost-Vlaanderen 0000 2 (Gent)

Termonde PVBA (Gent)

Textile Déchets SV (Gent)

Van den Bosch (Ciné Leopold) (Gent)

Van den Broecke André (Merelbeke)

VG Assenede 0000

VG Assenede 2000

VG Deinze 0000

VG Deinze 2000

VG Eeklo 0000

VG Eeklo 2000

VG Evergem 0000
VG Evergem 1999
VG Evergem 2000
VG Gent 0000
VG Gent 1 2000
VG Gent 2 1998
VG Gent 2 2000
VG Gent 3 1999
VG Kaprijke 0000
VG Kaprijke 2000
VG Ledeberg 1998
VG Ledeberg 1999
VG Ledeberg 2000
VG Lochristi 0000
VG Lochristi 1999
VG Lochristi 2000
VG Nazareth 0000
VG Nazareth 1999
VG Nazareth 2000
VG Nevele 0000
VG Nevele 2000
VG Oosterzele 0000
VG Oosterzele 1998
VG Oosterzele 1999
VG Sleidinge 0000
VG Sleidinge 2000
VG Waarschoot 0000
VG Waarschoot 2000
VG Zomergem 0000
VG Zomergem 1998

Waters en Bossen. Inspectie Gent 0000
Waterwegen. Afleidingskanaal Leie (Gent)
Waterwegen. Bovenschelde (Gent)
Waterwegen. Dender (Gent)
Waterwegen. Kanaal Gent-Oostende (Gent)
Waterwegen. Leie (Gent)
Waterwegen. Ringvaart Gent algemeen (Gent)
Waterwegen. Ringvaart Gent baggerwerken (Gent)
Waterwegen. Ringvaart Gent E1.B1 (Gent)
Waterwegen. Ringvaart Gent E2.B2 (Gent)
Waterwegen. Ringvaart Gent grondboringen (Gent)
Waterwegen. Ringvaart Gent Noordervak (Gent)
Waterwegen. Ringvaart Gent Tijarm (Gent)
Waterwegen. Ringvaart Gent Westervak (Gent)
Waterwegen. Ringvaart Gent Zuidervak (Gent)
Waterwegen. Zeekanaal Gent-Terneuzen (Gent)
Waterwegen. Zuidervaart (Gent)
Winterhulp. Provinciaal Comité en Plaatselijke Comités Oost-Vlaanderen

RIJKSARCHIEF HASSELT

EA Hasselt BS 2004

EA Hasselt BS Ind 0000 2

EA Hasselt Tongeren BS 0000

EA Hasselt Tongeren BS Dubbels 0000

EA Hasselt Tongeren BS Ind 0000 1

EA Tongeren BS Akt 0000

EA Tongeren BS Hb 0000

EA Tongeren BS Ind 0000 2

PAR Dubbels AR Limburg

PAR RH Ind 0000

PAR RH Reg 0000

PMS Genk 0000

Provincie Limburg BS Ind 0000

RWK 1996-1997 (Merksplas/Hoogstraten/Rekem/Wortel)

RWK 2000 (Hoogstraten/Merksplas/Rekem/Wortel)

Varia BS RH (Hasselt)

RIJKSARCHIEF KORTRIJK

AR Kortrijk 0000

Belasting o/h Kapitaal Menen 1

Belasting o/h Kapitaal Menen 2

De Meestere NV 2005 (Kortrijk-Heule)

De Neckere Maximiliaan (Roeselare)

De Schrijver-Lenoir G. (Roeselare)

EA Kortrijk 0000

EA Kortrijk BS 2004

EA Kortrijk BS IndAkt 0000

EA Kortrijk C 0000

EA Kortrijk C 2001

EA Kortrijk D 0000

HYP Kortrijk 0000

HYP Kortrijk 1 2004

HYP Kortrijk 2 2004

HYP Kortrijk 2004

PAR RK 0000 (Kortrijk)

PK Kortrijk 1991

PK Kortrijk 2001

PK Kortrijk 2004

PR Kortrijk 1994

PR Kortrijk 1999

Prov West-Vlaanderen BS Ind Kortrijk 0000

REG Avelgem/Harelbeke 0000

REG Harelbeke 2004

REG Hooglede 0000

REG Izegem 0000

REG Kortrijk 1 0000
REG Kortrijk 1 2004
REG Kortrijk 2 0000
REG Kortrijk 2 2004
REG Kortrijk 3 0000
REG Kortrijk DPB 0000
REG Menen 1 0000
REG Menen 2 0000
REG Meulebeke 0000 REG Tielt 2
REG Roeselare 0000
REG Waregem 0000
RK Kortrijk 2001
RO Kortrijk 0000
SI Kortrijk 0000
Sofinal-Cotesa NV (Waregem/Kluisbergen)
Tissage de Courtrai NV (Kortrijk)
VG Avelgem 0000
VG Avelgem 1999
VG Harelbeke 0000
VG Harelbeke 2002
VG Hooglede 0000
VG Hooglede 1999
VG Izegem 0000
VG Izegem 2000
VG Kortrijk 1 0000
VG Kortrijk 1 1999
VG Kortrijk 2 0000
VG Kortrijk 2 1999
VG Kortrijk 3 1994
VG Kortrijk 4 1994

VG Menen 0000

VG Menen 1994

VG Menen 1999 A

VG Meulebeke 0000

VG Meulebeke 1998

VG Moorsele 0000

VG Moorsele 1999

VG Oostrozebeke 0000

VG Oostrozebeke 1998

VG Roeselare 0000

VG Roeselare 1999

RIJKSARCHIEF LEUVEN

ARR Leuven 0000

Atomic NV (Leuven)

Belasting o/h Kapitaal Dilbeek

Belasting o/h Kapitaal Grimbergen

Belasting o/h Kapitaal Leuven 1

Belasting o/h Kapitaal Overijse

Belasting o/h Kapitaal Wolvertem

CBM Leuven 2001

CINTA 2004 (Schaarbeek/Diegem/Mechelen)

EA Brussel BS 0000

EA Leuven A 0000

EA Leuven B 0000

EA Leuven B 1997

EA Leuven B en C 0000

EA Leuven BS IndAkt 0000 1

EA Leuven BS IndAkt 0000 2

EA Leuven BS IndAkt 2001

EA Leuven D 0000

EA Leuven D 2000

HYP Leuven 0000

HYP Leuven 1981

IC Leuven 1997

Interbrew (Leuven)

Kamer van Koophandel Leuven 0000

KR Leuven 1992

Overdrachttaks Diest

Overdrachttaks Tienen

PAR Brabant 0000

PK Leuven 0000

PK Leuven 2001

PMS Diest 0000

PMS Leuven 0000

PMS Tienen 0000

PMS Vilvoorde 0000

PR Lennik 2003

REG Dilbeek 0000

REG Grimbergen 0000

REG Leuven DPB 1985

REG Meise 0000

REG Meise 2004

REG Ninove 2004

REG Vlaams-Brabant 0000

RO Leuven 0000

SI Diest (Zivilgefangenenlager) 0000

SI Leuven Centraal 1996

SI Leuven Centraal 1997

SI Leuven Hulpgevangenis 1997

SI Leuven Hulpgevangenis 1998

SI Vilvoorde 0000

Stedebouw Brabant 0000 (Leuven)

Tanneries de Saventhem 1998 (Zaventem)

VG Aarschot 0000

VG Aarschot 2001

VG Asse 2000

VG Diest 0000

VG Diest 1998

VG Glabbeek 0000

VG Glabbeek 2001
VG Grimbergen 0000
VG Haacht 0000
VG Haacht 2001
VG Halle 0000
VG Halle 1 1999
VG Halle 1996
VG Halle 2 1999
VG Hoegaarden 0000
VG Kampenhout 0000
VG Landen 0000
VG Landen 1996
VG Lennik 2003
VG Leuven 1 1999
VG Leuven 1 2001
VG Leuven 2 0000
VG Leuven 2 2001
VG Londerzeel 0000
VG Meise 2003
VG Scherpenheuvel 0000
VG Sint-Kwintens-Lennik 0000
VG Tienen 0000
VG Tienen 1 0000
VG Tienen 1997
VG Tienen 2 0000
VG Tienen 2001
VG Vilvoorde 0000
VG Vilvoorde 2001
VG Wolvertem 0000
VG Zaventem 2001

VG Zemst 0000

VG Zoutleeuw 0000

VG Zoutleeuw 1998

Winterhulp. Arrondissementeel Comité Leuven

RIJKSARCHIEF RONSE

AR Oudenaarde 2001

ARR Oudenaarde 1989

ARR Oudenaarde 1991

ARR Oudenaarde 1992 A

ARR Oudenaarde 1992 B

ARR Oudenaarde 1994

Belasting o/h Kapitaal Kruishoutem 2004

EA Oudenaarde 0000

EA Oudenaarde 1997

EA Oudenaarde A 1999

EA Oudenaarde A 2000

EA Oudenaarde B 2000

EA Oudenaarde B 2001

EA Oudenaarde BS Akt 0000

EA Oudenaarde BS Hb 2000

EA Oudenaarde BS Ind 0000

EA Oudenaarde BS IndAkt 1991

EA Oudenaarde C 1990

EA Oudenaarde C 2000

EA Oudenaarde D 0000

EA Oudenaarde D 2000

HYP Oudenaarde 0000

IC Geraardsbergen 1999

PAR Dubbels RR 0000

PAR RR 0000

PAR RR Waarbeke 1999

PK Oudenaarde 0000

PK Oudenaarde 1990
PK Oudenaarde 1999
PK Oudenaarde 2000
PK Oudenaarde 2000 B
PMS Geraardsbergen 2000
REG Brakel 0000
REG Brakel 2004
REG Geraardsbergen 0000
REG Geraardsbergen 2004
REG Herzele 0000
REG Kruishoutem 0000
REG Kruishoutem 2004
REG Oudenaarde 1 0000
REG Oudenaarde 2 0000
REG Oudenaarde 2 2004
REG Oudenaarde 2004
REG Ronse 0000
REG Ronse 2004
REG Zottegem 0000
RO Oudenaarde 0000
SI Oudenaarde 1999
VG Geraardsbergen 0000
VG Geraardsbergen 1998
VG Geraardsbergen 2001
VG Herzele 0000
VG Herzele 2000
VG Kruishoutem 0000
VG Kruishoutem 2002
VG Kwaremont 1999
VG Nederbrakel 0000

VG Nederbrakel 2000

VG Oudenaarde 0000

VG Oudenaarde 1999

VG Oudenaarde 2000

VG Ronse 0000

VG Ronse 2000

VG Sint-Maria-Horebeke 0000

VG Sint-Maria-Horebeke 1999

VG Zottegem 0000

VG Zottegem 2000

ALLE RIJKSARCHIEVEN IN VLAANDEREN

DB 0000 2

DB 1969

DB 1973

DB 1974

DB 1975

DB 1976

DB 1977

DB 1978

DB 1980

DB 1981

DB 1982

DB 1983

DB 1984

DB 1985

DB 1987

DB 1989

DB 1990

PAR Fotokopies RB, Rbe, RG en RK

ARCHIEFVORMERS VLAAMSE GEMEENSCHAP (CENTRAAL)

Afdeling Jeugd en Sport 2005

Afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten 2005

AWI 2004

Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek 2005

BKM 2004

BKM 2005

Commissaris Vlaamse Gemeenschap bij het Gemeenschapsonderwijs

Dienst Openbare bibliotheken 0000

Zeevisserijonderwijs 2005

Expansiedossiers 0000

Expansiedossiers KMO 2004

Inspectie Basisonderwijs 2005

Inspectie Hoger Onderwijs 2005

ISLOB 2004

Media en film 2004

Monumenten en landschappen 2005

INDEX VAN DE PLAATSNAMEN

Aaigem, 587
Aalbeke, 587
Aalst, 146; 154; 161; 162; 166; 167; 175; 180; 184; 190; 191; 393; 398; 399; 400; 473; 479; 494; 496; 587; 632; 633; 634; 635; 639; 640; 641; 642; 694; 710; 754
Aalter, 393; 401; 479; 587
Aarlen, 62; 146; 649
Aarschot, 184; 191; 393; 396; 479; 587; 678
Aarsele, 587
Aartrijke, 587
Aartselaar, 587; 770; 772
Adegem, 587
Adinkerke, 587
Aix-la-Chapelle, 37
Alveringem, 479
Amougies, 587
Andenne, 148
Antoing, 736
Antwerpen, 14; 15; 16; 17; 19; 21; 31; 35; 37; 39; 42; 61; 62; 63; 65; 66; 68; 69; 70; 72; 77; 83; 84; 89; 90; 91; 99; 104; 105; 113; 117; 118; 124; 127; 128; 129; 130; 131; 140; 141; 142; 143; 144; 146; 151; 152; 153; 158; 159; 160; 161; 165; 167; 168; 171; 172; 173; 175; 177; 180; 181; 184; 190; 191; 192; 193; 194; 232; 235; 255; 271; 272; 275; 276; 277; 278; 281; 282; 284; 286; 288; 310; 336; 348; 349; 357; 359; 362; 363; 366; 369; 371; 372; 374; 375; 376; 377; 378; 379; 380; 381; 382; 393; 395; 396; 397; 401; 402; 403; 404; 405; 406; 407; 408; 409; 410; 411; 412; 413; 459; 460; 461; 462; 463; 465; 467; 468; 479; 481; 488; 494; 496; 497; 504; 505; 518; 521; 526; 527; 528; 529; 530; 532; 534; 536; 537; 545; 550; 551; 554; 558; 559; 561; 562; 565; 566; 567; 568; 569; 570; 572; 573; 574; 575; 577; 580; 583; 584; 585; 587; 593; 595; 597; 598; 599; 600; 602; 604; 610; 611; 613; 614; 615; 639; 641; 645; 647; 650; 651; 654; 656; 660; 664; 666; 667; 684; 687; 712; 731; 735; 736; 743; 744; 749; 750; 751; 752; 755; 762; 768; 769; 770; 771; 772; 785; 786
Anzegem, 479; 587
Appels, 587
Appelterre-Eichem, 587
Ardooie, 184; 194; 195; 587
Arendonk, 184; 195; 196; 454; 587
Aspelare, 587
Asper, 587; 658
Asse, 148; 154; 184; 196; 393
Assebroek, 587
Assenede, 184; 197; 458; 587
Assent, 587
Astene, 587
Avekapelle, 587
Avelgem, 184; 197; 198; 413; 414; 437; 479; 587
Averbode, 587
Baardegem, 587
Baarle-Hertog, 587
Baasrode, 587; 777; 779; 780
Bachte-Maria-Leerne, 587
Balegem, 710
Balen, 587
Bambrugge, 587
Bassevelde, 587

Baudour, 740
Bavegem, 587
Bavikhove, 587
Bazel, 587
Beerlegem, 587
Beernem, 520; 522; 523; 524; 587
Beerse, 479; 587; 736
Beerst, 587
Beervelde, 587
Beerzel, 587
Begijnendijk, 587
Bellegem, 587
Belsele, 479; 587
Berchem, 184; 198; 479; 504; 505; 587
Berchem [-bij-Oudenaarde], 587
Berendrecht, 587
Bergen, 37; 39; 61; 62; 65; 146; 148; 161; 177; 276; 369; 488; 736
Beringen, 479; 575
Berlaar, 184; 198; 587
Berlare, 587; 773
Besselare, 587
Betekom, 587
Bevel, 587
Bevere, 587
Beveren, 14; 15; 16; 19; 20; 21; 23; 27; 39; 42; 45; 47; 59; 63; 70; 71; 77; 78; 79; 91; 92; 93; 94; 95; 96; 97; 98; 105; 106; 108; 109; 110; 111; 112; 118; 119; 120; 121; 122; 123; 128; 129; 131; 132; 133; 135; 136; 137; 138; 139; 141; 152; 153; 154; 155; 156; 157; 159; 160; 165; 166; 167; 168; 169; 170; 171; 172; 176; 181; 182; 183; 184; 190; 191; 192; 193; 194; 195; 196; 197; 198; 199; 200; 201; 202; 203; 204; 205; 206; 207; 208; 209; 210; 211; 212; 213; 214; 215; 216; 217; 218; 219; 220; 221; 222; 223; 224; 225; 226; 227; 228; 229; 230; 231; 232; 233; 234; 235; 236; 237; 238; 239; 240; 241; 242; 243; 244; 245; 246; 247; 248; 249; 250; 251; 252; 253; 254; 255; 256; 257; 258; 259; 260; 261; 262; 263; 264; 265; 266; 267; 268; 269; 270; 276; 281; 288; 289; 290; 291; 292; 294; 301; 302; 309; 310; 328; 339; 347; 359; 365; 374; 375; 376; 377; 378; 379; 380; 381; 382; 393; 396; 397; 398; 414; 415; 416; 417; 418; 419; 420; 430; 431; 433; 434; 435; 436; 437; 438; 440; 444; 445; 446; 447; 448; 449; 450; 451; 452; 453; 454; 455; 457; 464; 465; 470; 473; 479; 481; 488; 491; 496; 497; 498; 499; 500; 501; 502; 503; 505; 506; 507; 508; 509; 510; 511; 512; 514; 515; 517; 519; 520; 522; 523; 524; 525; 529; 530; 533; 534; 536; 549; 562; 567; 569; 570; 571; 573; 585; 586; 587; 591; 592; 598; 610; 615; 620; 626; 641; 647; 649; 651; 653; 655; 664; 668; 672; 675; 678; 679; 680; 681; 691; 695; 696; 702; 708; 711; 718; 719; 724; 733; 735; 739; 749; 752; 753; 762; 763; 765; 769; 773; 779; 781
Beveren [-bij-Roeselare], 675
Beveren[-bij-Kortrijk], 587
Beveren[-bij-Roeselare], 587
Bikschote, 587
Bilzen, 479
Binche, 148
Bissegem, 587
Blaasveld, 587
Blankenberge, 393; 414; 415; 479; 580; 587; 595
Boechout, 587
Boekhoute, 587
Boezinge, 587
Bois-le-Duc, 37
Bonheiden, 587

Booischot, 587
Boom, 184; 199; 200; 393; 415; 479; 587; 740; 741
Boortmeerbeek, 587
Bordeaux, 561
Borgerhout, 23; 184; 200; 201; 393; 415; 479; 587
Bornem, 587
Borsbeek, 587
Borsbeke, 587
Bossuit, 587
Bottelare, 445; 587
Bouwel, 587
Bovekerke, 587
Brabant, 17; 37; 61; 69; 272; 367; 372; 396; 455; 463; 465; 466; 518; 521; 574; 575; 590; 613; 641; 645; 649; 653; 660
Brakel, 393; 415; 416; 710
Brasschaat, 393; 416; 423; 479; 534; 537; 587; 731
Brecht, 184; 201; 202; 416; 479; 587
Bredene, 587
Bree, 479; 575
Breendonk, 504; 506; 587
Brielen, 587
Broechem, 587
Brugge, 14; 16; 30; 37; 61; 62; 65; 66; 71; 72; 78; 80; 84; 88; 91; 92; 99; 106; 113; 119; 124; 131; 144; 146; 151; 153; 154; 161; 162; 168; 169; 171; 175; 177; 181; 184; 189; 202; 203; 204; 205; 271; 274; 280; 281; 283; 284; 286; 288; 289; 328; 359; 363; 368; 369; 382; 383; 393; 395; 416; 417; 418; 419; 462; 469; 470; 479; 493; 494; 495; 497; 504; 510; 514; 515; 516; 519; 520; 523; 527; 534; 536; 537; 538; 545; 552; 553; 565; 566; 571; 574; 575; 576; 577; 580; 587; 594; 598; 601; 602; 605; 610; 613; 614; 616; 634; 639; 654; 655; 657; 664; 666; 667; 668; 669; 686; 715; 748; 749; 759; 763; 779
Brussel, 15; 16; 19; 20; 22; 27; 29; 30; 31; 32; 33; 34; 35; 36; 37; 38; 39; 42; 58; 61; 62; 65; 69; 77; 104; 117; 118; 142; 144; 146; 151; 152; 154; 161; 166; 177; 180; 186; 190; 275; 276; 277; 282; 286; 288; 295; 298; 299; 302; 303; 306; 307; 308; 310; 311; 314; 315; 317; 318; 320; 321; 322; 324; 325; 328; 329; 334; 335; 339; 340; 349; 350; 352; 353; 357; 358; 359; 362; 363; 366; 369; 373; 396; 397; 398; 461; 466; 467; 472; 473; 480; 481; 482; 488; 489; 491; 492; 493; 494; 504; 527; 529; 534; 537; 545; 550; 551; 553; 565; 566; 570; 575; 577; 581; 586; 590; 591; 593; 597; 600; 604; 608; 614; 615; 621; 622; 634; 641; 645; 647; 649; 651; 652; 653; 654; 660; 664; 665; 669; 670; 671; 672; 691; 705; 710; 711; 713; 714; 720; 727; 735; 736; 746; 760; 778; 779; 782; 784; 786
Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 649
Buggenhout, 587; 719
Bunsbeek, 587
Burcht, 587
Burst, 587
Charleroi, 146; 177; 369; 373; 488
Comblain-au-Pont, 148
Dadizele, 587
Damme, 587
De Klinge, 587
De Panne, 479; 587; 595
De Pinte, 587
Deerlijk, 587; 720
Deftinge, 587
Deinze, 184; 205; 393; 419; 479; 534; 538; 587; 592; 759
Dekese, 744

Denderbelle, 587
Denderhoutem, 587
Denderleeuw, 393; 420; 587
Dendermonde, 15; 37; 72; 80; 81; 84; 92; 93; 99; 106; 113; 119; 120; 124; 131; 132; 141; 144; 154; 162; 184; 205; 206; 284; 289; 369; 372; 384; 385; 386; 393; 420; 494; 497; 498; 504; 506; 527; 534; 538; 539; 583; 586; 587; 632; 633; 635; 638; 639; 640; 641; 642; 650; 651; 653; 664; 672; 673; 686; 719; 727; 739; 773; 777; 778; 780; 781
Denderwindeke, 587
Dentergem, 587
Dessel, 587
Desselgem, 587
Destelbergen, 587
Desteldonk, 587
Deurne, 393; 420; 421; 470; 474; 479; 534; 539; 587; 770
Diegem, 712
Diekirch, 369
Diepenbeek, 731
Diest, 184; 206; 393; 396; 479; 487; 488; 489; 494; 498; 534; 539; 540; 587
Dijle, 65
Dikkebus, 587
Dikkele, 587
Dikkelvenne, 587
Diksmuide, 393; 421; 479; 587
Dilbeek, 393; 421; 470; 474
Dinant, 148
Doel, 587
Doornik, 146; 161; 288; 369; 714
Dottenijs, 587; 710
Dover, 560; 562
Dranouter, 587
Drieslinter, 587
Drongen, 587
Dudzele, 587
Duffel, 184; 206; 207; 393; 421; 479; 587
Duinkerken, 580
Duitsland, 29; 273; 274; 504; 583; 695; 745
Edegem, 587
Edelare, 587
Eeklo, 184; 208; 369; 386; 387; 393; 422; 423; 479; 587; 608; 613; 632; 633; 635; 636; 685; 724
Eernegem, 587
Egem, 587
Eggewaartskapelle, 587
Eine, 587
Eke, 587
Ekeren, 184; 208; 209; 393; 423; 479; 587; 770; 771
Eksaarde, 587
Elsegem, 587
Elsene, 732; 739
Elst, 587
Elverdinge, 587
Elversele, 587
Emblem, 587
Ename, 587
Erembodegem, 587
Erondegem, 587
Erpe, 587
Erps-Kwerps, 587
Ertvelde, 587
Erwetegem, 587
Esen, 587
Essen, 587
Etikhove, 587
Evere, 735
Evergem, 184; 209; 210; 587
Ezemaal, 587
Fontaine-l'Evêque, 148
Frankrijk, 29; 184; 393; 462; 524; 606; 645; 750
Gaasbeek, 336; 339; 352
Gavere, 479; 587
Geel, 393; 423; 479; 587
Geetbets, 587
Gelrode, 587
Geluveld, 587
Geluwe, 587

Genk, 479; 504; 534; 540
Gent, 14; 16; 19; 21; 27; 29; 31; 35; 37; 38; 39; 43; 44; 45; 46; 47; 57; 58; 59; 60; 61; 62; 64; 65; 66; 70; 72; 78; 81; 84; 93; 94; 99; 107; 108; 113; 120; 124; 132; 133; 134; 144; 146; 151; 152; 155; 161; 165; 169; 170; 173; 175; 177; 182; 184; 210; 211; 271; 272; 275; 279; 281; 282; 283; 284; 286; 289; 293; 294; 314; 317; 321; 325; 334; 349; 360; 363; 367; 369; 387; 388; 393; 395; 398; 424; 425; 426; 427; 428; 429; 430; 462; 466; 468; 469; 470; 474; 479; 486; 488; 492; 493; 494; 495; 498; 499; 504; 506; 507; 513; 514; 519; 526; 527; 528; 529; 530; 532; 533; 545; 550; 551; 553; 554; 555; 556; 557; 558; 565; 570; 574; 575; 578; 580; 583; 584; 586; 587; 593; 594; 598; 600; 602; 604; 606; 609; 610; 613; 615; 616; 620; 621; 622; 623; 624; 625; 626; 627; 628; 629; 630; 632; 633; 635; 636; 639; 646; 649; 650; 651; 653; 654; 655; 656; 657; 658; 664; 673; 685; 686; 692; 694; 700; 714; 719; 722; 723; 724; 725; 728; 734; 735; 742; 747; 753; 754; 758; 760; 761; 762; 765; 766; 774; 775; 776; 784
Gentbrugge, 587; 718; 774; 775
Geraardsbergen, 147; 184; 211; 212; 393; 430; 479; 504; 507; 530; 534; 540; 587; 718
Gierle, 587
Gijverinkhove, 587
Gijzegem, 587
Gijzelbrechtegem, 587
Gijzenzele, 587
Gingelom, 479
Gistel, 184; 212; 213; 393; 430; 431; 587
Gits, 587; 675
Glabbeek, 184; 213; 393
Glabbeek-Zuurbemde, 393
Godveerdegem, 587
Goeferdinge, 587
Gontrode, 587
Gravenvoeren (‘s), 479
Gravenwezel (‘s), 587
Grazen, 587
Grembergen, 587
Grimbergen, 184; 213; 214; 393; 431; 470; 474; 731
Grimminge, 587
Grobbendonk, 479; 587
Groot-Bijgaarden, 474
Groot-Brittannië, 39; 41; 561
Grotenberge, 587
Gullegem, 587
Haacht, 184; 214; 393; 479; 587
Haaltert, 587
Haasdonk, 184; 214; 215; 587
Hakendover, 587
Hallaar, 587
Halle, 148; 154; 184; 215; 216; 393; 587
Hamme, 184; 216; 217; 393; 431; 470; 475; 479; 587; 726; 727; 755
Handzame, 373; 397; 472; 587
Hansbeke, 587
Harelbeke, 184; 217; 393; 413; 414; 432; 587
Harmignies, 736
Hasselt, 14; 15; 16; 17; 62; 165; 274; 276; 281; 286; 465; 479; 575; 613; 654; 658; 664; 674; 675; 685; 687; 754
Heffen, 587
Heindonk, 587
Heist, 184; 217; 218; 322; 323; 393; 432; 435; 479; 587; 595
Heist-op-den-Berg, 184; 217; 218; 393; 432; 479; 587
Heldergem, 587
Helkijn, 587
Hemelveerdegem, 587

Hemiksem, 494; 495; 499; 504; 507
Henegouwen, 37; 38; 39; 61; 272; 463; 521; 649
Herdersem, 587
Herent, 587
Herentals, 184; 218; 219; 393; 432; 479; 587
Herenthout, 587
Herk-de-stad, 479
Herseaux, 587
Herselt, 587
Hertsberge, 587
Herzele, 184; 219; 393; 432; 479; 587
Heule, 587; 693
Heurne, 587
Heusden, 700
Hever, 587
Heverlee, 587
Hillegem, 587
Hingene, 587
Hoboken, 405; 479; 587; 710; 734; 735
Hoegaarden, 184; 219; 479; 714
Hoevenen, 587
Hofstade, 587
Hollebeke, 587
Holsbeek, 587
Hombeek, 587
Hooglede, 184; 220; 393; 433; 479; 587; 675
Hoogstraten, 184; 220; 221; 393; 433; 479; 513; 514; 516; 517; 587
Houtem, 587
Houthulst, 587
Houtvenne, 587
Hove, 587
Huise, 587
Hulshout, 587
Hulste, 587
Hundelgem, 587
Ichtegem, 588
Iddergem, 588
Idegem, 588
Ieper, 84; 94; 95; 99; 108; 109; 113; 120; 124; 134; 141; 144; 146; 152; 155; 161; 165; 170; 173; 184; 221; 222; 274; 284; 286; 290; 369; 371; 389; 393; 434; 435; 479; 494; 499; 521; 524; 525; 527; 530; 532; 533; 534; 536; 540; 571; 580; 588; 616; 664; 675; 676; 686; 756; 757
Impe, 588
Ingelmunster, 479; 588
Ingooigem, 588
Italië, 645; 755
Itegem, 588
Itterbeek, 474
Izegem, 184; 222; 223; 393; 435; 479; 588; 694
Jabbeke, 588
Jemappes, 65
Jemeppe-sur-Meuse, 148
Jumet, 712
Kachtem, 588
Kalken, 588
Kallo, 588
Kalmthout, 184; 223; 479; 588
Kampenhout, 184; 223
Kanegem, 588
Kapellen, 317; 423; 588; 731
Kaprijke, 184; 223; 224; 393; 422; 588
Kaster, 588
Kasterlee, 588
Keerbergen, 588; 678
Keiem, 588
Kemmel, 588
Kemzeke, 588
Kerkhove, 588
Kerkom, 588
Kerksken, 588
Kessel, 588
Kieldrecht, 479; 588
Klemskerke, 588
Klerken, 588
Kluizen, 588
Knesselare, 588

Knokke, 322; 323; 393; 435; 479
Koekelare, 588
Koksijde, 393; 436; 588
Komen, 588
Koningshooikt, 588
Kontich, 184; 224; 225; 393; 436; 470; 475; 479; 588
Kooigem, 588
Koolkerke, 588
Koolskamp, 588; 657
Kortemark, 588
Kortenaken, 588
Kortenberg, 479
Kortessem, 479
Kortrijk, 16; 72; 82; 99; 109; 113; 121; 124; 135; 144; 146; 156; 161; 166; 170; 175; 182; 184; 225; 226; 227; 274; 284; 290; 301; 369; 389; 390; 393; 436; 437; 438; 479; 488; 493; 494; 499; 512; 527; 588; 615; 656; 658; 664; 666; 677; 686; 693; 704; 705; 741
Kortrijk-Dutsel, 588
Krombeke, 588
Kruibeke, 21; 588; 736
Kruishoutem, 227; 393; 438; 470; 475; 479; 588; 701
Kumtich, 588
Kuurne, 588
Kwaremont, 184; 227; 228; 588
Laarne, 588; 774; 776
Lampernisse, 588
Lanaken, 479
Land van Luik, 84
Landegem, 588
Landen, 184; 228; 393; 396; 479; 493
Landskouter, 588
Langemark, 588
Lapscheure, 588; 666
Lauwe, 588
Lebbeke, 479; 588; 710; 739; 767
Lede, 17; 184; 228; 229; 479; 588
Ledeberg, 184; 229; 588
Ledegem, 588
Leest, 588
Leeuwergem, 588
Leffinge, 588
Leie, 65; 161; 419; 554; 555
Leisele, 588
Leke, 588
Lembeek, 672
Lembeke, 588
Lendelede, 588
Lennik, 175; 182; 183; 184; 230; 253; 393
Leopoldsburg, 479
Lessines, 148
Letterhoutem, 588
Leupegem, 588
Leuven, 16; 72; 78; 79; 84; 95; 109; 110; 113; 121; 124; 135; 136; 146; 161; 184; 230; 231; 271; 274; 276; 278; 279; 281; 284; 287; 290; 306; 338; 348; 349; 363; 367; 369; 374; 390; 391; 393; 438; 439; 470; 475; 479; 494; 495; 500; 501; 504; 507; 508; 526; 527; 528; 530; 534; 541; 565; 575; 589; 590; 591; 592; 594; 613; 615; 622; 632; 636; 639; 641; 642; 652; 653; 664; 665; 669; 677; 678; 702; 713; 714; 732
Libramont, 62
Lichtaart, 588
Lichtervelde, 588
Lieferinge, 588
Lier, 184; 231; 232; 393; 439; 479; 588
Liezele, 588
Lille, 588
Lillo, 588
Limburg, 15; 17; 37; 39; 61; 69; 272; 277; 278; 282; 397; 463; 465; 518; 521; 574; 591; 613; 645; 654; 660; 664; 685; 754
Lint, 588
Lippelo, 588
Lissewege, 588
Lixhe, 736

Lo, 295; 588
Lochristi, 184; 232; 233; 393; 426; 440; 470; 476; 588
Lodja, 744
Loenhout, 588
Loker, 588
Lokeren, 146; 154; 184; 233; 234; 393; 440; 479; 504; 508; 588; 592; 727; 773
Lombardsijde, 588
Londen, 306; 382; 561
Londerzeel, 184; 234
Loonbeek, 588
Loppem, 588
Lotenhulle, 588
Louvain-la-Neuve, 720
Lovendegem, 588
Lovenjoel, 678
Lubbeek, 588
Luik, 35; 36; 37; 39; 61; 62; 65; 84; 146; 161; 177; 272; 275; 286; 369; 463; 488; 574; 649; 715
Luingne, 588
Luxemburg, 37; 61; 65; 161; 272; 369; 463
Maarke-Kerkem, 588
Maaseik, 479
Maasmechelen, 479
Maastricht, 37; 65; 369
Machelen, 588
Maldegem, 479; 588
Malle, 479
Malmédy, 148; 714
Marche-en-Famenne, 62
Marchienne-au-Pont, 710
Mariakerke, 588
Marke, 588
Marneffe, 513
Massemen, 588
Massenhoven, 588
Mater, 588
Mechelen, 37; 38; 72; 79; 84; 95; 96; 99; 110; 113; 121; 122; 124; 136; 144; 148; 151; 156; 184; 235; 236; 237; 264; 271; 274; 276; 279; 281; 284; 286; 287; 291; 369; 371; 391; 393; 440; 441; 442; 443; 479; 494; 501; 504; 508; 527; 584; 588; 632; 636; 664; 678; 679; 712; 714; 770; 772
Mechelen-aan-de-Maas, 479
Meer, 76; 356; 588
Meerbeke, 588
Meerhout, 588
Meerle, 588
Meetkerke, 588
Meigem, 588
Meilegem, 588
Meise, 184; 237; 393; 443; 588
Melden, 588
Meldert, 588
Melle, 588
Melsele, 763; 764
Mendonk, 588
Menen, 184; 237; 238; 393; 444; 445; 470; 476; 479; 588
Merchtem, 714
Mere, 588
Merelbeke, 393; 445; 588; 695; 730
Merkem, 588
Merksem, 479; 588; 770; 771
Merksplas, 493; 494; 495; 501; 502; 504; 509; 510; 511; 513; 514; 516; 517; 522
Mesen, 184; 238; 588
Mespelare, 588
Metz, 37
Meulebeke, 184; 239; 393; 445; 588
Michelbeke, 588
Middelburg, 37; 588; 652; 665
Middelkerke, 588
Minderhout, 588
Moen, 588
Moerbeke, 479; 588
Moere, 588
Moerkerke, 588
Moerzeke, 588
Moeskroen, 147; 588

Mol, 184; 239; 393; 446; 479; 518; 519; 521; 522; 524; 534; 541; 588; 720; 721
Molenstede, 588
Mont-Saint-Guilbert, 714
Moorsel, 588
Moorsele, 184; 240; 512; 588
Moorslede, 479; 588
Moortsele, 588
Moregem, 588
Morkhoven, 588
Mortsel, 479; 588; 710; 716
Moustier, 740
Mullem, 588
Munkzwalm, 479
Munte, 588
Namen, 37; 61; 65; 146; 161; 272; 463; 519; 521; 522; 646; 649
Nazareth, 184; 240; 241; 588
Nederbrakel, 184; 241; 242; 393; 416; 710
Nederename, 588
Nederhasselt, 588
Nedermaas, 65
Nederzwalm, 393; 416; 588
Neerlinter, 588
Neigem, 588
Neufchâteau, 369
Nevele, 184; 242; 393; 446; 479; 588; 592
Niel, 479; 588; 736; 740; 741
Nieuwenhove, 588
Nieuwerkerken[-bij-Aalst], 588
Nieuwkapelle, 588
Nieuwkerke, 588
Nieuwkerken-Waas, 588; 779
Nieuwpoort, 184; 242; 393; 446; 479; 570; 580; 588; 741
Nieuwrode, 588
Nijlen, 588
Nijvel, 58; 148; 527; 590
Ninove, 162; 184; 243; 393; 446; 447; 476; 479; 588; 699
Nokere, 588; 701
Noodschote, 588
Noorderwijk, 588
Nukerke, 588
Oedelem, 588
Oekene, 588; 675
Oelegem, 588
Oeselgem, 588
Oevel, 588
Okegem, 588
Olen, 588
Olmen, 588
Olsene, 588
Onkerzele, 588
Onze-Lieve-Vrouw-Tielt, 479
Onze-Lieve-Vrouw-Waver, 588
Ooigem, 588
Ooike, 588
Oombergen, 588
Oorbeek, 588
Oordegem, 588
Oostakker, 588
Oostduinkerke, 509; 588; 741
Oosteeklo, 588
Oostende, 146; 147; 153; 154; 161; 162; 170; 171; 175; 177; 183; 184; 243; 244; 363; 367; 369; 393; 395; 447; 448; 479; 534; 541; 542; 545; 551; 553; 555; 560; 562; 569; 570; 571; 573; 579; 580; 581; 582; 588; 595; 639; 710; 746; 747
Oosterzele, 184; 244; 245; 588
Oostkamp, 479; 588
Oostkerke, 588
Oostmalle, 588; 710
Oostnieuwkerke, 588
Oostnieuwkerken, 675
Oostrozebeke, 184; 245; 246; 588
Oost-Vlaanderen, 15; 16; 61; 65; 68; 70; 71; 233; 272; 279; 283; 365; 367; 372; 396; 463; 465; 467; 468; 469; 470; 521; 549; 551; 585; 594; 599; 600; 604; 606; 607; 609; 610; 611; 612; 613; 615; 616; 617; 620; 621; 622; 623; 624; 625; 626; 627; 628; 629; 630; 645; 648; 651; 654; 660; 778; 780

Oostvleteren, 588
Opbrakel, 588
Opdorp, 588
Ophasselt, 588
Oplinter, 588
Oppuurs, 588
Orroir, 588
Otegem, 588
Ottergem, 588
Oudegem, 588; 780; 781
Oudenaarde, 37; 72; 79; 82; 96; 97; 110; 111; 113; 122; 124; 137; 138; 141; 144; 147; 151; 156; 184; 246; 284; 291; 369; 371; 391; 393; 448; 449; 479; 494; 502; 527; 588; 632; 633; 637; 638; 664; 679; 680; 685
Oudenburg, 588
Oud-Turnhout, 588
Ourthe, 65
Outer, 588
Ouwegem, 588
Overboelare, 588
Overijse, 470
Overmere, 184; 247
Parijs, 30; 31; 58; 180; 189; 190; 493; 652; 763
Parike, 588
Passendale, 184; 247; 580; 588
Paulatem, 588
Pervijze, 588
Petegem-aan-de-Schelde, 588
Pittem, 588
Ploegsteert, 588
Poederlee, 588
Poelkapelle, 588
Poesele, 588; 592
Pollare, 588
Pollinkhove, 588
Poperinge, 393; 449; 479; 588
Proven, 588
Pulderbos, 588
Pulle, 588
Putte, 588
Puurs, 184; 247; 248; 264; 393; 450; 479; 588
Ramsel, 588
Ramskapelle, 588
Ranst, 588
Ravels, 588; 736
Reet, 588
Rekem, 516; 517; 522; 524; 525
Rekkem, 588
Reninge, 588
Reningelst, 588
Ressegem, 588
Retie, 479; 588
Rijkevorsel, 588
Rijmenam, 588
Roborst, 588
Roermond, 369
Roesbrugge, 184; 248; 393; 450; 479; 588
Roesbrugge-Haringe, 184; 248; 393; 450; 479
Roeselare, 156; 184; 248; 249; 393; 433; 450; 451; 479; 588; 652; 665; 732; 759
Rollegem, 588
Rollegem-Kapelle, 588
Ronse, 14; 16; 146; 156; 184; 249; 393; 451; 479; 588; 649; 656; 659
Ronsele, 588
Roosbeek, 589
Rotselaar, 479; 589
Rozebeke, 589
Ruddervoorde, 589
Ruien, 589
Ruisbroek, 589
Ruiselede, 184; 250; 251; 511; 512; 520; 522; 523; 524; 589
Ruislede, 712
Rumbeke, 589
Rummen, 589
Rumst, 589; 740
Rupelmonde, 589; 737
Saint-Hubert, 512
Saint-Servais, 522
Samber-en-Maas, 65
Sas van Gent, 700
Schaarbeek, 712

Schaffen, 589
Schelde, 65; 547; 553; 554; 555; 556; 557; 558; 570; 580; 616; 737
Schelderode, 589
Schelle, 589
Schellebelle, 589
Schendelbeke, 589
Scherpenheuvel, 184; 251; 589
Schilde, 589
Schoonaarde, 589
Schorisse, 589
Schoten, 479; 589
Schriek, 589
Schuifferskapelle, 589
Semmerzake, 589
Serskamp, 589
Sijssele, 589
Sinaai, 589
Sint-Amands, 589; 774; 775
Sint-Amandsberg, 589; 774; 775
Sint-Andries, 494; 502; 514; 515; 589; 705
Sint-Antelinks, 589
Sint-Baafs-Vijve, 589
Sint-Blasius-Boekel, 589
Sint-Denijs, 589
Sint-Denijs-Boekel, 589
Sint-Denijs-Westrem, 589
Sint-Eloois-Vijve, 589
Sint-Eloois-Winkel, 589
Sint-Gillis, 184; 251; 252; 452; 496; 589; 780; 781
Sint-Gillis-bij-Dendermonde, 589; 780; 781
Sint-Gillis-Waas, 184; 251; 252; 452; 589
Sint-Goriks-Oudenhove, 589
Sint-Jan, 589
Sint-Jan-in-Eremo, 589
Sint-Job-in-'t-Goor, 589
Sint-Joost-ten-Node, 148
Sint-Joris, 589
Sint-Joris Weert, 589
Sint-Joris Winge, 589
Sint-Katelijne-Waver, 589
Sint-Kornelis-Horebeke, 589
Sint-Kruis, 504; 509; 510; 589
Sint-Kruis-Winkel, 589
Sint-Kwintens-Lennik, 182; 184; 230; 253; 393
Sint-Laureins, 589
Sint-Lenaarts, 589
Sint-Lievens-Esse, 589
Sint-Lievens-Houtem, 589
Sint-Margriete, 589
Sint-Margriete-Houtem, 589
Sint-Maria-Horebeke, 184; 253; 393; 416; 589
Sint-Maria-Latem, 589
Sint-Maria-Lierde, 589
Sint-Maria-Oudenhove, 589
Sint-Martens-Bodegem, 474
Sint-Martens-Latem, 589
Sint-Martens-Leerne, 589
Sint-Martens-Lierde, 589
Sint-Michiels, 589
Sint-Niklaas, 15; 146; 154; 161; 171; 184; 254; 393; 451; 452; 479; 530; 533; 534; 542; 583; 586; 589; 606; 608; 632; 633; 638; 639; 641; 642; 643; 698; 706; 707; 710; 734
Sint-Pauwels, 589
Sint-Pietersrode, 589
Sint-Truiden, 479
Sleidinge, 254; 255; 589
Slijpe, 589
Smeerebbe-Vloerzegem, 589
Smetlede, 589
Snaaskerke, 589
Snellegem, 589
Spa, 369
Spanje, 755
Spiere, 589
Stabroek, 184; 255; 589
Staden, 589
Stalhille, 589
Stavele, 589
Steendorp, 589
Steenhuize-Wijnhuize, 479; 589
Steenkerke, 589

Stekene, 479; 589; 710
Stene, 589
Strijpen, 589
Stuivekenskerke, 589
Temse, 184; 255; 256; 393; 452; 453; 470; 477; 479; 487; 488; 489; 490; 589; 697; 698; 708; 709; 734; 735
Terhagen, 589; 740; 741
Terneuzen, 558; 570; 580
Tervuren, 477; 479; 575
Testelt, 589
Tiegem, 589
Tielen, 589
Tielrode, 589
Tielt, 77; 104; 147; 153; 184; 256; 257; 393; 445; 453; 479; 589; 641; 750; 751; 786
Tienen, 184; 257; 258; 259; 393; 479; 487; 488; 490; 534; 543; 588
Tildonk, 589
Tisselt, 589; 718
Tongeren, 62; 165; 274; 276; 281; 286; 479; 495; 664; 674; 675; 680; 681
Tongerlo, 589
Torhout, 184; 259; 260; 393; 453; 479; 589
Tremelo, 589
Tubize, 148; 699
Turnhout, 37; 72; 82; 83; 84; 97; 99; 111; 113; 123; 124; 138; 139; 144; 148; 151; 157; 184; 260; 271; 274; 276; 280; 281; 284; 291; 369; 392; 393; 453; 454; 479; 494; 502; 503; 527; 552; 575; 584; 589; 632; 633; 638; 664; 681; 682; 736
Twee-Neten, 516
Uitbergen, 589
Uitkerke, 589
Ursel, 589
Varsenare, 589
Veerle, 589
Veldegem, 589
Veltem, 589
Velzeke-Ruddershove, 589
Verrebroek, 589
Versailles, 140; 460; 769
Vertrijk, 479; 589
Verviers, 146; 147; 161
Veurne, 72; 80; 84; 98; 99; 111; 112; 113; 123; 124; 139; 141; 144; 148; 157; 174; 184; 261; 284; 286; 290; 291; 292; 369; 371; 392; 393; 454; 479; 494; 503; 504; 510; 527; 534; 543; 565; 571; 589; 616; 664; 682; 683; 684; 687; 764; 765
Viane, 589
Viersel, 589
Vilvoorde, 148; 154; 184; 261; 262; 393; 494; 495; 503; 534; 543; 544
Vinderhoute, 589
Vinkt, 589
Vissenaken, 589
Vlaams-Brabant, 15; 17; 367; 396; 455; 613; 641; 645; 660
Vladslo, 589
Vlamertinge, 589
Vlekkem, 589
Vlierzele, 589
Vlimmeren, 589
Vlissegem, 589
Vlissingen, 580
Volkegem, 589
Voorde, 589
Voormezele, 589
Vorselaar, 589
Vorst, 148; 527; 589
Vosselaar, 589
Vosselare, 589
Vrasene, 589
Vremde, 589
Vurste, 589
Waals-Brabant, 574; 575; 645; 649; 660
Waarbeke, 589; 659
Waarloos, 589
Waarmaarde, 589

Waarschoot, 184; 262; 393; 401; 589
Waasmunster, 589
Waasten, 589
Wachtebeke, 479; 589
Wakken, 17; 184; 262
Walem, 589
Wannegem-Lede, 589
Wanzele, 589
Waregem, 393; 455; 479; 589; 701
Waterland-Oudeman, 589
Watermaal-Bosvoorde, 758
Watou, 589
Waver, 148
Webbekom, 589
Wechelderzande, 589
Weelde, 589
Weert, 589
Welden, 589
Welle, 589
Wenen, 38
Werchter, 589
Werken, 299; 322; 340; 355; 359; 363; 364; 365; 366; 367; 368; 545; 547; 548; 550; 551; 552; 553; 554; 555; 556; 557; 558; 559; 561; 562; 564; 565; 566; 575; 579; 589; 596; 598; 600; 602
Wervik, 184; 263; 393; 455; 456; 470; 477; 479; 589
Wespelaar, 589
Westende, 589
Westerlo, 184; 263; 393; 456; 479; 589
Westkapelle, 589
Westmalle, 589
Westmeerbeek, 589
Westouter, 589
Westrem, 589
Westrozebeke, 589
West-Vlaanderen, 15; 17; 37; 61; 69; 71; 77; 104; 144; 152; 259; 272; 279; 280; 283; 365; 368; 372; 396; 397; 463; 465; 469; 470; 521; 523; 549; 552; 553; 574; 577; 584; 594; 599; 601; 605; 612; 613; 645; 660; 664; 705; 748; 754
Westvleteren, 589
Wetteren, 184; 264; 393; 456; 479; 589; 702; 703; 723; 729; 776
Wevegem, 589
Wichelen, 589
Wiekevorst, 589
Wielsbeke, 589
Wieze, 589; 710; 711
Wijgmaal, 589
Wijnegem, 393; 456; 457; 589
Wijtschate, 589
Willebringen, 589
Willebroek, 184; 264; 479; 589; 717
Wilrijk, 184; 265; 403; 479; 589
Wilsele, 589; 678
Wingene, 522; 589
Winksele, 589
Woesten, 589
Wolvertem, 184; 265; 393; 470; 477
Wommelgem, 589
Wondelgem, 589
Wortegem, 589
Wortel, 510; 516; 517; 589
Woubrechtegem, 589
Wouden, 65
Woumen, 589
Wulveringem, 589
Wuustwezel, 589
Zaffelare, 589; 721; 722; 745
Zandbergen, 589
Zandhoven, 184; 265; 266; 589
Zandvliet, 589
Zandvoorde, 589
Zarlardinge, 589
Zarren, 589
Zaventem, 184; 267; 393; 703; 704; 718
Zedelgem, 589; 738
Zeebrugge, 550; 565; 566; 569; 570; 571; 573; 580
Zegelsem, 589

Zele, 184; 267; 393; 457; 470; 478; 479; 589; 696; 707; 733
Zellik, 32; 474
Zelzate, 393; 458; 479; 589
Zemst, 184; 267; 268
Zerkegem, 589
Zevekote, 589
Zeveneken, 589
Zevergem, 589; 772
Zichem, 678
Zillebeke, 589
Zingem, 589
Zoerle-Parwijs, 589
Zoersel, 589
Zomergem, 184; 268; 393; 401; 479; 589
Zonnebeke, 589
Zonnegem, 589
Zottegem, 184; 268; 269; 393; 458; 479; 589
Zoutleeuw, 184; 269; 270; 479
Zuidschote, 589
Zuienkerke, 589
Zulte, 589
Zulzeke, 589
Zwevegem, 479; 589; 694
Zwevezele, 589; 738
Zwijnaarde, 589; 698; 699
Zwijndrecht, 589

4543